

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ФЕДАК АННА ЯРОСЛАВІВНА

УДК: 72.01 + 711.4]:167.5

ДИСЕРТАЦІЯ

**УТОПІЇ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ:
ЗНАЧЕННЯ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

191 Архітектура та містобудування

19 Архітектура та будівництво

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ А. Я. Федак

Науковий керівник: Лінда Світлана Миколаївна,
доктор архітектури, професор

Львів – 2022

АНОТАЦІЯ

Федак А. Я. Утопії в архітектурі та містобудуванні: значення та механізми реалізації. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування (19 – Архітектура та будівництво). – Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2022.

У дисертаційній роботі висвітлено значення та механізми реалізації утопічних ідей в архітектурі та містобудуванні, охарактеризовано розроблену методику дослідження ознак утопій та сформульовано теоретичну модель зародження утопії в контексті вираження архітектури та містобудування.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та науково-технічні завдання дисертаційного дослідження, які є необхідними для її досягнення; висвітлено зв'язок роботи з науковою програмою кафедри; сформульовано наукову новизну отриманих результатів та надано інформацію про апробацію результатів дисертаційного дослідження.

У *першому розділі* «Дефініція поняття «утопія» та історіографія дослідження утопій у літературі» подано визначення поняття «утопія» з урахуванням загальноприйнятих трактувань даного терміна та наведено приклади авторських інтерпретацій цього поняття; висвітлено значення терміна «архітектурна утопія». Встановлено подібні та відмінні особливості визначень понять «утопія» та «ідеал», «футуризм», «фантазія». Висвітлено основні відмінності між «ідеологією» та «утопією» як такими, що мають спільне ядро, але різне спрямування: утопії виходять за межі суспільної ситуації та вважаються більш плідними за рахунок сприяння змін у суспільстві.

Уточнено значення поняття «утопія» у межах дисертаційної роботи та прийнято, що *утопія* – модель вигаданого суспільства, *яка передбачає впровадження певних оновлених норм та правил* (зміна політичної ідеології, трансформація соціальних зав'язків між мешканцями тощо) і формується шляхом глобальних (чи часткових) змін поведінкових звичок, та здебільшого *передбачає*

проектування спеціального простору, який повинен забезпечити імплементацію даної ідеї.

Структуризовано опрацьовані наукові роботи, що присвячені утопіям у суміжних дисциплінах, архітектурі та містобудуванню; виявлено фрагменти, які є найменш дослідженими. Висвітлено підходи до систематизації утопії в суміжних дисциплінах та роботах у галузях образотворчого мистецтва, архітектури та містобудування.

Окреслено основні тенденції щодо критики та визнання можливості реалізації утопії. Встановлено, що, згідно з науковими напрацюваннями К. Мангайма, П. Рікера та С. Батракової, одним з основних компонентів реалізації утопії є легітимізація утопічних ідей серед більшої кількості населення.

У *другому розділі* «Методика дослідження утопій в архітектурі та містобудуванні» висвітлено основні методологічні положення та підкреслено, що дослідження опирається на твердження багаторівневості зв'язків між різними ідеями та соціальну зумовленість мислення й утопій. Зазначено, що робота не містить оцінних суджень щодо змісту чи мети відповідної утопії, описаної у творі літератури, філософському трактаті, зображеної у творі мистецтва, містобудівному чи архітектурному проєкті.

Наведено розрахунок необхідної чисельності вибірки за простою формулою (не враховує генеральну сукупність вибірки), відповідно до якого мінімальна кількість утопій, які потрібно опрацювати – 72. У межах дисертаційного дослідження для аналізу було відібрано 76 утопій (з них 53 літературні, 10 в образотворчому мистецтві та 13 архітектурних та містобудівних).

Охарактеризовано використані у дисертаційному дослідженні загальнонаукові, архітектурні, містобудівні та візуальні методи, зокрема: принципи системного підходу (принцип зв'язаності і модульності; принцип ієрархії; принцип розвитку), теоретичні методи-операції (аналіз, абстрагування, формалізація, моделювання тощо), емпіричні методи-операції (вивчення літератури, документів і результатів діяльності).

Сформульовано авторську методику дослідження утопій з архітектурного погляду шляхом поступового виокремлення необхідної інформації, що міститься в літературі, творах образотворчого мистецтва, архітектурних і містобудівних проектах та реалізованих об'єктах, що позиціонуються як утопічні. Описано три етапи дослідження вираження архітектури та містобудування в роботах утопістів: формування вибірки; аналіз вибраної роботи та заповнення відповідної картки (в якій зазначено наступне: загальні дані; організація державної влади; територіальна структура населених пунктів, описи будівель, інженерних споруд, будівельних конструкцій та мистецтва); зведення одержаних даних у єдину таблицю, яка містить тезисні характеристики базових аспектів моделі.

У *третьому розділі* «Ідентифікація утопій в архітектурі та містобудуванні, їх авторська систематизація» структуровано риси вираження архітектури та містобудування в утопіях у два блоки: маркери вираження та патерни. Встановлено, що маркери вираження – це характерні ознаки, що відображають (авторське) бачення організації утопічної структури міста/будівлі описані словесно чи зображені графічно. Відповідно до цього, запропоновано їхній поділ на три ієрархічні рівні: програмний (містить характеристику чисельності населення, топос та хронос), містобудівний (*виділено модель населеного пункту, форму міста в плані, планувальну схему вуличної мережі, наявність укріплення*) та архітектурний (*можливість приватизації майна, форму розселення*). Кожен окремий маркер поділено відповідно до принципів дихотомічного поділу об'єктів на бінарні опозиції.

Запропоновано трактувати поняття «патерни», в межах цього дослідження, як повторювальні елементи, що формують структуру міста та характеристики архітектури. Наведено умовну систематизацію патернів відповідно до ієрархічного рівня, на якому їх використовують: містобудівні (розташування житлової забудови, локалізація громадської функції, впровадження малих архітектурних форм, озеленення), архітектурні (базова одиниця житлових будівель; поверх; архітектурні елементи; будівельні матеріали) та інтер'єрні (рухомі елементи та декор).

Окреслено авторські систематизації утопій на містобудівному та архітектурному рівнях. На містобудівному рівні виділено наступні підходи до систематизації відповідно до таких критеріїв: вибору локації; форми розселення; основного типу поселення; просторової системи. З урахуванням архітектурних рішень запропоновано поділ за розташуванням житлової забудови в структурі міста; класом житлової будівлі; можливістю приватизації майна; локалізацією громадської функції у структурі забудови; пропонованого художнього вирішення архітектури; матеріалів. Для зручності відображення прикладів утопій у межах кожної систематизації та їхнього порівняння підходи об'єднано попарно у групи. Розроблено таблиці, що містять окремо приклади літературних утопій та тих, що відображені в архітектурних та містобудівних проєктах, творах образотворчого мистецтва.

У *четвертому розділі* «Моделі розвитку та реалізації утопій в архітектурі та містобудуванні» окреслено теоретичну модель зародження утопії, що відображає процес формування утопічної ідеї, в результаті – неприйняття з боку автора соціального устрою та спроб його змінити. Зазначено, що основним рушійним елементом цієї моделі є соціальний запит, у залежності від виконання чи невиконання якого передбачено певні алгоритми дій, що можуть спричинити виникнення утопії. Відзначається циклічність цього процесу.

Подано трикомпонентну модель механізму реалізації утопії в архітектурі та містобудуванні, що містить «ідею», «сповідувачів» та «середовище». Відповідно до розрахунку кількості можливих графів, окреслено вісім варіантів моделі, що мають різні активні зв'язки між компонентами. Варіанти цих моделей систематизовано за кількістю втрачених (неактивних) зв'язків між компонентами в чотири ієрархічні групи: з трьома (базова модель утопії), двома (механізми: просторової реалізації утопії; реалізації з редукцією архітектурних та містобудівних особливостей утопії; реалізації нелегітимізованої утопії), одним (механізми реалізації: неапробованої утопії (інсталяції); утопії на умоглядному рівні; архітектурного проєкту з відмовою від утопічної ідеї) та без активних зв'язків (розчинення утопічної ідеї). Охарактеризовано та наведено приклади до

всіх можливих варіантів моделі. Наведено деякі положення, що свідчать про значення утопій у контексті розвитку архітектури та містобудування.

Ключові слова: утопія, архітектурна утопія, дім-комуна, фантазія, ідеальне місто, соціально-політичний устрій, ідеологія, реалізація утопії, маркери вираження, патерни, архітектура та містобудування.

ABSTRACT

Fedak A. Utopia in architecture and urban planning: its concept and mechanism of implementation.- Qualifying scientific work as a manuscript

The thesis for the Degree of Doctor of Philosophy in the specialty 191 - Architecture and Urban Planning (19 – Architecture and Construction). – Lviv Polytechnic National University, Lviv, 2022.

The thesis outlines the concept and mechanism of implementing utopian ideas in architecture and urban planning, describes the developed methodology to research the features of utopia and defines the theoretical model of the utopia origin in the context of the architecture and urban planning.

In *the introduction* to the dissertation the following are substantiated and noted: topicality of the research, purpose and scientific and technical objectives; the connection of the research to the scientific program of the department; the scientific novelty of the obtained results; approbation of dissertation materials.

Chapter 1 «Definition of utopian concept and historiography of the research of utopia in literature» explains the concept of «utopia» considering generally accepted interpretations of the notion and providing examples of authors' interpretations. The concept of «architectural utopia» is also defined. Similar and distinctive features of the definitions of the concepts «utopia» and «ideal», «futurism», «fantasy» have been outlined. The main distinguishing features between «ideology» and «utopia» are highlighted: both concepts have a common core but different directions, namely utopias go beyond social interests, foster social changes and, thus, are considered more fruitful.

Part 1 also clarifies the usage of the term «utopia» in the thesis and accepts that *utopia* is the model of the imaginary society *that foresees the introduction of the set of updated norms and regulations* (change in political ideology, transformation of social ties between residents, etc), is formed through a global (or partial) change in behavioural patterns, and mainly *envisages the design of special space* to ensure the implementation of the given idea.

Scientific research works devoted to utopias in related disciplines and the fine arts, architecture and urban planning have been analyzed and the least researched fragments have been detected. The approaches to the utopia classification in related disciplines, the fine arts, architecture and urban planning have been outlined.

Also, main tendencies regarding criticism of the possibility of utopia realisation have been noted. According to scientific works by K. Manheim, P. Ricker and S. Batrakova, one of the main components of utopia implementation is the legalization of utopian ideas among the larger part of the population.

Chapter 2 «Methods of utopia research in architecture and urban planning» examines the main methodological statements and notes that research is based on the assertion of multi-level connections between different ideas and on the social dependence of thinking and utopia. The thesis does not make value judgments about the content or purpose of certain utopia described in literary work, philosophical treatise, work of art, urban planning or architectural project.

The calculation of the required number of samples is given according to a simple formula (it does not take into account the general population of the sample), according to which the minimum number of utopias that need to be processed is 72. Within the scope of the dissertation research 76 utopias have been selected for analysis: 53 of them are from literary works, 10 - from the fine arts and 13 are architectural and urban planning.

General scientific, architectural, urban planning and visual methods used in the thesis are examined. The following are substantiated and noted: principles of system approach (the principle of connectivity and modularity; the principle of hierarchy; the principle of development), theoretical operational methods (analysis, abstraction,

formalization, modelling, etc.), empirical operational methods (study of literature, documents and results of activity).

The author's methodology for the research of utopia from the architectural perspective has been outlined. It presupposes gradual eliciting of the necessary information from literary works, works of the fine arts, architectural, urban planning projects and realized objects that are considered utopian. Three stages of the research of the expression of architecture and urban planning in works of utopians have been described: sample formation; analysis of the selected works and filling in the corresponding card (where the following is noted: general data, organization of political authority, territorial structure of settlements, description of buildings, engineering and building constructions, works of art); compilation of the obtained data into a single table that contains the characteristics of the basic aspects of the model.

Chapter 3 «Identification of utopia in architecture and urban planning, and author's classification» classifies the features of utopian expression in architecture and urban planning in two units: expression tokens and patterns. Expression tokens are defined as peculiar features that reflect the author's vision of the organization of the utopian structure of any city/building and are depicted verbally or graphically. Consequently, they are divided into three hierarchical levels: program level (which characterises the population, topos and Cronos), urban planning (which defines *the model of the settlement, the shape of the city plan, and the scheme of the street network, the presence of fortifications*) and architectural (*the possibility to privatise property, rehousing plan*). Each individual token is divided according to the principles of dichotomy of objects into binary oppositions. Within the scope of the thesis, the concept «patterns» is interpreted as repeated elements that form the city structure and architectural features. The thesis gives the following conditional classification of patterns according to the hierarchic level they are applied: urban planning (location of the residential buildings, localization of public functions, introduction of small architectural forms, landscaping), architecture (the basic unit of residential buildings, floor, architectural elements, building materials) and interior (mobile elements and decor).

The authors' classifications of utopias at urban planning and architectural levels are outlined. At the urban planning level, the approaches to utopias classification are described according to the choice of the location, forms of settlement, the main type of settlement, suggested spatial system. Considering architectural solutions, the utopias are classified according to the location of residential buildings in the structure of the city; class of residential building; the possibility of property privatization; localization of the public functions in the building structure; the proposed artistic solution of architecture; materials. The approaches in each classification are combined in pairs into groups for more convenient analysis and comparison of utopian samples. The tables are created that differentiate the examples of utopia in literary works, architectural and urban planning projects and works of the fine arts.

Chapter 4 «Models of development of the implementation of utopia in architecture and urban planning» describes a theoretical model of utopia origin that reflects the formation of utopian ideas as a result of the author's failure to accept the social system and attempts to change it. It is noted that the main driving element of this model is social demand, and depending on its fulfilment certain algorithms of actions are provided that can cause the emergence of utopia. The cyclic nature of this process is noted.

A three-component model of the mechanism of utopia implementation in architecture and urban planning is presented, which includes the «idea», «confessors» and «environment». According to the calculation of the number of possible graphs, eight variants of the model with different active connections between components are outlined. The variants of these models are classified according to the number of lost (inactive) connections between the components into four hierarchic groups: with three (the basic model of utopia), two (mechanisms of implementation: spatial implementation of utopia, implementation with reduction of architectural and urban planning features of utopia; implementation of non-legitimized utopia), one (mechanisms of implementation: untested utopia (installation); utopia at the conceptual level; an architectural project with the rejection of the utopian idea) and without active connections (dissolution of the utopian idea). The examples of all possible variants of

the model are provided and characterised. Some statements to sustain the importance of utopia in the development of architecture and urban planning are presented.

Key words: *utopia, architectural utopia, commune house, imagination, ideal city, socio-political structure, ideology, implementation of utopia, expression tokens, patterns, architecture and urban planning.*

Список публікацій за темою дисертації

Публікації, що відображають основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Федак А. Я., 2019а. Дефініція поняття «утопія» в архітектурі: суперечності та інтерпретації. *Архітектурний вісник КНУБА*, Вип. 17-18, с. 30–39

2. Федак А. Я., 2019б. Архітектурні утопії ХХ століття: особливості визначення та класифікації. *Науковий вісник будівництва*, Т. 96, № 2 (1), с.149–155.

3. Федак А. Я., 2020а. Мандрівні міста, як утопічні проекти міст майбутнього. *Містобудування та територіальне планування : науково-технічний збірник*, Вип. № 73, с. 259–269

4. Федак А. Я., 2020б. Особливості архітектури та планування міст в утопії Дені Вераса "Історія Севарамбів". *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: науково-технічний збірник*, Вип. № 57, с. 135–146

5. Федак А. Я., 2021. Утопічна складова в системі ідей та поглядів школи Баугауз. *Науковий вісник будівництва*, Т. 103, № 1, с. 87–92

Статті у періодичних наукових виданнях, що проіндексовані у міжнародних наукометричних базах

6. Linda S., **Fedak A.**, 2019. In search of the perfect form: the geometry of the city in the treatises by plato, T. More, T. Campanella. *Architectural Studies, Vol. 5, № 1*, pp. 35–44 (*фахове, Index Copernicus*). (Особистий внесок здобувача полягає у визначенні основних геометричних характеристик ідеальних міст, на основі аналізу описів архітектури та містобудівного планування, та встановлення

взаємозв'язку з соціально-політичними ідеями у трактатах Платона, Т. Мора, Т. Кампанелли; створенні графічних матеріалів до публікації).

7. Fedak A., 2020a. Architectural and urban planning features of ecotopia. *Conference Series: Materials Science and Engineering*. Innovative technology in architecture and design ITAD 2020, Kharkiv, Ukraine, 21–22 May 2020, 907. Available at: <https://doi.org/10.1088/1757-899X/907/1/012074> [Accessed 22 May 2022] (*Scopus*)

8. Fedak A., 2020b. Functional-spatial features of the architecture of the scientocratics State on the example of F. Bacon's novel 'New Atlantis'. *Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences*, Vol. 6 (27), iss. 224, pp.7-9. (*Index Copernicus*)

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Федак А. Я., 2018. Утопії в містобудівних концепціях першої половини ХХ століття = Utopias in urban development concepts of the first half of the twentieth century. В: *Архітектурне середовище міста: вчора, сьогодні, завтра (до 90-ліття професора Андрія Рудницького): матеріали міжнародної наукової конференції*, Львів, 6 грудня 2018 р., с. 136–138

10. Федак А. Я., 2019а. Аркологія – утопічні ідеї в архітектурній концепції екологічного міста. В: *Теорія і практика актуальних наукових досліджень: матеріали IV Науково-практичної конференції*, Дніпро, 22–23 лютого 2019 р., с. 23–25

11. Федак А. Я., 2019б. Суперечності поняття «утопія» в архітектурній теорії. В: *Прикладні науково-технічні дослідження : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції*, Івано-Франківськ, Україна, 3-5 квітня 2019 р., с. 160

12. Федак А. Я., 2019с. Острів Атлантида в діалогах Платона: спроба реалізації та занепад утопічної ідеї. В: *Історія архітектури та художні дисципліни у підготовці фахівця-архітектора: значення і перспективи: матеріали і тези всеукраїнської наукової конференції: присвячується світлій пам'яті доцента Романа Липки*, Львів, 31 травня 2019 р., с. 100–101

13. Федак А. Я., 2019d. Нашарування дійсного та утопічного в процесі формування пам'яті міста = Layering of the real and utopian in the process of forming the memory of the city. В: *Освіта, пам'ять, місто. Присвячується пам'яті архітектора Івана Левинського: збірник тез і матеріалів міжнародної наукової конференції*, Львів, 27 вересня 2019 р. с. 163–165

14. Федак А. Я., 2019e. Дослідження архітектури та містобудування в аспекті утопічного світогляду = Fedak A.Y. Research architecture and urban development in the aspect of the utopian ideology. В: *Архітектура, освіта і наука в Україні і світі: досвід і перспективи розвитку: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції*, Рівне, 1-4 жовтня 2019 р., с. 24–25

15. Федак А. Я., 2019f. Утопічні ідеї в архітектурі 20-30 років ХХ століття. В: *Сучасна архітектурна освіта. Містобудування: естетика хаосу та порядку: матеріали X Всеукраїнської наукової конференції*, Київ, 22 листопада 2018 р., с.100–101

16. Федак А. Я., 2020a. Архітектурні утопії, як інноваційні проекти майбутнього. В: *Містобудування: проблеми і перспективи розвитку : тези доповідей II Науково-практичної конференції*, Київ, Україна, 25 березня 2020 р., с. 36–37

17. Федак А. Я., 2020b. Утопічна складова ідей Баугауз та авангарду. В: *100 років сучасності: ідей Баухауз та українського авангарду у сучасному дизайні та дизайн-освіті: збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції Київського національного університету культури і мистецтв*, Київ, Україна, 2-3 квітня 2020 р., сс. 37–39

18. Федак А. Я., 2020c. Утопії та дистопії в сучасному мистецтві. В: *Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва : збірник матеріалів VI Всеукраїнської наукової конференції*, Черкаси, Україна, 23 квітня 2020 р., с. 128–130

19. Федак А. Я., 2020d. Архітектурно-містобудівні особливості екоотопій. В: *Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: тези доповідей IV Міжнародної*

науково-практичної конференції, Харків, Україна, 21–22 травня 2020 р., с. 254–255

20. Федак А. Я., 2021. Образи народної міфології в сучасному мистецтві. Народне мистецтво XXI століття : актуальні напрямки досліджень : науковий щорічник, *Вип.: IV Міжнародна міждисциплінарна заочна конференція «Народне мистецтво XXI століття: актуальні напрямки досліджень», Львів, 30 жовтня 2020 р. с. 34–36*

21. Черкес Б. С., Лінда С. М., Федак А. Я., 2021. Космічна урбаністика: інтерпретація утопічних ідей в містобудівних проектах освоєння космосу. В: *Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, Харків, Україна, 20-21 травня 2021 р., с. 94–95*

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ABSTRACT	6
ВСТУП	16
РОЗДІЛ 1. ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ «УТОПІЯ» ТА ІСТОРІОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ У ЛІТЕРАТУРІ	21
1.1. Дефініція поняття «утопія» у наукових дослідженнях та авторські інтерпретації терміна.....	21
1.1.1. Визначення поняття «утопія», авторські інтерпретації та уточнення визначення терміна в межах дослідження.....	21
1.1.2. Порівняння понять «утопія» та «ідеологія», «ідеал», «футуризм» та «фантазія».....	25
1.2. Історіографія досліджень, присвячених утопіям, у суміжних дисциплінах.....	33
1.2.1. Історіографія досліджень, присвячених утопіям.....	33
1.2.2. Систематизація утопій у наукових роботах з суміжних дисциплін.....	44
1.3. Історіографія досліджень утопій в архітектурі та містобудуванні.....	57
1.3.1. Історіографія досліджень, присвячених утопіям.....	57
1.3.2. Систематизація утопій у наукових роботах з архітектури та містобудування.....	68
1.4. Критика реалізації утопій.....	82
Висновки до розділу 1.....	89
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ	91
2.1. Методологічні основи дослідження.....	91
2.2 Логічна та організаційна структура дослідження.....	96
2.3 Спеціальні та загальні методи дослідження утопій.....	105

2.3.1. Критерії аналізу архітектури та містобудування в літературних роботах утопістів та загальні методи дослідження.....	105
2.3.2. Спеціальні методи дослідження утопій в архітектурі та містобудуванні.....	107
Висновки до розділу 2.....	125
РОЗДІЛ 3. ІДЕНТИФІКАЦІЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ, ЇХ АВТОРСЬКА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ.....	127
3.1. Маркери вираження та патерни архітектури та містобудування в утопіях.....	127
3.2. Авторські систематизації утопій, відповідно до містобудівних вирішень.....	139
3.3. Авторські систематизації утопій, відповідно до архітектурних вирішень.....	159
Висновки до розділу 3.....	172
РОЗДІЛ 4. МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ.....	174
4.1. Теоретична модель зародження утопії в архітектурі та містобудуванні	174
4.2. Теоретична модель механізмів реалізації утопій в контексті архітектурних та містобудівних вирішень.....	179
4.3. Значення утопій в архітектурі та містобудуванні.....	198
Висновки до розділу 4.....	207
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	209
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	213
ДОДАТКИ.....	240

ВСТУП

Розвиток людства характеризується науково-технічним прогресом, активізацією промислового виробництва та збільшенням площі урбанізованих територій. Все це відбувається на тлі кризових соціальних явищ, становлення та скидання тоталітарних режимів, світових воєн та поширення нових ідеологій. Як наслідок, у працях вчених, письменників та митців поступово стає більш помітним критичне сприйняття та переосмислення соціального ладу, що переростає в прагнення до формування оновленого, ідеального суспільства. Теоретичні напрацювання з соціології, політології та архітектури містять описи спроб зміни поточного устрою та прогнозування майбутнього, що свідчить про поширення серед діячів науки та культури способу сприйняття навколишнього світу через призму утопічних¹ ідей та прагнень досягнути суспільно-політичного ідеалу.

Актуальність теми визначено наступними положеннями:

1. Теоретичні напрацювання щодо ролі утопій у розвитку світової архітектури та містобудування є несистематизованими і фрагментарними. Це спонукає комплексно розглянути та впорядкувати наявні праці, у яких тією чи іншою мірою висвітлені питання впливу утопічних ідей на архітектуру, а також містяться описи утопічних ідей та проєктів;

2. Бачення архітектури та містобудування в літературних утопіях, творах образотворчого мистецтва та архітектурних і містобудівних проєктах, що створили українські автори та які позиціонуються як утопії, є недостатньо вивченою. Як наслідок, виникає необхідність проаналізувати утопії українських авторів та визначити провідні характеристики описаних (зображених) моделей суспільства;

3. З огляду на активізацію будівельних процесів, швидку урбанізацію та постійне вдосконалення підходів до проєктування, важливо прослідкувати зв'язок

---

¹ Утопія – «модель вигаданого суспільства як втілення суспільного ідеалу, світоглядна форма освоєння майбутнього» (Шинкарук ред., 2002, с. 659)

між утопічними ідеями та спробами архітекторів і містобудівельників запроєктувати «ідеальний» простір. Вивчення процесу формування та реалізації утопій в архітектурі та містобудуванні доповнить наявні теоретичні знання щодо розвитку архітектури і дозволить більш широко та детально характеризувати архітектурну та містобудівну діяльність.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження пов'язане з науковим напрямом роботи кафедри «Дизайну та основ архітектури» Національного університету «Львівська політехніка» – «Дизайн у системі природи, суспільства та архітектури. Збереження навколишнього середовища та сталий розвиток». Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри «Пам'ять в архітектурі міста і дизайні міста» (№ 0116U002846).

Мета: на підставі авторської систематизації утопій у літературі виявити значення та висвітлити механізм їх реалізації в архітектурі та містобудуванні.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання** :

1. Сформулювати понятійно-термінологічний апарат роботи та виявити наймеш досліджені фрагменти в теоретичних напрацюваннях з архітектури та містобудування;
2. Сформулювати методіку дослідження архітектурних та містобудівних особливостей утопій;
3. Окреслити авторську систематизацію утопій відповідно до особливостей архітектурних та містобудівних рішень, що вони пропонують;
4. Розробити теоретичні моделі зародження утопії та механізмів її реалізації в контексті архітектурних та містобудівних особливостей;
5. Виявити значення утопій в архітектурі та містобудуванні;

Об'єктом дослідження є утопії (літературні утопії, архітектурні та містобудівні проекти, твори образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопічні) в архітектурі та містобудуванні.

Предметом дослідження є архітектурні та містобудівні особливості утопій, їх значення та механізм реалізації в архітектурі та містобудуванні.

Територіальні межі дослідження утопій визначаються межами материків Євразія та Північна Америка.

Хронологічні межі дослідження утопій охоплюють часовий проміжок з античності до нашого часу; більшість опрацьованого матеріалу датована 17–20 століттями.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові, архітектурні, містобудівні та візуальні методи. Зокрема, було застосовано принципи системного підходу (принцип зв'язаності і модульності; принцип ієрархії; принцип розвитку), теоретичні методи-операції (аналіз, абстрагування, формалізація, моделювання тощо), емпіричні методи-операції (вивчення літератури, документів і результатів діяльності). Розроблено авторську методику дослідження архітектурних та містобудівних особливостей утопій.

Наукова новизна одержаних результатів виражається в певній кількості положень. *Уперше:*

- проаналізовано архітектурні та містобудівні особливості літературних утопій України (на прикладі творів 20 століття) та охарактеризовано архітектурні та містобудівні вітчизняні проекти, що позиціонуються як утопічні;

- сформовано комплексну методику дослідження особливостей архітектури та містобудування в утопіях (літературних утопіях, архітектурних та містобудівних проектах, творах образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопічні);

- розроблено теоретичні моделі зародження утопії та механізмів її реалізації в контексті архітектурних та містобудівних особливостей;

Доповнено:

- наявні систематизації утопій з урахуванням містобудівних та архітектурних особливостей, що вони пропонують;

- теоретичні знання щодо відображення архітектурної та містобудівної складової в утопіях;

Подальший розвиток отримали:

- характеристика значення утопій в архітектурі та містобудуванні;
- напрацювання щодо понятійно-термінологічного апарату досліджень утопій.

Науково-практичні результати роботи. Результати наукового дослідження можуть бути:

– впроваджені у навчальний процес у вигляді теоретичних курсів для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» для базового напрямку 6.191 «Архітектура та містобудування» (під час розробки програм для таких дисциплін: «Історія архітектури, ч.1», «Історія архітектури, ч.2», «Історія архітектури, ч.3», «Історія містобудування», «Історія сучасної архітектури» тощо); для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю 8.191.00.01 «Архітектура будівель і споруд», 8.191.00.02 «Містобудування», 8.191.00.03 «Дизайн архітектурного середовища» та 8.191.00.04 «Реставрація пам'яток архітектури та містобудування і реконструкція об'єктів архітектури» (при розробці програм для таких дисциплін: «Сучасні архітектурні теорії та доктрини», «Сучасні концепції та інновації в архітектурі та містобудуванні» тощо);

– у практичній діяльності під час дослідження архітектурних та містобудівних проектів та реалізованих об'єктів для більш комплексного аналізу причинно-наслідкових зв'язків у формуванні ідеї та образного вирішення відповідного проекту;

– при розробці критеріїв оцінки сучасних проектів у галузі архітектури, містобудування та дизайну.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота містить: вступ, чотири розділи та висновки до кожного з них, загальні висновки; список використаних джерел, 7 додатків, сумарною кількістю 348 сторінок. Обсяг основного тексту роботи викладено на 134 сторінках. Робота ілюстрована 12 таблицями та 63 рисунками. Список використаних джерел містить *261 позицію*, з яких 135 найменувань латиницею та 126 – кирилицею.

Апробація результатів. Основні результати та положення дисертаційного дослідження було представлено на семи міжнародних, шістьох всеукраїнських конференціях. Зокрема, на таких міжнародних конференціях: Міжнародній науковій конференції «Архітектурне середовище міста: вчора, сьогодні, завтра (до 90-ліття професора Андрія Рудницького)» (Львів, 2018); III Міжнародній науково-

практичній конференції «Прикладні науково-технічні дослідження» (Івано-Франківськ, 2019); Міжнародній науково-практичній конференції «Архітектура, освіта і наука в Україні і світі: досвід і перспективи розвитку» (Рівне, 2019); Міжнародній науковій конференції «Освіта, пам'ять, місто. Присвячується пам'яті архітектора Івана Левинського» (Львів, 2019); IV Міжнародній міждисциплінарній заочній конференції «Народне мистецтво XXI століття: актуальні напрямки досліджень» (Львів, 2020); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні технології в архітектурі і дизайні» (Харків, 2021); V Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні технології в архітектурі і дизайні» (Харків, 2021). Всеукраїнських та науково-практичних конференціях: X Всеукраїнській науковій конференції «Сучасна архітектурна освіта. Містобудування: естетика хаосу та порядку» (Київ, 2018); IV Науково-практичній конференції «Теорія і практика актуальних наукових досліджень» (Дніпро, 2019); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія архітектури та художні дисципліни у підготовці фахівця-архітектора: значення і перспективи: присвячується світлій пам'яті доцента Романа Липки» (Львів, 2019); II Науково-практичній конференції «Містобудування: проблеми і перспективи розвитку» (Київ, 2020); Всеукраїнській науково-практичній конференції «100 років сучасності: ідеї Баугауз та українського авангарду у сучасному дизайні та дизайн-освіті» (Київ, 2020); VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Традиції та новітні технології в розвитку сучасного мистецтва» (Черкаси, 2020). А також було представлено та обговорено на наукових семінарах кафедри Дизайну та основ архітектури.

Публікації. Основні результати дисертації представлено у восьми наукових публікаціях, з-поміж них: 1 стаття у науковому виданні, що індексується у наукометричній базі даних Scopus; 2 статті у наукових виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Index Copernicus; 5 наукових публікацій у фахових виданнях України. Результати дослідження висвітлено в матеріалах та тезах доповідей семи міжнародних, шістьох всеукраїнських конференцій.

РОЗДІЛ 1

ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ «УТОПІЯ» ТА ІСТОРІОГРАФІЯ

ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ У ЛІТЕРАТУРІ

У розділі 1 подано визначення поняття «утопія» з урахуванням загальноприйнятих трактувань даного терміна, авторських інтерпретацій та уточнено поняття «утопія» в межах цього дослідження. Висвітлено спільні та відмінні риси терміна «утопія» з термінами «ідеологія», «ідеал», «футуризм» та «фантазія». Коротко охарактеризовано наукові праці про утопії та виявлено основні систематизації утопій у суміжних дисциплінах, містобудівній та архітектурній теорії, подано аналіз критики та визнання можливості реалізації утопій.

1.1. Дефініція поняття «утопія» у наукових дослідженнях та авторські інтерпретації терміна

Проблеми дослідження утопії висвітлено в наступних пунктах: полемічність терміна, оскільки визначення «утопія» є дискурсивним та потрапляє в царину риторики; ієрархія утопії, оскільки вона протиставляється реальності та виходить за межі звичного, що ускладнює її структуризацію; збереження ідентичності окремого індивіда чи навіть цілої групи у випадку реалізації утопії, оскільки, згідно зі значенням самого терміна, утопії існують «ніде», що робить їх безпредметними (Рікер, 2005, с. 373). Відповідно до цього, дослідження утопій в архітектурі та містобудуванні варто розпочати з аналізу трактувань визначення терміна та порівняння поняття з тими, що видаються схожими за значенням.

1.1.1. Визначення поняття «утопія», авторські інтерпретації та уточнення визначення терміна в межах дослідження

Дефініція поняття «утопія» та порівняння різних трактувань даного терміна дозволяють виявити характеристики, які притаманні утопіям, та ті, що є засадничими при визначенні концепції чи ідеї як утопічної.

Утопія (від грецьк. *οὐ* – не та *τόπος* – місце, тобто місце, якого немає) – «модель вигаданого суспільства як втілення суспільного ідеалу, світоглядна форма освоєння майбутнього» (Шинкарук ред., 2002, с. 659). Вперше дане слово використовує англійський філософ Т. Мор у 1516 році в назві своєї праці «Золота книжечка, така ж корисна, як і забавна, про найкращий устрій держави і про новий острів Утопія» (Мор і Кампанелла, 1988; Шинкарук ред., 2002, с. 659).

Залежно від галузі, в якій використовують поняття «утопія», можливі певні відмінності трактувань. У Додатку Б наведено визначення поняття «утопія» та суміжних термінів з різних словників, що дозволило прослідкувати відмінні та спільні ознаки дефініції. Наприклад, у декількох словниках запропоновано однакове трактування поняття «утопія» як «учення про соціальну перебудову, про ідеальний суспільний лад, яке не ґрунтується на науковому розумінні об'єктивних закономірностей суспільного розвитку», та ототожнення даного терміна з фантазією, яку неможливо реалізувати (Білодід та інші ред., 1979, с. 516; Биби́к та Сюта, 2005, с. 559; Бусел ред., 2005, с. 1520). Також декілька разів зустрічається характеристика утопії як вигадки, мрії (Морозов та Шкарапута уклад., 2000, с. 599; Базильчук, 2005, с. 142; Мельничук та ін. ред., 2012, с. 51).

Для утопій характерним є протиставлення проблем поточного для автора суспільства та принциповий показ їхнього вирішення в запропонованій моделі суспільного устрою. Наприклад, Т. Мор у першій частині своєї книги описує проблеми, характерні суспільству 15 – 16 століття, а в другій – уявну країну Утопія, у якій цих проблем немає (Мор і Кампанелла, 1988); Л. Цукколо в утопічному трактаті «Порто, або Республіка Евандрія» порівнює Італію з утопічною державою, демонструючи вирішення базових проблем, що були поширені в цей період (Donato, 2019, с. 195-196). Водночас погляди авторів суспільного та політичного устроїв покращеної держави можуть відрізнятись. Зважаючи на підходи до організації влади, утопії позиціонуються як амбівалентні: вони або пропонують відмову від одноосібної влади і перехід повноважень до усіх мешканців суспільства, або ж навпаки – аскетичне (етичне) правління мудреців, філософів тощо (Рікер, 2005, с. 362). Враховуючи трактування утопії як

«місця, якого немає», утопічним досить часто називають те, що неможливо реалізувати, вигадану конструкцію, що існує виключно в нематеріальному світі.

Основні ознаки утопії, що характеризують її суть:

– Зміна утопії під впливом на неї панівних тенденцій певного соціального середовища та її подальша трансформація у свідомості ширших верств населення (Мангайм, 2008, с. 224);

– Відсутність аналізу поточної дійсності, що досить часто стає причиною трактування утопії як умовного «стрибка» в «місце, якого немає» (Рікер, 2005, с. 72);

– Висвітлення негативних, а інколи й абсурдних сторін певного суспільства;

– Упущення в описаній (зображеній) утопії характеристики засобів для імплементації (Рікер, 2005, с. 110);

– Позитивні мотиви авторів, що прагнули створити ідеальний суспільний устрій, який можна було б поширити на значні території (Чепелик, 2009, с. 57).

Точний зміст кожної окремої утопії є особистісним та залежить від умов, які сприяли зародженню тієї чи іншої утопії (Батракова, 1990, с. 8). Утопією може бути не тільки те, що дійсно відповідає усім загальноновизнаним, необхідним критеріям даного поняття, а також те, що вважають утопічним через призму певного питання чи для конкретної соціальної групи (Рікер, 2005, с. 216-219). «Отже, ми змушені мати справу як із тим, що вважається утопією, так і з тим, що називається утопічним з більш віддаленої точки зору» (Рікер, 2005, с. 219).

Значна кількість дослідників утопій, письменників та людей суміжних професій вкладає в поняття «утопія» власні інтерпретації (див. Додаток В). Серед авторських інтерпретацій цікавим є трактування утопії як компонента ідентичності: утопії відображають прагнення людей, їхні бажання, що споріднює їх з ідентичністю, яка містить у собі минуле та теперішнє, а також наші сподівання, що орієнтовані в майбутнє (Рікер, 2005, с. 374).

Утопії можуть розвиватись у двох напрямках (Свентоховский, 2012, с. 19):

– *Регресивний напрямок*, – незважаючи на спроби впровадити різноманітні покращення, такі утопії надають перевагу тому способу життя, яке вже було в

минулому, отже, вони спонукають до відновлення певної «Золотої доби» або тих елементів та структур, які їм видаються недооціненими (Свентоховский, 2012, с. 9-27);

– *Прогресивний напрямок* характеризується футурологічним баченням та прагненням до змін, які сприяють розвитку суспільства.

Поняття «утопія» також згадується в наукових працях з теорії архітектури, містобудування та образотворчого мистецтва. Прослідковується дуальність сприйняття архітектури та містобудування в контексті дослідження утопій. З одного боку, окремі креслення та цілі проекти, які є невід’ємною складовою процесу розпланування будь-якого міста чи будівлі, ототожнюють з утопіями саме через існування на папері у вигляді образної моделі. Наприклад, О. Петрушенко зазначає, що термін «утопія» також можна вживати як характеристику проектів і планів, які є неможливими в реалізації (Петрушенко, 2015). Отже, неможливість повного втілення, яка досить часто позиціонується однією з ознак утопій, може бути підґрунтям для характеристики певного архітектурного чи містобудівного проекту чи концепції як утопічних.

З іншого боку, архітектурна діяльність сприймається як проміжна ланка між реальним та уявним та є невід’ємною складовою будь-якої утопії. Так, італійський історик містобудування та архітектури М. Тафурі описав архітектуру як стабільну форму, що знаходиться між реалізмом та утопією (Tafuri, 1968, p. 21). Історик і теоретик архітектури А. Іконніков писав, що «архітектурні утопії, які утворені від соціально-утопічних ідеалів – це образи-цілі, що реалізуються архітектурою» (Иконников, 2004, с. 4). Відповідно до цього, архітектурні утопії є похідними, а їхньою метою є реалізація концепції ідеального суспільства за допомогою архітектурної та містобудівної діяльності (Федак, 2019a;2019d; 2019f;2019g).

Досить часто утопію називають «спекулятивним міфом». Аналізуючи міфи та утопії, дослідниця мистецтва С. Батракова наводить їхні спільні риси: заміна реального фантазійним чи ідеальним, частини – цілим тощо. Водночас відмінним для міфу та утопії є сприйняття часу, оскільки для міфів більш характерним є

сприйняття сталості й відмова від можливих історичних змін, тоді як утопії прагнуть постійних змін (Батракова, 1990, с. 7).

Враховуючи полісемічність трактувань поняття «утопія», у межах даного дослідження уточнено поняття «утопія» та прийнято, що *утопія* – модель вигаданого суспільства, яка передбачає впровадження певних оновлених норм та правил (зміна політичної ідеології, трансформація соціальних зав'язків між мешканцями тощо) і яка формується шляхом глобальних (чи часткових) змін поведінкових звичок, та здебільшого передбачає будівництво спеціального простору, який повинен забезпечити імплементацію даної ідеї.

1.1.2. Порівняння понять «утопія» та «ідеологія», «ідеал», «футуризм» та «фантазія»

Порівняння термінів «ідеологія» та «утопія». У дослідженнях з детермінації поняття «утопія» значну увагу приділено висвітленню спільного та відмінного між ідеологією та утопією. Відповідно до визначення, ідеологія – це «сукупність взаємопов'язаних ідей, уявлень та переконань, призначених об'єднувати людей заради спільного життя та спільних дій» (Шинкарук ред., 2002, с. 235).

Утопії та ідеології мають спільне ядро, але різне спрямування: утопії виходять за межі суспільної ситуації та вважаються більш плідними за рахунок сприяння змін у суспільстві (Рікер, 2005, с. 216). Філософ К. Мангайм демонструє різницю між ними на прикладі впливу хибної свідомості. У процесі формування ідеологій така свідомість суперечить дійсності, оскільки послуговується неактуальними поняттями та категоріями. Так, виявляються чотири можливі базиси хибної свідомості: послуговування застарілими нормами, які не актуальні для поточного стану речей; спотворення та втеча від дійсності, до яких належить «ідеалізація», «романтизація» тощо; неспроможність «забезпечити адекватну пізнавальну орієнтацію у світі» (Мангайм, 2008, с. 112-113). Четвертим типом хибної свідомості є така, яка не відповідає дійсності через орієнтацію на майбутнє, отже, вона випереджає поточне буття, така свідомість буде «утопічною».

При порівнянні утопій та ідеологій виділяють дві основні спільні їхні риси: існування позитивних та негативних виявів; домінування деструктивного над творчим началом (Рікер, 2005, с. 6). Ідеології та утопії є відхиленням від дійсного стану речей, хоча суть цієї відмінності може бути різною (Рікер, 2005, с. 331). Відповідно до марксистського тлумачення ідеології, вона протиставляється практиці (перший рівень) та виступає як ненауковий феномен (другий рівень). Утопії, які суперечать науковим знанням, мають ідеологічний характер (Рікер, 2005, с. 11-12). Як наслідок, відбувається стирання меж між ідеологією та утопією, оскільки вони стають «нереальними».

Відмінною рисою між ідеологіями та утопіями, на думку П. Рікера, є той факт, що саме автор визначає ідею як утопічну, що посприяло зародженню окремого літературного жанру утопії, тоді як конкретні носії ідеології рідко визнають, що їхнє мислення має ідеологічне спрямування (Рікер, 2005, с. 7).

Французький філософ Л. Альтюссер вважав, що людство не може жити без ідеології, а тезу про те, що наука може замінити ідеологію сприймав як утопію. Тому для нього ідея верховенства науки, яка може витіснити усі звичні галузі (мистецтво, культуру, релігію тощо), є абсурдною та суперечить суті організації суспільства (Рікер, 2005, с. 172-173). Ідеологія, зі свого боку, є системою уявлень, що, на відміну від науки, визнає практико-соціальне функціонування більш важливим за теоретичні аспекти (Рікер, 2005, с. 169).

У своїх роботах, з-поміж іншого, П. Рікер показав співвідношення між ідеологією, утопією та релігією, продемонструвавши, що релігія може мати ідеологічні конотації (виправдовуючи поточну організацію влади) та утопічні конотації, які виражають у мотивації до змін та критичного аналізу поточного буття (Рікер, 2005, с. 283).

Дослідження спільного та відмінного у роботі К. Мангайма структуризовано в таблицю 1.1. Порівняння ідеології та утопії .

Таблиця 1.1

<i>Порівняння ідеології та утопії (таблицю сформовано відповідно до дослідження К. Мангайма (Мангайм, 2008, с. 56-57; 211-213))</i>		
<i>Поняття</i> <i>Ознака</i>	<i>Ідеологія</i>	<i>Утопія</i>
<i>Соціальна верства населення, у межах якої виникають ідеї</i>	Правлячі групи, які поширюють власне бачення на решту населення	Пригноблені групи
<i>Спроби змін суспільно-політичного устрою</i>	Відсутність прагнення до змін, оскільки їхні ідеї та інтереси пов'язані з поточним станом речей	Трансформація або повне знищення поточного устрою; підривання основ буття та створення нових засад
<i>Сприйняття влади</i>	Прагнення легітимізувати поточну структуру влади	Зміна системи влади на будь-яку протилежну поточній
<i>Вектор дії крізь призму політичних конфліктів та колективного невідомого</i>	Втрата зв'язку з реальністю та неспроможність бачити критичні ситуації, які суперечать тій моделі життя, яку вони відстоюють	Відсутність аналізу ситуації, але активне нав'язування ідей та бачень щодо зміни суспільства
<i>Трансцендентність буття</i>	Трансцендентні, оскільки не виходять за межі дійсного; при спробі реалізації, відбувається поступовий процес спотворення змісту	Ситуативно трансцендентні – виходять за межі дійсного. Трансформація наявної дійсності через супротив їй, що сприяє наближенню до бажаного
<i>Критерій реалізації (визначається через певний проміжок часу)</i>	Не втілились в життя та залишились на рівні ідеї або концепції	Знайшли своє відображення в моделях устрою наступних епох (відносні утопії)

Порівняння термінів «утопія» та «футуризм» (див. рис. 1.1.). Утопічні концепції виступають рушійними силами, які стимулюють розвиток суспільства. Основною причиною їхнього виникнення є незадоволеність рівнем життя та соціально-політичним середовищем. Як наслідок, в утопіях відображаються ідеалізовані уявлення людей про їхнє життя в теперішньому та майбутньому. Власне, через часткову орієнтацію на майбутнє термін «утопія» досить часто ототожнюють з поняттям «футуризм» (Федак, 2019а; 2019d).

Футуризм виникає як течія в мистецтві та характеризується відмовою від традиційних уявлень, протиставленням нових ідей встановленим цінностям, орієнтацією на майбутнє, спробами індустріалізації та урбанізації, які втілювали в собі засади суспільства майбутнього (Зотов, Клімачова та Таран, 2009, с. 233). Футуристичні концепції можуть містити різноманітні соціальні та політичні ідеї (Астахова та ін. ред., 1993, с. 138).

Як зазначає О. П. Петрушенко, футуризм та утопія мають спільні та відмінні риси. До спільних належать: увага до можливих теоретичних змін суспільства, визнання позитивних та негативних наслідків. Так, поруч з поняттям «утопія» існує «антиутопія», для якої характерним є опис занепаду суспільства. Відмінним між утопією та футуризмом є:

– Першочергове призначення. Так, футурологічні прогнози мають наукове підґрунтя й опираються на точні дані, для них характерним є увага до процесу реалізації. Утопічні концепції, на противагу цьому, опираються на гуманістичні та етичні уявлення про досконалість і націлені здебільшого на теоретичний результат та не мають на меті формування механізму їхнього досягнення. Відповідно до цього, футуристичні концепції, на відміну від утопічних, передбачають можливість реалізації і, як наслідок, частіше критикують (Петрушенко, 2012);

– Орієнтація в часі. Утопії можуть існувати поза часом: частина концепцій не має прив'язки до конкретного історичного періоду та є відображенням досконалого суспільства минулого, теперішнього і майбутнього водночас. Футуристичні уявлення, на противагу цьому, орієнтовані виключно в майбутнє та

сприймаються як синонім терміну «прогнозування» (Астахова та ін. ред., 1993, с. 138).

Відповідні відмінності між утопією та футуризмом можна прослідкувати на прикладі архітектурних та містобудівних проєктів. У 1914 році італійський архітектор А. Сант-Еліа опублікував «Маніфест архітектури майбутнього», у якому зазначив основні риси архітектури футуризму. «Ця архітектура не піддається жодному закону історичної спадкоємності. Вона повинна бути новою, так само як і наш новий стан свідомості» (Sant'Elia, 1914). Зважаючи на відмову від напрацювань та постулатів як минулого, так і теперішнього, у футуризмі архітектурні утопії можуть бути орієнтовані в майбутнє – прогресистські, та в минуле – ретроспективні (детальніше див. систематизацію утопій у розділі 3).

Порівняння термінів «утопія» та «ідеал» (див. рис. 1.1.). У деяких словниках зазначається, що утопія – це наука «про ідеальний суспільний лад» (Білодід та інші ред., 1979, с. 516; Бусел ред., 2005, с. 1520; Кусайкіна та Цибульник укладачі, 2011, с. 682). Таке трактування терміна опирається на утопії, що описують довершену модель суспільства, та сприяє поширенню тенденції ототожнення понять «утопія» та «ідеал».

У філософії під ідеалом розуміють нематеріальну категорію відображення дійсності, яка може існувати лише в людській свідомості, що виконує певні функції, основною з яких є співставлення уявного образу та реального об'єкта, «характеристика відношення мислення до буття» (Шинкарук ред., 2002, с. 233). Ідеалом прийнято називати найбільш довершену форму будь-якого явища чи предмета. Під поняттям «політичного ідеалу» розуміють певний еталон, досконалий взірець, який служить орієнтиром для людей і окреслюється в документах політичних партій. Характерним для нього є нематеріальність вираження, виникнення і затвердження на рівні суспільної свідомості (Астахова та ін. ред., 1993, с. 43).

Основною відмінністю між ідеалом у філософії і політології (чи соціології) є те, що політичні ідеали можуть бути як засобом досягнення певної цілі, так і самою ціллю. Для них характерним є звернення в майбутнє, прагнення

сформувані довершене суспільство. Отже, ідеальні уявлення про устрій чи суспільство є основою для формування різних політичних ідеологій, які є одними з форм суспільної свідомості.

У теорії мистецтва поняттям «ідеал» прийнято описувати довершений набір обставин (Davies & Jokiniemi, 2008, p. 196). Окремо виділяють поняття «ідеального міста», зазначаючи, що це «робоча модель міста, заснована на утопічних й ідеальних суспільно-політичних цінностях з урахуванням зонування промисловості, трафіку, парків, робочих місць для житлових районів для жителів» (Davies & Jokiniemi, 2008, p. 196).

Утопії є відображенням найбільш характерних проблем суспільства в певний період його розвитку. Ідеальні моделі політичного та суспільного устрою зачіпають усі сфери діяльності людини та пропонують вирішення багатьох проблем. Відповідно до цього, у роботах утопістів зустрічаються описи розпланування міст, які вважаються ідеальними. Після праці Т. Мора, у якій було описано місто геометрично правильної форми, до ідеальних міст почали застосовувати поняття «утопія». Однак, польський теоретик архітектури Я. Слодцзик зазначає, що є необхідність розглядати дані терміни окремо, оскільки утопічні міста розробляли, опираючись на конкретні соціальні теорії (Ślodec, 2016, p. 145 – 146).

Згідно з загальним визначенням, «ідеальними називають винятково довершені, позбавлені вад, недоліків предмети, явища, процеси (...)» (Тофтул, 2014, с. 195). Різниця між поняттями «утопія» та «ідеал» прослідковується в самих визначеннях. Так, «ідеальне» ототожнюється з вищою мірою характеристики, водночас, як утопічність передбачає соціальну складову і орієнтованість на людину та суспільство. Тобто поняття «утопія» є значно ширшим, ніж поняття «ідеал» і містить ідеальність як характеристику міри і категорію сприйняття та відображення дійсності.

Порівняння термінів «утопія» та «фантазія» (див. рис. 1.1.). В деяких словниках можна зустріти твердження, що утопія – це «фантазія, нездійсненна мрія» (Білодід та інші ред., 1979, с. 516; Бусел ред., 2005, с. 1520; Бибики та Сютя, 2005, с. 559). Зі свого боку, згідно з визначенням, «фантазія» – це «нічим не

обґрунтована думка; вигадка» (Бибик та Сюта, 2005, с. 563). Вона є одним з видів психічної діяльності та характеризує здатність людської свідомості конструювати образи та речі, яких не існує в реальному світі. Для фантазії характерними є свобода від будь-яких обмежень та неможливість втілення (Федак, 2019). На відміну від фантазії, утопія є одним з напрямків суспільної свідомості, а не результатом її діяльності (Петрушенко, 2015, с. 108).

Виділяють поняття «архітектурні фантазії», яке використовують для характеристики архітектурних ідей, що зображені графічно та не обмежуються утилітарністю чи прив'язкою до дійсності. Архітектурні фантазії створювали Ф. Брунеллескі (15 століття), Леон-Баттіста Альберті (15 століття), Б. Фішер (17 століття), Дж. Батіста Піранезі (18 століття) (Mikhailova and others, 2022, p. 247). Італійський архітектор та гуманіст Л.-Б.-Альберті також описав суспільно-політичний устрій, який повинен був бути в місті-державі. У своєму трактаті «Десять книг про архітектуру» Альберті писав, що займати певні посади могли лише особи, наділені відповідними чеснотами, і які мали досвід чи багатство, що можна було використати на процвітання міста; автор наводить планувальні особливості міста, які повинні узгоджуватись з суспільно-політичною моделлю (Blunt, 1975, с. 7-9; Медде, 2020, с. 603).

Відомими є архітектурні фантазії Я. Черніхова, який втілює своє бачення трансформації форми в значній кількості графічних композицій, що можна трактувати як авторську спробу опредметнення утопії (Чернихов, 1933).

При порівнянні утопій й архітектурних фантазій насамперед звертають увагу на різні способи їхнього вираження – утопіям характерний вербальний характер, водночас, як архітектурним фантазіям – графічний. Отже, можна говорити про їхній взаємозв'язок і стверджувати, що архітектурні фантазії виступають одним із засобів відображення утопічних концепцій. Але самі по собі вони є художнім експериментом, який не базується на дійсних подіях і не прив'язаний до них (Федак, 2019).

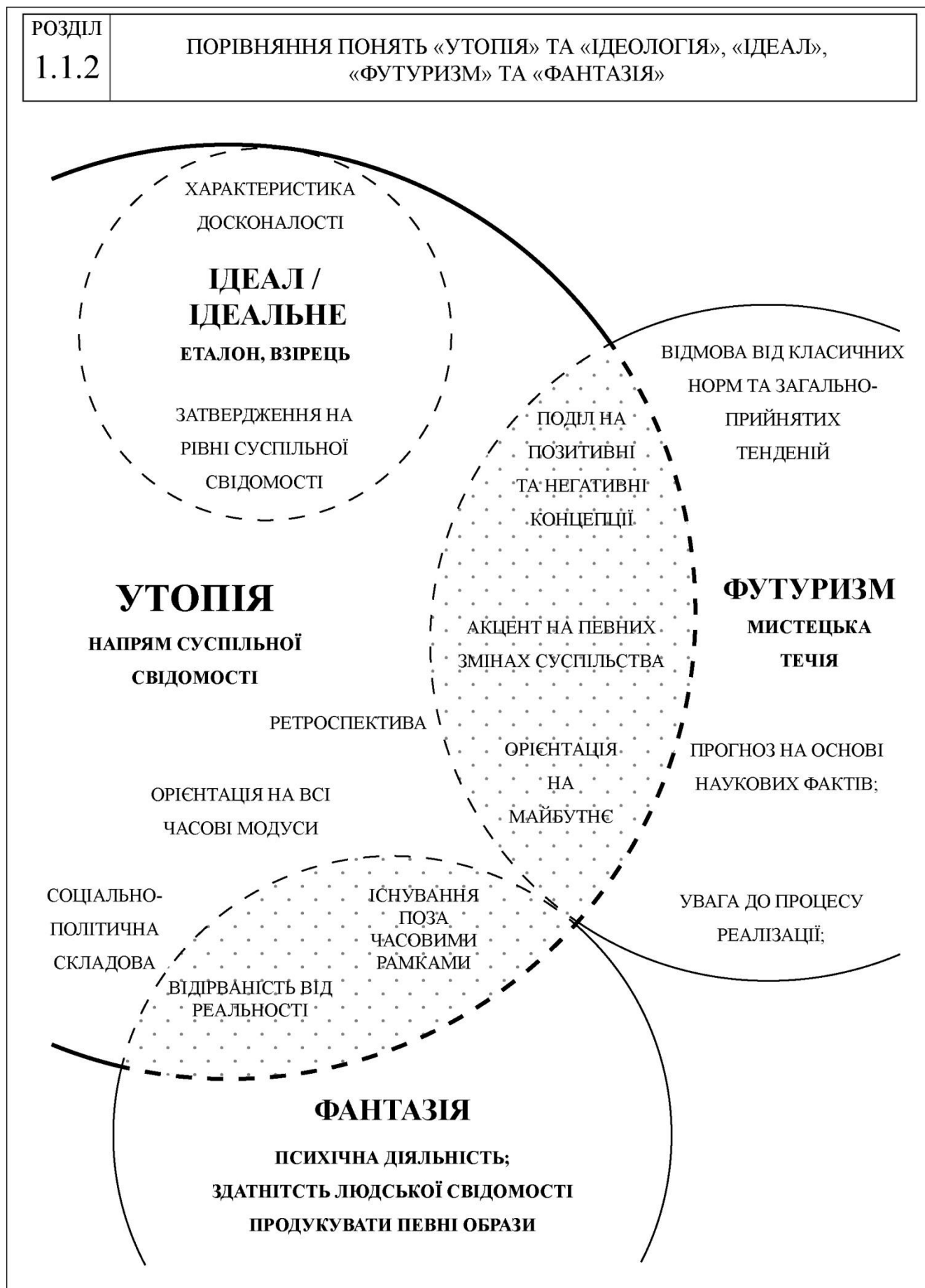

Рис. 1.1. Порівняння понять «УТОПІЯ» ТА «ІДЕАЛ», «ФУТУРИЗМ», «ФАНТАЗІЯ»

1.2. Історіографія досліджень, присвячених утопіям у суміжних дисциплінах

Сукупність досліджених праць у суміжних дисциплінах систематизовано в п'ять блоків: *напрацювання з дослідження теорії утопій та утопічного мислення; роботи, що містять систематизацію утопій; напрацювання щодо дослідження змісту утопій; напрацювання щодо дослідження реалізацій утопій, колоній та суспільно-політичних рухів; власне утопії*. Роботи в межах кожного блоку поділено на праці зарубіжних та українських дослідників, подано в хронологічному порядку. З урахуванням значної кількості підходів до систематизації утопії, напрацювання в межах цієї групи виокремлено в підрозділ 1.2.2. «Систематизація утопій у наукових роботах з суміжних дисциплін».

1.2.1. Історіографія досліджень, присвячених утопіям

Напрацювання з дослідження теорії утопій та утопічного мислення упорядковано у два блоки: *словники та наукові праці, що містять дефініцію поняття «утопія»; праці, що висвітлюють теоретичні аспекти утопії*.

Словники та наукові праці, що містять дефініцію поняття «утопія» (див. рис. 1.2.). У процесі роботи було досліджено понад десять різних словників, проаналізовано авторські визначення, що дозволило більш точно висвітлити значення поняття «утопія» та суміжних термінів (див. підрозділ 1.1).

Праці, що висвітлюють теоретичні аспекти утопії (див. рис. 1.2.). Серед опрацьованих наукових робіт *зарубіжних дослідників* варто виділити наступних авторів: К. Мангайма (Мангайм, 2008), П. Рікера (Рікер, 2005), К. Поппера (Popper, 1986), Є. Шацького (Шацкий, 1990), Г. Валаса (Walas, 2014); колектив авторів Дж. Фернандо, Н. Бурдена та інших (Fernando et al., 2018).

К. Мангайм дослідив зміни у свідомості, які відбуваються під впливом ідеологічних та утопічних елементів; їхній взаємозв'язок та відмінності; розглянув соціологічний аспект мислення; навів детальну характеристику ідеологій та утопій (Мангайм, 2008). Філософ *П. Рікер* продовжив розглядати утопії в порівнянні з ідеологіями, приділяючи значну увагу ідеям К. Мангайма та,

аналізуючи його напрацювання, доповнив власними напрацюваннями знання щодо структури утопії, виділив спільні та відмінні риси утопій та ідеологій (Рікер, 2005). Критиці утопій присвячено роботи філософа *К. Поппера*, який розглядав їх як насильницькі спроби впровадження абстрактного ідеалу майбутнього (Popper, 1986). Польський соціолог *Є. Шацький* здійснив комплексну оцінку поняття «утопія», проаналізував трансформацію утопій протягом століть; зазначив, що утопії, як спроби пошуку ідеалу, виникають у кризові періоди; охарактеризував орієнтири, якими послуговуються автори в процесі створення певної утопії; акцентував на розбіжностях між планованим баченням суспільно-політичного устрою та тим, яке дійсно може бути впроваджене (Шацький, 1990). Доктор філософії *Г. Валас*, опираючись на ідеї філософа Ж. Ранс'єра, розглядає «місто» та «міські простори» як утопічні та дає характеристику пам'яті міста на прикладі Ла-Плати, Аргентина (Walas, 2014.) *Колектив авторів Дж. Фернандо, Н. Бурдена та інших* провів три окремі дослідження, що продемонстрували вплив утопічного мислення на поведінку людей, на їхні прагнення до змін та критики поточного устрою (Fernando et al., 2018).

У межах цього дослідження було розглянуто напрацювання деяких *українських науковців*, що присвятили свої роботи вивченню утопій та утопічного мислення, а саме: *О. Руденко* (Руденко, 2002), *Т. Бондар* (Бондар, 2007; 2010), *О. Петрушенко* (Петрушенко, 2007; 2008; 2010; 2011; 2012; 2013; 2014; 2015), *Ю. Богуславської* (Богуславська, 2010), *Т. Розової* (Розова, 2018).

У галузі державного управління значний внесок у дослідження утопій зробила *О. Руденко*, яка у межах свого дисертаційного дослідження виявила роль утопічної свідомості у формуванні політичної моделі держави та виокремила три етапи становлення державної влади незалежної України в 1991-2001 рр. (Руденко, 2002).

Кандидатка філософських наук *Т. Бондар* розглянула утопічну творчість відповідно до трансгресивного процесу (Бондар, 2007); визначила значення та трактування поняття «благо» в процесі розвитку соціальних утопій (Бондар, 2010). Докторка філософських наук *О. Петрушенко* присвятила значну кількість

наукових публікацій темі утопій; дослідниця розглянула утопії та методологію їх дослідження, охарактеризувала функції утопій, відслідкувала їхній вплив на суміжні вияви суспільної свідомості тощо (Петрушенко, 2008; 2010; 2011; 2012; 2013; 2014; 2015). Цікавим є аналіз образу міста в утопіях, яким авторка окреслила значення такої моделі в контексті формування утопічного світогляду (Петрушенко, 2007; 2011, с. 151-162). Кандидатка філософських наук *Ю. Богуславська* в межах свого дисертаційного дослідження розглянула прогностичну функцію утопії, проаналізувала різні дефініції терміна та визначила основні характеристики утопічної складової соціального передбачення (Богуславська, 2010).

Докторка філософських наук *Т. Розова* є автором значної кількості статей та монографії, у яких висвітлено утопії як соціокультурний феномен, прослідковується можливість впливу утопічного світогляду на формування майбутнього України тощо. Цікавим, з погляду дослідження імплементації утопій, є твердження, що прогностична функція утопії не розкривається належним чином в епоху постмодерну, оскільки її лінійна структура суперечить змішаному та фрагментарному підходу, що є основним для постмодерністського світогляду (Розова, 2018).

Напрацювання щодо дослідження змісту запропонованих утопій (див. рис. 1.2.). До зарубіжних науковців, чиї роботи були опрацьовані в межах цього дослідження, належать: О. Свентоховський (Свентоховский, 2012), Л. Мамфорд (Mumford, 1922), В. Армїтедж (Armytage, 1955; 1956), Ф. Е. Мануель та Ф. П. Мануель (Manuel & Manuel, 1979), Є. Шацький (Шацкий, 1990), Ж. Гехт (Hecht, 1988), Дж. Круйсе (Cruise, 1995), А. Макдональд (Macdonald, 2001), Р. Кіркбрайд (Kirkbride, 2006), Дж. М. Морріс та А. Л. Кросс (Morris & Kross, 2009), Л. Т. Сарджент (Sargent, 2015), А. Калевська (Kalewska, 2016), Ї-Чунь Лі (Liu, 2016), М. Дікерт (Dickert, 2016), Г. Вестфаль (Westfahl, 2005; 2021), В. Романзі (Romanzi, 2020).

Опрацьовану літературу можна умовно поділити на дві групи – роботи першої групи містять характеристику значної кількості утопій; друга група

сформована працями, у яких висвітлено аналіз конкретного утопічного твору чи запропоновано порівняння декількох утопій, що були написані в межах відповідного регіону чи часового періоду.

Наукові роботи, що містять характеристику значної кількості утопій. Польський філософ та історик *О. Свентоховський* був одним із перших (книга «Утопії в історичному розвитку» була написана в 1910 році), хто детально описав різні історичні періоди розвитку та становлення утопій, дав їхню систематизацію та коротко охарактеризував найяскравіші приклади утопій різних періодів. Водночас варто відмітити, що *О. Свентоховський* досліджував тільки ті утопії, які містили програми нової будови спільного життя (Свентоховский, 2012).

Американський соціолог та філософ *Л. Мамфорд* у своїй книзі «Історія утопій» охарактеризував напрацювання багатьох утопістів до 20 століття – Цицерона, Плутарха, Т. Мора, Ф. Рабле, Т. Кампанелли, Й. В. Андреа, Ф. Бекона, Т. Гоббса, С. Готта, Дж. Вінстенлі, Дж. Гаррінгтона, В. Морріса та інших (Mumford, 1922). Водночас, порівнюючи особливості утопій, що були створені у різні часові періоди, філософ зазначав, що «існує розрив в утопічній традиції між сімнадцятим і дев'ятнадцятим століттям» (Mumford, 1922, с. 105). Описуючи утопії різних авторів, Мамфор досить детально відтворює запропоновані описи містобудівної структури та архітектури, тим самим акцентуючи на важливості таких аспектів для формування утопічного суспільства.

Подружжя американських істориків *Ф. Е. Мануель* та *Ф. П. Мануель* охарактеризувало більшість написаних до 1970-х років утопій (починаючи з античних часів) у своїй книзі «Утопічна думка в західному світі» (Manuel & Manuel, 1979).

Є. Шацький розглянув значну кількість літературних утопій та утопічних комун до першої половини 20 століття (Шацький, 1990). Цікавим є каталог утопій американського історика *Дж. М. Морріса* та письменника *А. Л. Кросса*, що містить короткі характеристики понад 600 різних літературних, архітектурних та інших утопій та колоній, поданих в алфавітному порядку (Morris & Kross, 2009).

Американський професор політології Л. Т. Сарджент присвятив значну кількість досліджень утопіям, зокрема в англомовній літературі (Sargent, 2015).

Американський доктор філософії з англійської мови *Г. В. Вестфаль* сформував енциклопедії наукової фантастики, що містять літературні твори, деякі науково-фантастичні фільми та відеоігри. З-поміж іншого в них наводиться коротка характеристика також утопій таких авторів, як Т. Мор, Е. Белламі, В. Д. Говеллз, Г. Веллс та інших (Westfahl, 2005; Westfahl, 2021).

Наукові праці, які містять аналіз лише однієї утопії або невеликої групи утопічних робіт, що дозволяє деталізувати їхню характеристику. Наприклад, американський дослідник *Дж. Круйсе* у своїй статті дає комплексну оцінку феміністичній утопії С. Скотт «Опис Міленіум Холл та сусідньої країни» (Cruise, 1995). Історикиня *Ж. Гехт* проаналізувала роботи французьких соціалістів-утопістів, таких як К.-А. де Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Е. Кабе, Т. Дезамі (Hecht, 1988). *А. Макдональд* у своїй статті детально аналізує утопічну складову твору О. Гакслі (Macdonald, 2001); *Р. Кіркбрайд* – утопію Дж. Сміта та колонії, утворені послідовниками його ідей у США (Kirkbride, 2006); *А. Калевська* розглядає сучасну утопію авторства М. Реаль (Kalewska, 2016). Професор освіти та історик соціальних процесів *В. Г. Г. Армітедж* аналізував ранні утопії, до яких зараховував Т. Мора, Ф. Бекона, С. Хартліб та інших, їхній вплив на англійську культуру та освіту (Armytage, 1956); детально розглянув утопію Дж. А. Ецлера (Armytage, 1955).

Наукові роботи *Ї-Чунь Лі* містять аналіз змісту «Утопії» Т. Мора в перекладах на китайську мову та висвітлюють значення твору в культурі Китаю та Тайваню; автор також розглядає утопії Китаю та Тайваню, наприклад, поема Тао Юаньмін «Весняний цвіт персика» (Yi-Chun Liu, 2016). Британський дослідник міграційної соціології *М. Дікерт* у своїй публікації дослідив феміністичні утопії Р. Сахават Хоссейн, Ш. П. Гілмен (Dickert, 2016). Італійська літературознавиця *В. Романзі* розглянула сюжет та виокремила утопічні та дистопічні особливості зображуваного світу (Romanzi, 2020).

До українських дослідників, праці яких присвячено аналізу змісту утопій, належать: Леся Українка (Українка, 1906), О. І. Білецький (Білецький, 1926), Т. Кознарський (Koznarsky, 1994), І. Павленко (Павленко, 2005), Т. Онофрійчук (Онофрійчук, 2010), Л. Зелінська (Зелінська, 2018), М. Гриценко (Гриценко, 2019).

Письменниця *Леся Українка* зробила ґрунтовний аналіз зарубіжних утопій у літературі, проаналізувавши понад 10 утопій (Українка, 1906). Український літературознавець, доктор філологічних наук *О. І. Білецький* розглянув напрацювання українських прозаїків, що писали до 1925 року, з-поміж яких варто відзначити авторів утопій С. Касянюка, І. Сенченка (Білецький, 1926). Дослідник української літератури першої половини XIX ст. *Т. Кознарський* присвятив наукову роботу аналізу утопії В. Винниченка «Сонячна машина» з урахуванням історичного, літературного та соціологічного контексту (Koznarsky, 1994). *І. Павленко* висвітлює утопічну складову в українських легендах та переказах Нижньої Наддніпрянщини (Павленко, 2005). *Т. Онофрійчук* розглянула літературні утопії 18 століття у Великій Британії з урахуванням особливостей історичного періоду, у межах якого вони були створені (Онофрійчук, 2010). Кандидатка філологічних наук *Л. Зелінська* проаналізувала твори українських та зарубіжних фантастів, що присвячені міжпланетним подорожам, навівши огляд утопічної роботи українського письменника І. Капія (Зелінська, 2018). *М. Гриценко* у своїй статті висвітлює утопічну складову в роботах фантастів, з-поміж яких можна виділити українських авторів І. Сенченка, М. Хвильового, В. Винниченка (Гриценко, 2019).

Напрацювання щодо дослідження реалізації утопій, колоній та суспільно-політичних рухів (див. рис. 1.2.). Дослідженням утопічних об'єднань займались: А. Шоу (Shaw, 1884), О. Свентоховський (Свентоховский, 2012), В. Святловський (Святловский, 1923), Ф. Караман (Caraman, 1976), Р. П. Саттон (Sutton, 1994), Дж. М. Морріс та А. Л. Кросс (Morris & Kross, 2009).

У 19 столітті французькі іммігранти, що притримувались ідей утопічного соціалістичного руху ікарійців (назва походить від назви країни Ікарія, що була описана Е. Кабе), заснували значну кількість колоній на території США.

Дослідженню цих колон присвячено значну кількість наукових публікацій (Shaw, 1884; Sutton, 1994; Свентоховский, 2012, с. 226-240). Наприклад, американський журналіст і вчений *А. Шоу* та професор історії *Р. П. Самтон* описали колонії в Дентоні, штат Техас; Нову, штат Іллінойс; Челтенхемі, штат Міссурі; Корнінгу, штат Айова; Клоувердейлі, штат Каліфорнія та інші (Shaw, 1884; Sutton, 1994).

О. Свентоховський описав утопічні колонії Релігійно-християнської общини Ордену Товариства Ісуса (єзуїтів), що були розташовані на території Південної Америки в 1609-1768 роках (Свентоховский, 2012, с. 86-89). Темою єзуїтських резервацій також займався британський священник-єзуїт і письменник *Ф. Караман* (Carman, 1976). Він досить детально описав особливості організації поселень та функціональну організацію простору. Історик економіки *В. Святловський* у своїй праці «Каталог утопій» згадував про повстанський рух «Товариство рівних», що виник у 1796 році на території Франції та мав на меті формування утопічного суспільства, у якому всі громадяни будуть рівними (Святловский, 1923, с. 65-67; Свентоховский, 2012, с. 121; 131-138).

Робота *Дж. М. Морріса та А. Л. Кросса* містить короткі характеристики значної кількості суспільно-політичних рухів та колоній, які прагнули реалізувати певну утопію. Найстаршим утопічним об'єднанням, що описане в праці, є Громада амаврів, що була заснована відповідно до ідей Йоакима з Фіоре в 13 столітті (Morris & Kross, 2009, с. 11-12). Автори приділяють увагу першій із Йоркширських громад у Великій Британії; колоніям, що засновані під впливом вчення Р. Оуена, Ш. Фур'є та ще деяких філософів-утопістів; спільнотам Шейкерів та іншим колоніям та суспільно-політичним рухам (Morris & Kross, 2009).

Утопії (до них зараховано виключно ті, що було проаналізовано в межах роботи) для зручності поділено на три менші блоки відповідно до року написання: до початку 16 ст. (1516 р.); з початку 16 до середини 19 ст.; з середини 19 ст. і до сьогодні (див. рис. 1.3.).

До творів, у яких змальовано утопічні концепції суспільного устрою і які були написані до 16 ст., належать друковані видання з міфології, фольклору,

книги релігійного змісту. У межах цього дослідження було опрацьовано тексти наступних авторів: давньогрецького філософа *Платона* (Платон, 2000; 1994а; 1994b); римського теолога та філософа *Аврелія Августина Блаженного* (Augustine, 1998); китайського політика та поета *Тао Юаньміння* (Yuanming, 2008).

Реперною точкою при хронологічному поділі утопій є видана в 1516 р. «Золота книжечка, така ж корисна, як і забавна, про найкращий устрій держави і про новий острів Утопія» англійського філософа *Т. Мора* (Мор, 1988), оскільки в ній вперше було вжито термін «утопія». Отже, усі утопії, які були написані після цього, зараховано до другого часового проміжку.

У часовий проміжок з *початку 16 до середини 19 ст.* написано значну кількість праць, які містили словесні моделі ідеального суспільства. До авторів цього періоду, твори яких було опрацьовано в межах дослідження, належать:

– англійські: історик *Ф. Годвін* (Godwin, 1768), політик *Ф. Бекон* (Бэкон, 1971), полімат *С. Хартліб* (Hartlib, 1641), соціаліст *Дж. Вінстенлі* (Уинстенли, 1950), теоретик *Дж. Гаррінгтон* (Harrington, 2008), філософ *Р. Оуен* (Оуэн, 1950);

– італійські: філософ *Ф. Патріці* (Patrizi, 2019), письменник *А. Ф. Доні* (Doni, 2019), теолог *Т. Кампанелла* (Кампанелла, 1988), політичний теоретик *Л. Цукколо* (Zuccolo, 2019a; 2019b; 2019c);

– німецький богослов *Й. В. Андреа* (Andreae, 1999);

– французькі: письменники *Ф. Рабле* (Рабле, 2004), *С. де Бержерак* (de Bergerac, 1687; де Бержерак, 1971), *Д. Верас* (Верас, 1971, богослов *Ф. Фенелон* (Fenelon, 1847), соціаліст *Е.-Г. Мореллі* (Morelly, 1753; Морелли, 1956), письменник *Л.-С. Мерсьє* (Мерсьє, 1977), соціолог *К. А. де Сен-Сімон* (Сен-Симон, 1948), соціаліст-утопіст *Ш. Фур'є* (Фур'є, 1954), соціаліст-утопіст *Е. Кабе* (Кабе, 1948; 1989), філософ *Т. Дезамі* (Дезами, 1956).

Наступною реперною точкою є промислова революція, яка розпочалась у середині 18 століття та характеризується поступовою автоматизацією виробничих процесів, що вплинуло на швидкість будівництва, рівень умов життя тощо. У 1855 році відбувається активне впровадження бесемєрівського методу виробництва

сталі, що запустило її масове виробництво та, як наслідок, сприяло активному використанню цього матеріалу в будівництві (Boylston, 1936, p. 218-219). Технічний розвиток знайшов своє відображення в мистецтві за рахунок поширення науково-фантастичних сюжетів, що розширило можливості утопістів (з'являються описи подій майбутнього, подорожей на інші планети; запропоновано створювати високотехнологічні пристрої тощо). Отже, до третього часового періоду зараховані утопії, що написані після середини *19 століття і до сьогодні*.

На противагу соціальному утопізму, який був поширений протягом попередніх століть, та значної кількості філософів серед авторів утопій з кінця 19 століття, літературні утопії починають ототожнювати з фантастикою. У межах цього дослідження було проаналізовано праці наступних авторів:

– американські: письменник *Е. Беллами* (Bellamy, 2003), літературний критик та письменник *В. Д. Говеллз* (Хоуэллс, 1990), письменник-фантаст *П. В. Андерсон* (Anderson, 2001), письменник та кінокритик *Е. Калленбах* (Callenbach, 2004);

– англійські письменники-фантасти: *В. Морріс* (Morris, 1995), *Г. Дж. Веллс* (Уэллс, 1901; 1923; Wells, 2006), *О. Гакслі* (Huxley, 1962);

– бенгальська феміністка-мислителька *Р. С. Хоссейн* (Rokeya, 1905);

– радянські: філософ *О. Богданов* (Богданов, 1912; 1922), соціолог *О. Чаянов* (Чаянов, 1920), письменники *О. Толстой* (Толстой, 1923), *І. Єфремов* (Ефремов, 1989);

– російські: публіцист *М. Чернишевський* (Чернышевский, 1984), етнограф *П. Інфантиєв* (Инфантьев, 1901; Блюм, 1970);

– українські: педагог *П. Крат* (Крат, 1918); письменники *С. Касянюк* (Касянюк, 1922), *І. Сенченко* (Сенченко, 1925); діяч *В. Винниченко* (Винниченко, 1989); фантасти *М. Капій* (Капій, 2006), *О. Бердник* (Бердник, 2019);

– французький літературний критик *А. Франс* (Франс, 1920).

Усі утопії опрацьовано відповідно до розробленої методики дослідження, яку описано в Розділі 2.

РОЗДІЛ 1.2.1	ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ, ПРИСВЯЧЕНИХ УТОПІЯМ У СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІНАХ	
НАПРАЦЮВАННЯ З ТЕОРІЇ УТОПІЙ ТА УТОПІЧНОГО МИСЛЕННЯ		
СЛОВНИКИ Словник укр. мови: в 11 т., 1979; Словник соціологічних і політологічних термінів, 1993; Слов. іншомовних слів, 2000; Філософський енциклопедичний словник, 2002; Словник іншомовних слів, 2005; Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005; Словник-довідник з історії, 2005; Словник культурологічних термінів, 2009; Сучасний тлумачний словник української мови, 2011; Етимологічний словник української мови: у 7 т., 2012; Сучасний словник з етики, 2014; Dictionary of Architecture and Building Construction, 2008	ВИСВІТЛЮЮТЬ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УТОПІЙ Зарубіжних дослідників: К. Мангайм (Мангайм, 2008); П. Рікер (Рікер, 2005); К. Поппер (Popper, 1986); Є. Шацький (Шацкий, 1990); Г. Валас (Walas, 2014); колектив авторів Дж. Фернандо та ін. (Fernando et al., 2018) Українських дослідників: О. Руденко (Руденко, 2002); Т. Бондар (Бондар, 2007; 2010); О. Петрушенко (Петрушенко, 2007; 2008; 2010; ... ; 2015); Ю. Богуславська (2010); Т. Розова (Розова, 2018).	
НАПРАЦЮВАННЯ ЩОДО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ УТОПІЙ		
ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ О. Свентоховський (Свентоховский, 2012); Л. Мамфорд (Mumford, 1922); В. Армїтедж (Armstrong, 1955; 1956) Ф. Е. Мануель та Ф. П. Мануель (Manuel & Manuel, 1979); Ж. Гехт (Hecht, 1988); Дж. Круїсе (Cruise, 1995); А. Макдональд (Macdonald, 2001);	УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ Дж. М. Морріс та А. Л. Кросс (Morris & Gross, 2009); Р. Кіркбрайд (Kirkbride, 2006); Л. Т. Сарджент (Sargent, 2015); А. Калевська (Kalewska, 2016); Ї-Чунь Лі (Liu, 2016); М. Дікерт (Dickert, 2016); Г. Вестфаль (Westfahl, 2005; 2021); В. Романзі (Romanzi, 2020).	УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ Л. Українка (Українка, 1906); О. І. Білецький (Білецький, 1926); Т. Кознарський (Koznarsky, 1994); І. Павленко (Павленко, 2005); Т. Онофрійчук (Онофрійчук, 2010); Л. Зелінська (Зелінська, 2018); М. Гриценко (Гриценко, 2019)
НАПРАЦЮВАННЯ ЩОДО ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЙ УТОПІЙ, КОЛОНІЙ		
А. Шоу (Shaw, 1884); О. Свентоховський (Свентоховский, 2012); В. Святловський (Святловский, 1923);	Ф. Караман (Caraman, 1976); Р. Саттон (Sutton, 1994); Дж. М. Морріс та А. Л. Кросс (Morris & Gross, 2009)	

Рис. 1.2. Історіографія досліджень присвячених утопіям в суміжних дисциплінах (частина 1)

РОЗДІЛ 1.2.1	ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ, ПРИСВЯЧЕНИХ УТОПІЯМ У СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІНАХ		
➔ НАПРАЦЮВАННЯ ЩО МІСТЯТЬ СИСТЕМАТИЗАЦІЮ УТОПІЙ			
ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ		УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ	
А. Свентоховський (Свентоховский, 2012); В. Святловський (Святловский, 1923);	Л. Мамфорд (Mumford, 1922); Є. Шацький (Шацкий, 1990). К. Мангайм (Мангайм, 2008); П. Рікер (Рікер, 2005)	Л. Українка (Українка, 1906); О. Петрушенко (Петрушенко, 2010; 2012); Л. Чорна (Чорна, 2016)	
➔ ЛІТЕРАТУРНІ УТОПІЇ			
ДО 1516 Р.			
Платон (Платон, 2000; 1994а; 1994b); Аврелій Августин Блаженний (Augustine, 1998);		Тао Юаньмін (Yuanming, 2008);	
З 1516 Р. ДО СЕРЕДИНИ 19 СТ			
Англійські: Т. Мор (Mor, 1988); Ф. Годвін (Godwin, 1768); Ф. Бекон (Бэкон, 1971); С. Хартліб (Hartlib, 1641); Дж. Вінстенлі (Уинстенли, 1950); Дж. Гаррінгтон (Harrington, 2008); Р. Оуен (Оуэн, 1950); Німецькі: Й. В. Андре (Andreae, 1999);	Італійські: Ф. Патріці (Patrizi, 2019); А. Ф. Доні (Doni, 2019); Т. Кампанелла (Кампанелла, 1988); Л. Цукколо (Zuccolo, 2019а; 2019b; 2019с);	Французькі: Ф. Рабле (Rabbe, 2004); С. де Бержерак (de Bergerac, 1687; де Бержерак, 1971); Д. Верас (Veras, 1971); Ф. Фенелон (Fenelon, 1847); Е.-Г. Мореллі (Morelly, 1753; Морелли, 1956); Л.-С. Мерсьє (Merseye, 1977); де Сен-Сімон (Сен-Симон, 1948); Ш. Фур'є (Фурье, 1954); Е. Кабе (Cabe, 1948; 1989); Т. Дезамі (Desami, 1956)	
З СЕРЕДИНИ 19 СТ. І ДО СЬОГОДНІ			
Американські: Е. Беллами (Bellamy, 2003); В. Д. Говеллз (Хоуэллс, 1990); П. Андерсон (Anderson, 2001); Е. Калленбах (Callenbach, 2004); Англійські: В. Морріс (Morris, 1995); Г. Веллс (Уэллс, 1901; 1923; Wells, 2006); О. Гакслі (Huxley, 1962);	Радянські: О. Богданов (Богданов, 1912; 1922); О. Чаянов (Чаянов, 1920); О. Толстой (Толстой, 1923); І. Єфремов (Ефремов, 1989); Російські: М. Чернишевський (Чернышевский, 1984); П. Інфантьєв (Инфантьев, 1901; Блюм, 1970);	Бенгальські: Р. С. Хоссейн (Rokeya, 1905); Французькі: А. Франс (Франс, 1920); Українські: П. Крат (Крат, 1918); С. Касянюк (Касянюк, 1922); І. Сенченко (Сенченко, 1925); В. Винниченко (Винниченко, 1989); М. Капій (Капій, 2006); О. Бердник (Бердник, 2019);	

Рис. 1.3. Історіографія досліджень присвячених утопіям в суміжних дисциплінах (частина 2)

1.2.2. Систематизація утопій у наукових роботах з суміжних дисциплін

Питанню систематизації утопій приділено значну кількість праць та досліджень (див. рис. 1.3.), однак стверджувати про єдиний правильний варіант на даний момент неможливо (Шацкий, 1990, с. 46). Наприклад, до систематизації утопій щодо історичного періоду, у який вони були написані, зверталось досить багато зарубіжних науковців, таких як: А. Свентоховський (Свентоховский, 2012), В. Святловський (Святловский, 1923), Л. Мамфорд (Mumford, 1922), Є. Шацкий (Шацкий, 1990). Також розглянуто підходи до систематизації К. Мангайма (Мангайм, 2008), П. Рікера (Рікер, 2005).

А. Свентоховський виділяє наступні утопії (Свентоховский, 2012): *давні міфи, казки, перекази; стародавні утопії; соціальні утопії 15-17 століття; утопії природно-правової концепції (утопії єднання з природою) 18 століття; утопії наукового соціалізму 19 століття; колективістські утопії; анархістичні утопії; індивідуалістські утопії; утопічні укронії* (див. рис. 1.4).

Стародавні утопії, до яких належать роботи античних філософів, таких як Платон, Ксефонт, Феопомп, Ямбул та інші (Свентоховский, 2012, с. 9-27);

Християнські утопії до 15 століття характеризуються спільністю майна в релігійних общинах та братствах. «Вчення Христа» позиціонується як релігійно-моральна утопія, що може слугувати прикладом для наслідування. Усі утопії цього періоду є незавершеними суспільно-політичними моделями (вчення Карпократів Олександрійського, трактат імператора Римської імперії Юстиніана I та інші). В 12-15 століттях утворювались об'єднання монахів, братства, які протиставляли себе тодішньому християнству. Наприклад, вчення Блаженного Йоахіма Флорського про третій період християнства, у якому буде оновлена, «правильна» церква (Свентоховский, 2012, с. 28-35).

Соціальні утопії 15-17 століття вважаються першими утопіями, у яких використано образ острова як місця, де реалізовано ідеальну державу. Автор аналізує роботи Т. Мора, А. Доні, Й. В. Андреа, Т. Кампанелли та інших (Свентоховский, 2012, с. 36-63). У межах цих утопій окремо виділено монархічні

утопії: роботи Ф. Фенелона, Ле Гранда, анонімну німецьку утопію «Офірське королівство» та інші.

Утопії природно-правової концепції (утопії єднання з природою) 18 століття, які природу визначали як джерело права, що сприяло врахуванню природних прав усіх людей та тварин у процесі формування законів держав; зазвичай її зображували в образі мудрої матері, що готова навчати та захищати власних дітей. До утопій цього періоду належить робота Ж.-Ж. Руссо «Про суспільну угоду, або Принципи політичного права», яка хоч і не є романом про нові землі, та все ж містить опис моделі ідеального суспільно-політичного устрою. Також напрацювання Е.-Г. Моррелі, Л.-С. Мерсьє та інших. Окремо виділено *соціальні утопії Франції 18 століття*, що характеризуються ілюзорною вірою в легкість політичних та соціальних змін, трактуванням природи як джерела законів. Найбільш відомими є роботи де Сен-Сімона, Р. Оуна, К. Фур'є (Свентоховский, 2012, с. 110-249).

Утопії наукового соціалізму 19 століття, який набув найбільшого розповсюдження на території Німеччини. Попередником вважається німецький філософ В. Вейтлінг, який не тільки описував політичний устрій, що опирається на комунізм, а й зміг довести, що у вченні Ісуса Христа також фігурував комунізм як рекомендована політична ідеологія. Засновником наукового соціалізму є К. Маркс, який вплинув на утопічні твори цього періоду. Філософ критично переосмислив «грубий» комунізм, який пропонували утопісти попередніх століть, та впровадив науковий варіант соціалізму, що опирається на дослідження економічних та суспільних аспектів функціонування держави. До робіт цього періоду належать праці А. Бебеля, К. Каутського, Ф. Е. Більца та інших (Свентоховский, 2012, с. 250-284). Утопії наукового соціалізму містять: *колективістські, анархістичні та індивідуалістські утопії*.

Колективістські утопії найбільш близькі до наукового соціалізму. Французький політик Е. Тарбур'єш пропонує чотири основні принципи колективістської утопії у своїй роботі «Майбутнє місто: нарис наукової утопії»: (1) кожен має змогу отримати те, що йому потрібно в межах розумного

споживання; (2) усі мешканці повинні виконувати певні функції, які визначаються їхніми можливостями, приносити користь суспільству, бачити особистісні позитивні наслідки від добробуту країни; (3) чоловіки та жінки рівні у своїх правах та обов'язках, порівну розподіляють будь-яку роботу (враховуючи хатню); (4) націоналізація суспільної власності (Свентоховский, 2012, с. 285-304).

Анархістичні утопії опираються на ідею формування соціальної ідилії за рахунок відмови від державної влади та збереження автономії усіх мешканців. Сюди належать роботи В. Годвіна, Ж. Грейва та інших. Неможливість відмови від будь-якої влади в реальному світі, що було основою анархістичних утопій, стало причиною відсутності реалізованих концепцій (Свентоховский, 2012, с. 305-316).

Індивідуалістські утопії пропагують цінність кожної особистості, право на приватну та інтелектуальну власність. Прикладом є праця Т. Герцки, у якій він описує нову організацію суспільного устрою зі збереження особистості усіх мешканців (Свентоховский, 2012, с. 317-351).

Утопічні укронії – твори, які містять описи альтернативного майбутнього, що стає «можливим» завдяки винаходам, науковим відкриттям. Умовно їх можна поділити на наукові та соціальні. До авторів *наукових утопічних укроній* належать Л.-С. Мерсьє, К. Ласвіц, В. Деліл Хей та інші. Для них характерним є зображення зміни суспільства за рахунок новітніх винаходів, які в багатьох випадках видаються фантастичним. До *соціальних утопічних укроній* належать роботи В. Беллами, В. Морріса, Дж. Річардсона та інших. Окрім значного розвитку науки та культури, в таких утопіях запропонована певна соціальна модель суспільства, яка можна бути не оригінальною, але при цьому досить гармонійною для зображуваних умов життя (Свентоховский, 2012, с. 352-401).

В. Святловський систематизував роботи утопічного соціалізму від античності до початку 20 століття (див. рис. 1.5.). Дослідник виділив два критерії, відповідно до яких відбирав твори: (1) наукові праці, в яких міститься аналіз утопій, а не лише їхні перелік; (2) утопічні твори, провідна тематика яких стосується соціально-політичних, соціально-філософських чи економічних особливостей (Святловский, 1923). В. Святловський у своєму «Каталозі утопій» виокремлює

наступні категорії систематизації утопічних творів: *утопії Античного світу*, до яких зараховує праці Гіпподама Мілетського, Евгемера, Платона, Ямбула та інших; *утопії Середньовіччя*, які охоплюють часовий період до кінця 15 століття, а саме праці П. Дюбуа, Плетона та інших; *утопії Нового часу*, починаючи з 16 століття до кінця 18 століття, серед яких твори Т. Мора, А. Ф. Доні, Ф. Патріці, Сірано де Бержерака тощо; *утопії 19 століття* автор поділяє на утопії періоду «великих утопістів», до яких зараховує праці А. де Сен-Сімона, Р. Оуена, Ш. Фур'є, Е. Кабе, та утопії менш відомих авторів, таких як В. Вейтлінг, О. Богданов; *утопії початку 20 століття*, які були написані після поширення ідей наукового соціалізму, а саме: твори Е. Беллами, В. Морріса, Г. Веллса та інших авторів (Святловский, 1923).

Л. Мамфорд виділяє *утопії втечі та реконструкції* (див. рис. 1.5.). Утопії втечі уособлюють прагнення миттєвої зміни умов життя чи компенсації за певні негативні моменти. Прикладом є будівництво «повітряних замків». Для них характерна відсутність будь-яких матеріальних обмежень; це світ безмежної фантазії, яким керують наші бажання. Такі утопії напрямлені у внутрішній світ автора. Утопії реконструкції передбачають матеріальні зміни умов життя задля досягнення бажаного, вони орієнтовані на реальність та ведуть нас «назовні» (Mumford, 1922, с. 15-26). Окремо філософ виділяє *приватні (партизанські) утопії 19 століття*, кожна з яких прагнула реалізувати власне бачення ідеального устрою, вважаючи, що основою має слугувати зміна економіки. Для них характерна концентрація на певному аспекті, довкола якого вони вибудовують нове ціле (наприклад, заборона алкогольних напоїв тощо); віра в те, що усі інституції та соціальні норми є виключно зовнішніми обмежувачами людської природи, які її спотворюють. Як наслідок, ці утопії видаються поверховими та рідко містять детальні описи архітектурних та містобудівних особливостей організації просторів. Прикладом є утопії Дж. Бентама, Е. Беллами. Поділяються на три типи: бюрократична, машинізована (усі процеси передбачається механізувати, збільшивши відсоток технологій у суспільному-

житті людей), правова (ігнорування реальних потреб людей та надмірне послуговування регламентом норм та правил) (Mumford, 1922, с. 237-265).

Цікавим є напрацювання щодо систематизації К. Мангайма, який виділяє *абсолютні та відносні утопії* (див. рис. 1.6.). Абсолютні утопії – це «всі ті уявлення, абстраговані від буття, які не можуть бути реалізовані в рамках існуючого соціального устрою» (Мангайм, 2008, с. 213). Відносними ж філософ вважає утопії, що позиціонуються як непридатні до реалізації виключно з точки зору представників певного соціального порядку, тоді як за інакших умов їхня реалізація можлива (Мангайм, 2008, с. 214).

Також варто відзначити, що філософ окремо систематизував утопічну свідомість. Форми утопічної свідомості в новітню добу за К. Мангаймом (Мангайм, 2008, с. 226; Рікер, 2005, с. 334-340):

– Оргіастичний хіліазм анабаптистів – абсолютна присутність індивідуума у відповідний момент часу та місця: послуговується часовим модусом «зараз» і просторовим – «тут». Для осіб з таким типом утопічної свідомості становлення тисячолітнього Божого царства не є кінцевою точкою революції чи метою, що вони прагнуть досягнути, воно слугує вихідною точкою, з якої потрібно перейти в нове буття сакрального часу та простору, до якого така особа перманентно готова. Селянські повстання та війни слугують прикладом революцій, які виникли в результаті збурення «потойбічних точок» людських душ, що сприяло фіксації їхньої безпосередньої присутності;

– Ліберально-гуманістична – формується «раціональний» образ ідеальної дійсності, який послуговується орієнтованою на майбутнє ідеєю та визначає значимість процесу реалізації;

– Консервативна утопічна свідомість на протигагу ліберально-гуманістичній розвивається вже не в площині ідей, а повністю злилась з буттям; характерне іманентне бачення історичної зумовленості кращого суспільства;

– Соціалістично-комуністична послуговується ідеєю, що виходить на вищий рівень і тепер наділена додатковими характеристиками, такими як: умови виникнення та існування, причино-наслідкові зв'язки, конкретні функції тощо.

Характерним є пошук балансу між попередніми утопіями, возвеличення соціально-економічної структури суспільства.

Відповідно до вчення німецького філософа Ю. Габермаса, у добу Просвітництва провідними були *раціональні утопії* (Рікер, 2005, с. 302). Наприклад, уведене Габермасом поняття комунікативної компетентності є утопічною конструкцією, оскільки мова йде не лише про можливість вільно спілкуватись з людьми за рахунок володіння певною мовою, а й про присутність відповідної антропологічної та онтологічної ситуації, у межах якої можна буде оцінити дане поняття (Рікер, 2005, с. 306).

Є. Шацький пропонує модель поділу на *утопії втечі та героїзму*, що є наближеною до систематизації Л. Мамфорда (див. рис. 1.6.). *Утопіями втечі* вважаються всі ті, що обмежуються мріями та теоретичним зображенням ідеалу та не прагнуть до дій. Серед цих утопій Є. Шацький виокремлює *утопії місця* (розповіді про країни, де мешканці живуть у щасті); *утопії часу* (орієнтовані на зображення певного часового періоду, у межах якого люди живуть щасливо – це може бути як зображення майбутнього, так і минулого); *утопії позачасового порядку* (визнають неможливість побудови ідеального суспільства на землі та пропонують вічне щастя). Зі свого боку *героїчні утопії* сприяють дійсним трансформаціям суспільного устрою та поділяються на *утопії орденуПП та політичні*. Для перших характерним є розуміння приреченості поточного суспільного строю та неможливості його зміни як наслідок формування окремого об'єднання однодумців, в межах якого реалізуються ідеї ідеального суспільного устрою. Політичні утопії прагнуть змінити усю модель державного устрою, починаючи від її основ (Шацький, 1990).

З-поміж напрацювань *українських дослідників* систематизацію утопій містять опрацьовані роботи Лесі Українки (Українка, 1906), О. Петрушенка (Петрушенко, 2010; 2012), Л. Чорної (Чорна, 2016).

Виділяють різні варіанти систематизації утопій залежно від обраного критерію, згідно з яким відбувається поділ. Наприклад, систематизація утопій відповідно до (див. рис. 1.7.):

1. *Авторського права* виділяють авторські та народні (казки, перекази, народні оповідання тощо) утопії (Петрушенко, 2012). Авторські утопії розділяють на колективістські та індивідуалістичні (Чорна, 2016, с. 252). Колективістськими є концепції, які спільно розробляла певна соціальна група, і вони відображають сумісний утопічний ідеал. До них належать архітектурні містобудівні утопії, що досить часто є результатом роботи колективу. Авторські індивідуалістичні утопії, зі свого боку, створює один автор, і це є найбільш чисельна група утопій. До таких належать праці філософів-утопістів, таких як: Т. Мор, Т. Кампанелла, Д. Вераса, Е-Г. Мореллі та інших;

2. *Часового періоду, на який орієнтовано формування соціального ідеалу* виділяють ретроспективні та прогресистські утопії (Чорна, 2016). Для ретроспективних утопій джерелом натхнення є образи минулого; характерним є відтворення ідей минулого та спроби адаптації їх до реалій теперішнього. До таких утопій можна віднести опис соціально-політичної моделі Афін у діалозі «Критій» Платона (Платон, 1994а). Прогресистські утопії базуються на уявленні майбутнього та досить часто містять описи засобів технічного прогресу. Наприклад, роботи В. Морріса, О. Бердника та інших;

3. *Сфери діяльності, в межах якої вони виникають*, виділяють: екологічні, політичні, релігійні тощо (Петрушенко, 2012). Варто зазначити, що з-поміж спеціалізованих утопій (вузько напрямлених в межах певної галузі діяльності) виділяють архітектурні утопії, основним завданням яких є гуманізація архітектурного простору у відповідності з соціальною складовою утопічних ідей, і, як наслідок, забезпечення можливості їхньої реалізації (Петрушенко, 2007).

Письменниця Леся Українка систематизує утопії в літературі з урахуванням часу та їхнього змістового наповнення на *теологічні, політичні, релігійно-догматичні утопії та белетристичні утопії новітнього типу* (див. рис. 1.8.).

Теологічні утопії містять «опис земного раю». До таких утопій належить аркадський міф «Легенда про Адапу» (14 століття до н.е.), народні казки про райські країни, іранська легенда про Джамшида, правителя країни Аріана та інакші легенди про рай (Українка, 1906, с. 264-266). Характерним є наївний

матеріалістичний ідеал, опис людей, які досягають райської землі, а потім втрачають доступ до неї в результаті поганих вчинків, гріхопадіння тощо (Українка, 1906, с. 264-267). *Політичні утопії* поділяються на *пророчу* та *апокаліптичну утопії*. До пророчої належать описи Ізраїльського царства в Біблії (Українка, 1906, с. 267-270), тоді як до апокаліптичної – грецька утопічна література. Зі свого боку, грецьку утопічну літературу Леся Українка поділяє на «утопію легендарну», до якої зараховує описи ідеальних країн в «Одіссей» та «історичну утопію», такі роботи як: «Кіропедія» Ксенофонта (написана між 371—355 рр. до н. е.), «Історії» Геродота, «Германія» Тацита (написана 98 р.); «утопію філософську», засновником якої називає Платона, враховуючи його описи Атлантиди, Афін (Українка, 1906, с. 270-274; Федак, 2019е). *Релігійно-догматична утопія* виникає опираючись на грецьку утопічну літературу; до неї належить трактат Аврелія Августина «Про Божу державу».

Роботу Т. Мора «Утопія» Леся Українка вважає основоположницею *белетристичної утопії новітнього типу*, оскільки Мор не використовує міф; до авторів, що його наслідували, зараховує Т. Кампанеллу, Ф. Бекона, Д. Вераса, Дж. Сфівта, Б. ле Бов'є де Фонтенеля, Е.-Г. Моррелі, Е. Кабе, Е. Сувестра, М. Чернешевського, Е. Булвер-Літтона, Е. Беллами, В. Морріса, М. Метерлінка, А. Франса (Українка, 1906, с. 270-311).

О. Петрушенко виділяє: «сцієнтистську» (орієнтована на розвиток та вдосконалення науки); релігійну (основою майбутнього розвитку є теологічні уявлення про світ); партійно-політичну (гарантом реалізації утопічної ідеї є певна політична сила); культурно-мистецьку (важливим є вплив мистецтва, літератури, кінематографа); фінансово-корпоративну (ствердження того, що можна досягнути ідеалу шляхом розвитку економіки та, як наслідок, створення умов для реалізації утопічної концепції); екологічну (відмова від надбань цивілізації та відтворення природніх умов людського життя), утопічні свідомості (див. рис. 1.7.). Типи утопічної свідомості безпосередньо пов'язані з типам утопій (Петрушенко, 2010; Федак, 2019б).

РОЗДІЛ 1.2.2	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН	
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЇ А. СВЕНТОХОВСЬКОГО З УРАХУВАННЯМ ІСТОРИЧНОГО ПЕРІОДУ (СВЕНТОХОВСКИЙ, 2012):	
ДАВНІ МІФИ, КАЗКИ, ПЕРЕКАЗИ		
СТАРОДАВНІ УТОПІЇ		
<i>роботи античних філософів.</i> До прикладу: роботи Платона, Ксефонт,а Феопомпа, Ямбула та інших		
ХРИСТИЯНСЬКІ УТОПІЇ ДО 15 СТОЛІТТЯ		
<i>характеризуються спільністю майна в релігійних общинах та братствах.</i> До прикладу: вчення Блаженного Йоахимо Флорського про третій період християнства		
СОЦІАЛЬНІ УТОПІЇ 15-17 СТОЛІТТЯ		
<i>використано образ острова, як місця, де реалізовано ідеальну державу.</i> До прикладу: роботи Т. Мора, А. Доні, Й. В. Андреа, Т. Кампанелли та інших		
УТОПІЇ ПРИРОДНО-ПРАВОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ (ЄДНАННЯ З ПРИРОДОЮ) 18 СТОЛІТТЯ		
<i>якими природа визначалась як джерело права, що сприяло врахуванню природних прав усіх людей.</i> До прикладу: роботи Ж.-Ж. Руссо, Е.-Г. Мореллі, Л.-С. Мерсьє.		
СОЦІАЛЬНІ УТОПІЇ ФРАНЦІЇ 18 СТОЛІТТЯ		
<i>характеризуються ілюзорною вірою в легкість політичних та соціальних змін, трактуванням природи як джерела законів.</i> До прикладу: роботи де Сен-Сімона, К. Фур'є та інших.		
УТОПІЇ НАУКОВОГО СОЦІАЛІЗМУ 19 СТОЛІТТЯ		
Колективістські утопії <i>найбільш близькі до наукового соціалізму</i> До прикладу: робота Е.Тарбур'єша;	Анархістичні утопії <i>опираються на ідею формування соціальної ідилії та відмови від державної влади та збереження автономії усіх мешканців</i> До прикладу: роботи В. Годвіна, Ж. Грейва та інших;	Індивідуалістські утопії <i>пропагують цінність кожної особистості, право на приватну та інтелектуальну власність</i> До прикладу: праця Т. Герцки;
УТОПІЧНІ УКРОНІЇ <i>твори, які містять описи альтернативного майбутнього</i>		
Наукові утопічні укронії <i>зображення зміни суспільства за рахунок новітніх винаходів, які в багатьох випадках видаються фантастичним</i> До прикладу: Л.-С. Мерсьє, К. Лассвіц та інші;	Соціальні утопічні укронії <i>пропонується певна соціальна модель суспільства, яка має бути гармонійною для зображуваних умов життя</i> До прикладу: В. Белламі, В. Морріса, Дж. Річардсон;	

Рис. 1.4. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ
З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН (ЧАСТИНА 1)

РОЗДІЛ 1.2.2	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН	
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ В. СВЯТЛОВСЬКОГО: ВПОРЯДКУВАННЯ РОБІТ УТОПІЧНОГО СОЦІАЛІЗМУ, ВІД АНТИЧНОСТІ ДО ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТТЯ (СВЯТЛОВСКИЙ, 1923)	
	УТОПІЇ АНТИЧНОГО СВІТУ	
	До прикладу: праці Гіпподама Мілетського, Евгемера, Платона, Ямбула та інших	
	УТОПІЇ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ	
	<i>охоплюють часовий період до кінця 15 століття.</i>	
	До прикладу: праці П. Дюбуа, Плетона та інших	
	УТОПІЇ НОВОГО ЧАСУ	
	<i>починаючи з 16 століття до кінця 18 століття.</i>	
	До прикладу: твори Т. Мора, А. Ф. Доні, Ф. Патріці, Сірано де Бержерака тощо	
	УТОПІЇ 19 СТОЛІТТЯ	
	Утопії періоду «великих утопістів»	Утопії менш відомих авторів
	До прикладу: праці А. де Сен-Сімона, Р. Оуена, Ш. Фур'є, Е. Кабе	До прикладу: праці В.Вейтлінга, О. Богданова;
	УТОПІЇ ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТТЯ	
	<i>були написані, після поширення ідей наукового соціалізму.</i>	
	До прикладу: твори Е. Белламі, В. Морріса, Г. Веллса та інших авторів	
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Л. МАМФОРДА (MUMFORD, 1922)	
	УТОПІЇ ВТЕЧІ	
	<i>уособлюють прагнення миттєвої зміни умов життя чи компенсації за певні негативні моменти. Для них характерна відсутність будь-яких матеріальних обмежень; це світ безмежної фантазії, який керується нашими бажаннями. Такі утопії напрямлені у внутрішній світ автора.</i>	
	До прикладу: праці Т. Мора, Т. Кампанелли та інших	
	УТОПІЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ	
	<i>передбачають матеріальні зміни умов життя задля досягнення бажаного, вони орієнтовані на реальність та ведуть нас «на зовні»</i>	
	До прикладу: праці Дж. Вінстенлі та інших	
	<i>Окремо філософ виділяє ПРИВАТНІ (ПАРТИЗАНСЬКІ) УТОПІЇ 19 СТОЛІТТЯ</i>	
	<i>характерна концентрація на певному аспекті, довкола якого вони вибудовують нове ціле; віра в те, що усі інституції та соціальні норми є виключно зовнішніми обмежувачами людської природи, які її спотворюють.</i>	
	До прикладу: твори Дж. Бентама; Е. Белламі	

Рис. 1.5. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ
З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН (ЧАСТИНА 2)

РОЗДІЛ 1.2.2	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН		
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ К. МАНГАЙМА (МАНГАЙМ, 2008) (ВІДПОВІДНО ДО МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ)		
	АБСОЛЮТНІ УТОПІЇ		
	<i>це «всі ті уявлення, абстраговані від буття, які не можуть бути реалізовані в рамках існуючого соціального устрою»</i>		
	ВІДНОСНІ УТОПІЇ		
	<i>що позиціонуються як непридатні до реалізації виключно з точки зору представників певного соціального порядку, тоді як за інших умов їхня реалізація можлива.</i>		
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Є. ШАЦЬКОГО (ШАЦКИЙ, 1990) (ЗАПРОПОНОВАНИЙ ПОДІЛ Є НАБЛИЖЕНИМ ДО СИСТЕМАТИЗАЦІЇ Л. МАМФОРДА)		
	УТОПІЇ ВТЕЧІ		
	<i>усі ті, що обмежуються мріями та теоретичним зображенням ідеалу, та не прагнуть до дії</i>		
	Утопії місця <i>розповіді про країни, де мешканці живуть в щасті</i> До прикладу: роботи Т. Мора, Д. Дідро, Г. Герцки, Е. Кабе та інших;	Утопії часу <i>орієнтовані на зображення певного часового періоду, в межах якого люди живуть щасливо – це може бути як зображення майбутнього, так і минулого</i> До прикладу: робота Л.-С. Мерсьє; В. Белламі; В. Морріса та інших авторів;	Утопії позачасового порядку <i>визнають неможливість побудови ідеального суспільства на землі, та пропонують вічне щастя</i> До прикладу: праці Платон, Е.-Г. Мореллі та інших авторів;
	УТОПІЇ ГЕРОЇЗМУ		
	<i>сприяють дійсним трансформаціям суспільного устрою</i>		
	Утопії ордену <i>характерним є розуміння приреченості поточного суспільного строю, та неможливості його зміни, як наслідок формування окремого об'єднання однодумців, в межах якого реалізуються ідеї ідеального суспільного устрою</i> До прикладу: праця Р. Оуена та інших;	Утопії політики <i>прагнуть змінити усю політичну модель, починаючи від її основ</i> До прикладу: робота Г. Бабефа;	

Рис. 1.6. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ
З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН (ЧАСТИНА 3)

РОЗДІЛ 1.2.2	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН	
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ ВІДПОВІДНО ДО:	
АВТОРСЬКОГО ПРАВА (ПЕТРУШЕНКО, 2012; (ЧОРНА, 2016, С.252)		
АВТОРСЬКІ УТОПІЇ	НАРОДНІ УТОПІЇ	
Колективістські утопії <i>концепції, які спільно розроблялись певною соціальною групою та відображають сумісний утопічний ідеал</i>	Індивідуалістичні утопії <i>створені одним автором, та є найбільш чисельними утопіями</i>	<i>казки, перекази, народні оповідання тощо</i>
ЧАСОВОГО ПЕРІОДУ НА ЯКИЙ ОРІЄНТОВАНО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ІДЕАЛУ		
РЕТРОСПЕКТИВНІ УТОПІЇ <i>джерелом натхнення є образи минулого; характерним є відтворення ідей минулого та спроби адаптації їх до реалії теперішнього</i> До прикладу: опис соціально-політичної моделі Афіні в діалозі «Критій» Платона та інші;	ПРОГРЕСІСТСЬКІ УТОПІЇ <i>базуються на уявленні майбутнього та досить часто містять описи засобів технічного прогресу</i> До прикладу: роботи В. Морріса, О. Бердника та інших авторів;	
СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ, В МЕЖАХ ЯКОЇ ВОНИ ВИНИКАЮТЬ		
<i>виділяють: екологічні, політичні, релігійні, архітектурні тощо</i>		
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ВІДПОВІДНО ДО НАПРАЦЮВАНЬ О. ПЕТРУШЕНКО (ПЕТРУШЕНКО, 2010):	
«СЦІЄНТИСТСЬКА» УТОПІЯ <i>орієнтована на розвиток та вдосконалення науки</i>		
РЕЛІГІЙНА УТОПІЯ <i>основою майбутнього розвитку є теологічні уявлення про світ</i>		
ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНА УТОПІЯ <i>гарантом реалізації утопічної ідеї є певна політична сила</i>		
КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА УТОПІЯ <i>важливим є вплив мистецтва, літератури, кінематографу</i>		
ФІНАНСОВО-КОРПОРАТИВНА УТОПІЯ <i>ствердження того, що можна досягнути ідеалу шляхом розвитку економіки, та, як наслідок, створення умов для реалізації утопічної концепції</i>		
ЕКОЛОГІЧНА УТОПІЯ <i>відмова від надбань цивілізації, та відтворення природніх умов людського життя</i>		

Рис. 1.7. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ
З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН (ЧАСТИНА 4)

РОЗДІЛ 1.2.2	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН	
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ В ЛІТЕРАТУРІ ВІДПОВІДНО ДО НАПРАЦЮВАНЬ Л. УКРАЇНКИ (УКРАЇНКА, 1906) (УТОПІСТІВ ПОЧАТКОВОЇ ДОБИ НОВІТНЬОГО СОЦІАЛІЗМУ (Р. ОУЕНА, Ш. ФУР'Є ТА ІНШИХ АВТОРІВ) Л. УКРАЇНА НЕ ВРАХОВУВАЛА В СИСТЕМАТИЗАЦІЇ, ОСКІЛЬКИ ЇХНІ ПРАЦІ НЕ ВІДНОСЯТЬСЯ ДО БЕЛЕТРИСТИКИ)	
ТЕОЛОГІЧНІ УТОПІЇ		
<i>Містять «опис земного раю». Характерним є найвний матеріалістичний ідеал, опис людей, які досягають райської землі, а потім втрачають доступ до неї в результаті поганих вчинків, гріхопадіння тощо</i>		
До прикладу: аркадський міф «Легенда про Адапу» (14 століття до н.е.), народні казки про райські країни, іранська легенда про Джамшида, правителя країни Аріана, та інші легенди про рай		
ПОЛІТИЧНІ УТОПІЇ		
ПРОРОЧІ УТОПІЇ До прикладу: описи Ізраїльського царства в Біблії;	АПОКАЛІПТИЧНІ ГРЕЦЬКІ УТОПІЇ <hr/> «Утопія легендарна» До прикладу: описи ідеальних країн в давньогрецькій епічній поемі «Одісеї»; <hr/> «Історична утопія» До прикладу: «Кіропедія» Ксенофонта (написана між 371—355 рр. до н. е.), «Історії» Геродота, «Германія» Тацита та праці інших авторів <hr/> «Утопія філософська» До прикладу: праці Платона, що містять описи Атлантиди, Афін	
РЕЛІГІЙНО-ДОГМАТИЧНА УТОПІЯ		
<i>Виникає отираючись на грецьку утопічну літературу</i>		
До прикладу: трактат Аврелія Августина «Про Божу державу»		
БЕЛЕТРИСТИЧНА УТОПІЯ НОВІТНЬОГО ТИПУ		
<i>Основоположницею белетристичної утопії новітнього типу, Л. Українка вважає роботу Т. Мора «Утопія» оскільки Мор був першим автором утопічного твору, який не використовує міфу при формуванні образу ідеального суспільно-політичного устрою</i>		
До прикладу: роботи Т. Кампанелли, Ф. Бекона, Д. Вераса, Дж. Сфівта, Б. ле Бов'є де Фонтенеля, Е.-Г. Мореллі, Е. Кабе, Е. Сувестра, М. Чернешевського, Е. Булвер-Літтона, Е. Беллами, В. Морріс, М. Метерлінка, А. Франса		

Рис. 1.8. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ
З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН (ЧАСТИНА 5)

1.3. Історіографія досліджень утопій в архітектурі та містобудуванні

Сукупність досліджених наукових праць з образотворчого мистецтва, архітектури та містобудування систематизовано в чотири блоки (аналогічні тим, що були виокремлені при структуризації робіт із суміжних дисциплін): *напрацювання з дослідження теорії утопій та утопічного мислення; роботи, що містять систематизацію утопій; напрацювання щодо аналізу змісту утопій; утопії*. Враховуючи початкову орієнтацію на реалізацію містобудівних та архітектурних проєктів (що позиціонуються як утопічні), напрацювання щодо дослідження втілення таких проєктів не виділено як окрему групу. Праці, що містять систематизацію утопій, виокремлено в підрозділ 1.3.2. «Систематизація утопій у наукових роботах з архітектури та містобудування».

1.3.1. Історіографія досліджень, присвячених утопіям

Напрацювання з дослідження теорії утопій та утопічного мислення упорядковано у два блоки: *праці зарубіжних та українських науковців* (див. рис. 1.9.).

До робіт *зарубіжних науковців*, що були опрацьовані в межах цього дослідження, належать праці наступних дослідників архітектури та містобудування: М. Тафурі (Tafuri, 1968; 1976), К. Роу та Ф. Кеттера (Rowe & Koetter, 1984), Я. Вуека (Вуек, 1990), С. Батракової (Батракова, 1990), А. Іконнікова (Іконников, 2001; 2004), Н. Колемана (Coleman, 2005), Х. Контандріопулоса (Contandriopoulos, 2013), Т. Моррісон (Morrison, 2015).

Італійський архітектор та теоретик архітектури *М. Тафурі* дослідив виявлення особливостей утопії в архітектурі з кінця вісімнадцятого століття до початку сімдесятих років двадцятого століття; відзначив, що для архітектури та містобудування другої половини 20 століття характерною є відсутність зв'язку з утопічними ідеями (Tafuri, 1968; 1976). На противагу цьому, американські історики та критики архітектури *К. Роу* та *Ф. Кеттер* пропонують сприймати утопію як метафору, проголошуючи за такої умови місто-колаж як істину (Rowe

& Koetter, 1984, с. 181). Вони зазначають, що архітектурна творчість напрямлена на виявлення естетичних аспектів утопій (Rowe & Koetter, 1984, с. 87). Місто-колаж за рахунок добудов та перебудов є поєднанням різних стилів, а сформоване в результаті цього середовище є більш гнучким та комфортним для життя; міста, що проєктують як середовище, де буде реалізовувана утопія, не підлягає майбутнім трансформаціям та розширенню. Техніка колажування, яку запропонували К. Роу та Ф. Кеттер, дозволяє сприймати утопії фрагментарно, використовуючи частину ідей та бачень (акцентуючи на особливостях міських просторів та архітектури), водночас, відкидаючи політичну складову (Rowe & Koetter, 1984, с. 148-149). Такий підхід є зручним з точки зору архітектурного та містобудівного проєктування, оскільки дозволяє враховувати виключно ті частини утопій, які проєктанти вважають прийнятними та вартісними.

Зацікавлення утопіями в другій половині 20 століття сприяло збільшенню кількості досліджень їхнього зв'язку з архітектурою. Наприклад, польський теоретик архітектури *Я. Вуек* продемонстрував вплив соціальних та політичних утопій на архітектуру та містобудування (Вуек, 1990). Австралійська дослідниця архітектури *Т. Моррісон* висвітлює проблему поширення негативних трактувань поняття «утопії» (як образи, причетності до тоталітарних режимів тощо) з початку 20 століття та описує спроби митців приховати утопічність їхніх ідей; акцентує на важливості пошуку рис утопії в сучасних архітектурних та містобудівних проєктах (Morrison, 2015).

Дослідниця історії та теорії мистецтва ХХ століття *С. Батракова*, зазначає: «Архітектура будь-якої епохи є не тільки створеним людиною для себе середовищем проживання, а й прообразом ідеальних умов життя, якими вони видаються у відповідний період та у відповідній історичній ситуації» (Батракова, 1990, с. 25). На її думку, архітектура містить у собі більше утопічного, ніж будь-які інші види мистецтва, оскільки вона є фізичним способом будівництва ідеального суспільства в глобальному масштабі (Батракова, 1990). Зі свого боку, *А. Іконніков* зазначав, що утопічне мислення слугує інструментом для побудови певних образів, які не можуть виникнути при звичному, казуальному підході,

оскільки вони не відповідають поточній ситуації. Дослідник пропонує визначення архітектурних утопій, опираючись на наукові праці К. Мангайма, К. Поппера та інших філософів; відзначає унікальність кожної утопії та її роль у процесі формування містобудівних та архітектурних проектів, оскільки вона спонукає вирішувати глобальні проблеми розселення та формування побуту та часто є причиною виникнення нових підходів до розпланування простору (Иконников, 2001; 2004).

Доктор філософії в галузі архітектури *Н. Коулман* порівнює особливості сприйняття архітектури та утопії в роботах М. Тафурі, К. Роу та Ф. Кеттера; визначає роль утопій у процесі формування архітектурного проекту (Coleman, 2005). Канадська науковиця *Х. Контандріопулос* наводить комплексний огляд наукової літератури, що містить дослідження утопій в архітектурі та містобудуванні (Contandriopoulos, 2013).

До напрацювання *українських авторів* з дослідження теорії утопій у візуальних мистецтвах належать роботи К. Русева (Русев, 2015); О. Ремізової, К. Русева (Remizova & Rusiev, 2016); В. Тімохіна (Тімохін, 2018); К. Вяткіна (Вяткін, 2021).

К. Русев висвітлює тему екологічних утопій в кінематографі 21 століття, відображає каузальні зв'язки між пропонованою моделлю суспільства, вирішенням екологічних проблем та архітектурними образами, що демонструються на екрані (Русев, 2015). У наступній публікації, у співавторстві з докторкою архітектури *О. Ремізовою*, автори дають коротку характеристику формуванню архітектурних утопій протягом століть; виділяють наступні форми їхньої фіксації: вербальну (літературні описи); ручну графіку (рисунок, схеми тощо); кінематограф; графічні моделі, що розробляються за допомогою комп'ютерної графіки (колаж, 3D моделі тощо). На прикладі кінематографу, як способу демонстрації утопій та особливостей архітектури, у статті висвітлено еволюцію трансформації утопії в 20 - 21 століттях (Remizova & Rusiev, 2016).

Цікавими є дослідження ролі утопій у розвитку архітектури. Доктор архітектури *В. Тімохін* висвітлює поняття «проктопія» в контексті дослідження

утопічної складової архітектурних та містобудівних проєктів. Практопії, які виникають у кінці 18 століття та позиціонуються як практичні утопії, що орієнтуються на соціальний аспект життя, активно відображуються в проєктах будівель та міст (Тімохін, 2018). Як наслідок, спостерігається активніше поширення утопічних ознак в архітектурі та містобудування 19 століття в порівнянні з попередніми століттями.

Також спостерігаються спроби виокремити утопії та їхній вплив на містобудівні проєкти. Наприклад, кандидат технічних наук *К. Вяткін* пропонує систематизацію етапів розвитку містобудівних систем на «доіндустріалізаційний», «індустріалізаційний» та сучасний етапи. У межах сучасного етапу автор запропонував два підходи до формування простору – інформаційний та утопічний, основною ознакою якого відзначається залежність реалізації ідеї від розвитку технологій, яка є інструментом реалізації міста-майбутнього (Вяткін, 2021). Таке твердження є дискусійним, оскільки приклади, які навів автор, а саме роботи Т. Мора та Т. Кампанелли, не позиціонувались як проєкти міст майбутнього, оскільки, описані особливості розпланування територій відповідали поширеним на той період тенденціям.

Напрацювання щодо аналізу змісту утопій поділено на два блоки: *дослідники творів образотворчого мистецтва та архітектурних, містобудівних проєктів* (див. рис. 1.9.). До першої групи належать праці наступних авторів: Дж. Шоу (Shaw, 1997, с. 586), В. Френгеара та Е. Кайзера (Fraenger & Kaiser, 1976), С. Батракової (Батракова, 1990), Р. Френка (Frank, 1991), А. Хусслейна-Арко, Х. Крейчі. і Б. Штайнбрюгге (Husslein-Arco, Krejci & Steinbrügge, 2012), А. Пето (Pethő, 2014), М. Міхальської (Michalska, 2020), М. Аресін (Aresin, 2021).

Частина дослідників детально аналізує картини конкретних художників. Наприклад, американська професорка історії мистецтв Дж. Шоу трактує єдність людей та природи на картинах П. де Шаванні як утопічну мрію (Shaw, 1997, с. 586). Професор *Р. Френк* проаналізував інтерпретацію міфу про «ідеальну, казкову країну» художника П. Брейгеля Старшого (Frank, 1991). Німецький історик мистецтва *В. Френгер* та австрійський перекладач *Е. Кайзер* детально

розглянули триптих І. Босха «Сад земних насолод» та відмітили «утопічні риси» центральної стулки картини (Fraenger & Kaiser, 1976).

Аналізу образів картини Босха присвячено також роботу угорської дослідниці *А. Пето*, яка описує її як «утопічне одкровення істот, занурених у самозаглиблену чуттєвість, де, замість трансгресії, ми повинні бачити знищення всіх кордонів» (Pethő, 2014, с. 471-472). *М. Міхальська* детально описує ідею Ф. О. Рунге: основою утопічності його задуму було прагнення створити «єдиний витвір мистецтва» шляхом експонування серії картин у спеціально підготовленій будівлі (замку), де б забезпечувався необхідний музичний та світловий супровід (Батракова, 1990, с. 144; Michalska, 2020).

Напрацювання, що містять аналіз робіт декількох художників. *С. Батракова* комплексно висвітлює зміст літературних утопій, робіт з образотворчого мистецтва, архітектури та містобудування (Батракова, 1990). Каталог художніх робіт під редакцією *Х. Хусслейна-Арко, Х. Крейчі. і Б. Штайнбрюгге* містить твори образотворчого мистецтва з 1950-х років і до 2012 року, кожна з яких позиціонується як об'єднаний витвір мистецтва (від нім. Gesamtkunstwerk), що в багатьох дослідження вважається утопічним (Husslein-Arco, Krejci & Steinbrügge, 2012). *М. Аресін* виокремлює утопічну складову картин, що зображують Золоту добу, а саме Л. Кранаха Старшого, П'єра де Во, Цю Чжицзе (Aresin, 2021).

До українських дослідників утопічної складової у творах образотворчого мистецтва належать напрацювання *О. Чепелик* (Чепелик, 2009). Українська художниця описує сучасні утопії у візуальному мистецтві, опираючись на зміну сприйняття простору, акцентуючи на віртуальних формах вираження утопії (Чепелик, 2009).

Аналіз змісту архітектурних, містобудівних проєктів, що позиціонуються як утопії, міститься в працях наступних зарубіжних дослідників: *Д. Вібенсона* (Wiebenson, 1960); *Г. Градова* (Градов, 1968), *С. Бархіна* (Бархин, 1979), *С. Батракової* (Батракова, 1990), *С. Хан-Магомедова* (Хан-Магомедов, 2001), *А. Іконнікова* (Иконников, 2001; 2004), *П. Асенсіо* (Asensio eds, 2003), *Е. Відлер*

(Vidler, 2006), Л. Грусон (Gruson, 2008), Е. Скакетті (Scachetti, 2013), Т. Моррісон та М. Рубіна (Morrison & Rubin, 2014), Т. Моррісон (Morrison, 2013; 2015), Е. Ейлерс (Eulers, 2015), А. Донато (Donato, 2019).

Американська історикиня архітектури *Д. Вібенсон* проаналізувала проєкт Т. Гарньє, приділивши увагу не лише архітектурним та містобудівним особливостям роботи, але й економічній та соціальній структурі, що запропонував архітектором. Дослідниця зазначає, що цей проєкт пов'язаний із французьким регіональним рухом у своєму прагненні зберегти провінційні особливості Франції; а модель устрою має ознаки соціалізму (Wiebenson, 1960).

Значна кількість публікацій радянських істориків та теоретиків архітектури та містобудування містить аналіз утопічних проєктів. Наприклад, архітектор *С. Бархін* описав проєкти ідеального міста Філарете, будинку-комуни Ле Корбюзьє, літаючих міст Г. Крутікова та І. Бзефовича та інших (Бархін, 1979). Дослідник архітектури *Г. Градов* графічно зобразив плани міст, які описали Т. Мор, Т. Кампанелла; розглянув низку соціально-політичних та архітектурних утопій, акцентуючи свою увагу на політичній ідеології комунізму Г. Градов (Градов, 1968).

Схожий підхід до аналізу утопічних праць відображено в напрацюваннях ще одного радянського теоретика архітектури – С. Хан-Магомедова, який упорядкував містобудівні та архітектурні особливості праць філософів соціалістичного руху Р. Оуена, Ш. Фур'є та інших (Хан-Магомедов, 2001). А. Іконніков у своєму дослідженні утопій комплексно розглянув значну кількість містобудівних та архітектурних проєктів, висвітлюючи чи заперечуючи їхню утопічність (Иконников, 2001; 2004).

П. Асенсіо детально описав містобудівні та архітектурні особливості лінійного міста А. Сант-Елія, яке позиціонується як утопічне. У його книзі наведено значну кількість графічних матеріалів, які розробив італійський архітектор (Asensio eds, 2003).

Значна кількість публікацій містить аналіз Королівського соляного заводу в Арк-е-Сенан архітектора К.-Н. Леду: американський професор архітектури

Е. Відлер висвітлив утопічну складову проєкту (Vidler, 2006); французький дослідник Л. Грусон проаналізував особисті організації соціального життя та економіки солеварень як автономної структури (Gruson, 2008); дослідженню утопічності проєкту присвятила свою докторську дисертацію французька дослідниця архітектури Е. Скакетті (Scachetti, 2013).

Т. Моррісон опрацювала значну кількість утопічних проєктів. Наприклад, у співавторстві з *М. Рубін*, опираючись на описи, що містять літературні утопії, архітектори розробили 3D моделі міст Т. Кампанелли, Р. Оуена та Дж. С. Бекінгема (Morrison & Rubin, 2014). Також дослідниця розробила схему міста Й. В. Андреа (Morrison, 2013), А. Дюрера, Р. Пембертона та інших (Morrison, 2015). Американський професор А. Донато переклав на англійську та комплексно розглянув італійські утопії епохи Відродження (Donato, 2019).

Варто також відмітити напрацювання з суміжних дисциплін, які містять аналіз архітектурних та містобудівних утопій, а саме: праці Л. Мамфорда (Mumford, 1922); В. Святловського (Святловский, 1923); Дж. М. Морріс та А. Л. Кросса (Morris & Kross, 2009). Наприклад, у книзі *Дж. М. Морріс та А. Л. Кросс*, з-поміж іншого, згадуються проєкти К.-Н. Леду, Е. Говарда, Е. Чемблеса та інших (Morris & Kross, 2009).

До українських дослідників, праці яких присвячено аналізу змісту утопій, належать: О. Чепелик (Чепелик, 2009), К. Русев (Русев, 2015), О. Ремізова, К. Русев (Remizova & Rusiev, 2016), В. Тімохін (Тімохін, 2018), К. Чечельницька (Чечельницька, 2020).

О. Чепелик відображає утопічну складову організації школи Баугауз, містобудівного проєкту Л. Кости та О. Німеєр (Чепелик, 2009). *В. Тімохін* аналізує основні риси робіт Т. Мора, Ш. Фур'є та інших відомих авторів літературних утопій; дає коротку характеристику архітектурним та містобудівним утопіям таких авторів, як К. Леду, Т. Гарньє та інших. Аналіз особливостей архітектури та містобудівної структури утопій, що відображені в кінематографі, міститься в напрацюваннях О. Ремізової та К. Русєва (Русев, 2015; Remizova & Rusiev, 2016).

Кандидатка архітектури К. Чечельницька висвітлила основні утопічні риси міста, що виникає під час музичного фестивалю Black Rock City (Чечельницька, 2020).

Утопії (до них зараховано виключно ті, що проаналізовані в межах роботи) для зручності поділено на два менші блоки: утопії в архітектурних, містобудівних проєктах (реалізованих об'єктах) та в образотворчому мистецтві (див. рис. 1.10.).

Містобудівні та архітектурні проєкти (та реалізовані об'єкти), які позиціонуються як утопії (відповідно до країни, з якої походив відповідний архітектор чи група архітекторів):

– Італійські: Філарете (Филарете, 1999), А. Сант-Елія (Sant'Elia, 1914a; 1914b), П. Солері (Arcosanti; Grierson, 2016; Ruth, 2016);

– Французькі: К.-Н. Леду (Ledoux, 1804; UNESCO, 1982), Е. Ф. Андре (Rowe & Koetter, 1984, с.18-19), Т. Гарньє (Garnier, 1918), Ле Корбюзьє (Boesiger & Girsberger, 1993), В. Каллебо (Klanten & Feireiss, 2011; Vincent Callebaut Architectures);

– Британські: Е. Говарда (Howard, 1902), архітектурна група Archigram (Sadler, 2005);

– Американські: Ф.-Л. Райт (Wright, 1932);

– Німецькі: В. Гропіус (Gropius, 2021).

У межах дослідження проаналізовано декілька проєктів 19-20 століття, що мали на меті будівництво водного каналу, який поєднував би Чорне та Балтійське моря, та річкового порту у м. Львів (Izba Przemysłowo-Handlowa, 1910; Matakiewicz, 1910; 1917; 1927a; 1927b; Hausner, 1911; K. D., 1912; Kędzior, 1928; Степанів, 1943; Lewicki, 2018).

Утопії в образотворчому мистецтві. З-поміж робіт зарубіжних митців у межах дослідження було проаналізовано праці наступних авторів:

– Нідерландські художники: І. Босх (Bosch, 1490-1500), Пітер Брейгель Старший (Pieter Bruegel, 1567);

– Німецькі художники А. Дюрер (Дюрер, 2000), Лукас Кранах Старший (Cranach the Elder, 1530a; 1530b), Ф. О. Рунге (Runge, 1805; 1809);

- Французький художник П. П. де Шаванн (de Chavannes, 1890-1895);
- Російський художник та теоретик В. Кандинський (Кандинский, 1920);
- Українські: художник Ф. Тетянич (Тетянич, 1970; 2009), О. Чепелик (Cherelyk, 2002);
- Мистецька інсталяція Венеційського біенале «Станція Утопія» (Nesbit, Hans & Rirkrit, 2003; Berrin, 2013).

Джерельна база дослідження відображена на рис. 1.10.. Більшість опрацьованих матеріалів відображено в книжках, наукових журналах. Цифрові зображення деяких проєктів архітекторів та картин художників були отримані з офіційних онлайн-архівів музеїв, галерей, де вони зберігаються. Наприклад, зображення триптиху «Сад земних насолод» *I. Босха* в хорошій роздільній здатності доступне в онлайн-архіві Національного музею Прадо в розділі з роботами Залу 056А (Bosch, 1490-1500). Також в межах роботи було використано матеріали з Цифрового архіву Кранаха (Cranach the Elder, 1530a; 1530b), онлайн-архівів Дослідницького інституту Гетте (Runge, 1805; 1809), Музею мистецтва Метрополітену в Нью-Йорку (de Chavannes, 1890-1895), Баварської державної колекція живопису Старої пінакотеки Мюнхену (Pieter Bruegel, 1567).

Матеріали проєктів деяких архітекторів також було одержано з каталогів онлайн-архівів. Наприклад, з архіву робіт італійського архітектора А. Сант-Елія, що налічує 164 малюнки та креслення, відскановані теоретичні напрацювання митця (Fondo Sant'Elia Antonio); відскановані карти та плани проєкту Т. Гарньє одержано з Муніципального архіву Ліона, Франція (Garnier, 1918).

Додаткову інформацію про реалізовану частину Королівського соляного заводу в Арк-е-Сенан архітектора К.-Н. Леду опрацьовано з сайту міжнародної організації ЮНЕСКО (UNESCO, 1982).

РОЗДІЛ 1.3.1	ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ	
→ НАПРАЦЮВАННЯ З ТЕОРІЇ УТОПІЙ ТА УТОПІЧНОГО МИСЛЕННЯ		
ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ М. Тафурі (Tafuri, 1968; 1976); К. Роу та Ф. Кеттер (Rowe & Koetter, 1984); Я. Вуек (Вуек, 1990); С. Багракова (Багракова, 1990);		УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ К. Русев (К. Русев, 2015); О. Ремізова, К. Русев (Remizova & Rusiev, 2016); В. Тімохін (Тімохін, 2018); К. Вяткін (Вяткін, 2021).
А. Іконніков (Иконников, 2001; 2004); Н. Колеман (Coleman, 2005); Х.Контандріопулос (Contandriopoulos, 2013); Т. Моррісон (Morrison, 2015).		
→ НАПРАЦЮВАННЯ ЩОДО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ УТОПІЙ		
ДОСЛІДНИКИ ТВОРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА, ЩО ПОЗИЦІОНУЮТЬСЯ ЯК УТОПІЇ		
ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ Дж. Шоу (Shaw, 1997, с. 586); В. Френггар та Е.Кайзер (Fraenger & Kaiser, 1976); С. Багракова (Багракова, 1990); Р. Френк (Frank, 1991);		УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ О. Чепелик (Чепелик, 2009).
А. Хусслеїн-Арко, Х. Крейчі. і Б. Штайнбрюгге (Husslein-Arco, Krejci & Steinbrügge, 2012); А.Пето (Pethő, 2014); М. Міхальська (Michalska, 2020); М. Аресін (Aresin, 2021).		
МІСТОБУДІВНИХ ТА АРХІТЕКТУРНИХ ПРОЕКТІВ (ТА РЕАЛІЗОВАНИХ ОБ'ЄКТІВ), ЯКІ ПОЗИЦІОНУЮТЬСЯ ЯК УТОПІЇ		
ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ Д. Вібенсон (Wiebenson, 1960); Г. Градов (Градов, 1968); С.Бархін (Бархин, 1979); С. Багракова (Багракова, 1990); С. Хан-Магомедов (Хан-Магомедов, 2001); А. Іконніков (Иконников, 2001;2004); П. Асенсіо (Asensio eds, 2003);		УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ О. Чепелик (Чепелик, 2009); К. Русев (Русев, 2015); О. Ремізова, К. Русев (Remizova & Rusiev, 2016); В. Тімохін (Тімохін, 2018); К. Чечельницька (Чечельницька , 2020).
Е. Відлер (Vidler, 2006); Л. Грусон (Gruson, 2008); Е. Скакетті (Scachetti, 2013); Т. Моррісон та М. Рубін (Morrison,&Rubin, 2014); Т. Моррісон (Morrison, 2013; 2015); Е. Ейлерс (Eylers, 2015); А. Донато (Donato, 2019).		
НАПРАЦЮВАННЯ З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ МІСТЯТЬ АНАЛІЗ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ УТОПІЙ		
Л. Мамфорд (Mumford, 1922); В. Святловський (Святловский, 1923)		Дж. М. Морріс та А. Л. Кросс (Morris & Kross, 2009).

Рис. 1.9. Історіографія досліджень, присвячених утопіям (частина 1)

РОЗДІЛ 1.3.1	ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ	
УТОПІЇ		
МІСТОБУДІВНІ ТА АРХІТЕКТУРНІ ПРОЕКТИ (ТА РЕАЛІЗОВАНІ ОБ'ЄКТИ), ЯКІ ПОЗИЦІОНУЮТЬСЯ ЯК УТОПІЇ		
ЗАРУБІЖНІ		УКРАЇНСЬКІ
Американський: Ф.-Л. Райт (Wright, 1932);	Німецькі: В. Гропіус (Gropius, 2021)	Українські: Декілька проектів 19 – 20 століття, що мали на меті будівництво річкового порту у м. Львів (Izba Przemysłowo-Handlowa, 1910; Matakiewicz, 1910; 1917; 1927a; 1927b; Hausner, 1911; K. D., 1912; Kędzior, 1928; Степанів, 1943; Lewicki, 2018).
Британські: Е. Говард (Howard, 1902); арх. групи Archigram (Sadler, 2005)	Французькі: К.-Н. Леду (Ledoux, 1804; UNESCO, 1982); Е. Ф. Андре (Rowe & Koetter, 1984, с.18-19);	
Італійські: Філарете (Филарете, 1999); А. Сант-Елія (Sant'Elia, 1914a; 1914b);	Т. Гарньє (Garnier, 1918); Ле Корбюзьє (Boesiger & Girsberger, 1993);	
П. Солері (Arcosanti; Grierson, 2016; Ruth, 2016);	В. Каллебо (Klanten & Feireiss, 2011; Vincent Callebaut Architec- tures);	
ТВОРИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА, ЩО ПОЗИЦІОНУЮТЬСЯ ЯК УТОПІЇ		
ЗАРУБІЖНИХ ХУДОЖНИКІВ		УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ
Нідерландські: І. Босх (Bosch, 1490-1500); Пітер Брейгель Старший (Pieter Bruegel, 1567);	Французький: П. П. де Шаванн (de Chavannes, 1890-1895);	Ф. Тетянич, (Тетянич, 1970; 2009); О. Чепелик (Cherelyk, 2002).
Німецькі : А. Дюрер (Дюрер, 2000); Лукас Кранак Старший (Cranach the Elder, 1530a; 1530b); Ф. О. Рунге (Runge, 1805; 1809);	Російський: Кандинський (Кандинский, 1920) Мистецька інсталяція Венеційського біенале «Станція Утопія» (Nesbit, Hans & Rirkrit, 2003; Berrin, 2013).	
ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА (ОНЛАЙН АРХІВИ)		
Архів Національного музею Прадо (Bosch, 1490-1500); Цифровий архів Кранаха (Cranach the Elder, 1530a; 1530b); Архів Дос. інституту Гетте (Runge, 1805; 1809); Музею мистецтва Метрополітену в Нью-Йорку (de Chavannes, 1890-1895);	Архів Баварської державної колекція живопису Старої пінакотеки Мюнхену (Pieter Bruegel, 1567); Архів робіт італійського архітектора А. Сант-Елія (Fondo Sant'Elia Antonio); Муніципальний архів Ліона, Франція (Garnier, 1918).	

Рис. 1.10. Історіографія досліджень, присвячених утопіям (частина 2)

1.3.2. Систематизація утопій у наукових роботах з архітектури та містобудування

Систематизація утопій в архітектурі та містобудуванні відбувається згідно з загальними підходами до класифікації утопій. Отже, відображені на рис. 1.11., авторські архітектурні чи містобудівні утопії поділяють на *індивідуалістські та колективістські* (Чепелик, 2009, с. 57). До індивідуалістських належать проекти А. Сант-Елії (Sant'Elia, 1914a; 1914b); Е. Говарда (Howard, 1902) та інших авторів. До колективістських належить містобудівний дипломний проєкт «Новий елемент розселення» (НЕР) авторства А. Гутнова, А. Бабурова, І. Лежави, А. Звездіна та інших; проекти архітектурної групи Archigram (Sadler, 2005).

З-поміж робіт теоретиків архітектури можна виділити *авторські концепції систематизації утопій*. Цінним для дослідження систематизації утопій є підхід *Н. Коулмана* щодо класифікації архітектурних та містобудівних утопій. Беручи за основу фактор реалізованості концепцій, дослідник пропонує поділ на патологічні та конститутивні (див. рис. 1.11.). *Патологічні утопії* – ідеї, які неможливо втілити в життя, незважаючи на те, що при їхньому створенні метою є швидка реалізація. Характерною рисою є ігнорування напрацювань минулих століть, відсутність уваги до деталей. Антиподом патологічних є конститутивна утопія, рисами якої є увага до історії та контексту, акцент на поступовій та цілеспрямованій реалізації (Coleman, 2005, с. 58-61; Федак, 2019).

Американські історики та критики архітектури К. Роу та Ф. Кеттер виокремлюють дві основні утопії: *класичну та «активістську»* (Rowe & Koetter, 1984), що відображено на рис. 1. 11.. *Класична утопія* охоплює праці, які були створені до кінця 18 століття, та характеризується світотворчими ідеями, що втілені як ідеалізований взірець, а не як практичні настанови до дій. До таких утопій належать роботи Платона, Т. Мора, Т. Кампанелли та інших філософів і письменників, що писали в цей період; проєкти ідеальних міст Філарете, Ф. ді Джорджо ді Мартіні та інших архітекторів доби Відродження. Архітектурний задум ідеального міста не був проєктом трансформації суспільного устрою, але сприяв покращенню умов життя за рахунок регулювання хаотичної забудови, яка

була сформована в попередні століття. Ідеальне місто стало своєрідною сценою, яку почали використовувати як основу в процесі формування нових сценаріїв утопій.

Прикладом проекту перехідного періоду між класичною та «активістською» утопією є частково реалізований Королівський соляний завод в Арк-е-Сенан, архітектора К. Н. Леду. Функція правителя, яку зазвичай виконує політик у солеварні, переадресована директору заводу. Кругла форма плану зберігає символізм класичних утопій та наслідує образи, що запропонував Платон, Т. Кампанелла та інші утопісти. За такої умови, проект також відображає ідеї А. де Сен-Сімона щодо створення «Ради Ньютона». *«Активістська» утопія* сприймається як образ майбутнього, незважаючи на те, що ранні її вияви характеризуються збереженням архітектурних форм класичної утопії. Наприклад, проект ідеального міста Е. Ф. Андре, у якому прослідковується вплив ідей Ш. Фур'є. Тотальне проектування кінця 19 століття, що уособлює активістську утопію, орієнтується на залучення громадян, є спробою запроектувати нове місто, альтернативою якому є зникнення усього живого (Rowe & Koetter, 1984).

К. Роу та Ф. Кеттер виокремлюють два основні напрями утопічної ідеї (Rowe & Koetter, 1984, с. 87-88):

– Утопічна ідея, що виражається як прихований об'єкт споглядання. У цьому випадку відзначається пасивна участь громадян утопічних країн, які фактично не мали жодного вибору, окрім як жити в ідеальному середовищі та відповідати заданим умовам та правилам;

– Утопічна ідея, що виражається як усвідомлений інструмент змін соціального та політичного устрою. Проекти утопій повинні сприяти змінам суспільства, слугувати взірцем кращого устрою.

У своїх теоретичних дослідженнях щодо архітектурних утопій А. Іконніков використовує декілька підходів до класифікації утопій, опираючись на модель поділу утопій відповідно до таких критеріїв: напряму пошуку соціального ідеалу, він виокремлює ретроспективні та прогресивні архітектурні утопії (Іконніков, 2004, с. 11); історичного підходу – класифікує їх за часовими періодами (Федак,

2019). Значну увагу теоретик архітектури приділяє утопіям 20 століття, позиціонуючи ті, що були створені до кінця 19 століття, як окрему категорію «домарксистських» утопій. (див. рис. 1.12.). Такі праці, на думку архітектора, є узагальненими та не мають чітко вираженої структури окремих сфер людського життя; до них належать роботи Т. Мора, Ф. Бекона та інших (Иконников, 2004, с. 78). Зі свого боку, утопії 20 століття дослідник поділяє на естетичні (створені в другій половині 19 – на початку 20 століття), «машинної ери» (початку 20 століття) та соціальні утопії (середина 20 століття) (Иконников, 2004).

А. Иконников пропонує більш детальну систематизацію радянських архітектурних утопій 20 століття з урахуванням історичного періоду, у який вони були написані (Иконников, 2001, с. 277):

1917-1923 рр. – прослідковується зв'язок з естетичними утопіями початку століття; основну увагу приділено паперовій архітектурі; присутні ретроспективні і прогресистські. Сюди належить проєкт Монумент III Інтернаціоналу В. Татліна (1920 р.) та інші нереалізовані утопічні проєкти цього періоду;

1923-1931 рр. – увага до технологічних досягнень, орієнтація на прогресистські утопії. Наприклад, праці М. Мілютіна (1930 р.), Я. Черніхова (1933 р.) та інших;

1931-1941 рр. – становлення утопій «вічних цінностей», зміщення акценту з архітектури авангарду на образи «Золотої доби», що були орієнтовані у майбутнє. Сюди належить проєкт будинку Ради міністрів УССР, Київ (1934-1937), арх. І. Фоміна, П. Абросимова тощо;

1941-1954 рр. – утопії «вічних цінностей», які формувались під впливом політики. Наприклад, це проєкти відбудови міст після Другої світової війни;

1954-1965 рр. – становлення утопій соціалізму, для яких характерна активна житлова забудова.

Систематизацію архітектурних утопій А. Иконникова відтворено на рис. 1.13.

Активний інтерес до утопій 20 століття можна пояснити тим, що саме в цей період було розроблено найбільше проєктів, що позиціонуються як утопічні. Основною причиною цієї тенденції можна вважати прагнення проєктантів

забезпечити базові потреби усіх людей, що сприяло активному пошуку новаторських рішень. Водночас, спостерігається аскетизм та простота форм вираження таких ідей; спроби втілити новий, ідеальний порядок, який для багатьох людей сприймається як щось нездійсненне. Американський архітектор Ф. Л. Райт писав: «Таким чином я бачив архітектора як рятівника культури сучасного американського суспільства, рятівника сьогодення, так само як і всіх цивілізацій до цього часу» (Rowe & Koetter, 1984, с. 13). Схоже змістове наповнення має наступна цитата французького архітектора Ле Корбюзьє: «У той день, коли сучасне суспільство, яке зараз настільки хворе, належним чином усвідомить, що тільки архітектура та містобудування можуть дати точний рецепт від усіх бід, тоді настане час для того, щоб запустити велику машину» (Rowe & Koetter, 1984, с. 13). Наведені цитати демонструють настрої та прагнення, якими керувались архітектори першої половини 20 століття під час розроблення концепцій та проєктів; їхнє трактування головного завдання архітектора як місіонерської місії з трансформації світу.

Архітектурні утопії другої половини 20 століття характеризуються впливом розвитку технологій та футуристичними баченнями майбутнього (Odyjas, 2014). Однією з найбільш поширених сучасних архітектурних утопій можна вважати ідею «розумного міста». Дана концепція передбачає використання новітніх технологій для покращення умов життя мешканців, тим самим стаючи невід'ємною частиною міського простору (Ладигіна, 2018; Федак, 2019).

Дослідниця мистецтва С. Батракова систематизує утопії відповідно до історичного періоду, в який вони були написані, та зазначає, що утопії найбільш активно виникають у періоди суспільних та політичних трансформацій (Батракова, 1990, с. 8). Запропонована дослідницею систематизація містить наступні утопії: *міфи та народні перекази, казки, балади; міфи про Золоту добу; соціальні утопії; естетичні утопії (з кінця 18 століття); романтичні утопії; естетичні утопії 20 століття; утопії відкритого мистецтва 1960-1970х рр; «агресивні утопії» або «утопії плюралізму» 60-х років (див. рис. 1.14.).*

Міфи та народні перекази, казки, балади, які зображають вигаданий світ «землі достатку», що були поширеними в епоху Середньовіччя (орієнтовно від 5 століття до кінця 15 століття). Територіальні особливості та характеристики описаних країн можуть відрізнятися залежно від країни-батьківщини відповідної казки, хоча основна ідея є спільною, а саме, зображення «землі достатку». Наприклад, французька поема «Країна Кокеня»; країна Шларaffenланд у німецьких казках (птахи літають вже засмаженими та готовими до вжитку тощо); шведська балада «Запрошення до Любберленду» вперше надрукована в 1685 р. тощо (Батракова, 1990, с. 4; Sargent, 2015).

Міфи про Золоту добу, які є характерними для античної міфології і в подальшому знаходять відображення в утопіях наступних століть. Відповідно до часових періодів виділено:

– *язичницькі міфи*, для яких характерним є зображення ідеально життя серед природи;

– *християнські образи «райського саду» до середини 19 століття*, у яких «райський сад» зображено як власне сад вічнозелених та плодоносних дерев, небесне місто чи небеса. Такі утопії відображаються в міфах та переказах, іконописі, розписах стін із зображеннями садів (поширено в Італії, 16-17 століття), спробах формування окремих кімнат-садів, замкових садів, які часто були втіленням «Саду Муз», «Саду насолод» тощо. Вони обростали різними символами та знаками: деревами, арками тощо. Наприклад, у живописних роботах, як символ «райського саду» чи «раю», використовують арку – символічне зображення Небесного міста тощо. Для художників середньовіччя характерним було зображення «Золотої доби» десь «там», тоді як в період Відродження ці образи переносяться до умовного «тут». На початку 19 століття образ «Золотої доби», «райського саду» був досить поширеним серед митців, незважаючи на прогрес та розвиток науки. Сюди належать роботи Ж. О. Д. Енгра, Г. фон Марееса та інших (Батракова, 1990, с. 30-46);

– *образи «земного раю» у живописі Франції другої половини 19 століття*, виражають в картинах щоденного побуту зі збереженим символізмом (дерево як

символ раю тощо). У роботах цього періоду «земний рай» стає втіленням образу гуманізму, а не релігійного «райського саду». Прикладом є роботи П. Пюві де Шаванна, П. Сіньяка тощо (Батракова, 1990, с. 46-56);

– *«Золота доба» в роботах художників початку 20 століття.* Митці цього періоду зображають ідилію без конкретної локації та чітко визначених часових меж. Наприклад, роботи П. Пікассо, А. Матісса (Батракова, 1990, с. 56-93).

Соціальні утопії, що є одними з найбільш поширених у філософії та літературі, також змінювались та набували нового змісту протягом різних періодів часу:

– *соціальні утопії 16-17 століть* – в цей період утопія отримала своє визначення як літературний жанр (з виходом однойменної книги Т. Мора). До утопій цього періоду належать романи-подорожі, основним завданням яких було зобразити можливість існування утопії, нехай навіть за межами відомих людству територій. Для них характерна відмова від мистецтва: було прийнято, що зі встановленням ідеального суспільного устрою відпаде потреба в мистецтві як способі вираження власної творчості (Батракова, 1990, с. 18);

– *ухронії* – утопії, що описують події майбутнього. Першим таким твором є книга Л.-С. Мерсьє, видана в 1771 р. (Батракова, 1990, с. 12);

– *соціальні утопії 18 століття* пропагують раціональне пізнання та створення програми ідеального суспільно-політичного устрою сповнені чіткого розрахунку та наукового підґрунтя (Батракова, 1990, с. 19, 107).

Естетичні утопії (з кінця 18 століття) – зберігають гуманістичний ідеал, формується образ художника як Генія та прослідковуються прагнення відбудови «Золотої доби». Серед архітектурних утопій авторка наводить приклади будівель А. Ван де Вельде, В. Морріса (Батракова, 1990, с. 19-20). Починаючи з 19 століття романтичні утопії орієнтуються на реалізацію ідеї мистецького братства (об'єднання німецьких художників – товариство Св. Луки). На межі 19-20 століть починається період пізніх романтичних утопій, який характеризується спробами впровадити єдиний витвір мистецтва та створити універсальний художній стиль «Молодіжний стиль» (з нім. Jugendstil).

Романтичні утопії мають образну та поетичну форми. Для них характерне виокремлення особистості людини, її цінності та можливостей, відмова від історичного сприйняття світу. Метою цих утопій було об'єднання ідеалу та реальності. (Батракова, 1990, с. 94). Поділяються на:

– *утопії німецького романтизму* 18 – початку 20 століть протиставлені соціальним утопіям 18 століття; основна мета – підпорядкування суспільства нормам мистецтва та краси, його «естетична трансформація». Основним «героєм» таких утопій був «творчий Геній»; за рахунок орієнтації на нематеріальне для них характерна всеохопність ідеї без прив'язки до конкретної локації чи часового простору. Романтичні утопії цього періоду виражаються в спробах синтезувати усі напрями мистецтва і створити «універсальний твір мистецтва» (від нім. «das Gesamtkunstwerk»); при цьому спостерігається значна кількість символів та знаків (золото – як символ чуда; кришталь – символ раю тощо). До авторів таких утопій належить письменник Е. Гофман, композитор Р. Вагнер як автор першого твору «універсального мистецтва» (Батракова, 1990, с. 144; Michalska, 2020) та інші;

– *романтичні утопії 20 століття*: культ митця втрачає свою актуальність і відбувається зміщення акцентів з часових мистецтв (музики та літератури) на просторові – живопис, скульптуру та архітектуру тощо. «Абстрактний живопис зародився як мова романтичної утопії» (Батракова, 1990, с. 140). Особливістю є перебільшення ролі мистецтва та художників. Наприклад, ідеї В. Кандинського.

Естетичні утопії 20 століття – поєднують майже усі напрями авангарду. Сюди належать утопії в предметних мистецтвах, таких як скульптура та архітектура. Характерною є незавершеність та визнання неспроможності дати відповіді на усі питання та інколи навіть продукування нових питань.

Утопії відкритого мистецтва 1960-1970х рр., що вирізняються необмеженою фантазією; притаманним є спроби певної групи осіб реформувати наявні країни з середини (Батракова, 1990, с. 24; 147). «Агресивні утопії» або «утопії плюралізму» 60-х років часто зводились до простих відповідей на складні питання; вони «багатозначні» та не приділяють значну увагу формі (Батракова, 1990, с. 147). До цих утопій належать *утопії відкритого мистецтва*, яке могло б

поєднатись з дійсним оточенням, вийти за межі звичних рамок (поп-арт та гепенінг).

С. Батракова зазначає, що ідеальні країни формуються двома образами: ідеального міста та «райського саду», а міські простори перебувають у залежності від соціально-політичних програм (Батракова, 1990, с. 177). Окрім загальної класифікації утопій у візуальних мистецтвах, дослідниця наводить окрему систематизацію архітектурних утопій, виділяючи такі групи: *утопії міста-саду 19 століття; утопії «машинної ери»; утопії на межі естетичних утопій та «машинної ери»; раціональні утопії «архітектурного порядку» першої половини 20 століття; утопії архітектурного прогнозування 60-х років 20 століття; утопії футуристичних проєктів з кінця 1960-х рр* (див. рис. 1.15.).

Утопії міста-саду 19 століття, які популяризують ідею повернення до природи шляхом відмови від великих мегаполісів та ідеалізації життя в невеликих містах чи селах. Серед цих утопій окремо виділені *комерційні утопії* (наприклад, міста-сади Е. Говарда), для яких характерною є спроба прив'язати ідею до економічної вигоди. Основною особливістю ідеї Е. Говарда була спроба поєднати місто та село в єдину структуру (Батракова, 1990, с. 183). Утопії цього періоду не підпорядковуються нормам уніфікованого будівництва, яке набуває популярності.

Утопії «машинної ери» відзначаються запереченням романтизму та напрямленням у майбутнє, загостреним максималізмом. До них належать проєкти А. Сант-Елія, Т. Гарньє, творчість художньої групи «Стиль», Баугаузу та російського конструктивізму, в яких вона вбачає «предметну єдність життя та культури» (Батракова, 1990, с. 189).

Утопії на межі естетичних утопій та «машинної ери». Наприклад, ідеї В. Гропіуса, який є представником естетичної утопії з раціональною організацією (Батракова, 1990, с. 189-194; Федак, 2020d, 2021a).

Раціональні утопії «архітектурного порядку» першої половини 20 століття знайшли своє відображення в масштабних проєктах реконструкції наявних міст та планах нових (проєкти Ле Корбюзьє, планування м. Бразилія та інші). Архітектори-утопісти ставили перед собою амбітне завдання зі створення

доступного соціального житла, яке було б дійсно комфортним, а не виглядало б як компроміс між первинною ідеєю та реалізацією. Ці проекти орієнтувались на автомобілі, а не на пішоходів; простота лінії та образів; прагнення реалізувати гуманістичні ідеї впровадження рівності та справедливості, вирішити соціальні проблеми тощо (Батракова, 1990, с. 194-204). Проекти цього періоду могли розробляти відповідно до різних політичних ідеологій

Утопії архітектурного прогнозування 60-х років 20 століття послуговуються чітким розрахунком та орієнтацією на технічний прогрес; характерна динамічність форм, можливість розвитку та зміни структур; синтез різних стилів та принципів тощо. До утопій цього періоду належать проекти міст майбутнього В. Г. Йонаса, І. Фрідмана, містобудівні проекти японських метаболітів тощо (Батракова, 1990, с. 204-207).

Утопії футуристичних проєктів з кінця 1960-х рр. зберігають тенденції містобудівних проєктів попереднього десятиліття, але основний акцент тепер переміщується на індивідуальне житло, а не містобудівну структуру. Житлові одиниці, або мобільні капсули, проєктуються максимально рухомими та технологічними (проєкти архітектурної групи «Archigram» тощо).

70-80-ті роки 20 століття позиціонуються як без утопічні, а архітектура постмодернізму, як «утопія без утопії» (Батракова, 1990, с. 269)

Послуговуючись поділом утопій, який запропонував Л. Мамфод, С. Батракова зазначає, що проєкти дезурбанізації зараховують до утопій втечі, тоді як, починаючи з 20 століття, більш активно розвиваються саме утопії реконструкції, які знаходять своє відображення в проєктах перебудови (Батракова, 1990, с. 214)

Українська художниця О. Чепелик виокремлює поняття «нової утопії», яка виникає наприкінці 20 – початку 21 століття як результат розвитку технологій та процесів глобалізації (Чепелик, 2009, с. 12). На її думку, глобалізація сприяла виходу за межі одного міста чи країни на світовий масштаб.

РОЗДІЛ 1.3.2	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ, МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВІДПОВІДНО ДО АВТОРСЬКОГО ПРАВА (ЧЕПЕЛИК, 2009, С. 57):
	ІНДИВІДУАЛІСТСЬКІ
	<i>концепції, які розроблялись одним автором</i>
	До прикладу: проекти А. Сант-Елії (Sant'Elia, 1914a; 1914b); Е. Говарда (Howard, 1902) та інших авторів
	КОЛЕКТИВІСТСЬКІ УТОПІЇ
	<i>концепції, які спільно розроблялись певною групою митців</i>
	До прикладу: містобудівний дипломний проєкт «Новий елемент розселення» (НЕР), авторства А.Гутнова, А. Бабурова, І. Лежави, А. Звездіна та інших; проекти архітектурної групи Archigram (Sadler, 2005).
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Н. КОУЛМАНА З УРАХУВАННЯМ РЕАЛІЗОВАНОСТІ КОНЦЕПЦІЙ (COLEMAN, 2005, С. 58-61)
	ПАТОЛОГІЧНІ УТОПІЇ
	<i>ідеї, які неможливо втілити в життя, незважаючи на те, що при їхньому створенні ставиться за мету швидка реалізація. Характерною рисою є ігнорування напрацювань минулих століть, відсутність уваги до деталей</i>
	КОНСТИТУТИВНА УТОПІЯ
	<i>характерною є увага до історії та контексту, акцент на поступовій та цілеспрямованій реалізації</i>
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ К. РОУ ТА Ф. КЕТТЕРА (ROWE & KOETTER, 1984)
	КЛАСИЧНА УТОПІЯ
	<i>охоплює праці, що були створені до кінця 18 століття, та характеризується світотворчими ідеями, що втілюються як ідеалізований взірць, а не як практичні настанови до дії. Архітектурний задум ідеального міста не був проєктом трансформації суспільного устрою, але сприяв покращенню умов життя за рахунок регулювання хаотичної забудови, яка була сформована в попередні століття.</i>
	До прикладу: роботи Платона, Т. Мора, Т. Кампанелли та інших філософів та письменників, що писали в цей період; проекти ідеальних міст архітекторів доби Відродження: Філарете, Ф. ді Джорджо Мартіні.
	ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД МІЖ КЛАСИЧНОЮ ТА «АКТИВІСТСЬКОЮ» УТОПІЄЮ
	До прикладу: частково реалізований Королівський соляний завод в Арк-е-Сенан, архітектора К. Н. Леду.
	«АКТИВІСТСЬКА» УТОПІЯ
	<i>сприймається як образ майбутнього, незважаючи на те, що ранні її вияви характеризують збереженням архітектурних форм класичної утопії.</i>
	До прикладу: проєкт ідеального міста Е. Ф. Андре;

Рис. 1.11. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ,
МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА (ЧАСТИНА 1)

РОЗДІЛ 1.3.2	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ, МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ А. ІКОННІКОВА З УРАХУВАННЯМ НАПРЯМУ ПОШУКУ СОЦІАЛЬНОГО ІДЕАЛУ (ІКОННИКОВ, 2004, С.11):
	РЕТРОСПЕКТИВНІ АРХІТЕКТУРНІ УТОПІЇ
	<i>Орієнтовані на відтворення образів минулого</i>
	ПРОГРЕСИСТСЬКІ АРХІТЕКТУРНІ УТОПІЇ
	<i>Орієнтовані на майбутнє; активне впровадження нових технологій та підходів до проектування</i>
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ КІНЦЯ 19 - ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТТЯ, З УРАХУВАННЯМ ЧАСОВОГО ПЕРІОДУ (ІКОННИКОВ, 2004):
	«ДОМАРКСИСТСЬКІ» УТОПІЇ ДО КІНЦЯ 19 СТОЛІТТЯ
	<i>Праці цього періоду, на думку А. Іконнікова, є узагальненими та не мають чітко вираженої структури окремих сфер людського життя; характеризуються прагненням створити новий соціальний устрій, який відрізняється від поточного</i>
	<i>До прикладу: роботи Т. Мора, Ф. Бекона та інших</i>
	УТОПІЇ ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТТЯ
	ЕСТЕТИЧНІ УТОПІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 19 - ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТТЯ
	<i>Спеціадізовані утопії, що характеризуються прагненням впроваджувати нові матеріали та технології; продемонструвати сільність мистецтва та утопій; акцент на естетичної привабливості просторів та архітектури; віра в можливості художньої творчості;</i>
	<i>До прикладу: спроби створити об'єднаний витвір мистецтва (від нім. Gesamtkunstwerk).</i>
	УТОПІЇ «МАШИНОЇ ЕРИ» ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТТЯ
	<i>Впровадження технологій в побут: активне проведення водопостачання та каналізаційних систем, опалення; зміна підходів до будівництва, початок серійного будівництва та використання уніфікованих елементів (модулів).</i>
	<i>До прикладу: роботи Т. Гарньє, лінійне місто А. Сант-Еліа та інших архітекторів та містобудівельників цього періоду</i>
	СОЦІАЛЬНІ УТОПІЇ 20 СТОЛІТТЯ
	<i>Характеризуються відмовою від приватної власності, спільністю землі; створення нових будинків-комун, зі спільними кухнями та додатковими приміщеннями, дитячими кімнатами тощо; виокремлення кімнат, що слугували приміщеннями спільного використання з метою пропагування ідеології соціалізму.</i>
	<i>До прикладу: комунальні квартири.</i>

Рис. 1.12. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ,
МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА (ЧАСТИНА 2)

<p>РОЗДІЛ 1.3.2</p>	<p>СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ, МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА</p>
<p>➔</p>	<p>СИСТЕМАТИЗАЦІЯ РАДЯНСЬКИХ АРХІТЕКТУРНИХ УТОПІЙ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ 20 СТ., З УРАХУВАННЯМ ЧАСОВОГО ПЕРІОДУ В МЕЖАХ ЯКОГО ВОНИ БУЛИ НАПИСАНІ АВТОР СИСТЕМАТИЗАЦІЇ - А. ІКОННІКОВ (ИКОННИКОВ, 2001, С. 277):</p>
	<p>1917-1923 рр.</p>
	<p><i>Прослідковується зв'язок з естетичними утопіями початку століття; основна увага приділяється паперовій архітектурі. Можуть бути ретроспективні і прогресистські.</i> До прикладу: проект Монументу III Інтернаціоналу В. Татліна (1920 р.) та інші нереалізовані утопічні проекти цього періоду;</p>
	<p>1923-1931 рр.</p>
	<p><i>Характерною є увага до технологічних досягнень, орієнтація на прогресистські утопії.</i> До прикладу: праці М. Мілютіна (1930 р.), Я. Черніхова (1933 р.) та інших;</p>
	<p>1931-1941 рр.</p>
	<p><i>Спостерігається становлення утопій «вічних цінностей», зміщення акценту з архітектури авангарду на образи «золотої доби», що орієнтувались в майбутнє;</i> До прикладу: проект будинку Ради міністрів УССР, Київ (1934–1937), арх. І. Фоміна, П. Абросимова;</p>
	<p>1941-1954 рр.</p>
	<p><i>Поширюються утопії «вічних цінностей», які формувались під впливом політики;</i> До прикладу: проекти відбудови міст після Другої світової війни;</p>
	<p>1954-1965 рр.</p>
	<p><i>Становлення утопій соціалізму, для яких характерна активна житлова забудова.</i></p>
<p>➔</p>	<p>ПІДХОДИ ДО СИСТЕМАТИЗАЦІЇ УТОПІЙ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 20 - ПОЧАТКУ 21 СТОЛІТТЯ ВІДПОВІДНО ДО НАПРАЦЮВАНЬ Е. ОДІАС (ODYJAS, 2014); О. ЧЕПЕЛИК (ЧЕПЕЛИК, 2009, С. 12)</p>
	<p>УТОПІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 20 ст. (Odyjas, 2014)</p>
	<p><i>Характеризуються впливом розвитку технологій та футуристичними баченнями майбутнього.</i> До прикладу: ідея «розумного міста»;</p>
	<p>УТОПІЇ КІНЦЯ 20- ПОЧАТКУ 21 ст. (Чепелик, 2009, с. 12)</p>
	<p><i>«Нова утопія», яка виникає як результат розвитку технологій та процесів глобалізації. На думку О. Чепелик, глобалізація сприяла виходу за межі одного міста чи країна на світовий масштаб;</i></p>

Рис. 1.13. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ, МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА (ЧАСТИНА 3)

РОЗДІЛ 1.3.2	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ, МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ С. БАТРАКОВОЇ (БАТРАКОВА, 1990)
МІФИ ТА НАРОДНІ ПЕРЕКАЗИ, КАЗКИ, БАЛАДИ (орієнтовно від 5 ст. до кінця 15 ст.)	
<i>Територіальні особливості та характеристики описаних країн можуть відрізнятися залежно від країни-батьківщини відповідної казки; основна ідея є спільною, а саме - зображення «землі достатку».</i> До прикладу: французька поема «Країна Кокеня»;	
МІФИ ПРО ЗОЛОТУ ДОБУ	
ЯЗИЧНИЦЬКІ МІФИ	
<i>характерним є зображення ідеально життя серед природи;</i>	
ХРИСТИЯНСЬКІ ОБРАЗИ «РАЙСЬКОГО САДУ» ДО СЕРЕДИНИ 19 СТОЛІТТЯ	
<i>«райський сад» зображено як власне сад вічнозелених та плодоносних дерев, небесне місто чи небеса. Такі утопії відображаються в міфах та переказах, іконописі, розписах стін із зображеннями садів.</i> До прикладу: роботи Ж. О. Д. Енгра, Г. фон Марсееса та інших;	
ОБРАЗИ «ЗЕМНОГО РАЮ» У ЖИВОПИСІ ФРАНЦІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 19 СТОЛІТТЯ	
<i>виражаються в картинах щоденного побуту, при цьому, зі збереженням символізму (дерево, як символ раю тощо). «Земний рай» стає втіленням образу гуманізму, а не релігійного «райського саду».</i> До прикладу: роботи П. Пюві де Шаванна, П. Сіньяка тощо;	
«ЗОЛОТА ДОБА» В РОБОТАХ ХУДОЖНИКІВ ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТТЯ	
<i>Митці цього періоду зображають ідилію без конкретної локації та чітко визначених часових меж</i> До прикладу: роботи П. Пікассо, А.Матісса;	
РОМАНТИЧНІ УТОПІЇ	
УТОПІЇ НІМЕЦЬКОГО РОМАНТИЗМУ 18 – ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТЬ	
<i>протиставляються соціальним утопіям 18 століття; основна мета - підпорядкування суспільства нормам мистецтва та краси, його «естетична трансформація».</i> До прикладу: Гофман, композитор Р. Вагнер, як автор першого твору «універсального мистецтва»;	
РОМАНТИЧНІ УТОПІЇ 20 СТОЛІТТЯ	
<i>культ митця втрачає свою актуальність, і відбувається зміщення акцентів з часових мистецтв (музики та літератури) на просторові – живопис, скульптуру та архітектуру тощо.</i> До прикладу: ідеї В. Кандинського	
ЕСТЕТИЧНІ УТОПІЇ 20 СТОЛІТТЯ	
<i>Утопії в предметних мистецтвах, таких як скульптура та архітектура. Характерною є незавершеність та визнання неспроможності дати відповіді на усі питання.</i>	
УТОПІЇ ВІДКРИТОГО МИСТЕЦТВА 1960-1970Х РР.	
<i>вирізняються необмеженою фантазією; притаманним є спроби певної групи осіб реформувати існуючу країну з середини</i>	

Рис. 1.14. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ,
МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА (ЧАСТИНА 4)

РОЗДІЛ 1.3.2	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ, МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДУВАННІ С. БАТРАКОВОЇ (БАТРАКОВА, 1990)
УТОПІЇ МІСТА-САДУ 19 СТОЛІТТЯ	
<i>популяризують ідею повернення до природи шляхом відмови від великих мегалісів та ідеалізації життя в невеликих містах чи селах. Серед цих утопій окремо виділені комерційні утопії, для яких характерною є спроба прив'язати ідею до економічної вигоди.</i> До прикладу: місто-сад Е. Говарда;	
УТОПІЇ «МАШИННОЇ ЕРИ»	
<i>відзначаються запереченням романтизму та напрямленням у майбутнє, загостреним максималізмом.</i> До прикладу: проекти А. Сант-Елія, Т. Гарньє, творчість художньої групи «Стиль», Баугаузу;	
УТОПІЇ НА МЕЖІ ЕСТЕТИЧНИХ УТОПІЙ ТА «МАШИННОЇ ЕРИ»	
<i>відзначаються рисами естетичної утопії з раціональною організацією.</i> До прикладу: ідеї В. Гропіуса;	
РАЦІОНАЛЬНІ УТОПІЇ «АРХІТЕКТУРНОГО ПОРЯДКУ» ПЕРШОЇ ПОЛ. 20 СТОЛІТТЯ	
<i>знайшли своє відображення в масштабних проектах реконструкції наявних міст та планах нових. Архітектори-утопісти ставили перед собою амбітне завдання зі створення доступного соціального житла, яке було б дійсно комфортним, а не виглядало б як компроміс між первинною ідеєю та реалізацією. Ці проекти орієнтувались на автомобілі, а не на пішоходів; простота ліній та образів; прагнення реалізувати гуманістичні ідеї впровадження рівності та справедливості, вирішити соціальні проблеми тощо.</i> До прикладу: проекти Ле Корбюзьє, планування м. Бразилія та інші;	
УТОПІЇ АРХІТЕКТУРНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ 60-Х РОКІВ 20 СТОЛІТТЯ	
<i>послугуються чітким розрахунком та орієнтацією на технічний прогрес; характерна динамічність форм, можливість розвитку та зміни структур; синтез різних стилів та принципів тощо.</i> До прикладу: проекти міст майбутнього В. Г. Йонаса, І. Фрідмана, містобудівні проекти японських метаболітів тощо;	
УТОПІЇ ФУТУРИСТИЧНИХ ПРОЄКТІВ З КІНЦЯ 1960-х рр.	
<i>зберігають тенденції містобудівних проєктів попереднього десятиліття, але основний акцент тепер переміщується на індивідуальне житло, а не містобудівну структуру.</i> До прикладу: проекти архітектурної групи «Archigram» тощо;	
70-80-ТІ РОКИ 20 СТОЛІТТЯ ПОЗИЦІОНУЮТЬСЯ ЯК БЕЗ УТОПІЧНІ	

Рис. 1.15. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УТОПІЙ У НАУКОВИХ РОБОТАХ З АРХІТЕКТУРИ, МІСТОБУДУВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА (ЧАСТИНА 5)

1.4. Критика реалізації утопій

Утопії, відповідно до їхнього визначення, сприймають як такі, що можуть існувати виключно в теорії та не придатні до реалізації. Частина дослідників утопій погоджуються з таким трактуванням можливостей впровадження утопій (див. рис. 1.16.). Наприклад, К. Поппер критикує утопії, зводячи процес їхньої реалізації до насильницьких дій відносно цілих поколінь, яких приносять у жертву заради уявного щастя тих, хто буде жити в майбутніх ідеальних державах. Філософ розглядає утопізм як результат певного способу мислення, при якому основною метою діяльності визначається формування досконалого політичного устрою. К. Поппер описує утопії як суперечливі теорії, власне, через умовність мети, яку не можна визначити науково та яка не підлягає чіткій регламентації. Як наслідок, незважаючи на значну кількість утопічних творів та концепції, немає єдиного образу ідеальної держави, і всі утопії відрізняються одна від одної. Після визначення мети необхідно обрати методи та способи, які дозволять реалізувати задумане поетапно, в контексті історичного розвитку. Для повної чи часткової реалізації будь-якої утопії потрібна значна кількість часу, у результаті виникає потреба усунути прихильників інакшого бачення утопії, які виникають в умовах різних соціальних та культурних змін суспільства. У результаті процес реалізації утопії зводиться до спроб усунути інакодумців, принести в жертву тих чи інших осіб; а насильство, яке неодмінно акомпанує, суперечить основній меті утопії – формуванню ідеальної держави. Отже, на думку К. Поппера, замість того, щоб прагнути до умовної «утопії», яка можлива лише в майбутньому, варто зосередитись на забезпеченні людей необхідними умовами для життя вже сьогодні (Popper, 1986). Натомість, К. Роу та Ф. Кеттер зауважують, що «відкрите суспільство» К. Поппера (яке він протиставляє утопічному «закритому суспільству») є спробою впровадження ідей лібералізму, що не є гарантією забезпечення умов рівності та свободи. «Закрите суспільство», яке філософ критикує, досить часто ставало осередком поширення відкритих ідей, рівності та дружніх стосунків. Наприклад, масонські організації чи різні братства, що

формувались на основі закладів освіти – «це історія відкритості як ідеї і закритої території як факту» (Rowe & Koetter, 1984, с. 116-117). Місто-музей слугує прикладом відкритого простору з «закритою свідомістю» (Rowe & Koetter, 1984, с. 128).

К. Поппер наголошував, що різні релігійні утопії не можуть взаємодіяти між собою, оскільки будь-яка утопічна ідея передбачає повну відмову від інших утопій. Водночас, вони виникають в період соціальних змін та провокують ще більш радикальні трансформації, які досить часто досягаються насильницькими методами. На думку К. Поппера, поступове впровадження утопічних ідей не можливе, оскільки передбачає гнучкість та часткову зміну політичних та соціальних цілей на відповідних етапах, що також розтягує процес імплементації в часі та деформує першочерговий задум. Натомість спроби швидкого впровадження утопій провокують використання насильницьких методів та можуть сприяти авторитаризму (Rowe & Koetter, 1984, с. 122-123).

А. Свентоховський виділяє групи спільних рис утопій, що можуть трактуватись як такі, що гальмують процес реалізації (Свентоховський, 2012):

– схожий напрям пропонованих трансформацій, які здебільшого стосуються: (1) права власності на майно та природні ресурси; (2) рівності усіх громадян та доступності освіти тощо; (3) віри в можливість зміни людської натури. Неможливість точно встановити внесок кожного члена суспільства у його розвиток та процвітання, сприяє виникненню суперечок між мешканцями. Передбачається, що для реалізації утопій необхідно не лише дотримуватись законів, але й відповідати певному «стандарту» мешканця такої утопії, що досить часто суперечить фактичним особливостям людської натури. Основним недоліком такого трактування ситуації, є формування у людей нових негативних поведінкових звичок, що формуються у результаті штучного стримування бажань та прагнень, заради відповідності стандарту;

– пропагування спільного виховання дітей, яке на думку утопістів повинно сприяти формуванню потрібних якостей з дитинства, оскільки вони будуть «захищені» від «негативного» впливу. Для такої моделі виховання необхідно

забезпечити заклади освіти персоналом, який наділений виключно потрібними для певної утопії рисами характеру, що, в звичайних умовах, досить складно реалізувати;

– реформування інституту сім'ї, що в більшості утопій передбачає відмову від постійного шлюбу на користь тимчасовим зв'язкам задля «кращого» потомства. Цей аспект має позитивні риси (жінки отримують більшу свободу і можливості реалізації за межами традиційного образу дружини та матері, тощо) та негативні (втрата спільності майна, яка виникає в шлюбі, та, як наслідок, збільшення індивідуалістських особливостей людей, які можуть суперечити прийнятним в межах відповідної утопії тощо);

– трансформація державного устрою, що передбачає зміщення акценту зі задоволення потреб правлячого класу на забезпечення рівності усіх мешканців країни. Для реалізації відповідної моделі потрібно впроваджувати чітке регулювання різних аспектів суспільного життя, яке в багатьох випадках включає регулювання думок та особистісних вподобань мешканців, що суперечить демократичним засадам суспільного устрою;

– формування світської держави, яка буде відокремлена від церкви (характерно для утопії з кінця 19 століття). Вибір релігії в таких утопіях переходить в сферу індивідуальних інтересів, відповідно частково суперечить чіткій регламентації усіх сфер суспільного життя.

На думку А.Свентоховського життя в ідеальній країні повинно набридати, що сприяє виникненню у людей бажання повернутись в звичний світ. Дослідник визначає, основну причину невдач утопічних колоній в тому, що значна кількість «випадкових» людей, які з'їжджаються в такі колонії, сподіваючись жити в кращих умовах, при цьому не бажають змінювати власні поведінкові звички (Свентоховский, 2012).

У процесі аналізу наукової літератури щодо утопій було виділено декілька засадничих ідей щодо хибності тлумачення поняття «утопія» як такого, що не підлягає реалізації.

Наприклад, К. Мангайм, порівнюючи утопії та ідеології, зазначає, що певні утопії знайшли своє відображення в моделях суспільно-політичного устрою наступних епох, та приписує їм можливість реалізації, принаймні часткової (Мангайм, 2008). «Саме тому, що конкретне визначення утопічного завжди пов'язане з певною стадією у розвитку буття, утопії сьогодення можуть стати дійсністю дня завтрашнього» (Мангайм, 2008, с. 220).

Полеміка між утопіями та ідеологією полягає в тому, що, говорячи про сьогодення, ми стаємо учасниками суспільно-політичного життя та не можемо оцінювати ситуацію зовні. Як наслідок, критерій реалізації, який К. Мангайм пропонує як засадничий для ідентифікації утопії, ми не можемо застосувати до утопій сьогодні, і він є прийнятним виключно при виділенні утопій минулого (Рікер, 2005, с. 219).

Якщо аналізувати можливості впровадження повного комплексу політичних та суспільних покращень задля формування оновленого суспільства, ймовірність досягнення успіху досить незначна. Однією з проблем реалізації утопій є їхня невідповідність поточному суспільно-політичному устрою. Літературні утопії містять зображення альтернативи наявній дійсності (наприклад, праця Т. Мора), але при цьому вони завжди мають амбіцію до руйнації чи підриву звичного, оскільки усвідомлюються авторами як такі, що не можуть бути реалізовані у конкретний період. У процесі реалізації утопії деформуються та підлягають значному тиску, як наслідок, – суттєво спрощуються. Ще однією проблемою є специфічна властивість утопічної свідомості, з огляду на яку, певні прагнення можуть сприяти розвитку протилежних їм ідей. Так, хіліастичне вірування в настання тисячолітнього царства Божого, в основі яких містяться оптимістичні бачення ідеального світу, сприяли зародженню консервативної покори (Мангайм, 2008, с.230).

Утопії відзначаються пропозиціями впровадження різних концептуальних способів покращення соціально-політичної організації суспільства, серед яких варто виділити трансформацію людини (характерно для релігії) та імплементацию певних політичних та юридичних норм, які сукупно змінили б

устрій держави (Mumford, 1922, с. 237). Як вдало наголошує С. Батракова, «реалізація соціальної утопії (виключаючи варіант реформаторських утопій) завжди передбачала докорінні зміни існуючого стану речей» (Батракова, 1990, с. 148).

Впровадження будь-якої утопії передбачає декілька окремих етапів, а саме (див. рис. 1.17):

- зародження утопії та створення теоретичної програми, згідно з якою мають формуватись політична та соціальна моделі суспільного устрою;
- розроблення проекту відповідного простору (містобудівна та архітектурна складові), в межах якого можливе дотримання відповідної програми;
- поширення ідей на значні групи людей;
- залучення коштів для реалізації проекту;
- вибір локації для будівництва населеного міста, чи окремої будівлі, організація простору відповідно до ідеї утопії;
- легітимізація пропонованого устрою, яка передбачає збільшення кількості сповідувачів (адептів), поширення ідеї на більше число мешканців.

Досить часто утопія формується як прагнення певного індивіда до трансформації, його особиста мрія та бажання зміни поточного стану буття, що може бути розповсюджене на ширше коло осіб одного соціального класу в конкретний історичний період. Водночас, не можна забувати, що світогляд окремих людей формується під впливом колективних імпульсів, які панують у відповідний період у суспільстві (Мангайм, 2008, с. 223).

Отже, ті утопії, які першочергово формуються як маргінальні, відображаючи інтереси незначної групи осіб – «індивідуальних діячів» (Рікер, 2005, с. 120), повинні набути універсальності, яка стане запорукою успішної реалізації. «Це означає, що процес легітимізації, як виявляється, потребує визнання з боку решти суспільства» (Рікер, 2005, с. 119).

РОЗДІЛ 1.4	КРИТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ
➔	КРИТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ ЗА К. ПОППЕРОМ (POPPER, 1986)
	ПРОЦЕС РЕАЛІЗАЦІЇ ЗВОДИТЬСЯ ДО НАСИЛЬНИЦЬКИХ ДІЙ ВІДНОСНО ЦІЛИХ ПОКОЛІНЬ, ЯКИХ ПРИНОСЯТЬ У ЖЕРТВУ ЗАРАДИ УЯВНОГО ЩАСТЯ ТИХ, ХТО БУДЕ ЖИТИ В МАЙБУТНІХ ІДЕАЛЬНИХ ДЕРЖАВАХ
	БУДЬ-ЯКА УТОПІЧНА ІДЕЯ ПЕРЕДБАЧАЄ ПОВНУ ВІДМОВУ ВІД ІНШИХ ІДЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ЗАКРИТОГО СУСПІЛЬСТВА
➔	ГРУПИ СПІЛЬНИХ РИС УТОПІЙ, ЩО МОЖУТЬ ТРАКТУВАТИСЬ ЯК ТАКІ, ЩО ГАЛЬМУЮТЬ ПРОЦЕС РЕАЛІЗАЦІЇ, ЗА А. СВЕНТОХОВСЬКИМ(СВЕНТОХОВСКИЙ, 2012)
	ВІРА В ЗМІНУ ЛЮДСЬКОЇ НАТУРИ, ПРОГРАМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
	<i>Передбачається, що для реалізації утопій необхідно не лише дотримуватись законів, але й відповідати певному «стандарту» мешканця такої утопії, що досить часто суперечить фактичним особливостям людської природи</i>
	ПРОПАГУВАННЯ СПІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ
	<i>На думку утопістів повинно сприяти формуванню потрібних якостей з дитинства, оскільки вони будуть «захиснені» від «негативного» впливу</i>
	РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ СІМ'Ї
	<i>В більшості утопій передбачається відмова від постійного шлюбу на користь тимчасовим зв'язкам задля «кращого» потомства.</i>
	ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ УСІХ МЕШКАНЦІВ КРАЇНИ
	<i>Для реалізації відповідної моделі потрібно впроваджувати чітке регулювання різних аспектів суспільного життя, яке в багатьох випадках включає регулювання думок та особистісних вподобань мешканців, що суперечить демократичним засадам суспільного устрою</i>
	ФОРМУВАННЯ СВІТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ
	<i>Держава відокремлена від церкви, а вибір релігії в таких утопіях переходить в сферу індивідуальних інтересів, відповідно частково суперечить чіткій регламентації усіх сфер суспільного життя.</i>
➔	ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ ЗА К. МАНГАЙМОМ (МАНГАЙМ, 2008)
	НЕВІДПОВІДНІСТЬ ПОТОЧНОМУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ УСТРОЮ
	СПЕЦИФІЧНА ВЛАСТИВІСТЬ УТОПІЧНОЇ СВІДОМОСТІ, З ОГЛЯДУ НА ЯКУ, ПЕВНІ ПРАГНЕННЯ МОЖУТЬ СПРИЯТИ РОЗВИТКУ ПРОТИЛЕЖНИХ ЇМ ІДЕЙ

Рис. 1.16. Критика реалізації утопій

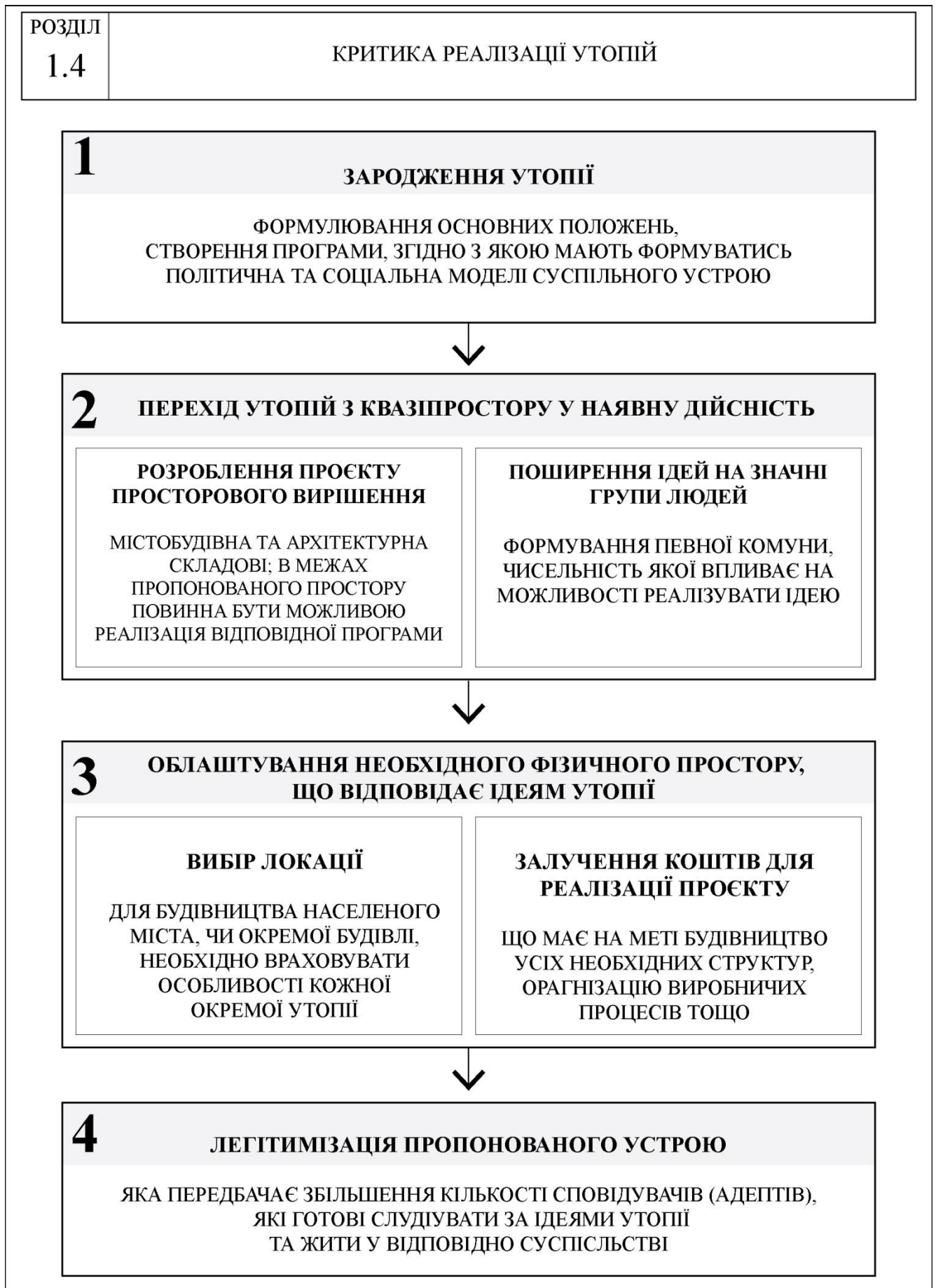

Рис. 1.17. Узагальнена схема етапів реалізації утопічної ідеї

Висновки до розділу 1

1. Означено понятійно-термінологічний апарат роботи відповідно до здійсненого порівняльного аналізу визначення поняття «утопія», що подано в словниках з авторськими трактуваннями; поняттями «ідеологія», «ідеал», «футуризм», «фантазія». Встановлено, що ідеологія та утопія виникають у групах різних соціальних верств населення та опираються на різний підхід до змін суспільно-політичного устрою. Визначено, що поняття «утопія» містить у собі «ідеал» як характеристику досконалості, якою послуговуються утопісти; має спільні риси з поняттям «футуризм», але відрізняється тим, що може орієнтуватись на різні часові модуси (тоді як футуризм орієнтований виключно на майбутнє), а також загальним визначенням цих понять (футуризм виникає як мистецька течія, тоді як утопія є напрямом соціальної свідомості). Встановлено, що автори утопій послуговуються «фантазією» як здатністю людської свідомості продукувати певні образи, відповідно до чого ці поняття не можна трактувати як синоніми.

2. Прийнято наступне визначення поняття «утопія» в межах цього дослідження: *утопія – модель вигаданого суспільства, яка передбачає впровадження певних оновлених норм та правил* (зміна політичної ідеології, трансформація соціальних зав'язків між мешканцями тощо) і формується шляхом глобальних (чи часткових) змін поведінкових звичок та здебільшого передбачає будівництво спеціального простору, який повинен забезпечити імплементацію даної ідеї.

3. Виявлено наймеш досліджені фрагменти в теоретичних напрацюваннях щодо архітектурних та містобудівних особливостей утопій у суміжних дисциплінах та тематичній літературі. З урахуванням опрацьованого матеріалу, можна стверджувати, що поняттю «утопія» присвячено значну кількість наукових публікацій, більшість з яких висвітлює запропоновані соціально-політичні моделі та містить характеристику історичного контексту, в яких вони створювались. Водночас спостерігається фрагментарність напрацювань щодо архітектурної та

містобудівної складової в роботах світових утопістів та відсутній відповідний аналіз особливостей у вітчизняних літературних утопіях; українські містобудівні та архітектурні проекти, твори образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопії, недостатньо висвітлені в науковій літературі.

4. Упорядковано підходи до систематизації утопій у суміжних дисциплінах, закордонних та вітчизняних авторів. Визначено, що більшість авторів систематизації оперують критерієм часу та тематики, висвітленими політичним та соціальним устроями при упорядкуванні утопій, і майже не враховують особливості запроектованих ними просторів.

5. На основі опрацьованих систематизацій утопій у теоретичних напрацюваннях у галузі архітектури та містобудування встановлено, що дослідники враховують більшою мірою період розроблення утопії та приналежність до певного художнього стилю, ніж конкретні особливості кожної утопії.

6. Зазначено, що основна критика можливості реалізації утопій зводиться до сприйняття таких проектів як чогось чужорідного, акцентуванні на невідповідності поточного розвитку суспільства пропонованій моделі. Встановлено, що утопії придатні до реалізації з урахуванням важливості легітимізації утопічних ідей серед більшої кількості населення. Визначено теоретичні етапи реалізації умовної утопії: розроблення програми, що містить детальний опис державного устрою, політичної моделі тощо; підготовка містобудівного проекту (або його детальний опис) чи пропозиції реконструкції вже наявного простору; залучення людей, які готові слідувати за відповідною утопією, тим самим її легітимізуючи; залучення коштів та пошук відповідної ділянки для будівництва.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

У розділі 2 висвітлено основні теоретичні положення, що розкривають методологічну базу роботи, зазначено, що дисертація не містить оцінних суджень та опирається на твердження багаторівневості зв'язків між різними ідеями. Відображено логічну структуру дослідження утопій у три етапи, критерії аналізу вираження архітектури та містобудування характеристик, що були виокремлені в процесі аналізу утопій; охарактеризовано використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.

2.1. Методологічні основи дослідження

В дисертаційній роботі немає оцінних суджень щодо змісту чи мети відповідної утопії, описаної у літературі, філософському трактаті, зображеному у творі мистецтва, містобудівному чи архітектурному проєкті. В процесі аналізу кожної роботи з вибірки першочерговим завданням було виокремити складові, які формують утопічну державу, зафіксувати співвідношення між запропонованим середовищем та моделлю суспільства; охарактеризувати усі архітектурні та містобудівні особливості, запропоновані в роботах. Також, варто зазначити, що метою дослідження не було передбачено визначення придатності проаналізованих утопій до реалізації, відповідності чи невідповідності потребам населення загалом чи в межах історичного періоду, коли було розроблено відповідну утопію. Зважаючи на це, окремо проаналізовано приклади реалізацій утопій, визначено механізми їхнього впровадження без врахування відгуків адептів тієї чи іншої утопії.

Методологічну базу цього дослідження формує постнекласична парадигма сучасного наукового пізнання. Цілісність (усе наявне в світі позиціонується як єдине ціле), орієнтація на людину (як на центр притягання відносно якого відбуваються будь-які зміни) та універсальний еволюціонізм (рівність зв'язків

між неживими та живи об'єктами) визначено як основні риси такої парадигми (Лінда, 2013, с. 93-95). У межах постнекласичної методології суб'єкт визначається водночас результатом глобальних трансформацій і авторської діяльності певного індивідуума (Шинкарук ред., 2002, с. 217). Таких підхід сприяє визначенню утопії, як частину цілого, а не відокремлене явище.

Дослідження опирається на твердження багаторівневості зв'язків між різними ідеями та визнання того, що будь-які ідеї та думки виникають з урахуванням поглядів попередників та відображають бачення певної соціальної групи (див. рис. 2.1). Отже, розглядаючи каузальність будь-яких ідей, у тому числі утопічних, потрібно враховувати, що вони опираються на більш ніж одну ідею попередників (Мангайм, 2008; Флек, 2019).

Основною для цього дослідження вибрано модель соціальної зумовленості мислення та утопій, згідно з якою утопії формуються у відповідних соціальних прошарках суспільства і на рівні з ідеями, які виникають у межах кожної групи, можуть сприйматись абсолютними для тих, хто перебуває в ній (див. рис. 2.2). Відповідно до процесів дистанціювання в дослідженнях соціології знань², аналіз утопій «зовні» дозволяє бачити казуальність процесів формування утопій та частковість пропонованих моделей. Л. Мамфорд писав: «Насправді міфи, які створюються в громаді під релігійним, політичним чи економічним впливом, не можна охарактеризувати як хороші чи погані: їхня природа визначається їхньою здатністю допомагати людям творчо реагувати на навколишнє середовище та розвиватися. гуманне життя» (Mumford, 1922, с. 194).

Для дослідження утопій важливими є теоретичні надбання щодо підходів до їхнього аналізу. Так, соціологія утопії К. Мангайма передбачає будівництво узагальненої концепції, у якій індивіди виступають активними учасниками процесу; зміщення акценту з авторства утопії на прив'язання кожної окремої

---

² Соціологія знання – «соціально-філософська концепція (дисципліна), що досліджує співвідношення знання і суспільства, соціальну зумовленість знання. З різних інтерпретацій понять «знання», «суспільство» і «відношення» філософськими течіями виникають різні варіанти соціології знання» (Шинкарук ред., 2002, с. 600).

утопії до певного класу чи групи людей; перехід від сприйняття утопії як ідеї до визначення її як способу мислення (Рікер, 2005, с. 332-333).

Утопічна свідомість – це така свідомість, центром якої є «специфічна за своєю структурою воля до дії та бачення» (Мангайм, 2008, с. 226). Вона зазнала переходу від хіліастичної до більш світської форми, що відповідає суспільно-політичним змінам, які прослідковуються в становленні багатьох держав. Спостерігається поступове відмирання утопій у політичній сфері життя, оскільки історичні типи утопій постійно протиставляються одна одній, прагнучи дискредитувати попередні утопії, і з часом ця боротьба лише загострилась. Карл Мангайм вважав, що людина «разом із зникненням всіх можливих форм утопії втратить волю до творення історії і здатність до її розуміння» (Мангайм, 2008, с. 277).

Отже, факт написання утопічного твору є своєрідним виходом тих утопічних ідей, що виникають у певний момент у межах регіону та соціальної групи в результаті збільшення рівня незадоволеності населенням. Утопії оперують засобами до створення нової реальності, переписуванням дійсності, на відміну від ідеологій, які фіксують поточний стан речей, спотворюючи його задля легітимізації (Рікер, 2005, с. 372).

Л. Мамфорд пропонує поділ світу на зовнішній, який включає усі матеріальні речі, що нас оточують, та внутрішній світ, який він називає «внутрішнім світом наших ідолів». Внутрішній світ, за Л. Мамфордом, є нематеріальним світом ідей, духовного та культурного начала, має власні межі та виступає невідворотним, оскільки має не менш важливе значення, аніж матеріальний світ (Mumford, 1922, с. 13-14). На противагу К. Мангайму, який писав, що життя без утопії неможливе, Л. Мамфорд вважав, що певні індивіди призвичаїлись до життя без ідей та індивідуальних утопій: такі люди навчились контролювати власні реакції на зовнішній світ та його недоліки. Як приклад філософ наводить буддистських монахів та бізнесменів, для яких, на його думку, утопія є чужою (Mumford, 1922, с. 17). Зважаючи на це, Л. Мамфорд зазначає, що життя без утопій сіре та прісне, а

«(...) речі, про які ми мріємо, схильні свідомо чи несвідомо працювати над моделлю нашого повсякденного життя» (Mumford, 1922, с. 25).

Утопії формуються як абстрактні прагнення кращого чи принаймні іншого життя, знаходять своє відображення в детально описаних концепціях, які можуть супроводжуватись графічними матеріалами (кресленнями, малюнками, картами, схемами тощо). Якщо розглядати такі концепції як моделі, що можна реалізувати, ми отримуємо можливість стверджувати, що вони є фактичним «опредметненням³» утопій. Цей термін слід трактувати відповідно до ідей К. Маркса – для актуалізації будь-якої ідеї потрібно її опредметнити, тобто за допомогою фізичних характеристик сприяти реалізації (Рікер, 2005, с. 51). Згідно з ідеями німецького філософа, опредметнення не завжди буде відчуженням, оскільки останнє передбачає втрату контролю над реалізованим об'єктом, особливості якого тепер суперечать першочерговим прагненням та ідеям; передбачається зворотний процес – об'єкт починає впливати на автора, «контролюючи» його. Це твердження К. Маркса суперечить ідеям Г. Гегеля, який ототожнював опредметнення та відчуження (Кузь і Сахань, 2012, с. 142).

Варто зазначити, що в певні історичні періоди базові поняття прав людини могли сприймати як утопічні: наприклад, свобода людини, яка з початку 16 століття до кінця 18 століття суперечила встановленим суспільним нормам. Згодом з визнанням рівності усіх громадян як важливої ознаки організації суспільного життя, свобода стала правом кожного, а не утопічною мрією певного класу (Рікер, 2005, с. 219). У межах кожної окремої авторської утопії діють принципи реляціонізму, оскільки усі особливості запропонованих моделей співвідносяться між собою та отримують своє значення для формування утопії, опираючись на цю взаємодію. Тоді, як за межами цієї моделі вони будуть мати інакше значення та не вважатимуться засадничими (Мангайм, 2008, с. 104; Рікер, 2005, с. 207).

---

³ «Опредметнення і розпредметнення – взаємопротилежні і взаємодоповнювальні акти набуття (опредметнення) і втрати (розпредметнення) форми предмета (предметності) ідеями, духовними, природними, соціальними явищами внутрішнього і зовнішнього світу людини через реалізацію її специфічно людських здібностей і якостей» (Шинкарук ред., 2002, с. 452).

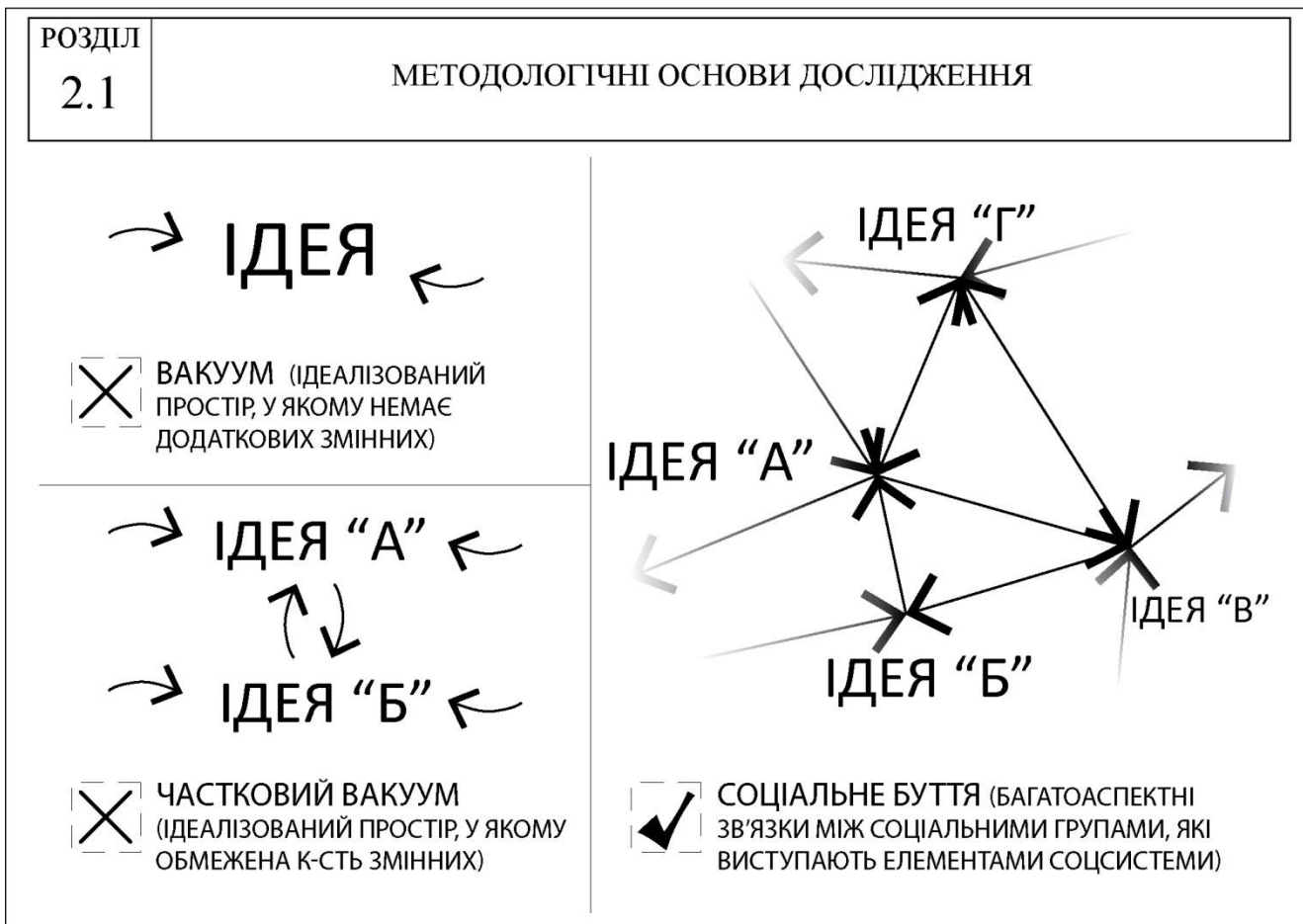

Рис. 2.1. Модель багатоаспектних зв'язків соціального буття

Рис. 2.2. Модель соціальної зумовленості мислення та утопій

2.2. Логічна та організаційна структура дослідження

Дослідження особливостей архітектури та містобудування в роботах філософів-утопістів було виконано в три етапи: формування вибірки; аналіз напрацювань утопістів та заповнення відповідної картки; зведення одержаних даних у єдину таблицю, яка містить тезисні характеристики з базових аспектів моделі. Така методика дослідження утопій є авторською та була розроблена в процесі роботи (див. рис. 2.3).

Перший етап. Передбачено створення вибірки письмових чи художніх праць, які містять опис чи зображення певної «утопічної» моделі суспільства (яка передбачає відповідні норми та правила поведінки тощо), що формується шляхом глобальних (чи часткових) змін поведінкових звичок та здебільшого передбачає будівництво спеціального простору, який повинен забезпечити імплементацію цієї утопії.

З урахування того факту, що кількість утопій не відома і вони охоплюють значну кількість сфер людської діяльності, для визначення приблизного числа вибірки в межах цього дослідження було напрацьовано певну послідовність кроків. У процесі аналізу наукової літератури, яка висвітлює тему утопій крізь призму філософських, політичних, соціальних, культурних (в тому числі архітектурних) аспектів, було виписано утопічні твори, які згадувались у відповідному творі. Для наочності, було розроблено таблицю в яку було виписано усі утопії, інформація про які містилась в опрацьованій науковій літературі.

Таблиця сформована з п'яти колонок (див. Додаток Г): порядковий номер, для розуміння загальної кількості утопій, з-поміж яких формувалась вибірка; рік створення праці (праць); автор чи автори, якщо утопія колективна; назва твору (проєкту, картини тощо); посилання, де зазначено, у працях яких дослідників зустрічається аналіз чи згадування відповідної утопії. У межах таблиці утопії поділені на п'ять блоків відповідно до провідної сфери людської діяльності, до яких вони дотичні: літературні утопії; містобудівні та архітектурні проєкти (чи реалізовані об'єкти); твори образотворчого мистецтва; музичні твори; суспільно-політичні рухи, колонії, які позиціонуються як утопії.

Усі утопії внесені до таблиці в хронологічному порядку в межах кожного блоку (див. Додаток Г). Сумарно в таблиці налічується 344 утопії. Кількість авторів літературних утопій у таблиці (вказано відповідно до прізвища автора, а не кількості написаних ним утопій, тобто Г. Веллс порахований один раз, хоча в межах таблиці згадується декілька його утопічних робіт) – 175; архітектурних та містобудівних утопій – 43; творів образотворчого мистецтва – 30; музичних творів – 2; суспільно-політичних рухів, колоній, які позиціонуються як утопії – 94.

Усі твори, що внесені до таблиці, були відібрані зважаючи на згадки про них в напрацюваннях з суміжної та спеціальної літератури, відповідно кожна з цих робіт є утопією для певної кількості дослідників. В таблиці зафіксовано в яких наукових роботах було згадано той чи інший твір. Наприклад, утопічні трактати Платона фігурували в семи роботах дослідників, які були опрацьовані в процесі роботи (Mumford, 1922, с. 312; Святловский, 1923, с. 15-18; Градов, 1968, с. 30-31; Батракова, 1990, с. 180; Хан-Магомедов, 2001; Свентоховский, 2012, с. 9-27, 91; Aresin, 2021).

Вибірка даного дослідження сформована на основі виокремлення творів з загального переліку утопій, поданого в цій таблиці. Проаналізовані праці було відібрано зважаючи на коротку характеристику містобудівних підходів, яка висвітлена в опрацьованій науковій літературі (у випадку, якщо цей аспект було розглянуто). Наприклад, в дослідженні А. Свентоховського досить детально розібрано роботи Т. Кампанелла, Дж. Вінстенлі та інших авторів-утопістів із зазначенням особливостей суспільно-політичного устрою та описом підходів до формування архітектури та міського середовища (Свентоховский, 2012). Отже, на основі опрацювання робіт дослідників утопій було сформоване базове уявлення деталізації підходу до архітектури в тій чи іншій утопії. Це дозволило вибрати утопічні праці, які були найпоширенішими та містили достатній рівень деталізації архітектурної та містобудівної складової утопії; відібрати утопії відносно рівномірно з різних історичних періодів та регіонів, що забезпечує

репрезентативність вибірки дослідження. Схематичну карту з локацією походження опрацьованих утопій відтворено на рис. 2.4.

Частина творів, які було проаналізовано (наприклад, роботи О. Бердника, В. Винниченка тощо), не містить опису архітектурних об'єктів та демонструють виключно соціально-політичну, ідеологічну моделі утопії. Такі твори були включені у вибірку дослідження, оскільки вони є найбільш популярними та репрезентативними в плані утопічної думки відповідного періоду та регіону. Наприклад, роман-утопія «Сонячна машина» В. Винниченка, написаний у 1928 році, не містить чіткої архітектурної моделі утопічного суспільства, оскільки основою описаної утопії є винайдення «сонячної машини», яку можна використовувати на будь-якій території. Сонцеїсти мешкають у містах та селах, хоча для них це немає принципового значення; відсутні громадські будівлі, оскільки вони не зацікавлені в торгівлі, громадській взаємодії, освіті тощо (Винниченко, 1989).

Для розуміння необхідної мінімальної кількості вибірки було здійснено розрахунок її обсягу за простою формулою (формула 1), що не враховує генеральну сукупність вибірки (Gordiienko-Mytrofanova et. al., 2018):

(Формула 1)

$$n = \frac{z^2 * p * q}{e^2}$$

n – розрахунковий обсяг вибірки.

z – нормоване відхилення обсягу вибірки. Приймаємо рівень довірливості 95% (найбільш поширений) і, зважаючи на це, визначаємо, що показник z становить 1,96.

p – відсоткове значення варіації вибірки. Згідно до вихідних умов дослідження, показник кількості утопій відносно усіх творів нам не відомий. Приймаємо його умовно 25% (тобто орієнтовно кожен четвертий твір є утопічним в тій чи іншій мірі), відповідно $p = 0,25$.

q – відсоткове значення об'єктів, які не мають необхідних ознак, розраховується за формулою $q = 1 - p$ і становить $q = 0,75$.

e – допустима помилка вибірки, у відсотках. Приймаємо, що $e = 10\%$.
Зважаючи на це:

$$n = \frac{z^2 * p * q}{e^2} = \frac{1,96^2 * 0,25 * 0,75}{0,1^2} = 72$$

Отже, розрахунковий обсяг вибірки – 72 утопії.

Це число прийнято умовно для загального розуміння необхідної кількості вибірки при кількісному аналізі. Враховуючи, що дослідження утопій відбувається з використанням якісних методів дослідження та враховує широкий спектр різних аспектів, які формують відповідну утопію, допускається, що кількісна характеристика вибірки може бути меншою.

Кількість проаналізованих творів: літературних утопій в межах дисертаційного дослідження – 53; архітектурних та містобудівних утопій – 13; творів образотворчого мистецтва – 10; музичних творів – 0; суспільно-політичних рухів, колоній, які позиціонуються як утопії – 3. Загальна кількість досліджених утопій становить 76. Отже, можна зробити висновок, що вибірка є достатньою та репрезентативною.

Другий етап. Передбачено аналіз напрацювань утопістів з використанням загальнонаукових методів. Так, насамперед, це використання одного з емпіричних методів–операцій, а саме вивчення літератури, документів і результатів діяльності (Новиков і Новиков, 2010). Дослідження кожного твору, як літературного, так і архітектурного чи художнього, передбачає застосування класичного методу аналізу текстових та графічних документів, а саме «журналістського» аналізу тексту: всі праці було проаналізовано за однаковими критеріями відбору, а оцінені одержані дані внесено у спеціальні картки утопій. Інформація в цих бланках структурована в окремі блоки (див. Розділ 2, підрозділ 2.3.1 та рис. 2.5). Деякі приклади заповнених карток утопій відображено у Додатку Д.

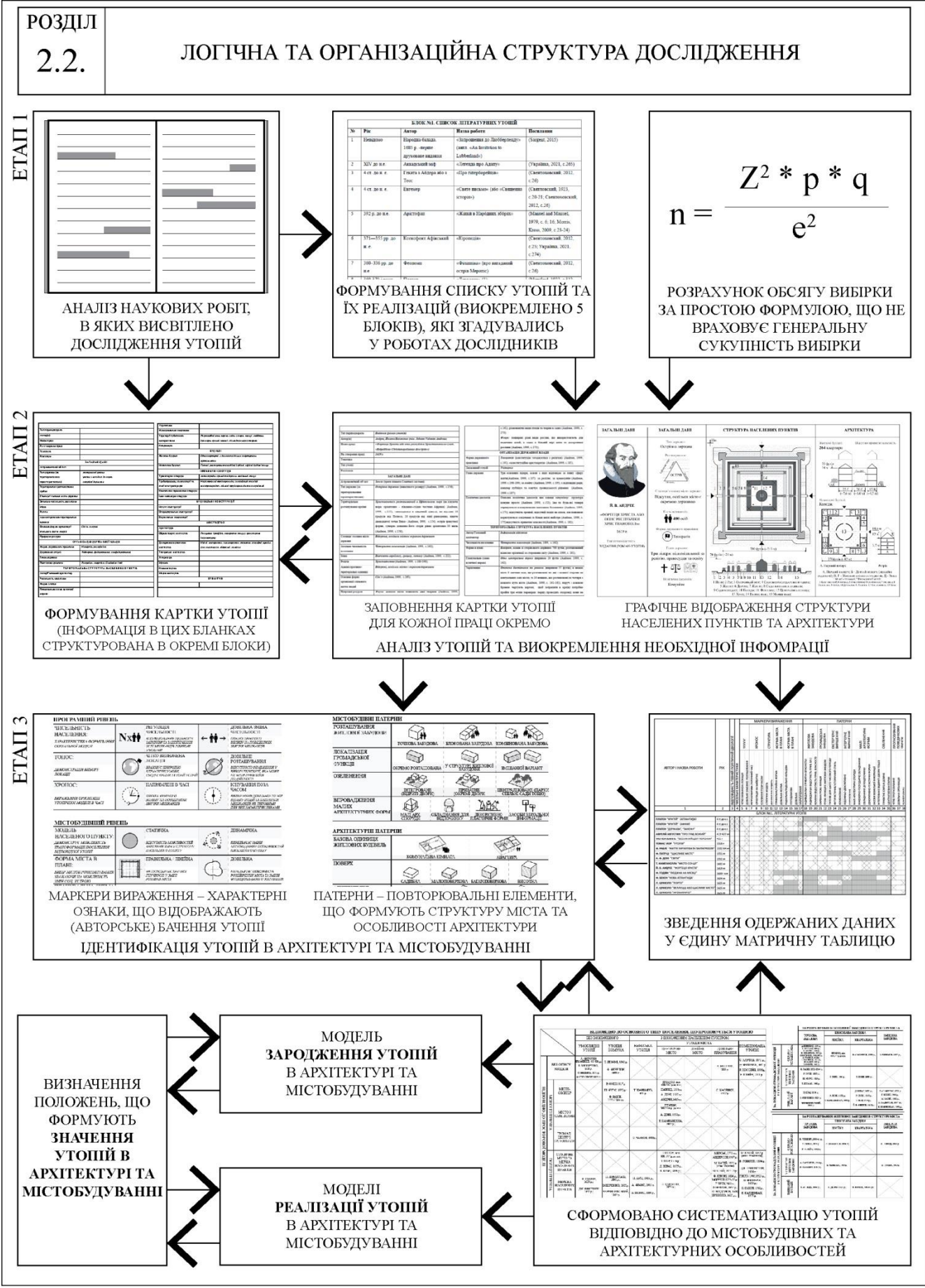
На основі заповнених карток утопій, формується детальний висновок по кожній окремій праці, який коротко висвітлює основну характеристику моделі певної утопії. Наступним кроком було створення додаткової картки з усіма можливими кресленнями, які відтворюють містобудівну структуру пропонувананих

населених пунктів та містобудівні особливості описаної утопії (див. рис. 2.6). Відтворені креслення також було структуризовано в картку, що складається з чотирьох колонок: базова інформація, що містить дані про автора, його зображення (у випадку наявності), назву роботи та рік написання; загальні дані – відображає основну інформацію з блоку загальні дані картки утопії; містобудівні особливості – креслення генерального плану міста чи країни; планувальну схему вуличної мережі тощо; архітектура – графічне відображення архітектурних особливостей житлових та громадських будівель, інтер'єрних рішень.

Третій етап. Зведення одержаних даних у єдину матричну таблицю, у якій було відмічено усі основні елементи містобудівної та архітектурної організації утопії. Утопії в матричній таблиці поділені на три блоки: літературні утопії; містобудівні та архітектурні проекти (чи реалізовані об'єкти); твори образотворчого мистецтва. Усі утопії внесені до таблиці в хронологічному порядку в межах кожного блоку з зазначенням авторства та року створення утопії (див. таблицю 3.1). Дані, що внесено в таблицю, позначено наступним чином: хрестиком відмічено вираження містобудівної структури та архітектури, яке було висвітлено автором відповідної утопії (зважаючи на опрацьований матеріал та картку утопії); білий квадратик означає, що такий варіант організації не відповідає ідеї автора утопії; сірий квадратик, відповідно, позначає відсутність інформації в утопії щодо таких характеристик.

Ця таблиця демонструє поступову зміну містобудівних та архітектурних особливостей, що відображені в утопіях різних періодів, висвітлює рівень деталізації підходів до містобудування в утопіях, що належать до різних блоків. Наприклад, для творів образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопічні, найбільш характерною є слабка увага до архітектурних особливостей (детальніше див. підрозділ 3.1).

На основі матричної таблиці сформовано систематизацію утопій (див. Розділ 3) та розроблено теоретичні моделі зародження та реалізації утопій (див. Розділ 4).

РОЗДІЛ

2.2.

ЛОГІЧНА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ДОСЛІДЖЕННЯ

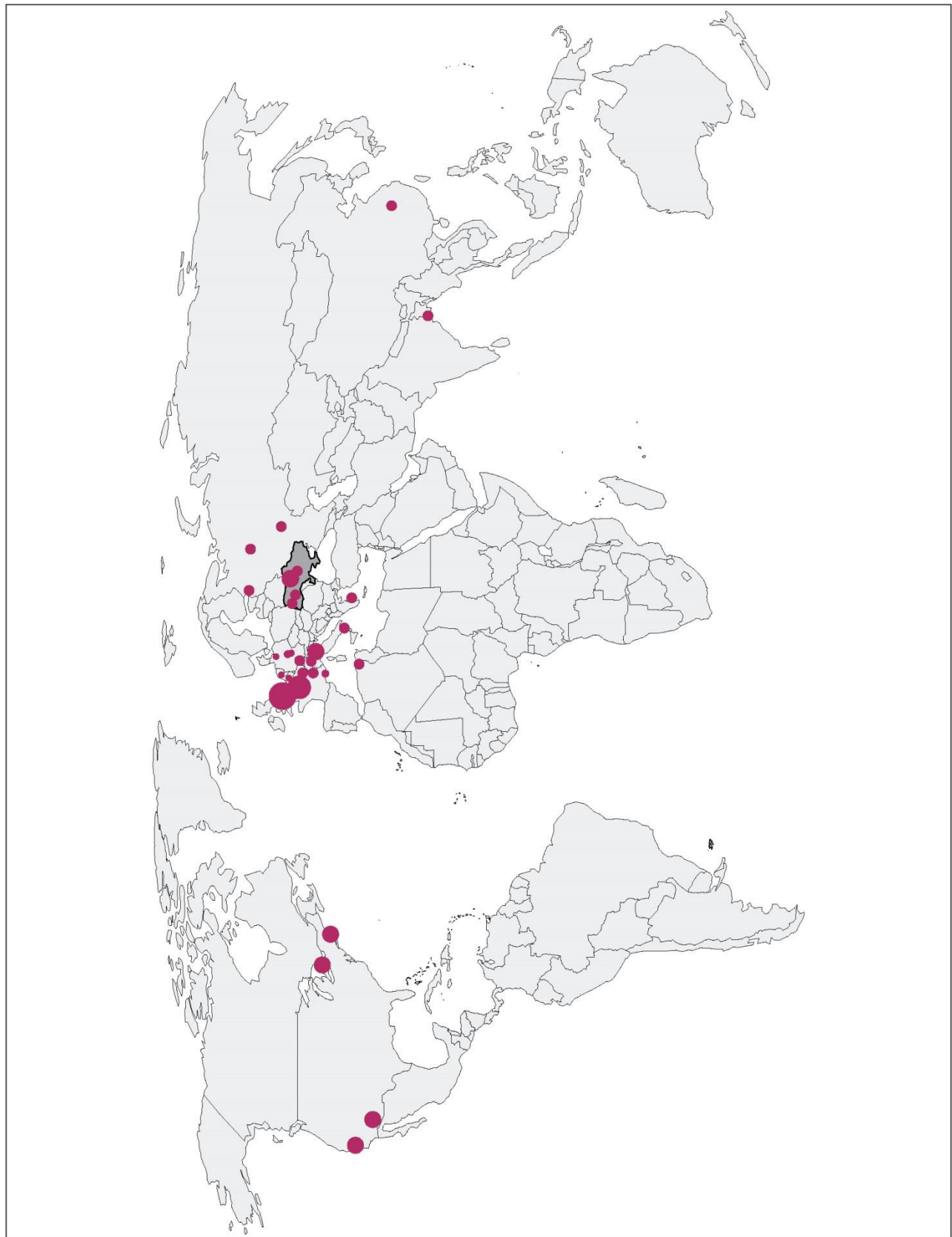

Рис. 2.4. Карта світу з позначеними локаціями походження утопій, що були опрацьовані в межах дослідження

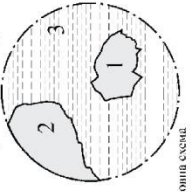
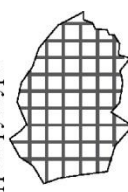
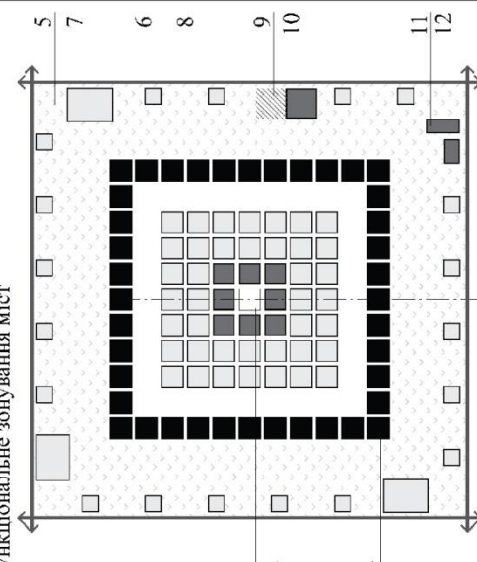
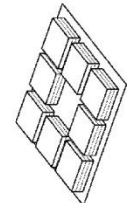
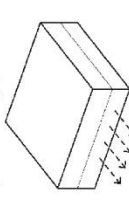
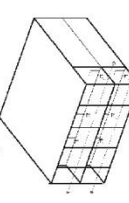
<p>РОЗДІЛ 2.2.</p>	<p>ЛОГІЧНА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ДОСЛІДЖЕННЯ</p>		
<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p> <p>Тип держави: Описана країна є острівною державою. Значається, що країна може бути різного типу, в тому числі місто-держави</p> <p>Територіальне розташування країни Острівна держава Базилада розташована посередині моря</p> <p>Столиця Єдина столиця відсутня. Монарх щороку мешкає в різних провінціях, кожна з яких на цей період стає столицею</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста та провінції, які формуються трибами</p> <p>Форма державного правління: Конституційна монархія</p> <p>Глава держави: Король Альсманцайн; його наступник принц Зейземін; кожен наступний обирається по черзі з кожної провінції; Кожне місто має власний сенат</p> <p>Політична ідеологія: Комунізм з ознаками елітаризму (відсутність приватної власності; працевлаштованість забезпечує отримання необхідних ресурсів за кошти держави; рівномірний розподіл ресурсів між містами та провінціями; рівність усіх громадян між собою)</p> <p>1755 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАНИЙ (ПАМФЛЕТ; РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ</p> <p>Розташування острова Базилада</p> <p>Острівна держава Базилада розташована посередині (3) моря. (1) Острів від'єднався від (2) континенту декілька століть тому, ставши окремою структурою</p> <p>Умовна схема</p> <p>Інфраструктура</p> <p>Мережа доріг та мостів, що поєднують навіть найвіддалені частини країни та поділяє країну на незлічену кількість квадратних ділянок</p> <p>Функціональне зонування міст</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Центральна площа правильної форми; 2 Довкола розташовані громадські будівлі (торгового призначення, адміністративні функції тощо); 3 Житлові квартали, правильної форми; кожен квартал – окрема триба; усі квартали розташовані з урахуванням можливості збільшення площі міста, без втрати правильної форми; 4 На певній відстані від житлових кварталів розташовані майстерні; 5 Довкола майстерень – поля; 6 Житлові будівлі землеробів, комерсанти та склади; 7 Будівлі клубного типу; 8 Дорога; 9 Цвинтар розташований за межею міста, поруч з (10) в'язницею; 11 Лікарня розташована за межами міста, на відстані зручній для лікуванняші влітку; 12 Принтупок (для людей літнього віку розташований поруч з лікарнею);</p>	<p>АРХІТЕКТУРА</p> <p>Житлові будівлі</p> <p>Триба - житловий квартал</p> <p>Кожна сім'я займає окремі кімнати, всі житлові кімнати – однакової форми та архітектури</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Торговельні будівлі</p> <p>Торговельно-роздрібно-сервісний сектор має складну форму, площі, товща покладена на 4-х стовпах; щільною накладає її, що використовується усюма поверхнею, але при цьому, стішки, товща, яка падає люди використовують кожен дюйм, при цьому величезна кількість предметів використовує їх решітчасті предмети</p> <p>Майстерні</p> <p>Будівлі гаражного типу, розташовані довкола житлових кварталів</p>	

Рис. 2.6. Картка утопії з графічним відображенням структури населених пунктів та архітектури

2.3. Спеціальні та загальні методи дослідження утопій

У процесі дослідження утопій використано загальнонаукові та спеціальні методи, розроблено систему критеріїв аналізу архітектури та містобудування в утопіях, сформовано відповідну матричну таблицю (див. рис. 2.7.).

2.3.1. Критерії аналізу архітектури та містобудування в літературних роботах утопістів та загальні методи дослідження

Використано загальнонаукові методи: емпіричні методи-операції; принципи системного підходу; теоретичні методи-операції.

З-поміж *емпіричних методів-операції* найбільш активно було використано наступні методи: вивчення літератури, документів і результатів діяльності (Новиков і Новиков, 2010). Їх було застосовано в роботі над першим та другим етапами дослідження (див. Розділ 2, підпункт 2.2; рис. 2.3).

В процесі роботи над теоретичними моделями зародження утопії та її реалізації, використано *принципи системного підходу*: детермінізму; зв'язаності і модульності; ієрархії; розвитку. Принцип детермінізму, в сучасному його трактуванні, дозволяє враховувати часові та просторові причинно-наслідкові зв'язки не в чітко визначеному співвідношенні, а з урахуванням певної відносності цих понять (Новиков і Новиков, 2010, с. 67).

Також використано *теоретичні методи-операції*: моделювання; аналіз; узагальнення; абстрагування; формалізація; перехід від абстрактного до конкретного. Узагальнення використано в процесі аналізу усіх утопій, що дозволило відкинути оцінні судження щодо змістового наповнення утопій. Абстрагування сприяло виокремленню конкретних характеристик містобудівної організації простору та описів архітектури, відтворенню креслення та схеми відповідно до описаних моделей. Метод переходу від абстрактного до конкретно використано в процесі аналізу робіт дослідників утопій, під час виокремлення утопій, про які згадували науковці, та внесення їх у відповідну таблицю (перший етап дослідження). Методи моделювання та ідеалізації стали базовими при графічному відтворенні описаних утопій.

Критерії аналізу архітектури та містобудування в літературних роботах відображені в картці утопії, яка була заповнена під час аналізу кожного утопічного твору (другий етап дослідження). Картка складається з восьми блоків, приміток та посилань на джерело, з якого було одержано інформацію (див. рис. 2.5).

Перший блок – базова інформація, яка містить тип першоджерела (друкована видання, мистецька робота, модель-прототип, проєкт тощо), авторів, назву праці, рік створення, тематику, тип утопії. У даному блоці було зазначено відомі спроби реалізації даної утопічної ідеї.

Другий блок «Загальні дані» висвітлює інформацію щодо територіальних аспектів розташування держави (об'єкта). До даного блоку належить інформація щодо астрономічного об'єкта, де розташована держава (об'єкт); типу держави за територіальними характеристиками (материкова, з виходом до моря, острівна тощо); територіального розташування; столиці/ головного міста; загальної чисельності населення; мови; релігії; адміністративно-територіальних одиниць; основної форми організації спільного життя людей (сім'я або комуна); природних ресурсів.

Третій блок «Організація державної влади» відображає характеристику форми державного правління; державний устрій (унітарна, федеративна, конфедеративна тощо); дані про главу держави; політичну ідеологію (комунізм, анархізм, соціалізм тощо). «Форми державного правління залежать від способу організації верховної влади в державі» (Енциклопедичний словник з державного управління, 2010, с. 741). Серед них виділяють монархію та республіку: президентська, парламентська, змішана (Федоренко, 2014, с 15).

Четвертий блок «Територіальна структура населених пунктів» містить інформацію про містобудівні підходи до формування населених пунктів. У даний блок було несено наступні дані: автор/головний архітектор; чисельність населення; форма в плані; планувальна схема вуличної мережі; укріплення; функціональне зонування; території публічного використання; кладовища. Форма

міста в плані може бути правильною і мати вигляд кола, квадрата чи інакшої геометричної фігури правильної форми; лінійною чи довільної форми.

П'ятий блок «Будівлі» відображає дані щодо архітектури житлових та нежитлових будівель.

Шостий блок «Інженерні споруди» містить, зі свого боку, інформацію про транспортні споруди; трубопроводи, комунікації та лінії електропередач; комплексні промислові споруди; інші інженерні споруди.

П'ятий та шостий блоки структуровані згідно з «ДК 018-2000. Державний класифікатор будівель та споруд» (ДК 018-2000, 2000) та висвітлюють основні характеристики художньо-образного вираження усіх архітектурних об'єктів, які передбачені певною утопічною ідеєю.

Сьомий блок «Будівельні конструкції» висвітлює відомості про конструктивні особливості архітектурних об'єктів, а саме: несучі конструкції; огорожувальні конструкції; вертикальні комунікації.

Восьмий блок «Мистецтво» містить інформацію про стилі архітектури або теорію архітектури; образотворче мистецтво (площинне, просторове); декоративно-ужиткове мистецтво (меблі, гончарство, килимарство, ткацтво, ювелірні вироби тощо); театральне мистецтво; літературу; музику; кіномистецтво; медіа-мистецтво.

2.3.2. Спеціальні методи дослідження утопій в архітектурі та містобудуванні

Використано спеціальні методи дослідження, а саме: *метод соціології знання; теорію графів; створення матриці аналізу за конкретними характеристиками; візуальний (графічний) метод та метод колажу.*

Метод соціології знання, який опирається на історичний та соціальний контекст, дозволяє в подальшому виділяти ідеї окремих індивідів загальних тенденцій, що поширені в певний період (Мангайм, 2008, с 20-21). Цей метод сприяє акцентуванню на взаємозв'язку містобудування та архітектури з соціальною складовою, а саме – з людьми та їхніми потребами.

Теорія графів. В процесі розрахунку можливої кількості варіантів впровадження утопії було використано теорію графів, відповідно до якої здійснено обчислення кількості зв'язків для трикомпонентної моделі (див. рис. 2.8.). Основними компонентами, які було враховано при розробці графів, є «середовище», «ідея» та «сповідувачі». Важливими факторами реалізації утопій є економічні та природні умови, які безпосередньо впливають на процес реалізації. Зважаючи на те, що дослідження не містить детальний аналіз усіх чинників, що негативно чи позитивно впливали на процес написання чи спроби реалізації тих чи інших утопій, при розрахунку ці компоненти були відкинуті (див. підрозділ 4.2).

Простий граф складається з певної конкретної кількості множин елементів, які називаються вершинами (або вузлами), та різних невпорядкованих пар елементів, що називаються ребрами (Wilson, 1996, с. 8). Ми позначаємо вершини 1, 2, 3, відповідно ребра 12, 23, 31.

Множина вершин графа на три компоненти: $X = \{1,2,3\}$

Множина всіх пар елементів $M = \{(1,2), (2,3), (3,1)\}$

Проводимо розрахунок кількості можливих графів, що залежать від поєднання вершини, відповідно до формули (Wilson, 1996, с. 27):

$$N(x) = 2^{n(n-1)/2}, \text{ де}$$

$x = n$, та позначає кількість вершин. Розрахунок було здійснено для трикомпонентного графа, зважаючи на що, було прийнято $x = n = 3$

$$N(3) = 2^{3(3-1)/2} = 8$$

Отже, кількість можливих графів становить 8. Опіраючись на це число, пропонується візуальне відтворення граф трикомпонентної моделі, на основі яких розробляємо теоретичну модель імплементації утопій (див. рис. 4.2.).

Створення матриці аналізу утопій за конкретними характеристиками. Цей метод використано в процесі роботи на третьому етапі дослідження. Під матрицею розуміють таблицю, дані якої структуровані таким чином, щоб на перетині вертикальних стовпчиків та горизонтальних рядків було утворено комірку, що містить певну інформацію щодо об'єкта (Бойко-Бойчук, 2008). У

межах цього дослідження було сформовано таку таблицю, вертикальні стовпчики якої містять дані щодо маркерів вираження та патернів утопії, тоді як горизонтальні визначають присутність цих характеристик у відповідній утопії (див. таблиця 3.1).

Візуальний (графічний) метод та метод колажу. Креслення генеральних планів більшості літературних утопій було сформовано відповідно до детальних описів, що подавали автори у своїх працях. З робіт утопістів було виокремлено характеристики містобудування та архітектури, зважаючи на які було сформовано плани-схеми населених пунктів та зображення образів будівель та споруд (техніка колажу).

Архітектурні та містобудівні утопії містять розроблені авторами креслення (інколи альбоми креслень), зважаючи на які було відтворено схеми генеральних планів населених пунктів та архітектури. Наприклад, американський архітектор Ф. Л. Райт написав книгу «Зникаюче місто» (1932 р.), та розробив відповідний проєкт з макетом, в якому відобразив власні бачення можливої утопії в США (Wright, 1932, 1945). Архітектор запропонував поділити територію міста умовно на чотири рівні частини (А, Б, В, Г), щоб площа кожної частини становила одну квадратну милю або 640 акрів (Wright, 1945, с. 52). У його роботі прослідковується поділ міста на модулі (житло, школи, ферми, фабрики, ринки, центри відпочинку та розваг), які розмежовані та поєднані між собою дорогами. Усі модулі з громадською функцією розташовані в радіусі 150 миль від житлового осередку (Wright, 1932, с. 44). Все це досить детально описано та чітко відображено на макеті, що дозволило відтворити бачення Ф. Л. Райта на схемах та діаграмах, які були розроблені в процесі дослідження його утопії (див. рис. 2.9 і 2.10).

Ще одним прикладом є трактат А. Дюрера «Кілька уроків з укріплення міст, замків та місцевостей» (1527 р.), у якому детально описано та графічно зображено планувальну структуру пропонованої утопії, що дозволяє відтворити план міста з усіма необхідними розмірами (Дюрер, 2000). Форма міста в плані – квадрат зі зрізаними кутами; довжина кожного такого зрізу – 600 футів, що дорівнює 182,88

метрів. Довжина кожної зі сторін квадрата (без зрізаних кутів) повинна бути не менше ніж 4300 футів, або 1,31 км (Дюрер, 2000, с. 193). Оборонні рови довкола міста можуть бути заповнені водою або ні та бути використаними для посадки садів та влаштування полювання (Дюрер, 2000, с. 193). Передбачаються два ряди ровів, що облицьовані камінням, та два ряди валів, по яких може пересуватись гужовий транспорт (Дюрер, 2000, с. 194). Зважаючи на детальний опис та розроблені А. Дюрером креслення міста, було відтворено план-схему території та відображено архітектурні вираження будівель (див. рис. 2.11 та 2.12).

Варто зазначити, що частина філософів-утопістів у своїх літературних утопіях також подавала власні креслення планів чи схем запропонованих ними населених пунктів, тим самим демонструючи значну увагу містобудівній структурі та архітектурним особливостям утопії. Наприклад, Ш. Фур'є у своєму трактаті подає не тільки опис моделі фаланстеру, а й власну схему розпланування території з позначенням розташування та функціонального призначення будівель (Фур'є, 1954, с. 257). Філософ розробив діаграми обчислення вікового складу та кількості населення фаланги, акцентуючи на важливості розрахункових параметрів в процесі моделювання утопії (Фур'є, 1954, с. 232-233). На рис. 2.13 і 2.14 відображено схему фаланстеру, що подано в трактаті Ш. Фур'є, та авторське відтворення плану зважаючи на цю схему та описову частину утопії.

Для точності відображення містобудівної структури утопій, в процесі дослідження кожної праці було проаналізовано літературу науковців, які досліджували відповідну утопію. Наприклад, креслень генерального плану м. Амаурот, описаного в трактаті Т. Мора (Мор, 1988), було розроблено декілька: картографічна мапа з першого видання «Утопії»; плани накреслені Г. Градовим (Градов, 1968, с. 32); Т. Моррісон (Morrison, 2013); К. Людером (Lueder, 2013); Т. Моррісон та М. Рубін (Morrison & Rubin, 2014); Е. Ейлерс (Eylers, 2015) та іншими. Отже, в процесі відтворення плану-схеми м. Амаурот враховувалась не лише праця Т. Мора та опис вираження містобудівної структури, а також інтерпретації дослідників, які було критично оцінено зважаючи на відповідність до оригінальних описів (див. рис. 2.15 та 2.16).

Частина літературних утопій не була досліджена раніше з точки зору містобудівної структури та вираження архітектури, відповідно графічні матеріали до таких робіт було розроблено, виключно опираючись на проаналізований текст автора (авторів). Наприклад, Ф. Бекон в утопічній новелі «Нова Атлантида» (1624 р.) описує острів Бенсалем, розташований десь у межах Південного моря (прим. сучасна назва – Тихий океан). Автор ділить місто на окремі сфери (вертикальне зонування): верхню, середню та нижню, приписуючи кожній з них окремі функції та властивості (Бекон, 1971; Fedak, 2020). Відповідно до огляду літератури, у якій містився аналіз цієї утопії, не було встановлено дослідників, які б зображали графічно особливості містобудівної структури просторів (див. рис. 2.17). Також у процесі роботи над дослідженням не було виявлено наукових праць, які б містили графічні матеріали, що були розроблені до робіт таких утопістів як: С. де Бержерак (de Bergerac, 1687; де Бержерак, 1971), П. Крат (Крат, 1918), С. Касянюк (Касянюк, 1922), І. Сенченко (Сенченко, 1925), І. Єфремов (Єфремов, 1989) та багатьох інших.

Твори образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопічні, були проаналізовані зважаючи на тематику відповідної картини, композиційні прийоми та зображені на них символи. До таких творів розроблялись схеми, які містять інформацію щодо сюжету запропонованої утопії, чи відображають основну ідею автора (див. рис. 2.18).

Метод натурного обстеження та фотофіксації архітектури було використано в процесі аналізу реалізованих об'єктів, що трактуються як утопічні. Наприклад, збудовані в першій третині 20 ст. муніципальні житлові будинки у м. Відень, Австрія (див. рис. 2.19).

На рисунках 2.20 показано приклад таблиці, що містить графічне відображення вираження містобудівної структури та архітектури у літературній утопії; рис. 2.21 – архітектурного проєкту; рис. 2.22 – твору образотворчого мистецтва. Графічні матеріали, що було розроблено в процесі аналізу утопій відображено на рис. 2.23 та 2.24, а також наведено в додатках Е та Є.

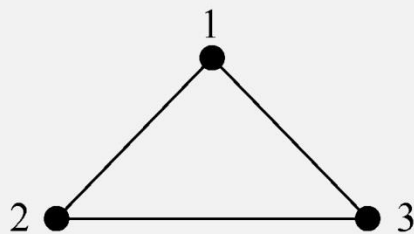
РОЗДІЛ 2.3	СПЕЦІАЛЬНІ ТА ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
➔	ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ МЕТОДИ
	ТЕОРЕТИЧНІ МЕТОДИ-ОПЕРАЦІЇ
	<i>аналіз, абстрагування, формалізація, моделювання;</i>
	ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ-ОПЕРАЦІЇ
	<i>вивчення літератури, документів і результатів діяльності, тощо;</i>
	ПРИНЦИПИ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ
	<i>принцип зв'язаності і модульності; принцип ієрархії; принцип розвитку, тощо;</i>
➔	СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ
	МЕТОД СОЦІОЛОГІЇ ЗНАННЯ
	<i>опирається на історичний та соціальний контекст, дозволяє в подальшому виділяти ідеї окремих індивідів загальних тенденцій, що поширені в певний період</i>
	ТЕОРІЯ ГРАФІВ
	<i>В процесі розрахунку можливої кількості варіантів впровадження утопії було використано теорію графів, відповідно до якої здійснено обчислення кількості зв'язків для трикомпонентної моделі</i>
	СТВОРЕННЯ МАТРИЦІ АНАЛІЗУ УТОПІЙ ЗА КОНКРЕТНИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ
	<i>сформовано таку таблицю, вертикальні стовпчики якої містять дані щодо маркерів вираження та патернів утопії, тоді як горизонтальні визначають присутність цих характеристик в утопії</i>
	ВІЗУАЛЬНИЙ (ГРАФІЧНИЙ) МЕТОД
	<i>виокремлено характеристики містобудування та архітектури, зважаючи на які було сформовано плани-схеми населених пунктів та зображення образів будівель та споруд</i>
➔	АВТОРСЬКИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
	ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДУВАННЯ В РОБОТАХ ФІЛОСОФІВ-УТОПІСТІВ БУЛО ВИКОНАНО В ТРИ ЕТАПИ
	<i>Перший етап - огляд наукових досліджень за темою, формування списку утопій, розрахунок числа вибірки; другий етап - формування картки утопії, заповнення окремої картки для кожної утопії, графічне відтворення підходів до організації населених пунктів та архітектури; третій етап - виокремлення патернів та маркерів вираження, зведення одержаних даних у єдину матричну таблицю</i>
	РОЗРОБЛЕНО КАРТКУ УТОПІЇ
	<i>складається з восьми блоків, приміток та посилань на джерело, з якого було одержано інформацію</i>

Рис. 2.7. Методи, що були використані під час роботи над дослідженням

РОЗДІЛ
2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

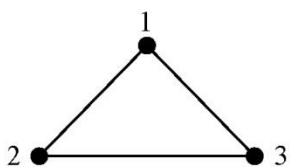
$$X = \{ 1, 2, 3 \}$$

$$W = \{(1, 2), (2, 3), (3, 1)\}$$

$$N(x) = 2^{\frac{n(n-1)}{2}}$$

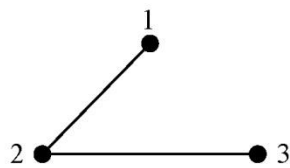
$$x=n=3$$

$$N(3) = 2^{\frac{3(3-1)}{2}} = 8$$

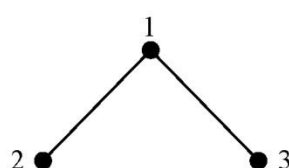
$$X = \{ 1, 2, 3 \}$$

$$W = \{(1, 2), (2, 3), (3, 1)\}$$

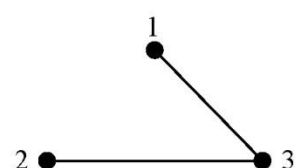
$$X = \{ 1, 2, 3 \}$$

$$W = \{(1, 2), (2, 3)\}$$

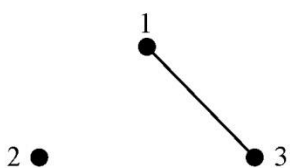
$$X = \{ 1, 2, 3 \}$$

$$W = \{(2, 1), (1, 3)\}$$

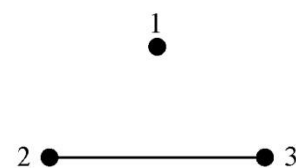
$$X = \{ 1, 2, 3 \}$$

$$W = \{(1, 3), (3, 2)\}$$

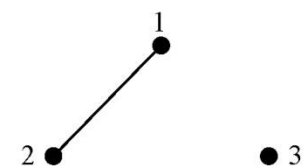
$$X = \{ 1, 2, 3 \}$$

$$W = \{(1, 3)\}$$

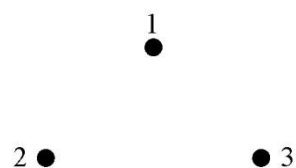
$$X = \{ 1, 2, 3 \}$$

$$W = \{(2, 3)\}$$

$$X = \{ 1, 2, 3 \}$$

$$W = \{(1, 2)\}$$

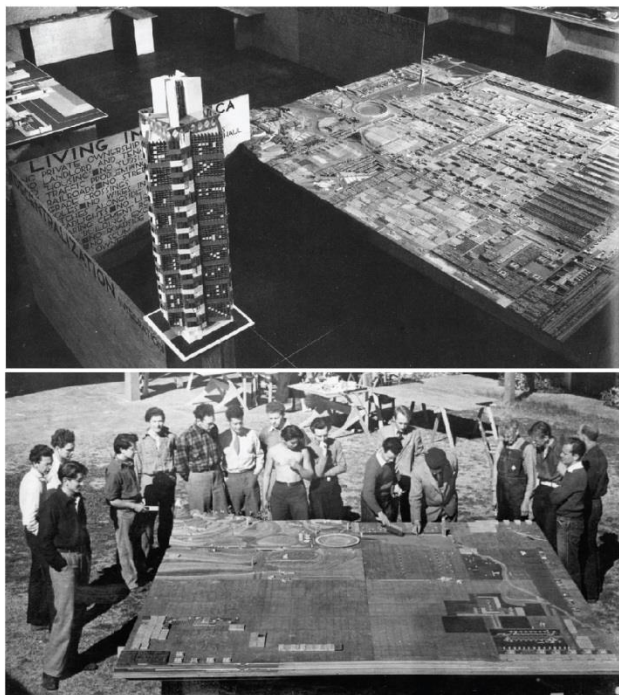
$$X = \{ 1, 2, 3 \}$$

$$W = 0$$

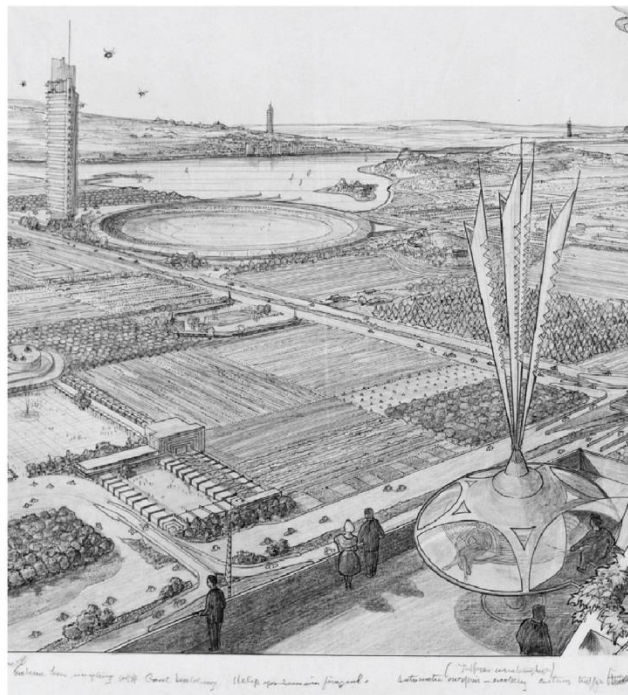
Рис. 2.8. Обчислення кількості зв'язків для трикомпонентної моделі
відповідно до теорії графів

РОЗДІЛ

2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

А. ФОТО МАКЕТУ ЗНИКАЮЧОГО МІСТА Ф. Л. РАЙТА

Б. ФРАГМЕНТ ЕСКІЗУ Ф. Л. РАЙТА

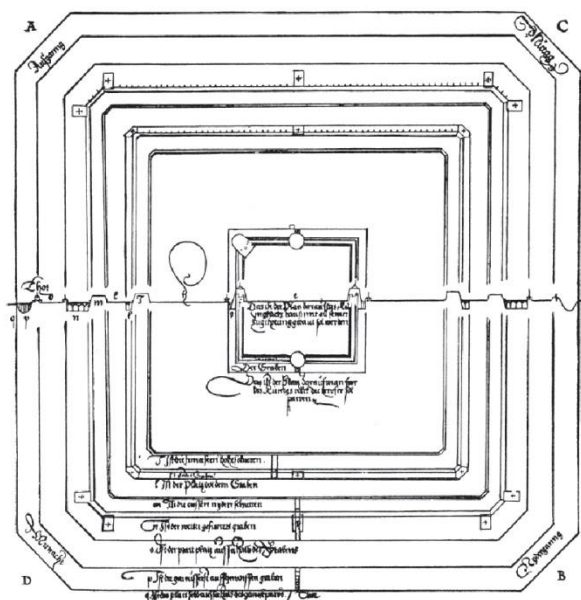
РИС. 2.9. ФОТО МАКЕТУ (А) ТА ЕСКІЗНІ ЗОБРАЖЕННЯ РОЗРОБЛЕНІ Ф. Л. РАЙТОМ В ПРОЦЕСІ РОБОТИ НАД ЗНИКАЮЧИМ МІСТОМ (WRIGHT, 1932; GRAY, 2018)

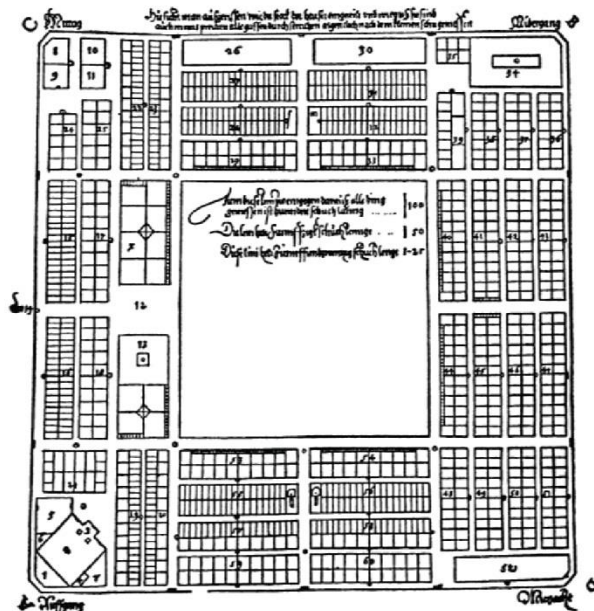
РИС. 2.10. АВТОРСЬКЕ ВІДОБРАЖЕННЯ СХЕМИ РОЗПЛАНУВАННЯ МІСТА, ЗВАЖАЮЧИ НА ОПИС ТА ГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ Ф. Л. РАЙТА

РОЗДІЛ

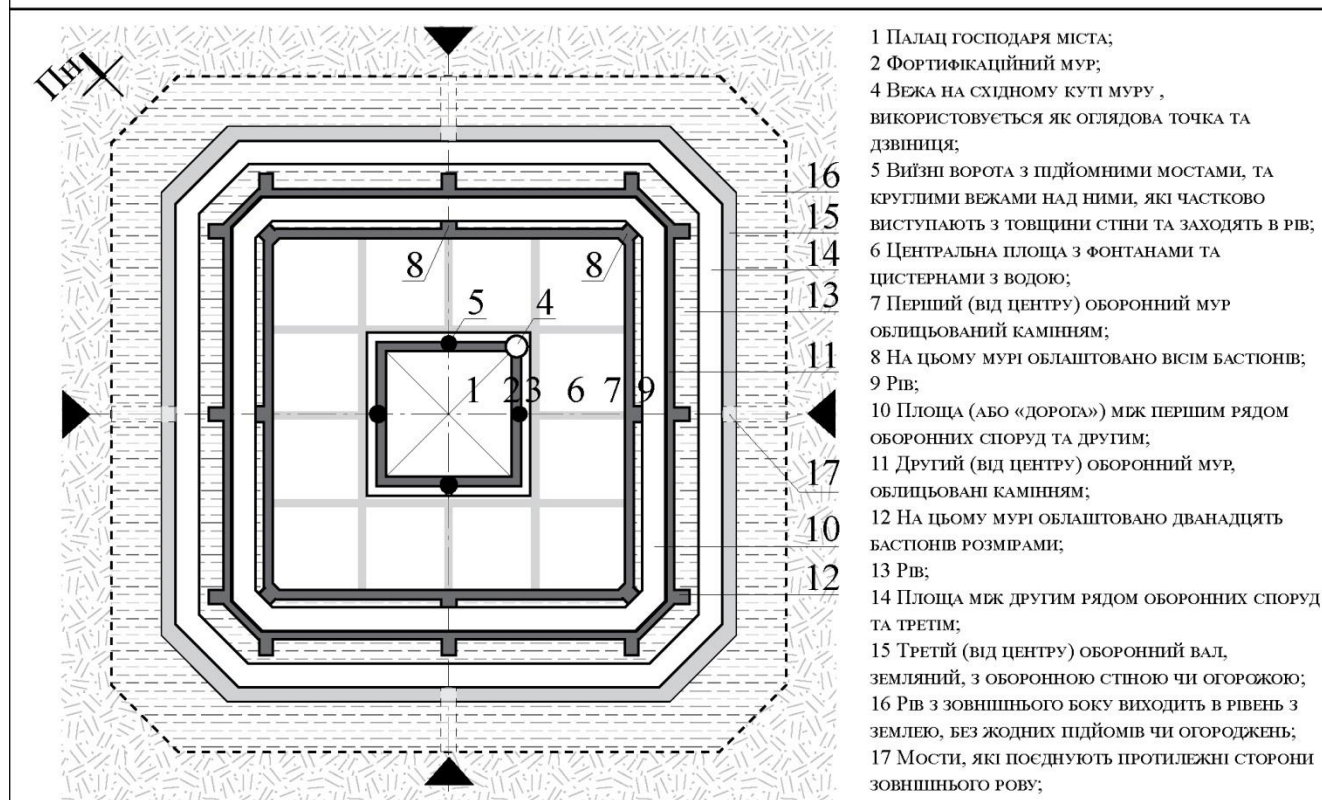
2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

А. План міста-держави/замку (Дюрер, 2000, с.196)

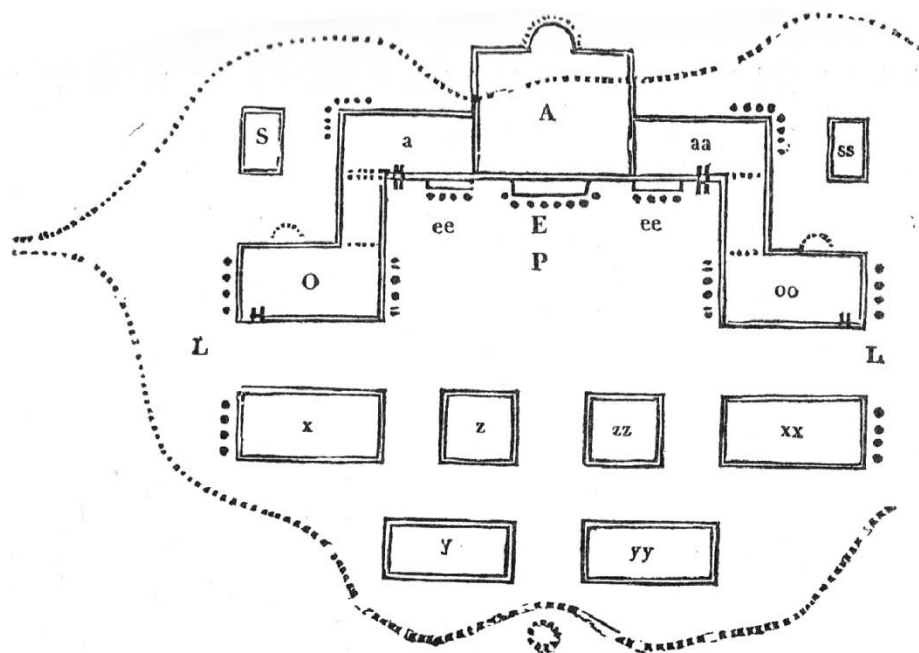

Б. План центральної частини замку (Дюрер, 2000, с.203)

Рис. 2.11. СХЕМА РОЗПАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ МІСТА-ДЕРЖАВИ
ВІДТВОРЕНА АВТОРОМ ІДЕЇ А. ДЮРЕРОМ (ДЮРЕР, 2000)Рис. 2.12. Авторське відображення схеми розпланування міста-держави,
зважаючи на опис та графічну схему А. Дюрера

РОЗДІЛ

2.3.2

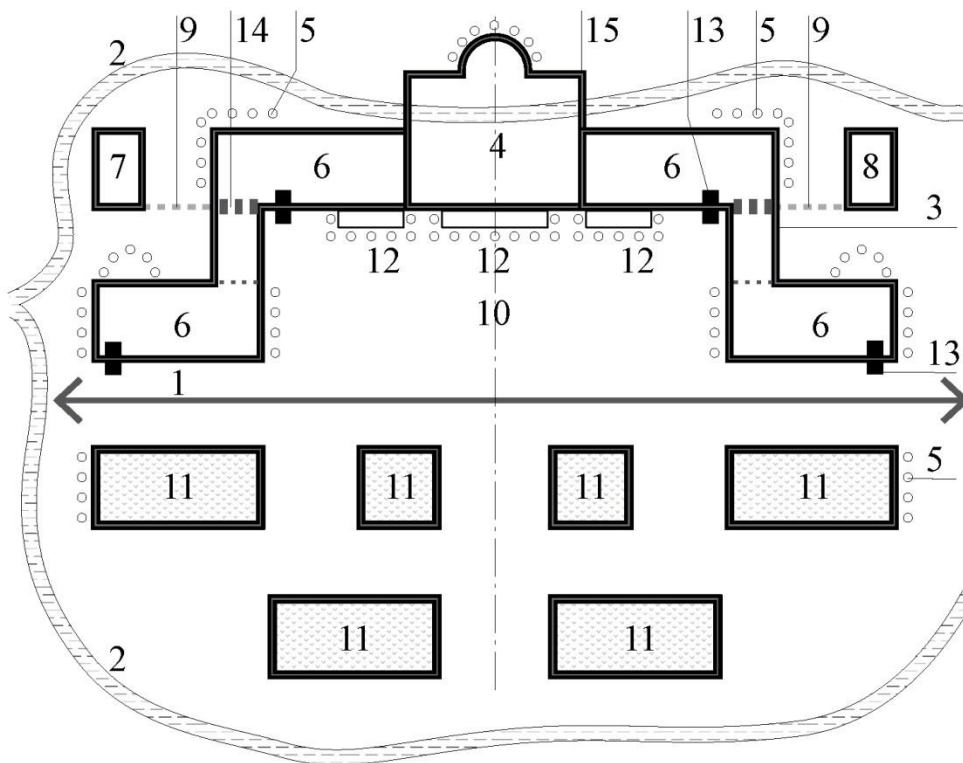
СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

Єдине розподілення зданий

257

План фаланстера в крупном масштабе
(собственноручный набросок Фурье)

Длина площади P — 200 туаз. Длина всей передней линии — 360 туаз.

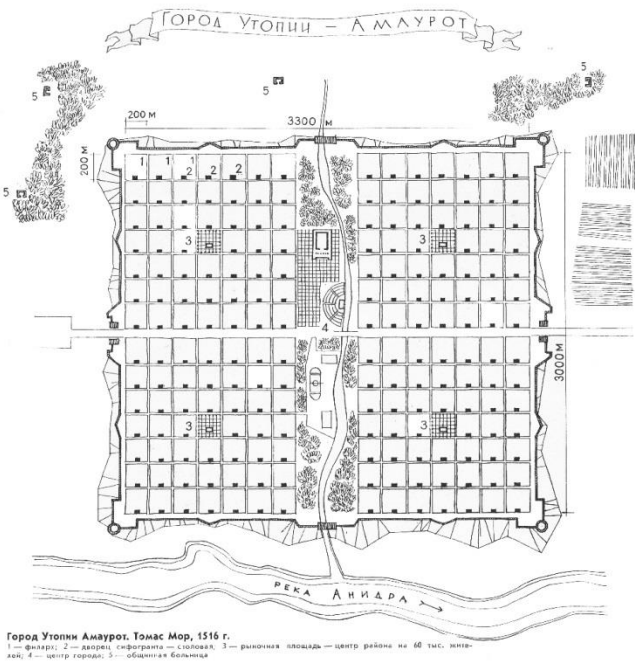
Рис. 2.13. СХЕМА РОЗПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ФАЛАНСТЕРА
ВІДТВОРЕНА АВТОРОМ ІДЕЇ Ш. ФУР'Є (ФУРЬЄ, 1954, с. 257)

- 1 Дорога між сільськогосподарськими будівлями та будівлею фаланги може проходити дорога;
- 2 Потічок з двома руслами;
- 3 Будівл., що розташовуються по периметру дворів;
- 4 Двіє, орієнтований на прогулянки в зимовий період, та засаджений деревами;
- 5 Колони та перистил;
- 6 Двори, що розташовані між житлових корпусів;
- 7 Церква; 8 Будівля опери;
- 9 Підземні переходи;
- 10 Площа для парадів;
- 11 Сільськогосподарські двори;
- 12 Три виступаючих з будівлі під'їзди;
- 13 Опалювальні входні групи, що не виступають за межі стін;
- 14 Переходи на рівні першого поверху;

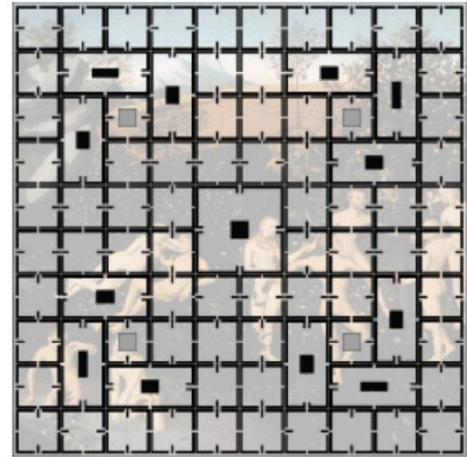
Рис. 2.14. Авторське відображення схеми розпланування території фаланстера, зважаючи на опис та графічну схему Ш. Фур'є

РОЗДІЛ
2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

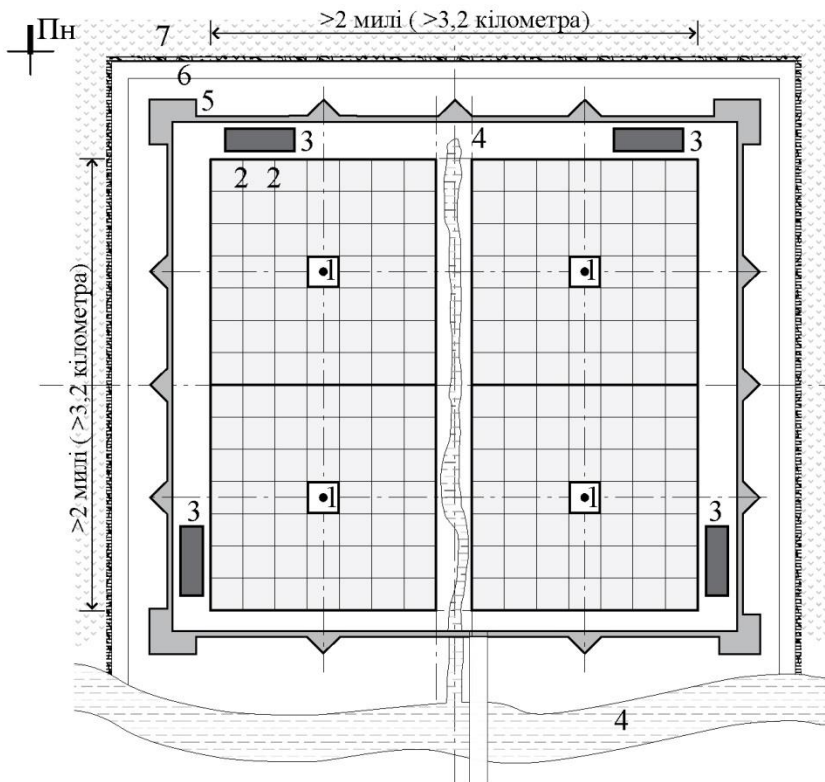

А. Креслення Г. Градова (Градов, 1968, с.32)

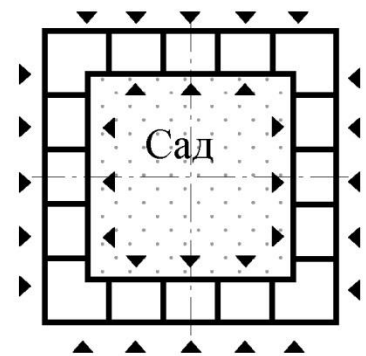

Б. Креслення Е. Ейлерс (EYLERS, 2015)

Рис. 2.15. ПРИКЛАД КРЕСЛЕНЬ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУ М. АМАУРОТ, ОПИСАНОГО В ТРАКТАТІ Т. МОРА

КВАРТАЛЬНА ЗАБУДОВА

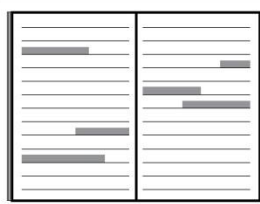

1 Ринкова площа; 2 Житлові квартали;
3 Лікарні; 4 Річка; 5 боронний мур;
6 - Рів; 7 - Поля;

Рис. 2.16. Авторське відображення розпланування території м. Амаурот, зважаючи на опис Т. Мора та плани і моделі інших дослідників

РОЗДІЛ
2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

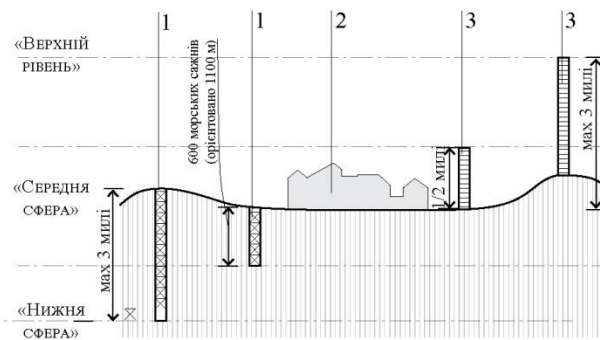

АНАЛІЗ УТОПІЧНОЇ НОВЕЛИ
Ф. БЕКОНА «НОВА АТЛАНТИДА»
(1624 Р.) ТА ПІДХОДІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОСТОРІВ НА ОСТРОВІ БЕНСАЛЕМ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

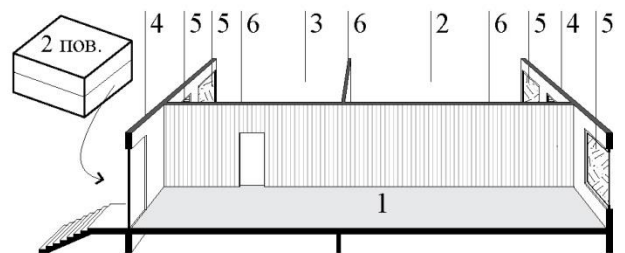
ЗАПОВНЕННЯ
КАРТКИ
УТОПІЇ

Структура території

Три сфери, в межах яких відбуваються наукові дослідження мешканців острова Бенсалема; 1. Шахти; 2. Місто; 3. Вежі (обсерваторії);

Нежитлові будівлі

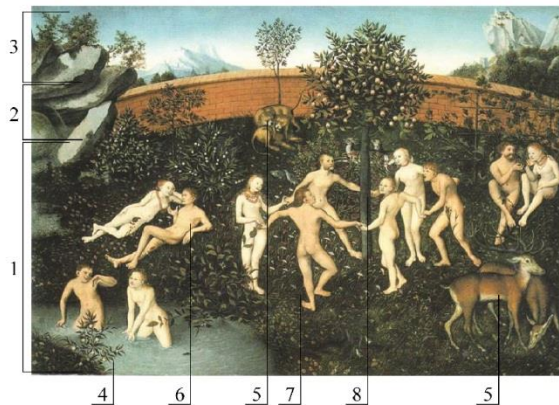

Планування першого поверху будинку чужоземців. 1. Приймочна зала; 2. Спальні; 3. Засклена галерея; 4. Зовнішні стіни (з цегли); 5. Вікна, частина з яких засклена, частина затянута льняною тканиною; 6. Міжкімнатні перегородки

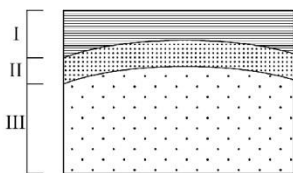
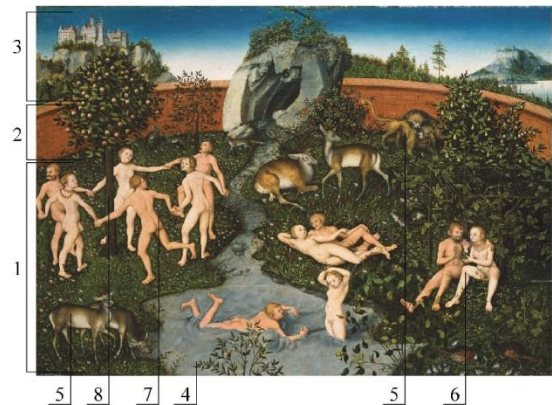
Рис. 2.17. СХЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ОСТРОВА БЕНСАЛЕМ, ЗВАЖАЮЧИ НА ОПИСИ Ф. БЕКОНА

Особливості сценарію зображеного

(а) «Золота доба»

(б) «Золота доба»

Композиційне вирішення обох картин:
I Зовнішній, "чужий" світ; з іншими правилами та ієрархією;
II Мури, що зведені з цегли;
III Сад гармонії;

- 1 Сад, де люди та природа живуть в гармонії, відсутні стверотини та почуття сорому, старість чи хвороби;
- 2 Території Садів, що зображено на обох картинах, відгороджені від зовнішнього світу мурами, що зведені з цегли, - символізують розмежування світу ідилії (саду) та реальності;
- 3 Зовнішній світ - зображено замки, що розташовані за межами мурів - символізують зовнішній, "чужий" світ, з іншими правилами та ієрархією;
- 4 Озеро (картина "а") та струмок (картина "б"), води яких чисті та прозорі;
- 5 Хижаки мешкають в гармонії поруч з трав'ядними тваринами (усі зображені парами); дерева та рослини цвітуть та мають значну кількість плодів;
- 6 Усі люди зображені парами, - вони молоді та здорові, щасливі;
- 7 Намальовано людей, що танцюють довкола дерев, що відповідає деревній традиції прославлення Сонця, прикликання богів родючості тощо;
- 8 Дерево, довкола якого танцюють, - символ сили та стабільності;

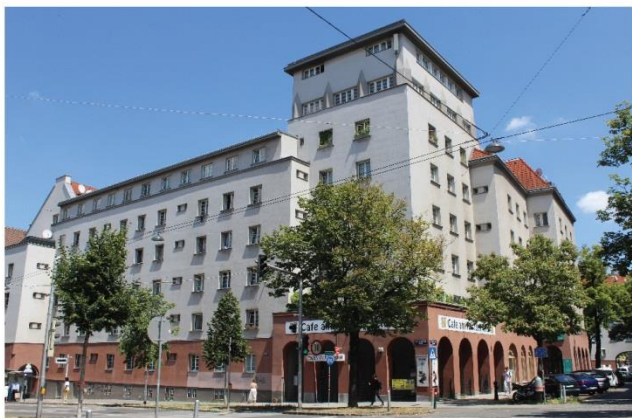
Рис. 2.18. АНАЛІЗ СЦЕНАРІЮ КАРТИН Л. КРАНАХА СТАРШОГО «ЗОЛОТА ДОБА» 1530-ті рр.

РОЗДІЛ
2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

А.

Б.

В.

Рис. 2.19. ПРИКЛАД ФОТОФІКСАЦІЇ РЕАЛІЗОВАНОГО ОБ'ЄКТА,
ЩО ПОЗИЦІОНУЄТЬСЯ ЯК УТОПІЧНИЙ (ФОТО АВТОРА, 2022 Р.).

Муніципальні житлові будинки у м. Відень, Австрія:

А. БЕБЕЛЬ-ХОФ (ФАСАД І ВНУТРІШНІЙ ДВІР);

Б. ФУКСЕНФЕЛЬДХОФ (ФАСАД І ВНУТРІШНІЙ ДВІР);

В. КАРЛ-МАРКС-ХОФ (ФАСАД І ВНУТРІШНІЙ ДВІР);

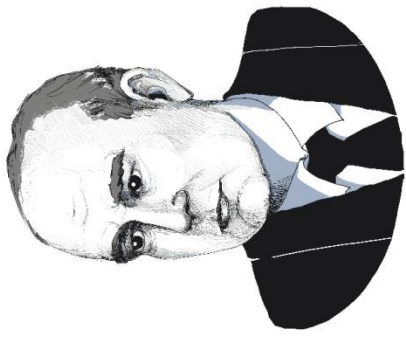
<p>РОЗДІЛ 2.3.2</p>	<p>СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ</p>	
 <p>ІВАН СЕНЧЕНКО</p> <p>«ФАНТАСТИЧНЕ ОПОВІДАННЯ»</p> <p>1925 Р.</p> <p>Тип ПЕРШОДЖЕРЕЛА ВИДАННЯ (ОПОВІДАННЯ-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Альтернативний світ, описані події відбуваються в майбутньому. Описана велика за площею держава з виходом до океану;</p> <p>Територіальне розташування країни На планеті розташовано кілька Комун – Велика Комунна, декілька Малих Комун, Індостанська Комунна, Японська Комунна, Американська Комунна тощо.</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Комуни, що поділені на міста</p>	<p>«Повітряне місто» Відповідно до ілюстрації «Комуну» Винаходів Америки розробляється програма з розподілу повітряних міст. Містки Квітчасті та стежки</p> <p>Архітектурне вирішення будівель Основа будівельний матеріал з якого будують та використовують усі предмети-конструктивні повитри</p> <p>Умовна схема</p> <p>Будівлі схожі на кришталеві палаци, збудована значна кількість арок. 1 Високий дах з увігнано шпилькою; 2 Усі будівлі високі, з сходами між собою мостами, що декоровані арками, фонтанами, колонами тощо; 3 Високі сходи облямовані на мостках, що сполучають будівлі між собою; парадично квітчасті, фонтанні тощо</p> <p>Багатофункціональні будівлі «Будівельні праця» - величезні будівлі з яких розташовані промислові заводи та фабрики, постанції між собою мостами з високими садами та алеями Також знаходяться «колоніальні театри, майстерні, музеї, Будівельні Міста та Народи»</p>
<p>Поділ території планети 1 Територія планети розташовано на дев'ятьох Комун – (1) Велика Комунна, (2) Малих Комун, (3) Американська Комунна тощо;</p> <p>Умовна схема</p> <p>Інфраструктура Перебачена можливість з'єднання мостами матеріалів, урвищ тощо 1 Оселян; 2 Материків; 3 Міст, що поєднує два материків між собою;</p> <p>Умовна схема</p> <p>Планування території міста (на рівні землі) 1 Будівлі; 2 Алеї та стежки поміж квітчанів (дороги відступні - оскільки основним транспортом є спеціальний літальний апарат, відповідно наземного автотранспорту немає); 3 На землі облямовано різноманітні квітучі та алеї;</p> <p>Умовний план</p> <p>Містки та переходи між будівлями 1 Будівлі; 2 Мости з висячними садами, що поєднують між собою будівлі на різних рівнях;</p> <p>Умовний план</p>	<p>Клумби та сади Будівлі</p> <p>Умовний план</p> <p>Висячі сади Будівлі</p>	<p>Чисельність населення Розробляються закони, які б контролювали приріст населення</p> <p>Державній устрій Описана модель має ознаки конфедерації – згадується декілька окремих Комун, кожна з яких має власні комітети та органи влади;</p> <p>Глава держави Вищими органами влади є різноманітні Центральні комітети (до прикладу, ЦК Винаходів і Праці), Вища рада Комун, Головний Комітет Винаходів Америки; законодавча палата тощо</p>

Рис. 2.20. Приклад картки, що містить графічне відображення вираження містобудівної структури та архітектури у літературній утопії

РОЗДІЛ
2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

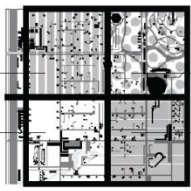
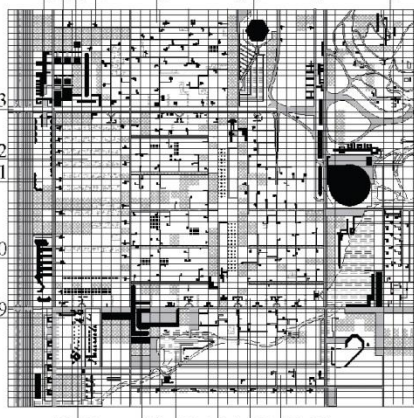
<p>ФРЕНК ЛЮЙД РАЙТ</p> <p>ВИДАВАННЯ «ЗНИКАЮЧЕ МІСТО» (АНГ. «THE DISAPPEAR- ING CITY») 1932 р.</p> <p>АРХІТЕКТУРНИЙ ПРОЕКТ МІСТА БРОДАКР (АНГЛ. BROADACRE CITY) 1932-1959 рр.</p> <p>Тип проектування ВИДАННЯ ТА СЕРІЯ ПРОЕКТНИХ МАЛЮНКІВ</p>	<p>Територіальне розташування країни/міста</p> <p>Автор пропонує перепланувати територію США, таким чином щоб усі міста були трансформовані в типові міста Бродакр</p> <p>Столиця/ головне місто держави Столиця відсутня.</p> <p>Передбачається місто (типове), яке було б забезпеченим усіма інфраструктурними будівлями. Райт уявляє ідеальне місто, яке називає Бродакр (англ. Broadacre city), від англійського слова акр (Wright, 1932, с.44)</p> <p>Релігія Відсутня єдина релігія</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці</p> <p>Типові міста, що поєднуються між собою мережею якісних доріг та авіасполученням. Окремо виділені портові міста</p> <p>Форма державного правління Республіка</p> <p>Політична ідеологія</p> <p>Демократія, яка на думку Райта повинна втілюватися у взаємодії окремих структур, які зберігають самодостатність та індивідуальність (Wright, 1932, с.33). Усі громадяни за правом народження у США, повинні отримати ділянку площею 1 акр, на якій можуть збудувати житловий будинок, і в подільному не платити оренди плати, оскільки це їхня земля (Wright, 1932, с.59).</p>	<p>Зонування території</p> <p>Територія міста умовно поділена на чотири рівних частини (А, В, Г, Ш), кожна якімсь частини становить одну кварталу міста, або 640 акрів.</p> <p>«Усі міста повинні бути переплановані в місто «Бродакр» (Wright, 1932, с.44)</p> <p>Титулярний Місто, П., 1943. Умовні знаки: місто. Сторона Держави у Сполучених Штатах. 1:50 000</p> <p>Генеральний план</p> <p>1 Комунальні; 2 Магазини; 3 Житлові будинки та двори громадської; 4 Неповноцінні; 5 Житлові будинки середнього розміру; 6 Школи; 7 Громадська церква; 8 Університетські; 9 Важкопроміслові заводи; 10 Заводи; 11 Офісний центр; 12 Торговельно-розважальний центр; 13 Спортивна арена; 14 Державна; 15 Купувальний центр (супермаркет); 16 Житлові будинки та двори громадської; 17 Офісний; 18 Адміністративний центр; 19 Аеродром; 20 Спортивний центр; 21 Магазини для занять спортом; 22 Державна котлина; 23 Лікарня; 24 Ферма; 25 Зона відпочинку; 26 Торговельний; 27 Подорожницька котлина; 28 Житлові будинки та двори громадської; 29 Табір для туристів; 30 Ферма; 31 Головна вулиця; 32 32 Державна котлина та садки; 33 Основна транспортна артерія.</p> <p>Особливості розташування інфраструктурних об'єктів</p> <p>Громадська функція Усі модулі з громадською функцією (2) розташовані в радіусі 150 метрів від логічного розриву (1)</p> <p>Торгові центри Працюючі малий магазин та ресторанні будівлі розташовані в радіусі 25 метрів від логічного розриву (1)</p> <p>ІНЖИНЕРНІ СПОРУДИ</p> <p>Заливні сполучення Райт пропонує відмовитись від масового пасажирського та вантажного перевезення за допомогою залізничних ліній. Заливні станції будуть замінити значною кількістю менших станцій, які передбачаються тільки в тих локаціях, де в цьому є потреба</p> <p>Автостради Повинні бути широкими, з чітко обмеженим узліссям та об'ємними обмеженнями швидкості. Усі дороги повинні перетинати та крізь них. Усі автостради повинні бути теперішніми ширини 3 сміти, тоді як головні автостради не менше шести сміти</p> <p>Аеродроми Початок директивної авіаційної системи, що розташована на одній з частин однієї від одного</p> <p>Електростанції Електростанції повинні забезпечувати тільки формування електрики в електричних опорах і місцях відпочинку, також передбачаються гідроелектростанції</p> <p>АРХІТЕКТУРА</p> <p>Основним завданням архітектури є вирішення проблем соціального устрою, забезпечення високої якості життя, з чітким визначенням основних принципів та цілей Райт вважає що люди повинні підвищити в житті особливу архітектуру, а в організації архітектури – жити «життя як органічна архітектура, органічна архітектура як життя» (Wright, 1932, с.37). Архітектура повинна бути надана тільки в місцях, де це необхідно для функціональних особливостей певної території. Замість того, щоб створювати великі районні будівлі, люди повинні створювати великі будівлі, які Свідченням якості масштабу міста повинні стати автомобілі.</p>	<p>Житлова забудова</p> <p>Ділянки Кожна ділянка повинна містити в середньому будівлю, яку буде легко розташувати відносно до транспортної інфраструктури та громадських об'єктів (Wright, 1932, с.43). Райт пропонує виділити кожній смі ділянку площею 1 акр що становить приблизно 4047 м²</p> <p>Житло процініти фабрики Житлові будинки не повинні фактично розташовуватися в місцях швидкого проходу або коротких шляхів до громадських об'єктів, до яких є шляхи</p> <p>Громадська забудова</p> <p>Готелі Готель повинен бути розташований в місцях, де є велика кількість людського трафіку, в тому числі в місцях, де є велика кількість людського трафіку</p> <p>Ферми Будувати з модульними житловими приміщеннями, з чітким визначенням функціонального плану, який має бути зрозумілим для всіх учасників проектування</p> <p>Лікарні Спортивними об'єктами повинні бути великі спортивні центри в просторих садах, усі лікарні будуть максимально наближені до житла – таким чином створюючи велику громадську комунітету</p> <p>Школи Розташовані на спеціальних ділянках. Усі будівлі будуть однорівневими, виконані зі сталі та скла. Можуть бути збудовані в місцях, де є велика кількість людського трафіку, в тому числі в місцях, де є велика кількість людського трафіку</p> <p>Торгово-розважальні центри та заправні станції 1 Державна; 2 Торгово-розважальний центр; 3 Торговельно-розважальний центр; 4 Заправна станція</p> <p>Житлове житло Передбачається використання лінійних модулів великої кількості, які можна комбінувати між собою в дуже різноманітні способи. Такі модулі можуть використовуватися на вільній території та на ділянках</p> <p>Багатоповерхівки 18 поверхів/36 квартир Умовні типи повторення Умовні типи повторення</p> <p>Офісні будівлі Повинні розташовуватися поруч з розважальними об'єктами, але доволеньо далеко від житла будівель додатковими модулями</p> <p>Фабрики Пропонується використовувати приміщення виробничого характеру, які розташовані на вільній території, але розташовані поруч з дорогами, але не в центральній частині міста</p> <p>Університети, художня школа Передбачається, що ці будівлі будуть розташовані в місцях, де є велика кількість людського трафіку, в тому числі в місцях, де є велика кількість людського трафіку</p> <p>Заправні станції розташовані поруч з дорогами, так само, як і будівлі, які не повинні будувати поруч з автострадами. Початок директивної авіаційної системи. Початок директивної авіаційної системи з основних функцій АС кожної частини автономної та функціональної системи для забезпечення діяльності</p> <p>Магазини, ресторани та кафе повинні бути частково модульними приміщеннями АС. Передбачається використання певних модулів, таких як модулів, які використовуються для великої кількості людей (з уважанням принципів безпеки).</p>
---	--	--	---

Рис. 2.21. Приклад картки, що містить графічне відображення вираження містобудівної структури та архітектури у архітектурному проекті

РОЗДІЛ
2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

ФЕОДОСІЙ ТЕТЯНИЧ
«БІОТЕХНОСФЕРА
«ФРИПУЛЬЯ»»
ОРИЄНТОВНО
1980-ТІ РОКИ
Тип першоджерела
МИСТЕЦЬКА ІНСТАЛЯЦІЯ
Жанр
МЕЖПЛАНЕТНІ ПОДОРОЖІ,
ЕКОЛОГІЧНІСТЬ
Звертається:

Особливості організації «Фрипулья»

Фасад
Розріз
План
Вигляд зверху

Можливі варіанти дверей
Одноступковий двері (3 модулі)
Двоступковий розсувні двері (6 модулів)
Підлоговий або стельовий люк (12 модулів)

Модульне житло, яке складається з певної кількості сегментів, що утворюють сферу з внутрішнім радіусом 120 см. Залежно від матеріалу, змінюється зовнішній радіус об'єкта. Кожна така біотехносфера розрахована на одночасне перебування до 12 осіб. Матеріал для конструкції модулів можуть бути різніми. Автор пропонує використовувати композитні матеріали, різноманітні локальні матеріали тощо

1 - Сфера складається з 12 сегментів; 2 - Кожен сегмент поділений на 6 модулів; 3 - Джерелом енергії є вмонтовані в зовнішній корпус сонячні панелі; 4 - Вхід; 5 - Крила складаються з 12 модулів; 6 - Стіт може бути окремою конструкцією, і розташовуватись по середині біотехносфери, або бути частиною кожного окремого сидіння;

Особливості організації «Фрипулья»

Біотехносфера в с. Перемога, 1984 р.
Біотехносфера в с. Княжичі, 1984 р.
Креслення Ф. Тетянича
Розгорта сфери
Креслення Ф. Тетянича

Ескізи Біотехносфери, 1990 р.
Джерело: <http://www.kyivpost.com/ukrainska-kulturna-sfera-zavrishya-28.02.2021/>
Джерело: <http://www.kyivpost.com/ukrainska-kulturna-sfera-zavrishya-28.02.2021/>
Джерело: <http://www.kyivpost.com/ukrainska-kulturna-sfera-zavrishya-28.02.2021/>
Джерело: <http://www.kyivpost.com/ukrainska-kulturna-sfera-zavrishya-28.02.2021/>

Рис. 2.22. Приклад картки, що містить графічне відображення вираження містобудівної структури та архітектури у творі образотворчого мистецтва

РОЗДІЛ
2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

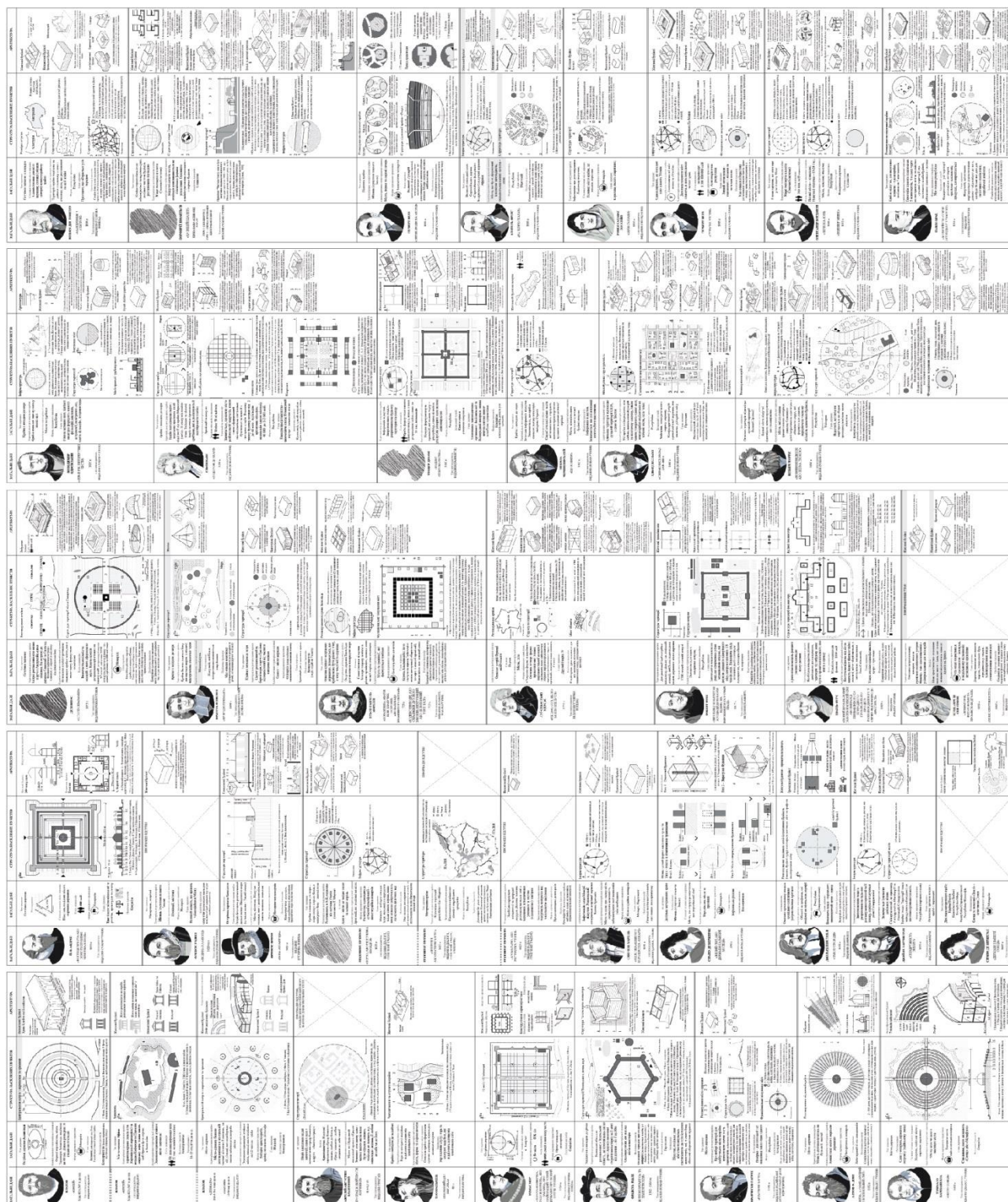

Рис. 2.23. Графічний матеріал, що відображає вираження архітектури та структуру населених пунктів в опрацьованих утопіях, частина 1

РОЗДІЛ
2.3.2

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УТОПІЙ
В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

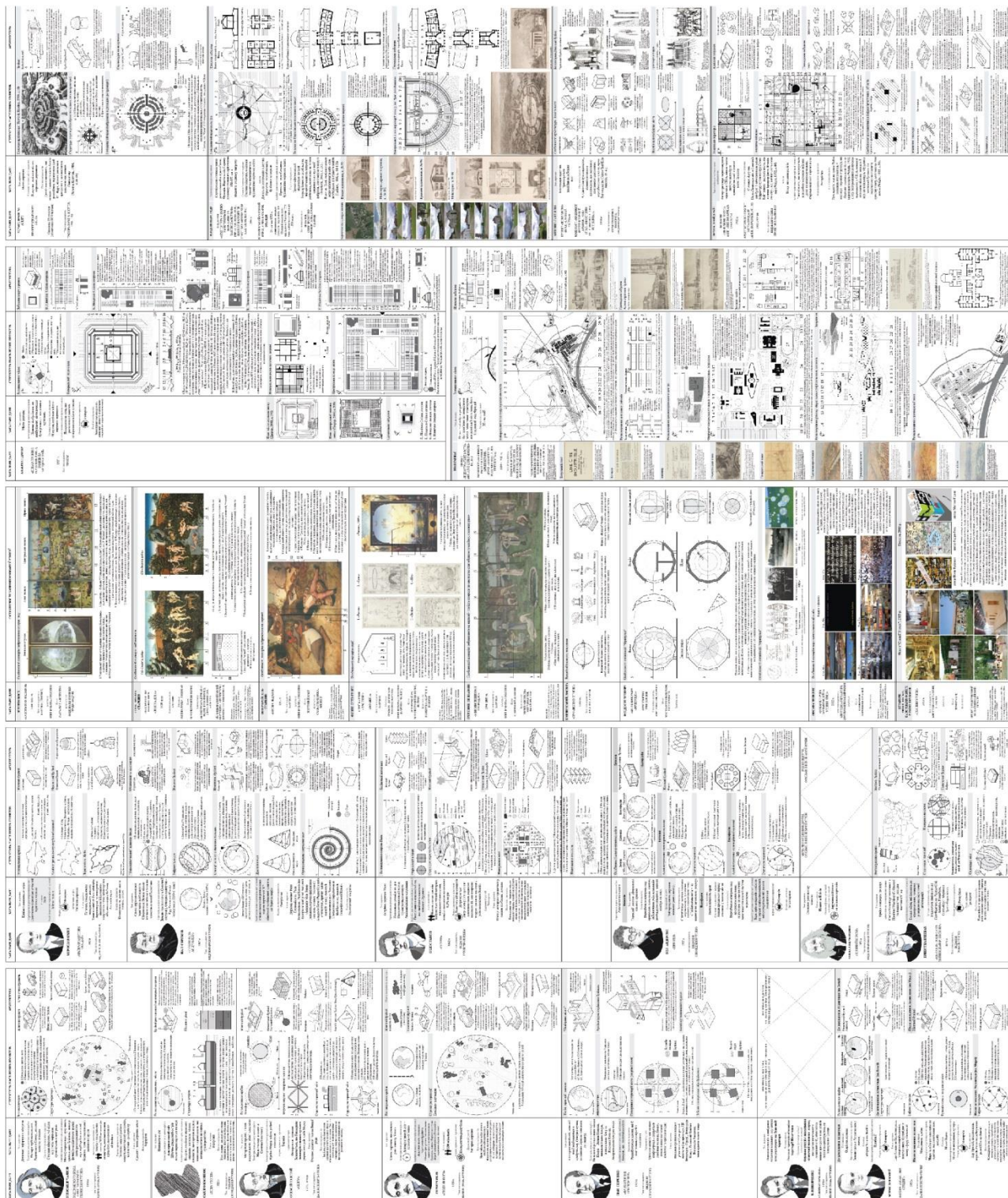

Рис. 2.24. Графічний матеріал, що відображає вираження архітектури та структуру населених пунктів в опрацьованих утопіях, частина 1

Висновки до розділу 2

1. У роботі прийнято постнеокласичну парадигму сучасного наукового пізнання, як методологічну базу дослідження; визначеного твердження багаторівневості зв'язків між різними ідеями та соціальну зумовленість мислення й утопій як основоположні для цієї роботи. Враховуючи, що утопії виникають у межах певних прошарків суспільства, аналіз «зовні» дозволяє прослідковувати казуальність процесів формування утопій та локальність пропонованих ідей. Підкреслено, що робота не містить оцінних суджень щодо основного змісту утопій та пропонованих соціальних та політичних моделей життя.

2. Сформовано авторську методику дослідження архітектурних та містобудівних особливостей утопій у три етапи: формування вибірки (на основі аналізу наукових робіт про утопії, сформовано таблицю з переліком утопічних праць, що згадувались у роботах науковців; з даної таблиці відібрано 76 утопій, які детально проаналізовано); дослідження напрацювань утопістів та заповнення відповідної картки (має вигляд таблиці, що містить вісім блоків, кожен з яких розбитий відповідно до критеріїв аналізу); зведення одержаних даних у єдину матричну таблицю з базовими характеристиками моделі;

3. Здійснено контрольний розрахунок необхідної кількості вибірки, відповідно до якого встановлено, що при кількісному аналізі та з урахуванням того, що орієнтовно 25% усіх творів можуть бути в тій чи іншій мірі утопічними, бажане число вибірки дослідження становить 72 утопії. Кількість опрацьованих утопій протягом роботи над дослідженням – 76, що свідчить про репрезентативність та достатність вибірки. Варто зазначити, що це дослідження носить, імовірно, якісний характер, аніж кількісний, отже, наведений розрахунок був використаний виключно для окреслення загальних меж формування вибірки.

4. Визначено основні критерії, відносно яких здійснено аналіз утопій. Вони зведені в картку утопії, що містить вісім окремих блоків, а саме: базова інформація (тип першоджерела, автор, назва, рік); загальні дані (тип держави за територіальними характеристиками, територіальним розташуванням, мова,

релігія, адміністративно-територіальні одиниці тощо); організація державної влади (форма державного правління, державний устрій, дані про главу держави, політична ідеологія); територіальна структура населених пунктів (автор/головний архітектор, чисельність населення, форма в плані, планувальна схема вуличної мережі, укріплення, функціональне зонування, території публічного використання, кладовища); будівлі (житлові та нежитлові будівлі); інженерні споруди (транспортні споруди, трубопроводи, комунікації та лінії електропередач, комплексні промислові споруди тощо); будівельні конструкції (несучі конструкції, огорожувальні конструкції, вертикальні комунікації); мистецтво (стилі архітектури, образотворче мистецтво, декоративно-ужиткове мистецтво, театральне мистецтво тощо);

5. Використано низку загальнонаукових методів дослідження, з-поміж яких: емпіричні методи-операції, що застосовано при роботі з науковими працями та літературними утопіями (вивчення літератури, документів і результатів діяльності,); принципи системного підходу (детермінізму; зв'язаності і модульності; ієрархії; розвитку, що дозволило враховувати причинно-наслідкові зв'язки); теоретичні методи-операції (моделювання; аналіз; узагальнення; абстрагування; формалізація; перехід від абстрактного до конкретного).

6. Застосовано спеціальні методи дослідження, а саме: метод соціології знання (передбачає можливість виділяти ідеї окремих індивідів з-поміж загальних тенденцій, що поширені в певний період, з урахуванням історичного та соціального контексту), який прийнято за основу роботи, враховуючи міждисциплінарність поняття «утопія»; теорія графів, що була використана для розрахунку можливих варіантів трикомпонентної моделі імплементації утопії; метод створення матриці аналізу за конкретними характеристиками, відповідно до якого розроблено матричну таблицю усіх проаналізованих утопій, зі зазначенням основних характеристик містобудівної організації просторів населених пунктів та архітектурних особливостей будівель та споруд; візуальний (графічний) метод та метод колажу, що дозволило відтворити моделі міст, описаних в утопіях, графічно зобразити основні риси архітектури.

РОЗДІЛ 3

ІДЕНТИФІКАЦІЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ, ЇХ АВТОРСЬКА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ

У розділі 3 охарактеризованого основні маркери вираження утопій в архітектурі та містобудуванні, виокремлено патерни як повторювальні елементи. Окреслено авторські систематизації утопій відповідно до містобудівних та архітектурних особливостей запропонованої моделі організації суспільства. Розроблено матричні таблиці поєднання наведених систематизацій, у яких відображено приклади літературних утопій, робіт з образотворчого мистецтва та архітектурних і містобудівних проєктів (реалізованих об'єктів), що позиціонуються як утопічні.

3.1. Маркери вираження та патерни архітектури та містобудування в утопіях

Аналіз особливостей містобудівної та архітектурної структури, що міститься в роботах утопістів, висвітлює певні закономірності в їхніх концепціях та проєктах. Відповідно до цього, запропоновано виокремити маркери вираження та патерни, які використовуються для формування утопій (див. рис. 3.1. та 3.2.).

Маркери вираження – характерні ознаки, що відображають (авторське) бачення організації утопічної структури міста/будівлі, описані словесно чи зображені графічно. Запропоновано поділ на три ієрархічні рівні: *програмний, містобудівний та архітектурний*. Кожен окремий маркер поділено відповідно до принципів дихотомічного поділу об'єктів на бінарні опозиції (див. рис. 3.1.).

Програмний рівень містить маркери вираження, що орієнтовані на загальні аспекти утопії, та впливають на соціально-політичну та містобудівну моделі, що були описану авторами. У межах цього рівня виокремлено три маркери: чисельність населення, топос та хронос.

Чисельність населення є базовою характеристикою для формування соціальної моделі. Виділено дві основні опції – регуляція та довільна зміна

кількості населення. Конкретне число мешканців фігурує в багатьох утопічних творах (наприклад, роботи Т. Мора (Мор, 1988); Ш. Фур'є (Фурье, 1954) та інших) та має на меті продемонструвати важливість контролю над приростом населення, впорядкування щільності забудови та забезпечення усіх мешканців рівними умовами, що без розуміння кількості населення зробити неможливо. Автори пропонують різні варіанти розрахунку та контролю чисельності. Найбільш поширеним є регламентація народжуваності шляхом впливу на поведінкові звички резидентів (Wells, 2006). Такий варіант формує статичну утопію, яка не передбачає збільшення площі міста та закладання нових населених пунктів. Запропоновано також більш гнучкі підходи до розселення, згідно з якими рекомендовано переселяти мешканців у сусідні населені пункти у тих випадках, коли фактична чисельність перевищує необхідну (Платон, 2000), або ж будувати додаткові житлові будинки (Верас, 1971; Федак, 2020b). Довільна зміна чисельності населення є ознакою меншого впливу на поведінкові звички мешканців.

Топос, як маркер вираження, орієнтований на демонстрацію вибору локації, яка може бути чітко визначеною або довільною. Теоретичність та рекомендаційний характер багатьох утопій сприяють відсутності обмеження у виборі території, яка може не мати прив'язки до дійсності. Залежно від підходу до локалізації, сформовано погляд на містобудівні та архітектурні особливості описуваного середовища. Детальніше про систематизацію утопій залежно від вибору локації див. підрозділ 3.2.

Хронос – маркер вираження орієнтації утопічної моделі в часі: напрямлені в часі або такі, що існують поза часом. Для більшості утопічних моделей характерним є існування в умовному просторово-часовому інтервалі. Такий підхід дозволяє відмежовуватись від казуальних процесів розвитку державного апарату, визначати довільну точку відліку подій та наділяти мешканців не типовими для них особистісними характеристиками. Зі свого боку, утопії, що напрямлені в часі, можуть бути ретроспективними, описувати теперішній час чи мати футуристичне спрямування. Відповідні утопії відзначаються частковим врахуванням процесів

трансформації соціально устрою, зміни культурних тенденцій. Це все знаходить своє відображення в містобудуванні (закладання нового міста чи реконструкція вже наявного) та архітектурі шляхом зміни підходів до вибору художнього вирішення об'єктів.

Містобудівний рівень містить маркери вираження, що безпосередньо формують структуру населених пунктів. У межах цього рівня виділено *модель населеного пункту, форму міста в плані, планувальну схему вуличної мережі, наявність укріплення*.

Модель населеного пункту є одним з основних маркерів вираження містобудівного рівня, оскільки демонструє можливість трансформації поселення відповідної утопії. Запропоновано виокремити статичні та динамічні моделі. Статична модель характерна для значної кількості утопій та відображає усталене бачення організації життя, відсутність можливостей внесення змін у структуру населеного пункту, яка позиціонується як ідеальна. Динамічна модель, на відміну від статичної, передбачає зміни містобудівних особливостей населеного пункту, що також позначається на соціальній та політичній складовій.

Форма міста в плані демонструє вибір не лише візуальної ознаки містобудівного розпланування, а також можливість змін соціального устрою. Запропоновано поділ на міста з правильною (центричною) та довільною формою. Правильна форма є характеристикою статичної моделі, оскільки формується з урахуванням геометричних особливостей та не передбачає значної гнучкості у зміні розмірів міста. Довільна форма передбачає можливість розширення міста, та, як наслідок, зміни функціонального зонування. Характерною є відмова від зображення ідеалізованих людей, які запрограмовані на життя у відповідному устрої і пошук способів впливу на поведінкові звички мешканців.

Планувальна схема вуличної мережі пов'язана з попереднім маркером та поділяється на регульовану і довільну. Регульована схема може бути гіподамовою, радіальною та радіально-кільцевою; є характерною для утопій зі статичною моделлю населеного пункту. Довільна, зі свого боку, набуває більшого

поширення в утопіях з кінця 19 століття та є відображенням зміни у підходах до формування суспільного устрою.

Наявність укріплення корелюється з ідеологічними аспектами відповідної утопії та відображає різне ставлення до навколишнього світу. Можуть бути передбачені або непередбачені оборонні укріплення. У першому випадку характерним є протиставлення утопічного устрою реальному у світі, демонстративна спроба відмежуватись від «негативного впливу» традиційного ладу. Також відсутність оборонних мурів свідчить про прагнення авторів поширювати власні ідеї, впевненість у корисності та повчальності запропонованого устрою.

Архітектурний рівень містить маркери вираження, що відображаються у формуванні архітектурних рішень. У межах цього рівня виділено *можливість приватизації майна, форму розселення*

Можливість приватизації майна безпосередньо пов'язана з вирішенням екстер'єрних та інтер'єрних особливостей архітектури. Виділено два основні критерії, що впливають з політичної ідеології, яку пропонує утопія – можливість та заборона приватизації майна. Наприклад, значна кількість утопістів описує держави, ідеології яких мають ознаки комунізму. Отже, у них передбачено спільність майна; формування груп осіб, що відповідають за розподіл майна тощо (Кампанелла, 1988). Детальніше про взаємозв'язок цього маркеру з архітектурою див. підрозділ 3.3.

Форма розселення в межах архітектурного рівня може бути індивідуальною або колективною. Відповідно до цього, запропоновано різні класи будівель та відмінні способи забезпечення базових побутових потреб мешканців. Детальніше про взаємозв'язок цього маркеру з архітектурою див. підрозділ 3.3.

Патерни – повторювальні елементи, що формують структуру міста та особливості архітектури. Запропоновано умовно систематизувати патерни залежно від ієрархічного рівня, до якого вони належать, на містобудівні, архітектурні та інтер'єрні (див. рис. 3.2.).

Містобудівні патерни – це повторювальні елементи, сукупність певного числа яких утворює каркас та тканину міста. Для містобудівних проєктів характерна увага до значної кількості елементів благоустрою, різноманіття типів міської тканини тощо. Отже, варто зазначити, що в межах цього дослідження виділено лише декілька основних патернів, які є спільними для значної кількості утопій (у тому числі літературних), а саме: *розташування житлової забудови, локалізація громадської функції, впровадження малих архітектурних форм, озеленення.*

Розташування житлової забудови та локалізація громадської функції безпосередньо формують тканину міста, визначають основне функціональне використання територій. Запропоновано поділ житлової забудови на точкову, блоковану та комбіновану; виокремлення трьох основних варіантів локалізації громадської функції: окремо розташованої, у структурі житлової забудови та змішаний варіант. Детальніше див. підрозділ 3.3.

Впровадження малих архітектурних форм має допоміжне значення у формуванні структури міста та використовується для благоустрою території загального використання. З урахуванням чинної систематизації малих архітектурних форм (Україна, 2005) запропоновано наступні патерни: малі архітектурні споруди; обладнання для відпочинку; декоративно-пластичні форми; засоби візуальної інформації. До уваги взято описи (чи зображення) розташування відповідного елемента без деталізації вирішення художнього образу.

Озеленення, як повторювальний елемент, може бути інтегрованим (відриті двори), приватним (окремі двори) та централізованим (парки, спільні сади тощо). Такий поділ не враховує зелені насадження, що розташовуються вздовж вулиць, оскільки в утопічних творах мало інформації щодо такого типу озеленення.

Архітектурні патерни впливають на художнє та технічне вирішення будівель. До них належать *базова одиниця житлових будівель, поверх, архітектурні елементи, будівельні матеріали.*

Базову одиницю житлової будівлі як патерн виокремлено з урахуванням форм розселення в межах архітектурного рівня. Згідно з цим запропоновано дві основні

одиниці – комунальна кімната та квартира. На основі цього сформовано систематизацію відносно класів житлових будівель (див. підрозділ 3.3).

Поверх – це патерн, що складається з певного набору кімнат або квартир та повторюється в будівлі вертикально. Впливає на параметр щільності забудови та формує візуальний образ будівлі. Залежно від кількості поверхів класифікують будівлі за висотою.

Вибір певних *архітектурних елементів* та їх повторення корелюються з орієнтацією утопічної ідеї в часі (програмний рівень). З урахуванням фрагментарності інформації, що подана в певних утопіях, запропоновано компонування архітектурних елементів відповідно до особливостей художнього вирішення, на яке вони орієнтовні. Як наслідок, виокремлюються ретроспективні, характерні для конкретного періоду, та футуристичні сукупності архітектурних елементів й особливості художнього вирішення. Детальніше див. підрозділ 3.3.

Будівельні матеріали визначені в частині утопічних творів та демонструють орієнтацію на звичний підхід до будівництва (сукупність традиційних матеріалів); впровадження нових розробок (новітні матеріали); відкидання законів будівельної механіки (квазіматеріали). Напрацювання утопістів, що не містять згадок щодо конкретних матеріалів та конструкцій, відзначаються звичним вирішенням художніх особливостей архітектури. Детальніше див. підрозділ 3.3.

Інтер'єрні патерни – це ті елементи, що використовують у процесі розроблення внутрішнього вирішення приміщень. Виділено два основні патерни – *рухомі елементи та декор*.

Рухомі елементи (меблі) наповнюють внутрішні простори приміщень. З урахуванням опрацьованих утопій та залежно від особливостей устрою, підходів до приватизації майна, запропоновано виокремити дві групи таких елементів – уніфіковані та художньо-декоративні. У випадку впровадження уніфікованих меблів передбачається виготовлення обмеженої кількості типових елементів, якими користуються усі мешканці країни. Відсутність вибору та індивідуальних підходів до вирішення інтер'єру позиціонується як спроба впровадити рівні умови життя для мешканців, розробити найзручніші з точки зору ергономіки елементи.

Художньо-декоративні, зі свого боку, можуть виконувати на індивідуальне замовлення для урізноманітнення побуту населення.

Декор, як патерн, що формує інтер'єрне вирішення, поєднує елементи образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва. Роботи утопістів, які містять описи використання декору в інтер'єрах громадських або житлових будівель, орієнтовані на висвітлення більш демократичних підходів до формування архітектури, можливість зміни просторів залежно від бажань мешканців.

Усі опрацьовані утопії впорядковано в хронологічній послідовності та визначено вираження містобудівної структури та архітектури відповідно до маркерів вираження та патернів (див. таблицю 3.1).

Як видно з таблиці 3.1, у яких відображено приклади літературних утопій, для напрацювань до 20-х років 17 століття характерним є впровадження статичної моделі населених пунктів з центричною формою плану та регульованою планувальною схемою вуличної мережі. З 1620-х років і до кінця століття спостерігається тенденція до низького рівня деталізації містобудівних та архітектурних особливостей просторів. Для утопій з початку 18 століття і до нашого часу характерними стають динамічні моделі населених пунктів, довільна планувальна схема вуличної мережі, поєднання індивідуальної та колективної форми розселення. Таблиця 3.1 (частина 3) містить приклади архітектурних та містобудівних проєктів, творів образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопічні. Як видно з таблиці, архітектори приділяли значну увагу чисельним характеристикам, детально описували (зображали) форму міста в плані, планувальну схему тощо. Зі свого боку, твори образотворчого мистецтва містять обмежену кількість інформації щодо особливостей архітектури та містобудування; відзначаються відсутністю чітко визначених просторових та часових ознак.

З урахуванням маркерів вираження та патернів, опираючись на дані таблиці 3.1, запропоновано авторські систематизації утопій відповідно до містобудівних та архітектурних особливостей, що вони пропонують (див. підрозділи 3.2 і 3.3).

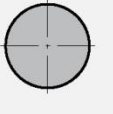

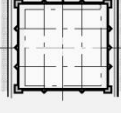

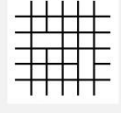

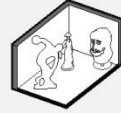

РОЗДІЛ 3.1	МАРКЕРИ ВИРАЖЕННЯ ТА ПАТЕРНИ АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДІВАННЯ В УТОПІЯХ			
ПРОГРАМНИЙ РІВЕНЬ				
ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ: <i>ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ МОДЕЛІ</i>		РЕГУЛЯЦІЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ <i>ВПОРЯДКУВАННЯ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УСІХ МІСЖАНЦІВ РІВНИМИ УМОВАМИ</i>		ДОВІЛЬНА ЗМІНА ЧИСЕЛЬНОСТІ <i>ОЗНАКА МЕНШОГО ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКОВІ ЗВИЧКИ МІСЖАНЦІВ</i>
ТОПОС: <i>ДЕМОНСТРАЦІЯ ВИБОРУ ЛОКАЦІЇ</i>		ЧІТКО ВИЗНАЧЕНА ЛОКАЦІЯ <i>ВРАХОВУЄ ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНІ УМОВИ, СУСДНІ КРАЇНИ ТА ЇХНІЙ УСТРІЙ</i>		ДОВІЛЬНЕ РОЗТАШУВАННЯ <i>ВІДСУТНОСТІ ОБМЕЖЕННЯ У ВИБОРІ ТЕРИТОРІЇ, ЯКА МОЖЕ НЕ МАТИ ПРИВ'ЯЗКИ ДО ДІЙСНОСТІ</i>
ХРОНОС: <i>ВИРАЖЕННЯ ОРІЄНТАЦІЇ УТОПІЧНОЇ МОДЕЛІ В ЧАСІ</i>		НАПРЯМЛЕНІ В ЧАСІ <i>ОЗНАКА МЕНШОГО ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКОВІ ЗВИЧКИ МІСЖАНЦІВ</i>		ІСНУВАННЯ ПОЗА ЧАСОМ <i>ВИЗНАЧЕННЯ ДОВІЛЬНОЇ ТОЧКИ ВІДЛІКУ ПОДІЙ ТА НАДЛЕННЯ МІСЖАНЦІВ НЕ ТИПОВИМИ ДЛЯ НИХ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ</i>
МІСТОБУДІВНИЙ РІВЕНЬ				
МОДЕЛЬ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ: <i>ДЕМОНСТРУЄ МОЖЛИВІСТЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОСЕЛЕННЯ ВІДПОВІДНОЇ УТОПІЇ</i>		СТАТИЧНА <i>ВІДСУТНІСТЬ МОЖЛИВОСТЕЙ ВНЕСЕННЯ ЗМІН У СТРУКТУРУ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ</i>		ДИНАМІЧНА <i>ПЕРЕДБАЧАЄ ЗМІНИ МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ</i>
ФОРМА МІСТА В ПЛАНІ: <i>ВИБІР МІСТОБ.РОЗПЛАНУВАННЯ ЗВАЖАЮЧИ НА МОЖЛИВІСТЬ ЗМІН СОЦ. УСТРОЮ</i>		ПРАВИЛЬНА / ЛІНІЙНА <i>НЕ ПЕРЕДБАЧАЄ ЗНАЧНОЇ ГНУЧКОСТІ У ЗМІНІ РОЗМІРІВ МІСТА</i>		ДОВІЛЬНА <i>ПЕРЕДБАЧАЄ МОЖЛИВІСТЬ РОЗШИРЕННЯ МІСТА ТА ЗМІНИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ЗОНУВАННЯ</i>
ПЛАНУВАЛЬНА СХЕМА ВУЛИЧНОЇ МЕРЕЖІ: <i>ПОВ'ЯЗАНА З ПОПЕРЕДНІМ МАРКЕРОМ</i>		РЕГУЛЬОВАНА (ГІППОДАМОВА / РАДІАЛЬНА / РАДІАЛЬНО-КІЛЬЦЕВА) <i>ХАРАКТЕРНА ДЛЯ УТОПІЙ ЗІ СТАТИЧНОЮ МОДЕЛЛЮ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ</i>		ДОВІЛЬНА <i>Є ВІДОБРАЖЕННЯМ ЗМІНИ У ПІДХОДАХ ДО ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОГО УСТРОЮ</i>
НАЯВНІСТЬ УКРІПЛЕННЯ <i>ВІДОБРАЖАЄ РІЗНЕ СТАВЛЕННЯ ДО НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ</i>		ПЕРЕДБАЧЕНІ ОБОРОННІ МУРИ <i>ХАРАКТЕРНИМ Є ПРОТИСТАВЛЕННЯ УТОПІЧНОГО УСТРОЮ РЕАЛЬНОМУ У СВІТІ</i>		НЕ ПЕРЕДБАЧЕНІ ОБОРОННІ МУРИ <i>СВІДЧИТЬ ПРО ПРАГНЕННЯ АВТОРІВ ПОШИРЮВАТИ ВЛАСНІ ІДЕЇ</i>
АРХІТЕКТУРНИЙ РІВЕНЬ				
ПРИВАТИЗАЦІЯ МАЙНА <i>ПОВ'ЯЗАНА З ЕКСТЕР'ЄРНИМ ТА ІНТЕР'ЄРНИМ ВИРІШЕННЯМ АРХІТЕКТУРИ</i>		МОЖЛИВІСТЬ ПРИВАТИЗАЦІЇ МАЙНА <i>ІНДИВІДЕАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ЕКСТЕР'ЄРНОГО ТА ІНТЕР'ЄРНОГО ВИРІШЕННЯ</i>		ЗАБОРОНА ПРИВАТИЗАЦІЇ МАЙНА <i>СПІЛЬНОСТІ МАЙНА; НЕМОЖЛИВІСТЬ ЗМІНЮВАТИ ХУДОЖ. ВИРІШЕННЯ</i>
ФОРМА РОЗСЕЛЕННЯ <i>ВПЛИВАЄ НА КЛАСИ БУДІВЕЛЬ СПОСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЗОВИХ ПОБУТОВИХ ПОТРЕБ</i>		ІНДИВІДУАЛЬНА ФОРМА РОЗСЕЛЕННЯ <i>ОДНОКВАРТИРНИ ЧИ БАГАТОКВАРТИРНИ БУДИНКИ</i>		КОЛЕКТИВНА ФОРМА РОЗСЕЛЕННЯ <i>ГУРТОЖИТКИ, СПІЛЬНИЙ ПОБУТ ЛЮДЕЙ У ГРУПАХ ВІДПОВІДНО ДО СТАТІ АБО ПРОФЕСІЇ</i>

Рис. 3.1. Маркери вираження архітектури та структури населених пунктів в утопіях

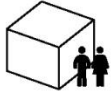

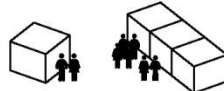
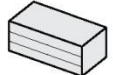
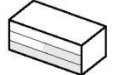

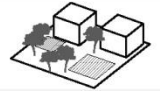

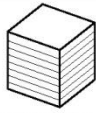

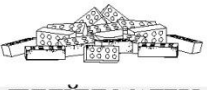
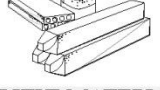

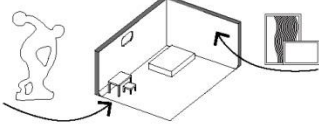
РОЗДІЛ 3.1	МАРКЕРИ ВИРАЖЕННЯ ТА ПАТЕРНИ АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДІВАННЯ В УТОПІЯХ			
МІСТОБУДІВНІ ПАТЕРНИ				
РОЗТАШУВАННЯ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ	 ТОЧКОВА ЗАБУДОВА	 БЛОКОВАНА ЗАБУДОВА	 КОМБІНОВАНА ЗАБУДОВА	
ЛОКАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДСЬКОЇ ФУНКЦІЇ	 ОКРЕМО РОЗТАШОВАНА	 У СТРУКТУРІ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ	 ЗМІШАНИЙ ВАРІАНТ	
ОЗЕЛЕНЕННЯ	 ІНТЕГРОВАНЕ (ВІДРИТІ ДВОРИ)	 ПРИВАТНЕ (ОКРЕМІ ДВОРИ)	 ЦЕНТРАЛІЗОВАНЕ (ПАРКИ, СПІЛЬНІ САДИ ТОЦЮ)	
ВПРОВАДЖЕННЯ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ	 МАЛІ АРХ. СПОРУДИ	 ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ	 ДЕКОРАТИВНО- ПЛАСТИЧНІ ФОРМИ ЗАСОБИ ВІЗУАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	
АРХІТЕКТУРНІ ПАТЕРНИ				
БАЗОВА ОДИНИЦЯ ЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ	 КОМУНАЛЬНА КІМНАТА		 КВАРТИРА	
ПОВЕРХ	 САДІБНА	 МАЛОПОВЕРХОВА	 БАГАТОПОВЕРХОВА	 ВИСОТНА
АРХІТЕКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ <small>КОМПОЗУВАННЯ АРХ. ЕЛЕМЕНТІВ ВІДПОВІДНО ДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ХУДОЖНЬОГО ВИРІШЕННЯ, НА ЯКЕ ВОНИ ОРІЄНТОВАНІ</small>	 РЕТРОСПЕКТИВНУ ХУД. ВИРІШЕННЯ	 ХАРАКТЕРНЕ ДЛЯ ВІДПОВІДНОГО ПЕРІОДУ	 ФУТУРИСТИЧНЕ ХУД. ВИРІШЕННЯ	
БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ	 ТРАДИЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ	 НОВІТНІ МАТЕРІАЛИ	 КВАЗИМАТЕРІАЛИ	
ІНТЕР'ЄРНІ ПАТЕРНИ				
РУХОМІ ЕЛЕМЕНТИ (МЕБЛІ)	 УНІФІКОВАНІ		 ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНІ	
ДЕКОР				

Рис. 3.2. Маркери вираження архітектури та містобудівних підходів в утопіях

Таблиця 3.1 (продовження)
Ідентифікація архітектури та містобудування в утопіях (частина 2)

1	2	БЛОК №1. СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ УТОПІЙ (ПРОДОВЖЕННЯ)																																			
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35			
Л. ЦУККОЛО "АРОМАТАРІУ"	1625 РР																																				
С. ХАРТЛІБ "ОПИС КОРОЛІВСТВА МАКАРІЇ"	1641 Р																																				
С. ДЕ БЕРЖЕРАК "ДЕРЖАВИ ТА ІМПЕРІЇ МІСЯЦЯ"	1650 Р																																				
ДЖ. ВІНСТЕНЛІ "ЗАКОН СВОБОДИ"	1652 Р																																				
ДЖ. ГАРРІНГТОН "СПІВДРУЖНІСТЬ ОКЕАНУ"	1656 Р																																				
С. ДЕ БЕРЖЕРАК "ДЕРЖАВИ І ІМПЕРІЇ СОНЦЯ"	1662 Р																																				
Д. ВЕРАС "ІСТОРІЇ СЕВАРАМБІВ"	1675 Р																																				
Ф. ФЕНЕЛОН "ПРИГОДИ ТЕЛЕМАКА" (БАТИКА)	1699 Р																																				
Ф. ФЕНЕЛОН "ПРИГОДИ ТЕЛЕМАКА" (САЛЕНТ)	1699 Р																																				
Е.-Г. МОРЕЛЛІ "БАЗИЛІАДА", "КОДЕКС ПРИРОДИ"	1753-55 РР																																				
Л.-С. МЕРСЬЕ "РІК 2440"	1771 Р																																				
Р. ОУЕН "ЗВІТ ПЕРЕД КОМІТЕТОМ"	1817 Р																																				
К. А. ДЕ СЕН-СІМОН "НОВЕ ХРИСТІАНСТВО"	1825 Р																																				
Ш. ФУР'Є "НОВИЙ ПРОМИСЛОВИЙ ТА КОРПОРАТИВНИЙ СВІТ"	1829 Р																																				
Е. КАБЕ "ПОДОРОЖ ДО ІКАРІЇ"	1839 Р																																				
Т. ДЕЗАМІ "КОДЕКС СПІВТОВАРИСТВА"	1842 Р																																				
М. ЧЕРНИШЕВСЬКИЙ "ЩО РОБИТИ?"	1863 Р																																				
Е. БЕЛЛАМІ "ОЗИРАЮЧИСЬ НАЗАД: 2000-1887"	1888 Р																																				
В. МОРРИС "НОВИНИ НІЗВДІКЛЯ"	1890 Р																																				
В. ГОВЕЛЛЗ "МАНДРІВНИК З АЛЬТРУРІЇ"	1894 Р																																				
П. ІНФАНТЬЄВ "НА ІНШІЙ ПЛАНЕТІ"	1896 Р																																				
Г. ВЕЛЗ "ПЕРШІ ЛЮДИ НА МІСЯЦІ"	1901 Р																																				
Г. ВЕЛЗ "СУЧАСНА УТОПІЯ"	1905 Р																																				
Р. С. ХОССЕЙН "МРІЯ СУЛТАНИ"	1905 Р																																				
О. БОГДАНОВ "ЧЕРВОНА ЗОРЯ", "ІНЖЕНЕР МЕННІ"	1908-12 РР																																				
П. КРАТ "КОЛИ ЗІЙШЛО СОНЦЕ"	1918 Р																																				
О. ЧАЯНОВ "ПОДОРОЖ МОГО БРАТА ОЛЕКСІЯ"	1920 Р																																				
С. КАСЯНЮК "НОВА УТОПІЯ"	1922 Р																																				
О. ТОЛСТОЙ "АЕЛІТА"	1922-23 РР																																				
Г. ВЕЛЗ "ЛЮДИ ЯК БОГИ"	1923 Р																																				
І. СЕНЧЕНКО "ФАНТАСТИЧНЕ ОПОВІДАННЯ"	1925 Р																																				
В. ВИННИЧЕНКО "СОНЯЧНА МАШИНА"	1928 РР																																				

ЧАСТИНА 2

3.2. Авторські систематизації утопій, відповідно до містобудівних вирішень

З урахуванням особливостей опрацьованих утопій запропоновано їхні систематизації на містобудівному зважаючи на вибір локації, форми розселення, основного типу поселення, просторової системи.

Систематизація утопій відповідно до вибору локації, на якій буде сформовано запропоновану утопію відображена на рисунку 3.3. Беручи до уваги трактування поняття «утопія» як певної світоглядної форми, що відображає «місце, якого немає» (Шинкарук ред., 2002, с. 659), можна припустити, що більшість утопій належать до тих, що не містять пропозиції щодо конкретної локації. Частина авторів пропонує специфічний підхід до формування простору або реконструкцію вже існуючого середовища, окреслюючи певну територію у межах якої буде локалізовано відповідну утопію. Як наслідок, виділено дві основні групи утопій – *необмежені та обмежені конкретною локацією*.

Утопії, що не обмежені чіткою локацією запропонованого міста чи держави, систематизовано на наступні групи: *позатериторіальні, квазітериторіальні і віртуальні*. *Позатериторіальні* утопії не містять описів територіальних особливостей запропонованого міста чи держави та поділяються на онтологічні утопії та утопії програми. *Онтологічні утопії* характеризуються більш помітно вираженою трансцендентністю в підходах до формування основної ідеї; моделюванням світу без врахування фізичних характеристик території; створенням нового бачення суспільно-політичних відносин, які не обтяжені звичними економічними та соціальними питаннями. До таких утопій належать літературні роботи Аврелія Августина Блаженного (Augustine, 1998), С. Хартліба (Hartlib, 1641), В. Винниченка (Винниченко, 1989), О. Бердника (Бердник, 2019) та інших авторів. З-поміж опрацьованих робіт образотворчого мистецтва, до цієї групи належать праці І. Босха (Bosch, 1490-1500), П. де Шаванні (de Chavannes, 1890-1895), В. Кандинського (Кандинский, 1920) та інших митців.

Утопії-програми містять запропоновані алгоритми формування політичного та соціального устрою, якими передбачено зміну порядку шляхом впливу на

законодавство та поведінкові звички мешканців. Такі утопії відображають універсальні рекомендації щодо містобудівної організації запропонованого утворення без надмірної деталізації підходів до вибору локації. Наприклад, літературні праці Ф. Патріці (Patrizi, 2019), Дж. Вінстенлі (Уинстенли, 1950), К. А. де Сен-Сімона (Сен-Симон, 1948), Ш. Фур'є (Фурье, 1954, Т. Дезамі (Дезами, 1956) та інших; твори образотворчого мистецтва Ф. О. Рунге (Runge, 1805; 1809); А. Дюрер (Дюрер, 2000); архітектурні та містобудівні проекти Філарете (Филарете, 1999); В. Гропіуса (Gropius, 2021).

Квазітериторіальні утопії розташовані на фантазійних територіях, для них характерним є вибір умовної локації, яку зображено досить деталізовано. Зважаючи на особливості пропонованих образів та темпоральних властивостей можна виділити *напрявлені в часі та позачасові квазітериторіальні утопії*. Найбільш поширеними є *позачасові утопії*, що були створені у період великих географічних відкриттів, оскільки значна кількість не досліджених регіонів дозволяла авторам вигадувати довільні острови чи території, що могли бути розташовувані в різних куточках світу, та наділяти їх будь-якими характеристиками. Зацікавленість історіями про подорожі та географічні відкриття серед населення, відобразилась на популярності утопій, що були написані в такій манері. До них належать твори таких авторів як: Т. Мор (Мор, 1988), Т. Кампанелла (Кампанелла, 1988), Й. В. Андре (Andreae, 1999), Ф. Фенелон (Fenelon, 1847), Е. Кабе (Кабе, 1948; 1989), Г. Дж. Веллс (Уэллс, 1923; Wells, 2006), В. Д. Говеллз (Хоуэллс, 1990) та інших; архітектурні та містобудівні проекти Е. Ф. Андре (Rowe & Koetter, 1984, с. 18-19), А. Сант-Елія (Sant'Elia, 1914a; 1914b) та інших архітекторів.

Напрявлені в часі квазітериторіальні утопії характеризуються детальним описом бачення автора певної території в минулому (менш поширені) або майбутньому. Описи бачення структури Атлантиди, як утопічної держави минулого, містяться в роботах Платона (Платон, 1994b); М. Капія (Капій, 2006). Твори, у яких відображено візію утопічного майбутнього (ухронії), набувають популярності з кінця 18 століття. Наприклад, Л.-С. Мерсьє у своїй утопічній

новелі «Рік 2440, сон, якого могло і не бути» описує, як виглядатиме Париж через майже 700 років (у творі описано 2440 рік, а сама книжка написана в 1771 році), та пропонує характеристику впливу цих змін на формування утопічного середовища (Мерсьє, 1977). Також до цієї групи утопій належать роботи М. Чернишевського (Чернышевский, 1984), Е. Беллами (Bellamy, 2003), В. Морріс (Morris, 1995), П. Крата (Крат, 1918) та інших. З-поміж містобудівних можна виділити проекти міст майбутнього Р. Бофілла (Schuman, 1986; Pasamán, 2022); BIG (BIG, 2021).

Віртуальні утопії описують вихід за межі фізичних характеристик та переміщують пропоноване суспільство у віртуальний світ; набувають популярності в кінці 20 століття. Наприклад, науково-фантастичний роман Е. Клайна (Romanzi, 2020); проект мистецької інсталяції О. Чепелик (Cherelyk, 2002; Чепелик, 2009); архітектурні проекти віртуальних міст Yeah Archkids (Yeah Archkids, 2017); Х. А. Джоглар Каділла (Joglar Cadilla, 2017).

Утопії, що обмежені локацією пропонованого міста чи держави, систематизовано у дві групи, а саме на ті, що орієнтовані на територію Землі (земної цивілізації) та освоєння космосу (позаземної цивілізації). В обох групах утопій окремо виділено праці, що містять описи утопічних суспільств на поверхні планети, або за її межами, які, зі свого боку, характеризуються спробами запроєктувати нові поселення в повітрі, під землею чи під водою.

Утопії Земної цивілізації відображають авторські бачення процесів формування міста чи держави на чітко визначеній території нашої планети. Наприклад, Л.-С. Мерсьє у своїй ухронії описує майбутню структуру міста Париж, зазначаючи яких трансформацій зазнають певні вулиці, акцентуючи на зміні їхнього функціонального призначення та зовнішнього вигляду (Мерсьє, 1977). Також до таких творів належать праці Л. Цукколо (Zuccolo, 2019b), Е. Калленбаха (Callenbach, 2004), М. Капія (Капій, 2006) та інших авторів. Прикладами містобудівних проєктів, що позиціонуються як утопічні та пропонують будівництво на конкретних територіях, є роботи Ф.-Л. Райта (Wright, 1932); проєкт будівництва водного каналу, що поєднував би Чорне та Балтійське

моря, та річкового порту у місті Львів (Izba Przemysłowo-Handlowa, 1910; Matakiewicz, 1910; 1917; 1927a; 1927b; Hausner, 1911; K. D., 1912; Kędzior, 1928; Степанів, 1943; Lewicki, 2018) та інші. Досить поширеними є архітектурні та містобудівні проекти, що зображують утопічні міста в повітрі. Наприклад, напрацювання Г. Крутікова (Бархин, 1979, с. 37-38; Вуек, 1990, с. 50), Чи-Ін Ванга (Chi-Jen Wang, 2018), В. Каллебо (Klanten & Feireiss, 2011; Vincent Callebaut Architectures). З-поміж детально проаналізованих літературних напрацювань жодна не містила опису утопії земної цивілізації, що була локалізована в повітрі або під поверхнею Землі. Але, утопічна праця Дж. Бульєр-Літтона змальовує життя раси, яка мешкає в підземній країні (Українка, 1906, с. 291).

Космічні утопії (позаземної цивілізації) містять ідеї колонізації астрономічних тіл та розбудови повноцінних поселень за межами атмосфери Землі. Зважаючи на підвищення рівня зацікавленості в дослідженні різноманітних астрономічних тіл та спекуляції на тематиці існування життя за межами атмосфери Землі з кінця 16 століття набувають популярності твори, сюжети яких розгортаються в космічному просторі (Черкес, Лінда та Федак, 2021). Описи поселень, що розташовані на поверхні певного небесного тіла, містяться в роботах Ф. Годвіна (Godwin, 1768), С. де Бержерака (de Bergerac, 1687; де Бержерак, 1971), О. Богданова (Богданов, 1912; 1922), О. Толстого (Толстой, 1923), М. Капія (Капій, 2006); за межами поверхні небесного тіла у творах С. де Бержерака (де Бержерак, 1971), П. Інфантьєва (Инфантьев, 1901; Блюм, 1970), Г. Дж. Веллса (Уэллс, 1901), фантаста І. Єфремова (Ефремов, 1989). З-поміж архітектурних та містобудівних напрацювань розглянуто проекти космічних поселень на поверхні небесного тіла BIG (BIG, 2017), Ф. Тетянича (Тетянич, 1970; 2009); за межами поверхні – Lunar Colonies (Novak, 2010) та інші.

Систематизація утопій відповідно до форми розселення запропонованої утопії відображена на рисунку 3.4. У межах цієї систематизації виокремлено дві великі групи утопій – *утопії-рекомендації* та *«утопії-реалізації»*.

До *утопій-рекомендацій* належать ті праці, що не містять авторських побажань щодо форми розселення, оскільки орієнтовані більшою мірою на інші

аспекти формування суспільства: духовні, культурні, політичні, економічні тощо. До таких утопій можна зарахувати літературні роботи Аврелія Августина Блаженного (Augustine, 1998); В. Винниченка (Винниченко, 1989); О. Бердника (Бердник, 2019) та інших; художні роботи Л. Кранаха Старшого (Cranach the Elder, 1530a; 1530b); Ф. О. Рунге (Runge, 1805; 1809) та інших митців.

«Утопії-реалізації» характеризуються відносною увагою до форм розселення і поділяються на динамічні(мандрівні) та статичні утопії. *Динамічні (мандрівні) утопії* пропонують проекти, що дозволяють мешканцям залежно від потреб переміщуватись разом з їхніми оселями на певні відстані. Особливістю таких утопій є активне застосування можливостей технічного розвитку для переміщення окремих будівель або цілих населених пунктів (Федак, 2020а). Наприклад, літературні праці Ф. Фенелона (Fenelon, 1847), С. де Бержерака (де Бержерак, 1971), С. Касянюка (Касянюк, 1922); архітектурні проекти групи Archigram (Sadler, 2005), Г. Крутікова (Бархин, 1979, с. 37-38; Вуек, 1990, с. 50), М. Домінгуеса (Федак, 2020).

Статичні (усталені) утопії відзначаються рекомендаціями щодо організації постійних поселень, що можуть формуватись невеликим спорудженням (точкові утопії) або мережею різних поселень – дисперсні (багатокомпонентні) утопії.

Точкові (автономні) утопії, передбачають будівництво окремих будівель чи конструкцій, займають невеликі території; умовно поділяються на *міста-держави* та *будинки-комуни*.

Утопії, що містять описи міст-держав. В середньовічній Італії міста-держави слугували центрами культурного, соціального та політичного розвитку; довкола них формувались регіональні держави, у яких концентрувалась локальна влада міських комун (пріорат). Починаючи з 16 століття ідея утворення головного міста (столиці) поширилась на інші європейські держави королів (наприклад, Францію), у яких прийнято було переносити функції головного міста в різні точки країни залежно від розташування резиденції (Музі, 2020, с. 146-147). Враховуючи автономність міст-держав, вони стають поширеною містобудівною моделлю для утопічних проєктів. До літературних утопій, що містять описи міст-держав,

належать праці *Платона* (Платон, 2000), *Ф. Патріці* (Patrizi, 2019), *А. Ф. Доні* (Doni, 2019), *Т. Кампанелли* (Кампанелла, 1988), *Й. В. Андре* (Andreae, 1999); містобудівних – *Філарете* (Филарете, 1999), *А. Дюрера* (Дюрер, 2000) та інших.

Для утопій, що зображують *будинки-комуни*, характерним є вибір умовної локації поруч з водоймою або лісом, віддалено від населених пунктів; основна увага була акцентована на рекомендаціях щодо розпланування будівлі, що є автономною одиницею та містить усі необхідні ресурси для забезпечення продовольчих та базових потреб мешканців; встановлення торгівельних відносин із зовнішніми організаціями з метою одержання прибутку та закупівлі специфічних товарів, які неможливо виготовляти в межах такої утопії; життя мешканців у тісній взаємодії одне з одним; залучення нових adeptів шляхом оплати членського внеску. До таких утопій належать моделі життя, що були запропоновані *Ф. Рабле* (Рабле, 2004); *Р. Оуеном* (Оуэн, 1950); *Ш. Фур'є* (Фурье, 1954); *М. Чернишевським* (Чернышевский, 1984); архітектурним проектом *Ле Корбюзьє* (Boesiger & Girsberger, 1993) та іншими.

Дисперсні (багатокомпонентні) утопії містять характеристику пропозицій формування складних систем, що поєднують окремі елементи, формуючи суцільну державу. Залежно від масштабу базової одиниці, що слугує основою, такі утопії поділено на ті, що описують *сукупність будівель, сукупність населених пунктів, сукупність держав*.

Найменшими з утопій цієї групи є дисперсні утопії, що зображують *сукупність будівель*, яка формує єдину суцільну одиницю (місто, поселення тощо). Наприклад, описані моделі поєднання окремих будівель в літературних утопіях *Т. Дезамі* (Дезами, 1956) та *Т. Юаньмін* (Yuanming, 2008); містобудівний задум *К.-Н. Леду* (Ledoux, 1804; UNESCO, 1982), архітектурний проект 5 кварталів на Подолі (Linda, 2021) та інші.

Наступним рівнем є *утопія державного масштабу*, що формується сукупністю населених пунктів. Залежно від розміру території, що охоплює така модель, запропоновано їхній поділ на утопії компактної держави (звичний масштаб) та планетарної держави. Утопії компактної держави описані в роботах

Ф. Бекон (Бэкон, 1971), *Л. Цукколо* (Zuccolo, 2019a), *С. Хартліба* (Hartlib, 1641); *Дж. Вінстенлі* (Уинстенли, 1950), *Р. С. Хоссейн* (Rokeya, 1905), *Л - С. Мерсьє* (Мерсьє, 1977), *Е.-Г. Мореллі* (Morelly, 1753; Морелли, 1956); *Е. Калленбаха* (Callenbach, 2004) та інших авторів. З-поміж архітектурних проєктів, схеми розпланування території, що могла б охоплювати цілу державу, містять праці *Е. Говарда* (Howard, 1902), *Ф.-Л. Райта* (Wright, 1932) тощо.

Утопії, що зображують держави планетарного масштабу. Такі проєкти не обмежуються певною локацією, охоплюють усю площу планети, що відображається в образах єдиної глобальної системи розселення людей. З-поміж проаналізованих утопій до цієї групи належать праці *П. В. Андерсона* (Anderson, 2001), *П. Крата* (Крат, 1918), *Г. Дж. Веллса* (Уэллс, 1923; Wells, 2006) та інших.

Останнім рівнем дисперсних утопій є ті, що описують сукупність держав. Такі об'єднання можуть бути локального чи планетарного характеру. Сюди належать праці *Платона* (Платон, 1994b), *Дж. Гаррінгтона* (Harrington, 2008), *Д. Вераса* (Верас, 1971), *І. Сенченка* (Сенченко, 1925), містобудівний проєкт фірми *SuperStudio* (Superstudio, 1969).

Відповідно до просторової моделі, утопічні праці систематизовано на ті, що не містять опису моделі, моноцентричні та поліцентричні утопії (див. рис. 3.5.). Основним критерієм, який було прийнято до уваги при такому підході до систематизації, є кількість громадських та культурних центрів, довкола яких групуються інші населені пункти. В межах такого підходу, запропоновано не враховувати функціональні особливості різних компонентів моделі та типи зав'язків, які передбачені між ними, оскільки більшість утопій, що описують поліцентричні моделі, містять типові проєкти населених пунктів без чіткої дефініції функціонального призначення.

Утопії, що не містять опису просторової моделі характеризуються слабкою увагою до містобудівних особливостей пропонованого суспільства. До цієї групи належать літературні праці *Аврелія Августина Блаженного* (Augustine, 1998), *В. Винниченка* (Винниченко, 1989), *О. Бердника* (Бердник, 2019); більшість проаналізованих творів образотворчого мистецтва, а саме: роботи *І. Босха* (Bosch,

1490-1500), Пітеар Брейгеля Старшого (Pieter Bruegel, 1567), Лукаса Кранах Старшого (Cranach the Elder, 1530a; 1530b), Ф. О. Рунге (Runge, 1805; 1809), П. П. де Шаванні (de Chavannes, 1890-1895), Ф. Тетянича (Тетянич, 1970; 2009) та інших.

Моноцентричні утопії характеризуються централізованим підходом до організації території: формується одне ядро, в межах якого передбачено локалізацію основних економічних та культурних функцій. Запропоновано поділ таких утопій на одинарні та ті, що оточені певною кількістю сателітів. *Моноцентричні утопії без сателітів (місто-солітер)* відзначаються відсутністю додаткових населених пунктів, а навколишні території можуть виконувати сільськогосподарські функції. Наприклад, описані утопічні міста *А. Доні* (Doni, 2019), С. Касянюка (Касянюк, 1922), А. Дюрера (Дюрер, 2000) та інших авторів. Відповідну просторову модель пропонують містобудівні проекти Філарете (Филарете, 1999), Е. Ф. Андре (Rowe & Koetter, 1984, с. 18-19) та інші.

Моноцентричні утопії з сателітами характеризуються різним підходом до організації центру, довкола якого формується мережа невеликих поселень. Запропоновано поділ на міста та громадські центри з сателітами. Модель *міста з сателітами* відзначається детальним описом центрального міста, що є основним місцем проживання та роботи людей, тоді як навколишні території використовують під сільськогосподарські або виробничі функції. З-поміж літературних утопій таку модель пропонують Платон (Платон, 2000), Т. Кампанелла (Кампанелла, 1988) та інші; містобудівних – Е. Говард (Howard, 1902), Т. Гарньє (Garnier, 1918). Авторські бачення моделі ядра як *громадського центру*, що може бути сформований групою громадських будівель та слугує осередком економічної та культурної діяльності, описане в роботі О. Чаянова (Чаянов, 1920) та відображене в проєктах НЕРу (Гутнов та інші, 1967).

Поліцентричні просторові моделі вирізняються прагненням сформувати мережу населених пунктів, кожен з яких містить певні суспільні та політичні апарати та є повноцінним учасником економічного та культурного життя країни. Залежно від локалізації основних органів державної влади, поділяються на ті, що

мають одне *столичне місто або декілька*. У першому випадку *столичне місто* є більшим за площею за навколишні та містить більшу кількість громадських будівель; довкола розташовуються міста, що також виконують певну функцію та є значною мірою автономними. Наприклад, країна острова Утопія, описана Т. Мором, в якій налічувалось 54 міста, кожне з яких було схоже за планувальною структурою на столиці (Мор, 1988). Відповідну модель пропонують у своїх літературних працях Е. Кабе (Кабе, 1948; 1989), Л. Мерсьє (Мерсьє, 1977), М. Капій (Капій, 2006) та інші.

Для другої групи – *мережі населених пунктів* – характерною є відсутність постійної столиці та міграція засідань державного апарату в різні міста. Принциповою різницею між цими двома групами є те, що в цьому випадку кожне місто має достатню кількість адміністративних будівель, щоб забезпечити нормальне функціонування державного апарату на випадок їхнього перебування в ньому. Наприклад, роботи В. Морріса (Morris, 1995), Ф. Бекона (Бэкон, 1971), О. Богданова (Богданов, 1912; 1922) тощо; містобудівні проекти Р. Пембертона (Skinner, 2017), Е. Чемблеса (Chambless, 1910; Morris & Kross, 2009, с. 57) та інших.

Систематизація утопій відповідно до основного типу поселення відображена на рисунку 3.6. Запропоновано виокремити дві групи утопій: *без визначеного та з визначеним типом населеного пункту*. У межах першої групи виділяють *умоглядні утопії та утопії-комуні*.

Умоглядні утопії відзначаються відсутністю опису типу поселення та орієнтовані здебільшого на організацію соціального та політичного устрою. Наприклад, літературні праці В. Винниченка (Винниченко, 1989), О. Бердника (Бердник, 2019), художні роботи Ф. О. Рунге (Runge, 1805; 1809), В. Кандинського (Кандинский, 1920) та інших.

Утопії-комуні можуть бути сформовані окремими будівлями, що поєднують громадську та житлову функцію; розташування таких комун є умовним та має рекомендаційний характер. Прикладом літературної утопії є напрацювання Ш. Фур'є (Фурье, 1954), Т. Дезамі (Дезами, 1956), М. Чернишевського

(Чернышевский, 1984); архітектурної – проекти Ле Корбюзьє (Boesiger & Girsberger, 1993), К. Ена (Reppé, 1993) та інших.

Утопії з визначеним типом населеного пункту запропоновано поділити на неміські, міські та комбіновані. *Неміські* (сільські) утопії характеризуються використанням сіл та селищ як основного типу поселення, забезпечуючи міцний зв'язок з природою та навколишнім середовищем. З-поміж літературних утопій таку модель містять напрацювання Тао Юаньміня (Yi-Chun Liu, 2016); О. Чаянова (Чаянов, 1920), В. Морріса (Morris, 1995) та інших авторів; художніх робіт П. П. де Шаванна (de Chavannes, 1890-1895).

Міські утопії містять пропозиції будівництва одного або декількох міст, які формують утопічну державу, втілюють авторське бачення містобудівної організації. Можна систематизувати за планувальною структурою на міста з центричною, лінійною та комбінованою структурою.

Центричні міста як модель згуртованої громади. Характерною особливістю є орієнтація на ідеальні міста доби Відродження, використання правильної форми в плані та чіткої регуляції вуличної мережі. Наприклад, утопії запропоновані Т. Мором (Mor, 1988), А. Ф. Доні (Doni, 2019) та іншими авторами.

Лінійне місто відзначається розплануванням міської структури вздовж певної осі, чітким функціональним зонування території та проектуванням потужної транспортної інфраструктури для щоденних перевезень мешканців. Прикладами є містобудівні проекти А. Сант-Елія (Sant'Elia, 1914a; 1914b), Т. Гарньє (Garnier, 1918) та інших.

Довільне планування характеризується відмовою від чіткого регулювання поведінкових сценаріїв використання просторів, гнучкістю розпланування. Такий підхід притаманний працям другої половини 19 та 20 століття, а саме: М. Капію (Капій, 2006), Г. Дж. Веллсу (Уэллс, 1901; 1923; Wells, 2006) та іншим. З-поміж містобудівних проектів, що позиціонуються як утопії, прикладом є проекти Чи-Ін Ванга (Chi-Jen Wang, 2017), групи Yeah Archkids (Yeah Archkids, 2017) тощо.

Утопії зі змішаним типом населених пунктів характеризуються поєднанням розселення мешканців у міста та села, освоєнням значних площ територій.

Наприклад, роботи С. Хартліба (Hartlib, 1641), В. Д. Говеллза (Хоуеллс, 1990) та інших; містобудівні проекти Ф.-Л. Райта (Wright, 1932), Х. А. Джоглар Каділла (Joglar Cadilla, 2017) та інших архітекторів.

Для зручності відображення прикладів утопій у межах кожної систематизації та їхнього порівняння, їх об'єднано попарно у дві групи та поділено окремо на приклади літературних та тих, що відображені в архітектурних та містобудівних проектах, творах образотворчого мистецтва (див. таблиці 3.2 – 3.5).

Група 1. Систематизація відповідно до підходу вибору локації та форми розселення (див. таблиці 3.2 і 3.3). Як видно з таблиці 3.2, що відображає приклади літературних утопій, найбільш характерною є відсутність конкретної локації та формування утопічної концепції на квазітериторіях. Це слугує підтвердженням точності визначення поняття «утопія», що зустрічається у словниках та акцентує увагу на їх фантазійності. З-поміж літературних творів, що описують бачення позаземних цивілізацій, найменш поширеними є точкові форми розселення. Більшість авторів таких напрацювань орієнтуються на масштабніші форми розселення та пропонують утопії сукупності держав або єдину державу планетарного масштабу. На противагу цьому, квазітериторіальні літературні утопії більшою мірою послуговуються моделями автономного міста-держави або містять пропозиції щодо формування компактних держав. Таблиця 3.3 демонструє приклади архітектурних та містобудівних проектів, творів образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопічні. Як видно з цієї таблиці, для таких напрацювань є не характерним використання образів планетарних держав чи їхній сукупностей. Значна кількість містобудівних та архітектурних утопічних праць зображує місто-державу, що було розроблене для конкретних локацій. Проектування у відповідності до реальних умов та вибір звичного масштабу освоєння територій свідчить про пріоритетне прагнення архітекторів реалізувати власні напрацювання. Варто також зазначити, що художники створюють утопії-рекомендації, що необмежені вибором локації. Це пояснюється фізичною формою їхнього вираження, оскільки картини (інсталяції) дозволяють досить чітко

передати бачення поведінкових аспектів пропонованого світу, зображуючи навколишнє середовище як умовну ідеалізовану сцену.

Група 2. Систематизація відповідно до основного типу поселення та просторової моделі, що була запропонована в утопіях (див. таблиці 3.4 і 3.5). Як видно з таблиці 3.4, що відображає приклади літературних утопій, для таких творів характерною є поліцентрична просторова модель, що пояснюється прагненням авторів створити цілу державу. Найбільша кількість утопій послуговується міським типом поселення, уникаючи лінійне місто. Відповідно до таблиці, центричне місто було провідним у творах 16-17 століття, тоді як для утопій 20 століття характерним є довільне планування міста. Відсутність будь-якого опису містобудівної структури є ознакою прагнення утопістів оновити не лише соціальну і політичну моделі держави, а й вплинути на усі рівні життя людей, забезпечивши їх відповідними умовами проживання. На противагу цьому, твори образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопічні (див. таблицю 3.5), не містять зображень просторової моделі та мають умоглядний характер. У таблиці 3.5 також відображено приклади архітектурних та містобудівних проєктів, що дозволяє прослідкувати тенденції щодо вибору типу населеного пункту, що були запропоновані утопістами. Отже, можна зробити висновок, що поліцентрична модель є нехарактерною для містобудівних проєктів, оскільки передбачає розроблення розпланування для значних територій (державного масштабу), що не притаманно архітекторам. Проєкти, що містять напрацювання щодо мережі населених пунктів, мають схематичний характер та позиціонуються як концепції. Прослідковується тенденція до проєктування моноцентричних міст-солітерів та використання міста як провідного типу поселення. Як видно з таблиці, такі утопічні проєкти пропонують також лінійне місто, що не було популярним у літературних утопіях.

РОЗДІЛ 3.2	АВТОРСЬКІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ УТОПІЙ, ВІДПОВІДНО ДО МІСТОБУДІВНИХ ВИРІШЕНЬ	
➔	УТОПІЇ, ЩО НЕОБМЕЖЕНІ ЧІТКОЮ ЛОКАЦІЄЮ	
ПОЗАТЕРИТОРІАЛЬНІ УТОПІЇ, <i>що не містять опису територіальних особливостей запропонованого міста чи держави</i>		
Онтологічні утопії <i>характеризуються помітно вираженою трансцендентністю в підходах до формування основної ідеї; моделюванням світу без врахування фізичних характеристик території;</i>	Утопії-програми <i>містять пропонувані алгоритми формування політичного та соціального ладу, якими передбачено зміну устрою шляхом впливу на законодавство та поведінкові звички мешканців, без деталізації містобудівних особливостей запропонованого утворення</i>	
КВАЗИТЕРИТОРІАЛЬНІ УТОПІЇ, <i>що розташовані на фантазійних територіях, для яких характерним є вибір умовної локації, яка зображується досить деталізовано</i>		
Позачасові утопії <i>автори вигадувати острови чи території, що розташовувались в різних куточках світу</i>	Напрявлені в часі <i>характеризуються детальним описом бачення автора певної території в минулому або майбутньому</i>	
ВІРТУАЛЬНІ УТОПІЇ <i>пропонують вийти за межі фізичних характеристик та переміщуються більшою мірою в віртуальний світ</i>		
➔	УТОПІЇ, ЩО ОБМЕЖЕНІ ПЕВНОЮ ЛОКАЦІЄЮ	
УТОПІЇ, ЩО ОРІЄНТОВАНІ НА ТЕРИТОРІЮ ЗЕМЛІ (ЗЕМНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ), <i>відображають бачення авторів, щодо формування міста чи держави на чітко визначеній території нашої планети</i>		
Утопії, що розташовані на поверхні Землі <i>містять описи утопічних суспільств на поверхні планети</i>	Утопії за межами поверхні Землі <i>характеризуються спробами запроєктувати нові поселення в повітрі, під землею чи під водою</i>	
КОСМІЧНІ УТОПІЇ (ПОЗАЗЕМНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ), <i>містять ідеї колонізації астрономічних тіл та розбудови повноцінних поселень за межами атмосфери Землі</i>		
Утопії, що розташовані на поверхні небесного тіла <i>містять описи утопічних суспільств на поверхні встрономічних тіл, з урахуванням можливості дії сили гравітації</i>	Утопії за межами поверхні небесного тіла <i>характеризуються спробами запроєктувати нові поселення в космічному просторі, під поверхню астрономічних тіл</i>	

Рис. 3.3. Авторська систематизація утопій відповідно до вибору локації, на якій буде сформовано запропоновану утопію

РОЗДІЛ 3.2	АВТОРСЬКІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ УТОПІЙ, ВІДПОВІДНО ДО МІСТОБУДІВНИХ ВИРІШЕНЬ		
➔	УТОПІЇ-РЕКОМЕНДАЦІЇ		
	<i>не містять рекомендації щодо форми розселення, оскільки орієнтовані, більшою мірою, на інші аспекти формування суспільства: духовні, культурні, політичні, економічні тощо</i>		
➔	УТОПІЇ-«РЕАЛІЗАЦІЇ»		
	ДИНАМІЧНІ УТОПІЇ (МАНДРІВНІ)		
	<i>пропонують проекти, що дозволяють мешканцям, залежно від потреб, переміщуватись разом з їхніми оселями на певні відстані. Особливістю є активне застосування можливостей технічного розвитку для переміщення окремих будівель, або цілих населених пунктів.</i>		
	СТАТИЧНІ УТОПІЇ		
	<i>характеризуються рекомендаціями щодо організації постійних поселень</i>		
	ТОЧКОВІ (АВТОНОМНІ) УТОПІЇ,		
	<i>якими передбачено будівництво окремих будівель чи конструкцій, займають невеликі території</i>		
	Міста-держави <i>пропонують організацію автономного міста, що може мати різну структуру та площу території</i>	Будинки-комуни <i>основна увага акцентується на рекомендаціях щодо розпланування будівлі, що є автономною одиницею, містить усі необхідні ресурси для забезпечення продовольчих та базових потреб мешканців</i>	
	ДИСПЕРСНІ (БАГАТОКОМПОНЕНТНІ) УТОПІЇ,		
	<i>характеризуються пропозиціями формування складних систем, що поєднують окремі елементи, формуючи суцільну державу</i>		
	Сукупність будівель <i>формує єдину суцільну одиницю (місто, поселення тощо).</i>	Сукупність населених пунктів <i>утопія державного масштабу.</i> Утопії компактної держави <i>звичний масштаб</i> Держави планетарного масштабу <i>не обмежуються певною локацією, та охоплюють усю площу планети, формуючи єдину глобальну систему розселення людей</i>	Сукупність держав <i>Такі об'єднання можуть бути локального чи планетарного характеру</i>

Рис. 3.4. Авторська систематизація утопії на містобудівному рівні відповідно до форми розселення запропонованої утопії

РОЗДІЛ 3.2	АВТОРСЬКІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ УТОПІЙ, ВІДПОВІДНО ДО МІСТОБУДІВНИХ ВИРІШЕНЬ
➔	БЕЗ ОПИСУ МОДЕЛІ
	<i>характеризуються слабкою увагою до містобудівних особливостей пропонованого суспільства</i>
➔	МОНОЦЕНТРИЧНА УТОПІЯ
	<i>характеризуються централізованим підходом до організації території: формується одне ядро, в межах якого передбачено локалізацію основних економічних та культурних функцій</i>
	НАСЕЛЕНИЙ ПУНКТ БЕЗ САТЕЛІТІВ (МІСТО-СОЛІТЕР)
	<i>відзначаються відсутністю додаткових населених пунктів, а навколишні території, можуть виконувати сільськогосподарські функції.</i>
	МІСТО З САТЕЛІТАМИ
	<i>характеризуються різним підходом до організації центру, довкола якого формується мережа невеликих поселень. Відзначається детальним описом центрального міста, що є основним місцем проживання та роботи людей, тоді як навколишні території використовують під сільськогосподарські або виробничі функції</i>
	ГРОМАДСЬКИЙ ЦЕНТР З САТЕЛІТАМИ
	<i>фторські бачення моделі ядра як громадського центру, що може бути сформований групою громадських будівель та слугує осередком економічної та культурної діяльності</i>
➔	ПОЛІЦЕНТРИЧНА УТОПІЯ
	<i>вирізняються прагненням сформувати мережу населених пунктів, кожен з яких містить певні суспільні та політичні апарати та є повноцінним учасником економічного та культурного життя країни</i>
	СТОЛИЧНЕ МІСТО ТА МЕРЖА МЕНШИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ
	<i>столичне місто є більшим за площею за навколишні та містить більшу кількість громадських будівель; довкола розташовуються міста, що також виконують певну функцію та є значною мірою автономними.</i>
	МЕРЕЖА ВЕЛИКИХ ТА МЕНШИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ
	<i>характерною є відсутність постійної столиці та міграція засідань державного апарату в різні міста. Принциповою різницею між цими двома групами є те, що в цьому випадку кожне місто має достатню кількість адміністративних будівель, щоб забезпечити нормальне функціонування державного апарату на випадок їхнього перебування в ньому</i>

Рис. 3.5. Авторська систематизація утопій на містобудівному рівні відповідно до просторової моделі, що описана (зображена) в утопії

РОЗДІЛ 3.2	АВТОРСЬКІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ УТОПІЙ, ВІДПОВІДНО ДО МІСТОБУДІВНИХ ВИРІШЕНЬ
➔	БЕЗ ВИЗНАЧЕНОГО ТИПУ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ
	УМОГЛЯДНІ УТОПІЇ
	<i>відзначаються відсутністю опису типу поселення та орієнтовані здебільшого на організацію соціального та політичного устрою</i>
	УТОПІЇ-КОМУНИ
	<i>можуть бути сформовані окремими будівлями, що поєднують громадську та житлову функцію; розташування таких комун є умовним та має рекомендаційний характер</i>
➔	УТОПІЇ З ВИЗНАЧЕНИМ ТИПОМ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ
	НЕМІСЬКІ (СІЛЬСЬКІ) УТОПІЇ
	<i>характеризуються використанням сіл та селищ як основного типу поселення, забезпечуючи міцний зв'язок з природою та навколишнім середовищем</i>
	МІСЬКІ УТОПІЇ
	<i>містять пропозиції будівництва одного або декількох міст, які формують утопічну державу, втілюють авторське бачення містобудівної організації. Можна систематизувати за планувальною структурою на міста з центричною, лінійною та комбінованою структурою</i>
	Центричні міста
	<i>характерною особливістю є орієнтація на ідеальні міста доби Відродження, використання правильної форми в плані та чіткої регуляції вуличної мережі</i>
	Лінійне місто
	<i>відзначається розплануванням міської структури вздовж певної осі, чітким функціональним зонування території та проєктуванням потужної транспортної інфраструктури для щоденних перевезень мешканців</i>
	Довільне планування
	<i>характеризується відмовою від чіткого регулювання поведінкових сценаріїв використання просторів, гнучкістю розпланування</i>
	УТОПІЇ ЗІ ЗМІШАНИМ ТИПОМ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ
	<i>характеризуються поєднанням розселення мешканців у міста та села, освоєнням значних площ території</i>

Рис. 3.6. Авторська систематизація утопій на містобудівному рівні відповідно до основного типу поселення

Таблиця 3.2

Систематизація відповідно до підходу вибору локації та форми розселення
(літературні утопії)

		ВІДПОВІДНО ДО ПІДХОДУ ВИБОРУ ЛОКАЦІЇ									
		УТОПІЇ, ЩО НЕОБМЕЖЕНІ ЛОКАЦІЄЮ				УТОПІЇ, ЩО ОБМЕЖЕНІ ЛОКАЦІЄЮ					
		ПОЗАТЕРИТОРІАЛЬНІ		КВАЗИТЕРИТОРІАЛЬНІ		ВІРТУАЛЬНІ	ЗЕМНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ		ПОЗАЗЕМНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ		
ОНТОЛОГІЧНІ		УТОПІЙНІ ПРОГРАМИ		НАПРЯМЛЕНІ В ЧАСІ		ПОЗАЧАСОВІ	НА ПОВЕРХНІ	ЗА МЕЖАМИ ПОВЕРХНІ	НА ПОВЕРХНІ	ЗА МЕЖАМИ ПОВЕРХНІ	
УТОПІЙНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	А. АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ, 413-428 рр. О. БЕРДНИК, 1971 р.;	К. А. ДЕ СЕН-СІМОН, 1825 р.		М. КАШПІ, 1932 р. опис України		М. КАШПІ, 1932 р. опис Атлантиди	В. ВИННИЧЕНКО, 1928 р.;		О. БЕРДНИК, 1971 р.;		
		X		X		X	С. КАСЯНЮК, 1922 р.;		де БЕРЖЕРАК, 1650 р.;		
ДИНАМІЧНІ (МАНДРІВНІ) УТОПІЇ	МІСТО-ДЕРЖАВА	ПЛАТОН, 360/354 р. до н.е. ПАТРИЦІ, 1551р. А. ДОНЦІ, 1552р.		ПЛАТОН, між 400-347 р.до н.е.		КАМПАНЕЛЛА, 1602 р.;	ПЛАТОН, між 400-347 р.до н.е.		X		
		Р. ОУЕН, 1817 р. Ш. ФУРС, 1829р.;		ЧЕРНИШЕВСЬКИЙ, 1863 р.		Ф. РАБЕЛЕ, 1532-1564 рр.	X		X		
СТАТИЧНІ УТОПІЇ	СУКУПНІСТЬ БУДІВЕЛЬ	Т. ДЕЗАМІ, 1842 р.		Т. ЮАНЬМІНЬ, 421 р.		X	X		X		
		С. ХАРТЛІБ, 1641 р.;		Л. ЦУККОЛО, «АРОМАТАРІУ» 1625 р.;		МОРСЬСЬ, 1771 р.;		ЦУККОЛО, 1625 р.;		МОРСЬСЬ, 1771 р.;	
УТОПІЇ-«РЕАЛІЗАЦІЇ»	СУКУПНІСТЬ ПУНКТИВ (ДЕРЖАВА)	Р. ХОССЕЙН, 1905 р.;		ЧАЯНОВ, 1920р.;		МОРРИС, 1890 р.;		КАЛЕНБАХ, 1975 р.;		ДЖ. БУЛЬВЕР-ЛІТТОН, 1871 р.;	
		П. АНДЕРСОН, 1967 р.;		Г. ВЕЛЗ, 1905, 1923 р.;		МОРСЬСЬ, 1771 р.;		М. КАШПІ, 1932 р. опис України		Г. ВЕЛЗ, 1901 р.;	
ЗА ФОРМОЮ РОЗСЕЛЕННЯ	СУКУПНІСТЬ ДЕРЖАВ	ПЛАТОН, між 400-347 р.до н.е. Е. БЕЛЛАМІ, 1888 р.;		П. КРАП, 1918 р.;		Г. ВЕЛЗ, 1905, 1923 р.;	Е. КЛЯЙН, 2011 р.		О. БОГДАНОВ, 1908, 1912 р.;		
		ФРАНКС, 1905 р.		Д. ВЕРАС, 1675 р.		СЕНЧЕНКО, 1925 р.	ПЛАТОН, між 400-347 р.до н.е. Е. БЕЛЛАМІ, 1888 р.;		Ф. ГОЛВІН, 1620 р.;		
		ДЖ. ГАРРІНГТОН, 1656 р.;		СЕНЧЕНКО, 1925 р.		Е. БЕЛЛАМІ, 1888 р.;	ПЛАТОН, між 400-347 р.до н.е. Е. БЕЛЛАМІ, 1888 р.;		де БЕРЖЕРАК, 1650 р.;		
		X		X		X	ТОЛСТОЙ, 1922 р.;		П. ІНФАНТЬЄВ, 1896 р.;		
		X		X		X	М. КАШПІ, 1932 р.		X		

Таблиця 3.3

Систематизація відповідно до підходу вибору локації та форми розселення
(архітектурні та містобудівні проєкти, твори образотворчого мистецтва)

ВІДПОВІДНО ДО ПІДХОДУ ВИБОРУ ЛОКАЦІЇ									
УТОПІЇ, ЩО НЕОБМЕЖЕНІ ЛОКАЦІЄЮ					УТОПІЇ, ЩО ОБМЕЖЕНІ ЛОКАЦІЄЮ				
ПОЗАТЕРИТОРІАЛЬНІ		КВАЗИТЕРИТОРІАЛЬНІ		ВІРТУАЛЬНІ	ЗЕМНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ		ПОЗАЗЕМНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ		
ОНТОЛОГІЧНІ	УТОПІЇ-ПРОГРАМИ	НАПРЯМЛЕНІ В ЧАСІ	ПОЗАЧАСОВІ	УТОПІЇ	НА ПОВЕРХНІ	ЗА МЕЖАМИ ПОВЕРХНІ	НА ПОВЕРХНІ	НА ПОВЕРХНІ	ЗА МЕЖАМИ ПОВЕРХНІ
Босх, 1500-10 рр., де Шаванн, 1890 р.; В. Кандицький, 1920 р.; Станція Утопія, 2003 р.	Ф. Рунге, 1805-1808 рр. В. Гропус, 1919-30 рр.	Р. Бофільла, 1968 р.	Л. Крах Старший, 1567 р.	О. Чепелик, 2002 р.					
		Домінгуес, 2013 р.	ARCHIGRAM, 1964 р.						
	Фларете, 1460-ті рр.; Дюпер, 1527 р.	ВІГ, 2021 р.; А. Салт-Елія, 1912-14 рр.;	Е. Андре, 19 с.; Тгарньєс, 1918 р.	У'єан ARCHKIDS, 2017 р.	Р. Пембертон, 1854 р.; П. Соєр, 1960 р. Ж. Фреско, 1994 р.	ЧИ-ІН ВАН, 2018 р.	InnSpace, 2020 р.		
					ЛЕ КОРБЮЗЬЄ, 1947-52 рр.	В. Каллебо, 2010 р.	Ф. Тетянч, 1980-ті рр.; ВІГ, 2017 р.;		LUNAR COLONIES, 1969 р.; RED WORKS, 2015 р.
				Х. А. Джоулар Каділла, 2017 р.	ПРОЄКТ РІКСОВОГО ПОРТУ м. Львів, 18-20 с. К. Н. Леду, 1804 р.; 5 КВАРТАЛІВ НА ПОДСОЛІ, 1979-1989 рр.	Г. Крутків, 1927-1928 рр. Р. Б. Фуллер, 1960 р.			
			Е. Говард, 1898 р.		Е. Чемблес, 1910 р. Ф.-Л. Райт, 1932 р. НЕР, 1960-ті рр.	Й. Фрідман, 1958-1959 рр.			
			SUPERSTUDIO, 1966-78 рр.						
УТОПІЇ-РЕКОМЕНДАЦІЇ	ДИНАМІЧНІ (МАНДРІВНІ) УТОПІЇ	МІСТО-ДЕРЖАВА	СУКУПНІСТЬ БУДІВЕЛЬ	СУКУПНІСТЬ БУДІВЕЛЬ	СУКУПНІСТЬ БУДІВЕЛЬ	СУКУПНІСТЬ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ (ДЕРЖАВА)	СУКУПНІСТЬ ДЕРЖАВ		
		ТОЧКОВІ (АВТОНОМНІ)	ДИСПЕРСНІ (БАГАТОКОМПОНЕНТНІ)						
	СТАТИЧНІ УТОПІЇ								
	УТОПІЇ-«РЕАЛІЗАЦІЇ»								
ЗА ФОРМОЮ РОЗСЕЛЕННЯ									

Таблиця 3.4
Систематизація відповідно до основного типу поселення та просторової моделі,
(літературні утопії)

ВІДПОВІДНО ДО ОСНОВНОГО ТИПУ ПОСЕЛЕННЯ, ЩО ПРОПОНУЄТЬСЯ УТОПІЄЮ		З ВИЗНАЧЕНИМ НАСЕЛЕНИМ ПУНКТОМ					КОМБІНОВАНА УТОПІЯ
		БЕЗ ВИЗНАЧЕНОГО		НЕМІСЬКА УТОПІЯ	УТОПІЯ МІСТА		
		УМОГЛЯДНІ УТОПІЇ	УТОПІЯ - КОМУНА		ЦЕНТРИЧНЕ МІСТО	ЛІНІЙНЕ МІСТО	
БЕЗ ОПИСУ МОДЕЛІ	А. АВГУСТИН БЛАЖЕНІЙ, 413-428 рр.; В. ВИННИЧЕНКО, 1928 р.; О. БЕРДНИК, 1971 р.; де СЕН-СІМОН, 1825 р.;	Т. ДЕЗАМІ, 1842 р. Ф. ФЕНЕЛОН, 1699 р.;				Е. БЕЛЛАМІ, 1888 р.	С. ХАРТЛІБ, 1641 р.; де БЕРЖЕРАК, 1662 р Р. ХОССЕЙН, 1905р; Е. КЛІЯЙН, 2011 р.
		Р. ОУЕН, 1817 р. Ш. ФУРС, 1829 р.; Ф. РАБЛЕ, 1532-1564 рр.		Т. ЮАНЬМІНЬ, 421 р.	ПЛАТОН, між 400-347 р. до н.е.; ПАТРИЦІ, 1551р.; А. ДЮНІ, 1552 р.; АНДРЕЕ, 1619р.;	С. КАСЯНОК, 1922 р.;	
					ПЛАТОН, 360/354 р. до н.е. А. ДЮНІ, 1552р.; Т. КАМПАНЕЛЛА, 1602 р.;		
				О. ЧАЯНОВ, 1920р.;			
					ПЛАТОН, між 400-347 р. до н.е. Т. МОР, 1516 р.; Д. ВЕРАС, 1675 р.; Е. КАБЕ, 1839 р.;	МЕРСЬС, 1771 р.; АНДЕРСОН, 1967 р.; М. КАПІЙ, 1932 р. (опше України) ТОЛСТОЙ, 1922-23р.;	М. КАПІЙ, 1932 р. (опше Англія); В. ГОВЕЛЛІЗ, 1894 р. ДЖ. ГАРРІНГТОН, 1656 р.;
	Ф. ГОДВІН, 1620 р.; ДЖ. ВІНСТЕНП 1652 р.;	П. ІНФАНТЬСВ, 1896 р.; І. СЕНЧЕНКО, 1925р.; ЧЕРНИШЕВСЬКИЙ, 1863 р.	А. ФРАНС, 1905 р. В. МОРРІС, 1890 р.;	Л. ЦУККОЛО, 1625 р.;	Ф. БЕКОН, 1624 р.; МОРЕЛЛІ, 1753-55 р.; Г. ВЕЛІЗ, 1901 р.; ЄФРЕМОВ, 1957 р.; О. БОГДАНОВ, 1908; ЦУККОЛО, 1625 р.;	Г. ВЕЛІЗ, 1905, 1923 р.; де БЕРЖЕРАК, 1650 р.; О. ГАКСЛІ, 1962р.; Е. КАЛЕНБАХ, 1975 р.	
		МОНОЦЕНТРИЧНА		ПОЛІЦЕНТРИЧНА			
ВІДПОВІДНО ДО ПРОСТОРОВОЇ МОДЕЛІ							

Таблиця 3.5

Систематизація відповідно до основного типу поселення та просторової моделі,
(архітектурні та містобудівні проєкти, твори образотворчого мистецтва)

ВІДПОВІДНО ДО ОСНОВНОГО ТИПУ ПОСЕЛЕННЯ, ЩО ПРОПОНУЄТЬСЯ УТОПІЄЮ	З ВИЗНАЧЕНИМ НАСЕЛЕНИМ ПУНКТОМ					
	БЕЗ ВИЗНАЧЕНОГО	УТОПІЯ - КОМУНА	НЕМІСЬКА УТОПІЯ	УТОПІЯ МІСТА		КОМБІНОВАНА УТОПІЯ
				ЦЕНТРИЧНЕ МІСТО	ЛІНІЙНЕ МІСТО	
БЕЗ ВИЗНАЧЕНОГО	УМОГЛЯДНІ УТОПІІ					КОМБІНОВАНА УТОПІЯ
БЕЗ ОПИСУ МДЕЛІ	БОСХ, 1500-10 рр.; Ф. РУНГЕ, 1805-1808 рр. КАНДИНСЬКИЙ, 1920 р.; Р. БОФІЛЛА, 1968 р.; О. ЧЕПЕЛИК, 2002р.; СТАНЦІЯ УТОПІЯ, 2003 р.	ПРОЛУС, 1919-30 рр. ЛЕ КОРБЮЗЬС, 1947-52 рр. К. Ен, 1930-ті р. ТЕГЬЯНИЧ, 1980-ті рр.; В. КАЛЛЕБО, 2010 р.	де ШАВАНН, 1890 р.;	Л. КРАНАХ СТАРШИЙ, 1567 р.		ПРОЕКТ РІЧКОВОГО ПОРТУ м. ЛЬВІВ, 18-20 с. ARCHIGRAM, 1964 р. Х. А. ДЖОЛЛАР КАДЛЛА, 2017 р.
		RED WORKS, 2015 р.		ФІЛАРЕТЕ, 1460ті рр. ДРОПЕР, 1527 р. Е. АНДРЕ, 19 с.; Ж. ФРЕСКО, 1994 р. BIG, 2017 р.; ImSpace, 2020 р.	А. САНТ-ЕЛІЯ, 1912-14 рр.;	5 КВАРТАЛІВ НА ПОДОЛІ, 1979-89 рр. ДОМІНГУЕС, 2013 р. УЕАН ARCHIKIDS, 2017 р.
МІСТО- СОЛІТЕР		Е. ГОВАРД, 1898 р.		К.-Н. ЛЕДУ, 1804 р.;	Т. ГАРНЬС, 1918 р.	
МІСТО З САТЕЛІТАМИ						
ГРОМАД. ЦЕНТР З САТЕЛІТАМИ						Ф.-Л. РАЙТ, 1932 р.
СТОЛИЧНЕ МІСТО ТА МЕРЕЖА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ					НЕР, 1960-ті рр.	SUPERSTUDIO, 1966-78 рр.
МЕРЕЖА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ		Р. Б. ФУЛЛЕР, 1960 р. Г. КРУТКОВ, 1927-1928 рр.		Р. ПЕМБЕРТОН, 1854 р.;	LUNAR COLONIES, 1969 р. Е. ЧЕМБЛЕС, 1910 р.	НЕР, 1960-ті рр.
					Й. ФРІДІМАН, 1958-1959 рр. ЧІ-ІН ВАНГ, 2018 р.	

ВІДПОВІДНО ДО ПРОСТОРОВОЇ МОДЕЛІ

МОНОЦЕНТРИЧНА

ПОЛІЦЕНТРИЧНА

3.3. Авторські систематизації утопій відповідно до архітектурних вирішень

З урахуванням особливостей архітектурних рішень, що описані в літературних утопіях та відображені в архітектурних та містобудівних проєктах, працях з образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопічні, запропоновано авторську систематизацію утопій відповідно до *розташування житлової забудови в структурі міста, класу житлової будівлі, можливості приватизації майна, локалізації громадської функції у структурі забудови, пропонуваного художнього вирішення архітектури, матеріалів.*

Систематизація відповідно до розташування житлової забудови в структурі міста (див. рис. 3.7.). За основу запропонованої систематизації взято напрацювання з класифікації забудови, які містять поділ на будинки для однієї сім'ї (окремо розташовані, спарені, блоковані, терасовані) та багатоповерхові, що можуть мати квартальну, лінійну, секційну (лінійну або довільну), точкову конфігурації (Neufert & Neufert, 2002, р. 273, 292); залежно від орієнтації будівель виділено відкритого та закритого типу (Нойферт, 2009, с. 139); окремо розташовану, рядову (рядкову), периметральну та структурну забудову міста (Дмитренко та Самусєва, 2016). Враховуючи фрагментарність описів розпланування міської тканини в утопіях, прийнято умовний варіант систематизації з урахуванням розташування декількох житлових будівель поруч. Зважаючи на це було запропоновано виокремити забудову *точкового, блокованого та змішаного* способу розташування в структурі міста.

Точкова забудова характеризується відокремленим розташуванням однієї будівлі довільної конфігурації; може бути автономним об'єктом або ж частиною групи житлових будівель, між якими передбачається достатня відстань. Відповідний варіант забудови є широко розповсюдженим в проєктах соціал-утопістів, які пропонують спорудження будинків-комун. Наприклад, це напрацювання Ф. Рабле (Рабле, 2004), Ш. Фур'є (Фурье, 1954), Т. Дезамі (Дезами, 1956) та інших. Також точкова забудова була використана авторами, що зображують мандрівні міста або автономні, компактні будинки-структури.

Відповідні описи містять у творах С. де Бержерака (де Бержерак, 1971), М. Капія (Капій, 2006) та інших авторів. У містобудівних та архітектурних проєктах відповідний спосіб розташування відображено в роботах Т. Гарньє (Garnier, 1918), Ле Корбюзьє (Boesiger & Girsberger, 1993) тощо.

Блокована забудова відзначається поєднанням декількох будівель між собою; пропонується зменшити кількість фасадів, на яких можуть бути вікна, утворити окремі двори тощо. Запропоновано поділ такої забудови на лінійну та квартальну, без врахування композиційних та планувальних характеристик. *Лінійна забудова* характеризується блокованим розташуванням житлових будівель (одно- або багатоквартирних), що формує ряди суцільної забудови, між якими передбачається облаштування зон спільного використання, транспортної інфраструктури тощо. Відповідний підхід до розташування житлових будівель запропонований у літературних утопіях А. Ф. Доні (Doni, 2019), Т. Кампанелли (Кампанелла, 1988); містобудівних та архітектурних утопіях Р. Пембертона (Skinner, 2017), Е. Чемблеса (Chambless, 1910; Morris & Kross, 2009, с. 57). *Квартальна забудова* формує окремі двори, що оточені будівлями по периметру; вважається найбільш оптимальною з точки зору щільності забудови. Такий тип забудови описаний у працях Е.-Г. Мореллі (Morelly, 1753; Морелли, 1956), Е. Кабе (Кабе, 1948; 1989), Д. Верас (Верас, 1971) та інших.

Змішана забудова формується поєднанням точкових та блокованих будівель. Найбільш поширеним такий підхід є в роботах авторів, що проєктують утопію на значних за площею територіях. Наприклад, літературні твори Л.-С. Мерсьє (Мерсьє, 1977), Е. Калленбах (Callenbach, 2004) та інших; містобудівний проєкт Е. Говарда (Howard, 1902).

Систематизація за класом житлової забудови сформована відповідно до «Державного класифікатора будівель та споруд», який містить поділ житлових будівель на одноквартирні, з двома та більше квартирами, гуртожитки (ДК 018-2000, 2000). Для зручності відображення матеріалу, виділено окремо *індивідуальні, колективні та змішані житлові будівлі* (див. рис. 3.7.). До *індивідуальних* належать:

– *Одноквартирні будинки*, що проєктують для однієї сім'ї, можуть мати присадибну ділянку, місце для паркування транспортного засобу (в тому числі і літального) тощо. Відповідна забудова була відображена в літературних утопіях С. Хартліба (Hartlib, 1641), П. Крата (Крат, 1918), О. Гакслі (Huxley, 1962) та інших; архітектурних та містобудівних працях А. Дюрера (Дюрер, 2000), Е. Говарда (Howard, 1902);

– *Багатоквартирні будинки* можуть бути сформовані окремими квартирами, що містять усі необхідні допоміжні приміщення або з виокремленням їх як зон спільного використання. Прикладом розселення у повноцінні квартири є архітектурний проєкт В. Каллебо (Klanten & Feireiss, 2011; Vincent Callebaut Architectures) та інші. Багатоквартирні будинки зі спільними зонами пропонують автори літературних утопій Т. Дезамі (Дезамі, 1956), Т. Мор (Мор, 1988) тощо; архітектурних – Ле Корбюзьє (Boesiger & Girsberger, 1993) та інші.

Гуртожитки як форма колективного проживання пропонує спільний побут людей у групах відповідно до статі або професії; допоміжні приміщення є зонами спільного користування. Цей підхід відтворено у роботах Т. Кампанелли (Кампанелла, 1988); А. Ф. Доні (Doni, 2019); будинках-комунах 1920-1930-х років (Градов, 1968). *Змішаний підхід* відзначається поєднанням індивідуального та колективного житла з різним співвідношенням кількості будівель різного класу. Наприклад, праці наступних авторів літературних утопій: Г. Дж. Веллса (Wells, 2006), Е. Калленбаха (Callenbach, 2004) та інших; архітектурних та містобудівних проєктів – Ф.-Л. Райт (Wright, 1932) та інших.

Систематизація відповідно до можливості приватизації майна орієнтована продемонструвати наявність умов, за яких мешканці можуть впливати на екстер'єрні та інтер'єрні вирішення власного житла. У межах цієї систематизації виокремлено утопії, у яких дозволена або заборонена приватизація майна (див. рис. 3.7.). Окремою групою виділено напрацювання, які не містять інформації про цей критерій. До неї належать літературні роботи А. Франса (Франс, 1920); І. Сенченко (Сенченко, 1925); архітектурні та містобудівні – К.-Н. Леду (Ledoux, 1804; UNESCO, 1982), Е. Ф. Андре (Rowe & Koetter, 1984, с. 18-19) та інших.

Утопії, в яких дозволена приватизація майна, відзначаються достатнім рівнем свободи мешканців, меншою увагою до облаштування інтер'єрних вирішень. Відповідний підхід був запропонований П. Кратом (Крат, 1918), Е. Белламі (Bellamy, 2003), О. Гакслі (Huxley, 1962) та іншими. З-поміж архітектурних та містобудівних проектів варто виділити напрацювання Ф.-Л. Райта (Wright, 1932), який виступає за надання усім громадянам США 1 акру землі у приватну власність.

Утопії, що не допускають приватизації майна, запропоновано поділити на ті, в яких дозволена або заборонена довільна зміна місця проживання мешканців. У першому випадку мешканці утопії мають свободу пересування та можуть змінювати місце проживання, але не мають впливу на облаштування житла. Прикладами такої моделі є роботи Е.-Г. Мореллі (Morelly, 1753; Морелли, 1956); Е. Кабе (Кабе, 1948; 1989) та інших. У випадку заборони зміни місця проживання без відповідного рішення влади відзначається чіткий контроль не лише над поведінковими звичками мешканців, але й над облаштуванням просторів. Отже, екстер'єрні та інтер'єрні вирішення будівель є уніфікованими та пропонують типові моделі меблів, фасону одягу тощо. З-поміж літературних утопій варто відзначити роботи *Й. В. Андре* (Andreae, 1999); *П. Інфантьєва* (Инфантьев, 1901; Блюм, 1970) та інших авторів літературних утопій.

Систематизація відповідно до локалізації громадської функції в структурі забудови. З урахуванням відсутності описів окремих громадських будівель у багатьох працях утопістів (здебільшого в роботах 16-18 століття) було здійснено систематизацію різних підходів до локалізації громадської функції в забудові. У цьому випадку слово «функція» використовується в значенні «специфічної діяльності» (Морозов та Шкарапута уклад., 2000, с. 630) та вказує на обов'язковість проектування окремої будівлі. Опираючись на класифікацію громадських будівель і споруд за розташуванням у забудові, яка пропонує поділ на окремо розташовані, вбудовані, прибудовані та вбудовано прибудовані (Лінда, 2013, с. 17-18), було визначено наступні варіанти локалізації громадської функції: окремо розташована, у структурі житлової забудови, змішаний варіант (див.

рис. 3.8.). *Окремо розташована громадська функція* передбачає будівництво окремої будівлі, яка не містить житлових приміщень. Такий спосіб розташування описаний у працях О. Богданова (Богданов, 1912; 1922), М. Капія (Капій, 2006); О. Гакслі (Huxley, 1962) та інших авторів літературних утопій. З-поміж містобудівних проєктів окремо розташовану громадську функцію зображено в напрацюваннях Т. Гарньє (Garnier, 1918), Ф.-Л. Райта (Wright, 1932) та інших. Спосіб локалізації у *структурі житлової забудови* поєднує варіанти вбудованої, прибудованої або вбудовано-прибудованої громадської функції. Характерний для літературних утопій, а саме будинків-комун Ф. Рабле (Рабле, 2004), Ш. Фур'є (Фур'є, 1954) та утопічних міст Е. Кабе (Кабе, 1948; 1989) та інших; архітектурних та містобудівних А. Сант-Елія (Sant'Elia, 1914a; 1914b), В. Каллебо (Klanten & Feireiss, 2011; Vincent Callebaut Architectures) тощо. *Змішаний варіант* характеризується поєднанням окремо розташованої громадської функції у структурі житлової забудови. Досить поширеними є пропозиції, у яких центральною будівлею є храм або адміністративна будівля, у якій збираються мешканці, а магазини, заклади харчування тощо розташовуються в структурі житлових будівель. Відповідний підхід описаний в роботах Т. Мора (Мор, 1988), А. Ф. Доні (Doni, 2019), Т. Кампанелли (Кампанелла, 1988). У літературних утопіях 19-20 століття більш характерним є формування великих торгових чи промислових будівель, які також розташовуються відокремлено, водночас зберігаються локальні громадські функції, що є частиною забудови. Наприклад, роботи Л.-С. Мерсьє (Мерсьє, 1977); Г. Дж. Веллса (Wells, 2006). З-поміж містобудівних проєктів такий варіант локалізації громадської функції був запропонований в проєкті К.-Н. Леду (Ledoux, 1804; UNESCO, 1982).

Систематизація відповідно до пропонованого художнього вирішення архітектури відображає його темпоральну характеристику (див. рис. 3.8.). Передбачено поділ на *ретроспективне, характерне для конкретного періоду часу, та футуристичне вирішення* (передбачено відлік часу відносно дати створення кожного твору). *Ретроспективне художнє вирішення* відзначається вибором особливостей архітектури, що характерні для попередніх століть. Наприклад,

літературні утопії В. Морріса (Morris, 1995), О. Гакслі (Huxley, 1962) та інших авторів; архітектурний проєкт-утопія Р. Пембертона (Skinner, 2017). *Художнє вирішення, що характерне для конкретного періоду часу*, умовно поділене на таке, яким було запропоновано використовувати художні особливості, що були поширені на відповідній території або активно впроваджувати запозичені з інших регіонів. Найбільш поширеним є використання локальних ознак, які містяться в літературних утопіях Т. Мора (Mor, 1988), Е. Кабе (Cabe, 1948; 1989) та інших; архітектурних та містобудівних проєктах – А. Дюрера (Durer, 2000), Е. Говарда (Howard, 1902) та інших авторів. Прикладами запозичення особливостей художніх образів інших регіонів є роботи Д. Вераса (Veras, 1971) тощо. *Футуристичне художнє вирішення* передбачає використання особливостей технічного прогресу, змальовування фантазійних образів майбутнього (Федак, 2020с). Такий підхід характерний для літературних робіт С. Касянюка (Kasyanyuk, 1922), І. Сенченко (Senchenko, 1925) та інших. З-поміж архітектурних та містобудівних проєктів, які дослідники позиціонують як утопічні, можна виділити праці К.-Н. Леду (Ledoux, 1804; UNESCO, 1982), В. Каллебо (Klanten & Feireiss, 2011; Vincent Callebaut Architectures); з-поміж мистецьких – Ф. Тетянича (Tetyanich, 1970; 2009).

Систематизація за матеріалами. Будівельні матеріали, що були описані у роботах утопістів, згруповано в три великі групи: традиційні, новітні та квазі-матеріали (див. рис. 3.8.). *Традиційні будівельні матеріали* найчастіше використовували у будівництві в період створення відповідної утопії. До них належать дерево, скло, каміння, метал та залізобетон (останній позиціонується як типовий для робіт, що були створені в 20 столітті). До цієї групи належить більшість опрацьованих утопій, а саме літературні праці В. Морріса (Morris, 1995), С. Касянюка (Kasyanyuk, 1922), П. В. Андерсона (Anderson, 2001) тощо; містобудівні проєкти Е. Ф. Андре (Rowe & Koetter, 1984, с. 18-19), Е. Говарда (Howard, 1902) та інших авторів. *Новітні матеріали* – це ті, що починають використовувати в період створення відповідного твору. Наприклад, спеціальний пластик, з якого виготовляють модульні житлові будинки в утопічному творі Е. Калленбаха (Callenbach, 2004). В архітектурних та містобудівних проєктах

новітні матеріали використовували Т. Гарньє (Garnier, 1918), А. Сант-Елія (Sant'Elia, 1914a; 1914b). *Казиматеріали* – вигадані авторами-утопістами будівельні матеріали, які не мають аналогів у реальному світі. Наприклад, І. Сенченко описує будівлі, що були споруджені з концентрованого повітря; водночас вони є постійними та не зникають через певний проміжок часу. «Ви, напевно, здивуєтесь і не повірите, коли я скажу, що усі будівлі наші вимурувані з чистого повітря. Так, ми знайшли спосіб концентрувати його, і через це будинки наші прозорі, теплі, і відповідають всім вимогам удосконаленої гігієни наших часів» (Сенченко, 1925). Використання квазіматеріалів не характерне для архітектурних проєктів.

Для зручності відображення прикладів утопій у межах кожної систематизації, їх об'єднано у три групи, що відображено в таблицях 3.6 – 3.11.

Група 1. Систематизація відповідно до розташування житлової забудови в структурі міста та локалізації громадської функції в структурі забудови (див. таблиці 3.6 і 3.7). Таблиця 3.7 відображає приклади літературних утопій та демонструє, що для більшості з них пріоритетним було формування міст з точковою забудовою. У роботах, що містять описи блокованої забудови, більш поширеним є формування кварталу, ніж лінійної структури. Водночас, варто зазначити, що найчастіше зустрічаються приклади змішаного розташування громадської функції з виокремленням певних функцій в окремі будівлі, що слугують місцями збору населення.

Таблиця 3.7 містить приклади архітектурних та містобудівних проєктів, творів образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопічні. Відповідно до неї, можна зробити висновок, що більшість архітекторів у своїх утопічних роботах пропонують розмежовувати житлову та громадську функції.

Група 2. Систематизація за класом житлових будівель та можливістю приватизації майна (див. таблиці 3.8 та 3.9). Як видно з таблиці 3.8, що містить приклади літературних утопій, авторами, які визнають можливість приватизації майна, здебільшого описано одноквартирну забудову. Варто зазначити, що перші автори утопій (Т. Мор, Т. Кампанелла та інші) пропонують заборонити

приватизацію, водночас обмеживши право мешканців на вільне пересування територією країни. Найбільш поширеною є змішана житлова забудова, при якій частина мешканців живе в одноквартирній забудові, а частина – в багатоквартирних будівлях.

Приклади архітектурних та містобудівних проєктів, творів образотворчого мистецтва, що можуть позиціонуватись як утопічні, відображено в таблиці 3.9. Відповідно до даних, можна стверджувати, що архітектори майже не зазначають, чи можливою буде приватизація майна, оскільки вони орієнтовані на формування комфортного простору та менший вплив на соціальні та політичні аспекти життя людей. Найпоширенішим класом будівель є багатоквартирні житлові будинки, оскільки такий підхід забезпечує досить високу щільність забудови.

Група 3. Систематизація відповідно до пропонованого художнього вирішення архітектури та використаних матеріалів (див. таблиці 3.10 і 3.11). Як видно з таблиці 3.10, у якій відображено приклади літературних утопій, більшість опрацьованих робіт пропонує використання традиційних матеріалів та художнє вирішення архітектури, що є характерним для відповідного періоду часу та регіону. Зі свого боку, новітні матеріали частіше використовують в проєктах, що мають риси архітектури майбутнього. Отже, можна зробити висновок, що, незважаючи на свої прагнення утопістів змінити поточний соціальний устрій та покращити рівень життя, вони не мали на меті кардинально впливати на художнє вирішення будівель та впроваджувати новітні матеріали.

Таблиця 3.11 містить приклади архітектурних та містобудівних проєктів, творів образотворчого мистецтва, що можуть позиціонуватись як утопічні. Можна стверджувати, що архітектори-утопісти не намагались відтворювати образи минулого, а орієнтувались здебільшого на поточні особливості художнього вирішення або на образи майбутнього. Відсутність прикладів використання квазіматеріалів є свідченням того, що архітектори прагнули створити проєкти, які можна було б реалізувати.

РОЗДІЛ 3.3	АВТОРСЬКІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ УТОПІЙ ВІДПОВІДНО ДО АРХІТЕКТУРНИХ ВИРІШЕНЬ	
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВІДПОВІДНО ДО РОЗТАШУВАННЯ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ В СТРУКТУРІ МІСТА	
	ТОЧКОВА ЗАБУДОВА	
	<i>характеризується відокремленим розташуванням однієї будівлі довільної конфігурації; може бути автономним об'єктом або ж частиною групи житлових будівель</i>	
	БЛОКОВАНА ЗАБУДОВА	
	<i>відзначається поєднанням декількох будівель між собою; пропонується зменшити кількість фасадів, на яких можуть бути вікна, утворити окремі двори тощо</i>	
	Лінійна забудова <i>формує ряди суцільної забудови</i>	Квартальна забудова <i>формує окремі двори, що оточені будівлями по периметру</i>
	ЗМІШАНА ЗАБУДОВА	
	<i>формується поєднанням точкових та блокованих будівель</i>	
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗА КЛАСОМ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ	
	ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЖИТЛО	
	Одноквартирні будинки <i>що проєктують для однієї сім'ї</i>	Багатоквартирні будинки
	КОЛЕКТИВНЕ ЖИТЛО (ГУРТОЖИТКИ)	
	<i>як форма колективного проживання пропонує спільний побут людей у групах відповідно до статі або професії; допоміжні приміщення є зонами спільного користування</i>	
	ЗМІШАНИЙ ПІДХІД	
	<i>відзначається поєднанням індивідуального та колективного житла з різним співвідношенням кількості будівель різного класу</i>	
➔	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВІДПОВІДНО ДО МОЖЛИВОСТІ ПРИВАТИЗАЦІЇ МАЙНА	
	НАПРАЦЮВАННЯ, ЯКІ НЕ МІСТЯТЬ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЦЕЙ КРИТЕРІЙ	
	УТОПІЇ, В ЯКИХ ДОЗВОЛЕНА ПРИВАТИЗАЦІЯ МАЙНА	
	<i>відзначаються достатнім рівнем свободи мешканців, меншою увагою до облаштування інтер'єрних вирішень.</i>	
	УТОПІЇ, ЩО НЕ ДОПУСКАЮТЬ ПРИВАТИЗАЦІЇ МАЙНА,	
	Дозволена довільна зміна місця проживання мешканці не мають впливу на облаштування житла	Заборонена довільна зміна місця проживання екстер'єрні та інтер'єрні вирішення будівель є уніфікованими

Рис. 3.7. Авторська систематизація утопій зважаючи на розташування житлової забудови в структурі міста, клас будівлі, можливості приватизації майна

<p>РОЗДІЛ 3.3</p>	<p>АВТОРСЬКІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ УТОПІЙ ВІДПОВІДНО ДО АРХІТЕКТУРНИХ ВИРІШЕНЬ</p>
<p>➔</p>	<p>СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВІДПОВІДНО ДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ФУНКЦІЇ В СТРУКТУРІ ЗАБУДОВИ</p>
	<p>ОКРЕМО РОЗТАШОВАНА ГРОМАДСЬКА ФУНКЦІЯ</p>
	<p><i>передбачає будівництво окремої будівлі, яка не містить житлових приміщень.</i></p>
	<p>СПОСІБ ЛОКАЛІЗАЦІЇ У СТРУКТУРІ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ</p>
	<p><i>поєднує варіанти вбудованої, прибудованої або вбудовано-прибудованої громадської функції.</i></p>
	<p>ЗМІШАНИЙ ВАРІАНТ</p>
	<p><i>характеризується поєднанням окремо розташованої громадської функції у структурі житлової забудови.</i></p>
<p>➔</p>	<p>СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВІДПОВІДНО ДО ПРОПОНОВАНОГО ХУДОЖНЬОГО ВИРІШЕННЯ АРХІТЕКТУРИ</p>
	<p>РЕТРОСПЕКТИВНЕ ХУДОЖНЄ ВИРІШЕННЯ</p>
	<p><i>відзначається вибором особливостей архітектури, що характерні для попередніх століть</i></p>
	<p>ХУДОЖНЄ ВИРІШЕННЯ, ЩО ХАРАКТЕРНЕ ДЛЯ КОНКРЕТНОГО ПЕРІОДУ ЧАСУ</p>
	<p><i>умовно поділене на таке, яким було запропоновано використовувати художні особливості, що були поширені на відповідній території або активно впроваджувати запозичені з інших регіонів.</i></p>
	<p>ФУТУРИСТИЧНЕ ХУДОЖНЄ ВИРІШЕННЯ</p>
	<p><i>передбачає використання особливостей технічного прогресу, змальовування фантазійних образів майбутнього</i></p>
<p>➔</p>	<p>СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗА МАТЕРІАЛАМИ</p>
	<p>ТРАДИЦІЙНІ БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ</p>
	<p><i>найчастіше використовували у будівництві в період створення відповідної утопії. До них належать дерево, скло, каміння, метал та залізобетон (останній позиціонується як типовий для робіт, що були створені в 20 столітті).</i></p>
	<p>НОВІТНІ МАТЕРІАЛИ</p>
	<p><i>починають використовувати в період створення відповідного твору (наприклад, пластик)</i></p>
	<p>КАЗІМАТЕРІАЛИ</p>
	<p><i>вигадані авторами-утопістами будівельні матеріали, які не мають аналогів у реальному світі</i></p>

Рис. 3.8. Авторська систематизація утопій зважаючи на локалізацію громадської функції в структурі забудови, пропоноване художнє вирішення, матеріали

Таблиця 3.6

Систематизація відповідно до розташування житлової забудови в структурі міста та локалізації громадської функції (літературні утопії)

		ЗА РОЗТАШУВАННЯ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ В СТРУКТУРІ МІСТА			
		ТОЧКОВА ЗАБУДОВА	БЛОКОВАНА ЗАБУДОВА		ЗМІШАНА ЗАБУДОВА
			ЛІНІЙНА	КВАРТАЛЬНА	
ЗА ЛОКАЦІЄЮ ГРОМАДСЬКОЇ ФУНКЦІЇ У СТРУКТУРІ ЗАБУДОВИ	ОКРЕМО РОЗТАШОВАНА	де БЕРЖЕРАК, 1650 р.; Е. БЕЛЛАМІ, 1888 р.; В. МОРРИС, 1890 р.; П. ІНФАНТЬЄВ, 1896 р.; О. БОГДАНОВ, 1908, 1912 р. О. ЧАЯНОВ, 1920р.; С. КАСЯНЮК, 1922 р.; М. КАПІЙ, 1932 р.; О. ГАКСЛІ, 1962 р.;	ПЛАТОН, між 400-347 р.до н.е.	Е.-Г. МОРЕЛЛІ, 1753 р.;	І. ЄФРЕМОВ, 1957 р.;
	У СТРУКТУРІ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ	Ф. РАБЛЕ, 1532-1564 р.; Р. ОУЕН, 1817 р.; Ш. ФУР'Є, 1829 р.; Т. ДЕЗАМІ, 1842 р.;	Г. ВЕЛЗ, 1901 р.;	Е. КАБЕ, 1839 р.;	
	ЗМІШАНИЙ ВАРІАНТ	П. КРАТ, 1918 р.; І. СЕНЧЕНКО, 1925 р. ЧЕРНИШЕВСЬКИЙ, 1863 р.	А. ДОНІ, 1552 р.; Т. КАМПАНЕЛЛА, 1602 р.	Д. ВЕРАС, 1675 р.; Р. ОУЕН, 1817 р.; Т. МОР, 1516 р.; Й. В. АНДРЕЕ, 1619р.;	Л.-С. МЕРСЬЄ, 1771 р. Г. ВЕЛЛС, 1905 р.; М. КАПІЙ, 1932 р.; П. АНДЕРСОН, 1967 р.; Е. КАЛІЕНБАХ, 1972 р.;

Таблиця 3.7

Систематизація відповідно до розташування житлової забудови в структурі міста та локалізації громадської функції (архітектурні та містобудівні проекти, твори образотворчого мистецтва)

		ЗА РОЗТАШУВАННЯ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ В СТРУКТУРІ МІСТА			
		ТОЧКОВА ЗАБУДОВА	БЛОКОВАНА ЗАБУДОВА		ЗМІШАНА ЗАБУДОВА
			ЛІНІЙНА	КВАРТАЛЬНА	
ЗА ЛОКАЦІЄЮ ГРОМАДСЬКОЇ ФУНКЦІЇ У СТРУКТУРІ ЗАБУДОВИ	ОКРЕМО РОЗТАШОВАНА	Ф. ТЕТЯНИЧ, 1980-ті рр.; Т. ГАРНЬЄ, 1918 р. Ф.-Л. РАЙТ, 1932 р.;	Р. ПЕМБЕРТОН, 1854 Р.;		Е. ГОВАРД, 1898 р.
	У СТРУКТУРІ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ	А. САНТ-ЕЛІЯ, 1914 р.; В. КАЛЛЕБО, 2010 р.;	Е. ЧЕМБЛЕС, 1910 р.		П. СОЛЕРІ, 1960 р.
	ЗМІШАНИЙ ВАРІАНТ	К.-Н. ЛЕДУ, 1804 р.;	А. ДЮРЕР, 1527 р.;	ФІЛАРЕТЕ, 1460-ті рр.;	

Таблиця 3.8

Систематизація за класом житлових будівель та можливістю приватизації майна (літературні утопії)

		ЗА МОЖЛИВІСТЮ ПРИВАТИЗАЦІЇ МАЙНА				
		ДОЗВОЛЕНА ПРИВАТИЗАЦІЯ МАЙНА	ЗАБОРОНЕНА ПРИВАТИЗАЦІЯ МАЙНА		ВІДСУТНЯ ДЕТАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ПІДХІДУ ДО ПРИВАТИЗАЦІЇ	
			ДОВІЛЬНА ЗМІНА МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ	КОТРОЛЬ НАД ЗМІНОЮ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ		
ЗА КЛАСОМ ЖИТЛОВОЇ БУДІВЛІ	ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЖИТЛО	ОДНО-КВАРТИРНІ БУДИНКИ (ОСОБНЯКИ)	С. ХАРТЛІБ, 1941 р.; Ф. ФЕНЕЛОН, 1699 р.; П. КРАТ, 1918 р.; О. ГАКСЛІ, 1962 р.; П. АНДЕРСОН, 1967 р.;	Е. КАБЕ, 1839 р.; В. МОРРИС, 1890 р.;	П. ІНФАНТЬЄВ, 1896 р.;	де БЕРЖЕРАК, 1650 р.; А. ФРАНС, 1905 р. О. ЧАЯНОВ, 1920р.;
		БАГАТО-КВАРТИРНІ БУДИНКИ		Ш. ФУРС, 1829 р.; Т. ДЕЗАМІ, 1842 р.;	Т. МОР, 1516 р.; Й. В. АНДРЕЕ, 1619р.;	Д. ВЕРАС, 1675 р.; І. СЕНЧЕНКО, 1925 Р.
		ГУРТОЖИТКИ (КОЛЕКТИВНЕ ПРОЖИВАННЯ)		Ф. РАБЛЕ, 1532-1564 р.; П. КРАТ, 1918 р.; О. ЧАЯНОВ, 1920р.;	Т. КАМПАНЕЛЛА, 1602 р.	Д. ВЕРАС, 1675 р.;
		ЗМІШАНА ЗАБУДОВА	ДЖ. ВІНСТЕНЛІ, 1652 р.; Е. КАЛЛЕНБАХ, 1972 р.; Е. БЕЛЛАМІ, 1888 р.;	Е.-Г. МОРЕЛЛІ, 1753 р.; ЧЕРНИШЕВСЬКИЙ, 1863 р. Г. БЕЛЗ, 1923 р.; І. ЄФРЕМОВ, 1957 р.;	Р. ОУЕН, 1817 р.;	Ф. ПАТРИЦІ, 1551 р. Л.-С. МЕРСЬЄ, 1771 р. К. де СЕН-СИМОН, 1825 р. О.БОГДАНОВ, 1908, 1912 р.

Таблиця 3.9

Систематизація за класом житлових будівель та можливістю приватизації майна (арх. та містобудівні проекти, твори образотворчого мистецтва)

		ЗА МОЖЛИВІСТЮ ПРИВАТИЗАЦІЇ МАЙНА				
		ДОЗВОЛЕНА ПРИВАТИЗАЦІЯ МАЙНА	ЗАБОРОНЕНА ПРИВАТИЗАЦІЯ МАЙНА		ВІДСУТНЯ ДЕТАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ПІДХІДУ ДО ПРИВАТИЗАЦІЇ	
			ДОВІЛЬНА ЗМІНА МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ	КОТРОЛЬ НАД ЗМІНОЮ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ		
ЗА КЛАСОМ ЖИТЛОВОЇ БУДІВЛІ	ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЖИТЛО	ОДНО-КВАРТИРНІ БУДИНКИ (ОСОБНЯКИ)	Е. ГОВАРД, 1898 р.			ФЛАРЕТЕ, 1460-ті рр.; А. ДЮРЕР, 1527 р.;
		БАГАТО-КВАРТИРНІ БУДИНКИ	ЛЕ КОРБЮЗЬЄ, 1947-52 рр.	Р. ПЕМБЕРТОН, 1854 Р.;		А. САНТ-ЕЛІЯ, 1914 р.; Е. Ф. АНДРЕ, Середина 19 століття; ARCHIGRAM, 1964 р. В. КАЛЛЕБО, 2010 р.;
		ГУРТОЖИТКИ (КОЛЕКТИВНЕ ПРОЖИВАННЯ)			БУДИНКИ-КОМУНИ, 1920-30-ті рр.;	
		ЗМІШАНА ЗАБУДОВА	Ф.-Л. РАЙТ, 1932 р.;			К.-Н. ЛЕДУ, 1804 р.; Т. ГАРНЬЄ, 1918 р. П. СОЛЕРІ, 1960 р.

Таблиця 3.10

Систематизація відповідно до пропонованого художнього вирішення архітектури та використаних матеріалів (літературні утопії)

		ЗА ПРОПОНОВАНИМ ХУДОЖНІМ ВИРІШЕННЯМ АРХІТЕКТУРИ			
		РЕТРОСПЕКТИВНЕ ХУДОЖНЄ ВИРІШЕННЯ	ХУДОЖНЄ ВИРІШЕННЯ ХАРАКТЕРНЕ ДЛЯ КОНКРЕТНОГО ПЕРІОДУ		ФУТУРИСТИЧНЕ ХУДОЖНЄ РІШЕННЯ
			ПОШИРЕНЕ НА ВІДПОВІДНІ ТЕРИТОРІЇ	НЕ ХАРАКТЕРНІ ВІДПОВІДНІ ТЕРИТОРІЇ	
ЗА МАТЕРІАЛАМИ	ТРАДИЦІЙНІ БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ	ПЛАТОН, між 400-347 р. до н.е. О. ГАКСЛІ, 1962 р.; Ф. ФЕНЕЛОН, 1699 р.; В. МОРРИС, 1890 р.; О. ЧАЯНОВ, 1920р.; О. ТОЛСТОЙ, 1922-23р.; П. АНДЕРСОН, 1967 р.;	Т. МОР, 1516 р.; Ф. РАБЛЕ, 1532-1564 р.; А. ДОНІ, 1552 р.; Т. КАМПАНЕЛЛА, 1602 р. Й. В. АНДРЕЕ, 1619р.; Е.-Г. МОРЕЛЛІ, 1753 р.; Р. ОУЕН, 1817 р.; Ш. ФУРС, 1829 р.; Е. КАБЕ, 1839 р.; Т. ДЕЗАМІ, 1842 р.; Е. БЕЛЛАМІ, 1888 р.;	Д. ВЕРАС, 1675 р.;	де БЕРЖЕРАК, 1650 р.; О. ТОЛСТОЙ, 1922-23р.; Г. ВЕЛЗ, 1901, 1905 р.; О. БОГДАНОВ, 1908, 1912 р. С. КАСЯНЮК, 1922 р.;
	НОВІТНІ МАТЕРІАЛИ		Л.-С. МЕРСЬЄ, 1771 р.	Г. ВЕЛЗ, 1923 р.;	ЧЕРНИШЕВСЬКИЙ, 1863 р. П. КРАТ, 1918 р.; І. СФРЕМОВ, 1957 р.; Е. КАЛЛЕНБАХ, 1972 р.;
	КВАЗІ-МАТЕРІАЛИ		Ф. БЕКОН, 1624 р.; М. КАПІЙ, 1932 р.;		П. ІНФАНТЬЄВ, 1896 р.; І. СЕНЧЕНКО, 1925 р.

Таблиця 3.11

Систематизація відповідно до пропонованого художнього вирішення архітектури та використаних матеріалів (арх. та містобудівні проекти, твори образотворчого мистецтва)

		ЗА ПРОПОНОВАНИМ ХУДОЖНІМ ВИРІШЕННЯМ АРХІТЕКТУРИ			
		РЕТРОСПЕКТИВНЕ ХУДОЖНЄ ВИРІШЕННЯ	ХУДОЖНЄ ВИРІШЕННЯ ХАРАКТЕРНЕ ДЛЯ КОНКРЕТНОГО ПЕРІОДУ		ФУТУРИСТИЧНЕ СТИЛІСТИЧНЕ РІШЕННЯ
			ПОШИРЕНЕ НА ВІДПОВІДНІ ТЕРИТОРІЇ	НЕ ХАРАКТЕРНІ ВІДПОВІДНІ ТЕРИТОРІЇ	
ЗА МАТЕРІАЛАМИ	ТРАДИЦІЙНІ БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ	П. П. ДЕ ШАВАНН; Р. ПЕМБЕРТОН, 1854 Р.;	ФЛАРЕТЕ, 1460-ті рр.; А. ДЮРЕР, 1527 р.; Е. Ф. АНДРЕ, Середина 19 століття; Е. ГОВАРД, 1898 р.		К.-Н. ЛЕДУ, 1804 р.; П. СОЛЕРІ, 1960 р. Ф. ТЕТЯНИЧ, 1980-ті рр.;
	НОВІТНІ МАТЕРІАЛИ		ПРОЕКТ РІЧКОВОГО ПОРТУ м. ЛЬВІВ, 18-20 с. Т. ГАРНЬЄ, 1918 р.		А. САНТ-ЕЛІЯ, 1914 р.; Ф.-Л. РАЙТ, 1932 р.; ARCHIGRAM, 1964 р. В. КАЛЛЕБО, 2010 р.;
	КВАЗІ-МАТЕРІАЛИ				

Висновки до розділу 3

1. У роботі виокремлено маркери вираження архітектурних та містобудівних особливостей утопій, що є характерними ознаками та відображають (авторське) бачення організації утопічної структури міста/будівлі, описані словесно чи зображені графічно. Виділено три ієрархічні рівні: програмний (містить характеристику чисельності населення, топос та хронос), містобудівний (виділено модель населеного пункту, форму міста в плані, планувальну схему вуличної мережі, наявність укріплення) та архітектурний (можливість приватизації майна, форму розселення). Кожен окремий маркер поділено відповідно до принципів дихотомічного поділу об'єктів на бінарні опозиції.

2. Визначено патерни, які використовують для формування утопій як повторювальні елементи; сукупність певного їхнього числа утворює каркас та тканину міста. Запропоновано умовну систематизацію патернів відповідно до ієрархічного рівня, на якому їх використовують: містобудівні (розташування житлової забудови, локалізація громадської функції, впровадження малих архітектурних форм, озеленення), архітектурні (базова одиниця житлових будівель, поверх, архітектурні елементи, будівельні матеріали) та інтер'єрні (рухомі елементи та декор).

3. Впорядковано усі опрацьовані утопії в хронологічній послідовності та визначено характерні риси містобудівної структури та архітектури, зображених (описаних) утопічних суспільств, відповідно до маркерів вираження та патернів. Встановлено, що літературні утопії здебільшого пропонують нову модель соціально-політичного устрою, під яку підпорядковують містобудівні та архітектурні особливості просторів. Зі свого боку, архітектурні та містобудівні проекти, що позиціонуються як утопічні, опираються насамперед на вдосконалення середовища з метою покращення умов життя та формування нового устрою вже в оновленому середовищі.

4. Розроблено авторську систематизацію утопій на містобудівному рівні, відповідно до таких критеріїв: вибору локації; форми розселення; основного типу

поселення; просторової системи. Запропоновані підходи об'єднано попарно у дві групи, для зручності відображення прикладів утопій у межах кожної систематизації. Група 1 поєднує систематизації відповідно до підходу вибору локації та форми розселення. Визначено, що найбільш характерною для літературних утопій є відсутність конкретної локації; архітектурних та містобудівних проєктів, що позиціонуються як утопії, – проєктування у відповідності до реальних умов та вибір звичного масштабу освоєння територій. Група 2 поєднує систематизації відповідно до основного типу поселення та просторової моделі. Встановлено, літературним утопіям властивим є прагнення створити цілу державу та використання поліцентричної просторової моделі. Зі свого боку, такий підхід не знаходить свого відображення в містобудівних проєктах, оскільки охоплює значні за площею території, що виходить за межі звичного масштабу роботи архітекторів.

5. Розроблено авторську систематизацію утопій з урахуванням архітектурних вирішень, відповідно до якої запропоновано поділ за: розташуванням житлової забудови в структурі міста; класом житлової будівлі; можливістю приватизації майна; локалізацією громадської функції у структурі забудови; художнім вирішенням архітектури; матеріалів. Визначено, що для літературних утопій пріоритетним було формування міст з точковою забудовою та виокремленням громадської функції в окремі блоки будівель; обмеження можливості приватизації майна та поєднання індивідуального й колективного підходів до розселення людей; використання традиційних матеріалів та врахування поточних тенденцій у художньому вирішенні архітектури. Встановлено, що для архітектурних та містобудівних проєктів, що позиціонуються як утопічні, також є характерною точкова забудова; водночас відзначається відсутність детальної інформації щодо приватизації майна та пріоритетність індивідуального житла; спостерігається помірна зацікавленість у традиційних та футуристичних підходах до художнього вирішення архітектури та використання традиційних і новітніх матеріалів.

РОЗДІЛ 4

ТЕОРЕТИЧНІ МОДЕЛІ ЗАРОДЖЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ, ЇХНЄ ЗНАЧЕННЯ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

У розділі 4 окреслено теоретичну модель зародження утопії, що відображає процес формування утопічної ідеї, в результаті – неприйняття з боку автора соціального устрою та спроби його змінити. Подано трикомпонентну модель механізму реалізації утопії в архітектурі та містобудуванні; охарактеризовано та наведено приклади до усіх можливих варіантів моделі. Наведено деякі положення, що свідчать про значення утопій у контексті розвитку архітектури та містобудування.

4.1. Теоретична модель зародження утопії в архітектурі та містобудуванні

У процесі формування теоретичної моделі зародження утопічної ідеї в архітектурі та містобудуванні було використано авторське трактування певних особливостей моделі зародження популізму, що була запропонована Е. Лаклау. Відповідно до його напрацювань, одним з чинників, що сприяють виникненню популізму, є систематичне невиконання запитів, що надходять від населення в соціальні інституції (Laclau, 2005, p.73-76; 96-97).

З огляду на теоретичні роботи К. Мангайма, П. Рікера та К. Поппера, що були опрацьовані в межах даного дослідження, можна стверджувати, що утопії виникають в осередку пригноблених верств населення (див. таблицю 1.1), та формуються як спроби покращити умови життя, змінити поточний соціально-політичний устрій. Опираючись на це твердження, можна припустити, що невиконання соціального запиту, яким послуговується Е. Лаклау, є також одним з основних чинників, що впливають на зародження утопії. Відповідно до цього сформовано теоретичну модель, що відображає цей процес з урахуванням виникнення утопій в архітектурі та містобудуванні (див. рис. 4.1).

Вид запиту може бути соціально-правовим, майновим тощо (Україна, 2013). У межах цієї моделі поняття «запит» трактується як запит соціально-правового характеру – що містить «запити фізичної або юридичної особи, пов'язані із соціальним захистом, спрямовані на забезпечення їх законних прав та інтересів» (Україна, 2013).

Для зручності відображення моделі прийнято поділ на окремі ланки, кожна з яких відображає певний етап (дію) переходу від одного компоненту моделі до іншого. Прийнято вважати, що компонентом є усі ті елементи, які або сприяють певній дії, або є результатом виконання чи невиконання поставленого завдання. Тому сюди належать соціальний запит, державна інституція, змінені умови життя тощо.

Отже, в межах умовної соціальної групи виникає певна проблема, яку представники цієї групи прагнуть вирішити. Для цього вони звертаються з відповідним запитом до державної інституції (ланка 0, див. рис. 4.1). Соціальний запит, що надходить в інституцію, у результаті опрацювання може бути виконаним або відхиленним.

У першому випадку (ланка 1, див. рис. 4.1), коли запит задоволений, відбуваються зміни в устрої, покращуються умови життя та здійснюється апробація результату. Залежно від рівня вирішення проблеми, у межах цієї соціальної групи (або іншої) може виникнути повторний запит (необов'язково ідентичний попередньому). Такий процес свідчить про циклічність моделі.

У випадку неможливості виконання запиту (ланка 2, див. рис. 4.1) зберігається стабільно незадовільний рівень умов життя, що, зі свого боку, сприяє подальшим спробам незадоволеної верстви населення змінити устрій та досягнути бажаного. З огляду на методи, якими послуговується умовна соціальна група, а також негативний результат виконання поданого запиту, виділено три можливі варіанти.

Найбільш поширеною реакцією є спроба змиритись (ланка 2.1, див. рис. 4.1) зі стабільно низьким рівнем життя. У результаті відбувається повернення на

вихідну позицію (ланка 0, див. рис. 4.1), відповідно до чого в межах соціальної групи формується повторний запит.

Менш характерною реакцією на невиконання запиту є намагання умовної соціальної групи силовим методом досягнути бажаного – виникають повстання та поширюються революційні настрої (ланка 2.2, див. рис. 4.1). Зрештою, успіху зміни політичного та соціального устрою, що відбуваються, не мають необхідної опори в межах державного апарату, яка б забезпечила якісне функціонування системи. Раптове впровадження оновленої моделі сприяє виникненню нових негативних реакцій у межах різних соціальних груп. Як наслідок, відбувається повернення на вихідну позицію та формуються нові запити (ланка 0, див. рис. 4.1).

Третім варіантом реакції на невиконання соціального запиту є спроба автора (авторів) запропонувати власний метод вирішення проблеми, уникаючи насильницьких дій (ланка 2.3, див. рис. 4.1). В результаті, виникає теоретична модель суспільного устрою, у межах якої відступні ті проблеми, з якими зіштовхуються відповідні верстви населення. Таку модель прийнято називати утопією, і вона може знаходити своє відображення у вигляді різних творів мистецтва – літературних, образотворчих, архітектурних та містобудівних, музичних (див. додаток). Автори утопій відзначаються схильністю виражати свої ідеї виключно в теоретичній площині, що призводить до спроб змиритись з поточним соціальним устроєм у реальності та повертає нас на вихідну позицію (ланка 0, див. рис. 4.1).

При цьому, варто зазначити, що частина утопістів прагне реалізувати власні ідеї, створивши певну комуну, в межах якої можна було б відтворити описане (зображене) суспільство. Першим етапом реалізації утопії є локалізація певної кількості сповідувачів (ланки 3.1 та 3.2, див. рис. 4.1), які готові жити у середовищі з відповідним соціально-політичним устроєм.

Наступним етапом є облаштування простору, в межах якого може мешкати об'єднання цих людей, та яке відповідає базовим засадам утопії. Можлива спроба реалізувати утопічні ідеї без кардинальних змін фізичного середовища, використовуючи вже наявні міста та будинки (ланка 3.1, див. рис. 4.1) та

підлаштовуючи їх під власні потреби. Ідея такої утопії зазнає деформації з часом, що призводить до відмови від першочергового задуму або до його значного викривлення та втрати ознак утопії. В результаті відбувається повернення на вихідну позицію (ланка 0, див. рис. 4.1).

Спроби реалізувати утопічну ідею зі змінами фізичного середовища передбачають купівлю (чи взяття в оренду) певної території, на якій будується нове місто з відповідними містобудівними та архітектурними особливостями (ланка 3.2, див. рис. 4.1). На процес реалізації впливає значна кількість зовнішніх факторів (соціально-економічних, природно-кліматичних, інженерно-технічних тощо), що досить часто призводить до трансформації першочергового задуму чи реалізації лише частини проєкту (див. підрозділ 4.2). Як результат, формується нове середовище, у якому спершу мешкають виключно сповідувачі утопії, але в процесі існування відповідного населеного пункту (чи сукупності будівель) або доєднуються сторонні, яким подобається середовище, але вони не розділяють ідей утопічної комуни, або відбувається занепад населеного пункту через відтік мешканців. Це призводить до відмови від утопічної ідеї, результатом чого стає повернення на вихідну позицію (ланка 0, див. рис. 4.1).

У випадку залучення нових мешканців, зміни поколінь та інших демографічних процесів структура населеного пункту певну кількість часу ще зберігається. Можливими є варіанти збереження простору без втручання в архітектурні та містобудівні особливості, трансформація з метою прилаштування до оновленого устрою, повна руйнація просторів. Вибір варіанту поводження з простором залежить від його сприйняття «сторонніми», зручності у використанні, культурного та історичного значення тощо. Населений пункт чи архітектурний об'єкт, що був реалізований відповідно до ідей певної утопії, але не використовується таким чином, як передбачалось, може називатись містобудівною (або архітектурною, залежно від того, що саме реалізовано) утопією.

Як видно з рисунку 4.1, теоретична модель зародження утопії в архітектурі та містобудуванні є циклічною та формує замкнуту систему.

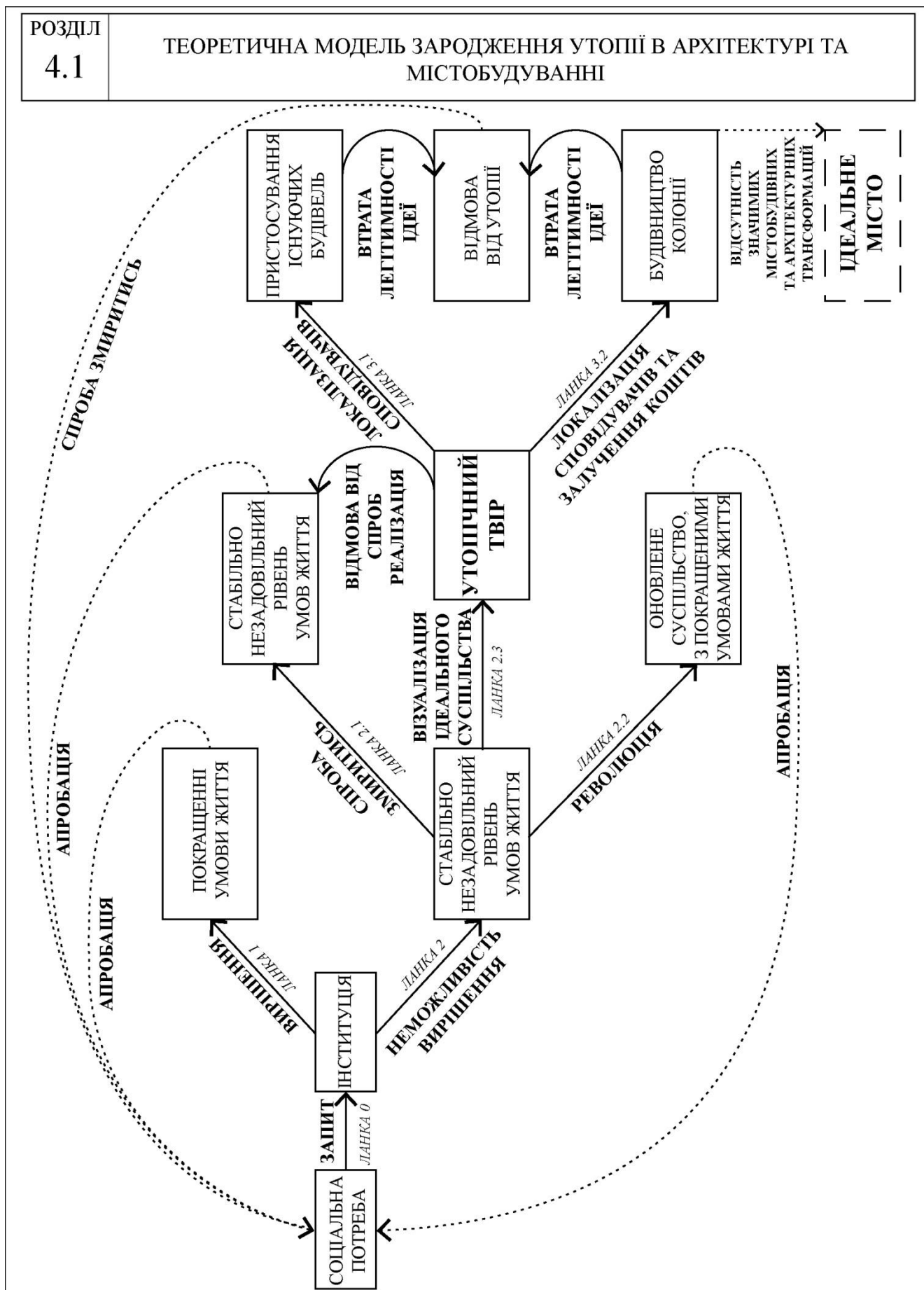

Рис. 4.1. Теоретична модель зародження утопії в архітектурі та містобудуванні

4.2. Теоретична модель механізмів реалізації утопій у контексті архітектурних та містобудівних особливостей

Етапи реалізації утопій, наведені в підрозділі 1.4 (див рис. 1.17), є узагальненими та відображають процес реалізації (легітимізації) утопічної ідеї, оперуючи фактором залучення сповідувачів як основним. Зі свого боку, опираючись на опрацьований у межах дослідження емпіричний матеріал, можна прийняти, що містобудівні та архітектурні особливості середовища, у якому запропоновано реалізувати утопію, є невід'ємною складовою концепції. Отже, було розроблено модель механізму реалізації, у якій середовище та сповідувачі позиціонуються як рівнозначні складові, що дозволяє врахувати архітектурні та містобудівні особливості, присутні в утопії.

Отже, така теоретична модель механізму реалізації утопій враховує три компоненти – *ідею, середовище та сповідувачів*.

Основним з них є «*ідея*», що стає точкою притягання для сповідувачів та джерелом рушійної сили трансформації середовища. «*Ідея*» містить усі напрацювання автора(ів), що формують відповідну утопію: вибір локації, інформацію про політичну модель, форми державного правління та устрою, спосіб організації спільного життя людей та «правила поведінки» тощо.

«*Сповідувачі*» – компонента моделі, що свідчить про легітимізацію ідеї. До них належать ті особи, що не просто визнають відповідну утопію цікавою, а також готові змінювати свій спосіб життя, фінансувати чи будь-яким іншим чином сприяти її реалізації та поширенню.

«*Середовище*» поєднує характеристики території, у межах якої можливо реалізувати ідею. Фактично, це сукупність природно-кліматичних, містобудівних та архітектурних особливостей певного простору.

Відповідно до розрахунку кількості можливих графів сформовано вісім варіантів моделі, що мають різні активні зв'язки між компонентами (див. розрахунок в підрозділі 2.3.2, рис. 2.8). Варіанти цих моделей систематизовано за кількістю втрачених (не активних) зв'язків між компонентами в чотири ієрархічні групи: з трьома, двома, одним та без активних зв'язків (див. рис. 4.2).

Модель з трьома активними зв'язками – базова модель утопії (прим.: базова в межах цього дослідження). Цей варіант є втіленням ідеалізованого механізму реалізації утопії, що передбачає активну взаємодію усіх трьох компонентів з метою впровадження та легітимізації ідей.

Моделі з двома активними зв'язками – механізми просторової реалізації утопії; реалізації з редукацією архітектурних та містобудівних особливостей утопії; реалізації не легітимізованої утопії (див. рис. 4.3).

Механізм просторової реалізації утопії передбачає збереження активних зв'язків між «ідеєю – середовищем» та «середовищем – сповідувачами». Втрата взаємозв'язку між «ідеєю – сповідувачами» призводить до зміщення акценту з соціально-політичної складової на архітектурну та містобудівну. Для цієї моделі характерним є відтворення більшості характеристик містобудівної структури та вільне трактування суспільно-політичного устрою, що притаманне утопії.

Реалізація концепцій ідеального міста доби Відродження, яка було основою значної кількості утопій, слугує прикладом просторової реалізації утопії. Розповсюдження ідеї будівництва міст-держав стало результатом впливу універсалізму (віри в рівність та однаковість прав людей) на моделі правління, поширення вчення Аристотеля про політику тощо. Як наслідок, міста-держави утворювались з урахуванням конкретних вимог до політичних та соціальних інститутів, до правителів, які виступали гарантами забезпечення прав та свобод мешканців міст (Linda & Fedak, 2019; Сімончіні, 2020, с. 317). Водночас така модель містобудівної структури була досить популярною в роботах філософів-утопістів та архітектурних проєктах. Також зустрічались утопії-програми, які пропонували збудувати не цілий проєкт ідеального міста, а описували тільки рекомендації щодо містобудівної структури та можливої політичної моделі (Doni, 2019).

Ідеальне місто позиціонувалось як пошукова модель організації міського простору, політичної та економічної системи організації міської комуни. Прикладами відповідної організації містобудівної структури є декілька картин «Ідеальне місто» невідомого автора (орієнтовні роки написання 1480-1484 pp.);

частковій реалізації ідеального міста, а саме місто Феррара, яке слугувало центром адміністративної влади, містило значну кількість промислових споруд та складалось з міських кварталів, що були рівномірно розташовані по усій території тощо (Музі, 2020, с. 148-149). Водночас такі проекти не гарантували впровадження якихось специфічних суспільно-політичних умов життя. Отже, можна вважати, що реалізація утопій, у яких за основу вибрано модель ідеального міста, є можливою, але більшою мірою лише на містобудівному та архітектурному рівнях.

Прикладом реалізації архітектурних особливостей утопії при втраті взаємозв'язку між «ідею – сповідувачами» є будівництво фаланстерів, що були розроблені відповідно до ідей французького філософа та утопіста Ш. Фур'є (див. рис. 4.4). Автор стверджував, що найбільш якісно організувати запропоновану модель можна в спеціально споруджених будівлях, оскільки історичні будівлі не відповідають вимогам. Замки та будь-які великі громадські будівлі, що можуть бути розташовані поруч, слугуватимуть атракціями та місцями тимчасового проживання приїжджих (Фур'є, 1952, с. 245). Філософ описав модель фаланстеру як комплекс будівель, що утворюють літеру «п» в плані; запропонував використовувати простори між корпусами як площі для парадів, місця для прогулянок тощо (Фур'є, 1954). Згідно з ідеями Ш. Фур'є, приблизний час будівництва одної фаланги такий: стандартної на 1800 осіб – від 21 до 24 місяців; зменшеної фаланги – орієнтовно 7 місяців, від серпня до березня (Фур'є, 1952, с. 217). Також він зазначає, що будівлі фаланстерів потрібно перебудовувати кожні 10-20 років, оскільки архітектурне вирішення будівлі повинно бути актуальним та задовольняти потреби мешканців. Філософ пропонував впровадити модель організації устрою, що має знаки соціалізму – спільні кухні, на яких можна готувати їжу одразу для усього населення комуни (Фур'є, 1954, с. 34); оплата праці кожного члена комуни залежно від кількості виконаної роботи тощо. Популярність ідей Фур'є сприяла активному будівництву фаланстерів: Брук-Фарм, США (Свентоховский, 2012, с. 185-187); Північноамериканська фаланга, США (Свентоховский, 2012, с. 187-188) та інші. На жаль, більшість з них були

досить швидко закинутими саме через складність відтворення моделі суспільного устрою, яку запропонував філософ, та незацікавлення мешканців у відтворенні способу життя, який він описав.

Варто зазначити, що модель фаланстера набула широкої популярності та досить часто її використовували утопісти наступних століть. Спроби реалізації самодостатніх житлових одиниць були досить популярними в першій половині 20 століття. Наприклад, муніципальний житловий будинок Карл-Маркс-Хоф, збудований у 1927-1933 роках у Відні, Австрія. Австрійський архітектор К. Ен, розробив проєкт будинку на 1382 квартири. Окрім житлових приміщень, у будинку передбачались різні громадські функції, що сприяло тому, що будинок був фактично автономною структурою, а два великі внутрішні двори слугували парковою зоною. В Карл-Маркс-Хоф передбачалось два дитячі садочки, пральня, аптека та консультація матері і дитини, бібліотека, приміщення спільного відпочинку тощо (Reppé, 1993).

Архітектор Ле Корбюзьє адаптував концепцію фаланстерів при проектуванні автономної комуни «Unité d'Habitation» у Марселі, Франція, 1947-1952 рр. Вісімнадцятиповерхова будівля, що розрахована на 1600 осіб, відповідно до проєкту повинна була містити як житлову, так і громадську функцію для кращого забезпечення мешканців усім необхідним. Архітектор проєктував будинок для людей з низьким рівнем заробітку, сподіваючись таким чином забезпечити їх усім необхідним. Квартири запроєктовані у два рівні – перший поверх та антресоль. На першому поверсі передбачалось розташування торгової функції та центру обслуговування громадян; сьомий та восьмий поверхи – ресторан з готельними номерами, пральня та торгова функція, де облаштовано торгову алею; сімнадцятий поверх – бібліотека, спільні кімнати; на даху – дитячий садок та майданчики для ігор та занять спортом. Висока вартість оренди та проблеми з утриманням будинку сприяли тому, що більшість квартир здано в оренду (Градов, 1968, с. 65-69; Boesiger & Girsberger, 1993, p. 138-148; Федак, 2018, 2019i).

Ще одним прикладом втрати взаємозв'язку між «ідеєю – сповідувачами», є Індіанські резервації єзуїтів у Південній Америці, що існували протягом 1609-

1768 років. Основною метою Ордену було впровадження християнства та навчання місцевих мешканців. Для цього збудували спеціальні резервації, у яких сумарно жило близько 300 тисяч місцевих мешканців (Свентоховский, 2012, с. 86-89). Кожну резервацію очолювали мінімум двоє священників-єзуїтів; усі резервації мали схоже функціональне зонування. З часом представники ордену відійшли від першочергової просвітницької мети, а резервації поступово перетворювались на місця насильницького утримання місцевого населення. Житлові будинки були типові, кожен з яких мав окреме місце для худоби; розташовувались по 6-7 будівель в один ряд, об'єднані критою верандою. У деяких резерваціях будівлі не мали вікон і фундаментів, а внутрішній простір такого житла формувала єдина кімната (Сагамап, 1976, с. 131-135). Незважаючи на врахування усіх архітектурних та містобудівних характеристик, відмова від першочергової ідеї сприяла спотворенню усієї концепції таких резервацій та надала їм негативних конотацій.

Механізм реалізації, який передбачає редукацію архітектурних та містобудівних особливостей утопії, характеризується збереженням активних зв'язків між «середовищем – сповідувачами» та «сповідувачами – ідеєю». Втрата взаємозв'язку між «ідеєю – середовищем» призводить до спрощення образів архітектурного вирішення та містобудівних особливостей просторів. У цьому випадку «сповідувачі» можуть вільно трактувати вимоги щодо організації структури населеного міста чи функціонального вирішення будівель, оскільки в процесі реалізації вони не слідують за описом (зображенням), що міститься в утопії, а послуговуються власною інтерпретацією її ідей.

Прикладом цього механізму реалізації є комуні ікарійців, що збудував французький соціаліст-утопіст Е. Кабе та його послідовники на території США в 19 столітті (див. рис. 4.5). У своїй утопії автор дуже деталізовано описав організацію суспільного устрою, містобудівну структуру та архітектуру цих будинків. Територія країни повинна ділитися на 100 провінцій, які, зі свого боку, – на 10 общин з однаковими площами та чисельністю населення. Для цієї утопії притаманна увага до чисельних характеристик. Зазначається, що кожне місто

розбите на 60 кварталів, які сформовані шістнадцятьма житловими будинками на кожній з чотирьох сторін. В одному такому будинку мешкає від 12 до 40 осіб. Усі вулиці було заплановано забудувати рівною кількістю будівель – 16 будівель з кожного боку вулиці, 1 громадською будівлею по центру та ще двома з кожного краю. Ширина фасаду житлового будинку становила від 3 до 5 вікон та була розрахована відповідно на житло сімей до 12, 25 або 40 осіб. Задні фасади, що орієнтовані в сади, виконані в стилі «сільської» архітектури: декоровані трельяжами з різними породами повзучих рослин. Від загальної площі саду для кожного житлового будинку відокремлено невелику частину під приватне використання. Е. Кабе також дуже детально описав внутрішній простір житлових будівель; охарактеризував різні типи громадських будівель, їхнє розташування в структурі міста (Кабе, 1948).

З урахуванням високої деталізації, яка присутня в утопії Е. Кабе, для її реалізації була необхідна велика ділянка, на якій можна було б розпланувати місто з гіподамовою системою та квартальною забудовою. Водночас ідеї філософа були досить популярними на території Франції, а частина його прихильників була готова слідувати за ним, бажаючи жити в реалізованій Ікарії. Як наслідок, розпочалась хвиля еміграції до США, де власне було заплановано будівництво колоній.

2 червня 1848 року перші французи, що підтримували ідеї Е. Кабе, дістались до території, яка була виділена під майбутню колонію: на південь від Ред-Ривер (англ. Red River), в межах сучасного округу Дентон, штат Техас (Shaw, 1884, с. 31-32; Свентоховский, 2012, с. 226-227). Штат виділив територію площею 4 млн. акрів, поділивши її на квадратні ділянки по 640 акрів кожна (6250 ділянки). Половину цих ділянок (у шаховому порядку) було передано компанії «Peters Company», яка повинна була забезпечити колонізацію ікарійців; інша половина залишалась у власності штату. Компанія, зі свого боку, залишила собі половину від кожної ділянки, а інакшу половину загальною площею 1 млн. акрів (3125 ділянок по 320 акрів кожна) віддала ікарійцям під розселення за умови, що до 1 липня 1848 р. на цих ділянках будуть споруджені будинки: забудовані ділянки, на

яких мешкатимуть люди, перейдуть у власність колоністів безкоштовно; решту ділянок можна буде викупити по 1 долару за кожен акр. Ділянки були прямокутного розміру (половина квадрата) та не мали суміжних сторін. Ікарійцям вдалось забудувати 32 ділянки, таким чином сумарна площа колонії становила 10240 акрів (Shaw, 1884, с. 33-35). Водночас кожна ділянка була забудована невеликим зрубом (шириною 4,5 м на 10,67 м) та довгими критими сараями, решта території була відведена під поля (Shaw, 1884, с. 33-35).

Виділена територія не підходила для реалізації ідей Е. Кабе, а неможливість збудувати квартали спричинила відмову від багатьох особливостей містобудівної структури, які були базовими для формування відповідного суспільного устрою. У зв'язку з відокремленим розташуванням ділянок не вдалось втілити спільні громадські будівлі, як це передбачав Е. Кабе. Як наслідок, ікарійці спростили першочергову ідею, намагаючись збудувати колонію. Будівлі були розташовані на ділянках відокремлено одна від одної в шаховому порядку, що суперечило ідеї єдності громади. У середині вересня 1848 р. ікарійці покинули колонію, щоб побудувати іншу, але вже на території Нову (англ. Nauvoo), штат Іллінойс, США (Свентоховский, 2012, с. 227-232).

Ще одним прикладом реалізації утопії, при якому зникає зв'язок між «ідеєю – середовищем», є Королівський соляний завод в Арк-е-Сенан, Франція, який запроектував К.-Н. Леду (див. рис. 4.6). Проект передбачав будівництво індустріального міста Шо та відповідав ідеям індустріального суспільства з орієнтацією на потреби робітника, який може не тільки працювати на території фабрики, але і мешкати поруч (Scachetti, 2013, с. 252). В уявленні К.-Н. Леду, у місті Шо мали би бути відсутні бідні, оскільки кожен може забезпечити себе усім необхідним для гідного життя (Ledoux, 1804, с. 104-106). Відповідно до проекту, територія Королівського соляного заводу має форму еліпса (складається з двох половин кола, які розтягнуті в Північно-Західному та Південно-Східному напрямку), а планувальна схема вуличної мережі – радіально-кільцева. До центру ведуть 16 радіальних доріг, дві з яких основні – Шлях До Бєфансона (північна) та Соляний шлях (південна). Вулиці загального користування засаджені деревами,

що захищають від спеки та дощів (Ledoux, 1804, с. 69-77, планшет №14-15); передбачено кільцеву дорогу довкола території заводу (Ledoux, 1804, с. 77-78, планшет №16).

Центральну частину міста займає територія заводу, довкола якої передбачено розташування виробничих та житлових будівель (автор описує значно більшу кількість різних будівель, ніж було зображено на фрагменті генплану). На території заводу знаходяться будинок директора та виробничі будівлі, де варять сіль (по центру); перед цими будівлями запроєктовано великий двір; довкола виробничих будівель – будівлі робітників з садами та площами для відпочинку (Ledoux, 1804, с. 69-75, планшет №14). Архітектор розробив значну кількість проєктів житлових та громадських будинків, до кожного з яких були креслення та додано описову складову, де автор відзначав можливі варіанти використання тих чи інших будівель.

Протягом 1775-1779 років було реалізовано лише частину проєкту – половину виробничих корпусів солеварні (у вигляді половини кола). Усі будівлі, збудовані відповідно до першочергового проєкту; поступова реалізація проєкту дозволяє продовжити будівництво та звести решту будівель, відтворивши містобудівні структуру повністю. Процес реалізації супроводжувався наступними чинниками: відсутність фінансування, недостатня конкурентоспроможність фабрики, національна нестабільність, викликана Французькою революцією. Королівський соляний завод в Арк-е-Сенан не витримав конкуренції з іншими солеварнями та припинив свою роботу. Збережені будівлі солеварні занесені в реєстр Світової спадщини ЮНЕСКО з 1982 р. (UNESCO, 1982) та використовуються як місце проведення культурних заходів, місце відпочинку.

Механізм реалізації нелегітимізованої утопії передбачає збереження активних зв'язків між «середовищем – ідеєю» та «ідеєю – сповідувачами». Втрата взаємозв'язку між «сповідувачем – середовищем» призводить до нелегімізації утопії, оскільки свідчить про неприйняття у суспільстві запропонованих ідей соціального та політичного устроїв.

Найбільш яскравим прикладом реалізації нелегітимізованої утопії є будівництво експериментального житлового комплексу Прюїтт-Айгоу в США у 1955 році за проектом М. Ямасакі (див. рис. 4.7). Першочергово проєкт передбачав будівництво комфортного житла економкласу із зонами спільного користування. Планувальні та художньо-образні особливості архітектури (поверховість, розташування блоків будівель рядами, виокремлення першого поверху як громадського тощо) були сформовані відповідно до чинних норм та скореговані у відповідності до кошторису. Незважаючи на те, що цей район був облаштований краще, ніж ті, у яких жила більшість мешканців до цього, вони не змогли перейняти ідей, які закладав автор. Причин було декілька – погане технічне обслуговування будинку, як наслідок, постійні поломки ліфтів, вентиляційних шахт тощо; відсутність дитячих майданчиків; неякісний ремонт тощо. Водночас спостерігався відтік чисельності населення, збільшення рівня злочинності тощо, що призвело до занепаду всього району та його руйнації (Hall, 2014, р.285-290). Руйнування комплексу стало «днем смерті сучасної архітектури» (Jenks, 2022, р. 8-9) та є втіленням нездійсненності утопічних ідей, які не знаходять прихильників.

Прикладом спроби реалізації утопії на містобудівному рівні у випадку втрати зв'язку між «сповідувачем – середовищем» є будівництво нового міста Аркосанті у штаті Аризона, США, відповідно до проекту П. Солері, 1970 р. Архітектор, аналізуючи проблеми містобудування, вичерпність природних ресурсів, дійшов висновку, що розвиток міст та містобудівних структур в горизонтальній площині призводить до погіршення екологічного стану планети. На думку П. Солері, розвиток ідей аркології сприяє досягненню позитивного результату в питаннях трансформації людського життя. Концепція аркології протиставлялась поширеній на той момент у США тенденції децентралізації та розбудові передмість. Основною ідеєю було зменшення площі, яку займає місто завдяки будівництву гіперструктур – багаторівневих конструкцій, які, з огляду на якісне розпланування, могли б поєднувати усі необхідні для життя функції. Це

дозволило б збільшити кількість незабудованих територій і зменшити негативний вплив на екологію (Grierson, 2016; Федак, 2019с).

П. Солері відзначав необхідність реорганізації міської тканини та впорядкування моделі життя в місті; вбачав основне завдання архітектора в сприянні якісному рівню побутових умов шляхом проектування відповідних просторів. Закладаючи архітектурні та містобудівні рішення, П. Солері передбачав організацію життя в місті за принципом комуни, що повинно було стати основою для духовного розвитку людей (Ruth, 2016, с. 58; Федак, 2019с). Проєкт міста Аркосанті розрахований на 5000 осіб, але реалізовано лише 13 будівель. Через відсутність охочих жити в місті, та, як наслідок, слабого фінансування, добудова міста станом на сьогодні неможлива.

Моделі з одним активним зв'язком – механізми реалізації неапробованої утопія (інсталяції); утопії на умоглядному рівні; архітектурного проєкту з відмовою від утопічної ідеї (див. рис. 4.8).

Механізм реалізації неапробованої утопії (інсталяція) відзначається збереженням активного зв'язку «ідея – середовище». Відсутність взаємодії зі «сповідувачами» зводить цей спосіб імплементації утопічних ідей у середовищі виключно до предметного рівня. Характеризується чітким відтворенням особливостей архітектури та містобудівних підходів розпланування території відповідно до першочергового задуму.

Прикладом утопії, що була реалізована без залучення «сповідувачів», є біотехносфера «Фрипуля», яку розробив Ф. Тетянич. Митець пропонував збудувати модульне житло, яке складається з певної кількості сегментів, що утворюють сферу з внутрішнім радіусом 120 см. Першочергово, проєкт біотехносфери був призначений для міжпланетних подорожей з метою забезпечення усіх мандрівників необхідними речами побуту. Було реалізовано декілька макетів, які не використовували за призначення, а слугували декором у громадських місцях міста Попасна Луганської області та села Перемога Київської області тощо (Тетянич, 1970; 2009). Незважаючи на те, що макети в масштабі 1:1

виконував Ф. Тетянич, відтворюючи свої власні ідеї зі значним рівнем деталізації, його бачення утопії не було легітимізоване (Федак, 2020e; 2021b).

З-поміж містобудівних прикладів утопій, які реалізовували лише в контексті збереження зв'язку «ідея – середовище», є будівництво міста «Акваполіс» (повна назва «Плавучий павільйон уряду Японії») у 1973-1975 рр., за проектом архітектора К. Кікутаке (Черкес та Лінда, 2014, с. 164; Vlachell, 2010). Реалізоване місто, що було представлено на ЕХРО-75 у Префектурі Окінава, Японія, стало результатом багаторічних напрацювань автора в тематиці плавучих міст. Основною метою цього проекту було будівництво плавучого міста на воді, яке забезпечувало би мешканців усіма необхідними функціональними зонами – озелененими ділянками, закладами харчування, поштою, адміністративними будівлями, майданчиком для гелікоптеру тощо. Загальна площа усіх приміщень міста-острова становила 10 тис. метрів квадратних, а сама конструкція мала кубічну форму, значну кількість колон та опор. Переміщувалось місто за рахунок почергового скорочення тросів, які тримали якорі, що були опущені у воду. Грандіозність ідеї була відображена не лише в масштабах (які були значно менші, у порівнянні з першими проектами Кікутаке), а й спробі відтворити зменшену модель держави. Перші мешканці міста, що «поселились» у ньому на період виставки, одержали сертифікати приналежності до громади Акваполітану. Водночас постійних мешканців у місті не було, що призвело до занепаду. Місто проіснувало до 2010 року, після чого було розібране на частини (Vlachell, 2010).

Механізм реалізації утопії на умоглядному рівні характеризується збереженням єдиного активного зв'язку між «ідеєю – сповідувачами». Відсутність впливу ідеї на середовище призводить до невідповідності останнього до потреб мешканців та характеризується спробами організувати побут (відповідно до тих, які передбачає утопія) у поточних умовах. Враховуючи неможливість кардинальних змін архітектурних та містобудівних особливостей території, виникають поступові трансформації «ідеї» відповідно до можливостей, якими оперують її «сповідувачі». Прикладами є релігійні утопічні комуни, що локалізуються в уже існуючих містах та будинках.

Реалізація архітектурного проєкту з відмовою від утопічної ідеї характеризується збереженням активного зв'язку «середовище – сповідувачі». Втрата єднальних ланок «ідея – середовище» та «ідея – сповідувачі» свідчить про відмову від утопії, ігнорування спроб змінити соціально-побутовий устрій. Результатом стає розроблення та реалізація архітектурних та містобудівних проєктів, які не враховують утопічні ідеї. Отже, описаний механізм відображає звичний процес архітектурної діяльності, який орієнтований на створення різноманітних просторів для людей.

Прикладом відмови від утопічних ідей у процесі реалізації проєкту є спроба архітектора Ле Корбюзьє втілити проєкт міста Чандігарх, Індія. Працюючи над цим, архітектор використав підходи, які він передбачав для концепції сучасного міста, але через кастовість суспільного устрою Індії він вніс певні корективи в планування. Тому у місті прослідковується чіткий поділ на адміністративний квартал, де знаходиться Капітоль, та на район бідняків. Як наслідок, першочергова ідея комфортного житла для усіх мешканців провалилась, а архітектор розробив 16 типів будівель, що різнились за площею та рівнем життя в них (Батракова, 1990, с. 197). Це є прикладом відмежування утопічної ідеї від реального світу та відмова від неї задля реалізації проєкту.

Модель без активних зв'язків – розчинення утопічної ідеї. Відсутність активних зв'язків між ідеєю, середовищем та сповідувачами відображає звичний стан існування будь-якої утопії, яку ніхто не прагне реалізувати. Фактично в цьому випадку «середовище» відповідає реальному, у якому мешкають певні соціальні групи людей (ті, хто міг бути «сповідувачем»), що можуть цікавитись «ідеєю», але не прагнуть її втілити. Прикладом є нереалізована утопія Т. Мора (Мор, 1988), яка не втрачає своєї привабливості для дослідників протягом усіх років з моменту її написання. Отже, на сьогодні не існує містобудівних проєктів, що передбачали би будівництво міста, яке описане у творі Т. Мора.

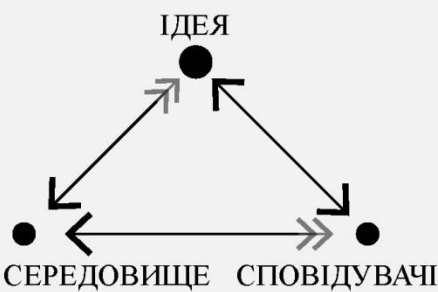
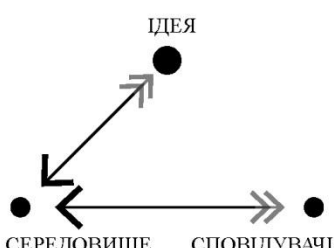
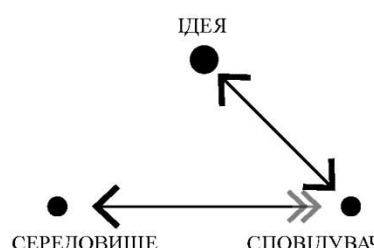
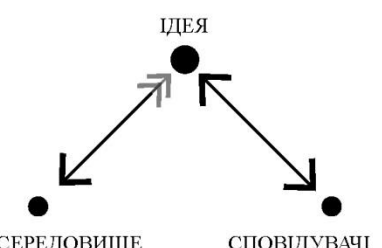
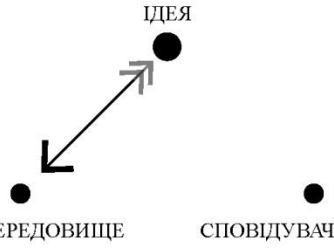
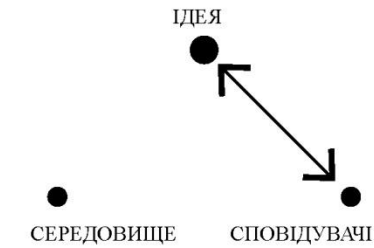
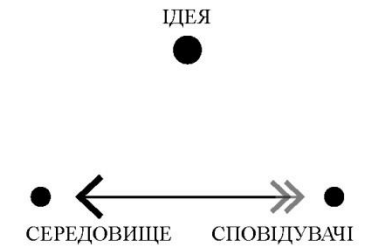

РОЗДІЛ 4.2	ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ У КОНТЕКСТІ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ		
МОДЕЛЬ З ТРЬОМА АКТИВНИМИ ЗВ'ЯЗКАМИ	<p>БАЗОВА МОДЕЛЬ УТОПІЇ</p> <p>«ІДЕЯ» – стає точкою притягання для СПОВІДУВАЧІВ ТА ДЖЕРЕЛОМ РУШІЙНОЇ СИЛИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРЕДОВИЩА. «ІДЕЯ» МІСТИТЬ УСІ НАПРАЦОВАННЯ АВТОРА(ІВ), ЩО ФОРМУЮТЬ ВІДПОВІДНУ УТОПІЮ: ВИБІР ЛОКАЦІЇ, ІНФОРМАЦІЮ ПРО ПОЛІТИЧНУ МОДЕЛЬ, ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ ТА УСТРОЮ ТОЩО.</p> <p>«СПОВІДУВАЧІ» – КОМПОНЕНТА МОДЕЛІ, ЩО СВДЧИТЬ ПРО ЛЕГІТИМІЗАЦІЮ ІДЕЇ. ДО НИХ НАЛЕЖАТЬ ТІ ОСОБИ, ЩО НЕ ПРОСТО ВИЗНАЮТЬ ВІДПОВІДНУ УТОПІЮ ЦІКАВОЮ, А ТАКОЖ ГОТОВІ ЗМІНЮВАТИ СВІЙ СПОСІБ ЖИТТЯ, ФІНАНСУВАТИ ЧИ БУДЬ-ЯКИМ ІНШИМ ЧИНОМ СПІРИЯТИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПОШИРЕННЮ.</p> <p>«СЕРЕДОВИЩЕ» – ПОЄДНУЄ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕРИТОРІЇ, У МЕЖАХ ЯКОЇ МОЖЛИВО РЕАЛІЗУВАТИ ІДЕЮ.</p>		
МОДЕЛЬ З ДВОМА АКТИВНИМИ ЗВ'ЯЗКАМИ	<p>МЕХАНІЗМ ПРОСТОРОВОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЇ</p> 	<p>РЕДУКЦІЯ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УТОПІЇ</p> 	<p>МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕЛЕГІТИМІЗОВАНОЇ УТОПІЇ</p>
МОДЕЛЬ З ОДНИМ АКТИВНИМ ЗВ'ЯЗКОМ	<p>МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕАПРОБОВАНОЇ УТОПІЇ (ІНСТАЛЯЦІЯ)</p> 	<p>МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЇ НА УМОГЛЯДНОМУ РІВНІ</p> 	<p>РЕАЛІЗАЦІЯ АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЄКТУ З ВІДМОВОЮ ВІД УТОПІЧНОЇ ІДЕЇ</p>
МОДЕЛЬ БЕЗ АКТИВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ	<p>РОЗЧИНЕННЯ УТОПІЧНОЇ ІДЕЇ</p> 		

Рис. 4.2. ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ

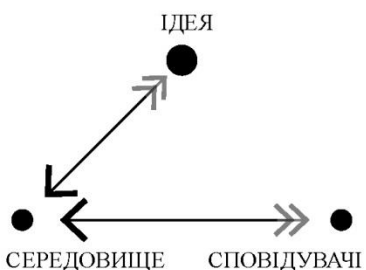
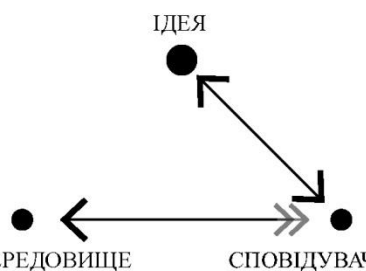
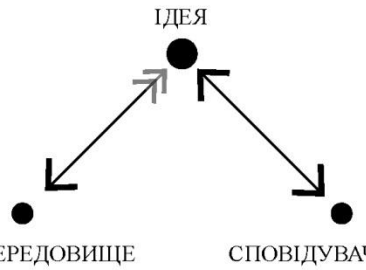
РОЗДІЛ 4.2	ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ У КОНТЕКСТІ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ	
<p>МЕХАНІЗМ ПРОСТОРОВОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЇ</p> <p>Збереження активних зв'язків між «ідеєю – середовищем» та «середовищем – сповідувачами»</p>	<p>ХАРАКТЕРИСТИКА</p> <p>Втрата взаємозв'язку між «ідеєю – сповідувачами» призводить до зміщення акценту з соціально-політичної складової на архітектурну та містобудівну.</p> <p>Для цієї моделі характерним є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – відтворення більшості означених характеристик архітектури та містобудівної структури; – вільне трактування суспільно-політичного устрою, що притаманне утопії. 	<p>ПРИКЛАДИ</p> <ul style="list-style-type: none"> – Реалізація концепцій ідеального міста доби Відродження; – Будівництво фаланстерів, що були розроблені відповідно до ідей французького філософа та утопіста Ш. Фур'є; – Автономна комуна «Unité d'Habitation», арх. Ле Корбюзьє, Марсель, Франція, 1947-1952 рр.; – Індіанські резервації єзуїтів у Південній Америці, що існували протягом 1609-1768 років.
<p>МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ З РЕДУКЦІЄЮ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УТОПІЇ</p> <p>Збереження активних зв'язків між «середовищем – сповідувачами» та «сповідувачами – ідеєю»</p>	<p>ХАРАКТЕРИСТИКА</p> <p>Втрата взаємозв'язку між «ідеєю – середовищем» призводить до спрощення образів архітектурного вирішення та містобудівних особливостей просторів</p> <p>Для цієї моделі характерним є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вільне трактування вимог щодо організації структури населеного пункту чи функціонального вирішення будівель; 	<p>ПРИКЛАДИ</p> <ul style="list-style-type: none"> – Комуни ікарійців, що збудував соціаліст-утопіст Е. Кабе та його послідовники на території США в 19 столітті; – Королівський соляний завод в Арк-е-Сенан, Франція, який запроєктував К.-Н. Леду;
<p>МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕЛЕГІТИМІЗОВАНОЇ УТОПІЇ</p> <p>Збереження активних зв'язків між «сповідувачами – ідеєю» та «ідеєю – середовищем»</p>	<p>ХАРАКТЕРИСТИКА</p> <p>Втрата взаємозв'язку між «сповідувачем – середовищем» призводить до нелегітимізації утопії, оскільки свідчить про неприйняття у суспільстві запропонованих ідей соціального та політичного устроїв</p> <p>Для цієї моделі характерною є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – зміна соціальних груп мешканців, втрата зацікавленості у прилаштуванні побуту до ідей певної утопії; – неможливість відтворення бажаного устрою в дійсних умовах. 	<p>ПРИКЛАДИ</p> <ul style="list-style-type: none"> – Будівництво експериментального житлового комплексу Прюїтт-Айгоу в США у 1955 році за проектом М. Ямасакі; – Будівництво міста Аркосанті у штаті Аризона, США, відповідно до проекту П. Солері, 1970 р.;

Рис. 4.3. Теоретичні моделі механізмів реалізації утопій з двома активними зв'язками

РОЗДІЛ

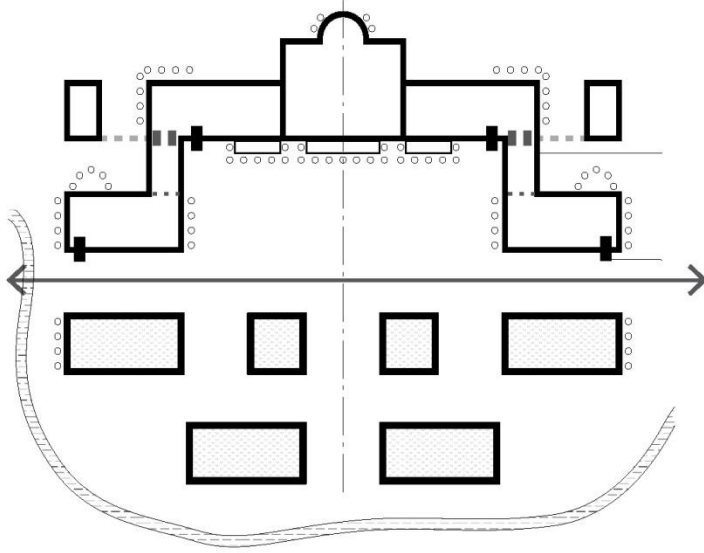
4.2

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ У КОНТЕКСТІ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

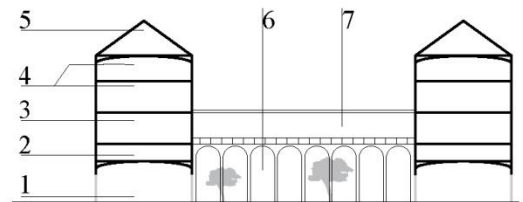
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФАЛАНСТЕРІВ Ш. ФУР'Є

Пропонована модель фаланги умовно відповідає місту-державі

СТРУКТУРА ТЕРИТОРІЇ ФАЛАНСТЕРУ

БУДІВЛІ ФАЛАНСТЕРА

- 1 Відкрита вулиця-галерея, яка йде по периметру усього фаланстеру;
- 2 Антресоль, поверх який слугує місцем проживання дітей;
- 3 Поверх з приміщеннями загального використання (зали для зібрань тощо);
- 4 Поверхи з житловими кімнатами;
- 5 Мансарда з кімнатами для гостей;
- 6 Аркада, яка слугує відкритою галереєю на рівні землі;
- 7 Переходи на рівні першого поверху;

Філософ пропонував впровадити модель організації устрою, що має знаки соціалізму – спільні кухні, на яких можна готувати їжу одразу для усього населення комуні; оплата праці кожного члена комуні залежно від кількості виконаної роботи тощо.

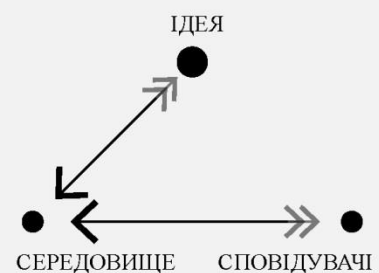
РЕАЛІЗАЦІЯ

Популярність ідей Фур'є сприяла активному будівництву фаланстерів:
Брук-Фарм, Роксбері, штат Масачусетс, США;
Північноамериканська фаланга, 1843 р., в містечку Колтс-Нек, штат Нью-Джерсі, США;
Вісконсінська фаланга, 1844 р., штат Вісконсін, США;
Чотири фаланги у штаті Пенсільванія, США;
Сім фаланг у штаті Нью-Йорк, США;
Фаланги у штаті Огайо, США;

Загальний вид фаланстера (Фур'є, 1954, с. 432)

МЕХАНІЗМ ПРОСТОРОВОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЇ

На жаль, більшість з реалізованих фаланстерів були досить швидко закинутими через складність відтворення моделі суспільного устрою, яку запропонував філософ, та незацікавлення мешканців у відтворенні способу життя, який він описав.

Рис. 4.4. Будівництво фаланстерів у США,
як приклад механізму просторової реалізації утопії

РОЗДІЛ

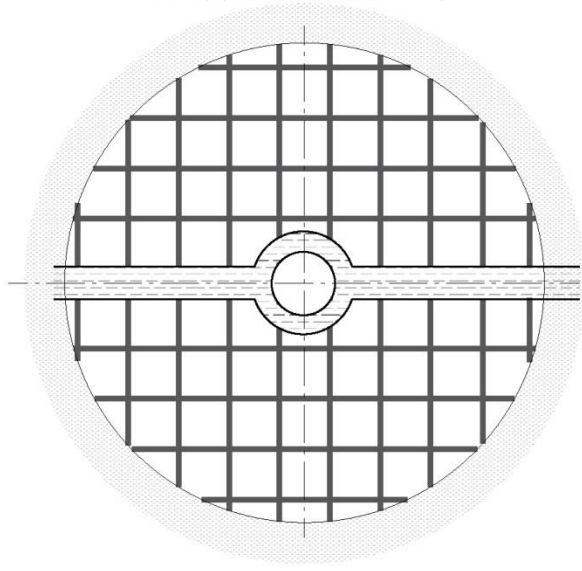
4.2

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ У КОНТЕКСТІ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

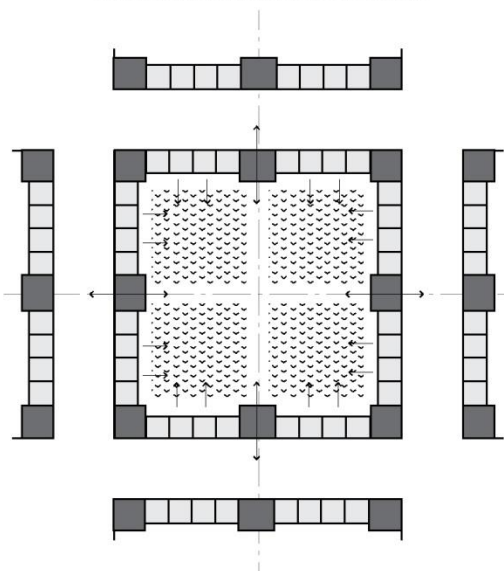
ОСНОВНІ АСПЕКТИ МІСТОБУДІВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ Е. КАБЕ

Кожне місто розбите на 60 кварталів, що сформовані 16 житловими будинками.

МІСТОБУДІВНА ОРГАНІЗАЦІЯ

ПЛАНУВАННЯ КВАРТАЛУ

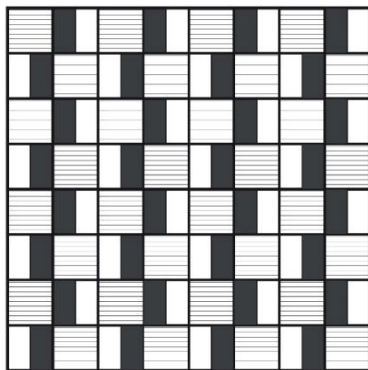
Створення колоній на території США:

- 2 червня 1848 року французи дістались до території, яка була виділена під майбутню колонію Дентон (англ. Denton County), штат Техас, США (перша з ікарійських колоній).

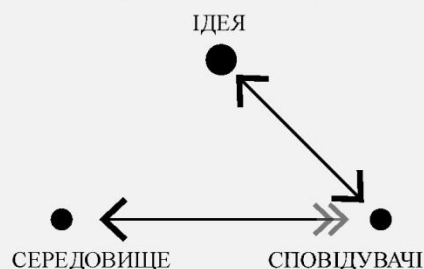
РЕАЛІЗАЦІЯ

Виділена територія не відповідала потребам громади. Штат виділив територію площею 4 млн. акрів, поділивши її на квадратні ділянки по 640 акрів кожна (6250 ділянки).

Ікарійці одержали 32 прямокутні ділянки в шаховому порядку, тоді як для реалізації колонії потрібною була суцільна ділянка під квартальну забудову.

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ З РЕДУКЦІЄЮ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УТОПІЇ

У зв'язку з відокремленим розташуванням ділянок не вдалось втілити спільні громадські будівлі, як це передбачав Е. Кабе. Як наслідок, ікарійці спростили першочергову ідею, намагаючись збудувати колонію. Будівлі були розташовані на ділянках відокремлено одна від одної в шаховому порядку, що суперечило ідеї єдності громади.

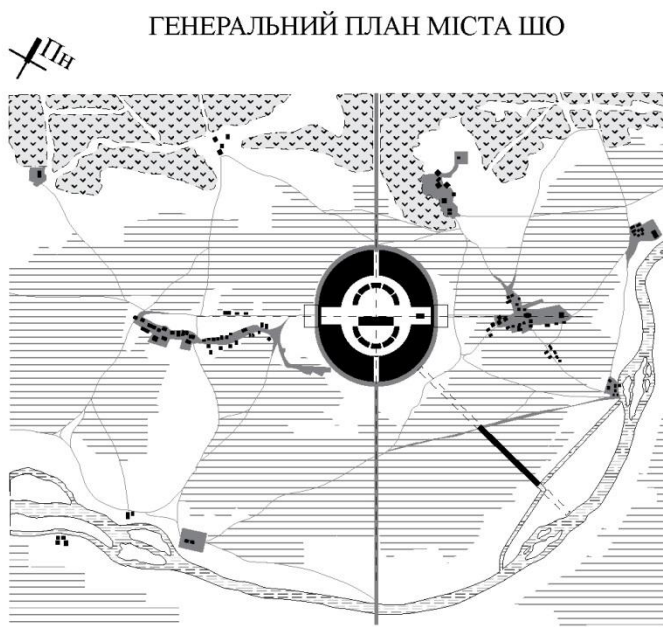
Рис. 4.5. Будівництво комуні ікарійців у США, як приклад механізму реалізації, який передбачає редукцію архітектурних та містобудівних особливостей утопії

РОЗДІЛ

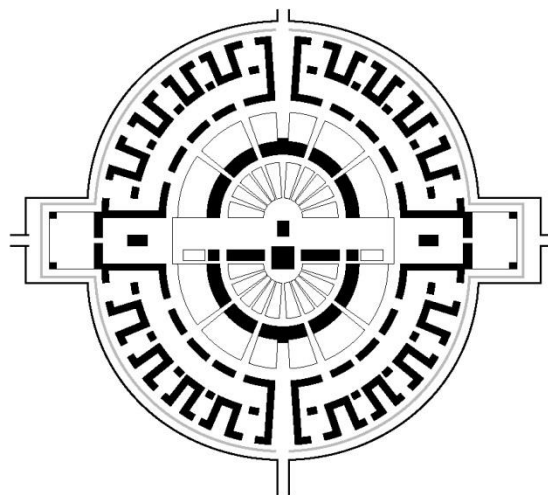
4.2

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ У КОНТЕКСТІ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

ОСНОВНІ АСПЕКТИ МІСТОБУДІВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРОЛІВСЬКОЇ СОЛЕВАРНІ
В АРК-І-СЕНАНС, АРХ. К.-Н. ЛЕДУ, 1773-1775 РР., 1804 Р.

ЗОНУВАННЯ КОРОЛІВСЬКОГО
СОЛЯНОГО ЗАВОДУ

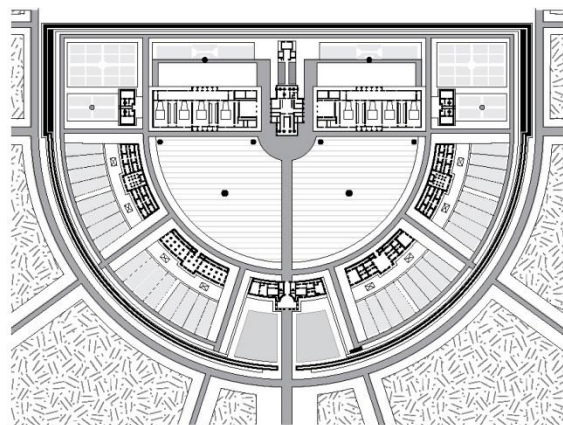
Процес реалізації супроводжується наступними чинниками:

- відсутність фінансування;
- недостатня конкурентоспроможність фабрики;
- Національна нестабільність, викликана Французькою революцією

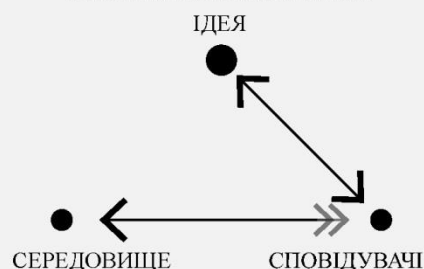
РЕАЛІЗАЦІЯ

Протягом 1775-1779 років було реалізовано лише частину проєкту – половину виробничих корпусів солеварні (у вигляді половини кола).

ФРАГМЕНТ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУ
МІСТА ЩО (РЕАЛІЗОВАНА ЧАСТИНА)

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ З РЕДУКЦІЄЮ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УТОПІЇ

Усі будівлі, збудовані відповідно до першочергового проєкту; поступова реалізація проєкту дозволяє продовжити будівництво та звести решту будівель, відтворивши містобудівні структуру повністю.

Процес реалізації супроводжувався наступними чинниками: недостатня конкурентоспроможність фабрики, відсутність фінансування, національна нестабільність, що була викликана Французькою революцією.

Рис. 4.6. Будівництво Королівського соляного заводу в Арк-е-Сенан, Франція, як приклад механізму реалізації, який передбачає редукцію архітектурних та містобудівних особливостей утопії

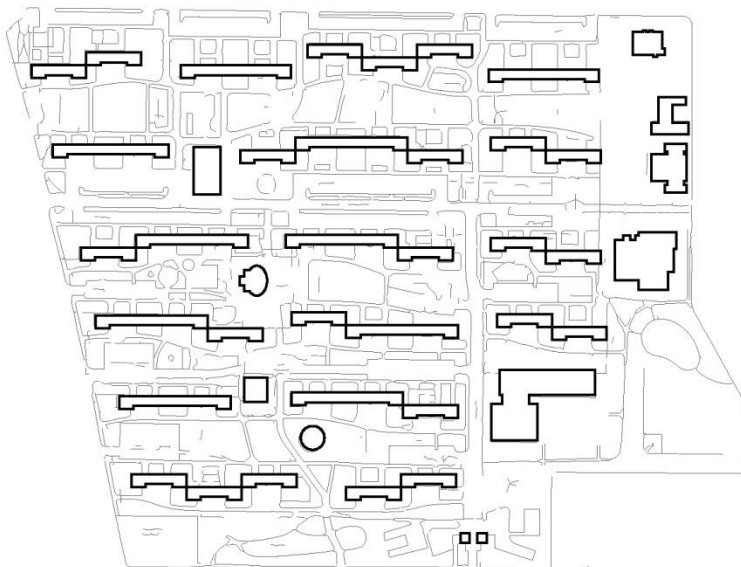
РОЗДІЛ

4.2

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ У КОНТЕКСТІ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОВАБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

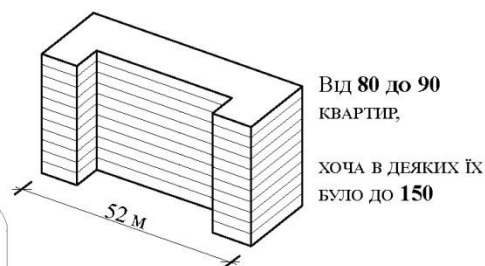
БУДІВНИЦТВО ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ЖИТЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ПРЮІТТ-АЙГОУ В США У 1955 РОЦІ ЗА ПРОЄКТОМ М. ЯМАСАКІ

СХЕМА РОЗПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ

Першочергово проєкт передбачав будівництво комфортного житла економкласу із зонами спільного користування.

Запроєктовано **33 одинадцятиповерхових** житлових будинків на території площею 57 акрів (23 га). Основним матеріалом для будівництва була цегла та бетон.

Комплекс налічував 2870 квартир та містив більше 10 000 людей при повній завантаженості.

Планувальні та художньо-образні особливості архітектури (поверховість, розташування блоків будівель рядами, виокремлення першого поверху як громадського тощо) були сформовані відповідно до чинних норм та скореговані у відповідності до кошторису.

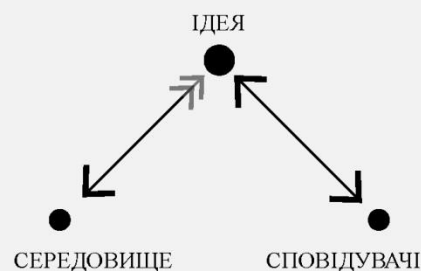
РЕАЛІЗАЦІЯ ТА РУЙНАЦІЯ

Незважаючи на те, що цей район був облаштований краще, ніж ті, у яких жила більшість мешканців до цього, вони не змогли перейняти ідей, які закладав автор. Причин було декілька – погане технічне обслуговування будинку, як наслідок, постійні поломки ліфтів, вентиляційних шахт тощо; відсутність дитячих майданчиків тощо.

Знесення будівлі Прюїтт-Айго 21 квітня 1972 р. (Jenks, 2022, p. 8)

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕЛЕГІТИМІЗОВАНОЇ УТОПІЇ

Спостерігався відтік чисельності населення, збільшення рівня злочинності тощо, що призвело до занепаду всього району та його руйнації.

Руйнування комплексу стало «днем смерті сучасної архітектури» (Jenks, 2022, p. 8-9) та є втіленням нездійсненності утопічних ідей, які не знаходять прихильників.

Рис. 4.7. Будівництво та знесення будівлі Прюїтт-Айго, як приклад механізму реалізації нелегітимізованої утопії

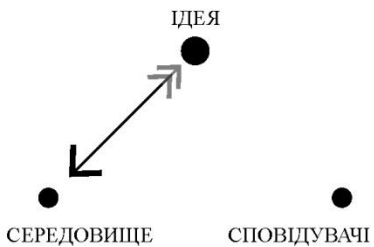
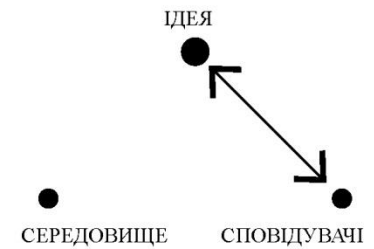
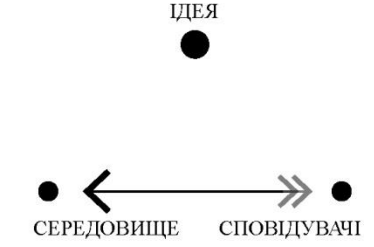
РОЗДІЛ 4.2	ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ У КОНТЕКСТІ АРХІТЕКТУРНИХ ТА МІСТОБУДІВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ	
<p>МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕАПРОБОВАНОЇ УТОПІЇ (ІНСТАЛЯЦІЯ)</p> <p><i>Збереження активного зв'язку «ідея – середовище»</i></p>	<p>ХАРАКТЕРИСТИКА</p> <p>Відсутність взаємодії ідеї зі «сповідувачами» зводить цей спосіб імплементації утопічних ідей у середовищі виключно до предметного рівня.</p> <p>Механізм характеризується увагою до відтворення усіх деталей та особливостей містобудівних підходів до розпланування території та вираження архітектури відповідно до першочергового задуму.</p>	<p>ПРИКЛАДИ</p> <ul style="list-style-type: none"> – Біотехносфера «Фрипуля», яку розробив Ф. Тетянич; – Будівництво міста «Акваполіс» (повна назва «Плавучий павільйон уряду Японії») у 1973-1975 рр., за проектом архітектора К. Кікутаке;
<p>МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЇ НА УМОГЛЯДНОМУ РІВНІ</p> <p><i>Збереження активного зв'язку «ідея – сповідувачі»</i></p>	<p>ХАРАКТЕРИСТИКА</p> <p>Відсутність впливу утопічної ідеї на середовище призводить до невідповідності останнього до потреб мешканців та характеризується спробами організувати побут (відповідно до тих, які передбачає утопія) у поточних умовах.</p> <p>Зважаючи на неможливість кардинальних змін архітектурних та містобудівних особливостей території, виникають поступові трансформації «ідеї» відповідно до можливостей, якими оперують її «сповідувачі».</p>	<p>ПРИКЛАДИ</p> <ul style="list-style-type: none"> – Релігійні утопічні комуні, що локалізуються в уже існуючих містах та будинках. Наприклад Рух анабаптистів у 16 ст.;
<p>МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЄКТУ З ВІДМОВОЮ ВІД УТОПІЧНОЇ ІДЕЇ</p> <p><i>Збереження активного зв'язку «середовище – сповідувачі»</i></p>	<p>ХАРАКТЕРИСТИКА</p> <p>Втрата єднаних ланок «ідея – середовище» та «ідея – сповідувачі» свідчить про відмову від утопії, ігнорування спроб змінити соціально-побутовий устрій.</p> <p>Результатом стає розроблення та реалізація архітектурних та містобудівних проєктів, які не враховують утопічні ідеї.</p> <p>Отже, описаний механізм відображає звичний процес архітектурної діяльності, який орієнтований на створення різноманітних просторів для людей</p>	<p>ПРИКЛАДИ</p> <ul style="list-style-type: none"> – Спроба архітектора Ле Корбюзьє втілити проєкт міста Чандігарх, Індія;

Рис. 4.8. ТЕОРЕТИЧНІ МОДЕЛІ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЙ
З ОДНИМ АКТИВНИМ ЗВ'ЯЗКОМ

4.3. Значення утопій в архітектурі та містобудуванні

Визначення значення утопій в процесі формування суспільства є актуальною темою протягом багатьох століть. Виокремлено різні функції, які безпосередньо характеризують роль утопій: гносеологічну, критичну, прогностичну, дидактичну, аксіологічну, культуротворчу, соціально-політичну⁴ (див. рис. 4.9). Прийнято розглядати значення утопій в контексті соціальних та політичних трансформацій суспільства, не приділяючи достатньої уваги впливу на формування містобудівної структури та художнє вирішення архітектури.

Зважаючи на різні підходи до визначення ролі утопій, визначено такі положення, що висвітлюють значення утопій в архітектурі та містобудуванні, а саме сприйнятті утопії, як: *сукупності знань, які були одержанні у процесі пізнання наявної дійсності; усвідомленого інструменту змін соціального та політичного устрою; теоретичної моделі організації суспільства; прототипу художньо-образного вирішення архітектури та підходу до розпланування території; творчого пошуку вирішення завдань, що виникають під час проєктування* (див. рис. 4.10).

Утопія, що виражена у знаннях, які були одержанні у процесі пізнання наявної дійсності. Це положення виокремлено зважаючи на наступні функції утопій: гносеологічну, що сприяє демонстрації моделі суспільного устрою ззовні та акцентуванні на проблемних моментах; аксіологічну, яка демонструє природу цінностей автора утопії та відмічає найбільш поширені духовні та культурні стандарти у певний період часу; критичну, як спробу переосмислити емпіричні знання. Отже, утопії слугують джерелом інформації щодо рівня розвитку культури та основного вектору змін, яких прагне населення (певна соціальна група). Наприклад, критика організації державного устрою, що демонструє усі негативні і позитивні риси суспільного ладу (виражена в роботах Т. Мора, Л. Цукколо та інших). Порівняння змальованих в утопіях будівель, їхнього функціонального зонування та інженерного забезпечення, з наявними у

⁴ Rowe & Koetter, 1984; Рікер, 2005; Петрушенко, 2008; Свентоховский, 2012; Ярема, 2018 та інші

реальному світі житловими та громадськими будівлями (на період формування утопії), що висвітлює найбільш поширені побутові проблеми, які пов'язані з рівнем архітектурного проектування та можливостями реалізації (прослідковується в роботах Д. Вераса, В. Морріса, Г. Веллса та інших).

Автори утопій часто послуговуються напрацюваннями в різних галузях, враховують інформацію про найбільш популярні географічні чи наукові відкриття. Наприклад, в утопічних творах кінця 19 – початку 20 століття, що містять описи устрою держав розташованих за межами Землі, акцентується увага на мережі геометрично-розпланованих водних каналів на Марсі (Инфантьев, 1901; Богданов, 1912, 1922; Толстой, 1923). Такий опис територіального розпланування планети, є відображенням астрономічних досліджень другої половини 19 століття, а саме оприлюдненої астрономом Дж. Скіапареллі інформації про зафіксовану на поверхні Марсу мережу ліній, що нагадували канали (див. рис. 4.11). Вивченню цього феномену було присвячено значну кількість наукових публікацій, частина яких містила ідею штучного походження «каналів» та присутності життя на Марсі (Lowell, 1906). Зважаючи на недостатній рівень астрономічного обладнання та постійні пилові бурі на поверхні планети, зробити чітке зображення Марсу було неможливо. З розвитком технологій дослідження космічного простору, на початку 20 століття було встановлено, що ці канали - оптична ілюзія, а віра в існування позаземних цивілізацій була дискредитована (Dollfus, 2010).

Починаючи з 18 століття, активізувалось прагнення людей до упорядкування інфраструктурних зв'язків між різними містами, скорочення часу, що затрачається на доставку товарів та подорожі між населеними пунктами. Було розроблено низку проєктів, якими передбачалось будівництво водних каналів, що поєднували моря, річки, спрощували виконання логістичних операцій. Зважаючи на те, що лише незначну частину задуманого було реалізовано, інформація про існування мережі каналів на Марсі, була сприйнята як така, що свідчила про високий рівень розвитку позаземних цивілізацій. Як наслідок, автори утопічних

творів змальовували ідеалізовані суспільства, населенні пункти яких були комфортнішими та якісніше запроектовані ніж наявні на Землі.

Отже, ми можемо зробити висновок, що утопісти враховують не лише ті знання, що одержані ними особисто з власного досвіду, а й наявну інформацію в межах певного аспекту, що їх цікавить та відображають провідні настрої населення, їхні страхи та сподівання.

Утопія, що виражена як усвідомлений інструмент змін соціального та політичного устрою. Це положення виокремлено зважаючи на наступні функції утопій: дидактичну, що відображена у спробах розробити оновлену модель життя в суспільстві, навчити оточуючих цих знань; культуротворчу, яка використовується для виявлення поточних особливостей культури, формування пропонованих моделей її розвитку чи зміни; соціально-політичну, що є втіленням прагнень пригноблених прошарків населення вплинути на умови життя. Переосмислення наявної дійсності впливає на ставлення людей до речей, що їх оточують, в тому числі і до архітектури та містобудування. Для утопій характерною є деталізація зображуваного ними світу, уточнення різних аспектів організації суспільного устрою, підходів до будівництва та облаштування побуту тощо. Залежно від рівня висвітлених ознак пропонованої моделі, частину утопій можна сприймати як теоретичні програми, що містять етапи реалізації запропонованих авторами ідей.

Наприклад, трактат Дж. ді Мартіні, який позиціонується дослідниками як такий, що містить утопічні ідеї, відображає низку рекомендацій, щодо архітектури та містобудування. Зокрема, відзначається, що територія для будівництва нового міста повинна бути добре провітрювана та розташовуватись близько до водойми; радіально-кільцева структура з декількома центрами є оптимальною планувальною схемою, з метою розосередження адміністративної функції тощо (Rowe & Koetter, 1984, с.13; Медде, 2020, с.603). Робота Альберті вплинула на бачення образу міста, що сприяло не тільки будівництву нових міст, а й трансформації вже існуючих (наприклад, міста Мілан, Неаполь тощо), «що розцінювалось, як інструмент утвердження та легітимізації влади» (Медде, 2020, с.604).

Програмний характер мають також і літературні утопії (див. рис. 4.12.А). Наприклад, Ф. Патріці наводить низку рекомендації, щодо вибору території, на якій буде збудовано майбутнє місто: необхідно врахувати кліматичну зону, таким чином, щоб не було надто високих чи надто низьких температурних показів; упевнитись в близькості джерел постачання будівельних матеріалів; використати рельєфні особливості ділянки, зважаючи на доступність водойм та пасовиськ, інсоляційні та провітрювальні властивості, захист від ворога (Patrizi, 2019, с.82, 87).

Отже, проекти утопій сприяють змінам суспільства та містять сформульовані етапи (кроки) покращення умов життя населення.

Утопія, що виражена у теоретичній моделі організації суспільства. Це положення, насамперед, враховує прогностичну функцію утопії, яка спонукає до виходу за межі реального, що локалізує можливості людини, та формування альтернативних сценаріїв розвитку суспільства (див. рис. 4.12.Б). Науковим базисом утопій є можливість передбачення причино-наслідкових зв'язків в процесах еволюції людства. Для утопістів характерними є пропозиції розв'язку багатьох глобальних проблем (зникнення голоду, боротьба з соціальною нерівністю тощо) шляхом редукції реального масштабу проблеми, ігнорування супутніх характеристик тощо. Ознакою утопій є детальне зображення (текстом або графічно) пропонованої структури організації міста на усіх рівнях, що дозволяє побачити позитивні та негативні особливості відповідної ідеї (до прикладу, описана структура міста Платона, Т. Мора тощо). Утопісти використовують містобудування та архітектуру, для створення «сцени», в межах якої апробовують власне бачення соціального ладу. Описи поведінкових звичок мешканців, прогнозування різних життєвих ситуацій, сприяють трактуванню утопій, як теоретичних моделей певних сценаріїв розвитку суспільства.

Зважаючи на те, що автори утопій послуговуються власним досвідом, та аналізують наявні в державі проблеми та настрої, описані ними «сценарії», можуть частково перегукуватись з подіями, які відбуваються у світі в наступних десятиліттях. Наприклад, у 1771 році французький письменник Л.-С. Мерсьє описав, що в Парижі, на місці зруйнованої в'язниці Бастилія (фортеця, що

слугувала місцем утримання політичних в'язнів), буде збудовано храм милосердя (Мерсьє, 1977). Насправді, її було зруйновано під час революційних дій у 1791 році, через 20 років після написання книги.

Функція прогнозування є однією з засадничих для архітектури та містобудування. В процесі роботи над проектами, архітектори враховують можливі зміни суспільства, та передбачають певні етапи його розвитку. Отже, утопії можна сприймати як теоретичні моделі певного суспільного устрою, що відображають придатність або не придатність засад, що ними пропонуються.

Утопія, що виражена у прототипі вирішення архітектурних та містобудівних завдань. Це положення виокремлено зважаючи на наступні функції утопій: культуротворчу; прогностичну, соціально-політичну, аксіологічну. Утопії в багатьох аспектах видаються абсурдними та непридатними до реалізації, принаймні у момент їхнього виникнення, але при цьому вони слугують поштовхом до подальших напрацювань в різних сферах людської діяльності. Так, в архітектурі та образотворчому мистецтві утопії часто стають джерелом натхнення та нових підходів до розпланування території, художньо-образного вирішення (див. рис. 4.13).

Отже, утопії можна сприймати як прототипи (ескізи) вирішення архітектури та містобудівних аспектів будівництва міст, основу для деталізації майбутніх проектів.

Утопія, що виражена у творчому пошуку вирішення завдань, що виникають під час проектування. Це положення виокремлено зважаючи на наступні функції утопій: культуротворчу; прогностичну, дидактичну. В утопіях досить часто відображено незвичні підходи до вирішення архітектурних та містобудівних завдань, що не враховують розвиток технологій та науки. Відсутність обмеження фінансової складової сприяє розробленню значної кількості різних варіантів, з-поміж яких можна вибрати найбільш придатні (див. рис. 4.14).

Отже, утопії можна сприймати як метод активізації творчого мислення у архітекторів, зважаючи на необмежений інструментарій який вони пропонують для вирішення тих чи інших завдань

РОЗДІЛ 4.3	ЗНАЧЕННЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ
ФУНКЦІЇ УТОПІЙ	
ГНОСЕОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ	
<i>розкриття поточної дійсності, додаткових можливостей, за рахунок того що вона завжди виступає як зовнішній чинник, без конкретної локації;</i>	
КРИТИЧНА ФУНКЦІЯ	
<i>переосмислення поточної дійсності та емпіричних знань автора; критика державного устрою, аналіз підходів до організації життя та облаштування побуту; акцентування на незадоволенні певними аспектами та виявлення найбільш негативних рис наявного ладу зважаючи на точку зору автора, та соціального прошарку до якого він належить;</i>	
ПРОГНОСТИЧНА ФУНКЦІЯ	
<i>вихід за межі реального та прогнозування, формування альтернативних сценаріїв розвитку суспільства на усіх рівнях; футуристичне бачення враховує наукові факти та настрої населення;</i>	
ДИДАКТИЧНА ФУНКЦІЯ	
<i>спроба організації життя на усіх рівнях, враховуючи вплив на суспільно-політичний устрій держави, передача цих знань читачам;</i>	
АКСІОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ	
<i>демонструє цінності автора утопі та найбільш поширені духовні та культурні стандарти у відповідний період часу;</i>	
КУЛЬТУРОТВОРЧА ФУНКЦІЯ	
<i>виявляє поточні особливості культури та пропонує модель її розвитку чи зміни; орієнтована на відображення загальних тенденцій, при цьому художньо-образне вирішення архітектури та містобудівні характеристики населених пунктів не враховуються в повній мірі;</i>	
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ФУНКЦІЯ	
<i>є втіленням прагнень пригноблених прошарків населення змінити умови життя шляхом зміни державної влади, вдосконалення законодавства, встановлення рівності між громадянами, покращення економічного становища;</i>	

Рис. 4.9. Функції утопії

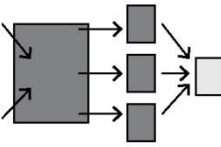

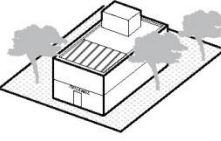
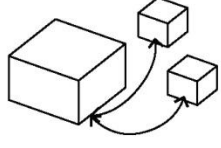
<p>РОЗДІЛ 4.3</p>	<p>ЗНАЧЕННЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ</p>
<p>ПОЛОЖЕННЯ, ЩО ВИСВІТЛЮЮТЬ ЗНАЧЕННЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ</p>	
	<p>УТОПІЯ, ЩО ВИРАЖЕНА У ЗНАННЯХ, ЯКІ БУЛИ ОДЕРЖАНІ У ПРОЦЕСІ ПІЗНАННЯ НАЯВНОЇ ДІЙСНОСТІ</p> <p><i>Це положення виокремлено зважаючи на наступні функції утопій: гносеологічну; аксіологічну; критичну. Отже, утопії слугують джерелом інформації щодо рівня розвитку культури та основного вектору змін, яких прагне певна соціальна група.</i></p>
	<p>УТОПІЯ, ЩО ВИРАЖЕНА ЯК УСВІДОМЛЕНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗМІН СОЦІАЛЬНОГО ТА ПОЛІТИЧНОГО УСТРОЮ</p> <p><i>Це положення виокремлено зважаючи на наступні функції утопій: дидактичну; культуротворчу; соціально-політичну. Отже, проекти утопій сприяють змінам суспільства та містять сформульовані етапи покращення умов життя населення.</i></p>
	<p>УТОПІЯ, ЩО ВИРАЖЕНА У ТЕОРЕТИЧНІЙ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА</p> <p><i>Це положення виокремлено зважаючи на наступні функції утопій: культуротворчу; прогностичну. Отже, утопії можна сприймати як теоретичні моделі певного суспільного устрою, що відображають придатність або не придатність засад, що ними пропонуються.</i></p>
	<p>УТОПІЯ, ЩО ВИРАЖЕНА У ПРОТОТИПІ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО ВИРІШЕННЯ АРХІТЕКТУРИ ТА ПІДХОДУ ДО РОЗПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ</p> <p><i>Це положення виокремлено зважаючи на наступні функції утопій: культуротворчу; прогностичну, соціально-політичну, аксіологічну. Отже, утопії можна сприймати як прототипи (ескізи) вирішення архітектури та містобудівних аспектів будівництва міст, основу для деталізації майбутніх проєктів</i></p>
	<p>УТОПІЯ, ЩО ВИРАЖЕНА У ТВОРЧОМУ ПОШУКУ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС ПРОЄКТВАННЯ</p> <p><i>Це положення виокремлено зважаючи на наступні функції утопій: культуротворчу; прогностичну, дидактичну. Отже, утопії можна сприймати як метод активізації творчого мислення у архітекторів, зважаючи на необмежений інструментарій який вони пропонують для вирішення тих чи інших завдань</i></p>

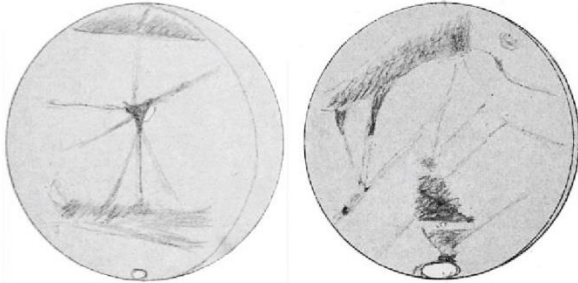
Рис. 4.10. Значення утопій в архітектурі та містобудуванні

РОЗДІЛ

4.3

ЗНАЧЕННЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

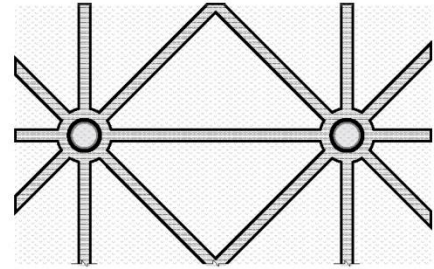
ДОСЛІДЖЕННЯ МАРСУ 19-20 СТ.

Креслення каналів на Марсі на початку 20 ст. (Lowell, 1906)

Астрономічні дослідження кінця 19 століття, містять інформацію про зафіксовану на поверхні Марсу мережу ліній, що нагадували канали. Зважаючи на недостатній рівень астрономічного обладнання та постійні пилові бурі на поверхні планети, зробити чітке зображення Марсу було неможливо. З розвитком технологій дослідження космічного простору, на початку 20 століття було встановлено, що ці канали - оптична ілюзія

УТОПІЇ ПРО ЖИТТЯ НА МАРСІ 19-20 СТ.

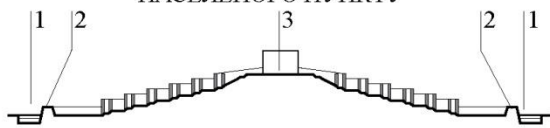
Мережа штучно створених каналів на Марсі (Толстой, 1923)

В утопічних творах кінця 19 – початку 20 століття, що містять описи устрою держав розташованих за межами Землі, акцентується увага на мережі геометрично-розпланованих водних каналів на Марсі (Инфантьев, 1901; Богданов, 1912, 1922; Толстой, 1923). Інформація про існування мережі каналів на Марсі, була сприйнята як така, що свідчила про високий рівень розвитку позаземних цивілізацій.

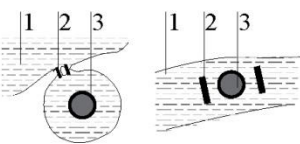
Рис. 4.11. Приклад сприйняття утопії, як джерела рівня знань поширених тенденцій та бачень у відповідний період

А. УСВІДОМЛЕНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗМІН

ВІДТВОРЕННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ Ф. ПАТРИЦЬ ЩО СТОСУЮТЬСЯ РОЗПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

1 Річ; 2 Оборонний мур; 3 Частина міста повинна розташовуватись на підвищенні, для кращого провітрювання, інакше ж частина на рівнині;

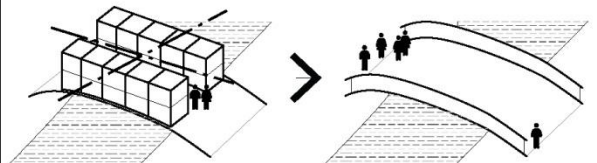

Потрібно забезпечити здорове середовище завдяки правильному вибору локації
1 Водойма;
2 Оборонні споруди;
3 Місто-держава;

Залежно від рівня висвітлених ознак пропонованої моделі, частину утопій можна сприймати як теоретичні програми, що містять етапи реалізації запропонованих авторами ідей.

Б. ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

СЦЕНАРІЙ ЗМІНИ УСТРОЮ ПАРИЖУ У РОМАНІ Л.-С. МЕРСЬЄ

Міст через річку Сену, який до 1788 року був забудований крамницями та будинками міняйл; описаний як чистий та просторий міст без забудови

Утопісти використовують містобудування та архітектуру, для створення «сцени», в межах якої апробовують власне бачення соціального ладу. Описи поведінкових звичок мешканців, прогнозування різних життєвих ситуацій, сприяють трактуванню утопій, як теоретичних моделей певних сценаріїв розвитку суспільства.

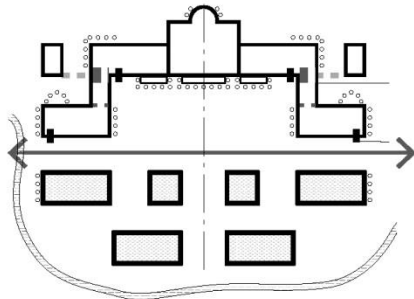
Рис. 4.12. Приклад сприйняття утопії, як (А) УСВІДОМЛЕНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗМІН ТА (Б) ТЕОРЕТИЧНУ МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

РОЗДІЛ

4.3

ЗНАЧЕННЯ УТОПІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МІСТОБУДУВАННІ

ФАЛАНСТЕРИ Ш. ФУР'Є

З різним рівнем успіху було реалізовано декілька фаланстерів (здебільшого на території США).

Ідея фаланстеру набула популярності на початку 20 століття, та, зазнавши певних трансформацій, була втілена у значній кількості будівель-комун. Наприклад, житловий будинок Карл-Маркс-Хоф, збудований у 1927-1933 рр. у Відні, Австрія; автономна комуна «Unité d'Habitation» архітектора Ле Корбюзьє, у Марселі, Франція, 1947-1952 рр.

UNITÉ D'HABITATION У МАРСЕЛІ,
ФРАНЦІЯ, АРХ. ЛЕ КОРБЮЗЬЄ, 1947-1952 РР.

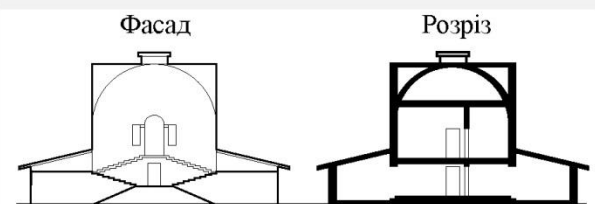
Фото будівлі (Boesiger & Girsberger, 1993, p. 141)

Архітектор Ле Корбюзьє адаптував концепцію фаланстерів при проектуванні автономної комун. Вісімнадцятиповерхова будівля, що розрахована на 1600 осіб, відповідно до проекту повинна була містити як житлову, так і громадську функцію для кращого забезпечення мешканців усім необхідним. Архітектор проектував будинок для людей з низьким рівнем заробітку, сподіваючись таким чином забезпечити їх усім необхідним.

Рис. 4.13. Приклад сприйняття утопії, як прототипу вирішення архітектури та підходу до розпланування території

ПРОПОЗИЦІЯ ВИКОРИСТОВУВАТИ СТІНИ
ДЛЯ ЗОБРАЖЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ
МАТЕРІАЛІВ У РОБОТІ Т. КАМПАРЕЛЛІ

Філософ пропонує використовувати площинне мистецтво в освітніх цілях. А саме настінні та настелені розписи, які прикрашають усі мурі та стіни міста містять детальну інформацію щодо усіх наук, історії міста та ремесел

КРЕСЛЕННЯ БУДІВЕЛЬ МІСТА ШО
(ПРОЄКТ КОРОЛІВСЬКОГО СОЛЯНОГО
ЗАВОДУ В АРК-Е-СЕНАН), АРХ. К. Н. ЛЕДУ

Житло працівників (Ledoux, 1804, с. 78-81, планшет №17)

Архітектор розробив креслення значної кількості житлових будівель, запропонував різні художньо-образні підходи до вирішення зовнішнього вигляду та функціонального зонування простору. Наприклад, автор пропонує вісім різних вілл, зазначаючи, що вирішення заміських будинків повинно бути різноманітним, але при цьому конструктивне та функціональне. Альбом містить авторські напрацювання, частина з яких виглядає як фантазія, що не піддається реалізації.

Рис. 4.14. Приклад сприйняття утопії, як метод творчого пошуку в процесі проектування

Висновки до розділу 4

1. Розроблено теоретичну модель зародження утопії, що базується на сприйнятті соціального запиту як основного чинника, що може призвести до виникнення утопії. Невиконання запиту та неможливість вплинути на устрій знаходить своє відображення в активізації утопічних настроїв, збільшенні кількості напрацювань, що відображають бачення кращого суспільства. У моделі враховані спроби частини утопістів реалізувати власні ідеї, створивши певну комуну, у межах якої можна було б відтворити суспільство, описане (зображене) в їхніх творах. Запропонована схема є циклічною та відображає прогнозоване повернення у вихідну точку – стан незадоволеності життям.

2. Розроблено теоретичну трикомпонентну модель механізмів реалізації утопії в контексті архітектурних та містобудівних особливостей, яка охоплює «ідею», «середовище» та «сповідувачів». У роботі було прийнято, що «ідея» містить усі напрацювання автора(ів), стає точкою притягання для сповідувачів, джерелом рушійної сили змін; «середовище» є сукупністю характеристик території, у межах якої запропоновано реалізувати ідею; «сповідувачі» свідчать про її легітимізацію. Виділено вісім можливих варіантів моделі відповідно до кількості втрачених зв'язків між компонентами: з трьома, двома (механізми: просторової реалізації утопії; реалізації з редукацією архітектурних та містобудівних особливостей; реалізації нелегітимізованої утопії), одним (механізми реалізації: неапробованої утопії (інсталяції); утопії на умоглядному рівні; архітектурного проекту з відмовою від утопічної ідеї) та без активних зв'язків (розчинення утопічної ідеї).

3. Встановлено, що найбільш показовими з погляду архітектури та містобудування є варіанти моделі, у яких зберігаються два активні зв'язки. Механізм просторової реалізації утопії (активні зв'язки «ідея – середовище», «середовище – сповідувачі») характеризується зміщенням акценту з соціально-політичної складової на архітектурну та містобудівну; відзначається відтворенням більшості характеристик містобудівної структури та вільним трактуванням суспільно-політичного устрою, що був передбачений утопією. Механізм реалізації, який

передбачає редукцію архітектурних та містобудівних особливостей утопії («середовище – сповідувачі», «сповідувачі – ідея»), призводить до спрощення образів архітектурного вирішення та містобудівних просторів, вільного трактування вимог щодо організації структури населеного пункту чи функціонального вирішення будівель. Визначено, що механізм реалізації нелегітимізованої утопії («середовище – ідея», «ідея – сповідувачі»), виникає у випадку неприйняття серед людей запропонованих ідей соціального та політичного устроїв. Цей варіант відображає невдалі спроби реалізації утопічних ідей, наприклад, в архітектурі модернізму.

4. Означено, що моделі з одним активним компонентом, відображають поступове згасання утопії. Механізм реалізації неапробованої утопії (активний зв'язок «ідея – середовище») характеризується чітким відтворенням особливостей архітектури та містобудівних підходів розпланування території, але не передбачає залучення сповідувачів. Механізм реалізації утопії на умоглядному рівні («ідея – сповідувачі») відзначається відсутністю впливу ідеї на середовище та характеризується спробами організувати побут (відповідно до тих, які передбачені в утопії) в поточних умовах. Механізм реалізації архітектурного проєкту з відмовою від утопічної ідеї («середовище – сповідувачі») свідчить про відмову від утопії та відображає звичний процес архітектурної діяльності, який орієнтований на створення різноманітних просторів для людей.

5. Доповнено положення щодо значення утопій, зважаючи на їхню роль в архітектурі та містобудуванні. Встановлено, що утопії: слугують джерелом інформації щодо рівня розвитку культури, організації різних просторів та основних векторів змін, яких прагне населення; сприяють активізації прагнень до змін за рахунок відображення ідеалізованого, покращеного суспільного устрою; є теоретичними моделями суспільства та виконують функцію моделювання простору і перевірки його придатності до використання; є прототипом вирішення архітектурних та містобудівних завдань; виражаються у творчому пошуку вирішення завдань, що виникають під час проєктування.

Деталізація зображених (текстом або графічно) особливостей утопії стає джерелом натхнення для архітектурних та містобудівних проєктів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертації висвітлено напрацювання щодо виявлення значення та механізмів реалізації утопічних ідей в архітектурі та містобудуванні. За результатами проведеного дослідження зроблено такі висновки:

1. Подальший розвиток отримали напрацювання понятійно-термінологічного апарату дослідження утопій. У роботі означено спільні та відмінні риси між поняттям «утопія» та «ідеологія», «ідеал», «футуризм», «фантазія», як такими, що найчастіше трактують як синонімічні. Прийнято наступне визначення поняття «утопія» в межах цього дослідження: *утопія* – модель вигаданого суспільства, яка передбачає впровадження певних оновлених норм та правил (зміна політичної ідеології, трансформація соціальних зав'язків між мешканцями тощо) і яка формується шляхом глобальних (чи часткових) змін поведінкових звичок та, здебільшого, передбачає будівництво спеціального простору, який повинен забезпечити імплементацію даної ідеї.

2. Визначено, що утопії в архітектурі та містобудуванні є похідними від соціально-політичних ідеалів і мають на меті втілення образів та цілей утопічних ідей за допомогою реалізації архітектурних та містобудівних проєктів. Такі ідеї часто стають міфотворчими, слугують джерелом натхнення для митців та реформаторів, знаходять своє відображення в новітніх проєктах та програмах.

3. Доповнено теоретичні знання щодо відображення архітектурної та містобудівної складової в утопіях, виявлено найменш досліджені фрагменти в теоретичних напрацюваннях у суміжних дисциплінах та спеціальній літературі. Визначено фрагментарність викладеного матеріалу щодо аналізу архітектурної та містобудівної складової в роботах світових утопістів та відмічено незначний рівень висвітлення відповідного аналізу українських літературних утопій, містобудівних та архітектурних проєктів, творів образотворчого мистецтва, що позиціонуються як утопії, в науковій літературі. Упорядковано підходи до систематизації утопій у суміжних дисциплінах, роботах з архітектурної та містобудівної теорії.

4. Сформовано авторську методику дослідження вираження архітектури та містобудівних підходів до формування утопій, що передбачає три етапи:

виокремлення вибірки; аналіз напрацювань утопістів та заповнення відповідної картки; зведення одержаних даних у єдину матричну таблицю з базовими характеристиками моделі. Опрацьовано 76 утопій, що свідчить про репрезентативність та достатність вибірки. Зазначено, що робота не містить оцінних суджень щодо основного змісту утопій та пропонованих соціальних і політичних моделей життя. У дослідженні прийнято твердження багаторівневості зв'язків між різними ідеями та соціальну зумовленість мислення та утопій як основу дослідження.

5. Впорядковано опрацьовані утопії в хронологічному порядку та визначено ознаки ідентифікації містобудівної структури та архітектури в творах утопістів, що враховують маркери вираження та патерни. Виділено три ієрархічні рівні маркерів вираження, як характерних ознак, що відображають бачення організації утопічної структури міста/будівлі: програмний (містить характеристику чисельності населення, топос та хронос), містобудівний (виділено модель населеного пункту, форму міста в плані, планувальну схему вуличної мережі, наявність укріплення) та архітектурний (можливість приватизації майна, форму розселення). Запропоновано систематизацію патернів як повторювальних елементів, що формують структуру міста та архітектуру, на містобудівні, архітектурні та інтер'єрні.

6. Розроблено авторські систематизації утопій на містобудівному (відповідно до вибору локації; форми розселення; основного типу поселення; просторової системи, що пропонується в утопії) та архітектурному (за розташуванням житлової забудови в структурі міста; класом житлової будівлі; можливістю приватизації майна; локалізацією громадської функції в структурі забудови; пропонованого художнього вирішення архітектури; матеріалів) рівнях. Сформовано матричні таблиці систематизації утопій, які відображають зміни в підходах до проектування протягом різних століть.

7. Сформовано теоретичну модель зародження утопії, зважаючи на виникнення соціального запиту як результату невідповідності бажаного та наявного рівня життя людей. Невиконання цього запиту соціальною інституцією

та неможливість населення вплинути на устрій, сприяє активізації утопічних настроїв суспільства. У моделі враховано два варіанти реалізації утопістами теоретичних напрацювань щодо покращення державного ладу, а саме, пристосування існуючих території до потреб зображеного ними устрою, або будівництво нової колонії, з урахуванням усіх авторських ідей. Зважаючи на важливість легітимізації утопії, шляхом залучення сповідувачів, виникає залежність між чисельністю населення, яке готове слідувати за ідеями утопістів, і реалізацією ідеї. Процес зменшення кількості сповідувачів призводить до відмови від утопії. Запропонована схема є циклічною та відображає прогнозоване повернення у вихідну точку – стан незадоволеності життям.

8. Розроблено теоретичну трикомпонентну модель механізмів реалізації утопії в контексті вираження архітектури та містобудівних підходів до формування простору. Модель включає «ідею» (теоретична основа утопії), «середовище» (простір, в межах якого може бути реалізовано ідею) та «сповідувачів» (мешканці, які слідують ідеям; ознака легітимності утопії). Виділено вісім можливих варіантів моделі зважаючи на кількість втрачених (неактивних) зв'язків між компонентами: з трьома (базова модель утопії), двома (механізми: просторової реалізації утопії; реалізації з редукцією архітектурних та містобудівних особливостей утопії; реалізації нелегітимізованої утопії), одним (механізми реалізації: неапробованої утопії (інсталяції); утопії на умоглядному рівні; архітектурного проєкту з відмовою від утопічної ідеї) та без активних зв'язків (розчинення утопічної ідеї). Наведено приклади до кожної з моделей та подано характеристику впливу особливостей кожного механізму на реалізацію. Означено, що моделі механізмів реалізації з двома активними зв'язками є найбільш показовими з погляду імплементації вираження архітектури та містобудівних підходів до формування простору; зі свого боку, з одним активним компонентом – відображають поступове згасання утопії.

9. Визначено, що значення утопій прийнято розглядати в контексті соціальних та політичних трансформацій суспільства, не приділяючи достатньої уваги впливу на формування архітектурних образів та містобудівної структури

населених пунктів. Отже, подальший розвиток одержали положення щодо значення утопій, з урахуванням зміщення контексту сприйняття в галузь архітектури та містобудування. Встановлено, що утопії виконують гносеологічну, аксіологічну, критичну, прогностичну, дидактичну, культуротворчу, соціально-політичну функції. Прийнято наступні положення, що висвітлюють значення утопій в архітектурі та містобудуванні:

– утопії, як сукупність знань, які були одержанні у процесі пізнання наявної дійсності, слугують джерелом інформації щодо рівня розвитку культури, організації різних просторів та основних векторів змін, яких прагне населення;

– утопії, як усвідомлений інструмент змін соціального та політичного устрою, сприяють активізації прагнень до змін завдяки відображенню ідеалізованого, покращеного суспільного устрою і, таким чином, є однією з рушійних еволюційних та революційних соціальних змін;

– утопії, як теоретичні моделі апробації підходів до організації суспільства, виконують функцію моделювання простору і перевірки його придатності до використання;

– утопії, як прототипи художньо-образного вирішення архітектури та підходу до розпланування території. Графічні візуалізації утопічних праць стають джерелом натхнення для архітектурних та містобудівних проектів;

– утопії як метод творчого пошуку в процесі проектування, що сприяє активізації фантазії у архітекторів, зважаючи на необмежений інструментарій який вони пропонують для вирішення тих чи інших завдань.

Отже, утопії є рушійними силами розвитку архітектури та містобудування, джерелом інформації щодо наявних соціальних проблем, та пропозицій їх вирішення.

Зважаючи на опрацьований матеріал, перспективним напрямом подальших досліджень є аналіз утопічних творів в межах конкретних історичних періодів, з метою відображення спільних рис різних утопій (літературних, архітектурних та інших) та визначення чинників, що впливали на зміни вираження архітектури та містобудівних підходів. Це може дати поштовх до кращого розуміння розвитку культури протягом століть.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Anderson, P., 2001. Eutopia. In: H. Turtledove, and M. H. Greenberg ed. *The Best Alternate History Stories of the Twentieth Century*. New York: Del Rey, pp. 256-274.
2. Andreae, J. V., 1999. *Christianopolis*. Introduced and translated by E. H. Thompson. Kluwer: Dordrecht, xix + 330 p.
3. *Arcosanti*. Online archive. Available at: <https://arcosanti.org/project/arcology/> [Дата звернення 08.02.2019].
4. Aresin, M., 2021. The Golden Age as an Imaginary and Imaginable Utopia, In: Beckers, J., Vogels, A., der Stock, J. V. & Watteeuw, L. eds., 2021. *Imaging Utopia: New Perspectives on Northern Renaissance Art*. Papers Presented at the Twentieth Symposium for the Study of Underdrawing and Technology in Painting held in Mechelen and Leuven, 11-13 January 2017, pp. 30-43.
5. Armytage, W. H. G., 1955. Technology and utopianism: J. A. Etzler in England 1840–44. *Annals of Science*, 11(2), pp. 129–136. Available at: doi:10.1080/00033795500200125 [Дата звернення: 07.06.2020].
6. Armytage, W. H. G., 1956. The early Utopists and science in England. *Annals of Science*, 12(4), pp. 247-254. Available at: DOI: 10.1080/00033795600200196 [Дата звернення: 07.06.2020].
7. Asensio P. eds, 2003. *Antonio Sant'Elia*. Barcelona: LOFT Publications. 79 p.
8. Augustine, St., 1998. *The City of God against the Pagans*. New York: Cambridge University Press, xxxiv +1248 p.
9. Bellamy, E., 2003. *Looking backward: 2000–1887*, edited by A. MacDonald. Peterborough: Broadview Press, 288 p.
10. Berrin, C. C., 2013. *Utopia Station*. Turkey Architecture News, Sep 29, 2013. Available at: <https://worldarchitecture.org/architecture-news/pvzmz/utopia-station.html> [Дата звернення 10.11.2021].
11. BIG, 2017. *Mars Science City*. Available at: <https://big.dk/#projects-mars> [Дата звернення: 08.06.2021].

12. BIG, 2021. Telosa. Available at: <https://www.dezeen.com/2021/09/01/bjarke-ingels-telosa-city-marc-lore/> [Дата звернення: 13.05.2022].
13. Blaxell, V., 2010. Preparing Okinawa for Reversion to Japan: The Okinawa International Ocean Exposition of 1975, the US Military band the Construction State. *The Asia-Pacific Journal.Japan Focus*, Vol. 8, Iss. 29, n.2.
14. Blunt, A., 1975. *Artistic Theory in Italy 1450-1600*. USA: Oxford University Press, 168 p.
15. Boesiger, W. & Girsberger H., 1993. *Le Corbusier 1910 - 65*. Zürich: Artemis-Verlag, p. 138-148.
16. Bosch, H., 1490-1500. *The Garden of Earthly Delights Triptych*. Online archive Museo Del Prado. Sala 056A. Available at: <https://www.museodelprado.es/en/the-collection/art-work/the-garden-of-earthly-delights-triptych/02388242-6d6a-4e9e-a992-e1311eab3609> [Дата звернення: 24.10.2021].
17. Boylston, H. M., 1936. *An introduction to the metallurgy of iron and steel*. New York: Wiley, pp. 218-219.
18. Callenbach, E., 2004. *Ecotopia*. California: Banyan Tree Books, Berkeley, p. 172.
19. Caraman, P., 1976. *The lost paradise: the Jesuit Republic in South America*. New York: Seabury Press, 341 p.
20. Chambless, E., 1910. *Roadtown*. New York: Roadtown Press. Available at: <https://www.gutenberg.org/files/58964/58964-h/58964-h.htm> [Дата звернення 03.01.2022].
21. Chepelyk, O., 2002. *Urban Multimedia Utopia (movie)*. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=4cКМОСw6RFM> [Дата звернення 28.02.2021].
22. Chi-Jen Wang, 2018. The Reciprocal Utopia City project. Available at: <https://www.evolo.us/utopian-city> [Дата звернення: 02.01.2022].
23. Coleman, N., 2005. *Utopias and Architecture*. London: Routledge. 334 p.
24. Contandriopoulos, C., 2013. Architecture and Utopia in the 21st-Century. *Journal of Architectural Education*, 67(1), 3–6. Available at: doi:10.1080/10464883.2013.771021 [Дата звернення: 18.08.2021].

25. Cranach the Elder, L., 1530. *The Golden Age*. CDA ID: DE_BStGS_13175. In: Cranach Digital Archive. The research resource. Available at: http://lucascranach.org/DE_BStGS_13175 [Дата звернення: 24.10.2021].
26. Cranach the Elder, L., 1530. *The Golden Age*. CDA ID: NO_NMO_NG-M-00519. In: Cranach Digital Archive. The research resource. Available at: https://lucascranach.org/en/NO_NMO_NG-M-00519 [Дата звернення: 24.10.2021].
27. Cruise, J., 1995. A House Divided: Sarah Scott's Millenium Hall. *Studies in English Literature, 1500-1900*, 35(3), 555. Available at: doi:10.2307/450897 [Дата звернення: 13.12.2018]
28. Davies, N. & Jokiniemi, E., 2008. *Dictionary of Architecture and Building Construction*. London: Routledge, 752 p.
29. de Bergerac, C., 1687. The States and Empires of the Sun. In: de Bergerac, C., 1687. *The Comical History of the States and Empires of the Worlds of the Sun and Moon. Written in French by Cyrano Bergerac. And newly Englished by A. Lowell, A.M..* Translated from French by A. Lovell. Available at: <https://quod.lib.umich.edu/e/eebo2/A35530.0001.001/1:9?rgn=div1;view=fulltext> [Дата звернення 01.03.2020].
30. de Chavannes, P. P., 1890-1895. *Inter artes et naturam*. The Metropolitan Museum of Art of New York City. Available at: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/437346> [Дата звернення 15.12.2022]
31. de Lamartine, A., 2012. *Histoire des Girondins, vol 3-4 (French Edition)*. Charleston: Nabu Press, 588 p.
32. Dickert, M., 2016. *The Utopian Concept of the Female in East and West. A Critical Comparison of "Sultana's Dream" (1905) and "Herland" (1909)*. München: Grin Verlag, 28 p.
33. Dollfus, A., 2010. The first Pic du Midi photographs of Mars, 1909. *Journal of the British Astronomical Association*, vol.120, no.4, p.240-242. Available at:

- <https://adsabs.harvard.edu/full/2010JBAA..120..240D> [Дата звернення 16.12.2019].
34. Donato, A., 2019. *Italian Renaissance Utopias*. Palgrave Studies in Utopianism. Cham: Palgrave Macmillan. Available at: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-03611-9> [Дата звернення 10.07.2021].
35. Doni, A. F., 2019. Wise and Crazy World. In: A. Donato ed., trans., 2019. *Italian Renaissance Utopias. Palgrave Studies in Utopianism*. Cham: Palgrave Macmillan, pp. 19–60. Available at: https://doi.org/10.1007/978-3-030-03611-9_3 [Дата звернення 10.07.2021].
36. Eylers, E., 2015. Thomas More's Utopia: Amaurotum and the vision of a public life. In: *RC21 International Conference on "The Ideal City: between myth and reality. Representations, policies, contradictions and challenges for tomorrow's urban life"*. Urbino, Italy, 27-29 August 2015. Available at: https://www.rc21.org/en/wp-content/uploads/2014/12/B2_Eylers.pdf?fbclid=IwAR1FnGmDsN_nFRUwYxApWl_piRT7qImh0t99fa-GpfZ-qtmZY4w2-OdFRD0 [Дата звернення 22.09.2019].
37. Fedak, A., 2020a. Architectural and urban planning features of ecotopia. *Conference Series: Materials Science and Engineering*. Innovative technology in architecture and design ITAD 2020, Kharkiv, Ukraine, 21–22 May 2020, 907. Available at: <https://doi.org/10.1088/1757-899X/907/1/012074> [Дата звернення 22.05.2022]
38. Fedak, A., 2020b. Functional-spatial features of the architecture of the scientocratics State on the example of F. Bacon's novel «New Atlantis». *Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences*, Vol. 6 (27), iss. 224, pp.7-9.
39. Fenelon, F., 1847. *The adventures of Telemachus, the son of Ulysses*. Manchester: Johnson. Available at: <https://archive.org/details/adventurosoftele00fene/mode/2up> [Дата звернення 05.08.2021].
40. Fernando J. W., Burden, N., Ferguson, A., O'Brien, L. V., Judge, M. & Kashima Y., 2018. Functions of Utopia: How Utopian Thinking Motivates Societal

- Engagement. *Personality and Social Psychology Bulletin*, Vol 44, Issue 5, pp. 779-792. Available at: <https://doi.org/10.1177%2F0146167217748604> [Дата звернення: 02.01.2019].
41. *Fondo Sant'Elia Antonio*. Online archive. Available at: <http://eng.antoniosantelia.org/> [Дата звернення 18.02.2021].
  42. Fraenger, W. and Kaiser, E., 1976. *The Millennium of Hieronymus Bosch*. New York: Hacker Art Books, 164 p.
  43. Frank, R.H. 1991. An interpretation of Land of Cockaigne (1567) by Pieter Bruegel the Elder. *Sixteenth-century Journal* 22 (2, Summer), pp. 299-329. Available at: <https://doi.org/10.2307/2542737> [Дата звернення 15.12.2020].
  44. Garnier, T. 1918. *Une cité industrielle. Etude pour la construction des villes*. Entre juillet 1918 et mai 1919. Les Archives municipales de Lyon, France, Métropole de Lyon, Lyon, 3SAT (Cartes et plans en album ou en atlas de petit format). Available at: <https://recherches.archives-lyon.fr/ark:/18811/pkx3jmr09z6> [Дата звернення 15.01.2022].
  45. Godwin, F., 1768. *The Strange Voyage and Adventures of Domingo Gonsales, to the World in the Moon*. Little Moorgate next to London Wall, near Moorfields: Printed by John Lever, Bookseller, Stationer, and Printseller. Available at: <http://www.gutenberg.org/files/46591/46591.txt> [Дата звернення 08.03.2021].
  46. Gordiienko-Mytrofanova, I., Pidchasov, Y., Sauta, S., & Kobzieva, I., 2018. The Problem of Sample Representativeness for Conducting Experimental and Broad Psychological Research. *PSYCHOLINGUISTICS*, (23(1), pp.11-46. Available at: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1212360> [Дата звернення 23.03.2022].
  47. Gray, J., 2018. Reading Broadacre. In: The Frank Lloyd Wright Foundation. Available at: <https://franklloydwright.org/reading-broadacre/> [Дата звернення: 20.01.2022]
  48. Grierson, D., 2016. Unfinished business at the urban laboratory: Paolo Soleri, Arcology, and Arcosanti. *Open House International*, Vol.4, No.4, pp. 63-72. Available at: <https://doi.org/10.1108/OHI-04-2016-B0009>[Дата звернення 05.03.2019].

49. Gropius, W., 2021. *The Scope of Total Architecture*. London: Routledge, 190 p. Available at: <https://doi.org/10.4324/9781003252894> [Дата звернення: 24.12.2021].
50. Gruson L., 2008. Claude Nicolas Ledoux, visionary architecture and social utopia. *International Conference of Territorial Intelligence*, Oct 2008, Besançon, France. pp.299-307. Available at: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00767259> [Дата звернення 07.10.2021].
51. Hall, P. G., 2014. *Cities of Tomorrow: An Intellectual History of Urban Planning and Design Since 1880*. Fourth Edition. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell
52. Harrington, J., 2008. *The Commonwealth of Oceana*. Available at: <https://www.gutenberg.org/files/2801/2801-h/2801-h.htm> [Дата звернення 18.09.2021].
53. Hartlib, S., 1641. *A Description of the Famous Kingdome of Macaria*. London: Printed for Francis Constable, 15 p. Available at: <https://www.gutenberg.org/files/55269/55269-h/55269-h.htm> [Дата звернення 17.07.2021].
54. Hausner, A. W., 1911. *Odrodzenie Galicji a drogi wodne (z 2 tablicami i rysunkiem w tekscie)*. Krakow: Wydawnictwo „Życie” w Krakowie
55. Hecht, J., 1988. French Utopian Socialists and the Population Question: «Seeking the Future City». *Population and Development Review*, Vol. 14, Supplement: Population and Resources in Western Intellectual Traditions, pp. 49-73. Available at: <https://doi.org/10.2307/2808090> [Дата звернення: 30.06.2020].
56. Howard E., 1902. *Garden Cities of Tomorrow*. London: Swan Sonnenschein & Co., Ltd, 195 p.
57. Husslein-Arco, A., Krejci. H. und Steinbrügge B. ed., 2012. *Utopia Gesamtkunstwerk*. Köln: Verlag der Buchhandlung Walther König, 242 p.
58. Huxley, A., 1962. *Island*. London: Chatto & Windus. Available at: <https://www.huxley.net/island/> [Дата звернення: 30.07.2020].
59. Izba Przemysłowo-Handlowa (Kraków), 1910. *Petycja Izby Handlowej i Przemysłowej w Krakowie w sprawie kanału splawnego Dunaj-Wisła-Dniestr*

- wniesiona do Wysokiego Sejmu Krajowego na sesję wrześniową 1910 (streszczenie). Kraków : Izba Handl. i Przemysłowa. Available at: <https://polona.pl/item/petycja-izby-handlowej-i-przemyslowej-w-krakowie-w-sprawie-kanalu-splawnego.MTE2Mzk3Nzg2/8/#info:metadata> [Дата звернення: 05.05.2022].
60. Jenks, C., 2002. *The New Paradigm in Architecture: The language of Postmodernism*. New Haven and London: Yale University Press.
61. Joglar Cadilla, J. A., 2017. *Dysktiria - Alex, the Trypophobiac*. Master's Design Thesis in Architecture. Available at: https://issuu.com/josearturojoglarcadilla/docs/thesis_book_issuu [Дата звернення: 19.06.2020].
62. K. D., 1912. Rozpoczęcie budowy kanałów w Galicyi. *Czasopismo Techniczne: organ towarzystwa politechnicznego we Lwowie*, Nr. 1. (dnia 10 stycznia 1912). Lwów: nakładem towarzystwa politechnicznego we lwowie. i. związkowa drukarnia we Lwowie (ul. lindego, 4)
63. Kalewska, A., 2016. Miguel Real's O Ultimo Europeu 2284, or a utopian questioning of our individual and collective freedom. In: *Utopia(s) - Worlds and Frontiers of the Imaginary Proceedings of the 2nd International Multidisciplinary Congress*, Lisbon, Portugal, October 20-22, 2016, pp. 25-40. Available at: <https://doi.org/10.1201/9781315265322> [Дата звернення: 25.01.2022].
64. Kędzior, A., 1928. *Roboty wodne i melioracyjne w południowej Małopolsce wykonane z inicjatywy Sejmu i Wydziału Krajowego. Cz. 2, Melioracje publiczne w Nizinie Nadwiślańskiej, tudzież w dorzeczu Bugu, Styru i Dniestru*. Lwów : Ministerstwo Robót Publicznych, 1929. VIII, 703, [1] s. : il. ; 25 cm + Teka : 20 k. Tabl
65. Kirkbride, R., 2006. *Utopian religions in America: The Shakers, the Oneida Perfectionists and the Mormons, an issue of survival*. Senior Honors Theses & Projects, 55. Available at: <https://commons.emich.edu/honors/55> [Дата звернення: 03.11.2019]

66. Klanten, R. & Feireiss, L., 2011. *Utopia forever: visions of architecture and urbanism*. Berlin: Gestalten, 255 p.
67. Koznarsky, T. V., 1994. *Utopia and Anti-Utopia in V. Vynnychenko's Novel «Sun-Machine»*. M.A. Edmonton: University of Alberta, 211 p.
68. Laclau, E., 2005. *On Populist Reason*. London, New York: Verso, 276 p.
69. Ledoux C. N., 1804. *L'Architecture sous le rapport de l'art, des mœurs et de la législation*. Paris: Imprimerie Nationale. Available at: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k857284> [Дата звернення 17.04.2021].
70. Lewicki, J, 2018. Lwowiacy w Gdyni. O Pomorzu we Lwowie. O związkach architektury dwóch regionów. *Architektura XX wieku, jej ochrona i konserwacja w Gdyni i w Europie*, Urząd Miasta Gdyni, pp 77-84. ISBN 9788394263188
71. Linda, S. & Fedak, A., 2019. In search of the perfect form: the geometry of the city in the treatises by plato, T. More, T. Campanella. *Architectural Studies*, Vol. 5, № 1, pp. 35–44
72. Linda, S., 2021. „Socialist postmodernism”: residential architecture in Kyiv Podil district (Ukraine). *Builder science*, R.25, nr 12, pp. 46-51. Available at: DOI 10.5604/01.3001.0015.5124 [Дата звернення 21.03.2022].
73. Liu, Y.-C., 2016. Translating and Transforming Utopia into the Mandarin Context: Case Studies from China and Taiwan. *Utopian Studies*, Vol. 27, No. 2, SPECIAL ISSUE: On the Commemoration of the Five Hundredth Anniversary of Thomas More's Utopia, pp. 333-345. Available at: <http://www.jstor.org/stable/10.5325/utopianstudies.27.2.0333> [Дата звернення: 23.05.2022].
74. Lowell, P., 1906. *Mars and Its Canals*. New York: The Macmillian Company, p.393
75. Lueder, C., 2013. Diagram Utopias: Rota and Network as Instrument and Mirror of Utopia and Agronic. *Journal of Architectural Education*, pp, 224-233. - Available at: <https://doi.org/10.1080/10464883.2013.817165> [Дата звернення 22.09.2019].

76. Macdonald, A., 2001. Choosing Utopia: An Existential Reading of Aldous Huxley's *Island*. *Utopian Studies*, Vol. 12, No. 2, pp.103 - 113. Available at: <https://www.jstor.org/stable/20718318> [Дата звернення 24.02.2021].
77. Manuel, F. E. & Manuel, F. P., 1979. *Utopian Thought in the Western World*. Cambridge, Massachusetts: Belknap Press of Harvard University Press, 912 p.
78. Matakiewicz, M., 1910. *W sprawie kanałów galicyjskich (odczyt na walnym zebraniu Krajowego Towarzystwa Wyzyskania sil wodnych)*. Lwów: Związkowa Drukarnia we Lwowie, ul. Lindego 4. 25 s., 1 k. tabl. : il.
- Matakiewicz, M., 1917. *Drogi wodne w Polsce (z dwiema tablicami)*. Lwów: Nakład i własność Księgarni Polskiej Bernarda Połonieckiego; Warszawa : Gebethner i Wolff
79. Matakiewicz, M., 1927. Droga wodna Bałtyk-Morze Czarne, przez Wisłę-San-Dniestr-Prut i Dunaj, z połączeniem do Lwowa, Cz.1. *Przegląd techniczny: tygodnik poświęcony sprawom techniki i przemysłu*, Tom LXV. Nr. 35. (Warszawa, dnia 31 Sierpnia 1927). 740-744 s.
80. Matakiewicz, M., 1927. Droga wodna Bałtyk-Morze Czarne, przez Wisłę-San-Dniestr-Prut i Dunaj, z połączeniem do Lwowa, Cz.2. *Przegląd techniczny: tygodnik poświęcony sprawom techniki i przemysłu*, Tom LXV. Nr. 37. (Warszawa, dnia 14 Września 1927). 792-795 s.
81. Michalska, M., 2020. *Philipp Otto Runge: The Seer of the Mysteries of God*. *DailyArt Magazine*. Available at: <https://www.dailyartmagazine.com/philipp-otto-runge/> [Дата звернення 15.07.2021].
82. Mikhailova, R., Perepelytsia, O., Zaitseva, O., Kubrysh, N., Samoylova, O., Melnyk, N., & Demenko, A., 2022. Architectural Graphics - From Inception to Postmodernism. *Postmodern Openings*, № 13(1), pp. 234-253. Available at: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/394> [Дата звернення 20.03.2022].
83. Morelly, É.-G., 1753. *Naufrage des isles flottantes, ou Basiliade du célèbre Pilpa*. Paris: Messine, 268 p. Available at: <https://archive.org/details/naufragedesisles01more/mode/2up> [Дата звернення 18.07.2021].

84. Morris, J. M. & Kross, A. L., 2009. *The A to Z of utopianism*. The A to Z Guide Series Book 36. Lanham: Scarecrow Press.
85. Morris, W., 1995. *News from Nowhere*. Cambridge Texts in the History of Political Thought. New York: Cambridge University Press, xxxii +232 pp.
86. Morrison, T. & Rubin, M., 2014. Using Visualisation to Test Historical Utopian Cities on a Modern Audience. In: K. Ng, Bowen J. P. & McDaid S., ed., *EVA London 2014: Proceedings of the EVA London 2014 on Electronic Visualisation and the Arts*. London, UK, July 8 - 10, 2014, pp. 177-183. – Available at: DOI:10.13140/2.1.4143.6801 [Дата звернення 24.10.2019].
87. Morrison, T., 2013. The Architecture of Andreae's Christianopolis and Campanella's City of the Sun". In: Brown A. & Leach A., ed., *30th Annual Conference of the Society of Architectural Historians, Australia and New Zealand (SAHANZ 2013)*. Proceedings of the Society of Architectural Historians, Australia and New Zealand: 30, Open. Gold Coast, Qld, Australia, 2-5 July, 2013, pp. 259-271. Available at: <http://hdl.handle.net/1959.13/1304658> [Дата звернення 24.10.2019].
88. Morrison, T., 2015. *Unbuilt Utopian Cities 1460 to 1900: Reconstructing their Architecture and Political Philosophy*. London: Routledge, 262 p.
89. Mumford, L., 1922. *The Story of Utopias*. New York: Boni and Liveright, XII + 315 p.
90. Nesbit, M., Hans, U. O. & Rirkrit, T., 2003. *Posters from Utopia Station*. Available at: <http://projects.e-flux.com/utopia/> [Дата звернення 27.10.2021].
91. Neufert, E. & Neufert P., 2002. *Architects' data, 3rd English Edition*. Edited by B. Baiche, N. Walliman. Oxford: Blackwell Sciences
92. Novak, M., 2010. *Lunar Colonies of the Future (1969)*. Paleofuture: The History of the Future. Available at: <https://paleofuture.com/blog/2010/3/3/lunar-colonies-of-the-future-1969.html> [Дата звернення: 01.03.2021].
93. Odyjas, E., 2014. Utopian projects: yesterday and today. *Architecture Civil Engineering Environment*, Vol.7, No.4, pp. 5-10. Available at: <https://www.acee-journal.pl/1,7,33,Issues.html> [Дата звернення 25.03.2019].

94. Pasamán, E. B., 2022. *The City in Space: A Utopia by Ricardo Bofill*. Available at: <https://www.archdaily.com/978349/the-city-in-space-a-utopia-by-ricardo-bofill> [Дата звернення: 20.05.2022].
95. Patrizi, F., 2019. The Happy City. In: A. Donato ed., trans., 2019. *Italian Renaissance Utopias. Palgrave Studies in Utopianism*. Cham: Palgrave Macmillan, pp. 61–121. Available at: https://doi.org/10.1007/978-3-030-03611-9_5 [Дата звернення 11.07.2021].
96. Pethő A., 2014. The garden of intermedial delights: cinematic «adaptations» of Bosch, from modernism to the postmedia age. *Screen*, Vol. 55, Iss. 4, pp. 471–489. Available at: <https://doi.org/10.1093/screen/hju036> [Дата звернення 24.10.2021].
97. Pieter Bruegel d. Ä., 1567. *Das Schlaraffenland*. Online archive Bayerische Staatsgemäldesammlungen. München: Alte Pinakothek. Available at: <https://www.sammlung.pinakothek.de/en/artwork/01G1P9YLkE> [Дата звернення 15.12.2020].
98. Popper, K. R., 1986. Utopia and Violence. *World Affairs*, 149(1), pp. 3–9. Available at: <http://www.jstor.org/stable/20672078> [Дата звернення 10.01.2022].
99. Remizova, O. & Rusiev, K., 2016. Architectural utopia through the prism of cinematographic architectural images of the XX – XXI centuries. *Architectural studies*, Vol. 2, Num. 1, pp. 57-64. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/arcs_2016_2_1_11 [Дата звернення 16.01.2019].
100. Reppé, S., 1993. *Der Karl-Marx-Hof: Geschichte eines Gemeindebaus und seiner Bewohner*. Wien: Picus-Verlag, 108 p.
101. Rokeya, B., 1905. Sultana's Dream. In: B. Bagchi, ed., 2005. *Sultana's dream; and Padmarag: two feminist utopias by Rokeya Sakhawat Hossain*; translated with an introduction by Barnita Bagchi. New Delh: Penguin, 2005. Available at: <https://digital.library.upenn.edu/women/sultana/dream/dream.html> [Дата звернення 01.09.2020].
102. Romanzi, V. 2020. Levels of Reality in Steven Spielberg's Ready Player One: Utopia, Dystopia, and Retrotopia. *JAm It! Journal of American Studies in Italy*,

- N.3., pp. 163-173. Available at: https://doi.org/10.13135/2612-5641/3_2020 [Дата звернення: 07.11.2022].
103. Rowe, C. & Koetter, F., 1984. *Collage City*. Cambridge, Massachusetts, and London, England: The MIT Press, 192 p.
104. Runge, P. O., 1805. *Times of Day*. In: Online archive The Getty Research Institute. Available at: https://www.getty.edu/research/special_collections/notable/runge.html [Дата звернення 10.11.2021]
105. Runge, P. O., 1809. *The Small Morning*. In: Online archive The Web Gallery of Art. Available at: https://www.wga.hu/html_m/r/runge/ [Дата звернення 10.11.2021]
106. Ruth, A. R., 2016. Arcology, Arcosanti and the green urbanism vision. *Open house international*, Vol.41, No.4, pp. 56-62. Available at: <https://doi.org/10.1108/OHI-04-2016-B0008> [Дата звернення 25.02.2019].
107. Sadler, S., 2005. *Archigram: Architecture without Architecture*. Cambridge, Massachusetts, and London, England: The MIT Press.
108. Sant'Elia, A., 1914. *The New City*. Online archive. Fondo Sant'Elia Antonio. Available at: http://eng.antoniosantelia.org/products/lista_prodotti/category:14 [Дата звернення 19.02.2021].
109. Sant'Elia, A., 1914. Manifesto dell'architettura futurista. "Pagine d'arte", Milano, 4p. Online archive. Fondo Sant'Elia Antonio. Available at: http://eng.antoniosantelia.org/files/pdf/eng/manifesto_santelia.pdf [Дата звернення 19.02.2021].
110. Sargent, L. T., 1976. Themes in Utopian Fiction in English before Wells. *Science Fiction Studies*, Vol. 3, No. 3, pp. 275-282. Available at: <http://www.jstor.org/stable/4239043> [Дата звернення: 11.09.2021].
111. Scachetti, E., 2013. *La saline d'Arc-et-Senans : manufacture, utopie et patrimoine (1773-2011)*. Doctorale thesis en Histoire Contemporaine thesis, Université de Franche-Comté, Besançon, France, 815 p.

112. Schuman, T., 1986. Utopia Spurned: Ricardo Bofill and the French Ideal City Tradition. *Journal of Architectural Education*, Vol. 40, Iss. 1, pp. 20-29. Available at: <https://doi.org/10.1080/10464883.1986.11102651> [Дата звернення: 15.05.2021].
113. Shaw, A., 1884. *Icaria: a chapter in the history of communism*. New York: G.P. Putnam's Sons, 220 p.
114. Shaw, J., 1997. Imagining the Motherland: Puvis de Chavannes, Modernism, and the Fantasy of France. *The Art Bulletin*, 79(4), pp. 586-610. Available at: <https://doi.org/10.2307/3046277> [Дата звернення 15.12.2022]
115. Skinner, R., 2017. Pemberton's Happy Colony: Reappraising the Reception and Legacy of a Nineteenth-Century Utopia. *The Journal of the Society of Architectural Historians, Australia and New Zealand*, Vol. 27, Iss.3, pp. 376-395. Available at: DOI: 10.1080/10331867.2017.1367360 [Дата звернення 14.03.2022].
116. Słodczyk, J., 2016. In Search of an Ideal City: The Influence of Utopian Ideas on Urban Planning. *Studia Miejskie*, T. 24, p. 145-156. Available at: <http://www.studiamiejskie.uni.opole.pl/rok-2016-tom-24/> [Дата звернення 18.11.2018].
117. Superstudio, 1969. *The Continuous Monument an Architectural Model for Total Urbanization*. Available at: <https://pdfcookie.com/documents/superstudio-the-continuous-monument-eyv8e98j7nv1> [Дата звернення 01.02.2022].
118. Sutton, R. P., 1994. *Les Icariens: the utopian dream in Europe and America*. Urbana: University of Illinois Press, 216 p.
119. Tafuri, M., 1976. *Architecture and Utopia: Design and Capitalist Development*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 196 p.
120. Tafuri, M., 1968. Toward a Critique of Architectural Ideology. In book: Hays K. M. (ed.), 1998. *Architecture Theory since 1968*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, pp. 6-35.

121. UNESCO, 1982. *From the Great Saltworks of Salins-les-Bains to the Royal Saltworks of Arc-et-Senans, the Production of Open-pan Salt*. Available at: <http://whc.unesco.org/en/list/203> [Дата звернення 07.10.2021].
122. Vidler, A., 2006. *Claude-Nicolas Ledoux: Architecture and Utopia in the Age of the French Revolution*. Basel: Birkhäuser
123. Vincent Callebaut Architectures. Official website. Available at: <https://vincent.callebaut.org/> [Дата звернення: 30.03.2022].
124. Walas, G., 2014. Utopia, Memory, and the City: Testimonial Marks and Demands for Justice in La Plata, Argentina. In: A. Forcinito, 2014. *Layers of Memory and the Discourse of Human Rights: Artistic and Testimonial Practices in Latin America and Iberia*. Hispanic Issues On Line, Spring 2014, 47–72 p.
125. Wells, H. G., 2006. *A Modern Utopia* (Penguin Classics). London: Penguin Books, 281 p.
126. Westfahl, G., 2005. *The Greenwood Encyclopedia of Science Fiction and Fantasy: Themes, Works, and Wonders*, Vol. 2. Santa Barbara, California: Greenwood Press, pp. 499-504.
127. Westfahl, G., 2021. Science Fiction Literature as Social Criticism. In: *Science Fiction Literature through History [2 volumes]: An Encyclopedia*, Vol.1. Santa Barbara, California: Greenwood Press, pp. 80-84.
128. Wiebenson D., 1960. Utopian Aspects of Tony Garnier's Cité Industrielle. *Journal of the Society of Architectural Historians*, Vol. 19, No. 1 (Mar., 1960), pp. 16-24. Available at: DOI:10.2307/987962 [Дата звернення 15.01.2022].
129. Wilson, R., 1996. *Introduction to Graph Theory, Fourth Edition*. Edinburgh Gate, Harlow: Addison Wesley Longman Limited, 184 p.
130. Wright, F.L., 1932. *The Disappearing City*. New York: William Farquhar Payson, 90 p.
131. Yeah Aarchkids, 2017. Xin shixiang's city in the rain. Available at: <https://www.designboom.com/architecture/xin-shixiang-city-rain-utopia-superposition-10-20-2017/> [Дата звернення: 20.06.2020].

132. Yuanming, T., 2008. *Peach Blossom Shangri-la*. Available at: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/2090/pg2090.html> [Дата звернення 11.10.2021].
133. Zuccolo, L., 2019. Aromatario or The Republic of Utopia. In: A. Donato ed., trans., 2019. *Italian Renaissance Utopias. Palgrave Studies in Utopianism*. Cham: Palgrave Macmillan, pp. 121–182. Available at: https://doi.org/10.1007/978-3-030-03611-9_7 [Дата звернення 12.07.2021].
134. Zuccolo, L., 2019. Belluzzi or The Happy City. In: A. Donato ed., trans., 2019. *Italian Renaissance Utopias. Palgrave Studies in Utopianism*. Cham: Palgrave Macmillan, pp. 249-307. Available at: https://doi.org/10.1007/978-3-030-03611-9_11 [Дата звернення 12.07.2021].
135. Zuccolo, L., 2019. Porto or The Republic of Evandria. In: A. Donato ed., trans., 2019. *Italian Renaissance Utopias. Palgrave Studies in Utopianism*. Cham: Palgrave Macmillan, pp. 183-248. Available at: https://doi.org/10.1007/978-3-030-03611-9_9 [Дата звернення 12.07.2021].
136. Астахова, В. І. та ін. (ред.), 1993. *Словник соціологічних і політологічних термінів*. Київ: Вища школа, 140 с.
137. Базильчук, Г. К., 2005. *Словник-довідник з історії*. Київ: МАУП, 368 с.
138. Бархин, М. Г., 1979. *Архитектура и город*. Москва: Издательство «Наука», 224 с.
139. Батракова, С., 1990. *Искусство и утопия: Из истории западной живописи и архитектуры XX века*. Москва: Наука.
140. Бердник, О., 2019. *Зоряний корсар*. Львів: Видавництво Terra Incognita, 376 с.
141. Бибик, С. П. та Сюта, Г. М., 2005. *Словник іношомовних слів. Тлумачення, словотворення та слововживання: близько 35000 слів і словосполучень*. Харків: Фоліо, 623 с.
142. Білецький, О., 1926. Проза взагалі й наша проза 1925 року (продовження). *Червоний шлях: громадсько-політичний і літературно-науковий місячник*, Вип. 3. Харків: Друкарня Держвидаву України, с. 133-163

143. Білецький, О., 1926. Проза взагалі й наша проза 1925 року. *Червоний шлях: громадсько-політичний і літературно-науковий місячник*, Вип. 2. Харків: Друкарня Держвидаву України, с. 121-129
144. Білодід, І. К. та інші (ред.), 1979. *Словник української мови: в 11 томах*. Том 10. Київ: Наук. думка, 1979, 658 с.
145. Блюм, А., 1970. *Первая русская «марсиана» и ее автор*. Уральский следопыт (Свердловск): Журнал, № 5, с. 58—61.
146. Богданов, А. А., 1912. *Инженер Мэнни*. Режим доступу: <https://www.litmir.me/bd/?b=46105> [Дата звернення 29.12.2020].
147. Богданов, О. О., 1922. *Червона зоря: Утопія*. Переклад з російської О. Нитка, Є. І. Касяненко. 2-ге вид., переглянуте. Берлін: Українсько-американське видавництво «Космос», 158 с.: мал.
148. Богуславська, Ю. С., 2010. *Утопія як форма соціального передбачення*: автореф. дис. Канд. філософ. наук : 09.00.03., Донецький національний університет, Донецьк, 19 с.
149. Бойко-Бойчук, Л., 2008. Метод матриць: особливості застосування у політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*, № 1, с. 165-176. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2008_1_20 [Дата звернення 15.01.2019].
150. Бондар, Т. О., 2007. Утопічна творчість як акт трансгресії. *Філософські обрії*, №17, с.122-133.
151. Бондар, Т. О., 2010. *Категорія "благо" в процесі еволюції соціальних утопій*. Канд. філос. наук: 09.00.03. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Полтава, 231 с.
152. Бусел, В. Т. (ред.), 2005. [Великий глумачний словник сучасної української мови](#). *Близько 250 тисяч слів і словосполучень*. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 1728 с.
153. Бэкон, Ф., 1971. Новая Атлантида. В: Л. Воробьев, ред., 1971. *Утопический роман XVI—XVII веков*. Серия «Библиотека всемирной литературы». Том 34. Москва: Художественная литература, с. 191-224.

154. Верас, Д., 1971. История севарамбов. В: Л. Воробьев, ред., 1971. *Утопический роман XVI—XVII веков*. Серия «Библиотека всемирной литературы». Том 34. Москва: Художественная литература, с. 309-448.
155. Винниченко, В., 1989. *Сонячна машина*. Київ: Дніпро, 619 с.
156. Вуек, Я., 1990. Мифы и утопии архитектуры XX века. Москва: Стройиздат. 288 с.
157. Вяткін, К. І., 2021. Етапи розвитку містобудівних систем: ретроспективний аналіз та тенденції. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Випуск 59, сс. 189-202. Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.189-202> [Дата звернення 17.04.22].
158. Градов, Г. А., 1968. *Город и быт (перспективы развития системы и типов общественных зданий)*. Москва: Издательство литературы по строительству, 250 с.
159. Гриценко, М., 2019. Утопії: образи світлого майбутнього у фантастиці. *Українська культура: Культурно-освітній та літературно-мистецький ілюстрований журнал*, № 1-3: Тематичний номер «Феномен фантастики», с. 19-25.
160. Гутнов, А., Лежава, И., Бабуров, А., Дюментон, Г., Садовский, С. та Харитонов, З., 1967. *Новый элемент расселения: на пути к новому городу*. Москва: Стройиздат
161. де Бержерак, С., 1971. Иной свет, или Государства и империи Луны. В: Л. Воробьев, ред., 1971. *Утопический роман XVI—XVII веков*. Серия «Библиотека всемирной литературы». Том 34. Москва: Художественная литература, с. 227-308.
162. Дезами, Т., 1956. *Кодекс общности*. Москва, Ленинград: Издательства Академии Наук СССР, 543 с.
163. ДК 018-2000, 2000. *Державний класифікатор будівель та споруд*. Чинний від 01.01.2001 р. Київ: Держстандарт України.
164. Дмитренко, А. Ю., Самусева, С.О., 2016. Прийоми формування енергоефективних Багатоповерхових житлових будинків (БЕЖБ) в умовах

- України. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Вип. 43, Ч. 2, с. 393-402.
165. Дюрер, А., 2000. *Трактати. Дневники. Письма*. Пер. с ранневерхненем. Ц. Нессельштраус. СПб.: Азбука, 704 с.
166. Ефремов, И., 1989. *Туманность Андромеды*. Київ: Веселка, 335 с.
167. Зелінська, Л., 2018. Комунікація з чужим(огляд європейської і американської літературної марсіади з кінця ХІХ ст. до початку ХХІ ст.). *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: зб. наук. праць*, Вип. 23, с. 131–135.
168. Зотов, В. М., Клімачова А. В. та Таран В. О., 2009. *Українська та зарубіжна культура. Словник культурологічних термінів: Навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 264 с.
169. Иконников, А. В., 2001. *Архитектура XX века. Утопии и реальность*: В двух томах. Том 1. Москва: Прогресс-Традиция, 656с.
170. Иконников, А. В.. 2004. *Утопическое мышление и архитектура*. Москва: Архитектура-С, 400 с.
171. Инфантьев, П., 1901. На другой планете. В: Ю. М. Медведев., ред., 1998. *Вечер в 2217 году*. Москва: Русская книга, с. 165—238.
172. Кабе Э., 1948. *Путешествие в Икарию* (в 3-х частях). Москва, Ленинград: Издательства Академии Наук СССР.
173. Кабе Э., 1989. Путешествие в Икарию. В: И. Семибратовой. *Зарубежная фантастическая проза прошлых веков: пер. с лат., англ., фр.*. Москва: Правда, с. 287-432.
174. Кампанелла, Т., 1988. Місто Сонця. В: Мор Т., Кампанелла Т., 1988. *Утопія. Місто Сонця*. Перекл. з лат.; вступ. слово Кобів Й. та Цимбалюк Ю. Вершини світового письменства, том 63. Київ: Дніпро, с. 115-207.
175. Кандинский, В., 1920. *О «Великой утопии»*. Художественная жизнь: Бюллетень Художественной секции Народного комиссариата по просвещению, № 3, сс. 2-4.
176. Капій, М., 2006. *Країна блакитних орхідей*. Івано-Франківськ: ТЗОВ «Укрпол», 160 с.

177. Касянюк, С., 1922. Нова утопія (З циклу «Омашинення людства»). *Шляхи мистецтва*, № 2(4), с. 22-26.
178. Крат, П., 1918. *Коли зійшло сонце. Оповіданє з 2000 року*. Торонто: Робітничє слово, 72 с.
179. Кузь, О. М. та Сахань, О. М., 2012. Становлення соціально-філософського дискурсу відчуження: марксизм versus екзистенціалізм. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія: зб. наук. пр.*, 2012. №1(11), с. 138-148.
180. Кусайкіна, Н. Д. та Цибульник Ю. (уклад.), Дубічинський В. В. (ред.), 2011. *Сучасний тлумачний словник української мови: 60 000 слів*. Харків: ВД «ШКОЛА», 784 с.
181. Ладигіна, І. В., 2018. «Smart city» - складна підсистема в складній системі міста. *Науковий вісник будівництва*, Т. 94, № 4, с. 52-59. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvb_2018_94_4_11 [Дата звернення 19.03.19].
182. Лінда, С. М., 2013. *Архітектурне проектування громадських будівель і споруд: навч. посібник*. 2-ге вид., випр. і доп.. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 644 с.
183. Лінда, С. М., 2013. Історизм у розвитку архітектури: дис. д-ра архіт.: 18.00.01. Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 300 с.
184. Мангайм, К., 2008. *Ідеологія та утопія*. Пер. з нім. Швед В.. Київ: Дух і літера, 370 с.
185. Медде, С., 2020. Місто між утопією і реальністю. В: У. Еко, ред., 2020. *Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Експедиції. Торгівля. Утопії*. Харків: Фоліо, с. 602-606.
186. Мельничук, О. С. та ін. (ред.), 2012. *Етимологічний словник української мови: у 7 томах*. Том 6. Київ: Наукова думка, 568 с.
187. Мерсьє, Л.-С., 1977. *Год две тысячи четыреста сороковой: Сон которого, возможно, и не было*. Пер. А. Л. Андрес. Ленинград: Наука: Ленинградское отделение, 240 с.

188. Мор, Т., 1988. Утопія. В: *Мор Т., Кампанелла Т., 1988. Утопія. Місто Сонця*. Перекл. з лат.; вступ. слово Кобів Й. та Цимбалюк Ю. Вершини світового письменства, том 63. Київ: Дніпро, с. 16-114.
189. Морелли, Е.-Г., 1956. *Кодекс природи, или Истинный дух её законов*. Москва, Ленинград: Издательства Академии Наук СССР, 300 с.
190. Морозов С. М. та Шкарапута Л. М. (уклад.), 2000. Словник іншомовних слів. Київ: Наукова думка. 680 с.
191. Музі, А., 2020. Міста. В: У. Еко, ред., 2020. *Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Експедиції. Торгівля. Утопії*. Харків: Фоліо, с. 146-149
192. Нойферт Э., 2009. *Строительное проектирование*. 38-е издание. Москва: Архитектура-С, 560 с.
193. Онофрійчук, Т., 2010. Утопія як уявлення ідеального. Англійські утопії XVIII століття: різновиди та спрямованість. *Магістеріум: Історичні студії*, Вип. 41, с. 55-63.
194. Оуэн, Р., 1950. *Избранные сочинения в двух томах. Том 1*. Предшественники научного социализма. Москва, Ленинград: Издательства Академии Наук СССР, 415 с.
195. Павленко, І. Я., 2005. До питання про соціально-утопічні мотиви в українському фольклорі (на матеріалі легенд та переказів про Запоріжжя). *Культура народів Причорномор'я*, № 69, с. 51-53. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/10450> [Дата звернення 09.02.2022].
196. Петрушенко, О. П., 2007. Місто та його образ як фактори формування утопії. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, № 578: Філософські науки, с. 74-78.
197. Петрушенко, О. П., 2008. Зміст та значення провідних соціальних функцій утопій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, № 607: Філософські науки, с. 65–69.
198. Петрушенко, О. П., 2010. Модифікації утопії та різновиди утопічної свідомості у сучасному світі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, № 661: Філософські науки, с.80-84.

199. Петрушенко, О. П., 2012. Утопія та футурологія: різні способи передбачення майбутнього. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, № 723: Філософські науки, с. 94-98.
200. Петрушенко, О. П., 2015. Утопія й утопічна свідомість: філософсько-культурологічний контекст аналізу. Актуальні проблеми філософії та соціології, Вип. 4., с. 106-109.
201. Петрушенко, О., 2011. *Феномен утопії (Методологія дослідження, буттєві корені та соціально-культурні зв'язки)*. Львів: Кварт, 284 с.
202. Петрушенко, О., 2013. Основні гуманітарно-пізнавальні парадигми функціонування утопічної свідомості. Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія, Вип. 663-664, с. 31-35.
203. Петрушенко, О., 2014. Леся Українка: міркування про утопію. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, № 780: Філософські науки, с. 106-107.
204. Платон, 1994. *Законы*. В: А.Лосев, В.Асмус, А.Тахо-Годи, ред.. *Собрание сочинений в 4 томах. Том 4*. Москва: Мысль, с. 71-437.
205. Платон, 1994. *Критий*. В: А.Лосев, В.Асмус, А.Тахо-Годи, ред.. *Собрание сочинений в 4 томах. Том 3*. Москва: Мысль, с. 501-516.
206. Платон, 2000. *Держава*. Київ: Основи, 355с.
207. Рабле, Ф., 2004. *Гаргантюа та Пантагрюель: у 2-ох томах*. Львів: Кальварія, 584 с.; 413 с.
208. Рікер, П., 2005. *Ідеологія і утопія*. Київ: Дух і літера, 386 с.
209. Розова, Т. В., 2018. Соціальний проект майбутнього, або чи можливе втілення модерної утопії за доби Постмодерну? *Актуальні проблеми філософії та соціології: Науково-практичний журнал*, Вип. 21, с. 91-94.
210. Руденко, О. М., 2002. *Світоглядно-утопічні трансформації державного управління ХХ століття*. Канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. Українська Академія державного управління при Президентіві України, Київ.
211. Русев, К. В., 2015. Механізми апробації архітектурних утопій в екологічних антиутопіях науково-фантастичних фільмів ХХ–початку ХХІ століть. *Вісник*

- Національного університету «Львівська політехніка». *Архітектура*, № 836, сс. 60-63.
212. Свентоховский, А., 2012. *История утопий. От Античности до конца XIX века*. Перекл. з пол. Е. Загорський. Москва: Книжный дом «Либроком», 448 с.
213. Святловский, В., 1923. *Каталог утопий*. Москва: Госиздат, 100 с.
214. Сен-Симон, К. А., 1948. *Избранные сочинения в 2 томах. Том 2. Предшественники научного социализма*. Москва, Ленинград: Издательства Академии Наук СССР, 488 с.
215. Сенченко, І., 1925. *Фантастичне оповідання*. В: І. Сенченко, 1925. *Оповідання*. Харків: Державне видавництво України, 184 с.
216. Сімончіні, С., 2020. Політика при дворі та ідеальний правитель: різні бачення влади до Макіавеллі. В: У. Еко, ред., 2020. *Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Експедиції. Торгівля. Утопії*. Харків: Фоліо, с. 317-321
217. Склярєнко, Г., 2010. «Пунктир концептуалізму»: До картини українського мистецтва другої половини ХХ сторіччя. *Сучасне мистецтво*, Вип. 7, с. 209-230.
218. Степанів, О., 1943. *Сучасний Львів*. Краків: Українське видавництво
219. Тетянич, Ф., 2009. *Фрипулья*. Київ: Джерело
220. Тетянич, Ф., 1970. *Схема "Біотехносфери", креслення на папері*. Research Platform Online Archive by PinchukArtCentre. Режим доступу: <https://archive.pinchukartcentre.org/documents/fedir-tetyanich-1970-i-shema-biotehnosferi> [дата звернення 28.02.2021]
221. Тімохін В. О., 2018. Утопії та практопії в містобудуванні та регіональному плануванні. *Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика: четверта Міжнар. наук.-практ. конф.*, Київ, 23 листопада 2018 р.: зб. наук. пр. Вип. 4 Ч. 1, с. 17-22.
222. Толстой, А. Н., 1923. *Аэлита*. В: Толстой, А. Н., 1958. *Собрание сочинений в десяти томах. Повести и рассказы 1917-1924 гг.* Москва: Государственное издательство художественной литературы, с. 535–689.

223. Тофтул, М. Г., 2014. *Сучасний словник з етики: Словник*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 416 с.
224. Уинстенли, Д., 1950. *Избранные памфлеты*. Москва, Ленинград: Издательства Академии Наук СССР, с. 179-360.
225. Україна. Верховна Рада України, 2005. *Про благоустрій населених пунктів* Закон України № 2807-IV, від 20 серпня 2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15> [Дата звернення 02.04.22].
226. Україна. Міністерство юстиції України, 2013. *Про затвердження Правил роботи архівних установ України* Закон України № 656/5, 08 квітня 2013. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0584-13#n1005> Дата звернення 03.04.22].
227. Українка, Л., 1906. Утопія в белетристиці. В: Агеєва, В. ред., 2021. *Повне академічне зібрання творів: у 14 томах. Том 7. Літературно-критичні та публіцистичні статті*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 680 с.
228. Уэллс, Г., 1923. *Люди как боги*. В: Ю.И. Кагарлицкий, ред., 1964. *Собрание сочинений в пятнадцати томах. Том 5*. Москва: Правда, с. 133-381.
229. Уэллс, Г., 1901. *Первые люди на Луне*. В: Ю.И. Кагарлицкий, ред., 1964. *Собрание сочинений в пятнадцати томах. Том 3*. Москва: Правда, с. 5-189.
230. Федак, А. Я., 2018. Утопії в містобудівних концепціях першої половини ХХ століття = *Utopias in urban development concepts of the first half of the twentieth century*. В: *Архітектурне середовище міста: вчора, сьогодні, завтра (до 90-ліття професора Андрія Рудницького): матеріали міжнародної наукової конференції*, Львів, 6 грудня 2018 р., с. 136–138
231. Федак, А. Я., 2019а. Дефініція поняття «утопія» в архітектурі: суперечності та інтерпретації. *Архітектурний вісник КНУБА*, Вип. 17-18, с. 30–39
232. Федак, А. Я., 2019б. Архітектурні утопії ХХ століття: особливості визначення та класифікації. *Науковий вісник будівництва*, Т. 96, № 2 (1), с.149–155.
233. Федак, А. Я., 2019с. Аркологія – утопічні ідеї в архітектурній концепції екологічного міста. В: *Теорія і практика актуальних наукових досліджень:*

- матеріали IV Науково-практичної конференції, Дніпро, 22–23 лютого 2019 р., с. 23–25*
234. Федак, А. Я., 2019d. Суперечності поняття «утопія» в архітектурній теорії. В: *Прикладні науково-технічні дослідження : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, Івано-Франківськ, Україна, 3-5 квітня 2019 р., с. 160*
235. Федак, А. Я., 2019e. Острів Атлантида в діалогах Платона: спроба реалізації та занепад утопічної ідеї. В: *Історія архітектури та художні дисципліни у підготовці фахівця-архітектора: значення і перспективи: матеріали і тези всеукраїнської наукової конференції: присвячується світлій пам'яті доцента Романа Липки, Львів, 31 травня 2019 р., с. 100–101*
236. Федак, А. Я., 2019f. Нашарування дійсного та утопічного в процесі формування пам'яті міста = Layering of the real and utopian in the process of forming the memory of the city. В: *Освіта, пам'ять, місто. Присвячується пам'яті архітектора Івана Левинського: збірник тез і матеріалів міжнародної наукової конференції, Львів, 27 вересня 2019 р. с. 163–165*
237. Федак, А. Я., 2019g. Дослідження архітектури та містобудування в аспекті утопічного світогляду = Fedak A.Y. Research architecture and urban development in the aspect of the utopian ideology. В: *Архітектура, освіта і наука в Україні і світі: досвід і перспективи розвитку: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, Рівне, 1-4 жовтня 2019 р., с. 24–25*
238. Федак, А. Я., 2019i. Утопічні ідеї в архітектурі 20-30 років ХХ століття. В: *Сучасна архітектурна освіта. Містобудування: естетика хаосу та порядку: матеріали X Всеукраїнської наукової конференції, Київ, 22 листопада 2018 р., с.100–101*
239. Федак, А. Я., 2020a. Мандрівні міста, як утопічні проекти міст майбутнього. *Містобудування та територіальне планування: науково-технічний збірник, Вип. № 73, с. 259–269*

240. Федак, А. Я., 2020b. Особливості архітектури та планування міст в утопії Дені Вераса «Історія Севарамбів». *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: науково-технічний збірник*, Вип. № 57, с. 135–146
241. Федак, А. Я., 2020c. Архітектурні утопії, як інноваційні проекти майбутнього. В: *Містобудування: проблеми і перспективи розвитку : тези доповідей II Науково-практичної конференції*, Київ, Україна, 25 березня 2020 р., с. 36–37
242. Федак, А. Я., 2020d. Утопічна складова ідей Баугауз та авангарду. В: *100 років сучасності: ідей Баухауз та українського авангарду у сучасному дизайні та дизайн-освіті: збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції Київського національного університету культури і мистецтв*, Київ, Україна, 2-3 квітня 2020 р., сс. 37–39
243. Федак, А. Я., 2020e. Утопії та дистопії в сучасному мистецтві. В: *Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва : збірник матеріалів VI Всеукраїнської наукової конференції*, Черкаси, Україна, 23 квітня 2020 р., с. 128–130
244. Федак, А. Я., 2021a. Утопічна складова в системі ідей та поглядів школи Баугауз. *Науковий вісник будівництва*, Т. 103, № 1, с. 87–92
245. Федак, А. Я., 2021b. Образи народної міфології в сучасному мистецтві. *Народне мистецтво XXI століття : актуальні напрямки досліджень : науковий щорічник*, Вип.: IV Міжнародна міждисциплінарна заочна конференція «Народне мистецтво XXI століття: актуальні напрямки досліджень», Львів, 30 жовтня 2020 р. с. 34–36
246. Федак, А. Я., 2020f. Архітектурно-містобудівні особливості екоотопій. В: *Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції*, Харків, Україна, 21–22 травня 2020 р., с. 254–255
247. Филарете (Антонио Аверлино), 1999. *Трактат об архітектурі*. Пер. В. Л. Глазычев. Москва: Рус. університет, с. 448

248. Франс, А., 1920. *На білих скалах*. Переклад з французької І. Галушинський. Коломия: Галицька Накладня Якова Оренштайна в Коломиї, 230 с.
249. Фурье, Ш., 1954. *Избранные сочинения в 4 томах*. Том 3. Предшественники научного социализма. Москва, Ленинград: Издательства Академии Наук СССР, 600 с.
250. Хоуэллс, У. Д., 1990. Гость из Альтрурии. В: У. Д. Хоуэллс, 1990. *Возвышение Сайласа Лэфема; Гость из Альтрурии; Романы; Эссе*. Пер. с англ. Г. Злобина. Серия: Библиотека литературы США. Москва: Художественная литература, с. 333-518.
251. Чайнов, А., 1920. Путешествие моего брата Алексея в страну крестьянской утопии. В: В. П. Шестаков, ред., 1990. *Вечер в 2217 году. Утопия и антиутопия XX века*. Москва: Прогресс, с. 165-214.
252. Чепелик, О., 2009. Взаємодія архітектурних просторів, сучасного мистецтва та новітніх технологій, або Мультимедійна утопія. Київ: Хімджест, 272 с.
253. Черкес Б. С., Лінда С. М., Федак А. Я., 2021. Космічна урбаністика: інтерпретація утопічних ідей в містобудівних проектах освоєння космосу. В: *Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції*, Харків, Україна, 20-21 травня 2021 р., с. 94–95
254. Черкес, Б. С. та Лінда, С. М., 2014. *Архітектура сучасності: остання третина XX - початок XXI століть*: навч. посібник. 2-ге видання. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 384 с.
255. Чернихов Я., 1933. *Архитектурные фантазии: 101 композиция в красках, 101 архитектурная миниатюра*. Ленинград: Издание Ленинградского областного отделения Всесоюзного объединения «Международная книга», 102 с.
256. Чернышевский, Н., 1984. *Что делать? (Из рассказов о новых людях)*. Москва: Художественная литература, 479 с.
257. Чечельницька, К. С., 2020. Black Rock City - місто-утопія. В: В.П. Сопов, В. П. та Мироненко, В. П., ред., *Інноваційні технології в архітектурі і дизайні*:

тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції, Харків, Україна, 21–22 травня 2020 р., с.265-268.

258. Чорна, Л. В., 2016. До питання розмежування ідеалу та утопії: класифікація утопій. *Гілея: науковий вісник*, Вип. 114, с. 250-255. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_114_67 [Дата звернення 06.03.2019].
259. Шацкий, Е., 1990. *Утопия и традиция*. Москва: Прогресс, 456 с.
260. Шинкарук, В. І. (ред.), 2002. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ: Абрис, 742 с.
261. Ярема, Н., 2018. Гносеологічна цінність утопій. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Вип. 20., с.135-141. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2018_20_21 [Дата звернення 19.04.2022].

ДОДАТКИ

Додаток А

Список публікацій здобувача за темою дисертації

1. Публікації, що відображають основні наукові результати дисертації*Статті у наукових фахових виданнях України*

1. Федак А. Я., 2019а. Дефініція поняття «утопія» в архітектурі: суперечності та інтерпретації. *Архітектурний вісник КНУБА*, Вип. 17-18, с. 30–39
2. Федак А. Я., 2019б. Архітектурні утопії ХХ століття: особливості визначення та класифікації. *Науковий вісник будівництва*, Т. 96, № 2 (1), с.149–155.
3. Федак А. Я., 2020а. Мандрівні міста, як утопічні проекти міст майбутнього. *Містобудування та територіальне планування : науково-технічний збірник*, Вип. № 73, с. 259–269
4. Федак А. Я., 2020б. Особливості архітектури та планування міст в утопії Дені Вераса "Історія Севарамбів". *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: науково-технічний збірник*, Вип. № 57, с. 135–146
5. Федак А. Я., 2021. Утопічна складова в системі ідей та поглядів школи Баугауз. *Науковий вісник будівництва*, Т. 103, № 1, с. 87–92

Статті у періодичних наукових виданнях, що проіндексовані у міжнародних наукометричних базах

6. Linda S., **Fedak A.**, 2019. In search of the perfect form: the geometry of the city in the treatises by plato, T. More, T. Campanella. *Architectural Studies, Vol. 5, № 1*, pp. 35–44 (*фахове, Index Copernicus*). (*Особистий внесок здобувача полягає у визначенні основних геометричних характеристик ідеальних міст, на основі аналізу описів архітектури та містобудівного планування, та встановлення взаємозв'язку з соціально-політичними ідеями у трактатах Платона, Т. Мора, Т. Кампанелли; створенні графічних матеріалів до публікації*).
7. Fedak A., 2020а. Architectural and urban planning features of ecotopia. *Conference Series: Materials Science and Engineering*. Innovative technology in

architecture and design ITAD 2020, Kharkiv, Ukraine, 21–22 May 2020, 907. Available at: <https://doi.org/10.1088/1757-899X/907/1/012074> [Accessed 22 May 2022] (*Scopus*)

8. Fedak A., 2020b. Functional-spatial features of the architecture of the scientocratics State on the example of F. Bacon's novel 'New Atlantis'. *Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences*, Vol. 6 (27), iss. 224, pp.7-9. (*Index Copernicus*)

2. Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Федак А. Я., 2018. Утопії в містобудівних концепціях першої половини ХХ століття = Utopias in urban development concepts of the first half of the twentieth century. В: *Архітектурне середовище міста: вчора, сьогодні, завтра (до 90-ліття професора Андрія Рудницького): матеріали міжнародної наукової конференції*, Львів, 6 грудня 2018 р., с. 136–138

10. Федак А. Я., 2019а. Аркологія – утопічні ідеї в архітектурній концепції екологічного міста. В: *Теорія і практика актуальних наукових досліджень: матеріали IV Науково-практичної конференції*, Дніпро, 22–23 лютого 2019 р., с. 23–25

11. Федак А. Я., 2019б. Суперечності поняття «утопія» в архітектурній теорії. В: *Прикладні науково-технічні дослідження : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції*, Івано-Франківськ, Україна, 3-5 квітня 2019 р., с. 160

12. Федак А. Я., 2019с. Острів Атлантида в діалогах Платона: спроба реалізації та занепад утопічної ідеї. В: *Історія архітектури та художні дисципліни у підготовці фахівця-архітектора: значення і перспективи: матеріали і тези всеукраїнської наукової конференції: присвячується світлій пам'яті доцента Романа Липки*, Львів, 31 травня 2019 р., с. 100–101

13. Федак А. Я., 2019d. Нашарування дійсного та утопічного в процесі формування пам'яті міста = Layering of the real and utopian in the process of forming the memory of the city. В: *Освіта, пам'ять, місто. Присвячується пам'яті архітектора Івана Левинського: збірник тез і матеріалів міжнародної наукової конференції*, Львів, 27 вересня 2019 р. с. 163–165

14. Федак А. Я., 2019е. Дослідження архітектури та містобудування в аспекті утопічного світогляду = Fedak A.Y. Research architecture and urban development in the aspect of the utopian ideology. В: *Архітектура, освіта і наука в Україні і світі: досвід і перспективи розвитку: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції*, Рівне, 1-4 жовтня 2019 р., с. 24–25

15. Федак А. Я., 2019f. Утопічні ідеї в архітектурі 20-30 років ХХ століття. В: *Сучасна архітектурна освіта. Містобудування: естетика хаосу та порядку: матеріали X Всеукраїнської наукової конференції*, Київ, 22 листопада 2018 р., с.100–101

16. Федак А. Я., 2020а. Архітектурні утопії, як інноваційні проекти майбутнього. В: *Містобудування: проблеми і перспективи розвитку : тези доповідей II Науково-практичної конференції*, Київ, Україна, 25 березня 2020 р., с. 36–37

17. Федак А. Я., 2020b. Утопічна складова ідей Баугауз та авангарду. В: *100 років сучасності: ідей Баухауз та українського авангарду у сучасному дизайні та дизайн-освіті: збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції Київського національного університету культури і мистецтв*, Київ, Україна, 2-3 квітня 2020 р., сс. 37–39

18. Федак А. Я., 2020с. Утопії та дистопії в сучасному мистецтві. В: *Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва : збірник матеріалів VI Всеукраїнської наукової конференції*, Черкаси, Україна, 23 квітня 2020 р., с. 128–130

19. Федак А. Я., 2020d. Архітектурно-містобудівні особливості екотопій. В: *Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції*, Харків, Україна, 21–22 травня 2020 р., с. 254–255

20. Федак А. Я., 2021. Образи народної міфології в сучасному мистецтві. Народне мистецтво ХХІ століття : актуальні напрямки досліджень : науковий щорічник, *Вип.: IV Міжнародна міждисциплінарна заочна конференція «Народне мистецтво ХХІ століття: актуальні напрямки досліджень»*, Львів, 30 жовтня 2020 р. с. 34–36

21. Черкес Б. С., Лінда С. М., Федак А. Я., 2021. Космічна урбаністика: інтерпретація утопічних ідей в містобудівних проектах освоєння космосу. В: *Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції*, Харків, Україна, 20-21 травня 2021 р., с. 94–95

**Визначення поняття «утопія» та «ідеологія», «ідеал», «футуризм» та
«фантазія» у різних словниках**

СЛОВНИК	ВИЗНАЧЕННЯ
УТОПІЯ	
<p>Словник української мови: в 11 томах. Том 10, 1979</p>	<p>«1. Учення про соціальну перебудову, про ідеальний суспільний лад, яке не ґрунтується на науковому розумінні об'єктивних закономірностей суспільного розвитку (...). 2. Фантазія, нездійсненна мрія(...). 3. Літературний твір, в якому зображується ідеальний суспільний лад майбутнього» (Білодід та інші ред., 1979, с. 516).</p>
<p>Словник іншомовних слів, 2000</p>	<p>«(від. грец. . ού – не і ού + τόπος – місце; тобто – місце, якого нема) – 1) Назва фантастичного острова з однойменного твору англійського мислителя Т. Мора (1478-1535), де нібито було створено ідеальний суспільний лад. Термін «утопія» був поширений на всі необґрунтовані науково проекти вірцевого суспільного устрою. 2) Художній твір (утопічний роман), що малює уявний майбутній лад. 3) Мрія, вигадка, химера» (Морозов та Шкарапута уклад., 2000, с. 599).</p>
<p>Філософський енциклопедичний словник, 2002</p>	<p>« (...) модель вигаданого суспільства як втілення суспільного ідеалу, світоглядна форма освоєння майбутнього. Поряд з існуючими в різні історичні епохи формами освоєння майбутнього - міфом, апокаліптикою, хіліазмом, міленаризмом - У. пов'язана зі зміною світоглядної парадигми в епоху Модерну. У. отримує свою назву з однойменного твору Мора, який вийшов в 1516 р. в</p>

	<p>Лувені. У. стали називати і більш ранні твори, найвідоміший з яких - це “Держава” Платона. Вже в самому словотворенні “У.” Мора міститься можливість діаметрально протилежних його тлумачень, що вказує на складність і багатоплановість його вживання в мові. Часто опис соціальних процесів, до яких неможливо вжити термін “реальність” , “дійсність” , характеризують поняттям “У.”. У такому контексті У. вживають як антипод реальності. Різні соціальні, політичні, правові теорії знаходили в ній форму для викладення програм майбутнього» (Шинкарук ред., 2002, с.659).</p>
<p>Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005</p>	<p>«Учення про соціальну перебудову, про ідеальний суспільний лад, яке не ґрунтується на науковому розумінні об’єктивних закономірностей суспільного розвитку.</p> <p>2. Фантазія, нездійсненна мрія.</p> <p>3. Літературний твір, в якому зображується ідеальний суспільний лад майбутнього» (Бусел ред., 2005, с.1520).</p>
<p>Словник іншомовних слів. 2005</p>	<p>«1. Учення про соціальну перебудову, про ідеальний суспільний лад, яке не ґрунтується на науковому розумінні об’єктивних закономірностей суспільного розвитку.</p> <p>2. Фантазія, нездійсненна мрія.</p> <p>3. Літературний твір, в якому зображується ідеальний суспільний лад майбутнього. Роман-утопія» (Бибик та Сюта, 2005, с.559).</p>
<p>Словник-довідник з історії, 2005</p>	<p>«1) мрія, вигадка, химера;</p> <p>2) термін, що виник від назви книги Т. Мора «Утопія», в якій змальовується життя суспільства, де немає нерівності і панує загальне щастя» (Базильчук, 2005, с.142).</p>
<p>Сучасний тлумачний</p>	<p>«[грец. u – ні, немає + topos – місце (тобто місце, якого немає)]. 1. Учення про соціальну перебудову, ідеальний</p>

словник української мови: 60 000 слів, 2011	соціальний лад, яке не має реального підґрунття (від назви однойменного острова, описаного в романі Томаса Мора). 2. Фантазія, вигадка, те чого немає насправді; нездійснена мрія» (Кусайкіна та Цибульник укладачі, 2011, с.682)
Етимологічний словник української мови: у 7 томах. Том 6, 2012	«Утопія - «мрія, вигадка, химера» (...) - походить від назви твору англійського філософа Т. Мора «Утопія» («Utopia», 1516 р.); лат. utopia утворене з грецької частки оύ «ні» та іменника τόπος «місце» (букв. місце, якого немає») для позначення вигаданого острова, на якому був побудований ідеальний суспільний лад» (Мельничук та ін. ред., 2012, с.51).
Сучасний словник з етики, 2014	«(англ. utopia, букв. – місце, що не існує, від грец. u – ні і toros – місце); за іншою версією: ou – благо і toros – місце – благословенне місце). 1) вчення про ідеальну державу, перебудову суспільства на основі спільності майна, рівності всіх людей, обов'язковості праці, стирання відмінностей між містом і селом, розумовою і фізичною працею. 2) перен. – фантазія, химера» (Тофтул, 2014, с.360-361).
УТОПІЗМ	
Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005 р.	«-у, ч. 1. Абстр. ім. за знач. утопічний. 2. Теорії, погляди утопістів» (Бусел ред.2005, с.1520).
Словник іншомовних слів. 2005	«1. Теорії, погляди утопістів. Утопізм Фур'є. 2. перен. Нездійсненність; схильність до утопії, нездійснених планів. Утопізм реформаторів» (Бибик та Сюта, 2005, с.559)
УТОПІСТ/УТОПІСТКА	

Словник іншомовних слів, 2000	«1) Автор якої-небудь утопії або її послідовник. 2) Переносно – мрійник, фантазер; людина, що живе нездійсненим, сподівається малоімовірного» (Морозов та Шкарапуца уклад., 2000, с. 599).
Великий тлумачний словник сучасної укр. мови, 2005	«УТОПІСТ, -а, ч. 1. Автор якої-небудь утопії (у 1 знач.); послідовник утопічного соціалізму. 2. Той, хто захоплюється утопіями (у 2 знач.); мрійник, фантазер. УТОПІСТКА, -и. Жін. До утопіст» (Бусел ред., 2005, с.1520).
УТОПІЧНИЙ (УТОПІЧНІСТЬ)	
Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005	« -а, -е. 1. Який ґрунтується на утопії (у 1 знач.); ненауковий. 2. Те, що є утопією (у 2 знач.); нездійснений , нереальний. 3. Те, що є утопією (у 3 знач.). УТОПІЧНІСТЬ, - ності, ж. Абстр. ім. до утопічний» (Бусел ред.2005, с.1520).
Словник іншомовних слів. 2005 р.	« а, е. 1. Утопічний соціалізм (у 1 знач.). 2. Утопічний проект (у 2 знач.). 3. Утопічний роман (у 3 знач.)» (Бибик та Сюта , 2005, с.559).
Суч. тлумачний словник української мови, 2011	« -а, -е [грец.]. 1. Що ґрунтується на утопії (у 1 знач.) ; ненауковий. 2. Нездійснений, нереальний; -я, -ї, ж. (нагол. На 2 складі)» (Кусайкіна та Цибульник укладачі, 2011, с.682).
УТОПІЯ ПОЛІТИЧНА	
Словник соціологічних і політологічних термінів, 1993	«уявлення про суспільство з ідеальною організацією, у тому числі політичною, що контролює недосконалих людей. У сучасній соціально-політичній науці використовується така типологія У.п.: 1) за соціально-класовою ознакою; 2) за формою і змістом; 3) за способом реалізації. Від політичної

	програми У.п. відрізняється вірою у вічність один раз налагодженого механізму, відсутністю конкретних часових розрахунків» (Астахова та ін. ред., 1993, с.135).
УТОПІЧНИЙ СОЦІАЛІЗМ	
Словник соціологічних і політологічних термінів, 1993	«сукупність соціально-політичних ічень, що зародилися в XVI ст. й існують донині, в яких у не зрілій або наївно викривленій формі виражається прагнення до створення суспільства нового типу, де подолані гноблення, експлуатація людини людиною і всі інші форми соціальної нерівності. Виник У.с. як відображення суперечностей антагоністичних формацій, але насамперед раннього і зрілого капіталу» (Астахова та ін. ред., 1993, с.134-135).
Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005	«вчення про суспільний лад, який ґрунтується на соціальній рівності, відсутності експлуатації» (Бусел ред.2005, с.1520).
УТОПІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ	
Dictionary of Architecture and Building Construction, 2008	«Утопічне планування - теоретичне містобудування, яке прагне забезпечити суспільство майбутнього, часто засноване на ідеалістичній моделі або прогнозованому майбутньому життєвому середовищі» (Davies & Jokiniemi, 2008, p.401).
ІДЕАЛ	
Філософський енциклопедичний словник, 2002	«(від грецьк. <i>ídeá</i> - ідеал, першообраз) - уявлення про найвищу досконалість, котра як взірець, норма і мета визначає спосіб і характер діяльності людини або соціальної групи. Вихідною засадою формування І. є усвідомлення суб'єктом діяльності своїх потреб та недовершеності наявної

	<p>дійсності й відповідно необхідності її реального перетворення. Ідеал - це певна єдність об'єктивного і суб'єктивного. Об'єктивність ідеалу полягає в тому, що він виникає як об'єктивна необхідність у розвитку суспільства, вказуючи на його реальний стан та об'єктивні тенденції подальшого поступу. Суб'єктивність ідеалу пов'язана з тим, що він є суб'єктивним за своєю формою. У залежності від сфер людської життєдіяльності формуються суспільні, політичні, етичні, наукові ідеали, утворюючи своєрідний світоглядний та регулятивний стрижень цілепокладаючої діяльності людини. В різних типах культури формуються різні ідеали, які залежать не лише від типу культури, а й від рівня її розвитку. Отже, ідеал є не тільки соціально-культурним, а й історичним поняттям» (Шинкарук ред., 2002, с.231).</p>
ІДЕАЛ ПОЛІТИЧНИЙ	
<p>Словник соціологічних і політологічних термінів, 1993</p>	<p>«це вища мета досконалий Вірець у політиці, до якого прагнуть люди. Сутність і.п. формується в громадській свідомості і зміст його, як правило формулюється в програмних документах політичних партій, рухів, і. п. може збігатися по суті з певним суспільним ладом, з характером політичного (чи державного) устрою, з певною формою політичного правління або іншими соціально-політичними інтересами» (Астахова та ін. ред., 1993, с.43).</p>
ІДЕАЛІЗАЦІЯ	
<p>Словник соціологічних і політологічних термінів,</p>	<p>«уявлення чи зображення об'єкта (суб'єкта) у прикрашеному, більш піднесеному вигляді, ніж є насправді; в соціально-політичних відносинах означає наділення об'єкта більш досконалими якостями і властивостями, перебільшення його</p>

1993	<p>позитивних сторін. Ідеалізовані об'єкти в політиці виконують роль граничних абстракції, до яких прагнуть реальні об'єкти (явища) в ході політичного процесу» (Астахова та ін. ред., 1993, с.43).</p>
<p>Філософський енциклопедичний словник, 2002</p>	<p>«1) Уявлення про когось чи щось як про значно краще й досконаліше, ніж воно є насправді; наділення когось або чогось властивостями, що відповідають ідеалу.</p> <p>2) Спосіб логічного моделювання, завдяки якому створюються теорії (ідеалізовані об'єкти - типу абсолютно чорного тіла, ідеального газу, точки тощо). Вони відображають реальні можливості конструювання моделей емпіричних об'єктів у "чистому" вигляді, звільненому від конкретних властивостей, неістотних з погляду розвитку певної наукової теорії. Результати І. не є довільними. У граничному випадку вони відповідають окремим реальним властивостям об'єктів або допускають їх інтерпретацію, виходячи з даних спостереження» (Шинкарук ред., 2002, с.231).</p>
ІДЕАЛІЗМ	
<p>Словник соціологічних і політологічних термінів, 1993</p>	<p>«філософський напрям, протилежний матеріалізму, що походить з первинності духовного і вторинності матерії. І розглядає свідомість у_ відриві від природи, не визнає об'єктивних законів розвитку її, внаслідок чого відбувається містифікація свідомості, заперечується пізнавальність світу. В соціально. політичному житті І. веде до абсолютизації суб'єктивного фактора в політиці, до заперечення об'єктивних суспільно політичних закономірностей, до відриву теорії від реальної практики. а іноді. до фетишизації окремих політичних явищ, суб'єктів (вождя, ідеї традиції)»</p>

	(Астахова та ін. ред., 1993, с.43).
Словник іншомовних слів, 2000	«(франц. Idealism, від грец. <i>ιδέα</i> – ідея) –1) Один з двох головних напрямів у філософії, який, на противагу матеріалізму, визнає первинним не природу, буття, матерію, а дух, свідомість, ідею, відчуття. 2) Схильність до ідеалізації дійсності» (Морозов та Шкарапуца уклад., 2000, с. 216).
Філософський енциклопедичний словник, 2002	«термін, який позначає у метафізиці будь-яку систему, що визначає об'єктивно існуюче принципово як дух, ідею або розум, - тобто як принцип, протилежний матерії і первинний щодо неї. Нерідко такі системи саму матерію розглядають як прояв духа. Розрізняють дві головні форми І. - І. об'єктивний та І. суб'єктивний» (Шинкарук ред., 2002, с.231-232).
Dictionary of Architecture and Building Construction, 2008	« <i>Ідеалізм в естетиці і мистецтві</i> , поняття досконалого або ідеального набору обставин» (Davies & Jokiniemi, 2008, p.196).
ІДЕАЛЬНЕ	
Словник іншомовних слів, 2000	«(від франц. Ideal) – суб'єктивний образ об'єктивної реальності» (Морозов та Шкарапуца уклад., 2000, с. 216).
Філософський енциклопедичний словник, 2002	«1) Філософська категорія для позначення нематеріальної, суб'єктивно-духовної природи відображення дійсності в людській свідомості, що здатне існувати лише в актах свідомості. У філософському аспекті важливою функцією І. є характеристика відношення <i>мислення до буття</i> , осмислення принципової відмінності між <i>відображенням</i> та <i>відображуваним, образом і об'єктом</i> . Відображення лише відтворює властивості відображуваного, але позбавлене

	<p>всілякої матеріальності. І. постійно корелює з матеріальним через мову та інші знакові системи, продукти виробничо-культурної діяльності і є основою духовного життя людини та суспільства. За Ільєнковим, І. - це аспект культури, її вимір, визначення, властивість. В історії філософії І. має два альтернативні тлумачення: ідеалістичне та матеріалістичне. У Платона І. є основоположним принципом буття та мислення. <i>Ідеї</i> або <i>ейдоси</i> є первинними нематеріальними сутностями, прообразами реальних речей. <i>Матеріалізм</i> розглядає І. як вторинне, похідне від матеріального, як суб'єктивний образ об'єктивної дійсності. 2) Результат процесу <i>ідеалізації</i>. 3) Те, що відповідає <i>ідеалові</i>» (Шинкарук ред., 2002, с.233).</p>
ІДЕАЛЬНЕ МІСТО	
<p>Dictionary of Architecture and Building Construction, 2008</p>	<p>«робоча міська модель, заснована на утопічних і ідеальних суспільно-політичних цінностях, з урахуванням зонування промисловості, трафіку, парків, робочих місць для житлових районів для жителів» (Davies & Jokiniemi, 2008, p.196).</p>
ІДЕОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНА	
<p>Словник соціологічних і політологічних термінів, 1993</p>	<p>«система суспільно-політичних ідей, теорій, поглядів, уявлень, що ґрунтується на сукупності певних політичних інтересів, цільових і ціннісних установках, на потребах у конструктивних, позитивних орієнтирах, які визначають шляхи і засоби наближення до практичної реалізації накреслених соціально-економічних і політичних завдань» (Астахова та ін. ред., 1993, с.43).</p>
<p>Філософський енциклопедичний словник,</p>	<p>«сукупність взаємопов'язаних ідей, символів та переконань, призначених об'єднувати людей задля спільних політичних цілей та дій. На відміну від ідеологій-світоглядів (див.</p>

2002	Ідеологія), І.п. з'явилися тільки в останні століття європейської історії — у т. зв. епоху Модерну. У їхньому виникненні вирішальну роль відіграли концепції політичної філософії. Уточнення поняття “ І.п.” пов’язане з дискусією щодо співвідношення між течіями політичної філософії та І.п., які на них ґрунтуються. І перші, і другі, як правило, позначають одними і тими ж термінами - “лібералізм” , “консерватизм” , “демократичний соціалізм” (“соціал-демократизм”), “націоналізм” тощо. Відмінність полягає в тому, що політична філософія - це теоретична діяльність: політичні філософи обдумують політичні ідеї (звідси - важлива роль критичної перевірки, раціональної аргументації тощо)» (Шинкарук ред., 2002, с.234).
ІДЕОЛОГІЯ	
Словник іншомовних слів, 2000	«(від ідея і ...логія) – система політичних, правових, етичних, художніх, філософських, релігійних поглядів; суспільна свідомість» (Морозов та Шкарапута уклад., 2000, с. 217).
Філософський енциклопедичний словник, 2002	«уявлень та переконань, призначених об’єднувати людей заради спільного життя та спільних дій. Як свідчать історичні дослідження, ніколи не існувало суспільств без наявності в них певних світорозумінь і норм поведінки, тобто ідеологій-світоглядів. Загальноприйняті норми поведінки (основою яких є цінності) завжди забезпечували здатність людей до спільних дій. Хоч слово “ І.” іноді застосовують як синонім вислову “політична І.” , але доцільніше політичні І. вважати тільки одним із різновидів І. (напр., історики, досліджуючи світогляди різних суспільств та цивілізацій, називають ці світогляди “ І.”). Слово “І.”

	<p>наприкінці XVIII ст. увів у мову філософії франц. філософ Дестют де Трасі (1754 - 1836), який позначав ним “науку про ідеї” (словом “ідеї” в той час позначали не тільки розумові побудови, а й будь-які уявлення). “Наука про ідеї”, на думку Дестют де Трасі, повинна була досліджувати виникнення ідей, щоб відділити різного роду упередження та забобони від науково обґрунтованих уявлень. Ця наука мала базуватися на просвітницькій парадигмі мислення, що продовжувала програму Бекона - усунути владу “ідолів” над свідомістю з метою створити основу для реформування суспільства на науковій основі»(Шинкарук ред., 2002, с.235).</p>
<p>Словник іншомовних слів, 2005</p>	<p>«Система філософських, політичних, правових, моральних, релігійних та мистецьких поглядів, ідей, теоретичних засад, що характеризують те або інше суспільство, клас, політичну партію, соціальну групу; кристалізуються на теоретичному рівні суспільної свідомості» (Бибик та Сюта, 2005, с.238).</p>
<p>ФАНТАЗІЯ</p>	
<p>Словник іншомовних слів, 2000</p>	<p>«(лат. Phantasia від грец. φαντασία — уява) –</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Уява; створення нових образів на основі колишніх сприйнять, компонент творчої діяльності. 2) Мрія, продукт уяви. 3)Вигадка. 4)Дивний вчинок, примха, химера. 5) У музиці – п’еса у вільній формі, імпровізація» (Морозов та Шкарапута уклад., 2000, с. 604).
<p>Словник іншомовних слів. 2005</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Творча уява. 2. Витвір уявлення; мрія. 3. Нічим не обґрунтована думка; вигадка. 4. Дивний учинок; примха, химера.

	<p>5. Музичний твір (інструментальний або вокальний) вільної форми, виконуваний переважно експромтом; імпровізація.</p> <p>6. Літературний твір казкового, незвичайного змісту»(Бибик та Сюта , 2005, с.563).</p>
ФУТУРИЗМ	
<p>Словник соціологічних і політологічних термінів, 1993</p>	<p>«формалістичний напрям у літературі й мистецтві деяких країн в 10-20-х роках ХХ ст. У Ф. виявилися різні політичні тенденції від профашистських ідей (в Італії –Марінетті) до протесту проти соціального гноблення (в Росії). Прагнучи створити оригінальне мистецтво майбутнього», футуристи заперечували культурну спадщину минулого і виступали противниками реалізму. В літературі руйнувався синтаксис, а іноді культивувалася незрозуміла мова. В образотворчому мистецтві футуристи прийшли до відмови від зображальності» (Астахова та ін. ред., 1993, с.138).</p>
<p>Словник іншомовних слів, 2000</p>	<p>«(італ. futurismo, від лат. futurum — майбутнє) – напрям у літературі (переважно поезії) і мистецтві, що поширився в 20 ст. в Італії, Франції, Англії, Росії. Значною мірою відкидаючи художній та етичний спадок традиційної культури, Ф. пропагував естетику сучасної урбаністичної цивілізації. Формальні нововведення Ф. знайшли відображення в конструктивізмі» (Морозов та Шкарапута уклад., 2000, с. 604).</p>
<p>Dictionary of Architecture and Building Construction, 2008</p>	<p>«рух у мистецтві з Італії в 1909 році, відомий також як бруталізм або динамізм, який намагався звільнитися від історичних прецедентів і характеризується вираженням руху та енергії» (Davies & Jokiniemi, 2008, p.165).</p>
<p>Українська та зарубіжна</p>	<p>«напрямок у мистецтві, що зародився в Італії в 1909 р. як альтернатива кубізму. Як відгалуження модернізму він</p>

<p>культура. Словник культурологічних термінів, 2009</p>	<p>протиставився йому неприйняттям вічних цінностей, захоплювався акцентуванням «грубих» речей, екстраполюванням сучасного в майбутнє, позбавлене «вантажу» будь-яких традицій; Ф. характеризується апологією техніки та урбанізму. Сам термін з'явився у творі ідеолога італійських футуристів Ф. Т. Марінетті «Маніфест футуризму» (1909). Критеріями прекрасного були оголошені «техніка», «швидкість», «сила». Представниками футуризму в Росії були В. Хлебніков, В. Маяковський, І. Сєверянін, Б. Пастернак, в Україні — М.Семенко, О. Влизько, В. Хмелюк» (Зотов, Клімачова та Таран, 2009, с.233).</p>
<p>ФУТУРОЛОГІЯ</p>	
<p>Словник соціологічних і політологічних термінів, 1993</p>	<p>«в широкому розумінні-сукупність уявлень про майбутнє людства; у вузькому-галузь наукових знань. Що охоплює перспективи соціальних процесів; Ф. часто вживається як синонім прогностики (теорія розробки прогнозів) і прогнозування (практика розробки прогнозів)» (Астахова та ін. ред., 1993, с.138).</p>
<p>Словник іншомовних слів, 2000</p>	<p>«(від лат. futurum — майбутнє і ...логія) – галузь наукових знань, що спирається на дані суспільних та природничих наук і ставить за мету передбачення майбутнього людства і окремих сфер життя суспільства; прогнозування» (Морозов та Шкарапута уклад., 2000, с. 631).</p>
<p>Словник іншомовних слів. 2005</p>	<p>«Галузь наукових досліджень, що охоплює перспективи соціальних процесів; наукову прогнозування майбутнього; прогностика» (Биби́к та Сюта , 2005, с. 586).</p>

Трактування поняття утопія філософами, науковцями різних галузей та письменниками

Автор	Визначення
<p>С. Батракова (дослідниця естетики, історії та теорії мистецтва ХХ століття)</p>	<p>«Утопію, в широкому сенсі цього слова, можна охарактеризувати як довільну конструкцію ідеалу, будь це мисленнева конструкція, художній образ чи практичний експеримент» (Батракова, 1990, с.5).</p> <p>«Утопісти мають намір відкрити двері в щасливе майбутнє вигаданим ними золотим ключиком, чи, як писав Маркс, «універсальною відмичкою»» (Батракова, 1990, с.6).</p> <p>«Утопії передвісники історичної самосвідомості людини, яка здатна проявляється в фантастичній, хибній, тобто поза історичній і антиісторичній формі» (Батракова, 1990, с.7).</p> <p>«(...) утопія - спонукальний імпульс більшості образних новацій – несе в собі «обмежену точку зору», закриваючи живий розвиток історії винайденою формулою щастя» (Батракова, 1990, с.24).</p> <p>«Адже відмінна риси архітектурного (і загалом художнього) утопізму – розширення обмеженого творчого завдання до універсального історичного, розчинення протиріч соціального розвитку в естетичній ілюзії» (Батракова, 1990, с.188).</p>
<p>О. Вайлд (ірландський англомовний поет, драматург, прозаїк, есеїст)</p>	<p>«Будуть великі запаси сили для кожного міста і, якщо потрібно, для кожного будинку, і цю силу людина перетворюватиме в тепло, світло або рух, відповідно до своїх потреб. Це утопія? На карту світу, яка не містить Утопії, не варто навіть один раз глянути, оскільки вона не враховує єдину країну, куди людство невтомно рухається. І коли</p>

	<p>Людство висаджується там, воно дивиться, і, побачивши кращу країну, відпливає. Прогрес – це реалізація утопій» (Wilde, 1981, с.303-304).</p>
<p>Я. Вуек (польський архітектор, історик і теоретик арх..)</p>	<p>«Соціалісти-утопісти вплинули на формування популярного образу майбутнього епохи індустріалізації. Вони прищепили переконаність у тому, що навіть найбільш фантастичні проекти можна здійснити негайно. Наука та техніка стали «ідеологією» з якою люди себе охоче ототожнювали незалежно від своїх політичних поглядів» (Вуек, 1990, с.57-58).</p>
<p>О. Герцен (рос. письменник, публіцист, літ.критик, філософ)</p>	<p>«Такі люди, відновники права розуму в капризній і фантастичній історії, великі та необхідні, і всі ці проекти світу, як Сен-Симон, Фур'є, займуть величезне місце в свідомому розвитку людства, в самопізнанні громадського життя, але для них майже немає місця в прямій участі в поточних справах — це доля нас, щоденних працівників» (Герцен, 1958, с.10).</p>
<p>А. Іконніков (радянський і рос. діяч арх.. науки, історик і теоретик арх..)</p>	<p>«... соціальні утопії - ідеальні моделі системних змін суспільного устрою, а їхні похідні - окремі гіпотези, які проектують соціальний ідеал на різноманітні види діяльності і сторони життя. Одними з таких похідних є архітектурні утопії, які утворені від соціально-утопічних ідеалів - образи-цілі, що реалізуються архітектурою» (Иконников, 2004, с.4).</p>
<p>Н. Колеман (Доктор філософії в галузі архітектури)</p>	<p>«Таким чином, корисність утопії для осмислення архітектурних проблем полягає в тому, що вона надає архітекторам простір, з якого можна розглядати та винаходити певні цілі (свого роду утопії), навіть якщо вони не призначені для повної реалізації. Оскільки віддалене розташування утопій передбачає обмеження, навіть якщо</p>

	<p>воно сприяє розширенню потенціалу проектів, уявлення про проекти, таким чином, може мати позитивну користь для архітектури, особливо через врахування соціального виміру утопії в архітектурному мисленні, який воно втратило, коли зіткнення позитивістських ортодоксальних модерністських теорій і практик стали анафемою» (Coleman, 2005, p.10).</p> <p>«Конститутивний вимір або утопії, або ідеології врівноважує патологічний вимір іншого. Для моїх цілей найважливіше розуміння Рікера полягає в тому, що утопія може бути конститутивною. Зважаючи на це, зв'язок між утопією як конститутивним елементом – що пропонує зрозумілі моделі суспільного життя – та архітектурою, як упорядкуванням конфігуративних моделей, показує, що потенціал складного порядку в архітектурі має утопічний характер» (Coleman, 2005, p.10).</p>
<p>А. де Ламартін (фр. письмен. і політ. діяч)</p>	<p>«Утопії часто виявляються лише передчасно висловленими істинами» (de Lamartine, 2012).</p>
<p>Л. Мамфорд (амер. історик, соціолог і філософ техніки)</p>	<p>«Утопія вже давно стала іншою назвою для нереального і неможливого» (Mumford, 1922, с.11).</p> <p>«Утопія була мостом, за допомогою якого він намагався подолати розрив між старим порядком Середньовіччя та новими інтересами та установами епохи Відродження» - про утопію Т. Мора (Mumford, 1922, с.12).</p>
<p>Ф. Менюель (американський професор історії)</p>	<p>Про утопії 16-18 століть: «Це була утопія одного психологічного типу – стоїко-епікурійського. В ній не було місця ні романтику, ні авантюристу, ні герою, ні підприємцю, ні естету» (Батракова, 1990, с.19).</p>
<p>Т. Моррісон</p>	<p>«Для багатьох із цих авторів естетично приваблива</p>

<p>(австралійська дослідниця архітектури)</p>	<p>архітектура, можливо, була бажаним елементом їхніх утопічних міст, але це не було передумовою, оскільки основним принципом їхніх проектів були соціальні реформи. Зміни мови та визначення з часом змінили концепцію «утопії». Утопія мала негативні конотації, такі як зв'язок із тоталітаризмом, крайнім ідеалізмом або неможливим задумом. Це також пов'язано з позитивними наслідками або обертонами. Утопія також може бути формою образи, а також похвали; це може вказувати на можливості та обіцянки. Коротше кажучи, це дуже гнучка концепція; однак утопізм справді видається внутрішньо людським» (Morrison, 2015, р.XVII).</p> <p>«Усі автори ідеальних міст, про які йде мова в цій книзі, — до ХХ ст. Вони вважали, що ідеальне місто — це поєднання політичної філософії та архітектури — ці два елементи підсилюють один одного для досягнення їх ідеального, або утопічного, міста. Нові забудови сучасних міст і сіл, які прагнуть до ідеального способу життя та спільноти, уникають ярлика «утопічні» через негативні конотації, які пов'язані з цією концепцією. Тим не менш, ці міста чи села використовують свої соціальні реформи та архітектуру як рівноправних партнерів для досягнення своїх ідеалів, як це робили автори до ХХ століття» (Morrison, 2015, р.XVII).</p>
<p>К. Поппер (британсько-австрійський філософ, логік і соціолог)</p>	<p>«(...) ми можемо описати утопізм як результат однієї з форм раціоналізму (...)» (Popper, 1986, с.5).</p> <p>«Утопічний раціоналізм — це раціоналізм, який зазнає поразки. Якими б милосердними не були його цілі, воно не приносить щастя, а лише знайоме нещастя засудженого жити під тиранічним урядом» (Popper, 1986, с.7).</p>

<p>П. Рікер (французький філософ)</p>	<p>«(...) позначає певний тип суспільної мрії, незалежно від першого реального кроку в напрямку створення нового суспільства. Часто утопічне бачення тлумачать як певного типу шизофренічне ставлення до суспільства, що є способом уникнення логічно обґрунтованої дії за допомогою штучних поза історичних уявлень і формою захисту від будь-якої перевірки уявлень у ході конкретних дій» (Рікер, 2005, с.6).</p> <p>«Утопія є ідеологічної тією мірою, якою вона є ненауковою, донауковою і навіть антинауковою» (Рікер, 2005, с.12).</p> <p>«(...) утопія використовується як засіб для критики ідеології» (Рікер, 2005, с.79).</p> <p>«(...) утопія несе в собі амбівалентність, вона проголошує свою претензію на здійснення, та водночас є витвором фантазії, чимось неможливим» (Рікер, 2005, с.363).</p>
<p>К. Роу (британський історик архітектури, критик, теоретик і викладач) та Ф. Коттер (американський архітектор і урбаніст)</p>	<p>«Слід зазначити, що в наведених далі аргументах передбачається, що, зрештою, є лише два резервуари етичного вмісту, доступні для нашого використання. Це: традиція та утопія, або будь-які натяки на значення, які ще можуть дати наші поняття традиції та утопії. Вони, окремо чи разом, позитивні чи негативні, були кінцевими чинниками, що впливали на будівництво будь-яких міст, що були створені «наукою» та «людьми», «природою» та «історією», які вже були помічені; і оскільки безсумнівно, що практично вони діяли як дуже узгоджений лакмус дії та реакції (можливо, найбільш узгоджений з усіх), їх тут цитують як остаточні, хоча й далеко не абсолютні моделі» (Rowe & Koetter, 1984, 121).</p>
<p>М. Сафді (ізраїльський,</p>	<p>«Це суперечливе бажання в нашій утопії. Ми хочемо жити в маленькій громаді, з якою можемо себе ототожнювати, але</p>

канадський і американський архітектор)	водночас ми хочемо мати усі зручності міста-мільйонника. Ми хочемо отримати дуже насичені міські враження, але водночас прагнемо мати поруч з нами відкритий простір» (Geyer, 2012, с.63).
<p>А. Свентоховский (польський письменник, педагог та філософ)</p>	<p>«Утопія, як ідеал суспільних відносин, є найбільш загальним елементом у духовному світі. Входить вона до складу всіх релігійних вірувань, етичних і правових теорій, систем виховання, поетичних творів — одним словом, будь-якого знання та творчості, що дає зразки людського життя. Неможливо уявити собі жодної епохи, жодного народу, навіть жодної людини, яка не мріяла б про якийсь рай на землі, яка б не була більшою чи меншою мірою утопістом.(...) Через всю історію культури проходять ціла драбина найрізноманітніших видів утопій, — від уявлень дикого кочівника до роздумів сучасного філософа, — часто непримітних, як непримітні у природі хімічні елементи, але завжди легко доказуваних. Людина, ні на хвилину не перестаючи, пряде свою мрію. Її порвані та сплутані нитки, її нерозмотані клубки іноді дуже довго лежать у легендах, піснях, літературі, витворах мистецтва, громадській думці, життєвих драмах, у блюзнірствах відщепенців та словах апостолів, у явних проектах та таємних змовах, у реформах та бунтах» (Свентоховский, 2012, с.5).</p> <p>«(...)будемо під утопією розуміти будь-які умонастрої покращених форм співжиття людей в майбутньому» (Свентоховский, 2012, с.9).</p> <p>«У тій чи іншій формі, більше ніж менше тяжіючи до землі, утопія, як мрія про майбутнє щастя людства, є одним з найбільш прекрасних і найбільш облагороджуючих утворень</p>

	<p>людського духу. У ній з'єднуються найпрекрасніші та найжиттєвіші його елементи, найвищі його прагнення. Вона утримує людину на висоті думки і почуттів, не дозволяючи їй бути плазуном, повзати по землі, але змушуючи бути орлом, що ширяє над нею. Утопія - мати всіх реформ, всіх удосконалень в історії суспільного життя» (Свентоховский, 2012, с.423).</p>
<p>М. Тафурі (італ. арх., історик та теоретик арх.)</p>	<p>«Утопічність середньоевропейської архітектурної культури 1920-тих років полягала саме в довірчих відносинах, встановлених між лівими інтелектуалами, передовими секторами капіталу та політичними адміністраціями» (Tafuri, 1998, p.24).</p>
<p>Л. Українка (українська письменниця, перекладачка, фольклористка)</p>	<p>«В науковому значінні це — якась така теорія впорядкування громадського життя, що не має ніяких шансів на здійснення і через те їй «нема місця» в реальному світі. В літературному значінні це — образ прийдешнього життя людського громадянства, змальований на тлі якогось позитивного, а часом і негативного ідеалу. Цей образ не конче мусить бути «утопічним» в науковому значінні, навпаки, коли така літературна «утопія» талановита або геніальна, то в ній завжди є хоч зерно чогось тривкого, здатного до життя, чогось такого, що доповнює наукову теорію, дає їй нову барву, або хоч новий відтінок» (Українка, 2021, с.263).</p>
<p>А. Фойгт (нім. математик, проф. економіки та соц. наук)</p>	<p>«Що таке утопія? Це <i>ідеальні образи інших світів, у можливість існування яких можна лише вірити</i>, оскільки науково вона не доведена. Тим не менш, утопії з'являються регулярно і щоразу з претензією на повне наукове обґрунтування. Віра у здійснення того ідеального світу, про який вони трактують, така сильна, здатна захоплювати</p>

	<p>стількох людей і спрямовувати їхню політичну діяльність, що утопії набувають, завдяки цьому, реальне значення, відіграють велику роль у політиці і навіть надають особливого відтінку цілій епосі. За всіх часів існували утопії. Деяким утопічним мріям віддавалися, можливо, всі люди, обдаровані живим темпераментом і уявою. Вони змінюються разом із напрямком нашої волі, оскільки з неї вони походять, і нерідко бувають обмежені певним віком, саме молодість особливо для них сприятлива. І як в особистому житті вони характерні для деяких періодів, так і в житті народів існують епохи особливо для них сприйнятливі, які потім знову змінюються епохами тверезості. Наш час багатий на різноманітні утопії — господарські, соціальні, моральні. У всіх реформаторських рухах містяться елементи утопії; без них вони навіть немислимі» (Фойгт, 1906, с.6).</p>
<p>А. Франс (французький прозаїк, літературний критик)</p>	<p>«Без утопістів інших часів люди все одно жили б у печерах, жалюгідні й голі. Саме утопії простежили лінії першого міста... Із щедрих мрій приходять корисні реальності. Утопія — це принцип будь-якого прогресу, і нарис у краще майбутнє» (Mumford, 1922, с.22).</p>
<p>С. О. Хан-Магомедов (рад. та рос. мистецтвознавець, дослідник архітектури)</p>	<p>«Але в 20-ті роки <i>про нереальність (або утопізм)</i> тих чи інших положень ортодоксальної марксистської моделі соціалізму не було відомо, та й не могло бути відомо, тому що виявилось це набагато пізніше, вже в наші дні, коли стали підбивати підсумки функціонування в різних країнах реального соціалізму» (Хан-Магомедов, 2001).</p>

Список утопічних творів, що сформований в процесі дослідження наукової літератури в суміжних дисциплінах та архітектури та містобудуванні

БЛОК №1. СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ УТОПІЙ				
№	Рік	Автор	Назва роботи	Посилання
1	Невідомо	Народна балада. 1685 р. -перше друковане видання	«Запрошення до Любберленду» (англ. «An Invitation to Lubberland»)	(Sargent, 2015)
2	XIV до н.е.	Аккадський міф	«Легенда про Адапу»	(Українка, 1906, с.265)
3	4 ст. до н. е.	Геката з Абдера або з Теос	«Про гіперборейців»	(Свентоховский, 2012, с.26)
4	4 ст. до н. е.	Евгемер	«Святе письмо» (або «Священна історія»)	(Святловский, 1923, с.20-21; Свентоховский, 2012, с.26)
5	392 р. до н.е.	Арістофан	«Жінки в Народних зборах»	(Manuel & Manuel, 1979, с. 6; 16; Morris & Kross, 2009, с.23-24)
6	371—355 рр. до н. е.	Ксенофонт Афінський	«Кіропедія»	(Свентоховский, 2012, с.25; Українка, 1906, с.274)
7	360–336 рр. до н.е	Феопомп	«Філіппіка» (про вигаданий острів Меропіс)	(Свентоховский, 2012, с.26)
8	360-370-і роки до н. е. (1); 354 році до н. е(2); Між 400 і 347 р. до н.е. (3)	Платон	«Деражава» (1); «Закони» (2); «Критій» (3)	(Mumford, 1922, с.312; Святловский, 1923, с.15-18; Градов, 1968, с.30-31; Батракова, 1990, с.180; Хан-Магомедов, 2001; Свентоховский, 2012, с.9-27, 91; Aresin, 2021)
9	350 р. до н. е.	Арістотель	«Політика», VII розділ	(Morris & Kross, 2009, с.24-25; Donato, 2019)
10	бл. 165–50 рр. до н.е	Ямбул	«Острова Сонця»	(Святловский, 1923, с.20; Свентоховский, 2012, с.26; Батракова, 1990, с.29; Aresin, 2021)
11	1 ст. до н.е.	Цицерон	Есеї	(Mumford, 1922, с.59)
12	1 ст. н.е.	Плутарх	«Життя знатних греків і римлян», а саме «Життя Лікурга»	(Mumford, 1922, с.59)
13	77-79 рр н. е.	Пліній Старший	«Природнича історія»	(Батракова, 1990, с.29)

14	98 р.	Тацит	«Германія»	(Українка, 1906, с.274)
15	2 століття н.е.	Карпократ Олександрійський	вчення про гностицизм	(Свентоховский, 2012, с.32)
16	413-427 рр	Аврелій Августин Блаженний	«Про Град Божий проти язичників»	(Morris & Kross, 2009, с.26-27; Українка, 1906, с.270)
17	421 р.	Тао Юаньмін	«Весняний цвіт персика»	(Liu, 2016, с.334)
18	528–534 рр.	імператор Римської імперії Юстиніан I	«Тіло цивільного права»(лат. «Corpus iuris civilis»)	(Свентоховский, 2012, с.32)
19	від V століття до кінця XV століття	Народна творчість	Народні казки країн світу про вигаду країну сповнену достатку: країна Шларафенланд в німецьких казках;	(Батракова, 1990, с.3; Sargent, 2015)
20	1306 р.	П. Дюбуа	«Про повернення Святої землі»	(Святловский, 1923, с.33; Свентоховский, 2012, с.32)
21	1322 р.	Сер Дж. Мандевіль	«Подорожі сера Джона Мандевеля»	(Morris & Kross, 2009, с.43)
22	1440-ві роки	Г. Гемістос Плетон	«Закони»	(Святловский, 1923, с.33)
23	1516 р.	Т. Мор	«Золота книжечка, така ж корисна, як і забавна, про найкращий устрій держави і про новий острів Утопія»	(Mumford, 1922, с.312; Святловский, 1923, с.34-39; Armutage, 1956; Градов, 1968, с.31-33; Manuel and Manuel, 1979, с. 117-150; Бархин, 1979, с.83; Necht, 1988; Батракова, 1990, с.4-5;16-18; Хан-Магомедов, 2001; Мангайм, 2005, с. 217; Vidler, 2006, с.153,169; Morris & Kross, 2009, с.207-208; Чепелик, 2009, с.57; Свентоховский, 2012, с.36-63; Dickert, 2016; Morrison, 2015; Donato, 2019; Aresin, 2021; Westfahl, 2021, с.81)
24	1532—1564 рр.	Ф. Рабле	«Життя Гаргантюа та Пантагрюеля»	(Mumford, 1922, с.199; Батракова, 1990, с.180; Morris & Kross, 2009, с.1-2)

25	1551 р.	Ф. Патріці	«Щасливе місто»	(Святловский, 1923, с.40; Сімончіні, 2020, с.321; Donato, 2019)
26	1552 р.	А. Ф. Доні	«Світи», а саме «Мудрий і божевільний світ»	(Святловский, 1923, с.40; Свентоховский, 2012, с.64-66; Donato, 2019)
27	1580 р.	Л. Агостіні	«Уявна республіка»	(Manuel and Manuel, 1979, с. 152)
28	1585-1893 рр.	Ф. Сідні	«Графиня Пембрук Аркадія»	(Sargent, 1976)
29	1602 р.	Т. Кампанелла	«Місто Сонця»	(Mumford, 1922, с.82;312; Святловский, 1923, с.43-47; Armutage, 1956; Градов, 1968, с.31, 33-36; Бархин, 1979, с.83; Hecht, 1988; Батракова, 1990, с.18, 180; Хан-Магомедов, 2001; Чепелик, 2009, с.57; Morris & Kross, 2009, с.55, 62-63; Свентоховский, 2012, с.66-84; Morrison, 2015, с.47-64)
30	1612 р. (1); 1623 р. (2)	Я. Беме	«Аврора» (1); «Шлях до Христа» (2)	(Morris & Kross, 2009, с.39-40)
31	1616 р.	-	«Антагіл»	(Morris & Kross, 2009, с.19)
32	1619 р.	Й. В. Андрее	«Фортеця Христа або опис республіки Христианополь»	(Mumford, 1922, с.81; 312; Святловский, 1923, с.42-43; Armutage, 1956; Morris & Kross, 2009, с.17-18; Свентоховский, 2012, с.84-86; Morrison, 2015, с.65-80)
33	1620-ті рр.	Ф. Годвін	«Людина на Місяці»	(Святловский, 1923, с.49)
34	1621 р.	Р. Бартон	«Анатомія Меланхолії»	(Morris & Kross, 2009, с.16-17;52)
35	1624 р.	Ф. Бекон	«Нова Атлантида»	(Mumford, 1922, с.82;312; Святловский, 1923, с.47-48; Armutage, 1956; Sargent, 1976; Rowe & Koetter, 1984, с.8; Hecht, 1988; К. Мангайм, 2005, с. 81,82; Morris & Kross, 2009, с.29, 216;

				Свентоховский, 2012, с.91-92; Dickert, 2016;)
36	1625 р.	Л. Цукколо	«Порто, або Республіка Евандрія»; «Беллуці або Щасливе місто»; «Ароматаріо, або Республіка Утопія»	(Donato, 2019, с. 121–307)
37	1638 р.	Ф. Годвін	«Людина на місяці»	(Sargent, 1976)
38	1640 р.	Р. Бром	«Антиподи»	(Sargent, 1976)
39	1641 р.	С. Хартліб	«Опис знаменитого королівства Макарії»	(Святловский, 1923, с. 48; Armytage, 1956; Sargent, 1976; Morris & Kross, 2009, с.188)
40	1651 р.	Т. Гоббс	«Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної»	(Mumford, 1922, с.309)
41	1648 р.	С. Готт	«Нова Солима»	(Mumford, 1922, с.312; Sargent, 1976)
42	1650 р. (1); 1662 р. (2)	С. де Бержерак	«Інший світ, або держави та імперії Місяця» (1); «Держави і імперії Сонця» (2)	(Святловский, 1923, с. 50-51; Morris & Kross, 2009, с.36-37)
43	1652 р.	Дж. Вінстенлі	«Закон свободи»	(Mumford, 1922, с.134; Святловский, 1923, с. 49-50; Свентоховский, 2012, с.92-94)
44	1656 р.	Дж. Гаррінгтон	«Республіка Океанія»	(Mumford, 1922, с.134; Святловский, 1923, с. 51; Sargent, 1976; Morris & Kross, 2009, с.129-130; Свентоховский, 2012, с.94-96)
45	1659 р.	-	«Хаос»	(Sargent, 1976)
46	1659 р.	Р. Бакстер	«Свята Співдружність»	(Morris & Kross, 2009, с.30)
47	1668 р.	Г. Невілл	«Острів Сосен»	(Sargent, 1976)
48	1671 р.	Е. Говард	«Шестиденна пригода; Або «Нова утопія»»	(Sargent, 1976)
49	1675 р.	Д. Верас	«Історії севарамбів»	(Mumford, 1922, с.312- 313; Святловский, 1923, с. 52-53; Хан-Магомедов, 2001, с.20-21; Morris & Kross, 2009, с.272-273;

				Свентоховский, 2012, с.97-102; Українка, 1906, с.280)
50	1676 р.	Г. де Фуаньї	«Земля Південна, Відома»	(Святловский, 1923, с. 53-54; Morris & Kross, 2009, с.27, 105-106; Свентоховский, 2012, с.96)
51	1680 р.	А. Ле Гранд	«Скідромедія, або той, ким був Альфонсо де ла Віда до монархії графа Фалмута»	(Святловский, 1923, с. 51; Свентоховский, 2012, с.102)
52	1688 р.	Афра Бен	«Оруноко»	(Свентоховский, 2012, с.110)
53	1696 р.	-	«Вільна держава Ноланд»	(Sargent, 1976)
54	1699 р.	-	«Офірське королівство»	(Святловский, 1923, с. 53; Свентоховский, 2012, с.102-104)
55	1699 р.	Ф. Фенелон	«Пригоди Телемака»	(Святловский, 1923, с. 54-55; Armytage, 1955; Свентоховский, 2012, с.104)
56	Кін. 17 ст – поч. 18 ст.	Дж. Морган	«Історія королівства Басаруа»	(Morris & Kross, 2009, с.208-209)
57	1704 р.	Н. Гедевіль	«Діалоги або інтерв'ю між дикуном і бароном де Лахонтаном»	(Свентоховский, 2012, с.111)
58	1720 р.	-	«Опис Нових Афін у Terra Australis incognita»	(Sargent, 1976)
59	1726 р.	Дж. Свіфт	«Мандри Гуллівера», а саме країна країна гуїгнмів	(Sargent, 1976; Dickert, 2016; Українка, 1906, с.280)
60	1727 р.	Е. М. Рамзі	«Подорожі Кіра»	(Святловский, 1923, с. 55; Свентоховский, 2012, с.104)
61	1731 р.	Ж.Террасон	«Сетос, або Історія життя, почерпнута з пам'ятників та свідоцтв Стародавнього Єгипту»	(Святловский, 1923, с. 56; Свентоховский, 2012, с.104-105)
62	1737 р. (1) 1738 р. (2)	С. Берінгтон	«Спогади Сігра Гауденціо де Лукки» (1); «Пригоди Гауденціо ді Лукка» (2)	(Mumford, 1922, с. 313; Святловский, 1923, с. 57; Sargent, 1976)

63	1741 р.	Л.Гольберг	«Підземні подорожі Нільса Кліма»	(Святловский, 1923, с. 56-57; Свентоховский, 2012, с.106-109)
64	1753 р. (1) 1755 р. (2)	Е.-Г. Мореллі	«Корабельна аварія біля плавучих островів, або Базіліада знаменитого Пілпая» (1); «Кодекс природи, або Справжній дух його законів, знехтуваний або не визнаний у всі часи» (2)	(Святловский, 1923, с. 62-63; Градов, 1968, с.31, 35-36; Хан-Магомедов, 2001, с.23-24; Morris & Kross, 2009, с.215-216; Свентоховский, 2012, с.114; Українка, 1906, с.282)
65	1759 р.	С. Джонсон	«Історія Рассела, принца Абіссинії»	(Sargent, 1976)
66	1760 р. (1); 1765 р. (2)	Ш.-Ф.Тіфень де ла Рош	«Гіфантия: або Погляд на те, що минуло, що зараз проходить і що пройде у світі» (1); «Історія галлігенів; або Мемуари Дункана» (2)	(Mumford, 1922, с. 313; Святловский, 1923, с. 58; Свентоховский, 2012, с.122-123)
67	1762 р.	Ж.-Ж. Руссо	«Про суспільну угоду, або Принципи політичного права»	(Святловский, 1923, с. 60-61; Rowe & Koetter, 1984, с.8, 19, 21-22, 145; Vidler, 2006, 18-21, 166-168; Morris & Kross, 2009, с.263-264; Свентоховский, 2012, с.111-114)
68	1762 р.	С. Скотт	«Опис Міленіум Холл та сусідньої країни»	(Cruise, 1995; Morris & Kross, 2009, с.271)
69	1763 р.	Г. Г. де Боріє	«Учень природи»	(Святловский, 1923, с. 58; Свентоховский, 2012, с.123)
70	1767 р.	С.-Н. Анрі Лінге	«Теорія цивільного права»	(Святловский, 1923, с. 65; Свентоховский, 2012, с.128)
71	1768 р.	-	«Республіка філософів, або Історія аджарців»	(Святловский, 1923, с. 62; Свентоховский, 2012, с.123-125)
72	1771 р.	Л.-С. Мерсьє	«Рік дві тисячі чотириста сороковий: Сон якого, можливо, і не було»	(Mumford, 1922, с. 313; Святловский, 1923, с.61; Батракова, 1990, с.12; Vidler, 2006, с.72, 86, 168-

				169; Morris & Kross, 2009, с.200-201; Свентоховский, 2012, с.125; 352-353)
73	1772 р.	Д. Дідро	«Доповнення до подорожі на Бугенвілі, або діалог в центрі А та Б, який не має зручних умов для прихильників моральних ідей, а також певних дій, пов'язаних із компетенцією»	(Morris & Kross, 2009, с.79-80)
74	1781 р.	Н. Р. де ла Бретонн	«Полуденне відкриття, зроблене літаючою людиною, або Французький дедалі»	(Святловский, 1923, с. 61-62; Свентоховский, 2012, с.125-126)
75	1785 р.	Д.Мур	«Розповідь графа Д'Артуа та проходження його друга на Місяць»	(Sargent, 1976; Morris & Kross, 2009, с.2)
76	1790 р.	Г. Бабеф	«Маніфест народу»	(Morris & Kross, 2009, с.28; Свентоховский, 2012, с.131-138)
77	1792 р.	П.-П. Лемерсьє з Ла Рів'єр де Сен-Медар	«Щаслива нація або відносини уряду Феліцієнів, людей, суверенно вільних під Абсолютною імперією своїх законів»	(Свентоховский, 2012, с.126-127)
78	1793 р.	В. Годвін	«Дослідження щодо політичної справедливості та її впливу на мораль і щастя»	(Святловский, 1923, с. 54; Morris & Kross, 2009, с.90; Свентоховский, 2012, с.305)
79	1799-1800 рр.	Новаліс	«Генріх фон Офтердінген»	(Батракова, 1990, с.30;94)
80	1801 р.	Т. Спенс	«Конституція Спенсонії»	(Mumford, 1922, с. 313; Святловский, 1923, с. 59)
81	1802 р.	-	«Рівність, або Історія Літконі»	(Sargent, 1976)
82	1802 р. (1); 1823 р. (2); 1825 р. (3); 1825 р. (4);	К.-А. де Сен-Сімон	«Листи женецького жителя до своїх сучасників» (1); «Катехізіс промисловців» (2); «Літературні, філософські та промислові думки» (3); «Нове християнство» (4);	(Святловский, 1923, с. 68-74; Градов, 1968, с.31; Rowe & Koetter, 1984, с.8,19, 20-22, 26-30,123; Hecht, 1988; Батракова, 1990, с.19; Вуек, 1990, с.56-57; Мангайм, 2005, с. 260; Vidler, 2006, с.11,25; Morris & Kross, 2009,

				с.268-269; Свентоховский, 2012, с.138-145)
83	1811 р.	Дж. Г. Лоуренс	«Імперія Наїрів: або Права жінок»	(Sargent, 1976)
84	1814 р.	Е. Т. А.Гофман	«Золотий горнець»	(Батракова, 1990, с.103-104)
85	1817 р.	Р. Оуен	«Звіт перед Комітетом Асоціації допомоги бідним на виробництві та у сфері праці»	(Mumford, 1922, с.124; Святловский, 1923, с. 82-85; Градов, 1968, с.31, 36-38; Батракова, 1990, с.6, 19, 180, 234; Вуек, 1990, с.57; Хан-Магомедов, 2001, с.34-36; Vidler, 2006, с.60; Morris & Kross, 2009, с.235-236; Чепелик, 2009, с.57; Свентоховский, 2012, с.145-157; Morrison, 2015, с.29-46).
86	1822 р. (1); 1829 р. (2)	Ш. Фур'є	«Договір вітчизняної сільськогосподарської асоціації» (1); «Новий індустріальний світ» (2)	(Mumford, 1922, с.313; Святловский, 1923, с. 74-81; Градов, 1968, с.31, 38-39; Rowe & Koetter, 1984, с.19, 21-22; Нечт, 1988; Батракова, 1990, с.19, 180; Вуек, 1990, с.57; Хан-Магомедов, 2001, с.25-28; Morris & Kross, 2009, с.107-109; Чепелик, 2009, с.57; Свентоховский, 2012, с.158-192)
87	1822 р.	Ф. Райт	«Кілька днів в Афінах»	(Morris & Kross, 2009, с.331)
88	1828 р.	Лі Жу-Чжень	«Квіти у віддзеркаленні»	(Morris & Kross, 2009, с.179)
89	1830 р.	Дж. Сміт	«Книга Мормона»	(Kirkbride, 2006)
90	1833 р.	Дж.А.Ецлер	«Рай у межах досяжності всіх людей»	(Armytage, 1955; Morris & Kross, 2009, с.94-95)
91	1835 р.	В. Одоєвський	«4338-й рік: Петербурзькі листи»	(Гриценко, 2019, с.21)
92	1839 р.	Е. Кабе	«Подорож до Ікарії»	(Mumford, 1922, с.149-160; с. 314; Святловский, 1923,

				с. 86-92; Градов, 1968, с.31,39-41; Hecht, 1988; Батракова, 1990, с.180; Хан-Магомедов, 2001, с.28-30; Morris & Kross, 2009, с.53; Свентоховский, 2012, с.121-122; 193-240)
93	1838-1839 рр. (1); 1842 р. (2); 1845 р. (3)	В. Вейтлінг	«Людяність. Яка вона і якою має бути» (1); «Гарантії гармонії та свободи» (2); «Євангеліє бідних грішників також Євангеліє бідних грішників» (3)	(Святловский, 1923, с. 94-96; Свентоховский, 2012, с.250-263)
94	1842 р.	Т. Дезамі	«Кодекс Співтовариства»	(Градов, 1968, с.31, 41-42; Hecht, 1988; Хан-Магомедов, 2001, с.31-33)
95	1845 р.	С. Джадд	«Маргарет, казка про Справжнє, Злість і Цвітіння»	(Morris & Kross, 2009, с.159)
96	1846 р.	Е. Сувестр	«Світ, яким він буде»	(Українка, 1906, с.283)
97	1849 р.	Дж. С. Бекінгем	«Національні зла та практичні засоби. З Планом зразкового міста»	(Mumford, 1922, с.124; 314; Morrison, 2015, с.121-136)
98	1863 р.	М. Чернишевський	«Що робити?»	(Святловский, 1923, с. 97; Градов, 1968, с.42; Батракова, 1990, с.212; Хан-Магомедов, 2001; Morris & Kross, 2009, с.59-60; Гриценко, 2019; Українка, 1906)
99	1870 р.	А. Д. Крідж	«Права людини; Або, Як би ти хотів? Складаються з мрій»	(Morris & Kross, 2009, с. 75)
100	1871 р.	Е. Булвер-Літтон	«Майбутня гонка; або Нова утопія»	(Mumford, 1922, с. 314)
101	1872 р.	Е. Булвер-Літтон	«Прийдешня раса»	(Українка, 1906, с.291)
102	1874 р.	К. Лассвіц	«Зображення з майбутнього. Дві історії 24 і 39 століть»	(Святловский, 1923, с. 98; Свентоховский, 2012, с.353-356)
103	1879 р.	А. Бебель	«Жінка і соціалізм»	(Свентоховский, 2012, с.273-280)
104	1879 р.	Г. Джордж	«Прогрес і бідність»	(Sargent, 1976; Morris & Kross, 2009, с.116-117)

105	1881 р.	В. Деліл Хей	«Через триста років; або Голос нащадків»	(Святловський, 1923, с. 98; Свентоховський, 2012, с.356-364)
106	1884 р.	Дж. Фіске	«Доля людини в світлі її походження»	(Morris & Kross, 2009, с. 104)
107	1885 р.	Е. Золя	«Жерміналь»	(Morris & Kross, 2009, с. 117-118)
108	1887 р.	У. Х. Хадсон	«Кришталевий вік»	(Mumford, 1922, с.173-177; 315).
109	1888 р.	Е. Белламі	«Погляд назад, 2000—1887»	(Mumford, 1922, с. 149-171; 314; Святловський, 1923, с. 98; Sargent, 1976; Батракова, 1990, с.182; Morris & Kross, 2009, с.34- 35, 184; Свентоховський, 2012, с.366-381; Morrison, 2015, с.156, 176-177; Гриценко, 2019; Westfahl, 2021, с.81)
110	1889 р.	М. Е. Б. Лейн	«Мізора: Пророцтво»	(Morris & Kross, 2009, с.102, 172)
111	1890 р.	І. Доннеллі	«Колона Цезаря»	(Morris & Kross, 2009, с.53- 55)
112	1890 р.	Т. Герца	«Фрайланд, соціальний образ майбутнього»	(Mumford, 1922, с. 24, 314; Святловський, 1923, с. 98; Morris & Kross, 2009, с.135; Свентоховський, 2012, с.317-351)
113	1890 р.	В. Морріс	«Новини нізвідкіля або епоха спокою»	(Mumford, 1922, с. 178-183; 314; Святловський, 1923, с. 99; Rowe & Koetter, 1984, с.21; Батракова, 1990, с.180; Хан-Магомедов, 2001; Morris & Kross, 2009, с.210-211, 223-224; Свентоховський, 2012, с.381-391; Гриценко, 2019)
114	1891 р.	Т. Чонсі	«Кришталева кнопка»	(Morris & Kross, 2009, с.296-297)
115	1893 р.	А. І. Джонс та Е. Мерчант	«Відкриваючи паралель»	(Morris & Kross, 2009, с.306)

116	1893 р.	Г. Олеріх	«Світ без міста та країни»	(Morris & Kross, 2009, с.61-62)
117	1893 р.	Х. Міллер	«Будівля міста Прекрасне»	(Morris & Kross, 2009, с.50-51; 203)
118	1893 р.	Ж. Грейв	«Вмираюче суспільство і анархія»	(Святловский, 1923, с. 98; Свентоховский, 2012, с.308-315)
119	1894 р.	Дж. Річардсон	«Як це можна зробити чи конструктивний соціалізм»	(Святловский, 1923, с. 99; Свентоховский, 2012, с.392-397)
120	1894 р.	В. Д. Говеллз	«Мандрівник з Альтурії»	(Morris & Kross, 2009, с.8-9; 142-143; Westfahl, 2021, с.80)
121	1894 р.	К. К. Жилетт	«Людський дрейф»	(Morris & Kross, 2009, с.118-119; Morrison, 2015, с.155-174)
122	1894 р. (1,2) 1899 р. (3)	Г. Д. Ллойд	«Страйк мільйонерів проти шахтарів: історія Долини Весна» (1); «Багатство проти Співдружності» (2); «Трудове співтовариство» (2).	(Morris & Kross, 2009, с.181)
123	1895 р.	В. Бішоп	«Райський сад»	(Morris & Kross, 2009, с.115-116)
124	1896 р. (без цензури); 1901 р. – перша публікація цензурованої версії	П. Інфантьєв	«На іншій планеті» (рос. На другой планете); перша назва «Мешканці Марса» (рос. Обитатели Марса) *проаналізовано опубліковану версію роману з цензурою	(Блум, 1970, с.58-61)
125	1897 р.	Ч.В. Каріл	«Нова Ера»	(Morris & Kross, 2009, с.56;219-220)
126	1897 р.	П. Мантегацца	«Рік 3000-й»	(Свентоховский, 2012, с.397-401)
127	1899 р.	А. А. Меррілл	«Утопія, Велике пробудження: історія двадцять другого століття»	(Morris & Kross, 2009, с.201)
128	1899 р. (1); 1901 р. (2);	Г. Веллс	«Коли Сплячий прокинеться» (1); «Перші люди на місяці»	(Mumford, 1922, с. 184-189; 315; Святловский, 1923, с.

	1905 р. (3); 1923 р. (4)		(2); «Сучасна утопія» (3); «Люди як боги» (4)	99; Rowe & Koetter, 1984, с.31, 33, 137 Батракова, 1990, с.167; Westfahl, 2005, р.499; Dickert, 2016; Гриценко, 2019; Westfahl, 2021, с.81)
129	1900 р.	Б. Пек	«Всесвітній універмаг: історія життя за кооперативною системою»	(Morrison, 2015, с.175-192)
130	1901 р.	Е.-А. Тіріон	«Нейстрія, Індивідуалістична утопія»	(Mumford, 1922, с. 315; Святловский, 1923, с. 98;)
131	1902 р.	К. Каутський	«Соціальна революція»	(Свентоховский, 2012, с.281)
132	1902 р.	Е. Тарбур'еш (E. Tarbouriech)	«Майбутнє місто: нарис наукової утопії»	(Свентоховский, 2012, с.285-304)
133	1902 р.	Т. Герцль	«Стара нова земля»	(Morris & Kross, 2009, с.7- 8)
134	1902 р.	Кан Ювей	«Велика рівність»	(Morris & Kross, 2009, с.124)
135	1903 р.	Дж.М. Браун	«Ліманора»	(Morris & Kross, 2009, с.178-179)
136	1904 р.	Ф. Е. Більц	«Майбутня держава. Державна установа 2000 року : Новий світогляд : Кожному забезпечено щасливе і безтурботне існування»	(Свентоховский, 2012, с.281)
137	1904 р.	М. Метерлінк	«Оливне гілля», входить до збірки «Подвійний сад»	(Українка, 1906, с.300)
138	1904 р.	Г. Тард	«Фрагмент майбутньої історії» (англійською опублікована під назвою «Підземна людина»)	(Mumford, 1922, с. 290; 315)
140	1905 р.	А. Франс	«На білих скалах»	(Святловский, 1923, с. 99; Українка, 1906, с.304)
141	1905 р.	Р. Сахават Хоссейн	«Мрія Султани»	(Dickert, 2016)
142	1907 р.	Дж. Лондон	«Залізна п'ята»	(Morris & Kross, 2009, с.182-183)
143	1908 р. (1); 1912 р. (2)	О. Богданов	«Червона зоря» (1); «Інженер Менні» (2)	(Святловский, 1923, с. 97; Хан-Магомедов, 2001; Гриценко, 2019)
144	1914 р.	П. Шеєрбарт	«Скляна архітектура»	(Батракова, 1990, с.212)

145	1915 р. (1) 1916 р. (2)	Ш. П. Гілмен	«Їзем'я» (1); «З Нею у Нашзем'я»	(Morris & Kross, 2009, с.119-120; Dickert, 2016)
146	1918 р.	П. Крат	«Коли зійшло сонце. Оповіданє з 2000 року»	(Гриценко, 2019)
147	1920 р.	О. Чаянов	«Подорож мого брата Олексія в країну селянської утопії»	(Хан-Магомедов, 2001)
148	1922 р.	С. Касянюк	«Нова утопія»	(Білецький, 1926, с. 150- 151)
149	1922-23 рр.	О. Толстой	«Аеліта»	(Westfahl, 2005, р.499; Зелінська, 2018)
150	1925 р.	І. Сенченко	«Фантастичне оповідання»	(Білецький, 1926, с. 150- 151; Гриценко, 2019)
151	1927 р.	М. Хвильовий	«Прелюдія»	(Гриценко, 2019)
152	1928 р. (1) 1933-1936 рр. (2)	В. Винниченко	«Сонячна машина» (1) «Вічний імператив» (2)	(Koznarsky, 1994; Гриценко, 2019)
153	1932 р.	М. Капій	«Країна блакитних орхідей»	(Зелінська, 2018, с. 131- 135)
154	1933 р.	Р. Борсоді	«Втеча з міста»	(Morris & Kross, 2009, с.41- 42; 104-105)
155	1948 р. (1) 1971 р. (2)	Б. Ф. Скіннер	«Уолден Два» (1); «Поза межами свободи та гідності» (2)	(Morris & Kross, 2009, с.277-279)
156	1955 р.	Р. Шеклі	«Квиток на Транай»	(Чепелик, 2009, с.57)
157	1955 р.	С. Лем	«Магелланова хмара»	(Гриценко, 2019)
158	1957 р.	І. Єфремов	«Туманність Андромеди»	(Гриценко, 2019)
159	1962 р.	О. Гакслі	«Острів»	(Macdonald, 2001; Morris & Kross, 2009, с.149-150; Dickert, 2016)
160	1967 р.	П. В. Андерсон	«Евтопія»	(Westfahl, 2021, с.83)
161	1970 р.	Х. Ліндсі	«Пізня Велика планета Земля»	(Morris & Kross, 2009, с.179-180)
162	1970 р.	Ч. Райха	«Озеленення Америки»	(Morris & Kross, 2009, с.125)
163	1971 р.	О. Бердник	«Зоряний корсар»	(Гриценко, 2019)
164	1974 р.	С. М.Чарнас	«Прогулянка на край світу»	(Morris & Kross, 2009, с.58)
165	1974 р. (1) 1987 р. (2)	У. Ле Гуїн	«Знедолені» (1) «Завжди повертаюся додому» (2)	(Morris & Kross, 2009, с.9;81;176-177)
167	1975 р.	Дж. Расс	«Жіночий чоловік»	(Morris & Kross, 2009, с.266-267)

168	1975 р.	Е. Калленбах	«Екотопія: Зошити та звіти Вільяма Вестона»	(Morris & Kross, 2009, с.86)
169	1976 р.	М. Пірсі	«Жінка на краю часу»	(Morris & Kross, 2009, с.330)
170	1978 р.	С. М.Чарнас	«Материнські лінії»	(Morris & Kross, 2009, с.58)
171	1984р.	С. Г. Елджін	"Рідна мова"	(Morris & Kross, 2009, с.87-88)
172	1984 р.	В. Савченко	«За перевалом»	(Гриценко, 2019)
173	1986 р.	Дж.Слончевська	«Двері в океан»	(Morris & Kross, 2009, с.82-83)
174	2011 р.	Е. Кляйн	«Першому гравцеві приготуватися»	(Romanzi, 2020)
175	2015 р.	М. Реаль	«Останній європець: 2284»	(Kalewska, 2016)

БЛОК №2. СПИСОК МІСТОБУДІВНИХ ТА АРХІТЕКТУРНИХ ПРОЕКТІВ (ЧИ РЕАЛІЗОВАНИХ ОБЄКТІВ), ЯКІ ПОЗИЦІОНУЮТЬСЯ ЯК УТОПІЇ

№	Рік	Автор	Назва роботи	Посилання
1	5 ст. до н.е.	Гіпподам Мілетський	Гіпподамова (Іпподамова) система розпланування	(Святловський, 1923, с.19; Morris & Kross, 2009, с.137-138)
2	1460-ті роки	Філарете	«Трактат про архітектуру»: плани ідеальних міст Сфорцинда та Плузіяполіс	(Бархин, 1979, с.83; Rowe & Koetter, 1984, с.14,87,90; Батракова, 1990, с.244; Morrison, 2015, с.29-46; Медде, 2020, с.603)
3	1480-ті роки	Ф. ді Джорджо ді Мартіні	«Трактат про архітектуру, техніку та військове мистецтво»: проекти ідеального міста	(Rowe & Koetter, 1984, с.13; Медде, 2020, с.603)
4	1759-1927 р. (проекти 1759р., 1901р., 1917р., 1927р. і т.д.)	Рада міста Львова та проф. Ю. Ріхтер; М. Матакевич, конст., інж. М. Мазур, помічник М. Гота та інші	Проект річкового порту м. Львів	(Hausner, 1911; Matakiewicz, 1927; Степанів, 1943, с.103-104)
5	1775-1776 рр. 1804 р.	К.-Н. Леду	Королівський соляний завод в Арк-е-Сенан	(Rowe & Koetter, 1984, с.18-19; Vidler, 2006; Gruson, 2008; Morris & Kross, 2009, с.174-175; Scachetti, 2013; Morrison, 2015, с.99)

6	1784 р.	Е. Л. Булле	Кенотаф Ньютона	(Rowe & Koetter, 1984, с.19)
7	1805 р.	Дж. Ганді	«Проекти котеджів, котеджних господарств та інших сільських будівель: у тому числі в'їзні ворота та будиночки»; «Сільський архітектор: складається з різних проектів замських будівель, супроводжуваних планами землі, кошторисами та описами»	(Morrison, 2015, с.83-102)
8	1854 р.	Р. Пембертон	«Щаслива колонія»	(Mumford, 1922, с. 314; Morrison, 2015, с.137-154)
9	Сер. 19 ст.	Е. Фр. Андре	Проект Ідеального міста	(Rowe & Koetter, 1984, с.18-19)
10	1859 р.	Ф. Вебб, В. Морріс	«Червоний будинок»	(Батракова, 1990, с.20)
11	1895-1896 рр.	А. Ван де Вельде	«Блуменверф»	(Батракова, 1990, с.20)
12	1898 р.	Е. Говард	«Міста-сади майбутнього»	(Mumford, 1922, с.128; 315; Батракова, 1990, с.181-184; Morris & Kross, 2009, с.115)
13	1910 р.	Е. Чемблес	«Роудтаун»	(Morris & Kross, 2009, с.57)
14	1912-1914 рр.	А. Сант-Елія	«Нове місто»	(Rowe & Koetter, 1984, с.27-29; Батракова, 1990, с.186; Asensio, 2003)
15	1917 р.	Художня група «Стиль»	-	(Батракова, 1990, с.189)
16	1917 р.	Б. Таут	ескізи до публікації «Альпійська архітектура»	(Батракова, 1990, с.193;212)
17	1918 р.	Т. Гарньє	«Індустріальне місто»	(Wiebenson, 1960; Вуек, 1990, с.69-73; Батракова, 1990, с.186-187)
18	1919 р.	Р. А. Крам	«Міста, обнесені стінами»	(Mumford, 1922, с. 315)
19	1919 – 1921 рр.	Х. Майер		(Rowe & Koetter, 1984, с.11)
20	1919-1930 рр.	В. Гропіус	Діяльність ат програма Вищої школи будівництва й дизайну «Баугауз»	(Батракова, 1990, с.189-194)
21	1919–1933 рр.	-	Вищий навчальний заклад «Державний Баугаз»	(Чепелик, 2009, с.57-59)

22	1920-ті рр.	В. Маят (1926 р.); Г. Вегман (проект 1927 р.); В. Владіміров (1927 р.); Г. Вольфенон і С. Леонтович (1929 р.) та інші	Будинки-комуни, СРСР	(Градов, 1968, с.43-58)
23	1922 р. (1); 1925 р. (2); 1930 р. (3); 1947-52 рр. (4)	Ле Корбюзьє	«Сучасне місто» (1), «План Вуазен» (2) «Променисте місто» (3); Житлова одиниця в м. Маресьль (4)	(Бархин, 1979; Rowe & Koetter, 1984, с.6, 71-72; Батракова, 1990, с.195-198, 214-236; Вуек, 1990, с. 74-77; Vidler, 2006, с.117, 156, 164-168; Чепелик, 2009, с.58-59)
24	1924 р.	Л.Гільберзаймер	«Висотне місто»	(Rowe & Koetter, 1984, с.6)
25	1927-1928 рр.	Г. Крутіков	«Місто майбутнього», «Літаюче місто»	(Бархин, 1979, с.37-38; Вуек, 1990, с.50)
26	1927-1928 рр.	І. Бзефович	«Літаюче місто»	(Бархин, 1979, с.35-37)
27	1932 р.;1932-1959 рр.	Ф.-Л. Райт	«Зникаюче місто»	(Батракова, 1990, с.234; Vidler, 2006, с.168)
28	1955 р.	В. Гропіус	«Сфера тотальної архітектури»	(Rowe & Koetter, 1984, с.6, 86)
29	1957-1964 рр.	Л. Коста, О. Німеєр	М. Бразилія	(Батракова, 1990, с.198-200; Чепелик, 2009, с.59; Contandriopoulos, 2013)
30	1958-1959 рр.	Й. Фрідман	«Просторове місто»	(Бархин, 1979, с.25-29; Rowe & Koetter, 1984, с.36; Батракова, 1990, с.205;211-212)
31	1958-1963 рр.	Кійонорі Кікутаке	«Морське місто»	(Бархин, 1979, с.32, 34)
32	1959-1960 рр. (1); 1963 р. (2); 1965 р. (3)	Пол Меймонт	«Плавуче місто: дослідження Токійської затоки» (1); «Таласса» (2); «Розширення дослідження Парижа та Вертикального міста» (3)	(Батракова, 1990, с.205)
33	1960-ті рр	Японські метаболіти (Танге, Ісодзакі тощо)		(Бархин, 1979, с.30-31; Rowe & Koetter, 1984, с.37;

				Батракова, 1990, с.206; Вуек, 1990, с.90-91; Чепелик, 2009, с.58)
34	1960-ті рр.	П. Ж. Грійо	Проект міста «Аквіл»	(Батракова, 1990, с.205)
35	1960 р.	П.Солері	Проект міста Меса	(Батракова, 1990, с.206; Чепелик, 2009, с.58)
36	1960 р.	Б. Фуллер та С. Садао	«Дев'яте небо» - проект плаваючих хмарних структур	(Батракова, 1990, с.211)
37	1960-1981 рр.	Team X		(Rowe & Koetter, 1984, с.41-42)
38	1961 р.	А. Гутнов, А.Бабуров, Н.Гладкова та інші	Новий елемент розселення	(Rowe & Koetter, 1984, с.36)
39	1962 р. (1); 1985 р. (2)	В.Герман Йонас	«Інтра-хаус. Бачення міста» (1); «Інтраполіс - містобудівний проект» (2)	(Батракова, 1990, с.205)
40	1964 р.	Архітектурна група Archigram	«Plug-in City»; «Мандрівне місто»;	(Бархин, 1979, с.32-35, 83; Rowe & Koetter, 1984, с.40; Батракова, 1990, с.206)
41	1966-1978 рр.	Superstudio	«Неперервний пам'ятник: архітектурна модель для тотальної урбанізації» та інші проекти	(Rowe & Koetter, 1984, с.42-43)
42	2000 р. – до тепер	Архітектура Вінсента Каллебо (анг. Vincent Callebaut Architectures)	Утопічні проекти житлових еко-комплексів	(Klanten R. and Feireiss L., 2011)
43	2013 р.	Igea Трояні	«Еко-топія: «Жити з природою» в Еділії, Ісландія	(Contandriopoulos, 2013)

БЛОК №3. СПИСОК ТВОРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА, ЯКІ ПОЗИЦІОНУЮТЬСЯ ЯК УТОПІЇ

№	Рік	Автор	Назва роботи	Посилання
1	Орієнтовно 1480-1484 рр.	Невідомий автор. Можливий автор - Фра Карневале	«Ідеальне місто»	(Музі, А., 2020, с.148-149)
2	1482 р.	С. Ботічеллі	«Весна»	(Батракова, 1990, с.45-46)
3	Приб. 1484 р.	Л. да Вінчі	Ідеальне місто	(Бернардоні, 2020, с.373; Медде, 2020, с.603)
4	1500-1510 рр.	І. Босх	«Сад земних насолод»	(Pethó, 2014; Fraenger and Kaiser, 1976)
5	1527 р.	А. Дюрер	«Кілька уроків з укріплення міст, замків та місцевостей»	(Morrison, 2015, с.29-46)

6	1530-ті рр.	Л. Кранах Старший	Дві картини, що називаються «Золота доба»	(Aresin, 2021)
7	1567 р.	П. Брейгель Старший	«Земля Кокень» або «Країна ледарів» (нідерландська «Het Luilekkerland»)	(Frank, 1991, p. 324; Sargent, 2015, c.21)
8	1613 р.	Л. Кранах Старший П'єр де Во	«Карта Атлантичного океану»	(Aresin, 2021)
9	Перша пол. 19 ст.	Фр. Овербек, Л. Фогель, Ф. Пфорт	«Союз Луки» (від нім. die lucasbrüder) –оюєднання художників	(Батракова, 1990, с.20)
10	1805-1808 р.	Ф. О. Рунге	«Ранок», передбачалась мерія картин	(Батракова, 1990, с.144; Michalska, 2020)
11	1843 – 1847 рр.	Ж. О.Домінік Енгр	Фреска «Золота доба» в Франції, Замок Дамп'єр	(Батракова, 1990, с.46)
12	1880-ті рр.	Г. фон Марес	«Гесперида», триптих; «Суд Паріса», триптих;	(Батракова, 1990, с.47-48)
13	1890–95 (1); 1981 р. (2)	П. Пюві де Шаванн	«Між мистецтвом і природою» (1); «Літо» (2)	(Батракова, 1990, с. 50; Shaw, 1997)
14	1893—1895 рр.	П. Сіньяк	«В часи гармонії. Золотий вік у минулому, а не в майбутньому»	(Батракова, 1990, с. 48-49)
15	1895-1910 рр.	-	Jugendstil («Молодіжний стиль»)	(Батракова, 1990, с.20)
16	19 ст. -перша пол. 20 ст.	-	Gesamtkunstwerk	(Чепелик, 2009, с.38-39)
17	Перша пол.20 ст.	П. Мондріан	Серія мистецьких робіт	(Батракова, 1990, с.24; 170)
18	Перша пол. 20 ст.	К. Малевич	Серія мистецьких робіт	(Батракова, 1990, с.24)
19	1920 р.	В. Кандинський	«Про «Велику утопію»	(Батракова, 1990, с.24; 122-145;170)
20	1920 р.	В. Б. Річмонд (художник)	«Демократія: брехня чи правда?»	(Mumford, 1922, с. 315)
21	1952 р.	П. Пікассо	«Храм миру», розпис каплиці у м. Валлорісі, Франція	(Батракова, 1990, с. 56-93)
22	1953-1974 рр.	А. Констант	«Новий Вавилон»	(Батракова, 1990, с. 154-155)
23	1961 р.	Т. Ульріхс	«Я-мистецтво» («Тім Ульріхс, перший живий твір мистецтва» (самовиставка))	(Батракова, 1990, с. 158)
24	1972 р.	Юрген Клаус	«Планета моря»	(Батракова, 1990, с. 153-154)

25	1915-1921 рр.	Г. Фінстерлін	Серія графічних робіт	(Rowe & Koetter, 1984, с.11, 31; Батракова, 1990, с. 212)
26	1960ті – 1980ті рр.	Й. Бойс	Серія робіт	(Чепелик, 2009, с.112-113)
27	Орієнтовно 1980-ті роки	Ф. Тетянич	Біотехносфера «Фрипуля»	(Скляренко, 2010)
28	2002 р.	О. Чепелик	«Урбаністична Мультимедійна Утопія»	(Чепелик, 2009, с.66-70)
29	2003 р.	М. Несбіт, Г. Ульріх Обріст, Р.Тіраванія	«Станція Утопія», Венеційська бієнале	(Чепелик, 2009, с.71-75)
30	2012 р.	Цю Чжицзе	«Карта Утопії»	(Aresin, 2021)

БЛОК №4. СПИСОК МУЗИЧНИХ ТВОРІВ, ЯКІ ПОЗИЦІОНУЮТЬСЯ ЯК УТОПІЇ

№	Рік	Автор	Назва роботи	Посилання
1	1877	Р. Вагнер	«Парсіфаль»	(Батракова, 1990, с. 116; Ревзин, 2021)
2	1914-1915 рр.	О. Скрябін	«Містерія»	(Батракова, 1990, с. 116)

БЛОК №5. СПИСОК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ РУХІВ, КОЛОНІЙ, ЯКІ ПОЗИЦІОНУЮТЬСЯ ЯК УТОПІЇ

№	Рік	Автор	Назва	Посилання
1	13 ст.	Автор вчення І.Фіоре	Громада амаврів	(Morris & Kross, 2009, с.11-12)
2	1325 р.	-	Перша із Йоркширських громад, Велика Британія	(Morris & Kross, 2009, с.333)
3	16 ст.	-	Рух анабаптистів	(Morris & Kross, 2009, с.13-15)
4	1552 р. – орієнтовно до 1640-х рр.	Д. Джоріс	Сім'я Любові, перша громада Фамілістів в Англії	(Morris & Kross, 2009, с.98-99)
5	1609-1768 рр.	Орден Товариства Ісуса (єзуїти)	Релігійно-християнські общини розташовані на території Південної Америки	(Caraman, 1976; Свентоховський, 2012, с.86-89)
6	1683 р.	Пітер Слуйтер, лаббадисти	Садиба Богемія, штат Меріленд, США	(Morris & Kross, 2009,с.170-171)
7	1790-1917 рр.	Спільнота Шейкерів	Спільнота Енфілд в окрузі Хартфорд, штат Коннектикут, США	(Morris & Kross, 2009,с.89)

8	1792 -1992 р.		Кентерберійська громада (спільнота Шейкерів) в окрузі Меррімак, штат Нью-Гемпшир, США	(Morris & Kross, 2009,с.55-56)
9	1792-1923 рр.	Три духовні сім'ї утворили цю громаду Шейкерів	Спільнота Енфілд, графство Графтон, штат Нью-Гемпшир, США	(Morris & Kross, 2009,с.89-90)
10	1793 р. – до тепер	-	Комуну Шейкерів, Озеро Суботи (англ. Sabbathday Lake), США	(Morris & Kross, 2009, с. 273;)
11	1796 р.	Г. Бабеф	Повстанський рух «Товариство рівних»	(Святловский, 1923, с. 65-67; Свентоховский, 2012, с.121; 131-138)
12	1800 р.	Р. Оуен	Засновано підприємство Новий Ланарк, Шотландія	(Morris & Kross, 2009, с.222)
13	1804-1814 рр.	Дж. Рапп	Суспільство Гармонії , Пенсильванія (США)	(Morris & Kross, 2009, с.128, 255)
14	1814-1898 рр.	Дж. Рапп	Суспільство Гармонії переміщується в Індіану, США	
15	1825 р.	Р. Оуен	Заснування Нової Гармонії, Індіана, США	(Morris & Kross, 2009, с.220-221)
16	1825-1827 рр.	В. Ладлоу	Громада Коал-Крік і церква Бога, округ Фонтейн, штат Індіана, США	(Morris & Kross, 2009, с.64)
17	1835 р. (засновано)	Р.Оуен	Об'єднання усіх класів всіх націй (ААСАН), Велика Британія	(Morris & Kross, 2009, с.25-26)
18	Середина 1840 рр.	-	Фаланстери, Колумбія, США	(Morris & Kross, 2009, с.66)
19	1840 р.		заснована спільнота Квінвуд, Велика Британія	
20	1841-1847 рр.	Дж. Ріплі	Ферма Брук (перша колонія Фур'є), штат Массачусетс, США	(Morris & Kross, 2009, с.48-49)
21	1842-1868 рр.	Х. Вілсон, Дж. К. Фуллер та Дж. Хенсон.	Школа для чорношкірих	
			Колонія світання, або Британсько-Американський інститут, поблизу Дрездена в західному Онтаріо, Канада	(Morris & Kross, 2009, с.77)
22	1843 р.	Г. Р. Шеттерлі	Фаланстер на р. Каламазу, Мічиган, США	(Morris & Kross, 2009, с.7)
23		-	Фаланстер, штат Іллінойс, США	(Morris & Kross, 2009, с.7)

24	1843 р. (заснування)	Німецькі сепаратисти-пієтисти	Колонія Ебenezер громади Амана, штат Іова, США	(Morris & Kross, 2009, с.9-11)
25	1843-1847 р.	група з 21 особи на чолі з Т. Хантом, послідов. Ідей Р. Оуена	Колонія Рівності або Мисливська колонія, США	(Morris & Kross, 2009, с.92)
26	1844 р.	-	Асоціація Блумфілда, США	(Morris & Kross, 2009, с.39)
27	1844-1846 рр.	-	Клермонська фаланга, в окрузі Клермонт, штат Огайо, США	(Morris & Kross, 2009, с.64)
28	1844-1845 рр.	Ця колонія є наступником фаланстера Рочестера	Промислове об'єднання Кларксона, фаланстер, Нью-Йорк, США	(Morris & Kross, 2009, с.64)
29	1845 р.	Дж. Ф. Рендольф	Кантон фаланстер, західний Іллінойс, США	(Morris & Kross, 2009, с.56)
30	1846-1862 рр.	Е. Янссон, шведські іммігранти	Колонія Бішоп Хілл	(Morris & Kross, 2009, с.38)
31	1847-1848рр.	Німецькі іммігранти	Беттіна, або Колонія Дармштедтер, США	(Morris & Kross, 2009, с.38)
32	1847-1857 р.	В. Вайтлінг	Комуна в окрузі Клейтон на Пн-Сх Айови, США	(Morris & Kross, 2009, с.68)
33	1848 р.	Е. Кабе	засновано першу колонію Ікарійців, штат Техас, США	(Shaw, 1884; Sutton, 1994; Morris & Kross, 2009, с.146)
34	1849-1873 рр.	В. Кінг. Найвдаліша з чорних утопій	Комуна Елгіна, на південь від Чатема, Онтаріо, Канада	(Morris & Kross, 2009, с.87)
35	1850 р	Норвежець Нілс Отто Танк навернений до моравства	Колонія Єфрем в місті Грін-Бей, США	(Morris & Kross, 2009, с.90-91)
	1853-1864 рр.	А. М. Айверсон (через суперечку щодо прав на землю)	Колонія Єфрем в місті Грін-Бей, США	
36	1851-1856 рр.	Дж.Дж. Стренган	Колонія на острові Бібер (Королівство Святого Якова), США	(Morris & Kross, 2009, с.31)
37	1853 р. (засновано)	Група спіритуалістів на чолі з Дж. М. Спіром	Комуна Домен, (або Гармонія, Кіантон комуна і Асоціація благодійників) в Кіантоне в окрузі Чатокуа на заході Нью-Йорка, США	(Morris & Kross, 2009, с.81)

38	1853-1889 рр.	Й. Ф. Крумнов (засновник першої австралійської громади)	Комуна Геррнхут (англ. Herrnhut Commune), Гамільтон, Австралія	(Morris & Kross, 2009, с.134-135)
39	1854 р.	Е. Кабе	Колонія Корнінг, США	(Shaw, 1884; Sutton, 1994; Morris & Kross, 2009, с.73-74)
40	1865-1866 рр.	-	Берлінська громада, або Християнська республіка, штат Огайо, США	(Morris & Kross, 2009, с.37)
41	1856-1864 рр.	Е. Кабе	Колонія Челтенхем, Сент-Луїс, Міссурі, США	(Shaw, 1884; Sutton, 1994; Morris & Kross, 2009, с.58-59)
42	1856-1881 рр.	В. Кейл	Спільнота Аврора, штат Орегон, США	(Morris & Kross, 2009, с.12)
43	1861 р.	Т. Л. Гарріс	Громада в Аменії або Братство Нового Життя, США	(Morris & Kross, 2009, с.12)
44	1863-1864 рр.	П. Армстронг	Комуна Селеста, Пенсільванія, США	(Morris & Kross, 2009, с.57)
45	1867-1881 рр.	Т. Л. Гарріс	Комуна Броктон, Портланд, США	(Morris & Kross, 2009, с.48)
46	1867-1881 рр.	Вільям В. Девіс	Комуна «Давізітське Царство неба», поблизу Уолла-Волла, Вашингтон, США	(Morris & Kross, 2009, с.76-77)
47	1870 рр. – 1916 р.	Х. Е. Батлер	Езотеричне братство, Бостон, США	(Morris & Kross, 2009, с.93)
48	1873 р.	В. Х. Беннет	Кооперативна колонія Беннета	(Morris & Kross, 2009, с.36)
49	1874 р. – до тепер	Російські іммігранти	Колонія Бон Хомм, штат Півд. Дакота (англ. Hutterite colony), США	(Morris & Kross, 2009, с.41)
50	1875-1877 рр.	А. К. Маліков	Комуна Сідар, Канзас, США	(Morris & Kross, 2009, с.56-57)
51	1876-1896 рр.	Т. Л. Гарріс	Громада Аменія, округ Сонома, Каліфорнія, США	(Morris & Kross, 2009, с.107)
52	1877 р.	Утворена після розпаду Спільноти дружби округу Даллас, штат Міссурі. Десяток сімей на чолі з Н. Т. Роменом заснували громаду.	Комуна Есперанза, Канзас, США	(Morris & Kross, 2009, с.93)

53	1878-1929 рр.	13 сімей емігрантів-гугтеритів з Росії	Колонія В'язів (відома як Старе джерело в'язів) поблизу Парксона, округ Хатчінсон, Південна Дакота, США	(Morris & Kross, 2009, с.88)
54	1881 р. (засновано)	Протягом 1880-х років заснувано 26 с/г колоній у 8 штатах (колонії Крем'є, Віфлеєм Єгуда, Нова Одеса)	рух Ам Олам (рух рос. євреїв для ств. с/г колоній), США	(Morris & Kross, 2009, с.13)
55	1882-1889 рр.	Російські євреї. Частина руху Ам Олам («Вічні люди»)	Колонія Крем'є, між округами Девісон і Аврора в Південній Дакоті, США	(Morris & Kross, 2009, с.75)
56	1882 -1885 рр.	-	Беершевська колонія, США	(Morris & Kross, 2009, с.31)
57	1890-1895 рр.	Дж. Тейлор і Ч. Ора Кард	Громада Гардсон, Північна Альберта, Канада	(Morris & Kross, 2009, с.56)
58	1893-1898 рр.	Е. Келсі	Кооперативне братство острова Зима, Каліфорнія, США	(Morris & Kross, 2009, с.73)
59	1894-1937 рр.	Е. Б. Гастоном. Ідея створення довгострокової кооперативної індивідуалістичної спільноти.	Колонія Фаірхоп, на східному березі Мобіл-Бей в Алабамі, США	(Morris & Kross, 2009, с.97-98)
60	1894-1898 рр.	В. Лейн	Колонію Косме, Парагвай	(Morris & Kross, 2009, с.74)
61	1894-1906 рр.	-	Кооперативна колонія Колорадо, Пінон, Колорадо, США	(Morris & Kross, 2009, с.65-66)
62	1896-1900 рр.	Р. Альбертсон	Колонія Християнської співдружності, США	(Morris & Kross, 2009, с.60)
63	1896-1897 рр.	Дж. Г. Гібсон	Християнське об'єднання, Небраска, США	(Morris & Kross, 2009, с.61)
64	1897-1907 рр.	Братство (опирались на роботи Е. Беллами, Т. Герцки «Фрінлад»)	Кооперативне братство Співдружності (або Рівність), поблизу Едісона в окрузі Скагіт, штат Вашингтон, США	(Morris & Kross, 2009, с.91-92)
65	1898-1905 рр.	-	Колонія Свободи, Фултон, штат Канзас, США	(Morris & Kross, 2009, с.110-111)

66	1898 р.		засновано рух за Зелені Міста, відповідно до концепції Е. Говарда	(Morris & Kross, 2009, с.115)
67	1898- приблизно 1910 рр.		Колонія Армії Спасіння (перша колонія), поблизу Соледад, Каліфорнія	(Morris & Kross, 2009, с.107)
68	1898-1910 рр.	14 родин з Чикаго	Колонія Армії Спасіння (друга колонія), міста Холлі на південному сході Колорадо, США	(Morris & Kross, 2009, с.106)
69	1898-1974 рр.	за фінансової підтримки Марка Ханни	Колонія Армії Спасіння (третя колонія), за межами Клівленда, штат Огайо, США	(Morris & Kross, 2009, с.106-107)
70	1898-1913 рр.	115 безробітних шахтарів з Колорадо та утопістів середнього класу, які вивчали вчення Е. Беллами та Л. Гронлунда	Братство Кооперативів, Берлі, округ Кітсап, штат Вашингтон, на північ від Сіетла, США	(Morris & Kross, 2009, с.72)
71	1898-1899 рр.	-	Асоціація американських поселенців, або колонія Дюка, Дейтон, штат Огайо, США	(Morris & Kross, 2009, с.12)
72	1899 р.	Дж. Бейлхарт	Товариство духовних фруктів, США	(Morris & Kross, 2009, с.33-34)
73	1899-1902 рр.	-	Співдружність Ізраїльської колонії, в окрузі Мейсон у центрі Техас, США	(Morris & Kross, 2009, с.68)
74	1900 р. (засновано)	Г.Джорджа	Громада Арден, США	(Morris & Kross, 2009, с.23)
75	1903-1906 рр.	Ф. Е. Крефілд	Товариство Нареченої Христа, Портленд, США	(Morris & Kross, 2009, с.46-47)
76	1905-1908 рр. (засновано)	-	Колонія Бідл, Південна Дакота, США	(Morris & Kross, 2009, с.30-31)
77	1907-1908 рр.	Утворена як відгалуження від колонія гуттеритів	Колонія Буффало, Бідл, Південна Дакота, США	(Morris & Kross, 2009, с.50)
78	1907-1908 рр.	А. Лонглі	Спільнота «Альтруїст», США	(Morris & Kross, 2009, с.8)
79	1907-1918 рр.	Дж. Е. Літлфілдом	Суспільство господарського об'єднання, Вествуді, штат Массачусетс, США	(Morris & Kross, 2009, с.100)

80	1908-1920 рр.	Е. Г. Льюїс	Американська жіноча ліга	(Morris & Kross, 2009, с.12-13)
81	1909 р. до 1980-х рр.	Р. Альбертсон та Х. Альбертсон	Ферма, Вест-Ньюберіпорті, штат Массачусетс, на річці Меррімак	(Morris & Kross, 2009, с.99)
82	1913-1919 р.	-	Колонія Палаючий куш, США	(Morris & Kross, 2009, с.52)
83	1913-1916 р.	-	Богемська кооперативна господарська компанія, штат Теннессі, США	(Morris & Kross, 2009, с.40)
84	1915 р – до тепер	Дж. Бейкер	Релігійний громадський рух («Місійний рух Бога отця»), США	(Morris & Kross, 2009, с.100)
85	1920-ті рр.	А. Еберхард	Рух Товариства братів (Брудерхов), Німеччина	(Morris & Kross, 2009, с.49-50)
86	1923-1940 р.	Нова кооперативна колонія Льяно	Колонія Співдружності, Арканзас, США	(Morris & Kross, 2009, с.67-68)
87	1927-1934 рр.	Е. А. Вілсон	Фонд Водоля (англ. Aquarian Foundation), США	(Morris & Kross, 2009, с.22-23)
88	1934 р. (засновано)	Болгарський іммігрант В. Хутефф	Гілка Давидян, США	(Morris & Kross, 2009, с.43-45)
89	1927 р.	Г. Форд	Фордландія, Бразилія	(Чепелик, 2009, с.57)
90	1954 р. (засновано)	-	Колонія Брудерхов (перша в США), Нью-Йорк, США	(Morris & Kross, 2009, с.49-50)
91	1967 р. - до тепер	С. Кріянанда	Корпоративна громада Аманда, Каліфорнія, США	(Morris & Kross, 2009, с.15-16)
92	1971 р.	Walt Disney Productions	Дісней Ворлд (англ. Disney World)	(Rowe & Koetter, 1984, с.42-43)
93	1971 р. – до тепер	С. Гаскін	Фермерське еко-село, Саммертаун, штат Теннессі, в окрузі Лоуренс, США	(Morris & Kross, 2009, с.99)
94	1986 р., - до тепер, щорічно	Учасники фестивалю «Burning Man»	Місто Блек-Рок, (анг. Black rock city), Невада, США	(Чечельницька, 2020)

Приклади заповнених карток утопій

ПРИКЛАД ЗАПОВНЕНОЇ КАРТКИ, В ЯКІЙ ВІДОБРАЖЕНО ІНФОРМАЦІЮ ПРО ЛІТЕРАТУРНУ УТОПІЮ	
Тип першоджерела	<i>Видання (роман-утопія)</i>
Автор(и)	<i>Калленбах, Ернест (англ.. Ernest Callenbach)</i>
Назва праці	<i>«Екотопія: Зошити та звіти Вільяма Вестона» (англ.. «Ecotopia: The Notebooks and Reports of William Weston»)</i>
Рік створення праці	<i>1975 р.</i>
Тематика	<i>Сталий розвиток, впровадження екологічних матеріалів</i>
Реалізація	-
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	
Астрономічний об'єкт	<i>Земля (третя планета Сонячної системи)</i>
Тип держави (за територіальними характеристиками)	<i>Країна з виходом до моря</i>
Територіальне розташування країни	<i>Країна Ектопія розташована в Північній Каліфорнії, Орегоні та Вашингтоні (західна частина США), які здобули свою незалежність як окрема держава (Callenbach, 2004, с.5);</i>
Столиця/ головне місто держави	<i>Інформація відсутня; в книзі згадуються такі міста як: Сан-Франциско, Редвуд-Сіті, Альвізо, Гілдсбург, Санта-Крус, Маршалл, Пунта-Горда тощо;</i>
Загальна чисельність населення	<i>Інформація відсутня;</i>
Мова	<i>Англійська;</i>
Релігія	<i>«Ектопія виникла з іудео-християнською спадщиною» (Callenbach, 2004, с.75);</i>
Адміністративно-територіальні одиниці	<i>Великі міста, які існували до відокремлення, знищено; утворено поліцентричні агломерації (англ.. «an urban constellation»), що сформовані невеликими містечками (Callenbach, 2004, с.62);</i>

Основна форма організації спільного життя людей	<i>Сім`я та комуна</i>
Природні ресурси	Фауна: домашніх улюбленців майже немає; мешканці полюють на оленів, що мешкають в лісах (Callenbach, 2004, с.15); національний птах – чапля (Callenbach, 2004, с.87); Водойми: затоки, річки, які очищають та відновлюють; різноманітні болота та соляні затоки (Callenbach, 2004, с.25); Рельєф: <i>пасовища, ліси чи сади</i> , що розташовуються на ділянках, де колись була міська забудова (Callenbach, 2004, с.28); <i>гори Сьєрра-Невада</i> ;
ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	
Форма державного правління	<i>Республіка</i>
Державний устрій	<i>Унітарна</i>
Глава держави	<i>Президент Віра Олвен</i> (англ. Vera Allwen) з партії «Survivalist Party» (Callenbach, 2004, с.83);
Політична ідеологія	<i>Екосоціалізм</i> - прагнення громадян жити в гармонії з природою, ставитись до землі, як до «матері» (Callenbach, 2004, с.29); рівні права чоловіків та жінок (Callenbach, 2004, с.33);
ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	
Автор/Головний архітектор	<i>Інформація відсутня.</i> Згадується Арчібальд Фір – один з найкращих архітекторів перших років після від'єднання (Callenbach, 2004, с.96);
Чисельність населення	В місті Альвізо мешкає 9000 осіб (Callenbach, 2004, с.25); Кожна <i>поліцентрична агломерація</i> налічує від 40 до 50 тисяч осіб (Callenbach, 2004, с.62);
Форма в плані	<i>Довільна</i> ; невеликі міста мають численні супутники, формуючи агломерації, що сприяє тому що їхня чисельність може збільшитись в декілька разів (Callenbach, 2004, с.62); нові міста будують поруч з затокою, у передгір'ях (Callenbach, 2004, с.29);
Планувальна схема вуличної мережі	<i>Збережені історичні міста – гіпнодамова система; нові міста формуються мережею звивистих вулиць</i> , які мають різні назви, а не номери (Callenbach, 2004, с.24);

Укріплення	Країна оточена закритим <i>дерев'яним кордоном і відокремлена від решти Америки горами Сьєрра-Невада</i> (Callenbach, 2004, с.5);
Функціональне зонування	<i>Великі міста розбиті на мікрорайони</i> (Callenbach, 2004, с.24);
Території публічного використання	<p>Площі, майдани: площа перед ратушею частково заощена бруківкою; містить значну кількість дерев; раз на місяць відбуваються ярмарки: розташовують численні кіоски та лавки, павільйони (Callenbach, 2004, с.88); усі площі та вулиці засаджені деревами – відсутні великі площі мощення (Callenbach, 2004, с.25);</p> <p>Бульвари - часто займають території, що раніше були дорогами; тепер такі простори є пішохідними бульварами з ринковою функцією; облаштовано значну кількість кіосків з конусними дахами, зупинки транспорту (Callenbach, 2004, с.11);</p> <p>Вулиці більшою мірою пішохідні;</p> <p>Пляжі: травнисті та піщані (Callenbach, 2004, с.87);</p> <p>Набережні водойм (частина з яких колись була об'єднана з каналізацією, але тепер відокремлена, очищена та піднята на поверхню) з терасами, кам'яним мощенням, засаджена деревами тощо (Callenbach, 2004, с.12); частину тротуарів поруч з річками розбили, решту використовуються як основу для ресторанів та різноманітних будівель орієнтованих на дозвілля поруч з водоймами (Callenbach, 2004, с.87);</p> <p>Парки, сади та ліси, що розташовані між новими містами; раніше це була території приміського житлового масиву (Callenbach, 2004, с.29);</p>
Кладовища	<i>Інформація відсутня</i>
БУДІВЛІ	
Житлові будівлі	<i>Житлова забудова нових міст</i> (на прикладі м. Альвізо): житлові будинки розташовані довкола фабрики, поміж численних дерев; декілька будівель згруповані довкола внутрішнього двору; містять громадську функцію, що розташована на перших поверхах; будівлі старомодні; на верхніх поверхах знаходяться маленькі балкони, сади на даху та веранди - часто покриті рослинами чи навіть невеликими деревами; квартири містять від 10 до 15 кімнат для

	<p>розміщення мешканців, що живуть великими групами (Callenbach, 2004, с.24);</p> <p>«Екструдовані будинки» (англ. «Extruded houses») – модульні будівлі з пластику, які завдяки своїм розмірам легко транспортується; кожен модуль має вигляд труби з овальним січенням, висотою приблизно 3 м (10 футів) та шириною 4 м (13 футів), з рівною підлогою; товщина стін 6 дюймів; кожна така труба може виготовлятися з вікнами або без; існує можливість вирізати вікно самостійно; має спеціальні жолоби для проводки та труб, що розташовуються на підлозі; обладнані розетками тощо; набір таких модулів формує більші будинки різної форми, з різним набором вікон та дверей; відповідно дизайн сформованих будівель не повторюється; таке модульне житло значно швидше та простіше в реалізації ніж дерев'яні будівлі; основну частину будівлі інколи виконують з дерева чи каменю, а необхідну кількість приміщень добирають такими модулями; фундаменти відсутні, оскільки такі модулі кріпляться до поверхні землі спеціальними кілками на кутах, що дозволяє їх легко транспортувати; окремо виготовляються модулі ванних кімнат, які обладнані екологічно продуманим стоком води та каналізації – використовують септики; відфільтровану воду з ванн використовують для поливу садів, що розташовані поруч; обладнані насосами для електроенергії; до таких будівель можна додавати або віднімати кімнати за потреби.</p> <p>Як приклад, опис одного з будинків: восьмикутної форми серцевинна, збудована з дерева, до якої прикріплено 7 модулів, восьма сторона – вхід; по центру зали розташоване дерево (висотою орієнтовно 15 футів), кухня, зал накритий куполом; один модуль – ванна кімната, ще один – робоча кімната; решта – спальні; у всіх кімнатах вазони та килими (Callenbach, 2004, с.122-126);</p>
Нежитлові будівлі	<p>Готелі - номери обладнані відеофонами (Callenbach, 2004, с.14); передбачено три окремих смітники для утилізації різних типів сировини (Callenbach, 2004, с.20);</p> <p>Ресторани (Callenbach, 2004, с.28); кухні в закладах харчування</p>

відгороджені від залу лише прилавком, крізь який усе видно (Callenbach, 2004, с.41); ресторани поруч з водоймами збудовані на попередніх тротуарах, які використовуються як фундамент (Callenbach, 2004, с.87);

Адміністративні будівлі: ратуша – невелика дерев'яна будівля, що візуально не відрізняється від житлової забудови (Callenbach, 2004, с.28);

Торговельні будівлі: *бакалії та магазини одягу, невеликі магазини, навіть фабрики та майстерні* – розташовані найчастіше в перших поверхах житлових будинків, інколи поруч з житлом (Callenbach, 2004, с.24); *кіоски з конусним дахом*, де продають квіти, морозиво, газети, сигарети тощо (Callenbach, 2004, с.11);

Будинки для танців розташовані поруч з водоймами (Callenbach, 2004, с.87);

Бази відпочинку розташовані на окраїнах невеликих міст (Callenbach, 2004, с.25);

Школи розташовані на окраїнах невеликих міст (Callenbach, 2004, с.25); розосереджені по усій країні (Callenbach, 2004, с.62);

до приладу, школа Крік, розрахована на 125 учнів: площа орієнтовано 8 гектарів, включає в себе струмок; заняття проводяться на відкритому повітрі, або в тимчасових дерев'яних будівлях орієнтованих на 10 учнів та викладача; по усій території розташовані різноманітні майданчики для дітей; викладацька відсутня; кожна школа має сад, в якому діти вчатья обробляти землю та вивчають різноманітні рослини; більшість шкіл мають майстерні, де діти вчатья різьбі по дереву тощо; передбачені накриття на випадок зливи; спеціальні простори для вечірок, кінопоказів тощо (Callenbach, 2004, с.116-118);

Науково-дослідні інститути зазвичай розташовані поруч з університетами; розраховані на 30-100 осіб; займаються вивченням природних явищ, астрономією тощо (Callenbach, 2004, с.129);

Музеї і виставкові зали (Callenbach, 2004, с.134);

Лікарні – система невеликих лікарень, розосереджених по усій

території країни; до децентралізації лікарні займали великі будівлі і розташовувались в більшій мірі в містах (Callenbach, 2004, с.62); лікарні орієнтовані на обслуговування одного району – орієнтовно 10 тис. мешканців (Callenbach, 2004, с.142);

Аптеки – невеликі приміщення, де продають ліки виключно за рецептом (Callenbach, 2004, с.96);

Фабрики – потяги прибувають на зупинку, що розташована в підвальному поверсі таких фабрик; уся продукція, що виготовляється, подається відповідними приладами в підвальний поверх в контейнерах, звідки розповсюджується по території країни до інших фабрик та цехів по спеціальній мережі конвеєрів (Callenbach, 2004, с.25); заводи розосереджені по усій країні (Callenbach, 2004, с.62); на фабриках виготовляють: екологічний пластик, який може розкладатись (Callenbach, 2004, с.77); модулі для житлових будівель (Callenbach, 2004, с.123); фабрика в м. Альвізо виготовляє тяглові машини (Callenbach, 2004, с.24);

Ферми, корівники та стайні тощо – умови утримання тварин максимально наближені до природних (Callenbach, 2004, с.18); розосереджені по усій країні (Callenbach, 2004, с.62);

Міста-мезеї – зберігаються цілі райони старих міст, як доказ минулого (Callenbach, 2004, с.28);

Майстерні ремонту речей відсутні, оскільки мешканці вміють ремонтувати речі самостійно (Callenbach, 2004, с.40);

Спеціальна майстерня, де збираються місцеві журналісти: передбачено кімнати для сну, спортзали; немає електричних друкарських машинок, але є ручні записувачі (Callenbach, 2004, с.29);

Табори – група дерев'яних будівель, що розташовані в лісі довкола великої центральної будівлі з залами для спільних обідів тощо; поруч – велика ділянка розсадника, де ростуть невеликі дерева (Callenbach, 2004, с.50);

Суди (Callenbach, 2004, с.86);

В'язниці в яких усі в'язні повинні працювати (Callenbach, 2004, с.86);

ІНЖЕНЕРНІ СПОРУДИ	
Транспортні споруди	<p><i>Дороги</i>, що раніше були багатосмуговими, скоротились до двох смуг і використовуються виключно електротранспортом та велосипедистами; решта частини вулиці перетворена в відкриті ринкові бульвари зі значною кількістю місць для відпочинку, засаджені деревами (Callenbach, 2004, с.11);</p> <p><i>Дороги нових міст</i> достатньо вузькі, і орієнтовані на один ряд машин (Callenbach, 2004, с.24);</p> <p><i>Мережа велодоріжок</i> покриває усю територію країни, з'єднуючи усі містечка та водойми (Callenbach, 2004, с.87);</p> <p><i>Зупинки громадського транспорту</i> організовані в рівень з підлогою транспорту (Callenbach, 2004, с.11); мережа зупинок включає в себе значну кількість транзитних, що забезпечує краще сполучення (Callenbach, 2004, с.87);</p> <p><i>Залізниці та швидкісні залізниці</i> – станції таких залізниць передбачені в усіх містах; дозволяють добратись до усіх міст за досить короткий проміжок часу (Callenbach, 2004, с.27);</p>
Трубопроводи, комунікації та лінії електропередач	<p><i>Лінії телекомунікацій</i> покривають усю територію країни (Callenbach, 2004, с.39);</p> <p><i>Магістральні трубопроводи та каналізаційна система</i>, що раніше була під'єднана до річок, тепер відокремлюється від них, а річки очищені та підняті на поверхню (Callenbach, 2004, с.11);</p> <p><i>Освітлення вулиць</i> досить слабе, оскільки мешканці вважають що так краще видно зорі вночі (Callenbach, 2004, с.15);</p> <p><i>Електростанції орієнтовані на альтернативні джерела енергії</i>: сонячні станції (Callenbach, 2004, с.37); теплова електростанція в м. Пунта Горді (Callenbach, 2004, с.102); розташовують поруч з населеними пунктами, щоб зменшити кількість дротів, які псують ландшафт; нафтові та газові станції закрили (Callenbach, 2004, с.102); на північ від Сан-Франциско – електростанція, турбіни якої крутяться за рахунок геотермальних випарів з землі (Callenbach, 2004, с.103); поширеною є система «massive photo-cells»: енергія сонячного випромінювання збирається в спеціальних підземних контейнерах, звідки постачається в житлові приміщення для</p>

	обігріву; пристрої які забезпечують такий процес кріплять до стін будівель, що дозволяє одержати більшу площу для засвоєння випромінювання (Callenbach, 2004, с.105);
Комплексні промислові споруди	Споруди по переробці вторинної сировини – будь-які відходи повинні бути перетворені на органічні добрива; відповідно всі домогосподарства примусово сортують сміття за категоріями, що підлягають компостуванню та переробці (Callenbach, 2004, с.17); Підприємства з видобутку металів: відбулась відмова від кольорових металів та алюмінію; використовується залізо (Callenbach, 2004, с.20);
Інші інженерні споруди	Будівлі для занять спортом – лижний спорт; популярні кемпінги, риболовля, полювання; плавання, вітрильний спорт, гімнастика, теніс тощо; грають в волейбол на вулицях міста (спеціально відведених для цього дворах); поширені столи для пінг-понгу (Callenbach, 2004, с.34);
БУДІВЕЛЬНІ КОНСТРУКЦІЇ	
Несучі конструкції	Основним будівельним матеріалом є <i>дерево</i> (Callenbach, 2004, с.24); <i>екологічний пластик</i> (Callenbach, 2004, с.96); <i>камінь</i> ; Товщина стін з пластику – 6 дюймів;
Огороджувальні конструкції	Зменшено виробництво та використання фарб , віддається перевага природним кольорам (Callenbach, 2004, с.20); Використовується <i>скло</i> ;
Вертикальні комунікації	Сходи; спеціальні промислові ліфти , що опускають контейнери в підземні рівні;
МИСТЕЦТВО	
Архітектура	За дев'ять років до описаних подій в країні відбувся землетрус, який знищив значну кількість попередніх будівель; більшість сучасних будівель багатофункціональні: верхні поверхи – житлова функція, тоді як перший поверх – комерція. Існує низка законів, які стосуються матеріалів та стилістики нового будівництва: на фасадах будівель дозволяється незначна кількість декору, і вивісок (Callenbach, 2004, с.14); перші роки після від'єднання дозволялось будувати виключно дерев'яні будівлі; зараз існує закон згідно якого будувати можна з будь-яких

	<p>екологічних матеріалів (екологічного пластику, каменю тощо). Більшість людей самі проектують власне житло, використовуючи модулі, відповідно <i>іменитих архітекторів немає</i>; у великих містах передбачені окремі дизайнерські штаби, які займаються розробкою громадських будівель (Callenbach, 2004, с.134). Майстри, які будують будівлі, не просто використовують дерево – вони співпрацюють з деревом (Callenbach, 2004, с.47).</p> <p>Найвідоміший архітектор - Арчібальд Фір: видав наукове дослідження, в якому висвітлив вимоги до технічних характеристик пластику, який можна використовувати під час будівництва; він виступав проти будівництва мегаструктур (Callenbach, 2004, с.96);</p>
Образотворче мистецтво	<p><i>Усі мешканці країни займаються мистецтвом</i>, хоча ніхто з них не прагне бути популярним (Callenbach, 2004, с.133); в країну інколи привозять вистави відомих митців, хоча вони не користуються особливим попитом;</p>
Декоративно-ужиткове мистецтво	<p><i>Меблі</i> – віддають перевагу дерев'яним меблям, плетеним кошикам тощо (Callenbach, 2004, с.78); меблі виготовляються власноруч, до прикладу – ліжка роблять з масивних дерев'яних балок; інколи сплять на підлозі тощо (Callenbach, 2004, с.81);</p> <p><i>Килимарство</i> - килим та різні ковдри використовуються як декор (Callenbach, 2004, с.124);</p> <p><i>Ткацтво</i> – одяг виготовляється з природних матеріалів та повинен піддаватись вторинній переробці (Callenbach, 2004, с.15); одяг та кошики по стилю нагадують речі індіанців (Callenbach, 2004, с.29);</p>
Театральне мистецтво	<p>Проводяться різні перформанси на сходах громадських будівель та вуличних просторах (Callenbach, 2004, с.88);</p>
Література	<p><i>Книжки</i> після прочитання передаються наступним, таким чином люди не накопичують багато книг (Callenbach, 2004, с.20); поширені книжки по наданню першої медичної допомоги (Callenbach, 2004, с.62); в Екотопії <i>опубліковано понад 60 тис. книг</i>; продають як друковані примірники, так само можна роздрукувати копію в спеціальному терміналі: екран, на якому обирається потрібна книга, платиться вказана сума і книга</p>

	друкується (Callenbach, 2004, с.111);
Музика	Поширеною є музика, що описує прив'язаність до общини (Callenbach, 2004, с.75); усі електроприлади виготовляють безшумними (холодильники сушарки тощо), за рахунок чого мешканці <i>насолюджують співом птахів</i> тощо (Callenbach, 2004, с.82); <i>майже усі мешканці вміють співати і грати на якомусь інструменті</i> (Callenbach, 2004, с.133); більшість фабрик та заводів мають власні музичні гурти (Callenbach, 2004, с.134);
Кіномистецтво	В школах передбачено <i>спеціальні простори для вечірок, кінопоказів</i> тощо (Callenbach, 2004, с.116-118);
Медіа-мистецтво	<i>Інформація відсутня</i>
ПРИМІТКИ	
<p>Основні умови організації Ектопії: націоналізація промисловості; оголошення мораторію на діяльність нафтовидобувної галузі; примусова консолідація основної роздрібної мережі; прийняття суворих законів про охорону навколишнього середовища (Callenbach, 2004, с.44);</p> <p>Автор пише про книгу наступне: «Ектопія - це не «футуристична» книга, яка просто намагається спроектувати тенденції. Вона також не зображує утопію - уявну країну, де все назавжди ідеально» (Callenbach, 2004, с.170);</p>	
Джерело: Callenbach, E., 2004. <i>Ecotopia</i> . California: Banyan Tree Books, Berkeley, p. 172.	

ПРИКЛАД ЗАПОВНЕНОЇ КАРТКИ, В ЯКІЙ ВІДОБРАЖЕНО ІНФОРМАЦІЮ ПРО АРХІТЕКТУРНИЙ ПРОЄКТ, ЩО ПОЗИЦІОНУЄТЬСЯ ЯК УТОПІЧНИЙ	
Тип першоджерела	<i>Серія проектних малюнків, видання (брошура)</i>
Автор(и)	<i>Антоніо Сант-Елія (італ. Antonio Sant'Elia)</i>
Назва праці	<i>Проект «Нове місто» (італ. «La città nuova»); Маніфест «Маніфест футуристичної архітектури» (італ. «Manifesto dell'architettura futurista»)</i>
Рік створення праці	<i>1914 р.</i>
Тематика	<i>Проект міста майбутнього</i>
Реалізація	-
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	
Астрономічний об'єкт	<i>Земля</i> (третя планета Сонячної системи)
Тип держави (за територіальними характеристиками)	<i>Інформація відсутня</i>
Територіальне розташування країни	
Столиця/ головне місто держави	
Загальна чисельність населення	
Мова	<i>Інформація відсутня</i>
Релігія	
Адміністративно-територіальні одиниці	
Основна форма організації спільного життя людей	Архітектор пропонує <i>постійно перебудовувати міста</i> відповідно до розвитку технології та зміни потреб мешканців, оскільки архітектура та містобудування повинні відповідати поточні ситуації, та постійно вдосконалюватись (Sant'Elia,1914)
Природні ресурси	<i>Інформація відсутня</i>

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	
Форма державного правління	<i>Інформація відсутня</i>
Державний устрій	
Глава держави	
Політична ідеологія	А. Сант-Елія був соціалістом, відповідно можна припустити, що основною політичною ідеологією, передбаченою архітектором був <i>соціалізм</i> (Fondo Sant'Elia Antonio, 1914);
ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	
Автор/Головний архітектор	<i>Інформація відсутня</i>
Чисельність населення	
Форма в плані	
Планувальна схема вуличної мережі	<i>Пішохідні доріжки та колії для потягів організовано на декількох рівнях</i> в тунелях та на мостах, які поєднують між собою різні будівлі (Fondo Sant'Elia Antonio, 1914);
Укріплення	<i>Інформація відсутня</i>
Функціональне зонування	Усі <i>будівлі багатофункціональні</i> , та розташовані поруч з (або над) транспортними вузлами, містять в собі простори загального користування та житлові
Території публічного використання	
Кладовища	<i>Інформація відсутня</i>
БУДІВЛІ	
Житлові будівлі	<i>Багатофункціональні будівлі</i> , що розташовані поруч з транспортними вузлами, містять спеціальні тунелі для пішоходів тощо. Архітектор пропонує терасовану забудову з відкритими на зовні ліфтовими шахтами (Fondo Sant'Elia Antonio, 1914). Будівлі можуть бути значно вищими та ширшими ніж це передбачається сформованою міською структурою, оскільки їхні габарити повинні, перш за все, відповідати потребам людей (Sant'Elia, 1914).
Нежитлові будівлі	<i>Церква</i> , яку архітектор зображав досить монументальними: великі сходи перед головним входом; просторий неф з контрфорсами у вигляді арок (Asensio P. ред, 2003, с.75-77).

	<i>Театри</i> (Asensio P. ред, 2003, с.61-65).
ІНЖЕНЕРНІ СПОРУДИ	
Транспортні споруди	<i>Станція для зупинки потягів та літаків</i> : пішохідні доріжки та станції потягів організовані на декількох рівнях; обладнано ліфтами та фунікулером (Fondo Sant'Elia Antonio, 1914); <i>Мости</i> з частково прольотними сходами (Fondo Sant'Elia Antonio, 1914); криті віадуки на різних рівнях проїзду, перерізу та висоті збоку (Fondo Sant'Elia Antonio, 1914);
Трубопроводи, комунікації та лінії електропередач	Детальна інформація відсутня. Архітектор пропонує використовувати <i>бездротові телеграфи</i> (Fondo Sant'Elia Antonio, 1914);
Комплексні промислові споруди	<i>Електростанції</i> (Asensio P. ред, 2003, с.38-43).
Інші інженерні споруди	<i>Маяки</i> (Fondo Sant'Elia Antonio, 1914);
БУДІВЕЛЬНІ КОНСТРУКЦІЇ	
Несучі конструкції	Основними будівельними матеріалами повинні бути <i>бетон, метал та скло</i> ; пропонується активне <i>використання новітніх матеріалів</i> . «Що футуристична архітектура — це архітектура розрахунку, зухвалості й простоти; архітектура із залізобетону, сталі, скла, картону, текстильного волокна та всіх тих заміників дерева, каменю та цегли, які дозволяють отримати максимальну еластичність і легкість» (Sant'Elia, 1914). Різні конструктивні особливості організації внутрішніх перекриттів: параболічні склепіння внутрішніх галерей, трапецієподібні склепіння тощо (Fondo Sant'Elia Antonio, 1914);
Огороджувальні конструкції	
Вертикальні комунікації	Відмова від сходових кліток, та зміна їх на <i>ліфти</i> , що повинні виготовляться з металу та скла (Sant'Elia, 1914).
МИСТЕЦТВО	
Архітектура	<i>Критика архітектури неокласицизму</i> та інших класичних стилів, що були популярні на початку 20 століття. Проекти повинні розробляться з урахування нових технологій та потреб людей, що будуть жити у «футуристичних містах». <i>Нова стилістика передбачає</i> : відмову від монументальних будівель

	та звернення до більш легких та динамічних форм (похилих ліній тощо); перехід від передбачених класичною архітектурою принципів формотворення; спробу встановити гармонію між людиною, природою та технологіями; швидка зміна стилів та принципів проектування відповідно до технологічного розвитку та зміни потреб людей. «Ми більше не відчуваємо себе людьми соборів, палаців і трибун. Ми — люди великих готелів, залізничних вокзалів, величезних вулиць, колосальних портів, критих ринків, світлих аркад, прямих доріг і корисних руйнувань». Автор засуджує: псевдо архітектуру авангарду; класичну та монументальну архітектуру; надмірне акцентування та відтворення старовинних пам'яток; урочисті та статичні (кубічні, горизонтальні лінії тощо) форми; використання застарілих матеріалів (Sant'Elia,1914).
Образотворче мистецтво	Автор пропонує <i>відмовитись від декору фасаду</i> , який не виконує жодної функції, окрім як власне декоративної (Sant'Elia,1914)..
Декоративно-ужиткове мистецтво	Інформація відсутня.
Театральне мистецтво	
Література	
Музика	
Кіномистецтво	
Медіа-мистецтво	
ПРИМІТКИ	
<p>Джерела: Asensio P. eds, 2003. <i>Antonio Sant'Elia</i>. Barcelona: LOFT Publications. 79 p.</p> <p><i>Fondo Sant'Elia Antonio</i>. Online archive. Available at: http://eng.antoniosantelia.org/ [Дата звернення 18.02.2021].</p> <p>Sant'Elia, A., 1914. <i>The New City</i>. Online archive. Fondo Sant'Elia Antonio. Available at: http://eng.antoniosantelia.org/products/lista_prodotti/category:14 [Дата звернення 19.02.2021].</p> <p>Sant'Elia, A.,1914. Manifesto dell'architettura futurista. “Pagine d’arte”, Milano,4p. Online archive. Fondo Sant'Elia Antonio. Available at: http://eng.antoniosantelia.org/files/pdf/eng/manifesto_santelia.pdf [Дата звернення 19.02.2021].</p>	

ПРИКЛАД ЗАПОВНЕНОЇ КАРТКИ, В ЯКІЙ ВІДОБРАЖЕНО ІНФОРМАЦІЮ ПРО ТВІР ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА, ЩО ПОЗИЦІОНУЄТЬСЯ ЯК УТОПІЧНИЙ	
Тип першоджерела	<i>Серія картин</i>
Автор(и)	<i>Філіпп Отто Рунге (нім. Philipp Otto Runge)</i>
Назва праці	<i>Серія картин «Час доби»</i>
Рік створення праці	<i>1805-1809 рр.</i>
Тематика	<i>Історичний та міфологічний живопис, пейзаж</i>
Реалізація	-
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	
Астрономічний об'єкт	<i>Інформація відсутня</i>
Тип держави (за територіальними характеристиками)	Зображений на ескізах простір <i>немає чітко визначеної локації чи часового періоду</i> . Ф. Рунге запланував серію картин “Час доби”, що повинна була символічно виражати гармонію між людьми, природою та божественним. Планувалось розташувати цю серію картин у певному просторі, з відповідно налаштованим світлом та музикою, таким чином утворити “єдиний витвір мистецтва” - des Gesamtkunstwerks (Батракова, 1990, с.144; Michalska, 2020).
Територіальне розташування країни	
Столиця/ головне місто держави	
Загальна чисельність населення	
Мова	<i>Інформація відсутня</i>
Релігія	
Адміністративно-територіальні одиниці	
Основна форма організації спільного життя людей	
Природні ресурси	

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	
Форма державного правління	<i>Інформація відсутня</i>
Державний устрій	
Глава держави	
Політична ідеологія	
ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	
Автор/Головний архітектор	<i>Інформація відсутня</i>
Чисельність населення	
Форма в плані	На ескізах картин зображено різні за типом простори: <i>галєвини з квітами, відкриті середовища</i> . Художник прагнув відобразити формування та зміну світла протягом доби, поєднавши це з зображенням різних етапів життя квітів, людей: народження, зростання, смерть.
Планувальна схема вуличної мережі	
Укріплення	
Функціональне зонування	
Території публічного використання	
Кладовища	<i>Інформація відсутня</i>
БУДІВЛІ	
Житлові будівлі	На ескізах відсутні зображення будівель. Художник задумав створити “єдиний витвір мистецтва” і для цього серія картин повинна була <i>експонуватись у спеціально підготовлений будівлі</i> (замку), де б забезпечувався необхідний музичний та світловий супровід (Батракова, 1990, с.144; Michalska, 2020).
Нежитлові будівлі	
ІНЖЕНЕРНІ СПОРУДИ	
Транспортні споруди	<i>Інформація відсутня</i>
Трубопроводи, комунікації та лінії електропередач	
Комплексні промислові споруди	
Інші інженерні споруди	

БУДІВЕЛЬНІ КОНСТРУКЦІЇ	
Несучі конструкції	<i>Інформація відсутня</i>
Огороджувальні конструкції	
Вертикальні комунікації	
МИСТЕЦТВО	
Архітектура	<i>Інформація відсутня</i>
Образотворче мистецтво	На ескізах зображено декілька образів, що можуть мати певне міфологічне значення . До прикладу, на ескізному зображенні картини «Ранок», автор намалював жінку, що може бути Авророю, богинею світанку, або Венерою чи Дівою Марією (вона є центральною фігурою картини та випромінює світло).
Декоративно-ужиткове мистецтво	<i>Інформація відсутня</i>
Театральне мистецтво	
Література	
Музика	
Кіномистецтво	
Медіа-мистецтво	
ПРИМІТКИ	
Серія повинна була складатись з чотирьох картин (1, 2, 3, 4), які спершу були виконані як гравюри (ескізно в 1805 р.), і лише одна з них була виконана в кольорі.	
Джерела: Runge, P. O., 1805. <i>Times of Day</i> . In: Online archive The Getty Research Institute. Available at: https://www.getty.edu/research/special_collections/notable/runge.html [Дата звернення 10.11.2021] Runge, P. O., 1809. <i>The Small Morning</i> . In: Online archive The Web Gallery of Art. Available at: https://www.wga.hu/html_m/r/runge/ [Дата звернення 10.11.2021] Батракова, С., 1990. <i>Искусство и утопия: Из истории западной живописи и архитектуры XX века</i> . Москва: Наука. Michalska, M., 2020. Philipp Otto Runge: The Seer of the Mysteries of God. <i>DailyArt Magazine</i> . Available at: https://www.dailyartmagazine.com/philipp-otto-runge/ [Дата звернення 15.07.2021].	

ПРИКЛАД ЗАПОВНЕНОЇ КАРТКИ, В ЯКІЙ ВІДОБРАЖЕНО ІНФОРМАЦІЮ ПРО СПРОБУ РЕАЛІЗАЦІЇ УТОПІЇ	
Тип першоджерела	<i>Наукова література, графічні матеріали</i>
Автор(и)	<i>Орден Товариства Ісуса(єзуїти)</i>
Назва праці	-
Рік створення праці	<i>1609-1768 рр.</i> (Caraman, 1976, с.16-17; 34; Свентоховский, 2012, с.86-89)
Тематика	<i>Соціалістична утопія; християнська комуністична утопія</i>
Реалізація	<i>Індіанські резервації єзуїтів в Південній Америці</i>
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	
Астрономічний об'єкт	<i>Земля</i> (третя планета Сонячної системи)
Тип держави (за територіальними характеристиками)	<i>Країна в країні - релігійно-християнські общини</i> розташовані на території Південної Америки. Це сучасні землі Парагваю, Уругваю, Бразилії, Аргентини тощо (Свентоховский, 2012, с.86-89);
Територіальне розташування країни	
Столиця/ головне місто держави	<i>Відсутнє</i>
Загальна чисельність населення	Сумарно в таких резерваціях жило близько <i>300 тисяч місцевих мешканців</i> , тоді як єзуїтів було близько ста (Свентоховский, 2012, с.86-89);
Мова	<i>Ґуарані, іспанська, португальська</i>
Релігія	<i>Християнство</i>
Адміністративно-територіальні одиниці	<i>Общини</i> , що розташовані на території Південної Америки, поділені на 31 округ, які формувались типовими поселеннями (Свентоховский, 2012, с.87);
Основна форма організації спільного життя людей	<i>Релігійно-християнська община</i>
Природні ресурси	<i>Природні ресурси</i> характерні для Південної Америки. Більшість общин мали у своєму розпорядженні близько 500 тис. голів <i>худоби</i> кожна (Свентоховский, 2012, с.88);

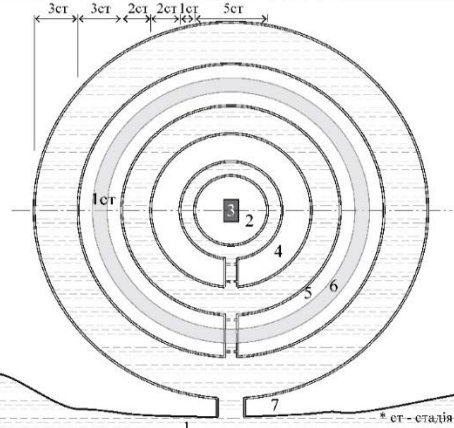
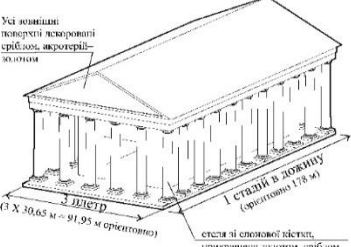

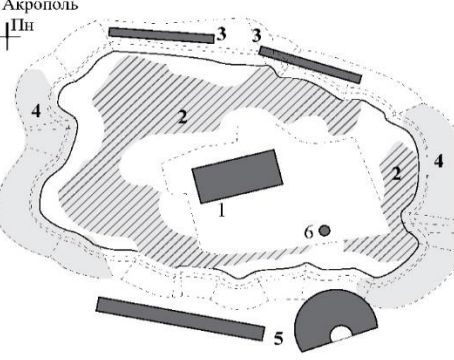

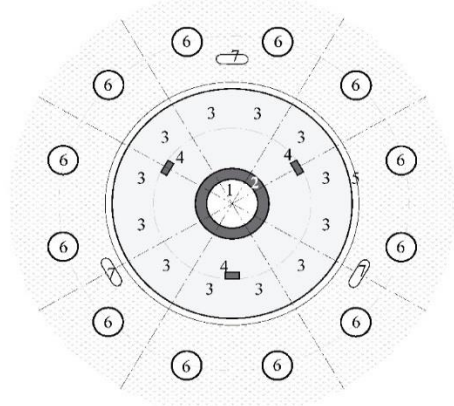

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	
Форма державного правління	<i>Християнська республіка</i>
Державний устрій	<i>Країна в країні</i>
Глава держави	Кожну резервацію очолювали мінімум <i>двоє священників єзуїтів</i>
Політична ідеологія	<i>Комунізм</i> – відсутність приватної власності; безготівковий обіг продуктів та речей в межах общини. «Все було власністю Бога (тобто єзуїтів), а люди мали право лише цим користуватись» (Свентоховский, 2012, с.88);
ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	
Автор/Головний архітектор	<i>Інформація відсутня</i>
Чисельність населення	Сумарно в таких резерваціях жило близько <i>300 тисяч місцевих мешканців</i> , тоді як єзуїтів було близько ста (Свентоховский, 2012, с.86-89);
Форма в плані	<i>Квадрат</i> , сторони якого орієнтовані по сторонам світу (Сагапан, 1976, с.131-135; Свентоховский, 2012, с.87);
Планувальна схема вуличної мережі	<i>Поселення намагались будувати на підвищеннях. Вулиці паралельні</i> та запроектовані так, щоб не було протягів (Сагапан, 1976, с.131-135).
Укріплення	Резервації були оточені <i>огородженнями</i> висотою в 20 футів – орієнтовно 6 метрів (Сагапан, 1976, с.131-135). Ці огородження зводились з рослин, в тому числі з кактусів (Свентоховский, 2012, с.87);
Функціональне зонування	<i>Три сторони квадрату займали житлові будівлі, тоді як четверту – громадська функції</i> : церква, будівля святенника, цвинтар тощо. За межами поселення розташовувались поля та городи (Сагапан, 1976, с.131-135; Свентоховский, 2012, с.87);
Території публічного використання	<i>Центральна площа</i> поселення мала форму квадрата, кожна зі сторін якого дорівнювала мінімум 400 футів – орієнтовно 122 метри (Сагапан, 1976, с.131-135). <i>Вулиці</i> прямі, орієтовна довжина кожної – 90 футів, що приблизно дорівнює 27 метрів; ширина – 2 з половиною сажні –

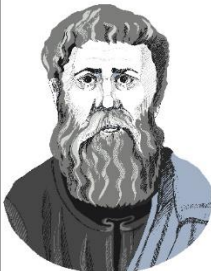
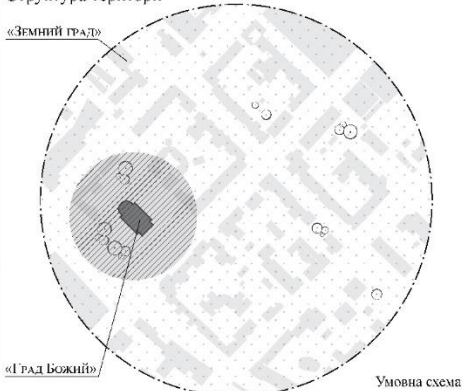

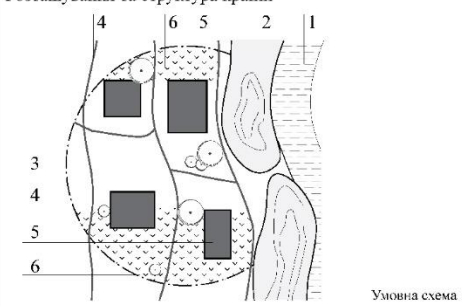
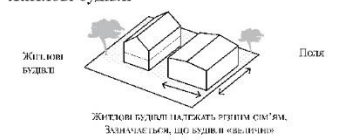
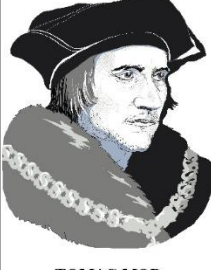

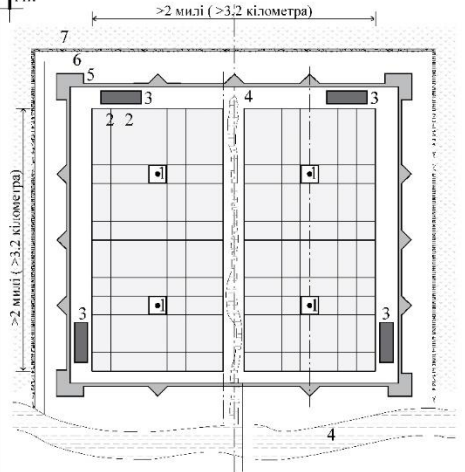
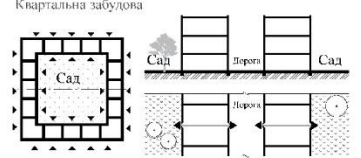
	<p>майже 5 з половиною метри (Caraman, 1976, с.131-135).</p> <p><i>Сади</i> розташовувались позаду будівлі священника, інколи могли також охоплювати простір позаду церкви та цвинтаря (Caraman, 1976, с.131-135).</p>
Кладовища	<i>Цвинтар</i> розташовувався праворуч від церкви (Caraman, 1976, с.131-135).
БУДІВЛІ	
Житлові будівлі	<i>Житлові будинки</i> типові, кожен з яких мав окреме місце для худоби; розташовувались по 6-7 будівель в один ряд, об'єднаний критою верандою. В деяких резерваціях будівлі не мали вікон, і будувались без фундаментів, а внутрішній простір такого житла формувала єдина кімната (Caraman, 1976, с.131-135).
Нежитлові будівлі	<p><i>Церква</i>, з виходом на центральну площу (Caraman, 1976, с.131-135).</p> <p><i>Будинок для вдів та дівчат-сиріт</i> – розташовувались праворуч від церкви, поруч зі цвинтарем (Caraman, 1976, с.131-135).</p> <p><i>В'язниця, лікарня, арсенал та будинок для гостей</i> – розташовувались праворуч від церкви, поруч зі цвинтарем та будинком для вдів; вони будувались лише у деяких резерваціях (Caraman, 1976, с.131-135).</p> <p><i>Резиденція священників єзуїтів</i> – двоповерхова будівля, що розташовувалась ліворуч від церкви; передбачено внутрішній двір, складські приміщення та майстерні. З зовнішнього боку передбачалась веранда, а виступаючий дах спирався на колони, утворюючи знизу відкритий і просторий зал. Позаду будівлі були сади, що простягалися по всій довжині огорожі (Caraman, 1976, с.131-135).</p>
ІНЖЕНЕРНІ СПОРУДИ	
Транспортні споруди	<p><i>Вулиці та дороги</i> були частково мурованими; переміщувались здебільшого за допомогою гужового транспорту (Caraman, 1976, с.139).</p> <p><i>Річки та канали</i> сполучали різні резервації; для пересування по воді використовували каное (Caraman, 1976, с.139).</p>

Трубопроводи, комунікації та лінії електропередач	Інформація відсутня
Комплексні промислові споруди	
Інші інженерні споруди	
БУДІВЕЛЬНІ КОНСТРУКЦІЇ	
Несучі конструкції	<p>Стіни – у перших поселеннях основним матеріалом була глина, яку пізніше замінив червоний камінь;</p> <p>Підлога – в певний період підлогу почали викладати бруківкою;</p> <p>Колони – на них опирався виступаючих дах (Caraman, 1976, с.131-135).</p>
Огороджувальні конструкції	<p>Покриття даху - у перших поселеннях основним покрівельним матеріалом була солома чи пальмове листя; з часом почали використовувати черепицю, і з кінця 17 століття більшість будівель були покриті черепицею (Caraman, 1976, с.131-135).</p> <p>Вікна в будинках місцевих жителів передбачались не всіх резерваціях; до прикладу в житлі, що було збудоване в Сан-Мігелі вікон не було, були тільки двері, що завішувались шкірою вола (Caraman, 1976, с. 135).</p>
Вертикальні комунікації	Більшість будівель були одноповерхові; Відповідно вертикальні комунікації (сходи) передбачались тільки в будівлях священників(Caraman, 1976, с.131-135).
МИСТЕЦТВО	
Архітектура	«Закони, що регулюють забудову міст, були врешті кодифіковані в 1573 році. Велика прямокутна площа, центр міста, мала бути розміщена на підвищенні в здоровому, родючому місці поблизу багатих джерел палива, деревини та прісної води. Ця площа з довгими сторонами, що принаймні в півтора рази більше ширини, ніколи не мала бути менше 300 на 200 футів або більше 800 на 300; чотири сторони мали бути звернені до чотирьох точок компаса, щоб вулиці, що виходять із нього, не піддавалися чотирьом головним вітрам: ці вулиці та вулиці навколо площі мали мати аркади, де можна було б робити торгувати. Щоб підкреслити їхне

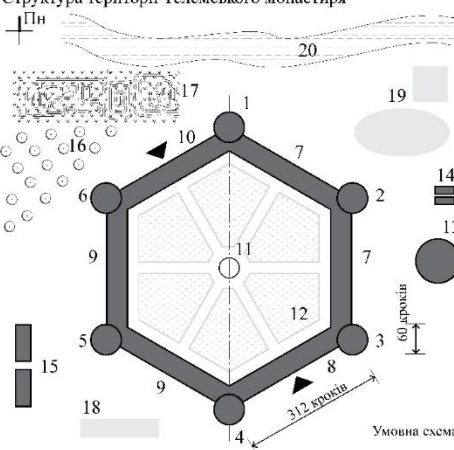
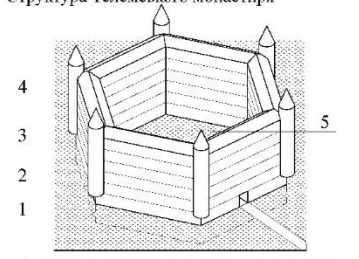
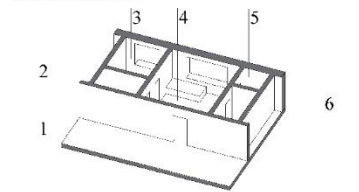

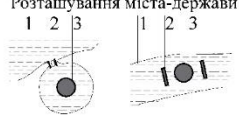
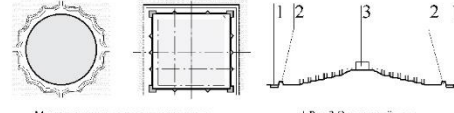
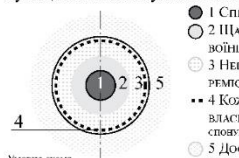
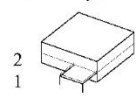
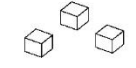

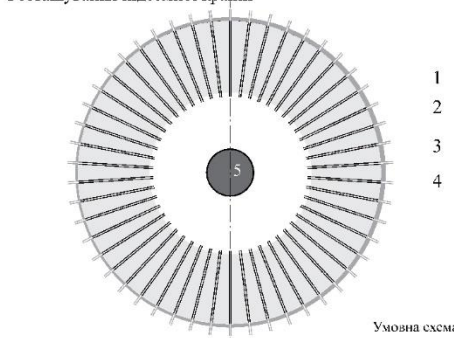
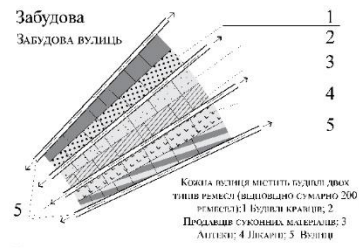
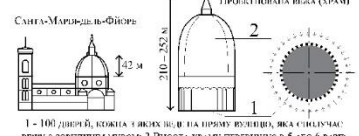
	<p>значення, парафіяльна церква та громадські будівлі мали займати цілу сторону площі, як храми в містах до завоювання» (Caraman, 1976, с.131).</p> <p>Отець Дієго де Торрес Болло (був в числі перших єзуїтів, які почали будівництво резервацій) видав в 1609 р. інструкцію, в якій подав <i>рекомендації щодо організації поселення</i>, як архітектурної, так і виховної (Caraman, 1976, с.131-135).</p>
Образотворче мистецтво	<i>Площинне та просторове мистецтво</i> використовувалось для поширення віри серед місцевого населення. В церквах містилось багато скульптур, тоді як в житлі декору не було (Свентоховский, 2012, с.86-89). На площі розташовували значного розміру хрести, що були висічені з каменю; часто їх розташовували в кожному куті площі. По центру був фонтан зі скульптурою Богоматері, або ще один хрест (Caraman, 1976, с.131-135).
Декоративно-ужиткове мистецтво	<i>Меблі</i> були досить простими. « ... у кімнаті кожного з двох священників був один стіл, одна книжкова полиця, один матрац, один умивальник, «завіса для пристойності», і три стільці» (Caraman, 1976, с.135). <i>Розписи стін</i> були дозволені тільки в церкві (Caraman, 1976, с.135).
Театральне мистецтво	Ставились театралізовані постановки , що прославляли Богородицю та засновника ордену св. Ігнатія Лойола (Свентоховский, 2012, с.86-89);
Література	В резерваціях були <i>невеликі бібліотеки</i> , орієнтовна кількість книжок в кожній становила від 250 до 700 книг, частина з яких були словниками (Caraman, 1976, с.135).
Музика	<i>Музика та танці</i> також використовувалось для поширення віри серед місцевого населення (Свентоховский, 2012, с.86-89);
Кіномистецтво	<i>Відсутнє</i>
Медіа-мистецтво	
ПРИМІТКИ	
<p>Джерела: Caraman, P., 1976. <i>The lost paradise: the Jesuit Republic in South America</i>. New York: Seabury Press, 341 p.</p> <p>Свентоховский, А., 2012. <i>История утопий. От Античности до конца XIX века</i>. Перекл. з пол. Е. Загорський. Москва: Книжный дом «Либроком», 448 с</p>	

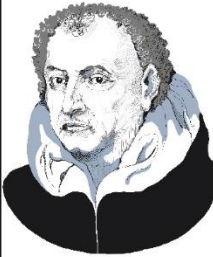

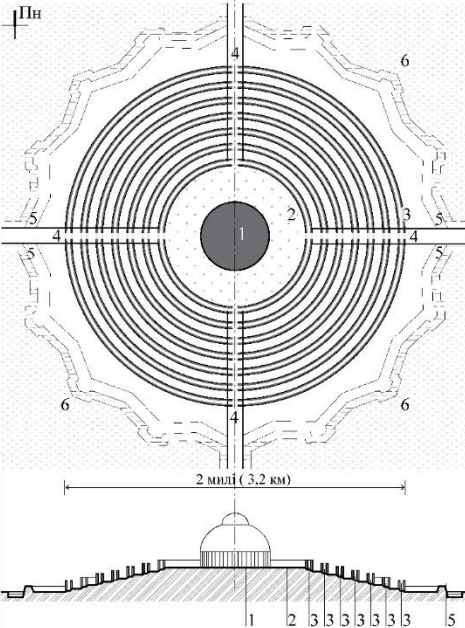
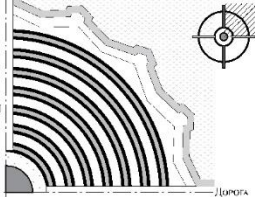
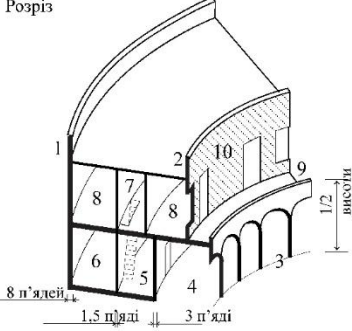
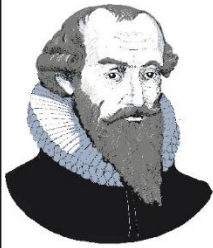

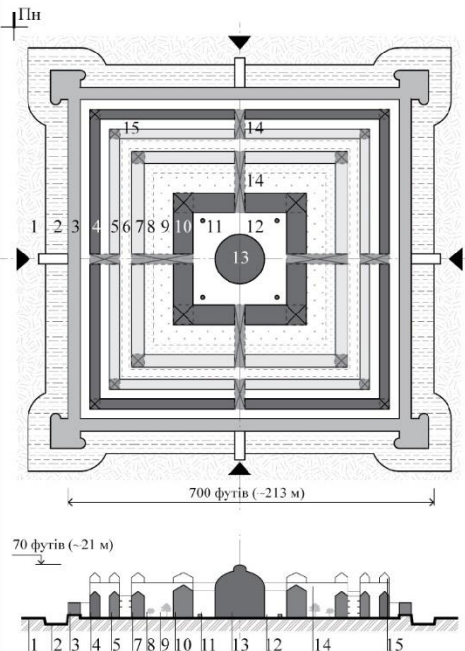
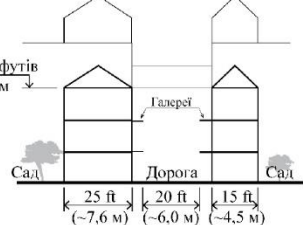
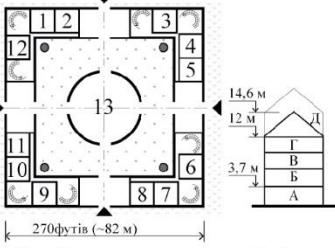
Графічні матеріали, що було розроблено в процесі аналізу літературних утопій

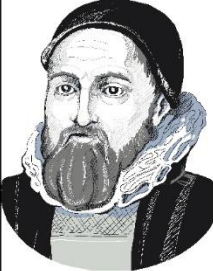
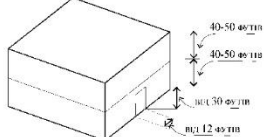

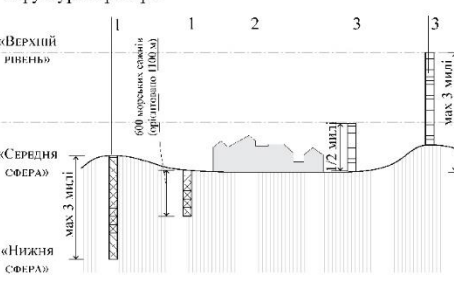
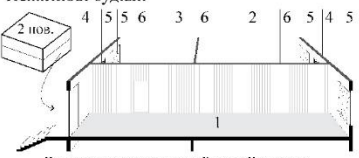

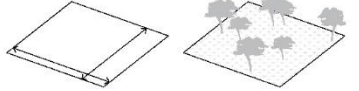
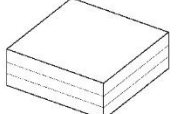
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
<p>ПЛАТОН</p> <p>«КРИТІЙ»</p> <p>Між 400 і 347 р. до н.е.</p> <p>Тип першоджерела ВИДАННЯ (ДІАЛОГ)</p>	<p>Тип держави: Острівна держава Атлантида</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Окремі королівства, міста Територія Атлантиди поділена на 60 тис. ділянок розміром 10 стадій на 10 стадій</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p> <p>Глава держави: Атлант, найстарший син бога Посейдона і земної жінки Клейто</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм (влада передавалась від батька старшому сину)</p>	<p>Центральний острів з акрополем та храмами</p> <p>1 Море; 2 Острів-акрополь; 3 Храм; 4 Перше земельне кільце; 5 Друге земельне кільце; 6 Подрум; 7 Земля, на якій розташовані решта царств</p>	<p>Нежитлові будівлі Храм Клейто та Посейдона</p> <p>Усі колонни позеруті леворівні сріблом, акротерії – золотом</p> <p>2 ШІСТР (3 X 30,65 м = 91,95 м оригіналу)</p> <p>1 Стадій в довжину (оригіналу 178 м)</p> <p>стелі зі сполової кістки, прикрашені за орнам. сріблом, оригіналом: перфидові конструкції – стіни, стовпи, леворівні орнаменти</p> <p>Заклади освіти – гімнасії</p> <p>Куняльні й обшарпані поруч з джерелами діляки суцільно без пацу порозі з джерелами золотими вали; повністю окремі будівлі зливою оздоблені поручі з леворівні стай воли; окремо обшарпані куляльні для мисливців Атлантиди та правителів</p>
<p>ПЛАТОН</p> <p>«КРИТІЙ»</p> <p>Між 400 і 347 р. до н.е.</p> <p>Тип першоджерела ВИДАННЯ (ДІАЛОГ)</p>	<p>Тип держави: Місто-держава Афіни</p> <p>Територіальне розташування країни: Територія країни сягала Істм (Коринфський перешийок) та вершин Киферона та Паренфа напрямку моря, таким чином, щоб Оропія була справа, а Асоп зліва</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Основною одиницею країни є місто (акрополь)</p> <p>К-сть мешканців: Не повинна перевищувати 22 тис. чоловіків та жінок</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм</p> <p>Часовий період: 14-13 століття до н. е.</p>	<p>Акрополь</p> <p>1 Храм Афіни та Гефеста; 2 Житлові будинки воїнів; 3 Спільні громадські будівлі; 4 Житлові будівлі ремісників та землеробів; 5 Спортивні споруди, салі; 6 Джерело з водою</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Житло ремісників та землеробів розташоване за межами акрополя; Житло воїнів розташоване в акрополі, таким чином, що у кожній сім'ї є окремий сад</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Гімнасії, училища; Храм Афіни та Гефеста; Купальні; Спільні громадські будівлі використовуються як об'єкти зали для воїнів, гола, промишлені</p>
<p>ПЛАТОН</p> <p>«ДЕРЖАВА»</p> <p>360-370-і роки до н. е.</p> <p>«ЗАКОНИ»</p> <p>354 роки до н. е.</p> <p>Тип першоджерела ВИДАННЯ (ДІАЛОГ)</p>	<p>Тип держави: Місто-держава</p> <p>Територіальне розташування країни: Місто-державу бажано розташовувати в центральній частині відносно її околиць, на тій ділянці, яка якнайкраще зможе забезпечити потреби містян</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Основною одиницею країни є місто, околиці якого поділено на 12 частин – філів</p> <p>Форма державного правління: Виборна аристократія, країну очолюють філософи</p> <p>Глава держави: Філософ</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм</p>	<p>Центральний острів з акрополем та храмами</p> <p>1 Агора; 2 Громадська забудова; 3 Філа; 4 Гімназія; 5 Рів; 6 Селище-колонія; 7 Подруми та спортивні майданчики</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Власність приватна, власність 5040 житлових будівель</p> <p>Щільна житлова забудова, розташована колонами, формуючи мур</p> <p>Будівлі уніфіковані. В країні відсутня приватна власність – мешканці не можуть ніяк заробити на плануванні або зовнішньому вигляді своєї ділянки</p> <p>Архітектура будівель у зручній</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Гімнасії, училища; Театри; Купальні; Адміністративні будівлі, суди</p>

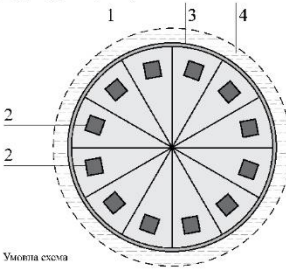
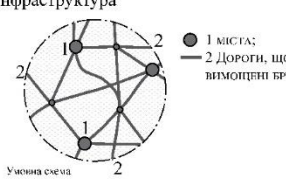

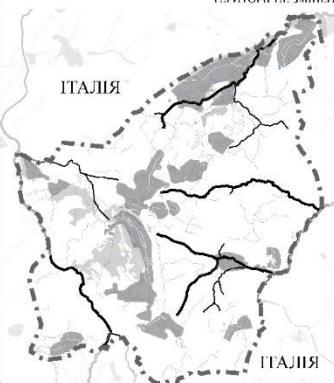

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>АВРЕЛІЙ АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ «ПРО ГРАД БОЖИЙ ПРОТИ ЯЗИЧНИКІВ» 413-427 рр. Тип першоджерела ВИДАННЯ (ТРАКТАТ)</p>	<p>Тип держави: Поділ населення на дві категорії, одна з яких є мешканцями «граду Божого», а друга – «Земного граду»</p> <p>Релігія: Християнство. В основі зародження «Граду Божого» лежить любов до Бога, а «Граду земного» - любов людини до себе самої.</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Місто, як і будь-який населений пункт є «Градом Земним»; при цьому одна з частин такого міста може бути «Градом Божим», оскільки не залежить від «природи» людини, її любові до себе чи до Бога</p>	<p>Структура території</p> <p>Умовна схема</p> <p>«Земний град» втілений в державі і суспільних відносинах, які орієнтовані на матеріальне збагачення тощо; «Град Божий» - духовна сторона життя людей, та відображається в Церкві та релігії.</p>	<p>ІНФОРМАЦІЯ ВІДСУТНЯ, ОСКІЛКИ ЦЕ НЕ МАЄ ПРИНЦИПОВОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УТОПІЇ</p>
<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p>	<p>СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ</p>	<p>СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ</p>	<p>АРХІТЕКТУРА</p>
 <p>ТАО ЮАНЬМІНЬ «ВЕСНЯНИЙ ЦВІТ ПЕРСИКА» 421 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (ПОЕМА)</p>	<p>Тип держави: Країна з виходом до водойми</p> <p>Територіальне розташування країни Гора та оточуючі водойми відділяють селище від зовнішнього світу</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста, ферми та окремі печери</p> <p>Столиця/ головне місто держави Описана країна сформована єдиним селищем, відповідно столиця відсутня</p> <p>Укріплення Укріпленням слугує гора та оточуючі водойми, які відділяють селище від зовнішнього світу</p>	<p>Розташування та структура країни</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Річка; 2 Гори, що відділяють селище від зовнішнього світу; 3 Ущелина-прохід; 4 Вулиця поєднують між собою будівлі та поля; 5 Будівлі; 6 Поля</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Житлові будівлі мають певний сім'ям. Займає їх, що будівлі «вільно»</p>
<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p>	<p>СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ</p>	<p>СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ</p>	<p>АРХІТЕКТУРА</p>
 <p>ТОМАС МОР «ЗОЛОТА КНИЖЕЧКА, ТАКА Ж КОРИСНА, ЯК І ЗАБАВНА, ПРО НАЙКРАЩИЙ УСТРІЙ ДЕРЖАВИ І ПРО НОВИЙ ОСТРІВ УТОПІЯ» 1516 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (УТОПІЧНА НОВЕЛА)</p>	<p>Тип держави: Острівна держава</p> <p>Столиця/ головне місто держави: м. Амаурот</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці 54 міста X сіл</p> <p>К-сть мешканців: 6000 сімей в кожному місті</p> <p>Форма державного правління: Представницька демократія</p> <p>Політична ідеологія: Соціалізм</p>	 <p>Умовна схема</p> <p>1 Ринкова площа; 2 Житлові квартали; 3 Лікарня; 4 Річка; 5 оборонний мур; 6 - Річ; 7 - Поля;</p>	<p>Житлові будівлі: Відсутня приватна власність Квартальна забудова</p> <p>Конструктивні характеристики</p> <p>Конструкція стіни: пісковик/ цегла / твердий камінь</p> <p>Конструкція даху: вогнестійка зам'язка</p> <p>Конструкція вікон: скляне, тонка теслина</p>

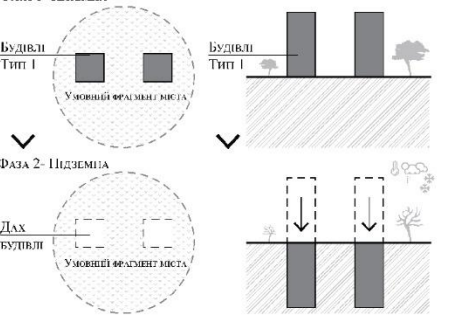
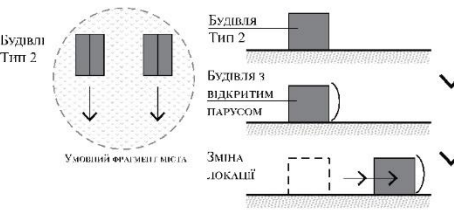
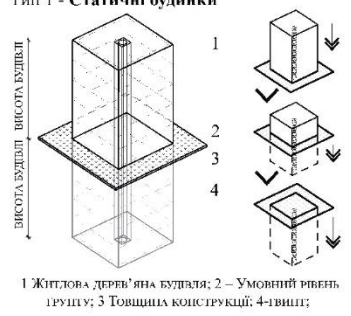
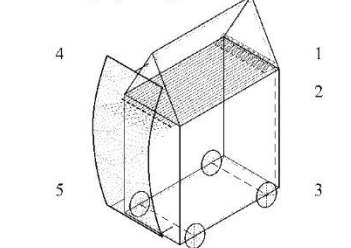

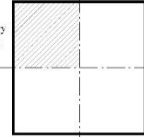

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ФРАНСУА РАБЛЕ «ЖИТТЯ ГАРГАНТЮА ТА ПАНТАГРЮЕЛЯ» 1532 - 1564 рр. Тип першоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Поселення з виходом до річки</p> <p>Територіальне розташування країни Телемське абатство розташоване в Телемській області, що простягалась аж до річки Луари (з північної сторони монастиря); за 2 милі від ділянки – ліс Пор-Юо</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Описана утопія має вигляд міста-монастиря</p> <p>Політична ідеологія: Описаний порядок має ознаки анархії (дозволяються шлюби; усі бажані можуть будь-коли піти з монастиря за власним бажанням, або ж залишитись там до кінця свого життя; одним з основних правил є свобода; «роби що хочеш»)</p> <p>Головний архітектор Гаргантюа</p> <p>Укріщення Відсутні, оскільки дане абатство планувалась протилежним до усіх існуючих монастирів, які, зі свого боку, обнесені оборонними мурами</p>	<p>Структура території Телемського монастиря</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Вежа Арктика; 2 Вежа Калабра; 3 Вежа Анатолія; 4 Вежа Мессембрин; 5 Вежа Гесперія; 6 Вежа Крієра; 7 Жіночі спальні; 8 Ладерці з фресками; по шесту сходи з виходом з вулиці; 9 Чоловічі спальні; 10 Книгосховище; 11 Фонтан; 12 Спільний двір; 13 Театр; 14 Трьохярусні бані; 15 Одноповерхові сільськогосподарські споруди; 16 Сад з плодовими деревами, що висаджені по діагональних ліній; 17 Парк поруч з річкою; в парку облаштовано лабіринт; 18 Стрільбище; 19 Подрум, басейн для плавання; 20 Річка Луара</p>	<p>Структура Телемського монастиря</p> <p>1 Підвальний поверх, розкритий з півночі; 2 Шість підземних поверхів; 3 – Вежі; 4 Дві з організованим ступом води по спеціальним жолобам; вода потрапляє влітку під ступища з вогнем в річку; 5 Внутрішній двір з фонтаном;</p> <p>Житлові кімнати</p> <p>Всередині монастиря облаштовано 9332 кімнати, з типовим плануванням: 1 Спальня кімната; 2 Кабінет для молитви; 3 Кабінет; 4 Спальня; 5 Гардероб; 6 Санвузол;</p>
 <p>ФРАНЧЕСКО ПАТРИЦІ «ЩАСЛИВЕ МІСТО» 1551 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (ІТАЛІЙСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ТРАКТАТ ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ)</p>	<p>Тип держави: Місто-держава</p> <p>Територіальне розташування країни При виборі території для майбутнього міста потрібно враховувати значну к-сть параметрів: кліматичну зону, в якій не буває надто високих чи надто низьких температурних показів; для кращого захисту від ворогів місто повинно розташовувати на скелястій території; водою повинно бути достатньо для худоби але не для того, щоб вороги змогли дістатись до міста</p> <p>К-сть мешканців Помірна - для того щоб усі мешканці знали один одного</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм (існує класовий поділ суспільства: передбачено шість класів людей: фермери, ремісники, кущі (ці три класи не можуть досягти щастя); воїни, магістрати, священники)</p>	<p>Розташування міста-держави</p> <p>Потрібно забезпечити здорове середовище завдяки правильному вибору локації 1 Водойма; 2 Оборонні споруди; 3 Місто-держави;</p> <p>Структура міста</p> <p>Місто повинно бути організованим таким чином, щоб забезпечити комфортне функціональне розподілення, та відповідати естетичним уявленням про щасливе місто</p> <p>1 Рік 2 Оборонний мур; 3 Частина міста повинна розташовуватись на підвищенні, для кращого простороустрою, якаби не частинка на рівнині</p> <p>Функціональне зонування міст</p> <p>Умовна схема</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Спільна площа; 2 Щаслива частина (орієнтована на воїнів, магістратів, священників); 3 Нещаслива (мешкають фермери, ремісники та купці); 4 Кожен мешканець повинен мати власність поруч з межею міста (як сповідує їх захищати місто у випадку нападу); 5 Достатньо велика територія для сільськогосподарських потреб; 	<p>Житлові будівлі</p> <p>Будівлі проєктується таким чином щоб забезпечити надзвичайно комфортне сонячне та теплове середовище 1 Лоджия; 2 Тераса в затіненій ділянці від лоджій;</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>3 Площа не житлова, будівель та приміщень історичного та релігійного мистецтва, храмів та церкви; навіаційні заклади, вулицьцентрі</p>
 <p>АНТОН Ф. ДОНІ «СВІТИ, А САМЕ «МУДРИЙ І БОЖЕВІЛЬНИЙ СВІТ» 1552 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (ДІАЛОГ, УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Місто-держава</p> <p>Територіальне розташування країни Можуть розташовуватись на будь-якій локації</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Кожне таке місто є окремою державою</p> <p>Форма державного правління: Теократична монархія</p> <p>Глава держави: Найстарший зі ста священників</p> <p>Політична ідеологія: Соціалізм (відсутність приватної власності; «хто не працює, той не їсть» тощо; відсутність класового поділу)</p>	<p>Розташування підземної країни</p> <p>Умовна схема</p> <p>2 - 100 доріг, що сполучають центральну площу з околицями; 2 Зовнішній мур, в яких 100 вхідних брам; 3 Громадські та житлові будівлі; 4 Центральна площа; 5 Центральна вежа (Храм);</p>	<p>Забудова</p> <p>Кожна частина міста, годіть для двох тисяч ремісників (всього лише 200 ремісників) Будівлі країн; 2 Площа для сувородів, каменярів; 3 Атриум; 4 Лісади; 5 Входи</p> <p>Центральна вежа</p> <p>Санга-Марія-д'Ефіоре 210 - 250 м 1 - 100 доріг, кожна з яких веде на першу поверхню, яка сполучає вежу з зовнішнім муром 2 Висота храму перевищує в 5 або 6 разів висоту колонни в Фієррентіні</p>

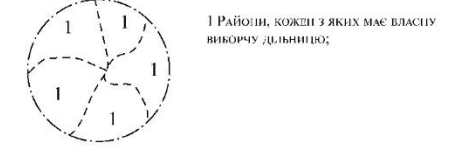
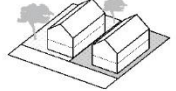

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ТОММАЗО КАМПАNELЛА «МІСТО СОНЦЯ» 1602 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (ДІАЛОГ, УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Місто-держава</p> <p>Розташування: Одна з чотирьох держав на острові у Індійському океані</p> <p>Столиця/ головне місто держави: Відсутня, оскільки місто є окремою державою</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Місто; села чи село в околицях міста</p> <p>Форма державного правління: Теократична та сциентистська монархія</p> <p>Глава держави: Священник, якого називають «Сонце» або «Метафізик»</p> <p>Політична ідеологія: Комунізм</p>	 <p>1 Храм; 2 Пульверний простір; 3 Пояси забудови, що виконують функцію оборонних мурів; 4 Дороги; 5 Земляні вали та рови; 6 Поля</p>	<p>Багатофункціональні будівлі: 7 поясів забудови</p> <p>САТУРН ЮПІТЕР МАРС ВЕПЕРА МЕРКУРІЙ МІСІЯЦЬ СОСІЩЕ</p> <p>Розріз</p> <p>1 Зовнішня стіна-мур; 2 Внутрішня стіна; 3 Аркада; 4 Галерея для прогулянок; 5 Вхідний коридор; 6- громадське приміщення; 7 Коридор; 8 Житлові кімнати; 9 Галерея для прогулянок; 10 – стіла з розширами</p>
 <p>Й. В. АНДРЕЕ «ФОРТЕЦЯ ХРИСТА АБО ОПИС РЕСПУБЛІКИ ХРИСТИАНОПОЛЬ» 1619 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Острівна держава</p> <p>Розташування: ОСТРІВ</p> <p>Столиця/ головне місто держави: Відсутня, оскільки місто є окремою державою</p> <p>К-сть мешканців: 400 осіб</p> <p>Форма державного правління: Теократія</p> <p>Глава держави: Три лідери: відповідальний за релігію, правосуддя та освіту</p> <p></p> <p>Політична ідеологія: Комунізм</p>	 <p>1 Поля; 2 Рів; 3 Оборонний мур; 4 Сільськогосподарські будівлі; 5 Житло; 6 Дорога; 7 Житло; 8 Сади житлових будвель; 9 Сади коледжу; 10 Коледж; 11 Фонтани; 12 Центральна площа; 13 Храм; 14 Великі вежі; 15 Менші вежі</p>	<p>Житлові будівлі: Відсутня приватна власність 264 квартири</p> <p>33 футів 10 м</p> <p>Сади Дорога Сади</p> <p>25 ft (~7,6 м) 20 ft (~6,0 м) 15 ft (~4,5 м)</p> <p>Нежитлові будівлі: Коледж</p> <p>14,6 м 12 м 3,7 м</p> <p>270 футів (~82 м)</p> <p>Розріз</p> <p>А. Перший поверх А. Перший поверх; Б - Другий поверх (лекційні аудиторії); В, Г - Житлові кімнати студентів, Д - Вежа 1 Музей астрономії; 2 Природничий музей; 3 Елас анатомії; 4 Аптека; 5 Лабораторія; 6 Скарбниця; 7 Арсенал; 8 Бібліотека; 9 Архів; 10 Друкарня; 11 Галерея; 12 Обсерваторія; 13 Храм</p>

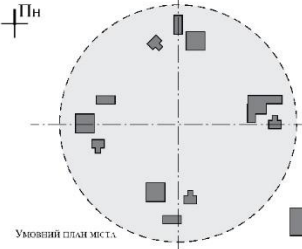
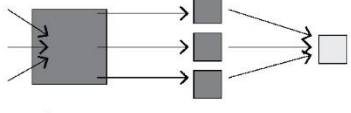

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ФРЕНСІС ГОДВІН «ЛЮДИНА НА МІСЯЦІ» 1620-ті р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Материкові, острівні</p> <p>Територіальне розташування країни Місяць (супутник планети Земля)</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Провінції, містечка</p> <p>Форма державного управління: Монархія</p> <p>Глава держави: Великий монарх, що править усіма країнами Місяць</p> <p>Політична ідеологія: Комунізм (усі мешканці мають рівні можливості щоб одержати їжу та усе необхідне для життя)</p>	<p>ІНФОРМАЦІЯ ВІДСУТНЯ</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Архітектура житлових будівель врахав гармонійність та композиційність раціоналізму. Усі двір будівлі має 30-40 футів та висота між 12 футів. Висота внутрішніх приміщень сяє 40-50 футів. Це пояснюється висотою самих мешканців, що мають 35 футів висота (28 футів).</p>
 <p>ФРЕНСІС БЕКОН «НОВА АТЛАНТИДА» 1624 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (УТОПІЧНА НОВЕЛА)</p>	<p>Тип держави: Острівна держава Бенсалеєм</p> <p>Територіальне розташування країни Острів Бенсалеєм розташований десь в межах Південного моря (сучасна назва – Тихий океан)</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста, містечки. Відсутня столиця, але є декілька міст, які мають визначне значення</p> <p>Форма державного управління: Поократична монархія</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм (відсутність соціальної рівності; відстоювання традиційних норм та систем тощо)</p>	<p>Структура території</p> <p>Три сфери, в межах яких відбуваються наукові дослідження мешканців острова Бенсалеєм. 1. Шахти; 2. Місто; 3. Вежі (обсерваторії);</p>	<p>Нежитлові будівлі</p> <p>Цілювальна протина повітря будинку Чужоземця 1. Протина; 2. Склад; 3. Засідка; 4. Зовнішні стіни (зтеплі); 5. Вікна, частина з яких засліпана, частина затінена та затінена ламінована; 6. Міжкомнатні перегородки з кедрового дерева.</p> <p>Торговельні будівлі</p> <p>Кондитерська, де працюють та використовують солодку, сироклад, ваніль, тонкі пиріжки, печарки, кулі, горіхи, апельсини.</p> <p>Майстерні та лабораторії</p> <p>Ремонтні та майстерні, електричні та виготовлення металу, ткацтва, малювання, тонкі лабораторії, де використовують акустичні, оптичні інструменти.</p> <p>Музей</p> <p>Музей оформлений двома лауреатами в дивній стилі, який є темою візантійської, а в другій – скульптури всіх візантійських (не тільки місцевих, але і світових).</p>
 <p>САМУЕЛЬ ХАРТЛІБ «ОПИС ЗНАМЕНИТОГО КОРОЛІВСТВА МАКАРІЇ» 1641 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (ДИАЛОГ, УТОПІЯ)</p>	<p>Територіальне розташування країни Інформація щодо Макарії відсутня. Рекомендації стосуються острівної держави Велика Британія</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста та села; при цьому міста отримують можливість забезпечувати свої мешканців усім необхідним</p> <p>Форма державного управління: Конституційна монархія</p> <p>Глава держави: Монарх; Парламент</p> <p>Політична ідеологія: Описана політична ідеологія має ознаки консерватизму</p>	<p>Інфраструктура</p> <p>Умовне схем.</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Власники великих ділянок повинні докласти більше зусиль для покращення умов життя кожен (підприємливі великої подорож);</p> <p>Власники малих плантацій протягом першого року зможуть отримувати додатковий кошти з врожаю, доки вони не стануть самі себе залежувати;</p> <p>Нежитлові будівлі Коледж експериментів</p> <p>На рік переходять усі винаходи та наукові, щоб продовжити роботу більше вдирати;</p>

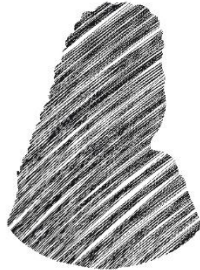

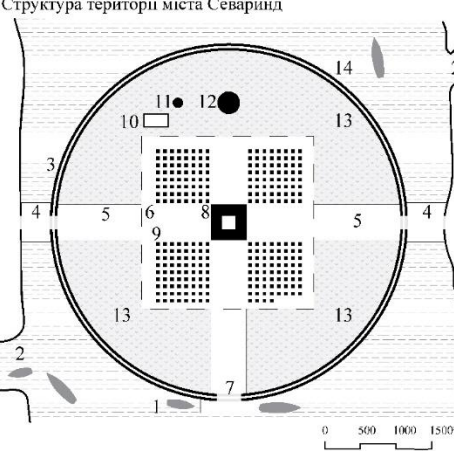
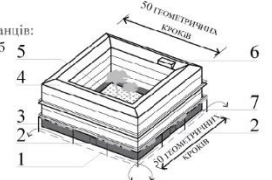
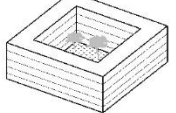
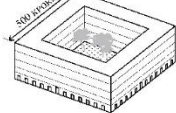

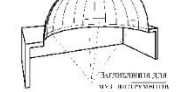
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ЛЮДОВИКО ЦУККОЛО «ПОРТО, АБО РЕСПУБЛІКА ЕВАНДРИЯ» 1625 р. Тип періоджерела: ВІДАННЯ (ДІАЛОГИ, УТОПІЧНИЙ ТРАКТАТ)</p>	<p>Тип держави: Країна з виходом до моря – море оточує з трьох боків, з четвертого боку – високі гори</p> <p>Територіальне розташування країни: Розташована в Азії, недалеко від острова Утопія (описаного Т. Мором)</p> <p>Столиця Агатія – місто де засідає сенат та мешкає король</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Провінції, які поділені на міста</p> <p>Форма державного управління: Республіка; відповідно до сучасної класифікації – конституційна монархія</p> <p>Глава держави Монарх – виборна посада; існує можливість передання влади сином короля, якщо вони виявили добросовісність та не мають фізичних вад</p> <p>Політична ідеологія: Має ознаки консерватизму усі мешканці поділяються на класи, та декілька разів на рік збираються на загальні збори</p>	<p>Структура території</p> <p>1 Кожне місто поділене на двадцять районів; 2 Банкетні зали передбачені в кожному районі міста; 3 Захисні мурі; 4 Рів</p> <p>Уявна схема</p> <p>Інфраструктура</p> <p>● 1 міста; — 2 Дороги, що сполучають міста – вимоцнені бруківкою;</p>	<p>Нежитлові будівлі Притулки для малозабитків</p> <p>Розташовані вздовж доріг; відсутність з дерев'я або каменю</p> <p>Монастирі</p> <p>Розташовані орґанізовані за місто від міста, та створюють пригубор для людей з різними вадами тіла</p> <p>Громецькі лазні, термальні купальні</p> <p>Положені на морозі та жниці</p> <p>Замки</p> <p>Розташовані на підвищенні та оточуються високими стінами, на мурі кожен район будинок</p>
<p>ЛЮДОВИКО ЦУККОЛО «БЕЛЛУЦЦІ АБО ЦАСЛИВЕ МІСТО» 1625 р. Тип періоджерела: ВІДАННЯ (ДІАЛОГИ, УТОПІЧНИЙ ТРАКТАТ; ПАНЕГРИК)</p>	<p>Тип держави: Материкова країна</p> <p>Територіальне розташування країни: Відповідає території республіки Сан-Марино</p> <p>Загальна чисельність населення Контролюється відносно кількості вироблених продуктів</p> <p>Форма державного управління: Республіка</p> <p>Політична ідеологія: Демократія; рівність громадян; дотримання Конституції та законів країни; частково послуговуються законами, що були написані Лікурґ Спартанським для Спарты</p>	<p>Структура території</p> <p>Відповідає історичній (Архитектура та містобудівні особливості організації території не змінені)</p> <p>ІТАЛІЯ</p> <p>ІТАЛІЯ</p> <p>ІНФОРМАЦІЯ ВІДСУТНЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> — Межа ● Міста; — Річки — Дороги; ● Озеленення; 	<p>ІНФОРМАЦІЯ ВІДСУТНЯ</p>
<p>ЛЮДОВИКО ЦУККОЛО «АРОМАТАРІО, АБО РЕСПУБЛІКА УТОПІЯ» 1625 р. Тип періоджерела: ВІДАННЯ (ДІАЛОГИ, УТОПІЧНИЙ ТРАКТАТ)</p>	<p>Територіальне розташування країни Необхідно врахувати кліматичні та природні ресурси. Ділянка повинна розташовуватись в зоні з хоротними кліматичними умовами та чистим («здоровим») повітрям</p> <p>Загальна чисельність населення Відсутність контролю над чисельністю населення</p> <p>Форма державного управління: Представницька демократія</p> <p>Політична ідеологія: Демократія; індивідуальні свободи; виборність влади; не можливість існування комунальної власності</p>	<p>ІНФОРМАЦІЯ ВІДСУТНЯ</p>	<p>Нежитлові будівлі Тюремні галери</p> <p>Повинні використовуватись для ув'язнення людей, що винесли злочини, а саме: для перетворення таких людей в рабів мають привести до нещоботи та різноманітних конфузів</p>

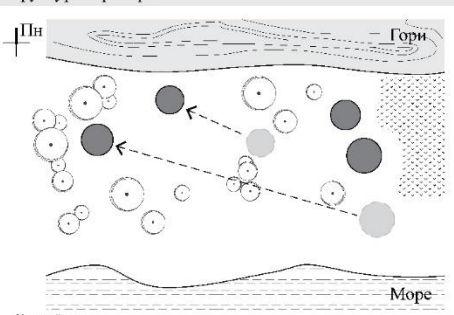
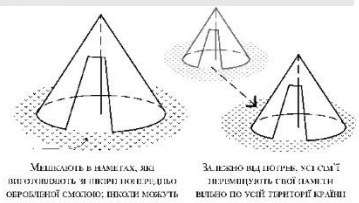

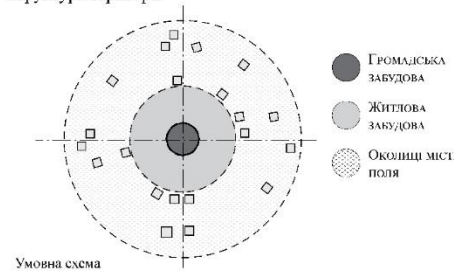

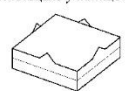
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>СІРАНО ДЕ БЕРЖЕРАК</p> <p>«ІНШИЙ СВІТ, АБО ДЕРЖАВИ ТА ІМПЕРІЯ МІСЯЦЯ»</p> <p>1650 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Декілька материкових країн</p> <p>Розташування: Місяць (супутник планети Земля)</p> <p>Столиця/ головне місто держави: Місто, яке слугує резиденцією для королівської сім'ї</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Королівства, міста та провінції</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p> <p>Глава держави: Королівська родина</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм</p>	<p>Немає єдиної форми населених пунктів</p> <p>Тип 1 - Міста зі статичними будинками</p> <p>Фаза 1- Підземля</p> <p>Тип 2- Міста з пересувними будинками</p> 	<p>Житлові будівлі:</p> <p>Тип 1 - Статичні будинки</p> <p>1 Житлова дерев'яна будівля; 2 - Умовний рівень ґрунту; 3 Товщина конструкції; 4-рівні;</p> <p>Тип 2 - Пересувні будинки</p> <p>1 Міх; 2 Труби, що виходять від міх та транспортують повітря; 3 Колеса; 4 Передній фасад; 5 Зйомне вітрило</p>

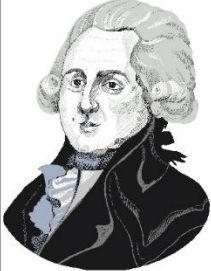

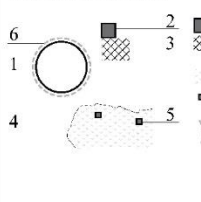
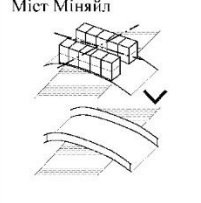
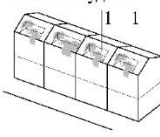

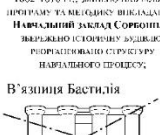

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
<p>СІРАНО ДЕ БЕРЖЕРАК</p> <p>«ДЕРЖАВИ І ІМПЕРІЯ СОНЦЯ»</p> <p>1662 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Декілька материкових країн:</p> <p>Країна Птахів Королівство Любові Республіка Миру Республіка Справедливості Республіка Філософів</p> <p>Розташування: Сонце та невеликі «Землі» - супутники Сонця</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p>	<p>ІНФОРМАЦІЯ ВІДСУТНЯ</p>	<p>Житлові будівлі: Освітня установа палац «Новітат Любові»</p> <p>Засад уявляє майже центру частину площі усього міста.</p> <p>Умовна схема королівства Любові</p> <p>«Будівлі» країни Птахів</p>

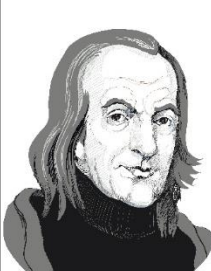
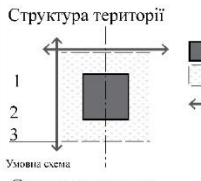
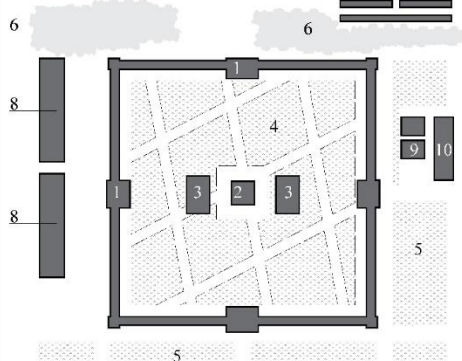

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ДЖЕЙМС ГАРРІНГТОН</p> <p>«СПІВДРУЖНІСТЬ ОКЕАНУ»</p> <p>1656 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (ПАМФЛЕТ)</p>	<p>Територіальне розташування країни Запропонована модель розрахована на будь-яке розташування території та її площу, оскільки згадуються різні Співдружності.</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Зазначається існування декількох різних Співдружностей, до прикладу, Голландії; Співдружність Ізраїлю тощо. Території таких співдружностей поділені на кантони, провінції та міста.</p> <p>Форма державного правління: Республіка (парламентська)</p> <p>Глава держави: Основним органом влади в країні є парламент</p>	<p>Інфраструктура</p> <p>Умовна схема</p> <p>Структура території міста</p> 	<p>Житлові будівлі</p> <p>Забудова розташована між громадськими та іншими, щоб бути на малюнок необхідні деталі, що коштує більше ніж 2 тис. фунтів стерлінгів. З будівельною діяльністю порівнює між усіма співдружностями.</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Адміністративні будівлі</p> <p>Павільйони для зборів</p> <p>Виробничий завод на великій території</p> <p>Споруда мисливської ради, великої суду тощо.</p> <p>Після закінчення роботи тисяч громадська площа збудована вмістити ориєнтовно 4000 осіб, також прибудована в найбільш красивих і ориєнтовно спеціальних уніформ для розважання</p>

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ДЖЕРАРД ВІНСТЕНЛІ «ЗАКОН СВОБОДИ» 1652 р. Тип періоджерела ВИДАННЯ (ПАМФЛЕТ)</p>	<p>Розташування: Описано пропонувану модель суспільно-політичного устрою Великої Британії</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Області та графства, які поділені на міста, села; парафії</p> <p>Форма державного правління: Республіка (парламентська)</p> <p>Глава держави: Виконавча влада - парламент; законодавчий орган – народ</p> <p>Політична ідеологія: Комунізм (спільність землі та усіх природних ресурсів; спільна робота; відсутність грошової системи)</p>	<p>Розташування важливих адміністративних будівель (пошта, будівлі суду) в чотирьох частинах міст та графств за сторонами світу</p> <p>Умовний план міста</p> <p>Адміністративні будівлі</p>	<p>Житлові будинки - приватна власність</p> <p>Громадські будівлі</p> <p>Головні склади в які постачаються усі товари</p> <p>Спеціальні – окремі магазини-склади для різного типу товару</p> <p>Житло</p> <p>Освітні установи – школи; різноманітні майстерні, де навчають ремеслу</p> <p>Адміністративні будівлі: палати судів, будівлі пошти</p>

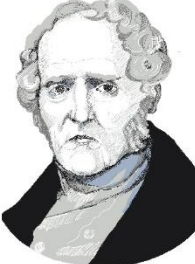
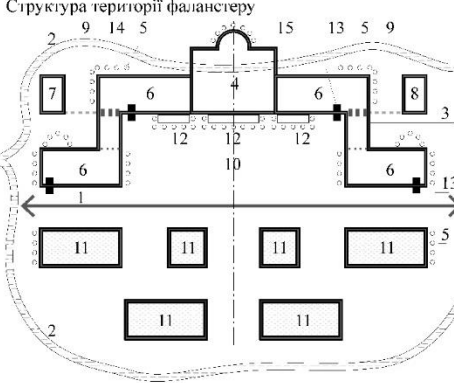
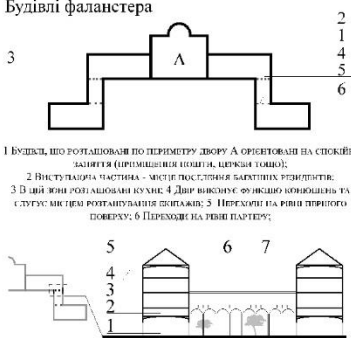

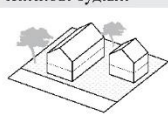
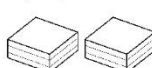
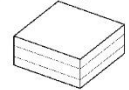
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ДЕНІ ВЕРАС «ІСТОРІЯ СЕВАРАМБІВ» 1675 р. Тип періоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Острівна держава</p> <p>Територіальне розташування країни Острів розташований в океані поруч з Австралійськими землями. На острові дві держави Севарамб та Спорунд. Основною державою острова є Севарамб, а Спорунд зі свого боку підпорядковується йому</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Основною адміністративною одиницею країн є місто, яке в свою чергу формується осмазіями</p> <p>К-сть мешканців: Визначається кількістю осмазій, з яких сформовано місто. Кожна осмазія розрахована орієнтовно на тисячу осіб (до прикладу, Севаринд – 267 осмазій, орієнтовно 267000 мешканців; Давенсте та Діемекс – по 4 осмазії, орієнтовно по 4000 осіб тощо)</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p> <p>Глава держави: Постійно діючим королем прийнято вважати Сонце. Також присутня виборна посада «віще-король», який є посередником між севарамбами та Сонцем. Кожне окреме місто очолює губернатор, а осмазіями, правлять осмазіанти</p> <p>Політична ідеологія: Комунізм (усі верстви населення мають рівні можливості щоб одержати їжу та усі необхідне для життя)</p>	<p>Розташування країни</p> <p>СПОРУМД ГОРИ СЕВАРАМБ</p> <p>СПОРУНД СПОРАГОУНДО СЕВАРАГОУНДО СЕВАРИНДИ</p> <p>ТУНІЛЬ ПЛД ГОБОЛО</p> <p>Структура території міста Севаринд</p> <p>1 Річка, 2 Притоки; 3 Острів; 4 Міст; 5 Головні вулиці; 6 Межі міста; 7 Порт; 8 Палац; 9 Осмазія. В місті 267 осмазій; 10 Башні; 11 Амфітеатр; 12 Храм; 13 Поля; 14 Мури довкола острова</p>	<p>Забудова Осмазія К-сть мешканців: 1000 осіб</p> <p>Квадратна в плані чотирикутна форма будівлі з цупко, уніфікований тип будівлі, включас в себе житлову та громадську функцію.</p> <p>1 Критий простір для пшавоков; 2 Вхід в будівлю (по одному входу з кожного боку); будівлю; 3 Оцілювальні вальони, що розташовані зі зовнішнього фасаду, опираються на різні колоди; 4 Дах з системою збору води; 5 Пило з фонтаном та розлівами; 6 Спеціальні резервуари з водою на даху, звідки вона постачається в ванні кімнати, фонтани в парку, використовуються для поливу квітників, та слугують резервом на випадок пожежі; 7 Робочі майстерні, склади, громадський магазин, кухні та туалети</p> <p>Школи-інтернати Палац Сонця</p> <p>Розташовані в осмазіях в них мешкають та навчаються діти старші 7 років. Печі вогнища на околицях будівлі для зливи, вивантаж, вивантаж та зливи</p> <p>3 Блоки по боці переважають 12 димарів. Збудовано з пилотою малюють, і з дозоровано різноманітними скульптурними деталями та окремими групами</p> <p>Амфітеатри Храм Сонця</p> <p>Значні за розмірами споруди. Заштукатурені від зовнішнього спеціальним склепінням</p> <p>Будується з різних форм матеріалу, є використанні деякі декоративні вальони в окремих частинах купола. Де розташовані козирки, історичні, – зображає державу, при музика, і т.д. з історії</p>

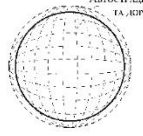

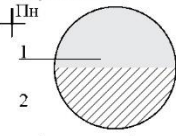
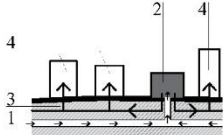
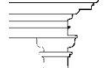
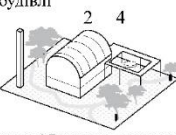
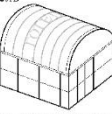

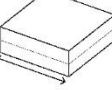
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ФРАНСУА ФЕНЕЛОН</p> <p>«ПРИГОДИ ТЕЛЕМАКА» 1699 р.</p> <p>Тип першоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ; ЕПІЧНА ПОЕМА)</p>	<p>Тип держави: Країна з виходом до моря</p> <p>Територіальне розташування країни: Країна Бетика з одного боку омивається морем; з півночі відокремлена високими горами</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Міста відсутні</p> <p>Глава держави: Відсутній; найбільш авторитетним вважається старійшина</p> <p>Політична ідеологія: Мас ознаки комунізму (спільність власності усіх ресурсів та речей; усі мешканці рівні та вільні)</p>	<p>Структура території</p> <p>Умовний план</p> <ul style="list-style-type: none"> Намети, попереднє розташування Намети, поточне розташування Поля 	<p>Житло</p> <p>Мешканці в наметах, які використовують, а вкоропують рідко обгородженої місцевості; інколи можуть використовувати доріжки, розкриті</p> <p>Злісно відсутній, усі сільські поселення є самостійними, відокремленими від решти території країни</p>
 <p>ЕТЬЄН-ГАБРІЄЛЬ МОРЕЛЛІ</p> <p>«КОРАБЕЛЬНА АВАРІЯ БІЛЯ ПЛАВУЧИХ ОСТРОВІВ, АБО БАЗІЛАДА ЗНАМЕНИТОГО ПІЛПАЯ» 1753 р.</p> <p>«КОДЕКС ПРИРОДИ, АБО СПРАВЖНІЙ ДУХ ЙОГО ЗАКОНІВ, НЕХТУВАНІЙ АБО НЕ ВИЗНАНИЙ У ВСІ ЧАСИ» 1755 р.</p> <p>Тип першоджерела ВИДАННЯ (ПАМФЛЕТ; РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Країна з виходом до моря</p> <p>Територіальне розташування країни: Салент розташований на березі моря, поруч з Грецією; відокремлений від частини материка горами</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Салент – місто-державка</p> <p>Форма державного правління: Олігархія (влада багатьох найбагатіших мешканців країни)</p> <p>Глава держави: Ідоменей (він ж засновник країни)</p> <p>Політична ідеологія: Копсерватизм (поділ людей на 7 класів)</p>	<p>Структура території</p> <p>Умовна схема</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Центральна частина – храми та адміністративні будівлі; 2 житлові осередки; 3 Навколишні території, на яких проживають ремісники та ведуться сільськогосподарські роботи; частину митців виселити з міста в околиці для збільшення кількості людей залучених в сільське господарство 	<p>Житлові будівлі</p> <p>Невеликого розміру, але досить багато для великої кількості мешканців та індивідуальним</p> <p>Основне призначення загального користувача, від якого велика кількість розташованих у центрі кимбатів</p> <p>Нежитлові будівлі Храми Богам</p> <p>Храми Юпітера оточені двома рядами малюшкових колон, великі частини яких виселені в околиці, простір між колонами сусідніх будівель розкошились; богами: статуї зробовані мрамором і а скульптурними турманами</p> <p>Містечкове училище</p> <p>Для навчання дитускаються ті мешканці, що були виселені з міста в інші місцевості</p>

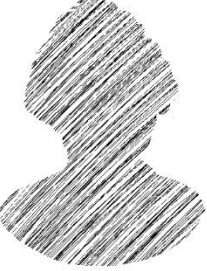
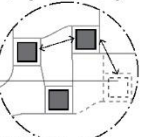
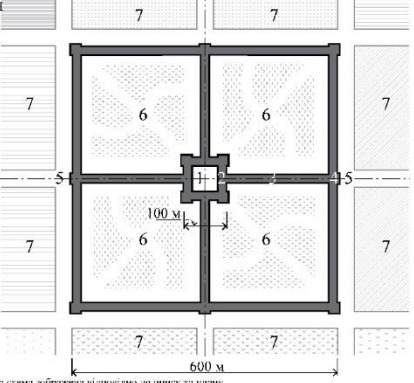

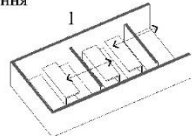
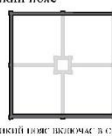
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ЛУІ-СЕБАСТ'ЯН МЕРСЬЄ</p> <p>«РІК 2440, СОН, ЯКОГО МОГЛО І НЕ БУТИ»</p> <p>1771 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (УТОПІЧНА НОВЕЛА)</p>	<p>Територіальне розташування країни</p> <p>Описано устрій Франції майбутнього</p> <p>Столиця: Париж</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Міста, села</p> <p>Форма державного правління: «Розумна форма правління». Описана в творі форма правління має ознаки парламентської монархії (законодавча влада здійснюється Зборами народних представників королівства (від кожного округу та провінції), виконавча влада належить Сенату)</p> <p>Глава держави: Другий Генріх IV</p> <p>Політична ідеологія: Егалітаризм (рівні можливості для всіх мешканців; відсутність спадковості престолу)</p>	<p>Розташування країни</p> <p>Межі країни орієнтовно відповідають тим, що були в XVIII ст. Колонії, які були характерні для Франції попередніх століть реорганізовані в окремі держави</p> <p><i>Межі Франції зоведено адипендію до карти 1868 р.</i></p> <p>Структура території</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Місто Париж: межа міста орієнтовно відповідає тій, що була в XVIII ст.; 2 Французька академія; 3 Академіки та науковці живуть за межами міста, поруч з академією; 4 Ліс; 5 Збирачі трав мешкають в лісах, відокремлено від людей; 6 Міська лікарня розподілена на 20 окремих будівель, що розташовані на околиці міста (вони вивозяться в негигієнічній частині міста); <p>Міст Мін'яйл</p> <p>Міст через річку Сену, який до 1788 року був забудований кранціями та будинками мін'яйл; описаний як чистий та просторий міст без забудови</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Житлові будівлі описані як двоповерхові триповерхові та чотириповерхові. Вони мають вузькі узлісся менші ніж в інших країнах. Ці будівлі мають кілька кімнат. Ці будівлі мають кілька кімнат. Ці будівлі мають кілька кімнат.</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Заклади освіти</p> <p>Коллеж мистецьких навчальних закладів було побудовано за проектом архітектора Луї Лівро в 1662-1670 рр. довгою навчальну програму з мистецтва викладали на вільній основі. Сорбонна викладає історію мистецтва, філософію, математику та інші науки.</p> <p>Французька академія</p> <p>Заклада освіти історично розташовані в Парижі. Вони були побудовані на місці Монмартр в столиці Парижа. Вони були побудовані з нових будівель, вони були побудовані з нових будівель, вони були побудовані з нових будівель.</p> <p>В'язниця Бастилія</p> <p>В'язниця Бастилія була побудована в Парижі в 1789 році. Вона була побудована в Парижі в 1789 році. Вона була побудована в Парижі в 1789 році.</p> <p>Палац кардинала Рінельса</p> <p>Палац кардинала Рінельса (Арх. Ж. Лемурсьє, 1633-1639 рр.) зберігався. Збережено фундамент - тепер місця в саду. Збережено фундамент - тепер місця в саду.</p> <p>Версальський палац</p> <p>Збережено фундамент - тепер місця в саду. Збережено фундамент - тепер місця в саду.</p> <p>Лувр</p> <p>Добудований та з'єднаний з палацом Тюїлері об'єднання Лувра з палацом Тюїлері в 1857 р. в 1871 палац Лувр, а тепер це Луврський музей. Луврський музей в Парижі. Луврський музей в Парижі.</p> <p>Зруйнований; причиною руйнування вважається пожежа при будівництві. А саме при розробках фундаменту</p>

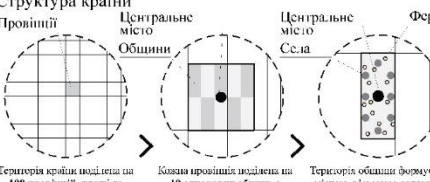
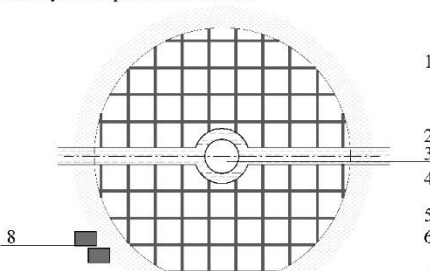
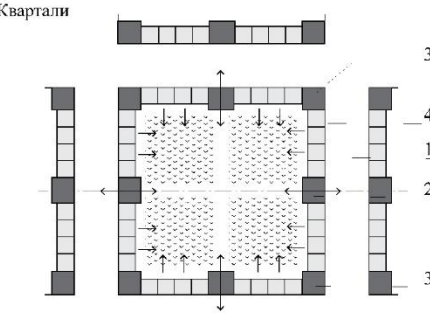

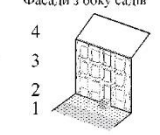
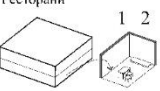
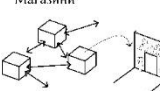
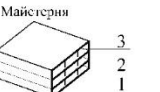
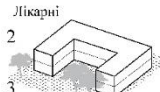

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>РОБЕРТ ОУЕН</p> <p>«ЗВІТ ПЕРЕД КОМПІТЕТОМ АСОЦІАЦІЇ ДОПОМОГИ БІДНИМ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА У СФЕРІ ПРАЦІ»</p> <p>1817 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (ПАМФЛЕТ)</p>	<p>Територіальне розташування країни</p> <p>Для реалізації ідеї потрібно квадратну ділянку на довільній локації; найбільш відповідним типом держави є місто-держава</p> <p>Загальна чисельність населення 1200 людей в одній комуні</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Основною одиницею є квадратна комуна;</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Глава держави: Законодавча влада належить раді, що сформована усіма мешканцями комуні, які досягли двадцяти однорічного віку; кворум становить 1/6 членів ради. Виконавча влада належить раді з чотирьох головуючих, комісара общини та секретаря</p> <p>Політична ідеологія: Соціалізм (Перебачається рівність, спільність майна; уся община поділена на 6 департаментів: торгівлі; економіки; домашнього господарства; освіти, науки та літератури; сільського господарства; промисловості)</p>	<p>Структура території</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Будівля комуні; 2 Площа, ділянки довкола комуні повинні бути від 1000 до 1500 акрів; 3 Дороги, що розташовані за межами квадрату комуні поєднують між собою сади тощо <p>Умовна схема</p> <p>Структура комуні</p> <p>Умовна схема</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Будівля, що йде по периметру квадрату комуні; 2 Центральна будівля містить кухні, їдальню тощо; 3 Споруди з освітніми приміщеннями; 4 Вільний простір в межах квадрату – зони спільного використання; 5 Рівноманітні пасовиська і сади; 6 Лісові насадження; 7 Битні та конопні відокремлені від решти будівель насадженнями; 8 Будівлі для машинного обладнання, промислові споруди тощо; 9 Працьня, сушарня тощо; 10 Сільськогосподарські приміщення, будівлі з виготовлення нива тощо; 	<p>Житлові приміщення</p> <p>Житлові комуні розташовані в будівлі, що йде по периметру квадрату комуні. Кожен житловий приміщення має 2 кімнати.</p> <p>Нежитлові приміщення</p> <p>Адміністративні приміщення</p> <p>В центральній частині трьох крил периметрально будівлі (туди, де розміщені житлові приміщення) розміщені приміщення для економіки, правління, викладачів, лікарів тощо та складські приміщення</p> <p>Адміністративні приміщення</p> <p>Дорожки у випадку, якщо в смт 2 метри більше ніж двічі, то старші 3-х років повинні бути в обов'язковому порядку, які займають четверту сторону квадрату.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Лікарня розташована в одному крилі з доріжкою, з провізним колом від приміщення для економіки; 2 Приміщення для економіки; <p>Приміщення загального користування та освітні будівлі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Центральна будівля містить кухню, їдальню тощо; 2 Освітня будівля, приміщення школи для дітей молодшого віку, великий номерів дитячої та молодшої дитячої школи; 3 Освітня будівля: приміщення приміщення для дітей середнього та старшого віку, великий номерів – вільнобас та приміщення для дорослих;

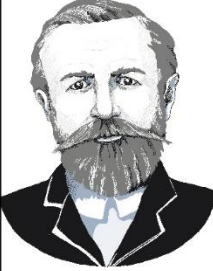
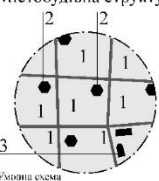
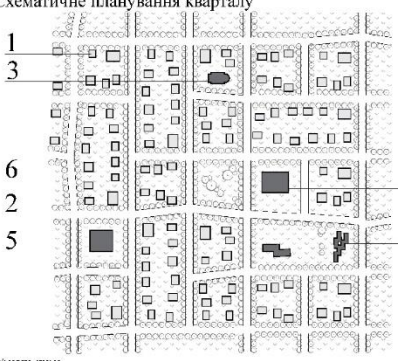

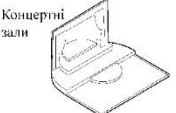
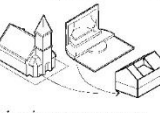

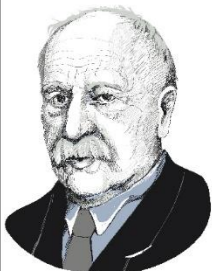

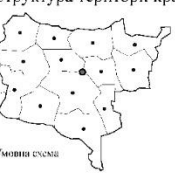
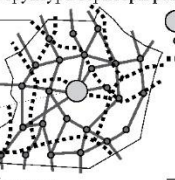

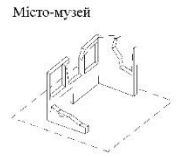
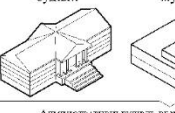
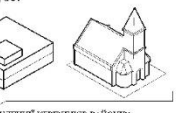

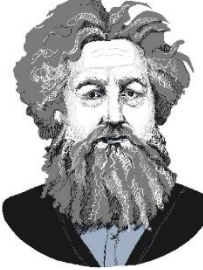

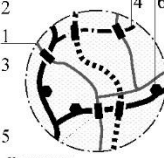
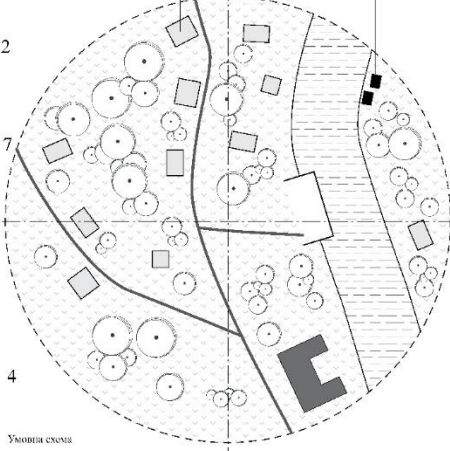
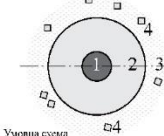

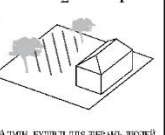

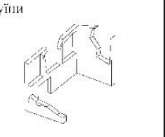
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ШАРЛЬ ФУР'Є</p> <p>«НОВИЙ ПРОМИСЛОВИЙ ТА КОРПОРАТИВНИЙ СВІТ АБО ВИНАХІД ПРИВАБЛИВОГО ТА ПРИРОДНОГО ПРОМИСЛОВОГО ПРОЦЕСУ, РОЗПОВСЮДЖЕНОГО У СЕРІЯХ ВІДПОВІДНО ДО ПРИСТРАСТЬ»</p> <p>1829 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (ТРАКТАТ-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Пропонована модель фаланги умовно відповідає місту-державі</p> <p>Територіальне розташування країни Необхідна квадратна ділянка довольного розташування; територія під забудову може бути в приватній власності, або взята в оренду</p> <p>К-сть мешканців: Кількість мешканців фаланги – 1800 осіб</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Поступова відмова від сіл на користь фаланг (фаланстерів); столиці, міста зберігаються, з поступовим зменшенням їхньої кількості;</p> <p>Глава держави: Унарх очолює один фаланстер, дуарх – три тощо</p> <p>Політична ідеологія: Соціалізм (спільні кухні, на яких готується їжа одразу для усього населення комуні, оплата праці кожного члена комуні, залежно від кількості виконаної роботи);</p>	<p>Структура території фаланстеру</p> <p>Умовна схема зображена відповідно до опису на плані Ш. Фур'є (Фур'є, 1954, с. 257)</p> <p>1 Дорога між сільськогосподарськими будівлями та будівлю фаланги може проходити дорогою; 2 Потічок з двома руслами; 3 Будівлі, що розташовуються по периметру дворів; 4 Двір, орієнтований на прогулянки в зимовий період, та засаджений деревами; 5 Колони та перистилі; 6 Двори, що розташовані між житлових корпусів; 7 Церква; 8 Будівля опери; 9 Підвісні переходи; 10 Площа для парадів; 11 Сільськогосподарські двори; 12 Три виступаючих з будівлі підвіди; 13 Опалювальні входи групи, що не виступають за межі стін; 14 Переходи на рівні першого поверху;</p>	<p>Будівлі фаланстера</p> <p>1 Будівля, що розташована по периметру двору А орієнтована на спокійні заняття (приміщення кошти, церкви тощо); 2 Виступають частини - місти послідовно барятних розмірності; 3 Дві двіркові заловані кухні; 4 Двір висотами формує акордівність та створює міксто розташування спільних; 5 Переходи на рівні першого поверху; 6 Переходи на рівні партеру;</p> <p>1 Будівля збудована з цегли, яка біліє по периметру стіни фаланстеру; 2 Атрибутів, поперек яких створює зміщення провідних ліній; 3 Поверх з ілюмінативним заляганням збудована з цегли для являть ролю; 4 Поверх з житловими кімнатами; 5 Мансарда з кімнатами для історії; 6 Арсада, яка служить відокремлює будівлю на рівні землі; 7 Переходи на рівні першого поверху;</p> <p>Поділ кварталів</p> <p>1 Керується в місті, рівні землі, з кімнати повинні зберігатися в двір і з огорожені саною землею. Усі квартали повинні залежно від парості у безпечної кількості, залежно від їхньої вартості.</p> <p>В корпусі з меншими кімнатами: 50, 100, 150, 200, 250, 150, 200, 250, 300, 350.</p> <p>В корпусі з більшими кімнатами: 250, 300, 350, 400, 450, 500, 400, 450, 500, 550, 600, 650</p> <p>В центральному корпусі: 500, 600, 650, 700, 750, 800, 850, 700, 750, 800, 850, 900, 950, 1000.</p>
 <p>КЛОД АНРІ ДЕ СЕН-СІМОН</p> <p>«ЛІТЕРАТУРНІ, ФІЛОСОФСЬКІ ТА ПРОМИСЛОВІ ДУМКИ»</p> <p>1825 р.</p> <p>«НОВЕ ХРИСТІАНСТВО»</p> <p>1825 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (ТРАКТАТ-УТОПІЯ)</p>	<p>Територіальне розташування країни Описано запропоновану автором модель суспільно-політичного устрою Франції. Такі вдосконалення є універсальними для всіх країн</p> <p>Релігія Нове християнство, основним законом якого є ідея, що «людя повинні відноситись один до одного як брати»</p> <p>Форма державного правління: На етапі формування суспільства – монархія, в подальшому відмова від державного правління</p> <p>Глава держави: Державу повинен очолювати король, влада якого буде передаватись у спадок. Адміністративна влада ставиться вище політичної</p> <p>Політична ідеологія: Соціалізм (основним завдання є покращити фізичні та моральні умови життя найбільш чисельного класу суспільства – баняків)</p>	<p>ІНФОРМАЦІЯ ВІДСУТНЯ</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Не передбачається відмова від приватної власності;</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Наукові установи</p> <p>Пропонується з будівель двох типів: наукових установ, при чому повинні забезпечуватись розробкою колекції літератури (зокрема, відносної до Академії наук), та математичних наук (так як економіки); друга - розробкою колекції мистецтва (до Академії мистецтв); доцільно та необхідні;</p> <p>Промислові споруди</p> <p>Основною розвиток суспільства автор вважає період під феодалістичного устрою до індустріального. Відношення, передбачено активний розвиток індустріальності та збільшення до цієї періоду кола розвитку;</p>

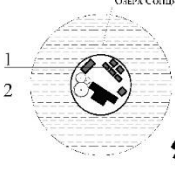
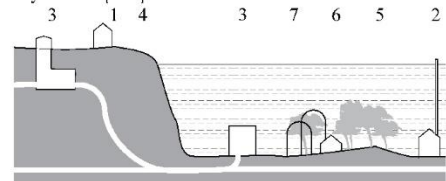
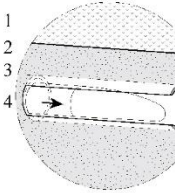
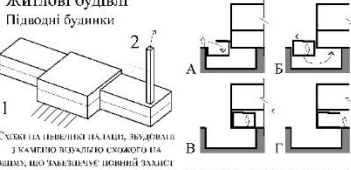
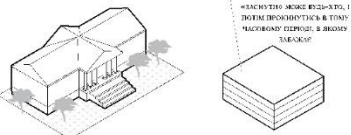
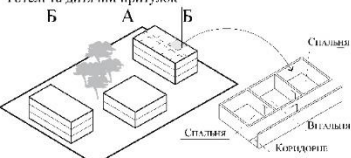

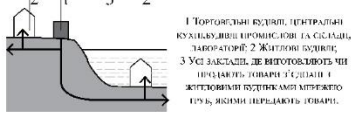
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ВОЛОДИМИР ОДОВСЬКИЙ</p> <p>«4338-Й РІК: ПЕТЕРБУРЗЬКІ ЛИСТИ»</p> <p>1835 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Країна з виходом до моря</p> <p>Територіальне розташування країни Країна охоплює значну площу земної кулі</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міська конурбація</p> <p>Форма державного управління: Республіка</p> <p>Глава держави: Голова держави поет. Кабінет міністрів формуєть міністр філософії, мистецтв, астрономії, повітряних сил, поети, філософи, історики тощо</p>	<p>Інфраструктура</p> <p>Автошляхи, вулиці та дороги</p> <p>Автошляхи, вулиці та дороги розташовано над поверхнею Землі. Основним транспортом є гальваностат – поверхня кулі, якою керує спеціальний професор, та яка активується за рахунок механізму гальванізму.</p> <p>Структура території</p> <p>Міська конурбація</p> <p>Зонування міст</p> <p>Існує умовний поділ: (1) Працездатне населення та молоді люди мешкають на півночі; (2) Діти та старші люди на півдні.</p> <p>Магістральні трубопроводи</p> <p>Спеціальні машини перекачують тепле повітря в мережу труб (1), з яких воно потрапляє в локальні сховища (2), які розташовані рівних містах. З таких сховищ (2) тепле повітря постачається (3) в житлові будинки, кріп орнаментів, повітряну транспортну магістраль (4) тощо.</p>	<p>Архітектура</p> <p>Архітектура ґрунтується на високотехнологічному будівництві (зокрема, кріпінні тощо). Застосовується, що історичні пам'ятки архітектури зберігаються формально.</p> <p>Житлові будівлі</p> <p>1 Житловий будинок; 2 Діама будівель використовують кріпіння або певно черепицю, та металеві чи вогниста будівель, які використовують з керованого кріплення; 3 Поверх з будівель розташовується котлован, який виступає як міст між поверхнями аеростатів; 4 Кріпіння освітлюються електричними лампочками, що здебільше падає Сонце; 5 В саді мешканці змушені формувати та засадити матеріальні вазони; 6 Доріжки в саді вкриті оксидним кріпленням; 7 Поверх з дерев'яним розташуванням кріпіння, з яких усі мешканці можуть отримати емоційний гал.</p> <p>Печитлові будівлі</p> <p>Готель</p> <p>Дахи таких будівель обшиті та вкриті вазонами-готель для президентів.</p> <p>Астрономічна обсерваторія</p> <p>розташована в історичній будівлі, яка була збудована основою в 2038 році (на 2300 років до описаних подій).</p> <p>Музей «Кабінет раритетів»</p> <p>В структурі музею входять кріпінні сад, з яких мешканці формують та засадити. За рахунок спеціальних систем, тодішній танцювальний сценарій сценарій відтворює різноманітні кріпіння, умови температурний режим, рівень вологи тощо. Засадити виступи, розташовані в саді «Кабінету раритетів» та кріпіння з історичної Внутрішньої Конфедерації. Поверх розташовані лабораторії, в яких мешканці тощо.</p>

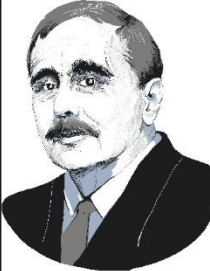

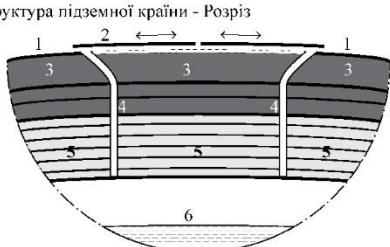
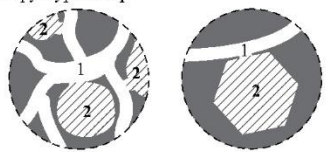
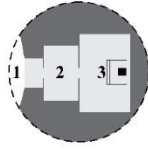
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ТЕОДОР ДЕЗАМІ</p> <p>«КОДЕКС СПІВТОВАРИСТВА»</p> <p>1842 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (ПАМФЛЕТ)</p>	<p>Територіальне розташування країни Інформація відсутня. Запропонована модель розрахована на будь-яку територію та площу</p> <p>К-сть мешканців: Країна формується певною кількістю комун, кожна з яких розрахована орієнтовано на 10 тис. мешканців</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Комуни формуватимуть провінції, які в свою чергу – республіку; певна кількість республік утворить одне велике співтовариство</p> <p>Форма державного управління: Республіка</p> <p>Державний устрій: Конфедерація утворена комунами</p> <p>Глава держави: Основними законодавчими органами є Національний та Всенародний конгреси; кожна комуна матиме власну асамблею з управління</p> <p>Політична ідеологія: Комунізм (сильність майна, рівність усіх громадян)</p>	<p>Розташування комун</p> <p>1 Комуни повинні розташовуватись достатньо близько одні від одної; 2 Нова комуна може бути збудована без особливих затрат; 3 Довкола кожного пояса забудови передбачені вулиці;</p> <p>Умовна схема</p> <p>Структура комуні</p> <p>Умовна схема зображена відповідно до плану та плану Т. Деزامі в трактаті «Кодекс Співтовариство»</p> <p>1 Партер площею 250 м кв.; 2 Малий поєс (приміщення загальної кухні, службові приміщення, культурно-відвідувальні приміщення, бібліотеки, музей, навчальні класи тощо.); 3 Крита галерея; 4 Великий поєс (магазини, майстерні, житлові квартири); 5 Вулиця, що зимою накриваються та опалюються, літом ж повністю відкрит та провітрювана; 6 Внутрішні сади; 7 Фруктові сади та плантації.</p>	<p>Житлові приміщення</p> <p>Розташовані з орієнтацією на північ та схід, відвідувальні забезпечені зручними сховищами. Усі мешканці окремо, чоловіки, жінки та діти, живуть у вогнях приміщень – доріжках.</p> <p>Кожна квартира орієнтована на північ та схід, відвідувальні забезпечені зручними сховищами. Усі мешканці окремо, чоловіки, жінки та діти, живуть у вогнях приміщень – доріжках.</p> <p>Нежитлові приміщення</p> <p>Малий поєс</p> <p>Малий поєс, включене в спеціальну розташування по плану саду; будівля містить приміщення загальної кухні, службові приміщення, культурно-відвідувальні приміщення, бібліотеки, музей, навчальні класи тощо.</p> <p>Спеціальні сади забезпечують тепле повітря між двома мурами перегородками (1) на 10 окремих ярусах; вазони окремих мешканців у вигляді підлоги, таким чином збільшують сильне приміщення.</p> <p>Великий поєс</p> <p>Великий поєс включене в спеціальну розташування по плану саду; будівля містить приміщення загальної кухні, службові приміщення, культурно-відвідувальні приміщення, бібліотеки, музей, навчальні класи тощо.</p> <p>1 Великий поєс; 2 Сад; 3 Малий поєс; Над вулицями-галереями (4) на розташуванні приміщення (5); Галерея (6) забезпечує доступ до кожного поверху, з чим мешканці можуть відвідувати фасадів та на кулі галереї.</p>

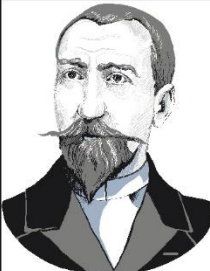

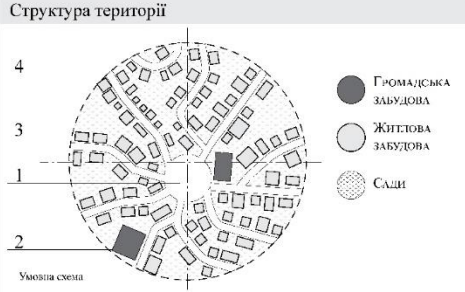
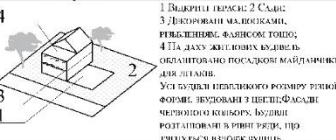

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ЕТЬЄН КАБЕ «ПОДОРОЖ ДО ІКАРІ» 1839 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Країна з виходом до моря</p> <p>Територіальне розташування країни: Ікарія розташована поруч з морським проливом, який відділяє її від країни Марволей (захід). Зі сходу від країни річка. З півдня та півночі Ікарія оточена гірськими хребтами, які відмежовують її від Мірона та Пагілії</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Провінції та комуни</p> <p>Загальна чисельність населення Майже 50 мільйонів</p> <p>Чисельність населення міст</p> <p>Зазначається, що кожне місто розбите на 60 кварталів, кожен з яких сформований шістнадцятьма житловими будинками на кожній з чотирьох сторін. В одному такому будинку мешкає від 12 до 40 осіб. Відповідно орієнтовна кількість мешканців одного міста від 46 080 до 153 600 осіб.</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Глава держави: Народне представництво – законодавча влада; Виконавчий корпус – виконавча влада</p> <p>Політична ідеологія: Колективістський комунізм (суспільна рівність, спільність майна, вісуність грошей)</p>	<p>Структура країни</p> <p>Територія країни поділена на 100 провінцій, площі та чисельність яких зменшуються майже рівно</p> <p>Кожна провінція поділена на 10 адміністративних одиниць, з головним містом в центральній частині провінції</p> <p>Територія області формується містом, кількома селами та житловими кількостями форм, які правильно розташовуються в межах її території</p> <p>Містобудівна організація столиці</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Столиця Ікара кругла в плані та поділена на дві майже рівні частини річкою Тапа (2), яку було штучно переведено в прямий канал, запроєктований потрібної ширини, щоб забезпечити рух пароплавів; 3 Острів – облаштовано площу з деревами, палац та сади; 4, 5 Гвинтова система - її утворюють вузьких вулиць, які запроєктовані паралельно руслу ріки та її грядуть як розташовані перпендикулярно до неї; 6 Місто розбите на квартали, загальна кількість яких надлишок предствлять; 7 За межами міст розташовані сільськогосподарські поля, луки, виноградники, сади; 8 Лікарні;</p> <p>Кwartали</p> <p>Житлові будинки; Громадські будинки</p> <p>Кожна вулиця забудована рівною кількістю будинків – 16 житлових будинків з кожного боку вулиці (1), та 1 громадською будівлею по центру (2), та ще двома з кожного краю (3). В центральній частині кожного кварталу запроєктовані сади (4), які покривають усе місто. В такі сади з чотирьох загальних входи, які ведуть з вулиць, та окремі з кожної будівлі (через портик).</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Кожна сторона кварталу забудована 16 житловими будинками, жовтого кольору в межах окремого будинку. Якщо кімнати члени сім'ї перебувають 40 осіб, два сім'ї повинні мешкати в двох будинках, які покривають між собою спеціальним проходом</p> <p>Зонувания будівлі</p> <p>1 Двоповерховий поверх (розмірний, парубок, призначений для зберігання); 2 Слід запроєктовати декілька поверхів в просторій поверх без двоповерхових поверхів; 3 Парубок, вулиця, вулиця, призначений, план та бібліотека; 4 Перший поверх (об'ємний, з муз. інструментами та сільськогосподарськими); 5 Верхній поверх (спальня); 6 Балкони та тераси оточені балюстрадами та декоративними квітками.</p> <p>Фасади з боку садів</p> <p>Фасади, що орієнтовані в сади, виконані з сталі, оздобленої в архітектурі: 1 Загальна площа саду; 2 Нестабільна частини саду для приватного використання; 3 Фасади декоративні, тріскаються з різноманітними породами порцеляни; 4 Усе довкола води обгороджене з спеціальних шпестерів, та підтримує використання.</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Ресторани</p> <p>Ресторанові на кожній вулиці. 1 Зона розташована на 1-2 поверхі поєднаних поверхів, декоративні квітками; 2 Перегородки між залами окремі, який грає роль час окремі;</p> <p>Магазини</p> <p>Магазини створює та планують відповідно розташовані до усіх загальних будинків. За кожним магазином закріплюється певна кількість сімей. Декоративні вивіски, які прикріплюються у відповідності до магазинів.</p> <p>Майстерні</p> <p>Триповерхові сторони площею 1000 кв. м. 1 Перший поверх (розташовані майстерні для парубка, металургів тощо); 2 Металургі майстерні; 3 Відкриті поверхи займають робочі майстерні. Планування - загальне;</p> <p>Лікарні</p> <p>Розташовані за межами міст. Нестабільно розроблені, розташовані на двох поверхах. 1 Дві медичні; 2 Дві жіночі; 3 Відкриті двоповерхові парки.</p>
 <p>МИКОЛА ЧЕРНИШЕВСЬКИЙ «ЩО РОБИТИ?» 1863 р. Тип першоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Країна з виходом до моря</p> <p>Територіальне розташування країни: Детальна інформація відсутня. Зазначається, що країна охоплює значну територію материка Євразія</p> <p>Столиця/головне місто держави Єдиної столиці немає; міста які залишилися, слугують важливими транспортними вузлами, місцями активної торгівлі</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста, кількість яких зменшилася; великі будівлі-комуни</p> <p>Політична ідеологія: Інформація відсутня. Зазначається, що усі мешканці можуть бути щасливими.</p>	<p>Структура території</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Міста розташовані поруч з гаванями, в місцях нарізину півних тощ; 2 Більшість мешканців живуть в комунах, що розкидані по усій території країни; 3 Залізничні колії; 4 Автомобільні дороги; 5 Гавань</p>	<p>Житловий будинок-комуна</p> <p>Умовна схема</p> <p>Проводиться авторська аналогія з Кришталевим Палацом першої французької революції 1831 р. (аук. Дж. Пассетти). Житлові стіни з чавуну та сталі, створюють необхідний для будівлі простір. Планування в середній висоті між стінами стінами обгороджені та стінами внутрішнього палацу формують галерії та балкони. Внутрішня будівля збудована з каменю, вона досить велика, шарпаною рівною шпиги призначена.</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Шатро</p> <p>Нічого неможливо тільки за забезпечення їм. Працюють на двох поверхових</p> <p>Громадські центри</p> <p>Палац мистецтв, будівля музею</p>

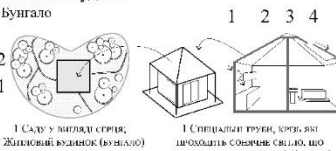

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ЕДВАРД БЕЛЛАМІ</p> <p>«ОЗИРАЮЧИСЬ НАЗАД: 2000–1887»</p> <p>1888 р.</p> <p>Тип ПЕРШОДЖЕРЕЛА ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Територіальне розташування країни Описана територія відповідає сучасній території США, а саме м. Бостон</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Усі країни співпрацюють між собою, мають схожий устрій та політичну систему, таким чином утворюють єдине ціле; кожна країна поділяється на регіони, міста, села тощо;</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Державний устрій: Унітарна, якщо розглядати окрему державу. Конфедеративний устрій єдиної світової держава, яка включає усі країни світу</p> <p>Глава держави: Президент</p> <p>Політична ідеологія: Радикальний соціалізм (усе населення віком від 21 до 45 років повинні працювати; відсутні гроші; передбачено окреме бюро, яке відповідає за зовнішню торгівлю)</p>	<p>Містобудівна структура міста</p> <p>Умовні схеми</p> <p>Схематичне планування кварталу</p> <p>Умовні схеми</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Житлові квартали; 2 Громадські будівлі: склад-магазин, спільна кухня, розташовані в кожному кварталі відповідно до території міста; 3 Концертний зал, церква тощо 4 Спільні склади; 5 Спільна кухня; 6 Сквери засаджені деревами з фонтанами та скульптурними групами; розташовані в кожному кварталі; 7 Концертні зали, школа, музей тощо; 	<p>Житлові будівлі</p> <p>1 Житлові будівлі різної архітектури; 2 Церковний сад; 3 На дахах розташовано об'єкти майстерні; В кожному будинку передбачено колективний простір для проведення музичних, драматичних тощо</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Церкви</p> <p>Концертні зали</p> <p>Зв'язувальна мовна шпальта церкв та служб в нежитлі</p> <p>Концертні зали мають підлогове, в концертних залах передбачено музичні органи залу, де грають різну музику</p> <p>Церкви та концертні зали з'єднані з житловими будівлями спеціальними естакадами, для досягнення спеціальних цільових чи концертних у стилі дома в «музичних залах»</p> <p>Спільні магазини-склади</p> <p>1 Високі вікна; 2 Фасади дорівокан великими скульптурами людей, які символізують багатство; 3 Складні вулиці, висотою понад 100 метрів</p> <p>1 Спільний складовий, де знаходяться малі товари; Покриття високих товарів, та формувачем висхідних в склади; 3 Склади йдуть достатньою до закриттяся доріжок</p> <p>Спільна кухня</p> <p>Державна кухня великою розпоряджується, її центральною групою на фасаді; високою функцією їдальні, де кожна стіл має окрему кухню, в якій овальні. Якщо мешканці вирішують обідати дома, їдуть достатньою до закриттяся доріжок</p>
<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p> <p>ВІЛЬЯМ ДІЛ ГОВЕЛЛЗ</p> <p>«МАНДРІВНИК З АЛЬТРУРІЇ»</p> <p>1894 р.</p> <p>Тип ПЕРШОДЖЕРЕЛА ВИДАННЯ (УТОПІЧНА НОВЕЛА)</p>	<p>Тип держави: Острівна держава Альтрурія</p> <p>Столиця/ головне місто держави Єдина столиця для всієї держави; столиці (обласні центри) кожного району країни</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Територія країни поділена на райони в кожному з яких є столиця; села, що розташовані по всій країні</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Глава держави: Президент, що обирається усім народом</p> <p>Політична ідеологія: Соціалізм (у всіх громадян рівня права та обов'язки; відсутність податку на класи; основою усіх законів є допомога ближнім та «відповідальність за брата свого»; основа пошла належить митцям, дікарам та винахідникам, оскільки їхня діяльність орієнтована на одясування громадян країни; відсутність грошей та приватної власності; вибори в органи місцевої влади відбуваються щорічно)</p>	<p>Розміри острова</p> <p>Умовні схеми</p> <p>Розміри острова Альтрурія відповідають розмірам Австралії</p> <p>Структура території країни</p> <p>Умовні схеми</p> <p>1 Єдина столиця для всієї держави; 2 Райони; 3 Столиці (обласні центри) кожного району країни;</p> <p>Структура території району</p> <p>Умовні схеми</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Столиця (обласний центр) району; 2 Села; 3 Залізничні та усі підприємства транспорту перебувають в державній власності; залізничні колії покривали всю територію країни; демонтовано колії, що дублювали одна одну, а кожбі ті маршрути, що не користуються попитом; 4 Дороги хорошої якості, поєднують усі села та столиці; 	<p>Житлові будівлі</p> <p>Компактні та прості, але при цьому достатньо красиві</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Громадські будівлі</p> <p>Місто-музей</p> <p>Будують значних розмірів, з використанням декору та ретроспективних архітектурних стилів</p> <p>Єдине міст репертою, та служує функціональною частковою відокремленою будівлею, показано системи модернізованих та капіталізованих 1994 тощо</p> <p>Адміністративні будівлі</p> <p>Картинні галереї, музеї</p> <p>Собори</p> <p>Адміністративні будівлі, релігійні керівники району; університети, картинні галереї, музеї, театри, організації, різноманітні лабораторії та собори розташовані в столицях</p>

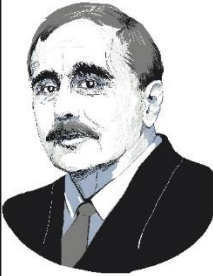
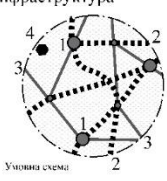

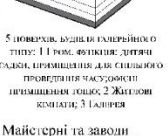
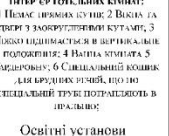
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ВІЛЬЯМ МОРРИС</p> <p>«НОВИНИ НІЗВІДКІЛЯ, АБО ЕПОХА СПОКОЮ»</p> <p>1890 р.</p> <p>Тип першоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Описана територія відповідає сучасній території Великої Британії</p> <p>Столиця/ головне місто держави Великі міста відсутні, відповідно, можна припустити, що столиці немає</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста, які слугували промисловими центрами, зникли; Основною адміністративною одиницею є община чи округ, які формуються селами; передбачено численну кількість одиночних будівель;</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Державний устрій Унітарна</p> <p>Глава держави: Відсутній, всі питання вирішуються на зборах громадян; політика також відсутня</p> <p>Політична ідеологія: Комунізм (в державі відсутня приватна власність; відсутні гроші; та будь-який розрахунок за роботу, усі товари отримуються безоплатно; усі мешканці живуть в окремих будівлях, але, десь їхніх помісцьків заклали відкриті)</p>	<p>Розташування країни</p> <p>Описана територія, її природні ресурси, ландшафт - відповідають сучасній території Великої Британії</p> <p>Інфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Дороги орієнтовані на грузовий транспорт; проходять через поля/сади; 2 Залізничні колії; 3 Ріки та потчки; 4 Потчок, який в 19 столітті був переведений в підземні труби, тепер очищений та відновлений; 5 Мости (будують з дерева, каміння тощо). На ширших мостах розташовані киоски з квітами тощо; 6 Порти та причали. <p>Умовна схема</p> <p>Структура територій</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Ринкова площа; в базарний день туди приїжджає значна кількість продавців та покупців; 2 Житлові будівлі та сади, парки; 3 Поля; 4 Вільні розташовані житлові будівлі, які чергуються з вільними територіями <p>Умовна схема</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Громадська забудова ○ Житлова забудова ○ Сади <p>Річка Темза; 2 Значна кількість парків, садів, алей тощо; 3 Набережна з причалом човнів на р. Темзі; 4 Будинок для гостей; 5 Мости розташовані вздовж річки Темза, виконують різню функцію; 6 Житлові будівлі; 7 Дороги орієнтовані на грузовий транспорт; проходять через поля/сади;</p> <p>Функціональне зонування невеликих міст</p> <p>1 Ринкова площа; в базарний день туди приїжджає значна кількість продавців та покупців; 2 Житлові будівлі та сади, парки; 3 Поля; 4 Вільні розташовані житлові будівлі, які чергуються з вільними територіями</p> <p>Умовна схема</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>1 Житлові будівлі одноповерхові та двоповерхові з селянським стилем (надають життя Помпеї). Будівлі мають вузькі вікна з гвізди та покриті черепинним дахом. Або виконані цеглою з дерев'яним дахом. 2 Сади. 3 Маловисокі парки.</p> <p>Усі мешканці мають зручності в місті: проживання за льотним календарем. Частина вільних розташована вздовж (4) річки чи порту (5) добуваю</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Будинок для гостей</p> <p>Розташований поруч з річкою, високо вздовж, що поводить майже на рівні підлоги, декорований рельєфним камінем над вікнами фриз, виготовлений з теракоти, будова мурована з цегли, дахове покриття - селянське.</p> <p>Адміністративні будівлі</p> <p>1 Адмін. будівлі для держав. служб (наприклад) - високі будівлі з високим дахом покритим снігом; декоровані рельєфним камінем та скульптурними вирощуваннями на фасаді. Використовуються в якості місця, обслуговує (2) вільні території проживання на селянському боці.</p> <p>Торгові будівлі</p> <p>На вулиці Ціка це: дво- або триповерхові споруди; (1) перші поверхи займають магазини з парканами та дерев'яними стелами; (2) верхні поверхи служать торговельними кімнатами для продавців.</p> <p>Музейний ринок</p> <p>Будинки (1) квадратні поперечним діаметром, по середині якого розташовані (2) фонтани (3) фонтані та фонтани по периметру з місцями для сидіння. Слідом за ними будівлі низькобудовані, мають округлі форми. Окремі торгові приміщення в будівлі також перебудовано окремий зал.</p> <p>Майстерні</p> <p>Майстерні, де виробляють різні ремісники для спільної роботи; звідси за розміром великі, без складських приміщень.</p> <p>Театр</p> <p>Восьмикутний будинок з високим дахом, оточений аркадами, перебудованою вільними територіями оточений аркадами. Виконано на чужому селянському підґрунті.</p> <p>Музей та галерея</p> <p>Британський музей розташований в історичній будівлі, мають величезну кількість кімнат старовинні, різних кімнат тощо. Національна галерея розташована по вулиці краді в історичних будівлях; в них перебудовано кімнати попередніх століть.</p> <p>Освітні установи</p> <p>Школа вільних. Для забезпечення невідсутності студентських установ. Будівлі Оксфорду та Кембриджу використовують та слугують центрами «справжнього» вчання. Будівлі історичного характеру також зберігають, мають житлові кімнати, використовують та великі вільні території.</p> <p>Історичні будівлі</p> <p>Видіорський замок перебудовано в типовою фортецю; більшість приміщень стіни в житлових кімнатах частині приміщень виконані цеглою з дерев'яним дахом. Виступає фундація мурованого. Виступає фундація мурованого. Частково збережено в тому, який було зведено в 19 столітті. Виступає фундація мурованого. Пальмовий виступає частини будівлі займає ринок, релігійно-селянська церква для держави. Палац і митний-порт перебудовано на торгові для перебудови. Історичні та інші релігійні державні будівлі.</p> <p>Руїни</p> <p>Збережені руїни старовинної та великі селянські будівлі в місті. Вільні руїни старовинної будівлі поруч з р. Ріви.</p>

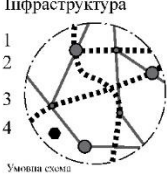
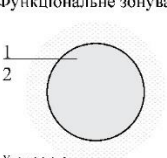

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ПОРФИРІЙ ІНФАНТЬЄВ</p> <p>«НА ІНШІЙ ПЛАНЕТІ»</p> <p>ПЕРША НАЗВА «МІШКАНЦІ МАРСА»</p> <p>1896 р. (без цензури); 1901 р. – перша публікація цензурованої версії</p> <p>Тип періодичного ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Крайні територіально не обмежуються поверхнею суші, оскільки частина будівель розташована під водою</p> <p>Територіальне розташування країни Марс (четверта планета Сонячної системи)</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Відсутні села чи міста, оскільки вони вважаються не гігієнічною формою розселення. Основною адміністративною одиницею – є окрема будівля</p> <p>Політична ідеологія: Соціалізм</p> <p>Примітка: *Частина тексту книги була вилучена спеціальною комісією з цензури протягом 1896 – 1901 рр.. Повністю роман жодного разу не був надрукованим. Відповідно до даних статті А. Блома, серед вилучених матеріалів є інформація щодо політичної та соціальної організації життя марсіян [Блом, 1970]</p>	<p>Структура території</p> <p>1 Суша, в більшій мірі рівнинна; 2 Канали – штучно створена мережа каналів, що покриває усю рівнинну частину суші; 3 Водойм на Марсі не дуже багато: немає рік; декілька морів, води яких бувають вільного кольору; озера Сонця з островом по центру;</p> <p>Структура озера Сонця</p> <p>1 Картинні галереї, музеї, кабінети для хімічних та фізичних експериментів тощо – локалізовані на території острова на Озері Сонця, та формують своєрідне містечко. Тут зібрані експонати не тільки марсіанської історії, а й різні приклади з історії інших планет, в тому числі Землі; 2 Головне центральне Статистичне бюро</p> <p>Зонування території</p> <p>1 Наземні будівлі; 2 Підводні будівлі, повітря подається через спеціальні трубопроводи, що з'єднані з поверхнею; 3 Вокзали, які можуть бути підземні та підводні; 4 Підводна та підземна залізниця покриває усю поверхню планети. Залізничні сполучення забезпечується мережею труб, по яких рухаються спеціальні вагони, форма яких нагадує кулі; 5 Підводні парки та сади засаджені велетенськими деревами, що візуально схожі на дуби, а також папоротами та коралами; 6 Поміж створених природою арок та колон, розташовані зведені марсіанцями альпашки, та квітчинки; 7 Підводні простори спільного користування, багаті на реномантні колонни, портики, стіни з візерунками, що були висічені водою;</p> <p>Інфраструктура</p> <p>1 Поверхня Марсу; 2 Підземний чи підводний простір; 3 Мережа труб підводної та підземної залізниці, яка покриває усю поверхню планети; 4 По трубах рухаються швидкісні потяги обтічної форми (нагадує кулі)</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Підводні будинки</p> <p>Система (на поверхні планети, надземні) з каміню зваблює слоюсто на зямлі, що зваблює новий заміст від оточуючої води. Виконані отвори заповнені кристалом.</p> <p>1 Палац в який влізати відбувається через спеціальні входи групи – невеликий вхід, що розташований перед вхідним порталом; 2 Повітря подається через спеціальні трубопроводи, що з'єднані з поверхнею</p> <p>А. Марсіанці «виростають» в «вхідній екрані»; Б. «Басейн» тактовим зливкам отримався під поверхню зовнішнього озера; В. «Басейн» піднімається наверх, але вже у внутрішньому приміщенні басейну; Г. «Басейн» піднімається в огорожі</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Головне центральне Статистичне бюро</p> <p>Розташоване на острові на Озері Сонця. Будівля багато згорювана – стіни ось шваброві дерев'яні камінем, скляним на поверхні кристалом, дах виготовлений з кристалу. Архітектурний декор об'єкту: каменні капітелі – з лотоса, фрески та карієкши діючого камінем. Будівля оточена садом з альпашками, фонтанами</p> <p>Забудовується, що є спеціальна «марсіанська усипальня» – будівля, що зводиться зовні та всередині приміщення. Усипальня викладена з марсіанського каменю, будівля викладена поверхнею з вапняку стіна, на зовнішню викладену кіткість роки</p> <p>Готелі та дитячий приюток</p> <p>А. Дитячий приюток (наземний) – це двоповерховий споруда, перший поверх якої має спеціальні місця для наймолодших дітей. Поруч з будівлю розбиті спеціальні сад Школи</p> <p>Б. Готель (наземний). Розташована симетрично від готелю дитячого будинку. Окремі окремі, наприкладні будівлі та будівельні споруди</p> <p>Будинок опери</p> <p>Нагадує двоповерховий театр, об'ємитовано під водним тиском з швидкісним ліфтом</p> <p>2 Окремі зовнішні місця для сидіння, також навітряно маю фонтан для арміданів з якого відливається вода на сцену</p> <p>Спеціальна мережа трубопроводів</p> <p>1 Торговельні будинки, центральні кооперативні промислові та сільськогосподарські; 2 Житлові будинки; 3 Усі закладі, де виготовляють чи продають товари з'єднані з житловими будинками мережею труб, якіми передають товари.</p>

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ГЕРБЕРТ ВЕЛЗ «ПЕРШІ ЛЮДИ НА МІСЯЦІ» 1901 р. Тип ПЕРШОДЖЕРЕЛА ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Підземна країна</p> <p>Територіальне розташування країни Місяць (супутник планети Земля)</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста, ферми та окремі печери</p> <p>Форма державного правління: Ноократична монархія</p> <p>Глава держави: Великий Лунарій Аристократію формують науковці, яких поділяють на три класи: адміністратори; селеніти, які спеціалізуються за окремою кубічною ділянкою Місяця; експерти, які мають найбільше знань.</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм (відсутність соціальної рівності; відстоювання традиційних норм та систем тощо)</p>	<p>Розташування підземної країни</p> <p>Підземні міста розташовані в кратерах та закриваються металевими воротами. Місяць розташований на поверхні Місяця стосовно протилежного боку до полюсу. Занеполюється відкритими проходами "теплого" періоду, та закриваються, коли знову настає "холодна" фаза.</p> <p>Структура підземної країни - Розріз</p> <p>1 Поверхню Місяця займають пасовища; 2 Металеві ворота; 3 Верхній підземний рівень – машинні зали, скотобійні, ферми та різні технічні приміщення; 4 Лютові шахти; 5 Міста та різні приміщення майстерів; 6 Найнижчий рівень – Центральне море.</p>	<p>Структура печер</p> <p>МЕРЕЖА ТУНЕЛІВ ТА ШАХТ ХАОТИЧНА 1 ТуNELI; 2 ПРИМІЩЕННЯ;</p> <p>ШЕСТИКУТНІ ПЕЧЕРИ, ЯК ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ, ЯК ЖИЛОВІ ПРИМІЩЕННЯ 1 ТуNELI; 2 ПРИМІЩЕННЯ;</p> <p>Палац правителя</p> <p>ПАЛАЦ ПРАВИТЕЛЯ СФОРМОВАНИЙ ЗНАЧНОЮ КІЛЬКІСТЮ ПЕЧЕР. АНФАДА З ДЕКОРОВАНИХ ЗАЛІВ, КОЖЕН З ЯКИХ МАС КУТОЛОНОДІБНЕ СКЛЕПИННЯ; КОЖНА НАСТУПНА ПЕЧЕРА ВІЙША ТА ВІЙША ЗА ПОІНРЕДНО</p> <p>1 ТуNELI; 2 ПРИМІЩЕННЯ ПАЛАЦУ; 3 ТРОИ</p>

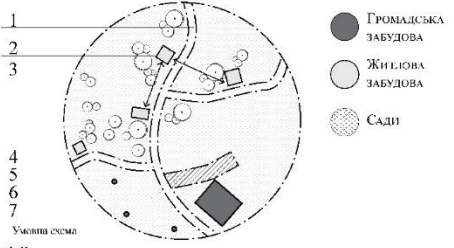

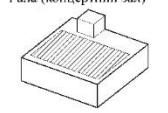
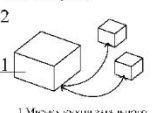

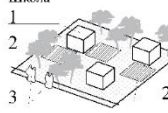
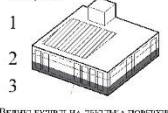
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>АНАТОЛЬ ФРАНС «НА БЛИХ СКАЛАХ» 1905 р. Тип ПЕРШОДЖЕРЕЛА ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Великий союз декількох Європейських держав - «Європейська федерація». Згадуються Сполучені держави Африки</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста, що були сформовані історично занепадають; більшість населених пунктів – села;</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Глава держави: Відсутній</p> <p>Політична ідеологія: Колективізм (відсутність приватної власності, грошей; працівники отримують бони за певну кількість відпрацьованих годин; ці бони обмінюються на їжу, одяг тощо)</p>	<p>Інфраструктура</p> <p>1 Міста; 2 МЕРЕЖА КАНАЛІВ, ЩО ПЕРЕТІНАЄ ПОЛЯ ТА ЛУГИ; 3 АВТОСТРАДИ, ВУЛИЦІ ТА ДОРОГИ ОРИЄНТОВАНИ НА АВТОТРАНСПОРТ ТА ТРАМВАЇ, РОЗТАШОВАНИ ПОРУЧ З ЛУКАМИ (ПАРКАМИ); 4 ПОЛЯ ТА ЛУГИ;</p> <p>Структура території</p> <p>1 КРУГЛА В ПЛАНІ ПЛОЩА З НИЗЬКОЮ ТРАПОРІВЬ; 2 ГРОМАДСЬКІ ЗБУДОВА; 3 ЖИЛОВІ ЗБУДОВА; 4 ДОВГІЛЬНА МЕРЕЖА ВУЛИЦЬ; АВТОСТРАДИ, ВУЛИЦІ ТА ДОРОГИ ОРИЄНТОВАНИ НА АВТОТРАНСПОРТ ТА ТРАМВАЇ;</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>1 Відкриті тераси; 2 Сад; 3 Діверговані маловисокі, привідповідні валискові топи; 4 Та даху житлових будівель об'єднано поєднаною майданчиком для літати. Усі будівлі невеликого розміру з певної форми збудовані з певної форми чотирикутних будівель. Різні літати в різні режі, що гісто гісто відокремлюються.</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Заклад харчування</p> <p>Великого розміру будівля з скляними дверима (1); Фасад декоративний фризаль, що зображає об'єкти (2).</p> <p>Музеї, бібліотеки</p> <p>Розташовані в історичних будівлях, збережених в оригіналі освітніх будівель.</p> <p>Пекарня</p> <p>Велика будівля з залом (1); Довгий асфальтований (2); Широка праця, що обидва боки якої розташовані значного розміру цукрові скрубери, що зображують Святи та Желі (3).</p> <p>Руїни міських будівель</p> <p>Оскільки надмірна перевага сільському господарству, міста повільно занепадали, а старі будівлі руйнувалися.</p>

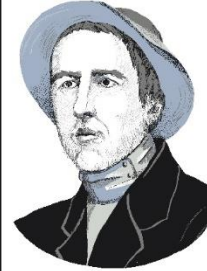
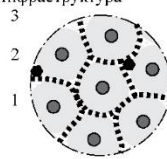
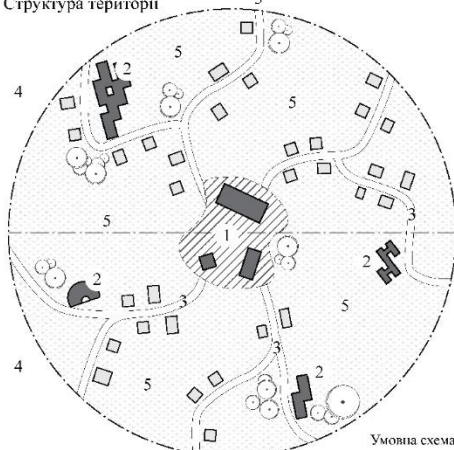

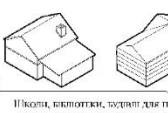

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>РОКЕЯ САХАВАТ ХОССЕЙН «МРІЯ СУЛТАНИ» 1905 р. Тип ПЕРШОДЖЕРЕЛА ВИДАННЯ (ОПОВІДАННЯ)</p>	<p>Територіальне розташування країни Інформація про розташування Леділенду відсутня;</p> <p>Столиця/ головне місто держави Головне місто країни, де мешкає королева</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p> <p>Глава держави: Королева; палата старійшин;</p>	<p>Структура території</p> <p>1 ПАРКИ ТА СТЕЖКИ ВКРИТІ ТРАВОЮ ТА КВІТАМИ; 2 САДИ, ПЛОЦІ, ЯКИХ НАМАГАЮТЬСЯ ПОСТІЙНО ЗЕЛЕНУВАТИ; 3 МЕРЕЖА ШТУЧНИХ ФОНТАНІВ; 4 ЖИЛОВІ БУДІВКИ (БУНГАЛО) РОЗТАШОВАНИ В САДАХ; 5 ГРОМАДСЬКІ БУДІВЛИ (АДМІНІСТРАТИВНІ БУДІВЛИ, ЗАКЛАДИ ОСВІТИ);</p> <p>Забезпечення сполучення та доставки з певним поєднанням відсутня. Освітнім працівникам с. певний аналіти, які піднімаються на висоту 6-7 футів.</p>	<p>Житлові будівлі Бунгало</p> <p>1 Сад у вигляді ступі; 2 Житлові будівлю (бунгало); 3 Спеціальні тераси, через які діловодять сонячне світло, що дозволяє готувати їжу; 2 Кухня; 3 Велика залова; 4 Довге поверхня залу кімнати з ніжкою.</p> <p>Нежитлові будівлі Заклади освіти</p> <p>Школи та університети; окремо побудовані на каляди для жінок та чоловіків;</p> <p>Адміністративні будівлі</p> <p>Розочий діти трімас оповісно 2 гідний</p>

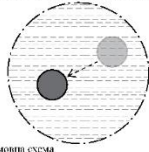
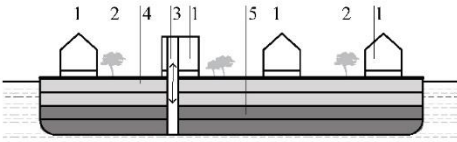
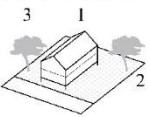
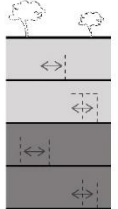
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ГЕРБЕРТ ВЕЛЗ</p> <p>«СУЧАСНА УТОПІЯ»</p> <p>1905 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Єдина держава, що охоплює усю планету Утопія</p> <p>Територіальне розташування країни: Альтернативний світ – планета «Утопія»</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Декілька головних міст планети, в яких періодично засідає уряд</p> <p>К-сть мешканців: не перевищує 1 500 000 000 осіб</p> <p>Форма державного правління: Аристократична республіка</p> <p>Глава держави Вищий орган влади - парламент; є місцева та загальна влада</p> <p>Політична ідеологія: Має ознаки лібералізму усі мешканці планети мають право голосу; можуть балотуватись в парламент (класова приналежність не передається у спадок); визнання прав та свобод усіх громадян, не залежно від раси та статі тощо</p>	<p>Інфраструктура</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Міста; 2 Залізничні колії півдвієкісних потягів; 3 Автомобільні дороги достатньо широкі; орієнтовна ширина смуги для руху автотранспорту – 100 ярдів (шириною 91,44 м); 4 Станції альтернативних джерел енергії;</p> <p>Тунель під протокою Ла-Манш</p> <p>1 Протока Ла-Манш; 2 Територія, що відповідає земній Великій Британії; 3 Територія, що відповідає земній Франції; 4 Тунель під протокою (в дійсності збудований в 1994 р.)</p> <p>Функціональне зонування міст</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Громадська функція (адміністративні будівлі, театри тощо); 2 Периферія – житлові будівлі; 3 Поля; 4 Вільно розташовані житлові будівлі, які чергуються з вільними територіями</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Житлові будівлі вбудовані в колективній групі</p> <p>Класик: 1 Громадська дитяча садок, призначений для спільного проведення часу усіми дітьми; 2 Житлові кімнати</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Готелі</p> <p>Спільний атриум</p> <p>Інтер'єр готельних кімнат: 1 Пелюс, навісний сушар; 2 Ванна; 3 Диван з зворотньою кутанією; 4 Люк, що відкривається в сиринкальну підлогу; 5 Ванна кімната; 6 Сидячий столик для вільних розмов, що не спеціально призначений для цього</p> <p>5 номерів, будівля готельного типу; 11 номер, 49 номер, дитячі садок, призначений для спільного проведення часу усіми дітьми; 2 Житлові кімнати; 3 Лаунж</p> <p>Майстерні та заводи</p> <p>Промисловий мінар, в який перед дві протилежні стіни лінійно розміщені відкриті робота набагато простіше в містечковій студії.</p> <p>Освітні установи</p> <p>Школи: розташовуються в різних частинах міста; вчителі можуть збиратись після заняття; Університети: планують доводитись урочиста між собою по своїй ідеалі.</p>

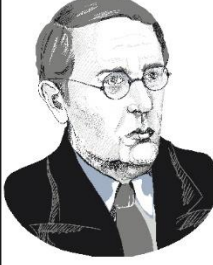
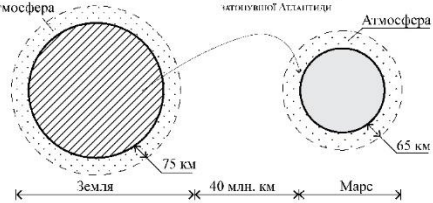
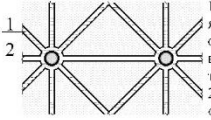
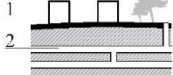
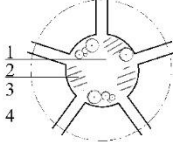
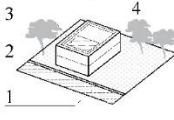
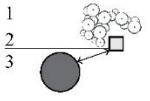

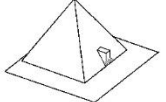
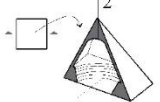
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ОЛЕКСАНДР БОГДАНОВ</p> <p>«ЧЕРВОНА ЗОРЯ»</p> <p>1908 р.</p> <p>«ІНЖЕНЕР МЕННІ»</p> <p>1912 р.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Єдина держава, що охоплює усю планету Марс</p> <p>Територіальне розташування країни: Марс (четверта планета Сонячної системи)</p> <p>К-сть мешканців: 300 млн. осіб (етапом на XVII ст.)</p> <p>К-сть мешканців в населених пунктах: Великі міста – не вказано; Невеликі містечка – 15-20 тис.;</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Місто, невелике містечко</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Державний устрій: Федеративна держава</p> <p>Політична ідеологія: Соціалізм</p>	<p>Структура території</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Мережа каналів, грєзів та інших водних споруд була збудована в період Великих каналних робіт; 2 Мости будуються вузькими, виключно для використання пішоходами. Існує мережа мостів через канали, що дозволяє сполучати протилежні береги;</p> <p>Інфраструктура</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Міста розділені за функціональним призначенням: хімічне містечко; дитячі містечка тощо; 2 Залізничні колії забезпечують сполучення різних фабрик; 3 Будівлі транспорту (Станції сполучення) слугують точками з'єднання різних населених пунктів; 4 Електростанції на відновляльних джерелах енергії (вітру тощо);</p> <p>Функціональне зонування міст</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Збудова міста; 2 Міста оточені зеленими зонами, та можуть розташовуватись поруч з водоймами.</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>1 Негірний поверх: робота призначена; 2 Другий поверх: житлові кімнати і приміщення для робітників з дружиною; 3 Висна поверх: простору зручності і зручності (зазвичай стіни призначені); 4 Спільний атриум із системою вентиляції (такі системи зазвичай використовують); 5 Спільний атриум, який призначений для проведення часу.</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Будівлі дитини</p> <p>Лестя з оздобленим склом</p> <p>2 поверхи</p> <p>1 Кімнати для виховання півдвієкісних дітей (2) навісний тент; 3 Обмежені просторові зони, в яких діти можуть грати; 4 Кухня і їдальня, а також допоміжні кімнати (наприклад, туалетні та санітарні для сирітків тощо);</p> <p>Промислові будівлі та склади різного призначення</p> <p>1 Ворота висотою 12 м, а шириною 10 м; 2 Комони; 3 Скляні штори (розміри та масова); 4 Кухня об'ємна з тандемом; 2 Верстатний простір розташований стінами з електричними та пневматичними актуаторами; статистичними даними, щодо зайнятості на різних заводах та в різних сферах.</p> <p>1 Каркасно-об'ємно-просторова система з круговими колонами 10 м висоти</p> <p>Лікарні</p> <p>Покриті на базові лікарні та окремі лікарні для спеціалізованої роботи</p> <p>Лабораторії</p> <p>Покриті на підземні та наземні лабораторії</p>

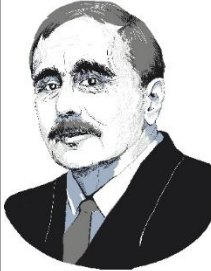

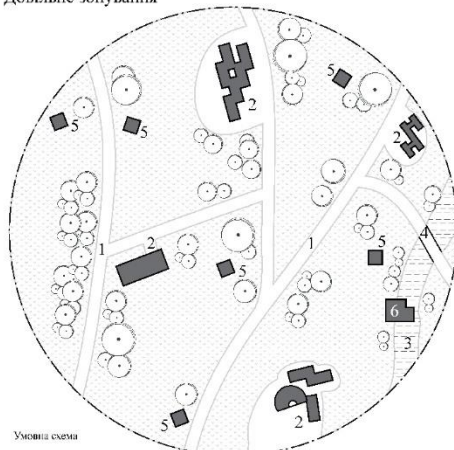

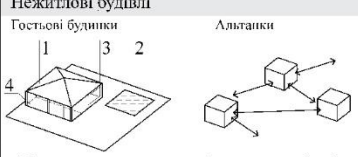
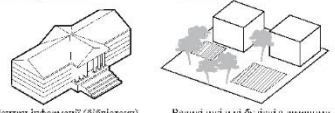
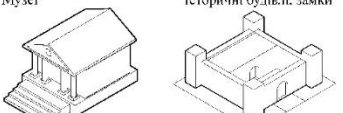
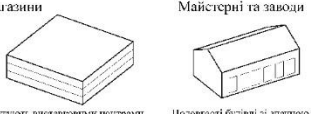

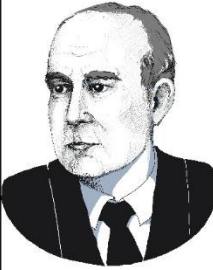
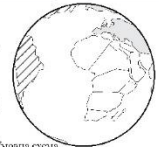
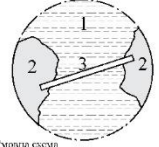
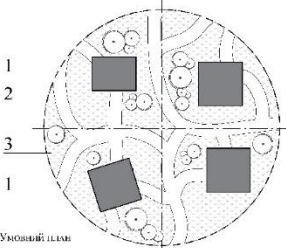
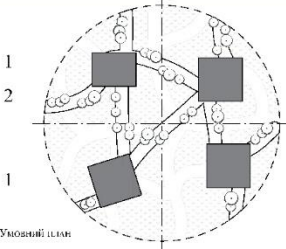
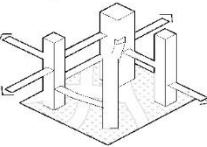
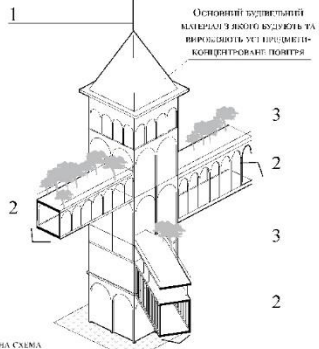
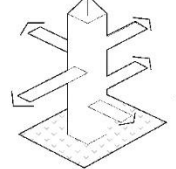
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ПАВЛЮ КРАТ, «КОЛИ ЗЙШЛО СОНЦЕ. ОПОВІДАНЄ З 2000 РОКУ» 1918 р. Тип періоджерела ВИДАННЯ (ОПОВІДАННЯ-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Країни відеутнія, усе населення планети – єдина країна, поділена на 5 континентів</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Територія планети поділена на 5 континентів, ті в свою чергу на дистрикти, потім на «міста» - умовні території, що включають в себе будівлі; найменшою одиницею є вулиця</p> <p>Форма державного правління: Має ознаки республіки</p> <p>Державний устрій Федеративна – усі території розподілені на окремі «регіони» залежно від продукції, що виробляється</p> <p>Глава держави: Відеутній; всі питання вирішуються статистичними даними – відповідно до того, що буде більш вигідно для позитивної статистики; передбачені комітети.</p> <p>Політична ідеологія: Соціалізм (мешканці нічого не купують; відеутнія грошова одиниця; колективізм; відеутність приватної власності; відеутній поділ на класи.)</p>	<p>Розташування підземної країни</p> <p>Континент Дистрикт «Міста»</p> <p>Територія планети поділена на 5 континентів Континенти поділені на дистрикти Дистрикти поділені на «міста» - умовні території, що включають в себе будівлі</p> <p>Міста</p> <p>Більшість міст знищено Збережено Лондон, Нью-Йорк тощо, які мають історичне значення; вони покинуті людьми, та слугують туристичними точками</p> <p>Структура території</p> <p>1 2 3 4 5 6 7</p> <ul style="list-style-type: none"> Громадська забудова Житлова забудова Сади <p>Умовна схема</p> <p>1 Дороги: мошени з червоного матеріалу, схожого на гуму; тротуари та хідники виконані з блакитного цементу, між дорогою та тротуаром – клумби; 2 Односімейні житлові будинки; 3 Сади розділяють житлові будинки; 4 Поля та збижки значних розмірів; 5 «Шпигли соція», які світять вночі, замінюючи сонце; електроенергія отримується з води, а такі стовпи - бездротові; 6 Зіптно-посадкові смуги; 7 Фабрики;</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Односімейні будівлі</p> <p>1 2 3 4</p> <p>1 Комірчини, в яких знаходяться спеціальні брелки, що чепляються на ланцюжки та дозволяють їм летіти; 2 Двери житлових будівель - великі, як стінописи для привабливості; 3 На вході в будівлю найкрасивіше мішкати; 4 Сади з життєвими;</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Гала (концертний зал)</p> <p>Гала (концертний зал) № 4. Дарина в Валуєв; на даху розташований майданчик для носачів літаків, ліфт носачів для евакуації літаків до доробочої в приміщенні розташована трибуна та збіжжівня;</p> <p>Міська кухня</p> <p>1 2</p> <p>1 Міська кухня замкнутого характеру, де готують їжу для усіх мешканців; на сходових проходах, якіти будинок з'єднана з 2) житловими будівлями мешканці отримують їжу, яку приготували з поточного меню</p> <p>Окремі будинки – клуби</p> <p>1 2 3</p> <p>Висувані мешканці, комунальні заводи найрозумніші люди, люди в період паранормі, тощо;</p> <p>1 Ступінь для привабливості; 2 Перший поверх – житлові кімнати; 3 Перший – кімнати, кімнати для параміш, сільська кімнати та приміщення для занять спортом;</p> <p>Школа</p> <p>1 2 3</p> <p>1 Довільна нерегулярна забудова розташована в парку згідно з орієнтацією; 2 Замість врані – дві великі статуї (дети) в скульптур формі; 3 Сад; 4 Кухня та їдальня; 5 Школа; 6 Школа та їдальня;</p> <p>Фабрики</p> <p>1 2 3</p> <p>Великі будинки на даху; 2 Поверхи; 3 Підземні машини; 4 Підземні машини; 5 Підземні машини; 6 Підземні машини; 7 Підземні машини;</p>

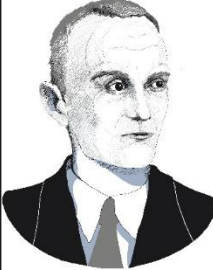

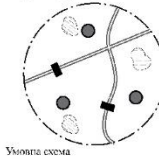

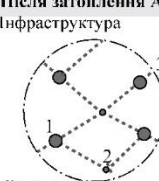
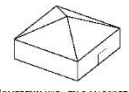
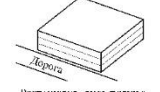

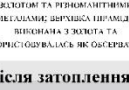
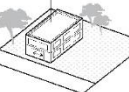
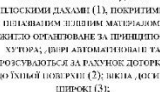
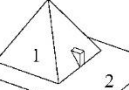

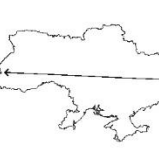
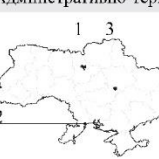
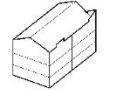

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ОЛЕКСАНДР ЧАЯНОВ «ПОДОРОЖ МОГО БРАТА ОЛЕКСІЯ В КРАЇНУ СЕЛЯНСЬКОЇ УТОПІЇ» 1920 р. Тип періоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Детальна інформація відеутнія</p> <p>Територіальне розташування країни На території колишнього Радянського Союзу; детальні межі не описано</p> <p>Столиця/ головне місто держави Столиця відеутнія, усі міста слугують окремими громадськими центрами</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста («городище») - сукупність громадських будівель; виконує функцію соціального вузла); села (розосереджені по території країни житлові будинки, поля та пасовиська); залізничні вузли</p> <p>Чисельність населення міст Міста з чисельністю понад 2000 мешканців знищують, оскільки велика щільність населення не гігієнічна</p> <p>Форма державного правління: Змішана: окремі регіони можуть мати умову монархії, тоді як інші - республіку</p> <p>Глава держави: Єдиного глави держави немає</p> <p>Політична ідеологія: Аграризм</p>	<p>Інфраструктура</p> <p>1 2 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Громадські центри міст Рівномірно розташовані житлові будинки, поля, пасовиська тощо; формуються великі кільця села, яке видається нескінченним; Залізничні колії були переміщені за межі населених пунктів, а працівники залізничного транспорту розселені вздовж колій, для зручності; <p>Структура території</p> <p>1 2 3 4 5</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Громадський центр (збережені історичні будівлі); 2 Збережені пам'ятки архітектури (театри, громадські будівлі тощо); 3 Дороги (вузька проїжджа частина, широкі тротуари; вулиці-алей пересякають квіткові та трав'яні полями); 4 Житлові будинки розташовані рівномірно; 5 Поля, пасовиська тощо;</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Забудовані за зразком до 16 ст., що поєднують орієнтацію на двох сторонах будинку.</p> <p>Стилістика будівель</p> <p>Усі житлові будинки, двоповерхові, збережені, будинки історичного будинку в кількох місцях.</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Готелі</p> <p>Основний тип будівель: в столиці на 100 міс. населення мешканців розташовано готелі на 4 міс. будинки; в інших містах на 10 міс. населення мешканців розташовано готелі на 100 міс. будинки;</p> <p>Промислові будівлі, склади</p> <p>1 2</p> <p>Промислові будівлі та склади (1) збережені; 2) між міст; 3) в інших містах; 4) в інших містах; 5) в інших містах; 6) в інших містах; 7) в інших містах;</p> <p>Школи</p> <p>Бібліотеки</p> <p>Будівлі для публічних виступів та витав</p> <p>Школи, бібліотеки, будівлі для публічних виступів та витав та інші громадські будівлі формують громадські центри міст («городище»)</p>

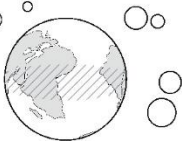
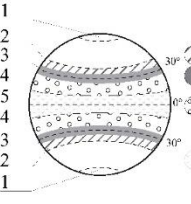
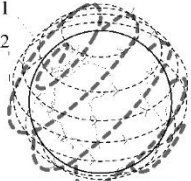
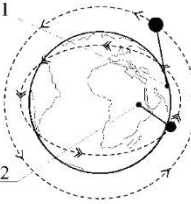
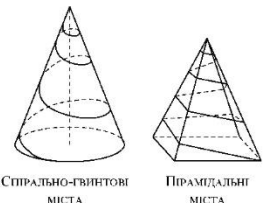
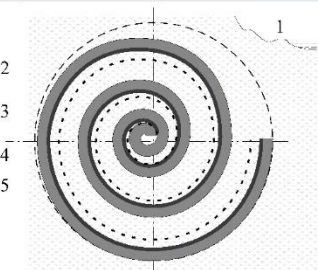

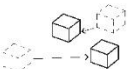

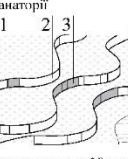
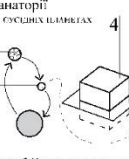
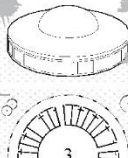
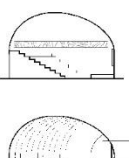
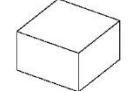

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>САНДРО КАСЯНОК</p> <p>«НОВА УТОПІЯ»</p> <p>1922 р.</p> <p>Тип першоджерела ВИДАННЯ (ОПОВІДАННЯ-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Плаваюче місто</p> <p>Територіальне розташування країни Альтернативний світ Штучно створений острів вільно переміщується по воді</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Відсутні, оскільки держава є окремим островом. Можна прийняти, що окремими адмін. одиницями є приміщення, які позиціонуються як окремі «університети»</p> <p>Глава держави: Відсутній</p> <p>Політична ідеологія: Мас ознаки пацифізму (повне рівноправ'я, відсутність будь-яких важелів примусу, відмова від воєн та словесного поділу майна; основна мета роботи – вдосконалення життя тощо)</p>	<p>Розташування плаваючого міста</p> <p>Штучно створений острів вільно переміщується по воді. Столиця чи будь-які міста відсутні. Зазначається, що кількість мешканців острова зростає</p> <p>Умовні схеми</p> <p>Структура острова</p> <p>1 Наземні приміщення – ті функції, що потребують природного освітлення та доступу чистого повітря; 2 Рослини, які висаджені на острові відрізняються від звичайних; 3 Лифти та винтові сходки; Підземні рівні: 4 Верхній – кімнати спального періоду вапця, царський класи, приміщення для занять спортом; 5 Нижній рівень – майстерні;</p>	<p>Будівлі розташовані на поверхні острова</p> <ol style="list-style-type: none"> Будівлі, розташовані на її поверхні, якими передається природне освітлення та природна вентиляція повітря; Конструктивно будівлі над землею, за рахунок спеціальних металевих колод, встановлених на поверхні вапця, – тас, носії відносно землі не обертуються; Наземні дороги та стежки розташовані на поверхні вапця, який трапляється та приховує <p>Підземні рівні</p> <p>Описане місто повністю збудоване як плаваючий університет. Основна кількість приміщень розташована під землею.</p> <p>На верхньому рівні розташовані царський класи та приміщення для занять спортом, кімнати спального періоду вапця; Усі двері розкриті та автоматизовані, працюють за допомогою спеціальних механізмів.</p> <p>На нижньому рівні майстерні, «інтернати», фабрики з оловом, міддю, цинком, мистецькі майстерні, фабрики, лабораторії, патентова комісія, також передбачено окремі приміщення для господарської роботи, складів та коледжів (це приміщення розташоване над поверхнею) тощо</p>

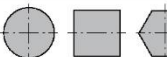
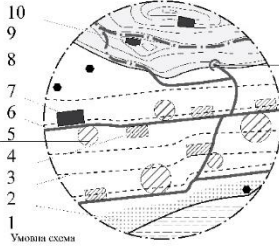
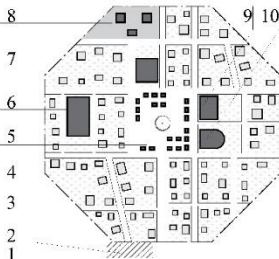
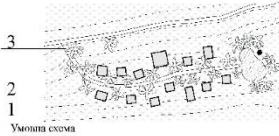
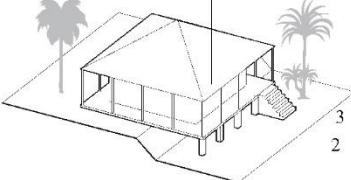
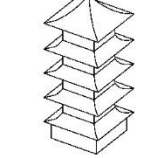
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ОЛЕКСІЙ ТОЛСТОЙ</p> <p>«АЕЛІТА»</p> <p>1922-1923 рр.</p> <p>Тип першоджерела ВИДАННЯ (ПОВІСТЬ-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Материкові країни. Також згадуються острівні поселення</p> <p>Територіальне розташування країни Марс (четверта планета Світової системи)</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Країни Марсу, міста, робочі поселення</p> <p>Форма державного правління: Тиранія</p> <p>Державний устрій Федеративні держави.</p> <p>Зазначається, що Вища рада інженерів є вищим органом управління усіх країн Марсу</p> <p>Глава держави: Очолою держави голова Вищої ради</p> <p>Політична ідеологія: Панціонал-соціалізм (голова держави пропонує зникнути місто, а обраних виселити в поселення. Тіх, хто на його думку не відповідає тим стандартам, заковувати в ланцюги та примусово задіяти на працювати на фабриках та заводах)</p>	<p>Розташування країни</p> <p>Перші земляни, які прилетіли на Марс, були мешканцями південної Атлантиди</p> <p>75 км, 65 км, 40 млн. км</p> <p>Атмосфера, Земля, Марс</p> <p>Мережа штучно створених каналів</p> <ol style="list-style-type: none"> Мережа штучно створених каналів, які геометрично правильними лініями огортають усю планету та формують втечки, що складаються з трикутників та півкільць; Водосховища – їх називають «цирками» – циліндричні споруди, які слугують для збору води; <p>Структура території міст</p> <ol style="list-style-type: none"> Наземні міста; Підземні лабіринти царці Матр та Пахти. Більшість з них слугували житлом для марсіан тисячі років до цього – за рахунок близькості до ядра планети, в холодну пору року в таких шахтах була достатньо висока температура для комфортного життя <p>Структура території міст</p> <ol style="list-style-type: none"> Площі для масових зібрань, круглі в плані, від яких вулиці розходяться в різні сторони збіркою. Мошенія білою пилковою; Столики, на яких стоять вази з квітами; місця для сидіння; Озеленення; Вулиці та дороги. Більшість вулиць прямі та виходять до площі; <p>Умовні схеми</p>	<p>Житлові будівлі</p> <ol style="list-style-type: none"> Штучно створений канал; Вид житлових будинків розташований вкільці каналів; Місто та його поселення; Сад <p>Нежитлові будівлі Гостювий будинок</p> <ol style="list-style-type: none"> Окрема місцевість (сто тобто); Гостювий будинок, що знаходиться на певній відстані від міста; Місто; <p>Ресторани</p> <ol style="list-style-type: none"> Розташовуються в кораблях, і постійно переміщуються довкола міста; Штучно створений канал; <p>Фабрики</p> <p>Центри будівлі з невисокими приміщеннями, та забезпечені висвітленням</p> <p>Адміністративна будівля Вищої ради інженерів</p> <p>Збудована з чорно-білого каміня, споруда має пірамідоподібну форму. Вулиця тут складається з прямої та кривої, що з'єднуються до неру</p> <ol style="list-style-type: none"> Внутрішній простір сферичної форми, на яку сидять слуги під час засідань; Степи склепінчаста та спирається на центральну колоду; ступінь висоти асфальту та обрамляють геометричних фігур

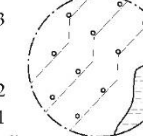

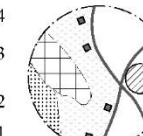

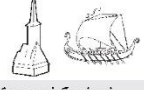
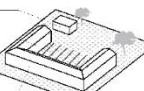
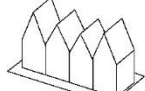
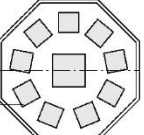
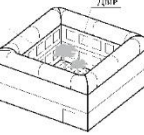
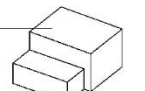
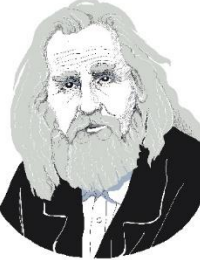

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ГЕРБЕРТ ВЕЛІЗ «ЛЮДИ ЯК БОГИ» 1923 р. Тип періоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Єдина держава, що охоплює усю планету Утопія</p> <p>Територіальне розташування країни: Альтернативний світ – планета «Утопія»</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці: Відсутні міста та великі скупчення будівель Можна припустити, що основною одиницею є великі комплекси будівель, в яких збираються групи людей для спільного обговорення наукових відкриттів тощо</p> <p>К-сть мешканців: 250 мільйонів</p> <p>Форма державного правління: Ноократична республіка</p> <p>Державний устрій Унітарна держава</p> <p>Політична ідеологія: Комунізм, ідея забезпечення свободи усім громадянам, відсутність централізованої влади; усі суперечливі моменти вирішують ті, хто найкраще орієнтується в конкретному питанні; відсутня приватна власність, усі ресурси належать усім мешканцям країни</p>	<p>Розташування країни</p> <p>Планета Земля - поділена на країни</p> <p>Альтернативний світ з єдиною державою, що охоплює усю планету Утопія</p> <p>Структура території Довільне зонування</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Дороги; 2 Громадські та житлові будівлі; 3 Річка; 4 Міст; 5 Альтанки; 6 Станції альтернативних джерел енергії</p>	<p>Житлові будівлі Відсутня приватна власність можуть бути:</p> <p> маленькі будівлі (літні вілли)</p> <p> великі будівлі зі складною конфігурацією даху</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Гостьові будинки Альтанки</p> <p>1 Легкі навітряні будівлі, поруч з якими розташовано (2) їдальні; касети підвісочковий стеліться в окремих вузлах, де державлено; (3) стільки ж і в окремих; (4) Єдиною, що розташована на висаді з коломані;</p> <p>Альтанки розташовані по всій території планети, обладнані куном та сплячимо з ліжком, де усі підвісочкові можуть зупинитись та відпочити</p> <p>Освітні устатки Школи</p> <p>Центри інформації (бібліотек), де об'єднано спеціальні читальні зали, куди споряджують усі довідні апарати з усієї планети. Кожен будинок, де відбуваються культурні заходи (виглядають стіни, тобто будівель об'єкти біля них планети, на яких можна писати стінами);</p> <p>Великі навчальні будівлі з двомама майстернями. В країні є значна кількість шкіл, частини з яких групуються в великі навчальні центри, де діти добувають початкову освіту</p> <p>Музеї Історичні будівлі, замки</p> <p>Частини музеїв є знавчальними центрами, де діти можуть повчитись багато нового з історії Утопії</p> <p>Переобладнані в лабораторії та заповнюються науковцями</p> <p>Магазини Майстерні та заводи</p> <p>Служать встановленими центрами, де можна побачити та купити різноманітні товари</p> <p>Незавдані будівлі зі складною конструкцією вікон. Окремо виділяється аудиторія майстерні для скульпторів</p>
 <p>В. ВИННИЧЕНКО «СОНЯЧНА МАШИНА» 1928 р. Тип періоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Основою утопії є винайдення «сонячної машини», яку можна використовувати на будь-якій території</p> <p>Розташування: Описана територія відповідає території Німеччини</p> <p>Основна форма організації спільного життя людей Основою утопії є винайдення «сонячної машини»; апарату, що здатен виготовляти сонячний хліб, відповідно можна припустити що релігія повинна орієнтуватись на шанування Сонця.</p>	<p>ІНФОРМАЦІЯ ВІДСУТНЯ, ОСКІЛЬКИ ЦЕ НЕ МАЄ ПРИНЦИПОВОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УТОПІЇ</p>	<p>ІНФОРМАЦІЯ ВІДСУТНЯ, ОСКІЛЬКИ ЦЕ НЕ МАЄ ПРИНЦИПОВОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УТОПІЇ</p>

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ІВАН СЕНЧЕНКО «ФАНТАСТИЧНЕ ОПОВІДАННЯ» 1925 р. Тип періоджерела ВИДАННЯ (ОПОВІДАННЯ-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Альтернативний світ, описані події відбуваються в майбутньому. Описана велика за площею держава з виходом до океану;</p> <p>Територіальне розташування країни На планеті розташовано кілька Комун – Велика Комун, декілька Малих Комун, Індостанська Комун, Японська Комун, Американська Комун тощо.</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Комуни, що поділені на міста</p> <p>Чисельність населення Розробляються закони, які б контролювали приріст населення</p> <p>Державний устрій Описана модель має ознаки конфедерації – згадується декілька окремих Комун, кожна з яких має власні комітети та органи влади;</p> <p>Глава держави Вищими органами влади є різноманітні Центральні комітети (до прикладу, ЦК Винаходів і Праці), Вища рада Комун, Головний Комітет Винаходів Америки; законодавча палата тощо</p>	<p>Поділ території планети</p> <p>1 3 2</p> <p>Територія планети розташовано на декілька Комун – (1) Велика Комун, (2) Мали Комун, (3) АМЕРИКАНСЬКА КОМУНА ТОЩО;</p> <p>Умовна схема</p> <p>Інфраструктура</p> <p>1 2 3</p> <p>ПЕРЕДАЧЕНА МОЖЛИВІСТЬ З'ЄДНАННЯ МОСТАМИ МАТЕРИКІВ, УРВІЩ ТОЩО</p> <p>1 ОКЛАЙ; 2 МАТЕРИКИ; 3 Міст, що поєднує два материки між собою;</p> <p>Умовна схема</p> <p>Планування території міста (на рівні землі)</p> <p>1 2 3 1</p> <p>1 Будівлі; 2 А.в.т та стежки між квітників (дороги відсутні: оскільки основним транспортом є спеціальний літальний апарат, відповідно наземного автотранспорту немає); 3 На землі обладнано різноманітні клумби та алеї;</p> <p>Умовний план</p> <p>● Клумби та сади ■ Будівлі</p> <p>Містки та переходи між будівлями</p> <p>1 2 1</p> <p>1 Будівлі; 2 Мости з висячими садами, що поєднують між собою будівлі на різних рівнях;</p> <p>Умовний план</p> <p>○ Висячі сади ■ Будівлі</p>	<p>“Повітряне місто”</p> <p>Високого рівня «Комітету Винаходів» Адаптировано розроблений програма з розробкою повітряних міст</p> <p>Містки Квітники та стежки</p> <p>Архітектурне вирішення будівель</p> <p>1 2 3 2 3 2</p> <p>Основний будівельний матеріал з якого будують та використовують це процесу концентроване повітря</p> <p>Умовна схема</p> <p>Будівлі схожі на кристалічні палаци, відзначається явчима кількістю архіт. 1 Верхній дах у вигляді піратів; 2 Усі поділи високі, з'єднані між собою мостами, що декоровані деревами, фонтанами, колонами тощо; 3 Висячі сади облаштовано на мостах, що з'єднують будівлі між собою; переважно зелені, фонтани тощо</p> <p>Багатофункціональні будівлі</p> <p>«Будівля-палац» - величезні будівлі, в яких розташовані приміщення: заводи та фабрики, поєднані між собою мостами з різноманітними садами та алеями. Також знаходяться «вукальни» театри, майстерні, музеї, Будівля Міністерства Народи»</p>

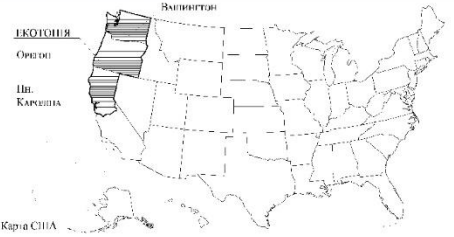
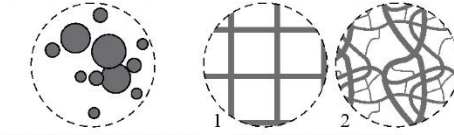
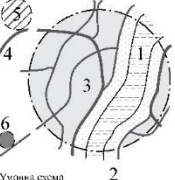
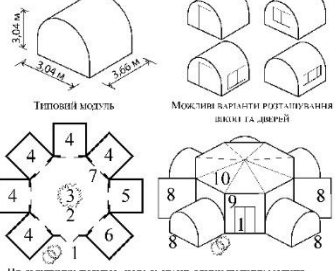
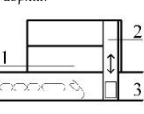
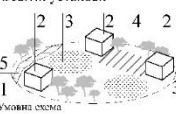

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>МИРОСЛАВ КАПШ</p> <p>«КРАЇНА БЛАКИТНИХ ОРХІДЕЙ»</p> <p>1932 р.</p> <p>Тип періодичного видання (ПОВІСТЬ-УТОПІЯ)</p>	<p>До затоплення Атлантиди</p> <p>Тип держави: Острівна держава</p> <p>Територіальне розташування країни Земля (десь в Атлантичному океані)</p> <p>Столиця «Город Золотих Воріт»</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Провінції</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p> <p>Глава держави Цар Аггаль та Верховна рада, утворена старійшинами, кожен з яких відповідає за певну сферу діяльності</p> <p>Після затоплення Атлантиди</p> <p>Тип держави: Материкова країна</p> <p>Територіальне розташування країни Марс (країна розташована на відстані від лісів блакитних орхідей)</p> <p>Столиця Місто Черне</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста та поселення; хутори</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p> <p>Глава держави Цар Кроней, спадкоємець королів Атлантиди; Верховна рада (12 старійшин)</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм (перелача посила монарха у спадок; нерівномірно розподіляє продукти харчування та речей між населенням; землі країни належать монарху; живуть згідно ідеї: «в праці важкі шукайте збуття за втраченим раєм»)</p>	<p>Розташування країни</p> <p>Острівна держава, Атлантичний океан, Материкова країна, блакитних орхідей</p> <p>За часів існування Атлантиди на планеті Землі Затоплення Атлантиди Після затоплення Атлантиди на планеті Марс</p> <p>До затоплення Атлантиди (на Землі)</p> <p>Структура території</p> <p>Провінція</p> <p>Умовна схема</p> <p>Територія країни поділена на певну кількість провінцій</p> <p>Інфраструктура</p> <p>Умовна схема</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Міста; 2 Канали; 3 Штучні озера, які забезпечують мешканців Атлантиди від посухи; 4 Висячі мости, що розташовувалися над штучно створеними каналами <p>Функціональне зонування міст</p> <p>Умовна схема</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Центральна частина – громадський центр, де розташовувалися палац короля та палата верхньої ради; 2 Житлові будівлі; <p>Міста порівнюються з садами, відповідно більшість території займали різноманітні квітники та дерева</p> <p>Після затоплення Атлантиди (на Марсі)</p> <p>Інфраструктура</p> <p>Умовна схема</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Міста; 2 Хутори; 3 Вулци та дороги орієнтовані на півночі, оскільки більшість перевезень забезпечується літаками; 	<p>До затоплення Атлантиди (на Землі)</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Мавзолеї</p> <p>Повітряні ходи в мавзолеях, поруч з джерелами, та були відкриті тільки після відкриття річки</p> <p>Тотелі</p> <p>Розташовувалися поруч з джерелами, та були відкриті тільки після відкриття річки</p> <p>Храми Сонця</p> <p>Обсерваторія</p> <p>У вигляді піраміди, що використовувалися для вимірювання та визначення висоти сонця над горизонтом та розраховувалися як обсерваторія</p> <p>Царська палата</p> <p>Розташовувалися в центрі столиці, використовувалися для прийому гостей та розраховувалися як обсерваторія</p> <p>Після затоплення Атлантиди (на Марсі)</p> <p>Житлові будівлі</p> <p>Нижній поверх будівлі з плоскими дахами (1), покритими пісковидним шаром матеріалу, який опрацьовується за допомогою хуторів, де автоматично та розсувається за допомогою джерел до певної товщини (2); шкелі, джерел, шпорок (3);</p> <p>Храми Сонця</p> <p>Храм у вигляді піраміди (1), через який проходили вогні з літнього-посидівого періоду для літання (2); храм да використовувався для вимірювання розлогого каменю, шпорок (3);</p> <p>Царська палата</p> <p>Палата з багато декорованим фасадом (1), розташована в центрі у вигляді піраміди, вказує східні вікони з грати (2). Вказує на значення вікони отвори (3), що призначені для симетричного</p> <p>Майстерні та заводи</p> <p>Знаходилися по всьому довкола великих вулиць, але деталі повністю відсутні</p>
	<p>Тип держави: Країна з виходом до моря.</p> <p>Територіальне розташування країни: Орієнтовно відповідає сучасній території України</p> <p>Столиця Київ</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міста та села</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p> <p>Державний устрій Унітарна держава</p> <p>Глава держави Гетьман, посада якого передається у спадок; Також в країні діє Рада міністрів; Верховна рада та низка різних міністерств: Міністерство закордонних справ; Міністерство військових справ; Київська Академія науки</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм, передача посади монарха у спадок</p>	<p>Розташування країни</p> <p>Описана територія орієнтовно відповідає сучасній території України</p> <p>«...по всій Україні від моря до Кривий Рипат» (Капш, 2006, с.31)</p> <p>«Як широка українська земля, від моря аж геть по срібну верховину» (Капш, 2006, с.76)</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці</p> <p>1 Столиця - Київ; 2 Університет ім. Дорошенка в Одесі; 3 Фабрика «Чумако» - винотовляють машини, розташована в Кременіччуку;</p> <p>Територія м. Київ</p> <p>Умовна схема</p> <p>Межа міста Київ; 2 р. Дніпро; 3 Святошин – позиціонується як передмістя, забудоване дачами; 4 Святошинське шосе, яке поєднує місто Київ зі Святошином;</p>	<p>Житлові будівлі</p> <p>Кам'яниці</p> <p>Кам'яниці житлової забудови (кам'яниці) міста Київ</p> <p>Дачі та вілли</p> <p>Дачі, вілли та житлові будівлі кам'яних мешканців Києва знаходилися в передмісті Києва – в Святошині</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Тотелі та паливний каміон та каміон-рефрижератор, бігровелас будівлі</p> <p>Астрономічна обсерваторія</p> <p>Розташована в Святошині та нагорі сирецького миса, великого відкритого на вершні будівлі збудовано з усім необхідним обладнанням</p> <p>Собори</p> <p>Церква Засвяченої, розташована в Аркаді, задує на шлях Рухайка в Києві; Музей Терещенка;</p> <p>Знаходиться в Святошині</p>

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ІВАН СФРЕМО</p> <p>«ТУМАННІСТЬ АНДРОМЕДИ»</p> <p>1957 р.</p> <p>Тип першоджерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Єдина держава охоплює територію всієї планети. Сформоване Велике Кільце – встановлено зв'язок з іншими планетами нашої Галактики</p> <p>Територіальне розташування країни Земля (третя планета Сонячної системи). Описано майбутнє – Еру Великого Кільця (орієнтовно 3250-ті роки)</p> <p>Планета Земля - поділена на країни (1957 р.)</p> <p>Велике Кільце (3250-ті роки) - відсутній поділ на країни, єдина держава та мова для усієї планети</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Міські поселення розташовані вздовж паралелей 30° північної та південної широти, на берегах морів</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Глава держави: Державу очолює Рада Економіки та Рада Зореплавання. Раді Економіки підпорядковані різні Академії (Академія Меж Знань (займається розшифруванням послань з інших Галактик); Академія Гory і Радості (аналіз статистики, причин зміни емоцій тощо); Академія продуктивних сил; Академія Стохастики і Передбачення Майбутнього; Академія Психології Праці).</p> <p>Політична ідеологія: Сцієнтичний комунізм</p>	<p>“Тераформування” планети Земля</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Розтоплені льодовики, як наслідок збільшилася площа субтропічних кліматичних зон; 2 Поля, луки; 3 Міста розташовані вздовж паралелей 30° Пн. та Пд. широти; 4 Пояси плідноносних рослин (площинами в сотні мільйонів гектарів) охоплювали планету в “Кільці”; 5 Лісова екваторіальна зона, де ростуть тропічні ліси, які є джерелом деревини. Пустелі зникали; <p>Інфраструктура</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Дороги (“лінії”) вантажних спрощень, огортають планету впоперек океанів і з’єднують найкоротним шляхом вітки Спиральної Дороги; 2 Залізничне сполучення забезпечується по Спиральній Дорозі, яка огортає усю планету <p>Станції зв’язку з Великим Кільцем</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Станція розташована в Тибеті: суцільний шук на висоті шістдесяті сім тисяч кілометрів, рухається через платоші по меридіану; 2 Станція над горою Кенія в Африці (на висоті тридцяти шести тисяч км; облітає планету по екватору за добу); <p>Облітає супутника з’єднуються з автоматичними станціями, які розташовані довкола всієї Землі</p> <p>Два типи міст</p> <p>Найбільш популярними вважаються спірально-гвинтові (висота міста понад 1 км) та пірамідальні міста (відносно не значна висота, компактність). Будуються на височинах, таким чином усі ряди будівель відкриті для сонця та провітрювання</p> <p>Функціональне зонування міст</p> <p>1 Море/озеро; 2 Пояси забудови чергуються з (3) поясами гаїв і луки; 4 З внутрішньої сторони будівель розташовані технічні приміщення з машинами, складами, кухні тощо, які можуть переходити глибоко в землю; 5 Вулиці проходять по спіралі; частина з ним щільна над поверхнею землі</p>	<p>Образотворче мистецтво</p> <p>Скульптури</p> <p>Задумані скульптури виконавці Землі Сфармування не створюють скульптури. Скульптура Великого Кільця виконана спеціальним оксамитовим ковпаком;</p> <p>Площинне мистецтво</p> <p>Приміщення планетарних міст зводяться дуже простими елементами колодир. Численні карти з багатом ступеневості теренивості об’єктами. Найважливіші завдання мистецтва створюють емоційного спектру людей.</p> <p>Житлові будівлі</p> <p>Приміщення житлові будівлі в зонах поліції, лісу, не мали історичної будівельності міста та межами окремих поселень. Квартири постійного мешканців будівель зводились за допомогою конструкторів;</p> <p>Усі кімнати будівель (1) аркуватими кімнатами, які об’єднують приміщення від підлоги; (2) ліжко-диван в стіні; (3) невеликий ліжко-карипас трюм, по якій можна перемістити речі, викладати на ліжку повільно користуватися</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Санаторії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Будівля терасована; 2 Закруглені висхідні сходи стіни, що спускаються до моря; невеликі навітряні кораблі; 3 Просілки та зелені паркованні в величезній милої стіні; 4 Море. На планеті розташовано декілька великих санаторіїв; <p>Санаторії на сусідніх планетах</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Земля; 2 Планета, по якій не було досліджено; 3 Проміжні планети, що порівняються (4) містяться вільними картами. Численні санаторії в стіні, також багато підземних просторів. Переважно наступні приміщення: лабораторії для зважів, конструкторів тощо <p>Школа</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Школа розташована на берегах моря; будівля крута в гору; 1 Коридор від по периметру будівлі довкола (2) навчальних класів. В аудиторії немає дверей, а вхід викладачівого висвітлення, що утворюють лінійку; 3 В центрі будівлі крута висхідна стіна з амбуляції; 4 Висхідні стіни переходять на висхідні. <p>Будівля Ради Зореплавання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Задумані, збудовані в плані; 2 Східна параболічної форми; 3 Проміжні для викладачів та міст сусідніх планетних рад; 4 Екранні; 5 Усі сходи розташовані вільними картами утворюють, таким чином до кожного міста спеціальні підходи галерей, що приховані товщі конструкції; 6 Зовнішній-морево панелі стіні з радом рельєфних карт <p>Електростанції</p> <p>Збудовано 1760 електростанцій</p> <p>Лікарні</p> <p>Можуть будуватися за невелику висхідну стіну. В такі приміщення сподіваються проводити усі необхідні операції з радом рельєфних карт</p>

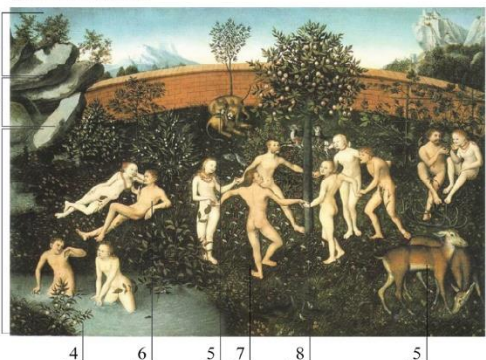
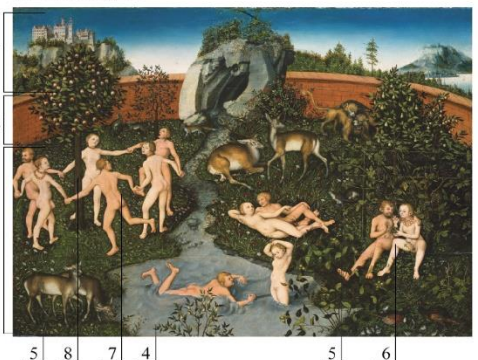
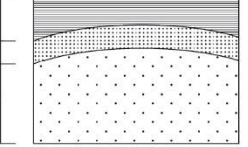
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>О.ДГОС ГАКСЛІ</p> <p>«ОСТРІВ»</p> <p>1962 р.</p> <p>Тип періоджера ВИДАННЯ (УТОПІЧНА НОВЕЛА)</p>	<p>Тип держави: Острівна держава Пала</p> <p>Територіальне розташування країни Невеликого розміру острів Пала розташований між м. Суматра (Індонезія) та Андамаськими островами</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Поселення та невеликі міста, що налічують маленьку кількість будівель</p> <p>К-ть мешканців: Відповідно до законів відбувається чіткий контроль чисельності населення; приріст населення орієнтовно 0,3% на рік</p> <p>Форма державного правління: Конституційна монархія Дотримуються джорджизму (продукт, що виготовляється людиною належить їй, але природні ресурси однаково належать усім мешканцям Землі).</p> <p>Державний устрій Унітарна</p> <p>Глава держави: Посада монарха передається у спадок від батька до сина</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм (перша посада монарха у спадок; в країні передбачено колективне фінансування сільського господарства та виробництва; економіка заснована на ідеї «Електрика мінус важка індустрія плюс контроль над народжуваністю дають в сумі демократію і достаток»)</p>	<p>Розташування острова Пала</p> <p>1 Андамаські та Нікобарські острови; 2 Андамаське море; 3 Острів Пала; 4 Острів Суматра;</p> <p>Форма міст в плані</p> <p>Більшість міст правильної геометричної форми; з повітря міста нагадують середньовіччя;</p> <p>Структура території країни</p> <p>10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 12 11 5 8</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Море; 2 Набережні та пляжі; 3 Більшість поверхні острова терасована та мить плантації рис, дерев тощо; 4 Поселення; 5 Міста; 6 Дороги, розташовані вздовж терас; 7 Промислові будівлі та склади; 8 Станції альтернативних джерел енергії; 9 Гірські дороги; 10 Храм Шиви, розташований високо в горах; 11 Частина доріг проходить в тунелях; 12 Споруди для занять спортом;</p> <p>Планування міст</p> <p>8 7 6 5 4 3 2 1 9 10 2</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Дороги для автотранспорту; 2 Перехоплюючий паркінг (машини зазвичай залишають при в'їзді до поселення); 3 Міські алеї орієнтовані на південь; 4 Житлові будівлі; 5 Центральна ринкова площа, дві розташовані торгівля ятки; 6 Спеціальні будівлі клубів; 7 Споруда громадського призначення; 8 Школа; 9 Храм; 10 Театр;</p> <p>Планування поселень</p> <p>3 2 1 5 4</p> <p>Умовна схема</p> <p>1 Поселення розташовані на терасованому ландшафті; 2 Житлові будівлі; 3 Алея, засаджена високими пальмами; 4 Озеро з лотосами; 5 На одному з берегів озера розташована скульптура Будди з камішу.</p>	<p>Будівельні матеріали</p> <p>Житлові будівлі Основним матеріалом для зведення житлових будівель є цегла; такі будівлі складаються з високосидячих будівель поперек селення.</p> <p>Нежитлові будівлі Нежитлові будівлі – зручні і красиві або з бетону. Більшість громадських будівель побудовані в стилі або червоної цегли.</p> <p>Храми Храми будують з червоного каміня гірської породи. По периметру храму – вежа, що ярусами піднімається вгору, декорована скульптурами.</p> <p>Житлові будівлі</p> <p>1 4 3 2</p> <p>Будівля – невелика будівля, розташована на терасованому ландшафті. Периметр будівлі та стовпчасті вежі з бетону.</p> <p>1 Дах виготовлений з соломи; 2 Будівля розташована на високосидячій платформі; 3 Неразкі; 4 Сходи, що ведуть на вершину.</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Спеціальні будівлі клубів Збираються сім'ї розкошів: це дає отримувати можливість повністю не використовувати каменю, а з цегли, яку вони собі обирають самостійно.</p> <p>Школи Розташовані а садишків дерев; будівлі білого кольору.</p> <p>Промислові будівлі, склади Торгові міста тераси мезока фактура, складається з цегли, яку місцеві мешканці використовують з бетону; поверхня з виготовлення цегли (всіх видів будівель).</p> <p>Торгові палати Торгові палати розташовані на центральній ринковій площі, цегляна будівля, що розташована біля центру площі.</p> <p>Храми</p> <p>Будівельна форма: Храм Шиви, розташований високо в горах; місце ієромонахів в дні ринкової площі; будівля з червоного каміня гірської породи; Храм, що розташований на ринковій площі міста, виготовлений з червоного каміню; по периметру будівлі – вежа, що ярусами піднімається вгору; декорована скульптурами.</p>

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ПОЛ АНДЕРСОН «ЕВТОПІЯ» 1967 р. Тип періодичного ВИДАННЯ (СПОВІДАННЯ-УТОПІЯ)</p>	<p>Територіальне розташування країни Альтернативні світи</p> <p>Евтопія Тип держави Територія планети сформована єдиною країною К-сть мешканців: Передбачено контроль над природом населення, з метою забезпечення усіх мешканців необхідною кількістю чистого повітря та землі</p> <p>Державний устрій Унітарна; єдина держава охоплює усю планету;</p> <p>Політична ідеологія Сцієнтизм (усі мешканці орієнтовані на розвиток науки, дослідження пезапого, переосмислення топо) «Національна мета – це досягнення загального розуму»</p> <p>Вестфолія Тип держави Значна кількість країн Столиця/ головне місто держави Кожна країна має окрему столицю (головне місто) К-сть мешканців: Передбачено контроль над природом населення, відповідно до економічних можливостей кожної сім'ї чи королівства</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Територія материків поділена на окремі країни (королівства), які формуються містами та поселеннями</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p> <p>Політична ідеологія: Тоталітаризм</p>	<p>Особливості альтернативних світів</p> <p>Земля р. Міссісіпі Америка Історичні позні відбулися за звичайних для нас сценарієм</p> <p>Евтопія р. Зевс Територія планети сформована єдиною країною</p> <p>Вестфолія р. Довга ріка Норландія Територія планети поділена на значну кількість окремих країн</p> <p>Евтопія Адміністративно-територіальні одиниці 1 Вся планета – це єдина країна, яка поділена на поліси; 2 Колонії та стації на Місяці; 3 Колонії на планеті Арес; 4 Планета Аяфродіта перетворена в Нову Землю;</p> <p>Структура території 1 Море; 2 Ліс зільних колон; 3 Територія терасована; В Евтопії розвинений повітряний транспорт, відповідно доріг мало</p> <p>Вестфолія Адміністративно-територіальні одиниці 1 Територія материків поділена на окремі країни (королівства), які формуються містами та поселеннями; 2 Мешканці Вестфолії почали освоювати космос;</p> <p>Структура території 1 Поля та пасовиська; 2 Сосновий ліс; 3 Березовий ліс; 4 Окремі розташовані ферми; 5 Дороги для автотранспорту; 6 Міста розташовані на перехрестях доріг;</p>	<p>Евтопія Архітектурне вирішення будівель Всіх містобудів та архітектура співвідносяться на давніми релігійну культуру;</p> <p>Вестфолія Культура бере свій початок з культури скандинавських вікінгів і півночі та утворив її східні Європи, від історичних вільних частин території планети;</p> <p>Житлові будівлі Ферми 1 Довгі і низькі будівлі з гострими дахами, на яких облаштовано двори. 2 Дуже жорсткі мають. Підвищені виліди, гаски знізом двору стіною з трьох сторін закривають. 3 Пелювачні сараї для худоби та сінг. Житло в старих містах 1 Нормальні та старовинні будівлі високо підняти дахи;</p> <p>Житлові будівлі 1 Оборонне мури; 2 Житлові будівлі розташовані довкола замку; 3 Замки будинок розташовані по центрі міста;</p> <p>Житлові будівлі 1 Кулеподібні дахи; 2 Вікна і арки будівель виходять у внутрішні двори; Замок Восводи Будівля поділена на (1) нову частину (приміщення з морозивою вентиляцією, обладтовано басейном) та (2) стару частину (виробництво, дерев'яні кемери, погреб, вентиляція, стінні декоративні вальвовані башні та готичні мости), які поєднують між собою хозом, що дозволяють з камінем</p>
 <p>ОЛЕКСАНДР БЕРДНИК «ЗОРЯНИЙ КОРСАР» 1971 р. Тип періодичного ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Охоплює усю площу планети</p> <p>Розташування: Планета Квітів</p> <p>Основна форма організації сільного життя людскі Здружений Всесвіт та загальна гармонія</p>	<p>МІСТА ЧИ ПОСЕЛЕННЯ ВІДСУТНІ, ОСКІЛКИ В НИХ НЕ МАЄ ПОТРЕБИ</p>	<p>БУДІВЛІ ВІДСУТНІ, ОСКІЛКИ В НИХ НЕ МАЄ ПОТРЕБИ</p>

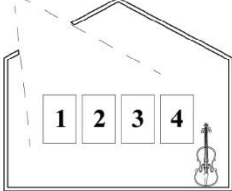

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
 <p>ЕРНЕСТ КАЛЕНБАХ</p> <p>«ЕКОТОПІЯ: ЗОШИТИ ТА ЗВІТИ ВІЛЬЯМА ВЕСТОНА» 1975 р.</p> <p>Тип періодичерела ВИДАННЯ (РОМАН-УТОПІЯ)</p>	<p>Тип держави: Країна з виходом до моря</p> <p>Територіальне розташування країни Країна Ектопія розташована в Північній Каліфорнії, Орегоні та Вашингтоні (західна частина США)</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Великі міста, які існували до відокремлення, знищено; утворено поліцентричні агломерації</p> <p>Зв'язок з існуючими містами Згадуються такі міста як: Сан-Франциско, Редвуд-Сіті, Альвізо, Гілдебург, Санта-Крус, Маршалл, Пунта-Горда тощо;</p> <p>Форма державного правління: Республіка</p> <p>Глава держави: Президент</p> <p>Політична ідеологія: Екосоціалізм прагнення громадян жити в гармонії з природою, ставитись до землі, як до «матері»; рівні права чоловіків та жінок;</p>	<p>Розташування країни</p> <p>Структура території</p> <p>Поліцентрична агломерація Кожна агломерація налічує від 40 до 50 тисяч осіб</p> <p>Збережені історичні міста – ГІППОДАМОВА СИСТЕМА: 2 Повні міста формуються мережею звивистих вулиць, які мають різні назви, а не номери</p> <p>Структура міст</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Відновлена річка, що раніше була перетворена в каналізацію; 2 Набережна з територіями публічного використання; 3 Забудова; 4 Дороги орієнтовані на електротранспорт, велосипедистів, пішоходів; 5 Територія шкіл; 6 Фабрики та електростанції 	<p>Житлові будівлі</p> <p>“Extruded houses” – модульний будинок з пластику</p> <p>Типовий модель</p> <p>Можливі варіанти розташування вікон та дверей</p> <p>Щеда будівля, побудована зі стандартних тривохметрових модулів: 1 Басейн, 2 Кухня з виходом, 3 Двері до 4 Спальни, 5 Ванна кімната, 6 Кабінет, 7 Рюкзакні двері, 8 Типовий модуль, 9 Центральна частина, зроблена з каменю, 10 Напівсферичний скляний</p> <p>Нежитлові будівлі</p> <p>Фабрики</p> <p>1 Будівля фабрики; 2 Лифт; 3 Промисловий рівень, де розташовані великі громадського транспорту</p> <p>Освітні установи</p> <p>1 Територія літньої кімнати 8 га, розділена на 125 учнів; 1 Салі; 2 Територія будівлі на 10 учнів; 3 Мабельничка для різноманітних навчальних завдань; 4 Площа для вступу, класових; 5 Ступінь</p> <p>Торговельні будівлі</p> <p>Розташовані нахилі в напрямку підв'язки житлових будівель</p> <p>Електростанції</p> <p>Електростанції орієнтовані на альтернативні джерела енергії. Розташовані біля 3 населених пунктів</p>

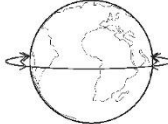

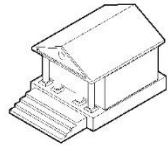
Графічні матеріали, що було розроблено в процесі аналізу творів образотворчого мистецтва, архітектурних та містобудівних проєктів,

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	ВИРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ ТА АРХІТЕКТУРИ
<p>ІЄРОНІМ БОСХ</p> <p>«САД ЗЕМНИХ НАСОЛОД»</p> <p>1500-1510 рр.</p> <p>Тип періоджверела КАРТИНА (ТРИПТИХ)</p> <p>Матеріал Олійна фарба і поліоліпо</p> <p>Жанр САКРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО</p> <p>Зберігається: НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ПРАДО, Мадрид</p>	<p>Особливості сценарію зображеного на триптиху</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: flex-start;"> <div style="text-align: center;"> <p>Зовнішні стулки</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Ліва панель</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Центральна панель</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Права панель</p> </div> </div> <p>1 У верхньому лівому куті картини зображено Бога-батька у короні з Біблією у руках - він створює Землю; 2 Зовнішні стулки містять зображення Світу, як він виглядає орієнтовно на третій день з моменту створення.</p> <p>3 Ліва стулка - Рай або "З'єднання Адама та Єви"; 4 Зображення фантазійних (єдинороги тощо) та реальних (жирафи, слони тощо) тварин та рослин; 5 "Будівля", або скульптура, яка нагадує Дерево Життя (Світлове Дерево), яке є символом ідилі світובудови; 6 Дерево Драцена, яке символізує вічне життя; 7 Сцена знайомства Адама та Єви; 8 Лінія горизонту з'єднує ліву стулку з центральною частиною картини, тим самим показуючи просторовий зв'язок сцен; 9 Чоловік в верхньому лівому кутку несе Дерево життя; 10 Частина людей взаємодіє з тваринами та рослинами, тим самим демонструючи єдність природи; 11 Будівлі з бюйчними формами, декоровані дорогоцінним камінням; сприймаються, як органічна частина ландшафту; 12 Центральна ястіна - Сад земних насолод - містить утопічний сценарій життя в гармонії та божественному захваті; 13 Права стулка - Пекло</p>
<p>ЛУКАС КРАНАХ СТАРШИЙ</p> <p>Дві картини, що називаються «ЗОЛОТА ДОБА»</p> <p>1530-ті рр.</p> <p>Тип періоджверела КАРТИНИ</p> <p>Матеріал Олійна фарба і полотно</p> <p>Жанр МИФОЛОГІЧНИЙ ЖИВОПИС</p> <p>Зберігається: (а) БАВАРСЬКА ДЕРЖАВНА КОЛЕКЦІЯ ЖИВОПИСУ, СІАРА ПІНАКОТЕКА, МІОНХЕН</p> <p>(б) НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ МИСТЕЦТВА, АРХІТЕКТУРИ І ДИЗАЙНУ, ОСЛО (НОРВЕГІЯ)</p> <p>Посилання: Cranach the Elder, 1530. I. The Golden Age (a) URL: https://lucascra-nach.org/DE_BStGS_13175 (Дата звернення 24.10.2021)</p> <p>Cranach the Elder, 1530. I. The Golden Age (b) URL: https://www.smb.museum/seiten/en/collection/object/NG.M.00519 (Дата звернення 24.10.2021)</p>	<p>Особливості сценарію зображеного</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>(а) «Золота доба»</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>(б) «Золота доба»</p> </div> </div> <div style="margin-top: 20px;"> <p>Композиційне вирішення обох картин: I Зовнішній, "чужий" світ, з іншими правилами та ієрархією; II Мури, що зведені з цегли; III Сад гармонії;</p> </div> <p>1 Сад, де люди та природа живуть в гармонії, відсутні стереотипи та почуття сорому, старість чи хвороби; 2 Територія Садів, що зображено на обох картинах, відгороджені від зовнішнього світу мурами, що зведені з цегли, - символізує розмежування світу ідилії (саду) та реальності; 3 Зовнішній світ - зображено замки, що розташовані за межами мурів - символізують зовнішній, "чужий" світ, з іншими правилами та ієрархією; 4 Озеро (картина "а") та струмок (картина "б"), води яких чисті та прозорі; 5 Хижаків мешкають в гармонії поруч з трав'ядними тваринами (усі зображені парами); дерева та рослини цвітуть та мають значну кількість плодів; 6 Усі люди зображені парами, - вони молоді та здорові, щасливі; 7 Намальовано людей, що танцюють довкола дерев, що відновляє древній традиції прославлення Сонця, прикликання бога родючості тощо; 8 Дерево, довкола якого танцюють, - символ сили та стабільності;</p>

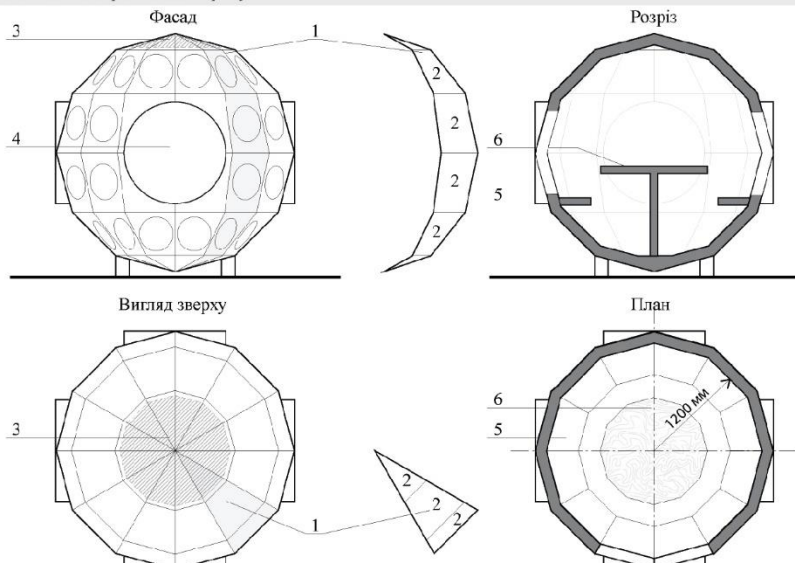

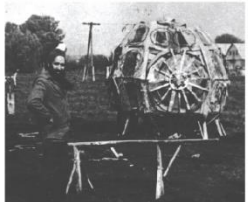
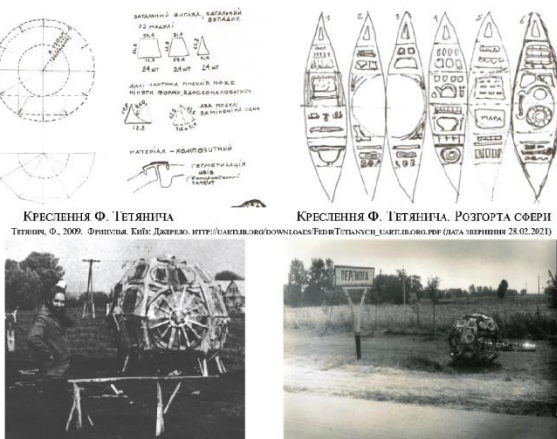

<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p>	<p>ВИРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТА АРХІТЕКТУРИ</p>	
<p>ПІТЕР БРЕЙГЕЛЬ СТАРШИЙ</p> <p>«КРАІНА ЛЕДАРІВ»</p> <p>1567 р.</p> <p>Тип періоджерела КАРТИНА</p> <p>Матеріал Олійна фарба і полотно</p> <p>Жанр Побутовий жанр</p> <p>Зберігається: Стара Пинакотека, Мюнхен</p> <p>Посилання: Peter Breugel d. Ä., Das Schlaraffenland, 1567, Badische Staatgemäldeanstalt, Karlsruhe - Alte Pinakothek, München, URL: https://www.smb.museum/pinakothek-de/en/objekte/01G1P9UYkE (15.12.2020)</p>	<p>Особливості сценарію зображено на картині</p> 	<p>Картина ілюструє зміст казки (балади) про "країну достатку", різні інтерпретації якої були поширеними в різних країнах Європи в добу Середньовіччя.</p> <p>1 Огородження сплетене з ковбаси;</p> <p>2 Куринь, дах якою вкритий широдами;</p> <p>3 Солдат, який лежить в курені; зображений з відкритим ротом, оскільки чекав що до нього залетить смажений голуб (голуба було замальовано під час реставрації картини);</p> <p>4 Солдат, поруч з яким зображено спис та рукавицю;</p> <p>5 Землероб, поруч з яким сільськогосподарський шп;</p> <p>6 Частково з'їдене яйце, яке саме пересувається;</p> <p>7 Стіл, який обкладано довкола дерева;</p> <p>8 Пляшка з напоєм; перевернута, таким чином її наповнення може саме потрапити до рота вченого;</p> <p>9 Вчений або священик, оскільки поруч з ним лежить книга. Зображений з відкритим ротом, оскільки очікує, що туди потрапить напій, який знаходиться на столі;</p> <p>10 Різноманітні рослини з хліба;</p> <p>11 Смажена птиця, яка сама лягає на тарілку;</p> <p>12 Порося (смажене) з ножиком, яке уже готове до споживання;</p> <p>13 Гори з капи, які слугують природним бар'єром, що відмежовує країну Ледарів від зовнішнього світу. Щоб потрапити в країну, потрібно вийти прохід в пій гори;</p> <p>14 Молодше море, до якого пливе човик</p>

<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p>	<p>ВИРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТА АРХІТЕКТУРИ</p>	
<p>ФІЛІПП ОТТО РУНГЕ</p> <p>СЕРІЯ КАРТИН «ЧАС ДОБИ»</p> <p>1805-1809 рр.</p> <p>Тип періоджерела КАРТИНИ</p> <p>Матеріал Гравюри (ескізи усіх чотирьох картин)</p> <p>Олійна фарба і полотно (картина «Ранок»)</p> <p>Жанр Історичний та міфологічний живопис, пейзаж</p> <p>Зберігається: Гамбурзька картинна галерея</p> <p>Посилання: Runge, P. O., 1805. Times of Day. URL: https://www.getty.edu/research/special_collections/motives/engendering/ (Дата звернення 10.11.2021) Runge, P. O., 1809. The Small Morning. URL: https://www.wga.jp/html_m/b/runge/3mornimg.htmlg (Дата звернення 0.11.2021)</p>	<p>Особливості сценарію серії</p> <p>Умовна схема</p> <p>1. «Ранок»</p> <p>2. «День»</p> <p>3. «Вечір»</p> <p>4. «Ніч»</p> <p>Рунге запланував серію картин "Час доби", що повинна була символічно виражати гармонію між людьми, природою та божественним. Художник прагнув відобразити формування та зміну свігла протягом доби, поєднавши це з зображенням різних етапів життя квітів, людей: народження, зростання, смерть. Планувалося розташувати цю серію картин у певному просторі, з відповідно налаштованим світлом та музикою, таким чином утворити "єдиний втілює мистецтва" - des Gesamtkunstwerks.</p> <p>Серія повинна була складатись з чотирьох картин (1, 2, 3, 4), які спершу були виконані як гравюри (ескізно в 1805 р.), і лише одна з них була виконана в кольорі.</p>	<p>«Ранок», 1809 р.</p> <p>5 Світанок; 6 Галіявіна квітів, на якій прокидається немовля - це символізує початок нового життя та нового дня;</p> <p>7 Жінка, що може бути Авророю, Воїниною світанку, або Венерою чи Дівою Марією; Вона є центральною фігурою картини та випромінює світло.</p>

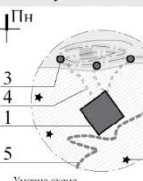
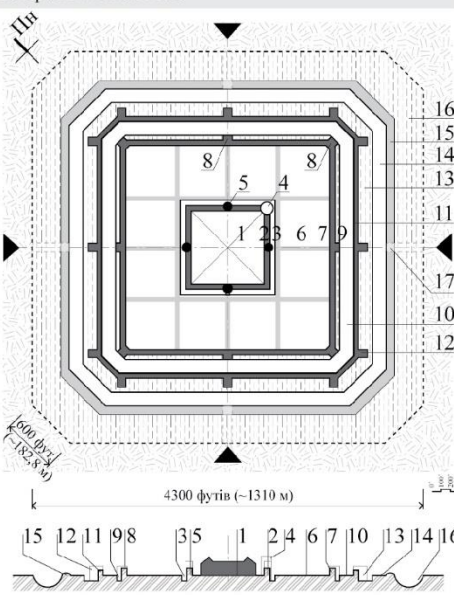
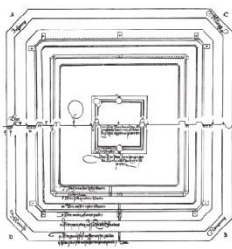

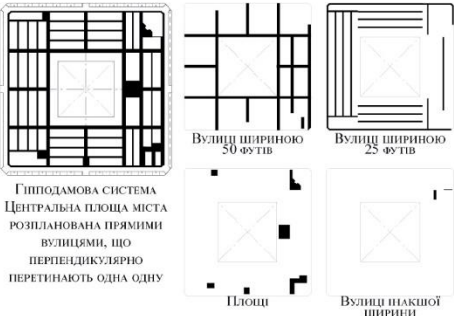
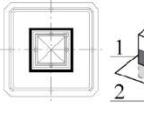
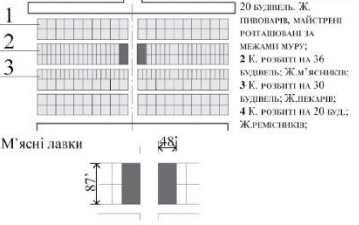
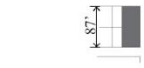

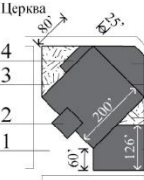
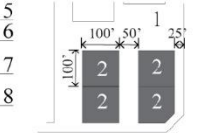
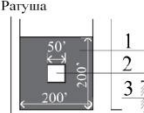

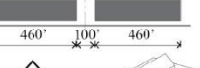
<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p>	<p>ВИРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТА АРХІТЕКТУРИ</p>	
<p>П'єР ПОВІ ДЕ ШАВАНН</p> <p>«МІЖ МИСТЕЦТВОМ І ПРИРОДОЮ»</p> <p>1890-1895 рр.</p> <p>Тип періоджерела КАРТИНА</p> <p>Матеріал Олійна фарба і полотно</p> <p>Жанр Історичний живопис</p> <p>Зберігається: Музей мистецтва Метрополітен, Нью-Йорк, США</p> <p>Посилання: de Chavannes, P. P., 1890-1895. Entre l'art et la nature. The Metropolitan Museum of Art of New York City/URL: https://www.metmuseum.org/art/collection/search/437346 (Дата звернення 15.12.2020)</p>	<p>Особливості сценарію зображено на картині - єдність природи та мистецтва стає образом гуманізму, «земного раю»</p> <p>1 Сад плододових дерев;</p> <p>2 Мистці, що розмазують кераміку;</p> <p>3 Ставок;</p> <p>4 Квіти північки – вважаються символами Христа, миру;</p> <p>5 Руїни античних храмів, що символізують зв'язок з минулим, нескінченність, єдність часу з простором;</p> <p>6 Поціновувачі мистецтва, які займаються розкопками;</p> <p>7 Мати з дитиною;</p> <p>8 Річка, або озеро, з силуетом міста на задньому плані;</p> <p>9 Група художників, що насолоджуються античними руйнами та природою, малюють;</p>	

<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p>	<p>ВИРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТА АРХІТЕКТУРИ</p>
<p>КАНДИНСЬКИЙ, ВАСИЛЬ</p> <p>«ПРО «ВЕЛИКУ УТОШЮ»</p> <p>1920 рр.</p> <p>Тип ПЕРИОДЖЕРЛА ВИДАННЯ (СТАТТЯ)</p>	<p>Всесвітній конгрес мистецтва</p> <p>Пропонується зібрати Всесвітній Конгрес мистецтва, який буде включати представників усіх видів мистецтва з усіх країн світу</p> <p>Конгрес мистецтва передбачає узгодження усіх видів мистецтва, щодо напрямів, матеріалів чи тем, з якими мають працювати різні митці</p> <p>Будівля «Великої Утоші» – «всесвітня будівля мистецтва», яка слугуватиме місцем збору для представників усіх видів мистецтва</p>

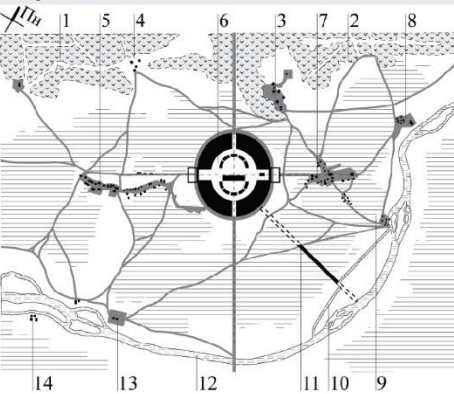

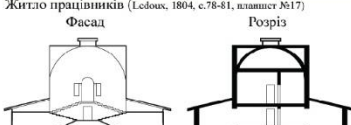
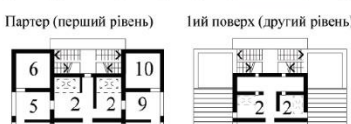
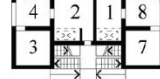
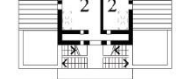

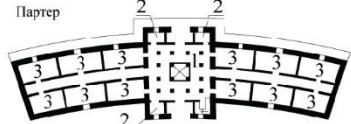
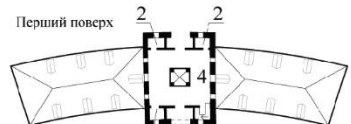
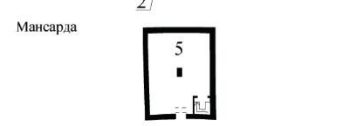

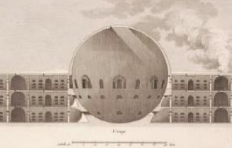

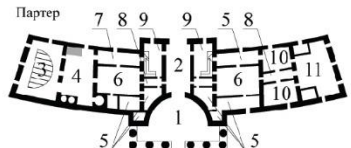
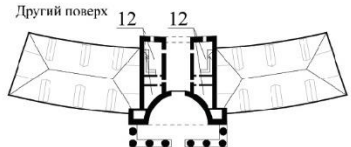
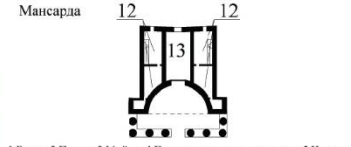

<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p>	<p>ВИРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТА АРХІТЕКТУРИ</p>
-----------------------------	--

<p>ФЕОДОСІЙ ТЕТЯНИЧ</p> <p>«БІОТЕХНОСФЕРА «ФРИПУЛЬЯ»</p> <p>ОРИЄНТОВНО 1980-ТІ РОКИ</p> <p>Тип ПЕРИОДЖЕРЛА МИСТЕЦЬКА ІНСТАЛЯЦІЯ</p> <p>ЖАНР МІЖПЛАНЕТНІ ПОДОРОЖІ, ЕКОЛОГІЧНІСТЬ</p> <p>ЗВЕРТАЄТЬСЯ -</p>	<p>Особливості організації «Фрипулья»</p> <p>Модульне житло, яке складається з певної кількості сегментів, що утворюють сферу з внутрішнім радіусом 120 см. Залежно від матеріалу, змінюється зовнішній радіус об'єкта. Кожна така біотехносфера розрахована на одночасне перебування до 12 осіб. Матеріали для конструкції модулів можуть бути різними: автор пропонує використовувати композитні матеріали, різноманітні локальні матеріали тощо</p> <p>1 - Сфера складається з 12 сегментів; 2 Кожен сегмент поділений на 6 модулів; 3 Джерелом енергії є вмонтовані в зовнішній корпус сонячні панелі; 4 Вхід; 5 Крісла складаються з 12 модулів; 6 Стіл може бути окремою конструкцією, і розташовуватись по середині біотехносфери, або бути частиною кожного окремого сидіння;</p> <p>Можливі варіанти дверей</p> <p>Одноствіркові двері (3 модулі)</p> <p>Двостіркові розсувні двері (6 модулів)</p> <p>Підлогові або стельові люк (12 модулів)</p>
<p>КРЕСТЕННЯ Ф. ТЕТЯНИЧА</p> <p>Тетянич, Ф., 2009. Фрипулья. Київ: Дарієво. http://artcity.org.ua/ua/works/FedorTetyanich_Sphere%20Globe.pdf (дата звернення 28.02.2021)</p> <p>БІОТЕХНОСФЕРА в с. КНЯЖИЦІ, 1984 Р.</p> <p>Джерело: http://www.ac-nivce-ct.com/la/voies/le/fove-pitvanse/aj/101/ (дата звернення 28.02.2021)</p>	<p>Особливості організації «Фрипулья»</p> <p>КРЕСТЕННЯ Ф. ТЕТЯНИЧА. РОЗОРТА СФЕРИ</p> <p>Тетянич, Ф., 2009. Фрипулья. Київ: Дарієво. http://artcity.org.ua/ua/works/FedorTetyanich_Sphere%20Globe.pdf (дата звернення 28.02.2021)</p> <p>БІОТЕХНОСФЕРА в с. ПЕРЕХОДА, 1984 Р.</p> <p>Джерело: http://www.ac-nivce-ct.com/la/voies/le/fove-pitvanse/aj/101/ (дата звернення 28.02.2021)</p> <p>ЕСКІЗИ БІОТЕХНОСФЕРИ, 1990 Р.</p> <p>Джерело: http://artcity.org.ua/ua/works/FedorTetyanich_Sphere%20Globe.pdf (дата звернення 28.02.2021)</p>

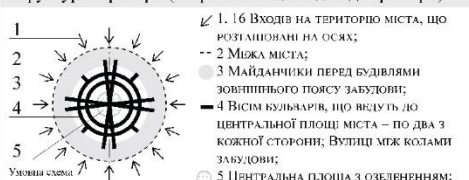
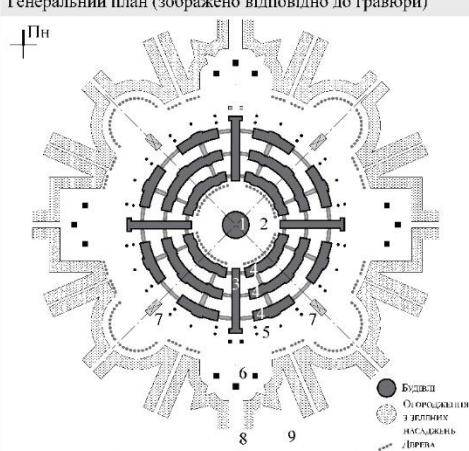

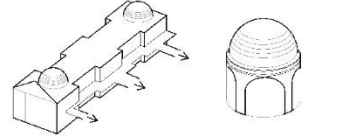
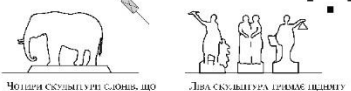

<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p>	<p>ВИРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТА АРХІТЕКТУРИ</p>		
<p>ОКСАНА ЧЕПЕЛИК</p> <p>«УРБАНІСТИЧНА МУЛЬТИМЕДІЙНА УТОПІЯ_UMU»</p> <p>2002 р.</p> <p>Тип перформансу: МИСТЕЦЬКА ІНСТАЛЯЦІЯ; КОРОТКОМЕТРАЖНИЙ ФІЛЬМ</p> <p>МАТЕРІАЛ</p> <p>ЖАНР ПЕРФОРМАНС, КОРОТКОМЕТРАЖНИЙ</p> <p>ЗВЕРТАЄТЬСЯ:</p> <p>Посилання: Сиренко, О., 2002. URBAN MULTIMEDIA UTOPIA. Доступно: https://www.youtube.com/watch?v=4SKMOSw6REM (Дата звернення: 28.02.2021)</p>	<p>Особливості сценарію короткометражних фільмів</p> <p>Кадри з фільму</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>0 хв. 40 с.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>2 хв. 50 с.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>4 хв. 55 с.</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="text-align: center;"> <p>8 хв. 30 с.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>9 хв. 5 с.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>9 хв. 32 с.</p> </div> </div> <p>Кадри, представлені в фільмі були зняті в м. Сідней, Австралія. Ця робота полягає в демонстрації трансформації простору та його значення для людей в умовах глобалізації та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Автор не пропонує власної моделі ідеального суспільства, але прагне продемонструвати «нову візуальну мову», що реагує на глобальний світ». Поширення телекомунікації та розвиток інформаційно-комунікаційних систем створює умовну межу між містом та його околицями на інформаційному рівні, сприяючи створенню нового культурного простору - «надроз'міну» місто, «глокальне» (поєднання глобального та локального - «GLOBAL») середовище. Відбувається вихід за межі звичного сприйняття мистецтва у площину телекомунікації, можливість бути «скрізь», та сприймати значну кількість різної інформації.</p>		
<p>ЗАГАЛЬНІ ДАНІ</p>	<p>ВИРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТА АРХІТЕКТУРИ</p>		
<p>КУРАТОРИ МОЛЛІ НЕСБИТ, ГАНС УЛЬРІХ ОБРІСТ, РІКРІТ ПІРАВАНІЯ</p> <p>«СТАЦІЯ УТОПІЯ»</p> <p>2003 р.</p> <p>Тип перформансу: МИСТЕЦЬКА ІНСТАЛЯЦІЯ, ПЛАКАТИ</p> <p>МАТЕРІАЛ</p> <p>ЖАНР ПЕРФОРМАНС</p> <p>ЗВЕРТАЄТЬСЯ:</p> <p>ПРОЕКТ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ НА 50-ТІ ВЕНЕЦІЙСЬКІЙ БІСНАЛІ</p> <p>Посилання: Photo of Utopia Station, 2003. URL: https://www.museum-boerlin.com/objects/114119?ID=381&SECTION=ARTISTS (Дата звернення: 27.10.2021)</p> <p>Робота з мистецтва Utopia Station, 2003. URL: https://www.museum-boerlin.com/objects/114119?ID=381&SECTION=ARTISTS (Дата звернення: 27.10.2021)</p>	<p>Фото з "Станції Утопія", 2003 р.</p> <p>Постери, 2003 р.</p> <div style="display: grid; grid-template-columns: repeat(3, 1fr); gap: 10px;"> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="text-align: center;"> <p>автор Йона Фрідман</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>автор Педро Ресс</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>автор Маттео Гідоні</p> </div> </div> <p>«Станція Утопія» задумувалася як умовна станція між островом Утопія та містом. В даному випадку утопія позиціонується не як місце, а як спосіб мислення. «Станція Утопія» слугує місцем, де можна перепочити, з кімось поговорити чи просто переглянути запропоновані експонати – таким чином це проміжне місце на шляху до Утопії. Простір станції немає чіткої межі – він охоплює внутрішній простір павільйону Венеційського арсеналу та частину прилеглої до нього території. Інтер'єрна частина починається з довгої низької платформи, уздовж однієї зі сторін якої знаходиться стіна з певною кількістю дверей, а з іншого боку розташовано лавки, які можна перемістити. Частина дверей виконує функцію проходів, решта веде в невеликі приміщення з певною інсталяцією. «Станція» не потребує конкретної архітектури, оскільки основне завдання простору – зібрати певну кількість людей і місць, де вони зможуть поспілкуватися і відпочити. Виставка включає в себе серію плакатів, виконаних різними художниками, сумарна кількість яких перевищує 100 осіб, певну кількість відео та інсталяцій, опубліковані матеріали, з якими можна було ознайомитись безпосередньо в павільйоні.</p>		

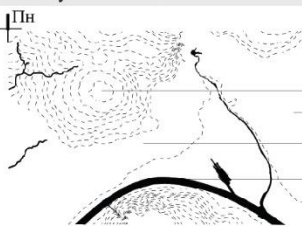

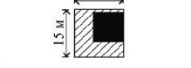
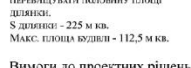

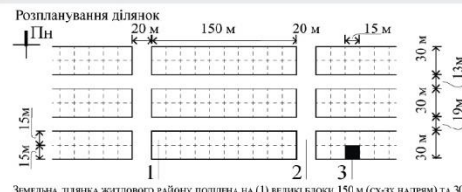
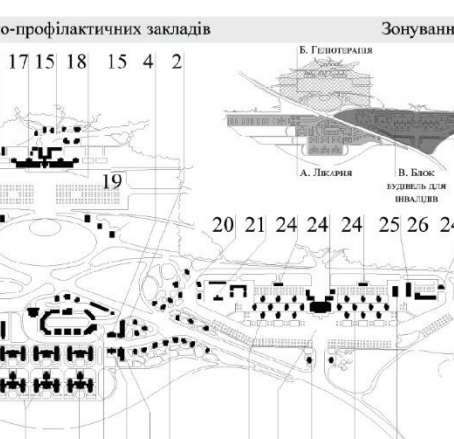
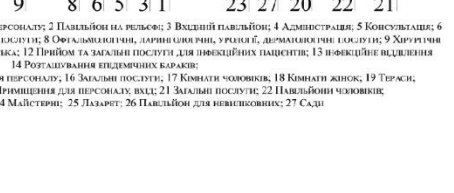

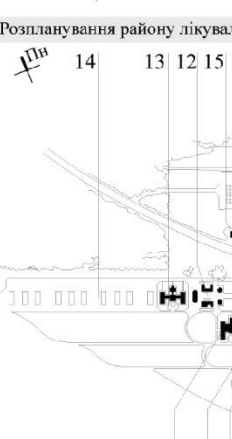
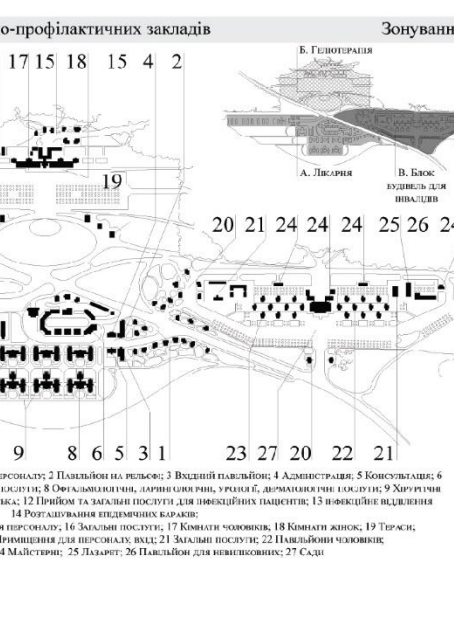

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
<p>АЛЬБРЕХТ ДЮРЕР</p> <p>«КІЛЬКА УРОКІВ З УКРІПЛЕННЯ МІСТ, ЗАМКІВ ТА МІСЦЕВОСТЕЙ»</p> <p>1527 р.</p> <p>Тип першодржегела ТРАКТАТ</p>	<p>Тип держави: Місто-держава</p> <p>Територіальне розташування країни Ділянка під будівництво майбутнього міста повинна бути рівною, з плодючими ґрунтами;</p> <p>Стеліця/ головне місто держави: Відсутня, оскільки місто є окремою державою</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Поселення та села, що розташовані довкола центрального міста-держави</p> <p>Форма державного правління: Монархія</p> <p>Політична ідеологія: Консерватизм (відсутність соціальної рівності; відстоювання традиційних норм та систем тощо)</p>	<p>Розташування міста</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Місто; 2 Гора з лісом, який слугує джерелом деревини; 3 Приховані пункти огляду, з яких видно місцевість та є можливість оборонятися; 4 Потемні ходи від сховків до міста; 5 Водойма, з південного боку; 6 Кладовище зі східного боку від міста; 7 Поселення та села, що розташовані довкола центрального міста-держави; <p>Умовна схема</p> <p>Генеральний план міста</p> <p>1 Палац господаря міста; 2 Фортифікаційний мур Ш=60 футів (18,29 м) і Н=40 футів (12,19 м); 3 Рів Ш=60 футів (18,29 м) і Г=50 футів (15,24 м); 4 На східному куті мур вежа В=200 футів (60,96 м), використовується як оглядова точка та дзвіниця; 5 Вітряні ворота з підйомними мостами, та круглими вежами над ними, які частково виступають з товщини стіни та заходять в рів, діаметр нижньої частини – 100 футів (30,48 м), тоді як верхньої – 70 футів (21,34 м), Н – 135 футів (41,15 м); 6 Центральна площа Ш=600 футів (182,88 м) з фонтанами та цистернами з водою; 7 Перший (від центру) оборонний мур облицьований камінням, Н=60 футів (18,28 м) і Ш=100 футів (30,48 м) в верхній частині та 150 футів (45,72 м) в основі; 8 На цьому мурі облаштовано вісім бастіонів Ш=100 футів кожен (30,48 м), вони доходять до протилежної сторони рову; 9 Рів Г=50 футів та Ш=50 футів (15,24 м) зверху; 10 Площа (або «дорога») Ш=150 футів (45,72 м) між першим рядом оборонних споруд та другим. Призначена для різноманітних робіт та розташування житла; 11 Другий (від центру) оборонний мур, облицьований камінням, Н=50 футів (15,24 м) і Ш=100 футів (30,48 м); верхня частина та 150 футів (45,72 м) в основі; 12 На цьому мурі облаштовано дванадцять бастіонів розмірами 100 на 100 футів кожен (30,48 м x 30,48 м); 13 Рів Г=50 футів (15,24 м) та Ш=150 футів (45,72 м) зверху; 14 Площа Ш=150 футів (45,72 м) між другим рядом оборонних споруд та третім; 15 Третій (від центру) оборонний вал, земляний, з зовнішнього боку виходить в рівель з землею, без жодних підйомів чи огорожень; 17 Мости, які поєднують протилежні сторони зовнішнього рову;</p> <p>План міста-держави/замку (Дюрер, 2000, с.196)</p> <p>План центральної частини замку (Дюрер, 2000, с.203)</p> <p>Планувальна схема вуличної мережі</p> <p>Гіпподамова система Центральна площа міста розпланована прямими вулицями, що перетинаються одна одну</p>	<p>Забудова поруч з ровом</p> <p>Устатковані будівлі поруч з ровом короювського палацу повинні мати:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Максимальні на першому поверсі; 2 Потері, який використовується малюнком; <p>В. Північно-Східна сторона</p> <p>1 Квартали розбиті на 20 будівель; Ж. ПИВАРИ, МАЙСТРИ РОЗТАШОВАНІ НА МЕЖАХ МУРУ; 2 К. розбиті на 36 будівель; Ж. ЖЕМІСВІК; 3 К. розбиті на 30 будівель; Ж. ЖЕМІСВІК; 4 К. розбиті на 20 буд.; Ж. ЖЕМІСВІК;</p> <p>М'ясні лавки</p> <p>Б. Південно-Східна сторона</p> <p>1-2 Будівлі де мешкають люди зі спокійною рожевою; 1 Ширина кожного кварталу 87', довжина - 475'; Кожен квартал розбитий на 11 будівель з боку широкій вулиці та на 20 будівель з боку вузької; 7 Квартал ширинною 170' розбитий на 12 однакових будівель, крайні будівлі розбиті ще на дві, таким чином квартал має 16 будівель; 3-5 Будівлі де мешкають пастухи; 6 По центру кварталу квадратний двір, що розташований під кутом 45° відносно зовнішніх стін; 4 По центру кварталу квадратний двір, що розташований під кутом 45° Вихід в двір передбачено з кожного центральних будівель; 5 Квартал ширинною 112' і довжиною 250'; Кожен квартал розбитий на 20 однакових будівель; 6 Квартал ширинною 112' і довжиною 250'; Кожен квартал розбитий на 40 однакових будівель, в яких повинні мешкати військові; 7-9 Будівлі де мешкають ковалі та майстри диварного цеху; 8 Квартал ширинною 112' і довжиною 200' розбитий на 10 будівель; 9 Квартал ширинною 112' і довжиною 250' розбитий на 12 будівель; 9 Ширина кожного кварталу 87', довжина - 475 футів. Кожен квартал розбитий на 11 будівель з боку широкій вулиці та на 20 будівель з боку вузької.</p> <p>Церква</p> <p>1 Площа перед церквою; 2 Дзвіниця 40' x 40'; 3 Вівчарий сарай; 4 Замочник 5 Кор; 6 Церква 200' x 200'; 7 Сар. 8 Дім священника;</p> <p>Лаварні майстерні</p> <p>1 Площа перед майстернями; 2 Лаварні майстерні;</p> <p>Ратуша</p> <p>1 Ратуша 200' x 200'; 2 Внутрішній двір 50' x 50'; 3 В'їзниця;</p> <p>В. Південно-Західна сторона</p> <p>1 Квартал розбиті на 20 будівель; 2 Квартал розбиті на 36 будівель; 3 Квартал розбиті на 40 будівель;</p> <p>Бані</p> <p>1 Чоловіча баня; 1 Жіноча баня;</p> <p>Складське приміщення</p> <p>1 Потери для нагоду; 2 Складське приміщення для в'їзсу з невеликими стінами; 3 Під високим дахом облаштовано амбари для зберігання зерна; 4 Відсутні вікна або ж виступає маленькі вікна з підйомними ставками;</p>

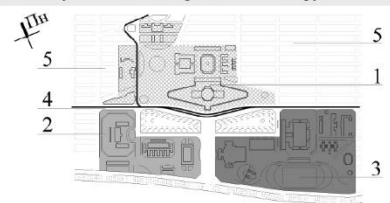
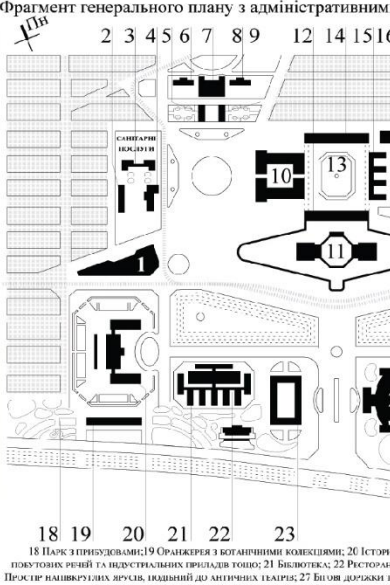
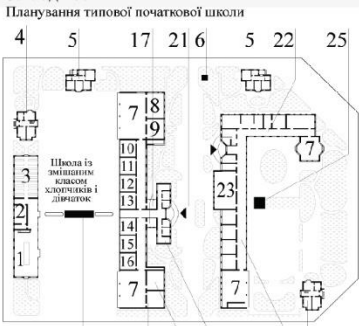

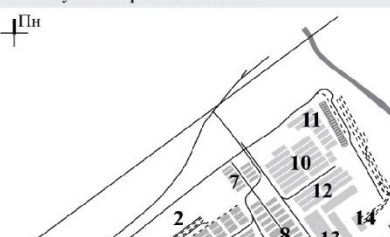
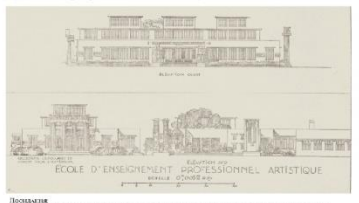

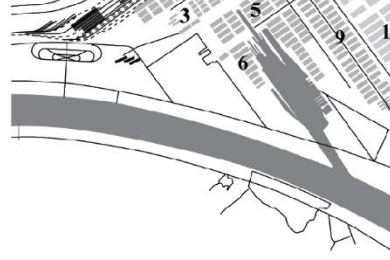
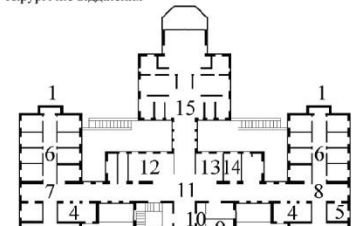

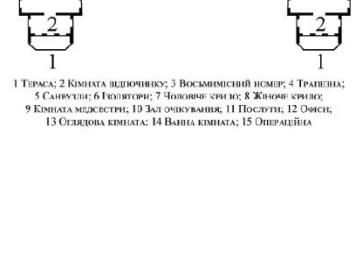

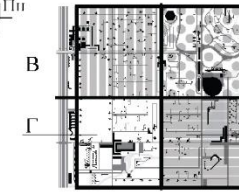
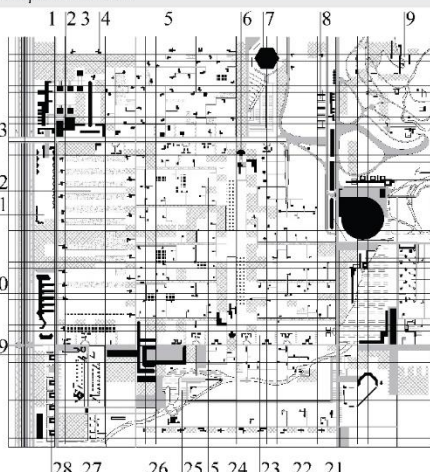
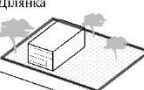

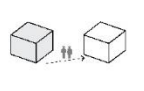
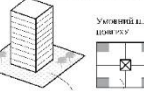
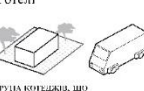

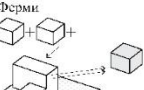

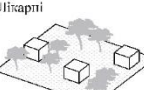

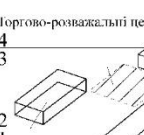
ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
<p>КЛОД-НІКОЛА ЛЕДУ</p> <p>ВИДАННЯ «АРХІТЕКТУРА У ЗВ'ЯЗКУ З МИСТЕЦТВОМ, ЗВИЧАЯМИ ТА ЗАКОНОДАВСТВОМ» (ФР. «L'ARCHITECTURE SOUS LE RAPPORT DE L'ART, DES MŒURS ET DE LA L'EGISLATION») 1804 р.</p> <p>КОРОЛІВСЬКИЙ СОЛЯНИЙ ЗАВОД В АРК-Е-СЕНАН, ФРАНЦІЯ</p> <p>29 квітня 1773 р. – затвердження проекту королем Людовиком XV. Перший камінь було закладено 15 квітня 1775 року, а роботи тривали до 1779 року;</p> <p>Тип першоджерела видання, СЕРІЯ ПРОЕКТНИХ МАЛЮНКІВ ТА РЕАЛІЗОВАНИ СПОРУДИ</p>	<p>Територіальне розташування</p> <p>Королівський соляний завод розташований в Арк-е-Сенан, Франція. Відстань від Парижу до заводу становить орієнтовно 330-370 км в південно-східному напрямку</p> <p>Столиця/ головне місто держави Столиця відсутня, оскільки проектом передбачалось будівництво окремого міста</p> <p>Релігія Детальна інформація відсутня. Проектом передбачалось будівництво церкви</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Проектом передбачалось будівництво окремого міста</p> <p>Політична ідеологія Проект сформований відповідно до ідей індустріального суспільства, яке орієнтоване на потреби робітника, який може не тільки працювати на території фабрики, але і мешкати поруч (Scachetti, 2013, с. 252). Відсутні біди, оскільки кожен може забезпечити себе усім необхідним для гідного життя (Ledoux, 1804, с.104-106)</p> <p>Проект кладовища, п. № 99</p>	<p>Генеральний план міста Шо</p> <p>1 Лс Шо; 2 Лс Пероуз; 3 Поселення Ле-Верну; 4 Поселення Ле-Девой; 5 Поселення Дарк; 6 Королівський соляний завод; 7 Поселення Сенан; 8 Замок Рош; 9 Сельський млин; 10 Канал, що відводить воду до винуського корпусу; 11 Винуський корпус; 12 Річка Лс; 13 Резервуар з водозабірною баштою; 14 Борошомельний млин Мулен Туссен</p> <p>Зонування Королівського соляного заводу</p> <p>1 Церква; 2 Будівля Суду; 3 Вхід на територію через будівлю, що виконує функцію галвхати; 4 Будівля робітників; 5 Вал; 6 Великий двір; 7 Шлях до Бевансона; 8 Соляний шлях; 9 Підземні вагони призначені для вилучення солей, фізичних вправ;</p> <p>Планувальна схема вуличної мережі</p> <p>РАДІАЛЬНО-КІЛЬЦЕВА СХЕМА ВУЛИЧНОЇ МЕРЕЖИ ТЕРИТОРІЇ КОРОЛІВСЬКОГО СОЛЯНОГО ЗАВОДУ. ДО ЦЕНТРУ ВЕДУТЬ 16 РАДІАЛЬНИХ ДОРІЖ, ДВІ З ЯКИХ ОСНОВНІ - ШЛЯХ ДО БЕВАНСОНА (ПІВНІЧНА) ТА СОЛЯНИЙ ШЛЯХ (ПІВДЕННА). ВУЛИЦІ ЗАСЛОВОГО КОРИСТУВАННЯ ЗАСАДЖЕНІ ДЕРЕВАМИ, ЩО ЗАХИЩАЮТЬ ВІД СПЕКИ ТА ДОЩІВ (LEDoux, 1804, с.69-77, планшети № 14-15). ПЕРСОНАЛЬНІ КІЛЬЦЕВІ ДОРОЖИ ДОЗВОЛЯЮТЬ ТЕРИТОРІЮ ЗАВОДУ (LEDoux, 1804, с.77-78, планшети № 16);</p> <p>Генеральний план території заводу, що було реалізовано</p> <p>1 Вхід на територію через будівлю, що виконує функцію галвхати; 2 Великий двір; 3 Будівля дирекції; 4 Сад; 5 Допоміжні приміщення будівлі дирекції; 6 Директорський сад; 7 Виробничі будівлі з яких вартість солей; 8 Будівля для стиробітників з двором і садом; 8 Двічі що виконують функції для транспортування солей; 9 Підземні вагони; 10 Будівля робітників з димохідною системою в центральній частині; 11 Майстерня вондаря – вондаря; 12 Будівля ковалів; 13 Колодязь; 14 Сад та внутрішні дворики робітників; 15 Алея (радіальна); 16 Басейни з водою; 17 Кільцева дорожка; 18 Передній двір; 19 Лоджовий (вогрь); 20 Дерев'яні сараї та стогори майстерів</p>	<p>Житлова забудова</p> <p>Житло працівників (Ledoux, 1804, с.78-81, планшети №17)</p> <p>Фасад</p> <p>Розріз</p> <p>Партер (перший рівень)</p> <p>Ілий поверх (другий рівень)</p> <p>1 Дворик спальні; 2 Спальня; 3 Підвал; 4 Стілець; 5 Сарай; 6 Великий вогрь; 7 Складське приміщення; 8 Ангар; 9 Скотний двір; 10 Погрь</p> <p>Будівля робітників з димохідною системою</p> <p>Фасад</p> <p>Партер</p> <p>Перший поверх</p> <p>Мансарда</p> <p>1 Спальний простір з великою пришкою по центру; 2 Приміщення з меншою пришкою; 3 Житлова кімната розташована на окрему стіну; 4 Спальний простір; 5 Вільний простір</p>
<p>Територія на Google картах</p> <p>Джерело: http://www.google.com/maps</p>	<p>Проект кладовища, п. № 99</p> <p>Джерело: Ledoux, 1804, планшети №99</p> <p>Майстерня деревного вугілля, п. № 102</p> <p>Джерело: Ledoux, 1804, планшети №102</p> <p>Будинок художників, п. № 96</p> <p>Джерело: Ledoux, 1804, планшети №96</p> <p>Майстерня, п. № 88</p> <p>Джерело: Ledoux, 1804, планшети №88</p> <p>Джерело: Ledoux, 1804, планшети №88</p>	<p>Генеральний план території заводу, що було реалізовано</p> <p>1 Вхід на територію через будівлю, що виконує функцію галвхати; 2 Великий двір; 3 Будівля дирекції; 4 Сад; 5 Допоміжні приміщення будівлі дирекції; 6 Директорський сад; 7 Виробничі будівлі з яких вартість солей; 8 Будівля для стиробітників з двором і садом; 8 Двічі що виконують функції для транспортування солей; 9 Підземні вагони; 10 Будівля робітників з димохідною системою в центральній частині; 11 Майстерня вондаря – вондаря; 12 Будівля ковалів; 13 Колодязь; 14 Сад та внутрішні дворики робітників; 15 Алея (радіальна); 16 Басейни з водою; 17 Кільцева дорожка; 18 Передній двір; 19 Лоджовий (вогрь); 20 Дерев'яні сараї та стогори майстерів</p> <p>Генеральний план території заводу, що було реалізовано</p> <p>1 Вхід на територію через будівлю, що виконує функцію галвхати; 2 Великий двір; 3 Будівля дирекції; 4 Сад; 5 Допоміжні приміщення будівлі дирекції; 6 Директорський сад; 7 Виробничі будівлі з яких вартість солей; 8 Будівля для стиробітників з двором і садом; 8 Двічі що виконують функції для транспортування солей; 9 Підземні вагони; 10 Будівля робітників з димохідною системою в центральній частині; 11 Майстерня вондаря – вондаря; 12 Будівля ковалів; 13 Колодязь; 14 Сад та внутрішні дворики робітників; 15 Алея (радіальна); 16 Басейни з водою; 17 Кільцева дорожка; 18 Передній двір; 19 Лоджовий (вогрь); 20 Дерев'яні сараї та стогори майстерів</p> <p>Генеральний план території заводу, що було реалізовано</p> <p>1 Вхід на територію через будівлю, що виконує функцію галвхати; 2 Великий двір; 3 Будівля дирекції; 4 Сад; 5 Допоміжні приміщення будівлі дирекції; 6 Директорський сад; 7 Виробничі будівлі з яких вартість солей; 8 Будівля для стиробітників з двором і садом; 8 Двічі що виконують функції для транспортування солей; 9 Підземні вагони; 10 Будівля робітників з димохідною системою в центральній частині; 11 Майстерня вондаря – вондаря; 12 Будівля ковалів; 13 Колодязь; 14 Сад та внутрішні дворики робітників; 15 Алея (радіальна); 16 Басейни з водою; 17 Кільцева дорожка; 18 Передній двір; 19 Лоджовий (вогрь); 20 Дерев'яні сараї та стогори майстерів</p>	<p>Громадська забудова</p> <p>Вхід на територію через будівлю охорони</p> <p>Фасад</p> <p>Партер</p> <p>Другий поверх</p> <p>Мансарда</p> <p>1 Ганок; 2 Прохід; 3 Мийна; 4 Під загальною користування; 5 Кімната сторожів; 6 Кімната (внутрішній двір) сторожів; 7 Кімната скарбовників; 8 Присід; 9 Будинок охорони; 10 Палата гвардії; 11 Тюремні камери; 12 Кімната; 13 Резервуар з водою;</p> <p>Джерело: Ledoux, 1804, планшети №35</p>

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
<p>ЕДУАРД ФРАНСУА АНДРЕ</p> <p>ПРОЕКТ ІДЕАЛЬНОГО МІСТА</p> <p>СЕРЕДИНА 19 СТОЛІТТЯ (ОРІЄНТОВНО 1870-ті РОКИ)</p> <p>ТИП ПЕРШОДЖЕРЕЛА ГРАВЮРА (ROWE & KOETTER, 1984, С.18)</p>	<p>Тип держави: Місто-держава</p> <p>Столиця/ головне місто держави: Відеутія, оскільки місто є окремою державою</p> <p>Політична ідеологія: Дослідники вважають, що модель ідеального міста Андре розроблена під впливом ідей Ш. Фурє, відповідно можна припустити, що політична ідеологія має ознаки Соціалізму (ROWE & KOETTER, 1984, с.18-19)</p>	<p>Гравюра архітектора (Rowe & Koetter, 1984, с.18)</p> <p>Структура території (зображено відповідно до гравюри)</p> <p>1 1,6 Входи на територію міста, що розташовані на осях; 2 Межа міста; 3 МАЙДАНЧИКИ перед будівлями зовнішнього поясу забудови; 4 Вісім бульварів, що ведуть до центральної площі міста – по два з кожної сторони; Вулиці між колами забудови; 5 Центральна площа з озелененням;</p> <p>Умовні схеми</p> <p>Генеральний план (зображено відповідно до гравюри)</p> <p>1 Ротонда; 2 Центральна площа з озелененням; 3 Будівлі, що орієнтовані за сторонами світу; 4 Пояси забудови, що з'єднані між собою відкритими галереями на рівні другого поверху (можливо галереї також розташовані і на вищих поверхах); 5 Колони та озеленення перед будівлями; 6 Скульптурна група; 7 Скульптура "Слон"; 8 Огородження з живих насаджень; 9 Поля</p>	<p>Будівлі</p> <p>Будівлі (кільцеві)</p> <p>Будівлі розташовані паралельно одна до одної в три ряди, орієнтовано 5-6 поверхів в висоту. 1 Галереї та мости, що з'єднують ряди, розташовані будівлі; 2 Виступають (або увігнуті) фрагменти будівель; 3 Двоякітні та трикітні дахи, що може слугувати світловим підсвітленням; 4 Будівлі зображено в стилі воєнач. з тим, проте розташування будівель та симетричності фасаду ринкового, двоповерхового, дерев'яного, з використанням фрескового та керамічного декору в інтер'єрі та на фасаді тощо.</p> <p>Будівлі (радіальні) Ротонда</p> <p>Через будівлі, що розташовані між бульварами, перебідає вулиця до зовнішньої забудови; можлива припустити, що ці будівлі повинні були виконані з використанням сільськогосподарських чи вичорканих цеглинок, сліпих колон тощо.</p> <p>Розташована по центру площі, слугує візальним орієнтиром, який поєднується з усіх основних сторін міста;</p> <p>Скульптури та монументи</p> <p>Скульптура "Слон" Скульптурна група</p> <p>Через скульптуру слона, що розташовані в центрі міста, слугує візальним орієнтиром. Ймовірно, скульптура слона була запропонована, як символізація сили та могутності. Слон був встановлений у 1814-1846 роках на площі Відеутії у Франції. Слон повинен був символізувати могутню владу та зверхність слона Фамільє (слон вважався найбільшійшою твариною в світі).</p> <p>Два скульптури слона, що розташовані в центрі міста, слугують візальним орієнтиром. Центральна скульптура слона, що може символізувати могутність або єдиний правитель, який розташований в центрі міста на центральній площі Відеутії. Ж.-Б. Рельє «Слон» або «Слон» (1795 р.), що може трактуватися як символ свободи та рівності.</p> <p>Меморіальні колони</p> <p>Поруч з кожною будівлею зовнішнього поясу розташовано 5 скульптур, що слугують меморіальними колонами.</p>

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
<p>ТОПІ ГАРНЬС</p> <p>ПРОЕКТ «ИНДУСТРИАЛЬНОГО МІСТА» (ФР. «UNE CITÉ INDUSTRIELLE»)</p> <p>МАНІФЕСТ «МАНІФЕСТ ФУТУРИСТИЧНОЇ АРХІТЕКТУРИ» (ІТАЛ. «MANIFESTO DEL L'ARCHITETTURA FUTURISTA»);</p> <p>1899 - 1918 РР.</p> <p>ТИП ПЕРШОДЖЕРЕЛА ВИДАННЯ (БРОШУРА) ТА СЕРІЯ ПРОЕКТНИХ МАЛЮНКІВ, ЩО ВКЛЮЧАЄ 164 ДЕТАЛЬНИХ КРЕСЛЕНЬ</p> <p>*УСІ ПЛАНИ ВІДТВОРЕНО ВІДПОВІДНО ДО КРЕСЛЕНЬ ПОДАНИХ В АЛЬБОМІ ПРОЕКТУ Т. ГАРНЬС «ИНДУСТРИАЛЬНЕ МІСТО»</p> <p>Титульний лист</p> <p>UNE CITÉ INDUSTRIELLE ÉTUDE POUR LA CONSTRUCTION DES VILLES</p>	<p>Тип держави:</p> <p>Перші ескізи були розроблені без прив'язки до конкретного місця. Можливою територією для реалізації міста може бути Південний-схід Франції</p> <p>Чисельність населення 35 тис. осіб</p> <p>Генеральний план Індустріального міста</p>	<p>Розташування міста</p> <ol style="list-style-type: none"> Гори з лісами; Рівнинна територія; Річка; Територія багата на гірські ресурси <p>Розташування забудови</p> 	<p>Житлова забудова</p> <p>Розташування забудови</p> <ol style="list-style-type: none"> Вулиця; Будівля може розташовуватись на одній з будівельних ділянок (статус земельної ділянки); Річка; Незабудована частина ділянки повинна бути озеленена; <p>Висота забудови ділянки</p> <p>Відстань між будівлями</p> <p>Відстань між будівлями на суміжних ділянках (в Пн-Пд напрямку) не менша ніж висота будівлі, що розташована з південного боку.</p> <p>Висота забудови не може перевищувати площину площі ділянки. С ділянкою - 225 м кв. Макс. площа будівлі - 112,5 м кв.</p> <p>Вимоги до проектних рішень</p> <p>Усі житлові будівлі будуть з урахуванням кліматичних умов та відповідних правлі: орієнтація принаймні одного вихода стіни на південь, при цьому розміри вихода повинні бути достатніми для забезпечення необхідного рівня освітлення та вентиляції.</p> <p>Заборона використання світлових літарк, оскільки вони обмежують доступ світла!</p> <p>Покриття підлоги та стін у приміщеннях повинно бути гладким, а усі кути заокруглені</p> <p>Річні типи житлової забудови, с. 102</p>
<p>Записка</p> <p>UNE CITÉ INDUSTRIELLE</p>	<p>Розпланування житлових районів</p> <p>Типи вулиць</p> <p>Розпланування ділянок</p> 	<p>Розпланування району лікувально-профілактичних закладів</p> <p>Зонування</p> 	<p>Громадська забудова</p> <p>Адміністративні будівлі</p> <p>Будівля актових зал</p>
<p>Таблиці</p> <p>Генеральний план</p> 	<p>Розпланування району лікувально-профілактичних закладів</p> 	<p>Зонування</p> <p>А Лікарня: 1 Головний вхід, призначений для персоналу; 2 Пам'ятник на рельєфі; 3 Вхідний павільйон; 4 Адміністрація; 5 Консултативні; 6 Сервизний вхід із заломію послуг; 7 Медичні павільйони; 8 Офтальмологічний, ларингологічний, урологічний, дерматологічний павільйони; 9 Хірургічний послуги; 10 Поштово-відділення; 11 Акушерський; 12 Приймальня загальна послуги для інфекційних пацієнтів; 13 Інфекційне відділення</p> <p>Б. Гіпнотерапія: 14 Розташування відділеннях кафе; 15 Вхід з приміщенням для персоналу; 16 Зал для консультацій; 17 Кабінеті чоловіків; 18 Кабінеті жінок; 19 Терапія; 20 Приміщення для інвалідів; 21 Приміщення для персоналу; 22 Зал для консультацій; 23 Пам'ятник чоловіків; 24 Майстерня; 25 Лабараторія; 26 Пам'ятник для неінфекційних; 27 Сад</p>	<p>Будівля актових зал, с. 19</p>

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
<p>ТОНІ ГАРНЬС</p> <p>ПРОЕКТ «ИНДУСТРИАЛЬНОЕ МИСТО» (ФР. «UNE CITE INDUSTRIELLE»)</p> <p>МАНИФЕСТ «МАНИФЕСТ ФУТУРИСТИЧНОЇ АРХІТЕКТУРИ» (ІТАЛ. «MANIFESTO DELL'ARCHITETTURA FUTURISTA»);</p> <p>1899 - 1918 РР.</p>	<p>Розпланування адміністративного центру</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Адміністративні будівлі, актові зали (будівля, де надають санітарні послуги, службові організації і праці; центральна адміністрація, актові зали, пожежна частина); 2 Архіви, музеї (об'єкція з ботанічними колекціями; історичний архів; бібліотека; виставковий зал); 3 Спортивно-розважальні заклади (свадьбаний зал; критий спортзал; простір для виступів артистів, приданий до античних театрів; ботанічний сад; спортивний тренувальний майданчик; криті басейни; дитячі майданчики та поля для гри в теніс); 4 Господарські будівлі; 5 Житлові квартали; <p>Фрагмент генерального плану з адміністративними будівлями</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Будинок з'єзду (пошта, телефонна станція тощо); 2 Санітарні послуги (2); 3 Будівля, де надають медичні консультації; 4 Аптека; 5 Будівля службових організацій і праці (5); 6 Будівля прокуратури; 6 Господарські будівлі; 7 Будівля дозволена на випадок землетрусу; рестораном та адмін. кухнями, господарськими будівлями; 8 Господарський готель; 9 Центр зайнятості; 10 Центральна адміністрація; зал мисливської ради, офіси; промислові та господарські будівлі; рада; юридичний суд; двоповерховий; канцелярія суду; зал публічних виступів; 11 Актові зали; 12 Конференц-зал; 13 Відвіриття палати амбітегором; 14 Адміністрація та офіси; 15 Служба моніторингу архіву харчових продуктів; 16 Аварійна пожежна частина; 17 Ділово; 	<p>Заклади освіти</p> <p>Планування типової початкової школи</p> <p>11 Інвентарний клас; 2 Бібліотека; 3 Трапезна; 4 Житло директора; 5 Житло; 6 Туалет; 7 Критий дитячий майданчик; 8 Клас для занять мистецтвом; 9 Клас для уроків домашнього господарства; 10 Клас для дітей віком 6-7 років; 11 Клас: для дітей віком 7-8 років; 12 Клас: для дітей віком 8-9 років; 13 Клас: для дітей віком 9-10 років; 14 Клас: для дітей віком 10-11 років; 15 Клас: для дітей віком 11-12 років; 16 Клас: для дітей віком 12-13 років; 17 Розомийник; 18 Клас шиття; 19 Клас фізичної культури; 20 Кабінет; 21 Сал для гри; 22 Кухня з класами та приміщеннями для дітей від 2 до 4 років; 23 Конференц-зал; 24 Кухня з класами та приміщеннями для дітей від 4 до 6 років;</p> <p>Художнє професійно-технічне училище</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Школа вищої освіти; 2 Житло викладача; 3 Виставковий зал; 4 Бібліотека; 5 Житло; 6 Склад для господарських будівель майстерня; 7 Скульптурна майстерня; 8 Майстерня по роботі з металом; 9 Майстерня по виготовленню керамічних виробів; 10 Архітектурна майстерня; 11 Керманди виробів; 12 Гонимарий посуд, витвори мистецтва; 13 Майстерня по виготовленню гравюр та фотографій; 14 Художня майстерня; 15 Приміщення для занять на першому поверсі; 16 Лекторій; 17 Виставковий зал;
<p>Генеральний план</p> 	<p>Розпланування промислової зони</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Ремонт залізничного обладнання; 2 Виробництво залізничного обладнання; 3 Виробництво обладнання для амавіл; 4 Автомобільний завод; 5 Виробництво напівпровідникового обладнання; 6 Металургійний завод; 7 Обробка міді, цинку, свинцю алюмінію і т.д.; 8 Виробництво техніки; 9 Виробництво фарми; 10 Виробництво трупів та критих прутів; 11 Виробництво; 12 Виробництво коліс; 13 Виробництво молотків; 14 Виробництво деревних пелів; 15 Преса; 16 Промислові праски і листи; 17 Стовп виробів; 18 Завод з виготовлення ботанічних матеріалів; 	<p>Художнє професійно-технічне училище, с.42</p>
<p>Гідроелектростанція</p> 	<p>Громадський центр</p> 	<p>Лікувально-профілактичні заклади</p> <p>Хірургічне відділення</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Терас; 2 Кімната відпочинку; 3 Восемнісний номер; 4 Трапезна; 5 Санвузлі; 6 Туалет; 7 Нависокі стіни; 8 Житло; 9 Кімната медсестри; 10 Зал очкування; 11 Послуги; 12 Офіси; 13 Оглядова кімната; 14 Ванна кімната; 15 Оперативна;
<p>Вид на місто</p> 	<p>Вид на місто</p> 	<p>Вид на місто</p>
<p>Вид на місто</p> 	<p>Вид на місто</p> 	<p>Вид на місто</p>

ЗАГАЛЬНІ ДАНІ	СОЦІАЛЬНА ТА ПОЛІТИЧНА КОМПОНЕНТИ	СТРУКТУРА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	АРХІТЕКТУРА
<p>ФРЕНК ЛЛОЙД РАЙТ</p> <p>ВИДАННЯ «ЗНИКАЮЧЕ МІСТО» (АНГ. «THE DISAPPEARING CITY») 1932 р.</p> <p>АРХІТЕКТУРНИЙ ПРОЄКТ МІСТА БРОДАКР (АНГЛ. BROADACRE CITY) 1932-1959 рр.</p> <p>Тип періоджерела ВИДАННЯ ТА СЕРІЯ ПРОЄКТНИХ МАЛЮНКІВ</p>	<p>Територіальне розташування країни/міста</p> <p>Автор пропонує перепланувати територію США, таким чином щоб усі міста були трансформовані в типові міста Бродакр</p> <p>Столиця/ головне місто держави Столиця відсутня.</p> <p>Передбачається місто (типове), яке було б забезпеченим усіма інфраструктурними будівлями. Райт уявляє ідеальне місто, яке називає Бродакр (англ. Broadacre city), від англійського слова акр (Wright, 1932, с.44)</p> <p>Релігія Відсутня єдина релігія</p> <p>Адміністративно-територіальні одиниці Типові міста, що поєднуються між собою мережею якісних доріг та авіасполученням. Окремо виділені портові міста</p> <p>Форма державного правління Республіка</p> <p>Політична ідеологія Демократія, яка на думку Райта повинна втілюватись у взаємодії окремих структур, які зберігають самодостатність та індивідуальність (Wright, 1932, с.33). Усі громадяни за правом народження у США, повинні отримати ділянку площею 1 акр, на якій можуть збудувати житловий будинок, і в подальшому не платити орендну плату, оскільки це їхня земля (Wright, 1932, с.59).</p>	<p>Зонування території</p> <p>Територія міста з умовно поділена на чотири різних частини (А, В, Г, Б). Кожна частина становить одну квадратну милу, або 640 акрів.</p> <p>Виділені ділянки до зведення будівель в кожній частині території (зразки). Мітинг, 1945. Фото архіву Інституту Ейч.Ес. Центр міста, Нью-Йорк, 1974 - 1972</p> <p>Генеральний план</p> <p>1 Комерція; 2 Маркетинг; 3 Житлові будинки та дрібна промисловість; 4 Певеликі ферми; 5 Житлові будинки середнього розміру; 6 Школи; 7 Громадська церква; 8 Університети; 9 Багатоквартирне житло; 10 Зоопарк; 11 Опільнярня; 12 Літальні; 13 Спортна арена; 14 Драматичний театр; 15 Кінотеатрний центр (кінотеатр і парк); 16 Житлові будинки та дрібна промисловість; 17 Фабрики; 18 Адміністративний центр; 19 Аеродром; 20 Спортивний центр; 21 Майданчик для гольфу; 22 Дітня ферма; 23 Лісове; 24 Район; 25 Зона відпочинку; 26 Торговий район; 27 Інші промислові будівлі; 28 Житлові будинки та дрібна промисловість; 29 Табір для туристів; 30 Фабрика; 31 Головна будівля держави; 32 Інженерні споруди та сади; 33 Основна транспортна артерія.</p> <p>Особливості розташування інфраструктурних об'єктів</p> <p>Громадська функція Усі великі громадські об'єкти (2) розташовані в радіусі 150 ярдів від житлового об'єкту (1).</p> <p>Торгові центри Практично кожний квартал містить великий магазин (2) в межах 25 ярдів від міста роботи (1).</p> <p>Інженерні споруди</p> <p>Залізничне сполучення Райт пропонує відмовитись від масового надземного залізничного та вантажного перевезення залізницею. Існуючі великі залізничні станції будуть замовні в місцях великої кількості великих станцій, які передбачаються тільки в тих випадках, де в цьому є потреба.</p> <p>Автостради Повинні бути широкими, з чітко окреманими смугами та окремими ділянками радіусів. Уздовж доріг засаджені деревами та хатками. Усі асфальтовані доріжки повинні мати мінімум 3 смуги, так як головна автострада не повинна мати смуг.</p> <p>Аеродроми Нові аеродроми переважно аеродроми, що розташовані на однаковій відстані один від одного.</p> <p>Електростанції Електростанції повинні забезпечувати трансформацію палива в електроенергію одразу в місцях виробництва; також передбачаються гідроелектростанції.</p> <p>АРХІТЕКТУРА</p> <p>Основним завданням архітектури є вирішення проблем соціального устрою, забезпечення якісного життєвого простору, з урахуванням особливостей природи та клімату. Райт вважає що люди повинні повністю вжити в організм архітектуру, а в організм архітектуру життя. Життя як організм архітектури, організм архітектури як життя (Wright, 1932, с.37). Архітектура кожного міста визначається характерними властивостями та індивідуальними особливостями свого історичного, культурного, економічного розвитку. Якщо жінка повинна бути в першу чергу екстеріор, то ідея має бути чіткою і логічною. Основний вплив масштабованості міста повинні стати автомобілі.</p>	<p>Житлова забудова</p> <p>Ділянка Кожна родина повинна мати свій ділянку в окремому будинку, який буде легко розширюваний відповідно до транспортної мережі міста та громадянських будівель. (Wright, 1932, с.42). Райт пропонує виділити кожній сім'ї ділянку площею 1 акр, що еквівалентно приблизно 4047 м².</p> <p>Модульне житло Передбачається виробництво готових модулів ванної кімнати, кухні тощо, які можна доповнювати між собою в довільному порядку. Такі модулі можна встановлювати на рівнинній території та на ландшафті.</p> <p>Житло працівників фабрик Житлові будинки працівників фабрик повинні розташовуватись в межах типової промислової або короткотривалої промислової території міста праці.</p> <p>Багатоповерхівки 18 поверхів / 36 квартир Умовний план поверху Об'єктовий 30 акрів Голова Коридор Тераса</p> <p>Розташовані на окремих ділянках, які відведені на величезній території для комерційних, офісних, майстерних, басейнів, закритих озерами, закритими або відкритими басейнами. Така забудова - ідеальний варіант.</p> <p>Громадська забудова</p> <p>Готелі Готель повинен, що розташовується довкола громадської функції. Пошир тип готелів на відстані, в якому передбачається самостійна їжа.</p> <p>Офісні будівлі Повинні розташовуватись поруч з виробничими місцями, щоб обслуговувати, але розташовуються по житлових будівлях, щоб не впливати на жителів.</p> <p>Ферми Будуються з модульними блоками, які можна змінити, перебудувати, розширити, змінити колір, стиль та сарай тощо). Блоки вартістю можуть дозволити широку вибірку об'єктів. Продукція поставляється на найбільшій площі.</p> <p>Фабрики Промислові будівлі повинні бути простими, виробничими, з чіткими лініями. Вони повинні бути розташовані на величезній території, щоб розширити її. Вони повинні бути простими, виробничими, з чіткими лініями.</p> <p>Школи Розташовані на окремих ділянках. Усі будівлі школи та інші будівлі повинні бути на сталі та скляні. Моделі будівель школи будувати на величезній території. Однак, школи повинні бути розташовані на 10-15 унітарних площі, щоб розташувати на 40 учнів. Серед проєктування автор виділяє спортивний та акторський зал, їдальню, аудиторію та майданчик для мистецтва тощо. На території школи передбачаються окремі території для кожного учня.</p> <p>Університети, художня школа Передбачається, що це буде розташовані на окремих ділянках, виробничих, розташованих поруч з прокатом листового металу, робота з деревом, художня школа, школи сільськогосподарських наук. Описаний проєкт роботи школи має досить оригінальну структуру. Норми розташовуватись на величезній території в сільській місцевості, відповідно на території школи будуть поля та сади, що дозволить виготовити продукти для школи.</p> <p>Торгово-розважальні центри та заправні станції</p> <p> 1 Доріжка 2 Торгово-розважальний центр 3 Паркینگ 4 Заправна станція</p> <p>Заправні станції розташовуються поруч з доріжкою, таким чином щоб дозволяло їм розташуватись поруч з будівлями заправки. Торгово-розважальні центри розташовуються поруч з доріжкою. Один з основних принципів АС є ремонт автомобілів та продаж запчастин для машини.</p> <p>Магазини, ресторани та кафе Повинні бути численними, але не надто численними. Вони повинні бути розташовані в місцях, що дозволяють їм бути розташованими поруч з доріжкою та автострадами.</p>